

SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI 2021

♥ 90 atım/dk	Kalp Atım Hızı
💧 120-80 mmHg	Kan Basıncı
📊 22 kg/m ²	Beden Kitle İndeksi
🍏 2300 kkal	Günlük Kalori
🚶 10.000 adım	Günlük Adım

♥ 90 atım/dk	Kalp Atım Hızı
💧 120-80 mmHg	Kan Basıncı
📊 22 kg/m ²	Beden Kitle İndeksi
🍏 2000 kkal	Günlük Kalori
🚶 10.000 adım	Günlük Adım

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2021

Sağlık İstatistikleri Yılığ 2021'deki bölümlerin verilerine Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA) Platformu üzerinden QR kod ile elektronik olarak erişim sağlanabilmektedir.

Sağlık İstatistikleri Yılığ 2021'deki tüm istatistikler uluslararası tanımlara göre hesaplandı.

Ankara 2023

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK İSTATİSTİKLERİ YILLIĞI
2021

Telif Hakkı Sahibi:

© Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 2023

Bu dokümanda yer alan görüntü, yazı içeren bilgi ve belge, marka ve her tür fikri mülkiyet hakkı Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğüne ait olup dokümanda yer alan yazı ve sair içeriklerin, bireysel kullanım dışında izin alınmadan kısmen ya da tamamen kopyalanması, çoğaltılması, kullanılması, yayımlanması ve dağıtılması yasaktır. Bu yasağa uymayanlar hakkında 5846 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem yapılacaktır. Bu dokümandan kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi 5846 sayılı Kanun'un 35'inci maddesi gereği: "Editör/Yazar Adları, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, alıntı yapılan kısmın sayfa numarası" belirtilmesi şeklinde olmalıdır.

Ekip Lideri

Dr. Şuayip BİRİNCİ
Dr. Mustafa Mahir ÜLGÜ

Editörler

Dr. Berrak BORA BAŞARA
İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR
Asiye AYGÜN
Tuğcan Adem ÖZDEMİR
Banu KULALİ

Yazarlar

Dr. Berrak BORA BAŞARA
İrem SOYTUTAN ÇAĞLAR
Asiye AYGÜN
Tuğcan Adem ÖZDEMİR
Banu KULALİ
Gözde ÜNAL
Dr. Selen Begüm UZUN
Saniye KARA
Gökalg Kadri YENTÜR
Dr. Ayfer ATEŞ PEKERİÇLİ
Birsan BİRGE KAYIŞ

Kapak Tasarımı

Burak ÇAVUNDURLUOĞLU

ISBN : 978-975-590-874-8
Sağlık Bakanlığı Yayın No : 1260

Katkıda Bulunanlar

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Sağlık İstatistikleri Dairesi Başkanlığı
- Sağlık İnsan Gücü Planlama Dairesi Başkanlığı
- Doku, Organ Nakli ve Diyaliz Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

- Stratejik Yönetim ve İletişim Koordinatörlüğü
- Aile Hekimliği Eğitim ve İzleme Dairesi Başkanlığı
- Çocuk ve Ergen Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Kadın ve Üreme Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Tüberküloz Dairesi Başkanlığı
- Aşı ile Önlenbilir Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
- Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı Dairesi Başkanlığı
- Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları Planlama ve Organizasyon Dairesi Başkanlığı
- Tütün ve Madde Bağımlılığı ile Mücadele Dairesi Başkanlığı
- Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Dairesi Başkanlığı
- Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
- Toplum Sağlığı Hizmetleri ve Eğitim Dairesi Başkanlığı
- Aile Hekimliği Uygulama ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
- Kronik Hastalıklar ve Yaşlı Sağlığı Dairesi Başkanlığı
- Kanser Dairesi Başkanlığı

Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

- Akılcı İlaç Kullanımı Dairesi Başkanlığı
- Ekonomik Değerlendirmeler ve İlaç Tedarik Dairesi Başkanlığı

Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- İzleme Değerlendirme Daire Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS)	V
Kısaltmalar	VI
Bölüm 1	
Genel Demografik Göstergeler.....	1
Bölüm 2	
Mortalite	17
Bölüm 3	
Morbidite	38
Bölüm 4	
Risk Faktörleri.....	57
Bölüm 5	
Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması	84
Bölüm 6	
Küresel Hastalık Yüğü 2019 Türkiye Sonuçları	97
Bölüm 7	
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları	117
Bölüm 8	
Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı	151
Bölüm 9	
İlaç İstatistikleri.....	194
Bölüm 10	
Sağlıkta İnsan Kaynakları	212
Bölüm 11	
Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı	244
Bölüm 12	
Acil Sağlık Hizmetleri.....	259
Sağlık Bakanlığı Bünyesindeki Bazı Uygulamalara Ait Genel Bilgilendirme.....	273

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS)

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Akdeniz	Antalya Alt Bölgesi	Antalya
		Isparta
	Burdur	
Adana Alt Bölgesi	Adana	
	Mersin	
Hatay Alt Bölgesi	Hatay	
	Kahramanmaraş	
Osmaniye		
Batı Anadolu	Ankara Alt Bölgesi	Ankara
	Konya Alt Bölgesi	Konya
Karaman		
Batı Karadeniz	Zonguldak Alt Bölgesi	Zonguldak
		Karabük
	Bartın	
Kastamonu Alt Bölgesi	Kastamonu	
	Çankırı	
Sinop		
Samsun Alt Bölgesi	Samsun	
	Tokat	
Çorum		
Amasya		
Batı Marmara	Tekirdağ Alt Bölgesi	Tekirdağ
		Edirne
Kırklareli		
Balıkesir Alt Bölgesi	Balıkesir	
	Çanakkale	
Doğu Karadeniz	Trabzon Alt Bölgesi	Trabzon
		Ordu
		Giresun
		Rize
		Artvin
Gümüşhane		
Doğu Marmara	Bursa Alt Bölgesi	Bursa
	Eskişehir	
Bilecik		
Kocaeli Alt Bölgesi	Kocaeli	
	Sakarya	
	Düzce	
	Bolu	
	Yalova	

İBBS-1	İBBS-2	İBBS-3
Ege	İzmir Alt Bölgesi	İzmir
	Aydın Alt Bölgesi	Aydın
		Denizli
Muğla		
Manisa Alt Bölgesi	Manisa	
	Afyonkarahisar	
Kütahya		
Uşak		
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep Alt Bölgesi	Gaziantep
		Adıyaman
	Kilis	
Şanlıurfa Alt Bölgesi	Şanlıurfa	
	Diyarbakır	
Mardin Alt Bölgesi	Mardin	
	Batman	
Şırnak		
Siirt		
İstanbul	İstanbul Alt Bölgesi	İstanbul
Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum Alt Bölgesi	Erzurum
		Erzincan
	Bayburt	
Ağrı Alt Bölgesi	Ağrı	
	Kars	
Iğdır		
Ardahan		
Ortadoğu Anadolu	Malatya Alt Bölgesi	Malatya
		Elazığ
Bingöl		
Tunceli		
Van Alt Bölgesi	Van	
	Muş	
Bitlis		
Hakkari		
Orta Anadolu	Kırıkkale Alt Bölgesi	Kırıkkale
		Aksaray
Niğde		
Nevşehir		
Kırşehir		
Kayseri Alt Bölgesi	Kayseri	
	Sivas	
Yozgat		

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
AÇSAP	: Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AHBS	: Aile Hekimliği Bilgi Sistemi
ATC	: Anatomik Terapötik Kimyasal
BCG	: Bacille Calmette-Guerin (Verem) Aşısı
BKİ	: Beden Kitle İndeksi
BT	: Bilgisayarlı Tomografi
cm	: Santimetre
ÇEKÜS	: Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı
ÇKYS	: Çekirdek Kaynak Yönetim Sistemi
DaBT	: Difteri aselüler Boğmaca Tetanoz Aşısı
DALY	: Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı
DDD	: Günlük Tanımlanmış Doz
dl	: Desilitre
DSÖ/ WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
EKİP	: Entegre Kurumsal İşlem Platformu
EKO	: Ekokardiyografi
EUROSTAT	: Avrupa İstatistik Ofisi
FAO	: Gıda ve Tarım Örgütü
GLOBOCAN	: Küresel Kanser Gözlemevi
gr	: Gram
GSYİH	: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
HALE	: Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Beklentisi
HBV	: Hepatit B Aşısı
HbA1c	: Hemogloblin A1c (Glikolize Hemogloblin)
HDL	: Yüksek Dansiteli Lipoprotein
Hib	: Hemofilus Influenza Tip B Aşısı
HSYS	: Halk Sağlığı Yönetim Sistemi
IARC	: Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı
ICD-10	: Uluslararası Hastalık Sınıflandırması
IDF	: Uluslararası Diyabet Federasyonu
IHME	: Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
İPA	: İnaktif Polio Aşısı
İTS	: İlaç Takip Sistemi
KETEM	: Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri
KHY	: Küresel Hastalık Yüğü
Kg	: Kilogram
KKK	: Kızamık Kızamıkçık Kabakulak Aşısı
KOAH	: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı
KPA	: Konjuge Pnömokok Aşısı
MERNİS	: Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MET	: Metabolik Eşdeğerlilik
MİZ	: Mekansal İş Zekası
mg	: Miligram
mL	: Mililitre

MR	: Manyetik Rezonans
MSB	: Milli Savunma Bakanlığı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PAL	: Fiziksel Aktivite Düzeyi
PET	: Pozitron Emisyon Tomografisi
RBS	: Reçete Bilgi Sistemi
SB	: Sağlık Bakanlığı
SGP	: Satınalma Gücü Paritesi
SHM	: Sağlıklı Hayat Merkezi
SİNA	: Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler
SPTS	: Sağlık Personeli Takip Sistemi
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
₺	: Türk Lirası
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TSM	: Toplum Sağlığı Merkezi
TÜFE	: Tüketici Fiyatları Endeksi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
UN IGME	: Birleşmiş Milletler Kuruluşlar Arası Çocuk Ölümleri Tahmin Grubu
UNPD	: Birleşmiş Milletler Nüfus Birimi
UNU	: Birleşmiş Milletler Üniversitesi
YLD	: Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı
YLL	: Kaybedilen Yaşam Yılı
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

Tablo Listesi

Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler	3
Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2021	3
Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2021	14

Bölüm 2. Mortalite

Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019, 2020, 2021	26
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020, 2021	34

Bölüm 3. Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları	39
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta)	39
Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)	42
Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)	43
Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)	44
Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2018	45
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020	46
Tablo 3.8. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019	47
Tablo 3.9. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çektirme Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019	48
Tablo 3.10. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019	48
Tablo 3.11. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	49
Tablo 3.12. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	49
Tablo 3.13. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	50
Tablo 3.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019	50
Tablo 3.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017	51

Tablo 3.16. 0-14 Yaş Çocukların Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019.....	51
Tablo 3.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019.....	52
Tablo 3.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	52
Tablo 3.19. On Beş Yaş ve Üzeri Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	53
Tablo 3.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	53
Tablo 3.21. On Beş Yaş ve Üzeri İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	53
Tablo 3.22. Yıllara Göre On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi, (%) ve Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün).....	54
Tablo 3.23. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Bazı Zihinsel Problemlerin Son 2 Hafta İçerisinde Neredeyse Her Gün Görülme Yüzdesi, (%), 2016, 2019.....	54

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	58
Tablo 4.2. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Mamulü Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019	60
Tablo 4.3. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	61
Tablo 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Alkol Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	62
Tablo 4.5. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2019.....	62
Tablo 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%), 2014, 2016, 2019.....	63
Tablo 4.7. Antropometrik Ölçümlerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Ortalama Değerleri, 2017	64
Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%), 2016....	66
Tablo 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), (%), 2017.....	67
Tablo 4.10. İBBS-1'e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%), 2016	68
Tablo 4.11. İki Yaş Altı Bebeklerin Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaşa (Ay) Göre Dağılımı, (%), 2018.....	68
Tablo 4.12. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçeceklerin Tüketim Sıklıklarının Dağılımı, (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%), 2016.....	70

Tablo 4.13. On Dokuz Yaş ve Üzeri Bireylerde Cinsiyete Göre Ortalama Besin Tüketim Miktarı, (kişi/gün/gr, mL), 2010, 2017	70
Tablo 4.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ana Öğün Tüketme Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	71
Tablo 4.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Sabah Kahvaltısı Yapanların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	71
Tablo 4.16. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	72
Tablo 4.17. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	73
Tablo 4.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019.....	75
Tablo 4.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017	77
Tablo 4.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017.....	77
Tablo 4.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin PAL Sınıflandırmasına Göre Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017	78
Tablo 4.22. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017.....	78
Tablo 4.23. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019	79
Tablo 4.24. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019.....	79
Tablo 4.25. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Engellilik veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	79
Tablo 4.26. Yaşlılarına Göre Öğrenmede ve Hatırlamada Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	80
Tablo 4.27. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvенеbileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	80
Tablo 4.28. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019	80

Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%)	85
Tablo 5.2. İBBS-1'e Göre Doğum Göstergeleri, (%), 2020, 2021	88
Tablo 5.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Sezaryen ve Primer Sezaryen Ameliyatlarının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%)	90
Tablo 5.4. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%).....	90
Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2020, 2021	94

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Tablo 6.1. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam	98
Tablo 6.2. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	99
Tablo 6.3. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın.....	99
Tablo 6.4. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam.....	100
Tablo 6.5. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek	101
Tablo 6.6. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın	101
Tablo 6.7. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam	102
Tablo 6.8. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek.....	103
Tablo 6.9. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın	103
Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2019.....	112

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2021.....	119
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%)	122
Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2021	125
Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2021	130
Tablo 7.5. Sektörlere Göre 31.12.2021 Tarihinde Faal Olarak Sağlık Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler.....	131
Tablo 7.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2021	132
Tablo 7.7. Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları.....	134
Tablo 7.8. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2021	134
Tablo 7.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2021	135
Tablo 7.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2021	137
Tablo 7.11. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2021.....	139
Tablo 7.12. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2021	139
Tablo 7.13. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2021	140
Tablo 7.14. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2021.....	140
Tablo 7.15. İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2021	141
Tablo 7.16. Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2021.....	142
Tablo 7.17. Sektörlere Göre 31.12.2021 Tarihinde Faal Olarak Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler.....	144

Tablo 7.18. Yıllara Göre Birinci Basamak Kurum Sayıları, Sağlık Bakanlığı	145
Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021	148
Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı	
Tablo 8.1. Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler	152
Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı	158
Tablo 8.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Sayısı	162
Tablo 8.4. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerinde Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2021	162
Tablo 8.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları	163
Tablo 8.6. Sektörlere ve Ameliyat Gruplarına Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı, (%), 2021	163
Tablo 8.7. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2021	163
Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2021	164
Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2021	164
Tablo 8.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı	165
Tablo 8.11. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı	165
Tablo 8.12. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Sayısı, Tüm Sektörler	175
Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Bekleyen Hasta Sayısı, Tüm Sektörler	175
Tablo 8.14. Yıllara Göre Nakil Merkezi Sayısı, Tüm Sektörler	176
Tablo 8.15. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2021	176
Tablo 8.16. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2021	177
Tablo 8.17. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2021	177
Tablo 8.18. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021	179
Tablo 8.19. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021	180
Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021	180
Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021	181
Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021	181
Tablo 8.23. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021	182
Tablo 8.24. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021	184
Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021	188

Bölüm 9. İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu.....	195
Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD	196
Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺.....	200
Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri	209
Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2020	209

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler.....	213
Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2021	213
Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı	214
Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2021.....	214
Tablo 10.5. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Sağlık Personeli Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması.....	229
Tablo 10.6. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2021	232
Tablo 10.7. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2021	236
Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları	238
Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları.....	239
Tablo 10.10. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları.....	239
Tablo 10.11. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021	240

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması.....	245
Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması	246

Bölüm 12. Acil Sağlık Hizmetleri

Tablo 12.1. Özellikli Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2021	267
Tablo 12.2. Acil Yardım Ambulansı ile İl İçi ve İl Dışı İlk 10 Nakil Nedeninin Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%) 2021.....	268
Tablo 12.3. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%).....	269
Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, Sağlık Bakanlığı, 2021	270

Şekil ve Harita Listesi

Bölüm 1. Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1. Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2021	2
Şekil 1.2. Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2021	2
Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)	4
Şekil 1.4. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2021	4
Harita 1.1. İllere Göre Kentsel Nüfus Oranı, (%), 2021	5
Şekil 1.5. Yıllara Göre 0-14 Yaş ile 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)	6
Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2021	6
Harita 1.2. İllere Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranı, (%), 2021	7
Şekil 1.7. 0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021	8
Şekil 1.8. İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2021	8
Harita 1.3. İllere Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı, (%), 2021	9
Şekil 1.9. 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021	10
Şekil 1.10. Çocuk Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021	10
Şekil 1.11. Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021	11
Şekil 1.12. İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2021	11
Harita 1.4. İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2021	12
Şekil 1.13. Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021	13

Bölüm 2. Mortalite

Şekil 2.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş)	18
Şekil 2.2. Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019	18
Şekil 2.3. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021	19
Şekil 2.4. Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2021	19
Harita 2.1. İllere Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Tüm Haftalar, 2021	20
Şekil 2.5. İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2021	21
Şekil 2.6. İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021	21
Şekil 2.7. Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2021	22
Şekil 2.8. İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021	22
Şekil 2.9. İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021	23
Şekil 2.10. Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2021	23
Şekil 2.11. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2021	24
Şekil 2.12. Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2020	24

Harita 2.2. İllere Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2021	25
Harita 2.3. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD-10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2020.....	27
Harita 2.4. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD-10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2021.....	28
Harita 2.5. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD-10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2020	29
Harita 2.6. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD-10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2021	30
Harita 2.7. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Solunum Sistemi Hastalıkları (ICD-10: J00-J99) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2020.....	31
Harita 2.8. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Solunum Sistemi Hastalıkları (ICD-10: J00-J99) Kaba Ölüm Hızı, (%) , 2021.....	32
Şekil 2.13. Ölüm Nedenleri Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%) , 2020.....	33
Şekil 2.14. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%) , 2020	34
Şekil 2.15. Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000 Nüfusta, Avrupa Standart Nüfusu).....	35
Şekil 2.16. Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu Kaynaklı Erken Ölüm Olasılığının Uluslararası Karşılaştırması, (%) , 2021	35

Bölüm 3. Morbidite

Şekil 3.1. AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2020.....	40
Şekil 3.2. Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)	40
Şekil 3.3. Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)	41
Şekil 3.4. Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta).....	41
Şekil 3.5. Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2019	42
Şekil 3.6. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%) , 2018.....	43
Şekil 3.7. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%) , 2018.....	44
Şekil 3.8. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020	46
Şekil 3.9. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020	47

Bölüm 4. Risk Faktörleri

Şekil 4.1. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%) , 2020.....	59
Şekil 4.2. 15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%) , 2020.....	59
Şekil 4.3. On Beş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2020	60

Şekil 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi, (Litre), 2020	61
Şekil 4.5. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2020	63
Şekil 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite ($BKİ \geq 30$) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2020	64
Şekil 4.7. Beden Kitle İndeksinin Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m^2 , 2017	65
Şekil 4.8. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2020.....	65
Şekil 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite ($BKİ \geq 30$) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2020	66
Şekil 4.10. Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)	69
Şekil 4.11. Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay).....	69
Şekil 4.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020.....	74
Şekil 4.13. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	74
Şekil 4.14. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet için Tedavi Alanların Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017	75
Şekil 4.15.HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan ve Halen Diyabet Tedavisi Alan Bireylerin Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017	76
Şekil 4.16. 20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2021	76
Şekil 4.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün)	77
Bölüm 5. Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması	
Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşısı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızı, (%), 2002, 2021	85
Şekil 5.2. (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021	86
Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2021	86
Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2021	87
Şekil 5.5. KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021.....	87
Şekil 5.6. Yıllara ve Aşısı Takvimine Göre Uygulanan Aşısı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı.....	88
Şekil 5.7. Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğum Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021 ..	89
Şekil 5.8. Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	89
Şekil 5.9. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte).....	91
Şekil 5.10. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2021	91
Şekil 5.11. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (%), 2021.....	92

Şekil 5.12. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (%).....	92
Şekil 5.13. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021	93
Şekil 5.14. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%).....	93

Bölüm 6. Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL.....	98
Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen YLD	100
Şekil 6.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY.....	102
Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2019	104
Şekil 6.5. 100.000 Kişiye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2002, 2019	104
Şekil 6.6. 100.000 Kişiye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2019	105
Şekil 6.7. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, (%).....	105
Şekil 6.8. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, (%)....	106
Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2019.....	106
Şekil 6.10. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen YLL, (Bin), 2019.....	107
Şekil 6.11. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen YLD, (Bin), 2019	107
Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, (Bin), 2019	108
Şekil 6.13. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2019 ve 2002'ye Göre Değişim, (%).....	108
Şekil 6.14. 2019 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%).....	109
Şekil 6.15. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, 2002, 2019	110
Şekil 6.16. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019.....	111
Şekil 6.17. 100.000 Kişiye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2019.....	111
Şekil 6.18. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2019.....	113
Şekil 6.19. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2019.....	113
Şekil 6.20. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2019	114
Şekil 6.21. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE.....	114
Şekil 6.22. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE	115
Şekil 6.23. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2019.....	115

Bölüm 7. Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı	118
Şekil 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı.....	118
Şekil 7.3. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021.....	119

Şekil 7.4. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021.....	120
Şekil 7.5. 10.000 Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020	120
Harita 7.1. İllere Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021.....	121
Şekil 7.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı.....	122
Şekil 7.7. Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021.....	123
Şekil 7.8. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%).....	123
Harita 7.2. İllere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, Tüm Sektörler, (%), 2021	124
Şekil 7.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı.....	125
Şekil 7.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%).....	126
Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021	126
Şekil 7.12. 100.000 Kişiyeye Düşen Erişkin Yoğun Bakım Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019, 2020.....	127
Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yatalara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2020, 2021.....	127
Harita 7.3. İllere Göre 10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021.....	128
Harita 7.4. İllere Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	129
Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021.....	130
Şekil 7.15. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı	131
Şekil 7.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Cihazı Sayısı	132
Harita 7.5. İllere Göre 1.000.000 Kişiyeye Düşen Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021.....	133
Şekil 7.17. 1.000.000 Kişiyeye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	135
Harita 7.6. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen MR Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	136
Şekil 7.18. 1.000.000 Kişiyeye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	137
Harita 7.7. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen BT Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	138
Şekil 7.19. 1.000.000 Kişiyeye Düşen Cihaz Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması, 2020	141
Şekil 7.20. Yıllara Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı.....	142
Harita 7.8. İllere Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2021.....	143
Şekil 7.21. İBBS-1'e Göre Diş Ünitisi Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021.....	144
Şekil 7.22. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin Sayısı	145
Şekil 7.23. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2021	146
Şekil 7.24. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı.....	146
Harita 7.9. İllere Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2021	147

Bölüm 8. Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Şekil 8.1. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde Hekime Müracaat Sayısı.....	152
Şekil 8.2. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler	153
Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	153
Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	154
Şekil 8.4. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2010, 2020	155
Şekil 8.5. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler	155
Harita 8.2. İllere Göre Birinci Basamak Müracaatların Tüm Müracaatlar İçerisindeki Oranı, (%), 2021	156
Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	157
Şekil 8.7. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, Sağlık Bakanlığı, (%)	157
Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	158
Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	159
Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2021	159
Şekil 8.11. Yıllara Göre Diş Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler	160
Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	160
Harita 8.3. İllere Göre Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	161
Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%)	166
Şekil 8.14. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%)	166
Şekil 8.15. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2021	167
Şekil 8.16. Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2010, 2020.....	167
Harita 8.4. İllere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%) , 2021	168
Şekil 8.17. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, (Gün)	169
Şekil 8.18. Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, (Gün).....	169
Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı, (Gün), 2002, 2021.....	170
Şekil 8.20. Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü'nün Uluslararası Karşılaştırması, (Gün), 2010, 2020.....	170
Harita 8.5. İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, (Gün), 2021	171
Şekil 8.21. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta).....	172
Şekil 8.22. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, Tüm Sektörler, (Hasta).....	172
Şekil 8.23. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, Sağlık Bakanlığı, (Hasta), 2002, 2021.....	173

Şekil 8.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün).....	173
Şekil 8.25. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, Tüm Sektörler, (Gün).....	174
Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, Sağlık Bakanlığı, (Gün), 2002, 2021	174
Şekil 8.27. MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	177
Şekil 8.28. BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	178
Şekil 8.29. 1.000 Kişiye Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	178
Şekil 8.30. 1.000 Kişiye Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020	179
Şekil 8.31. PET Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020	182
Şekil 8.32. 1.000 Kişiye Düşen PET Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020	183
Şekil 8.33. Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%).....	183
Şekil 8.34. Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)	184
Şekil 8.35. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2010, 2021	185
Şekil 8.36. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2020	185
Şekil 8.37. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2020	186
Şekil 8.38. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2020	186
Şekil 8.39. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2020	187

Bölüm 9. İlaç İstatistikleri

Şekil 9.1. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2020.....	196
Şekil 9.2. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2020.....	197
Şekil 9.3. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020.....	197
Şekil 9.4. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020.....	198
Şekil 9.5. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020.....	198
Şekil 9.6. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020.....	199
Şekil 9.7. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan (ATC-R03) İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020.....	199

Şekil 9.8. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020.....	201
Şekil 9.9. Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%)	201
Harita 9.1. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2021.....	202
Harita 9.2. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Analjezik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2021.....	203
Harita 9.3. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2021.....	204
Şekil 9.10. Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%)	205
Şekil 9.11. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)	205
Şekil 9.12. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)	206
Şekil 9.13. Jenerik İlaçların Toplam İlaç Piyasasındaki Paylarının Satış Hacmi (Kutu) ve Satış Değeri (Ulusal Para Birimi) Cinsinden Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	206
Şekil 9.14. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%).....	207
Şekil 9.15. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%).....	207
Şekil 9.16. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%).....	208
Şekil 9.17. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%).....	208

Bölüm 10. Sağlıkta İnsan Kaynakları

Şekil 10.1. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler	215
Şekil 10.2. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	215
Harita 10.1. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2021.....	216
Şekil 10.3. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	217
Şekil 10.4. İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	217
Şekil 10.5. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	218
Şekil 10.6. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	218
Harita 10.2. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	219
Harita 10.3. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	220
Şekil 10.7. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2021.....	221
Şekil 10.8. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler	221
Şekil 10.9. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	222

Şekil 10.10. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%) , 2021.....	222
Harita 10.4. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	223
Şekil 10.11. 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	224
Şekil 10.12. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler	224
Şekil 10.13. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	225
Şekil 10.14. 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	225
Harita 10.5. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	226
Şekil 10.15. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler	227
Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021	227
Harita 10.6. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2021	228
Şekil 10.17. 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020.....	229
Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021	230
Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021	230
Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021	231
Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%) , 2021.....	231
Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021.....	232
Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021	233
Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%).....	233
Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%)	234
Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)	234
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Diş Hekimi Sayısının Dağılımı, (%).....	235
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)	235
Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%)	236
Harita 10.7. İllere Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2021	237
Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2021	238

Bölüm 11. Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)	247
Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)	247
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%) , 2020.....	248
Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺	248
Şekil 11.5. 2021 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺.....	249

Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$.....	249
Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	250
Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	250
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2020	251
Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺	251
Şekil 11.11. 2021 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺.....	252
Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$.....	252
Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$	253
Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%).....	253
Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%).....	254
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2020	254
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2020.....	255
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%)	255
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020	256
Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)	256

Bölüm 12. Acil Sağlık Hizmetleri

Şekil 12.1. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyon Sayısı, Sağlık Bakanlığı	260
Şekil 12.2. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı	260
Harita 12.1. İllere Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2021	261
Şekil 12.3. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2021	262
Şekil 12.4. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı.....	262
Şekil 12.5. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021 ..	263
Şekil 12.6. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı	263
Şekil 12.7. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı	264
Şekil 12.8. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı.....	264
Harita 12.2. İllere Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2021	265
Şekil 12.9. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2021	266
Şekil 12.10. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı	266
Şekil 12.11. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021.....	267
Şekil 12.12. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Nakil Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2021	268

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2021 Genel Bilgilendirme

Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2021’de yer alan indikatörlere ait değerler hesaplanırken uluslararası standartlar kullanılmış olup geçmişe yönelik veriler bu standartlar doğrultusunda revize edilmiştir. Bölümlerle ilgili detaylı açıklamaları bölüm sonlarında bulunan bilgi notlarından edinebilirsiniz.

Tüm bölümlerde yer alan uluslararası karşılaştırmalar aşağıdaki kaynaklardan alındı;

1. Dünya Sağlık Örgütü Cenevre Ofisi’nin online veri tabanı “Global Health Observatory” (<http://www.who.int/gho/en/>), 194 ülkenin verisini içermektedir. Bu veri tabanında, ülkelerin beyan ettikleri veriler ile birlikte DSÖ tarafından ülkeler arası karşılaştırılabilirliği sağlamak için yapılan tahminler yer almaktadır.
2. OECD ve EUROSTAT veri tabanları ise üye ve aday ülkelere tahminleme yapılmadan ülkelerin beyan ettiği değerleri esas almaktadır.
3. Uluslararası Kanser Araştırmaları Ajansı (IARC)’nın bir projesi olan GLOBOCAN veri tabanı, ülke verilerini ve çeşitli tahmin yöntemlerini kullanarak kanser ile ilgili tahminler üretmektedir. Veri tabanında, 185 ülke için cinsiyete ve yaş grubuna göre 36 kanser türünün insidansı, prevalansı ve ölüm hızlarına ait tahminler yer almaktadır. Kullanılan tahmin yöntemleri ülkeye özgü olmakla birlikte ulusal tahminlerin kalitesi, ülke verilerinin kapsamına, doğruluğuna ve güncelliğine bağlıdır.
4. UN IGME, BM bünyesinde UNICEF, DSÖ, Dünya Bankası ve UNPD öncülüğünde 2004 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Kuruluş, çocuk ölümlülüğüne ait verilerin uluslararası karşılaştırmasını yapabilmek amacıyla tahmin metodları geliştirerek bu metodlar neticesinde üretilen sonuçları raporlamaktadır.
5. Veri tabanlarındaki en son veriler, çoğunlukla 2 sene öncesine aittir.
6. Uluslararası karşılaştırmalar yapılırken Birleşmiş Milletlere ait nüfus tahminlerinden faydalanılmıştır.
7. AB, OECD ve DSÖ’nün yanında yazan sayılar, kaç tane ülkenin üzerinden hesaplama yapıldığını ifade etmektedir.
8. Bulaşıcı hastalıkların uluslararası karşılaştırmalarında ECDC (European Centre for Disease Prevention and Control) yıllık raporlarından faydalanılmıştır. Avrupa ülkelerinin verilerinin yer aldığı bu raporlarda ülke beyanları esas alınmıştır.

Uluslararası karşılaştırma yapılan bölgeler ve içerdiği ülkelerin isimleri aşağıda yer almaktadır;

- 1. DSÖ Avrupa Bölgesi:** Almanya, Andorra, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belarus, Belçika, Birleşik Krallık, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kazakistan, Güney Kıbrıs, Kırgızistan, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldova, Monako, Norveç, Özbekistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Tacikistan Cumhuriyeti, Türkiye, Türkmenistan, Ukrayna, Yunanistan.
- 2. Orta-Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 4.256\$ ile 13.205\$ arasında olan ülkeler):** Amerikan Samoası, Arjantin, Arnavutluk, Azerbaycan, Belarus, Belize, Bosna Hersek, Botswana, Brezilya, Bulgaristan, Çin, Dominik Cumhuriyeti, Dominika, Ekvador, Ekvator Ginesi, Ermenistan, Fiji, Gabon, Grenada, Guatemala, Guyana, Güney Afrika, Gürcistan, Irak, Jamaika, Karadağ, Kazakistan, Kolombiya, Kosova, Kosta Rika, Küba, Libya, Makedonya, Maldivler, Malezya, Marshall Adaları, Mauritius, Meksika, Moldova, Namibya, Palau, Paraguay, Peru, Rusya, Sırbistan, St. Lucia, St. Vincent ve Grenadinler, Surinam, Tayland, Tonga, Tuvalu, Türkiye, Türkmenistan, Ürdün.
- 3. Üst Gelir Grubu Ülkeler (Kişi Başı Gayri Safi Milli Hasılası 13.205\$ üzeri olan ülkeler):** Almanya, Andorra, Antigua ve Barbuda, Aruba, Avustralya, Avusturya, Bahamalar, Bahreyn, Barbados, Belçika, Bermuda, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Britanya Virjin Adaları, Brunei Sultanlığı, Cayman Adaları, Cebelitarık, Curaçao, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Faroe Adaları, Finlandiya, Fransa, Fransız Polinezyası, Grönland, Guam, Güney Kıbrıs, Güney Kore, Hırvatistan, Hollanda, Hong Kong, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kanal Adaları, Katar, Kuveyt, Kuzey Mariana Adaları, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makao, Malta, Man Adası, Monako, Nauru, Norveç, Panama, Polonya, Portekiz, Porto Riko, Romanya, San Marino, Seyşeller, Singapur, Sint Maarten, Slovakya, Slovenya, St. Kitts ve Nevis, St. Martin, Suudi Arabistan, Şili, Tayvan, Trinidad ve Tobago, Turks ve Caicos Adaları, Umman, Uruguay, Virgin Adaları (ABD), Yeni Kaledonya, Yeni Zelanda, Yunanistan.
- 4. Avrupa Birliği:** Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs, Hollanda, Hırvatistan, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan.
- 5. OECD Ülkeleri:** Almanya, Avustralya, Avusturya, Belçika, Birleşik Devletler, Birleşik Krallık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kore, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Kolombiya, Kosta Rika, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Norveç, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, Şili, Türkiye, Yeni Zelanda, Yunanistan.

Not: Dünya Bankası, ülkeleri ekonomik durumlarına göre üst, orta-üst, düşük-orta ve düşük olmak üzere 4 ana gruba ayırmaktadır. Ülkeler kişi başına düşen gayri safi milli hasılları dikkate alınarak Atlas Metodu ile gruplandırılmaktadır. 01 Temmuz 2022 itibariyle mali yıl ve 2021 takvim yılına göre sınıflandırmada aşağıdaki tablo kullanılmıştır.

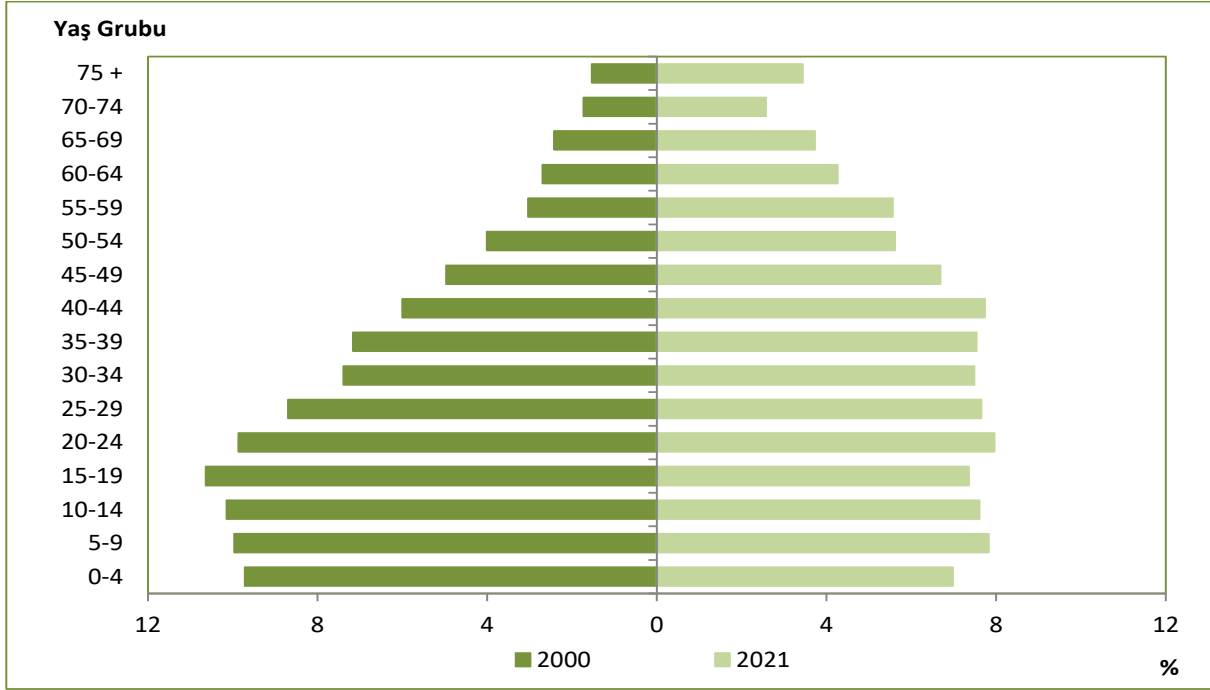
Gelir Grupları	Düşük	Düşük-Orta	Orta-Üst	Üst
GSMH (kişi başı) (ABD \$)	≤ 1.085	1.086 – 4.255	4.256 – 13.205	> 13.205

An abstract graphic on the left side of the page, consisting of a complex network of thin green lines connecting various nodes. The nodes are represented by small, semi-transparent green circles of varying sizes. The overall effect is a dense, interconnected web that fades out towards the right side of the page.

BÖLÜM 1

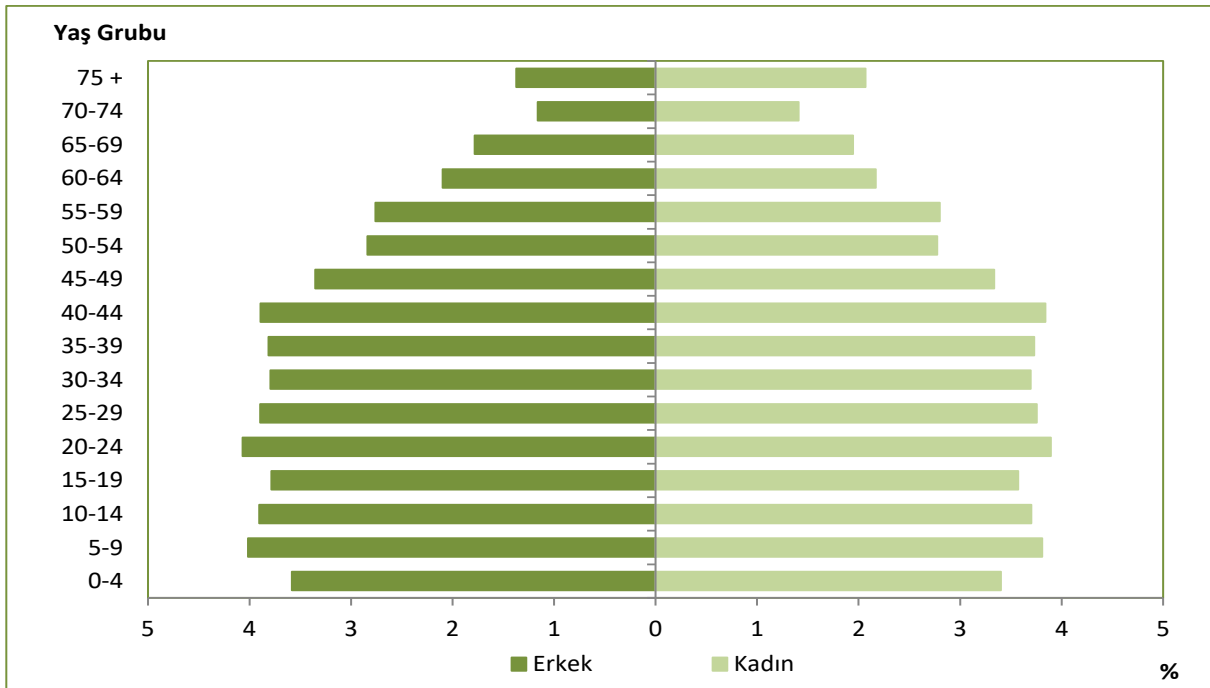
Genel Demografik Göstergeler

Şekil 1.1. Nüfus Piramidi, (%), 2000, 2021

Kaynak: TÜİK

Şekil 1.2. Cinsiyete Göre Nüfus Piramidi, (%), 2021

Kaynak: TÜİK

Not: Cinsiyet ve yaş grubuna göre nüfusun toplam nüfusa oranıdır.

Tablo 1.1. Yıllara Göre Genel Demografik Göstergeler

	1990	2000	2018	2019	2020	2021
Toplam Nüfus	56.473.035	67.803.927	82.003.882	83.154.997	83.614.362	84.680.273
Kırsal Nüfus Oranı (%)	48,7	40,8	12,1	11,5	11,2	10,9
Kentsel Nüfus Oranı (%)	51,3	59,2	87,9	88,5	88,8	89,1
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	35,0	29,8	23,4	23,1	22,8	22,4
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	4,3	5,7	8,8	9,1	9,5	9,7
Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	57,6	46,3	34,5	34,1	33,7	33,0
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 + Yaş) (%)	7,1	8,8	12,9	13,4	14,1	14,3
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	64,7	55,1	47,4	47,5	47,7	47,4
Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	21,7	18,3	14,7	13,9	5,5	12,7
Kaba Doğum Hızı (‰)	24,1	21,6	15,4	14,4	13,4	12,8
Kaba Ölüm Hızı (‰)	7,1	7,3	5,2	5,3	6,1	6,7
Toplam Doğurganlık Hızı	2,9	2,5	2,0	1,9	1,8	1,7

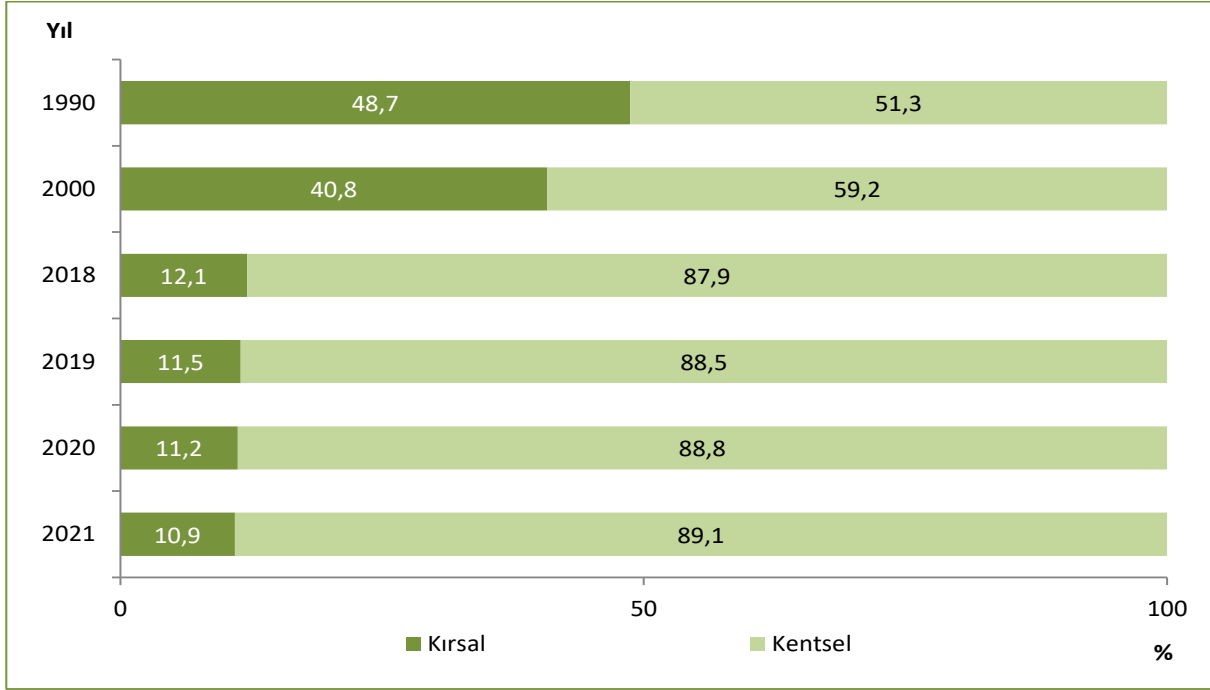
Kaynak: TÜİK

Tablo 1.2. Yaş Gruplarına Göre Nüfus, 2000, 2021

Yaş Grubu	2000	2021
0-4	6.584.822	5.913.609
5-9	6.756.617	6.624.202
10-14	6.878.656	6.438.152
15-19	7.209.475	6.229.709
20-24	6.690.146	6.741.580
25-29	5.895.255	6.476.899
30-34	5.009.655	6.341.787
35-39	4.854.387	6.386.208
40-44	4.068.756	6.547.162
45-49	3.368.769	5.662.261
50-54	2.717.349	4.754.484
55-59	2.058.422	4.707.180
60-64	1.829.288	3.611.916
65-69	1.645.517	3.156.448
70-74	1.172.643	2.175.024
75 +	1.040.789	2.913.652
Bilinmeyen	23.381	-
Türkiye	67.803.927	84.680.273

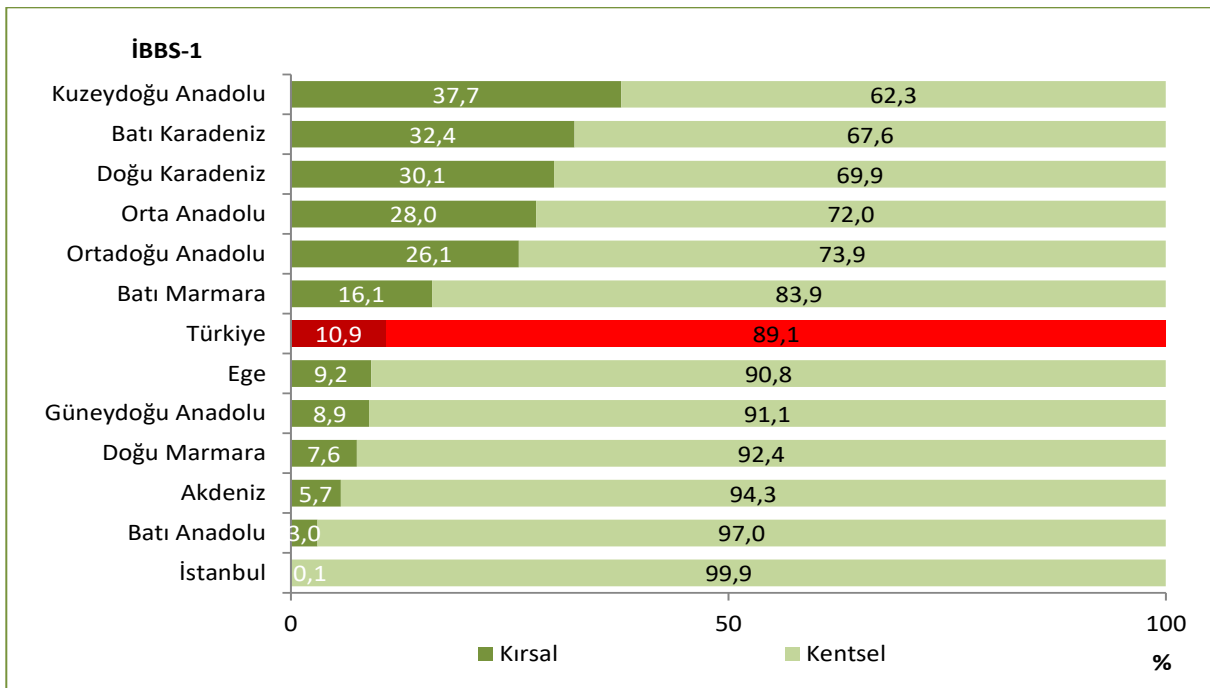
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.3. Yıllara Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%)

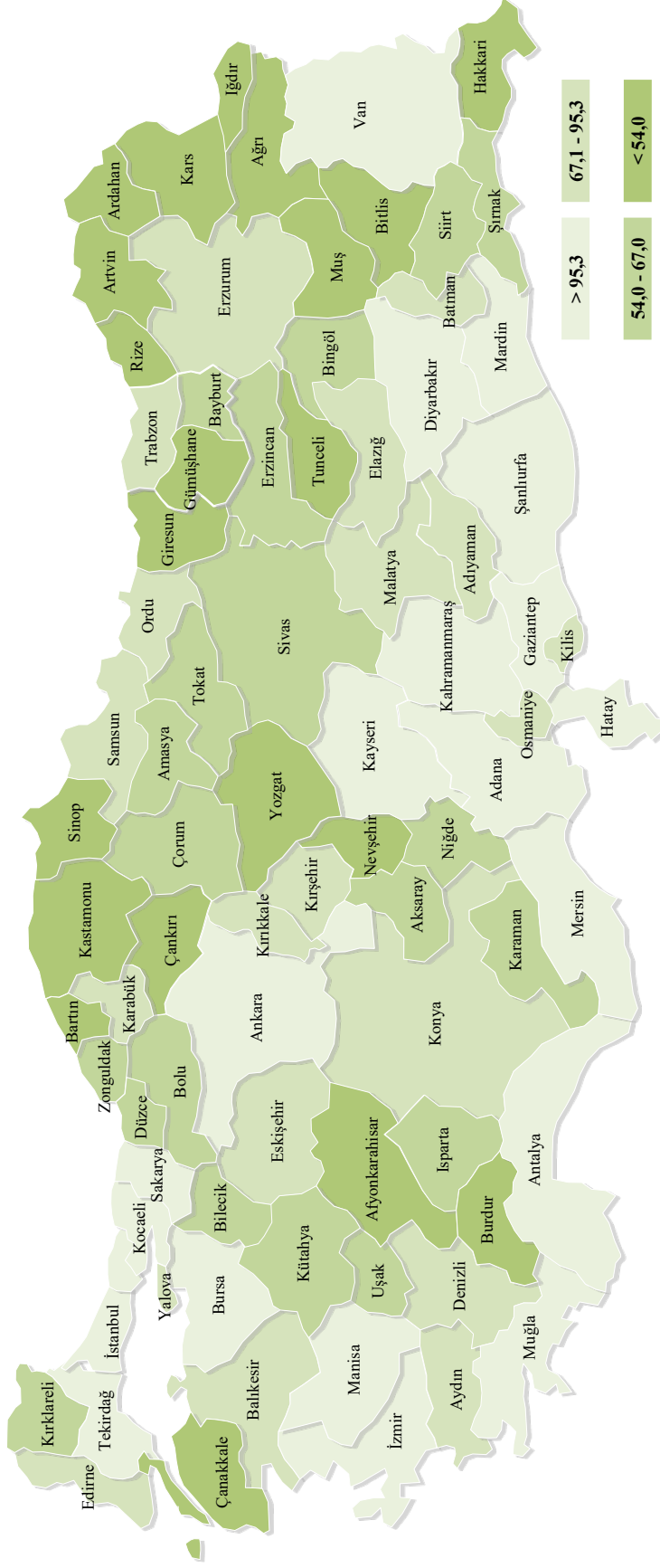
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.4. İBBS-1'e Göre Kırsal ve Kentsel Nüfus Oranları, (%), 2021

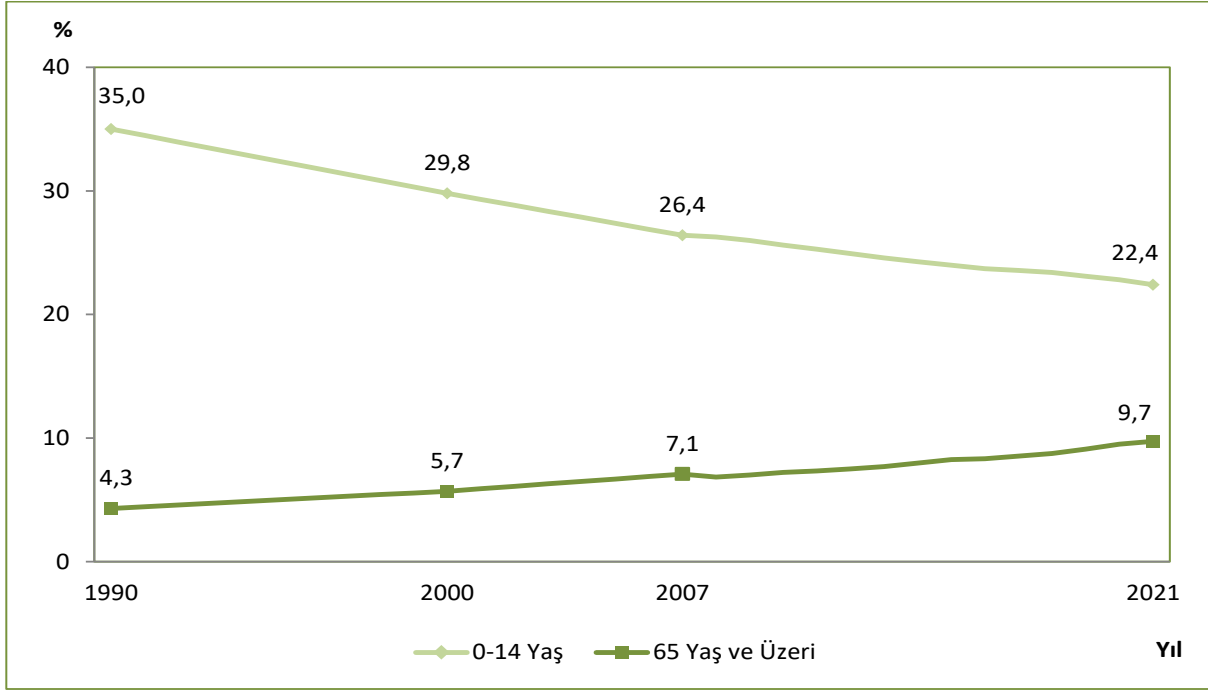
Kaynak: TÜİK

Harita 1.1. İllere Göre Kentisel Nüfus Oranı, (%), 2021

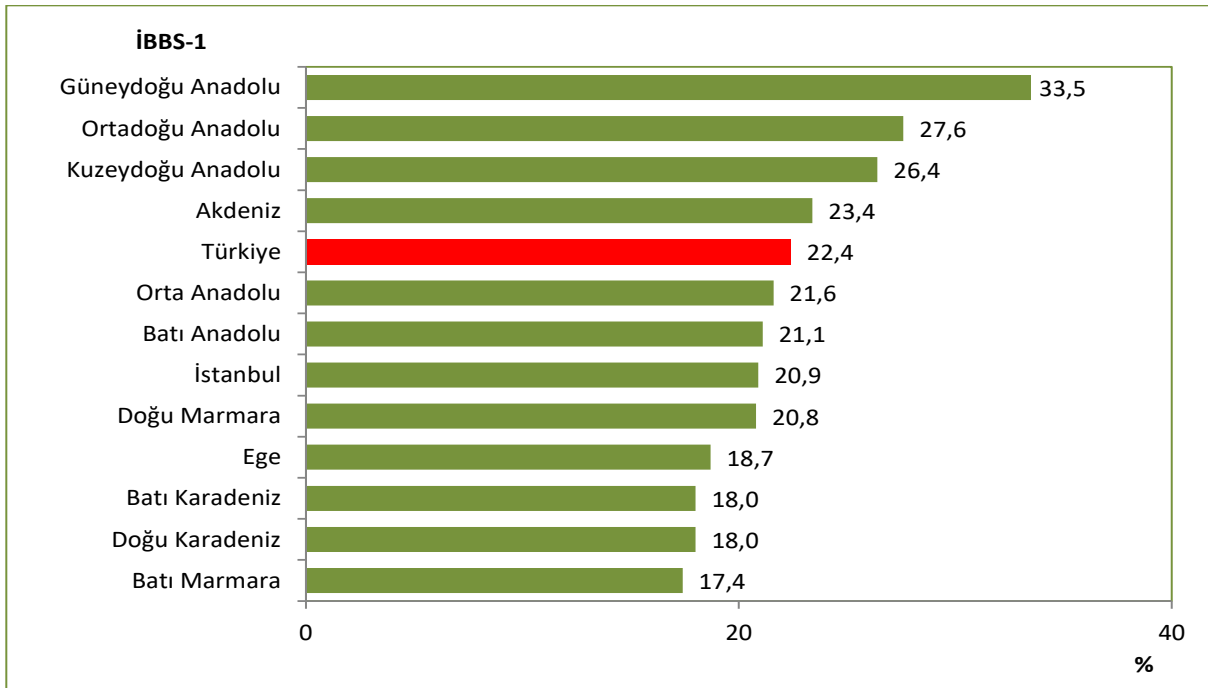
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.5. Yıllara Göre 0-14 Yaş ile 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%)

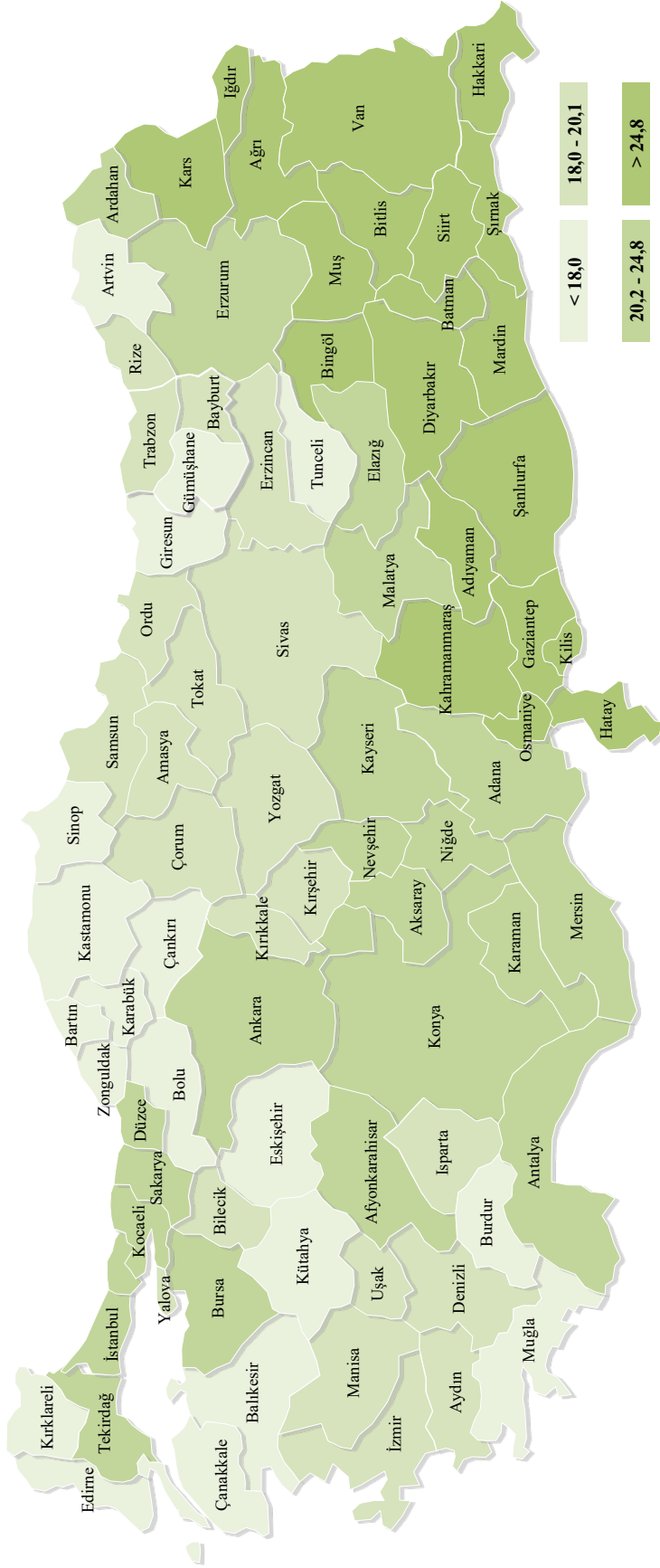
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.6. İBBS-1'e Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranları, (%), 2021

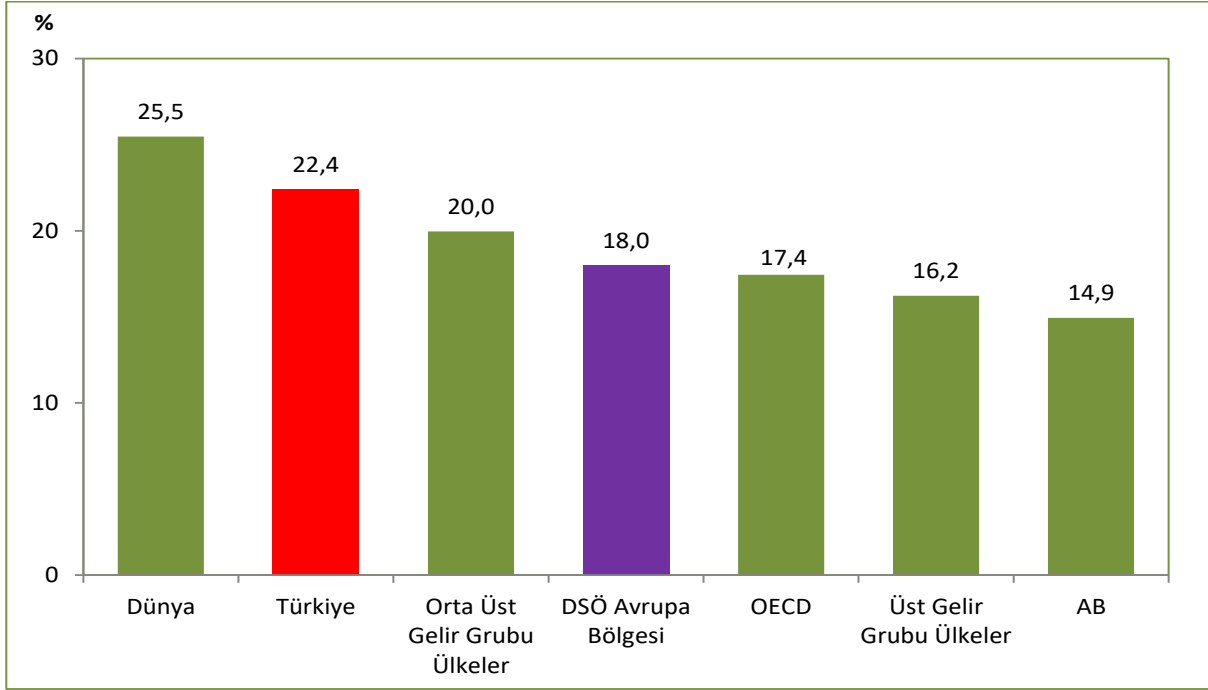
Kaynak: TÜİK

Harita 1.2. İllere Göre 0-14 Yaş Nüfus Oranı, (%), 2021

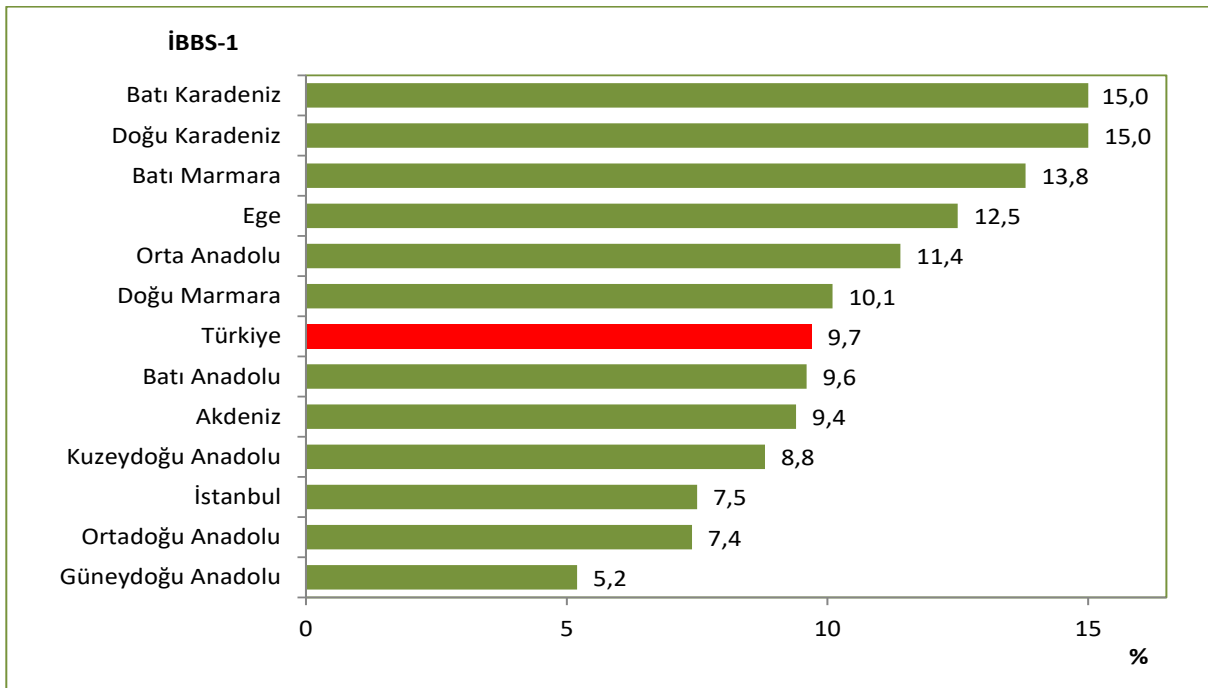
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.7. 0-14 Yaş Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

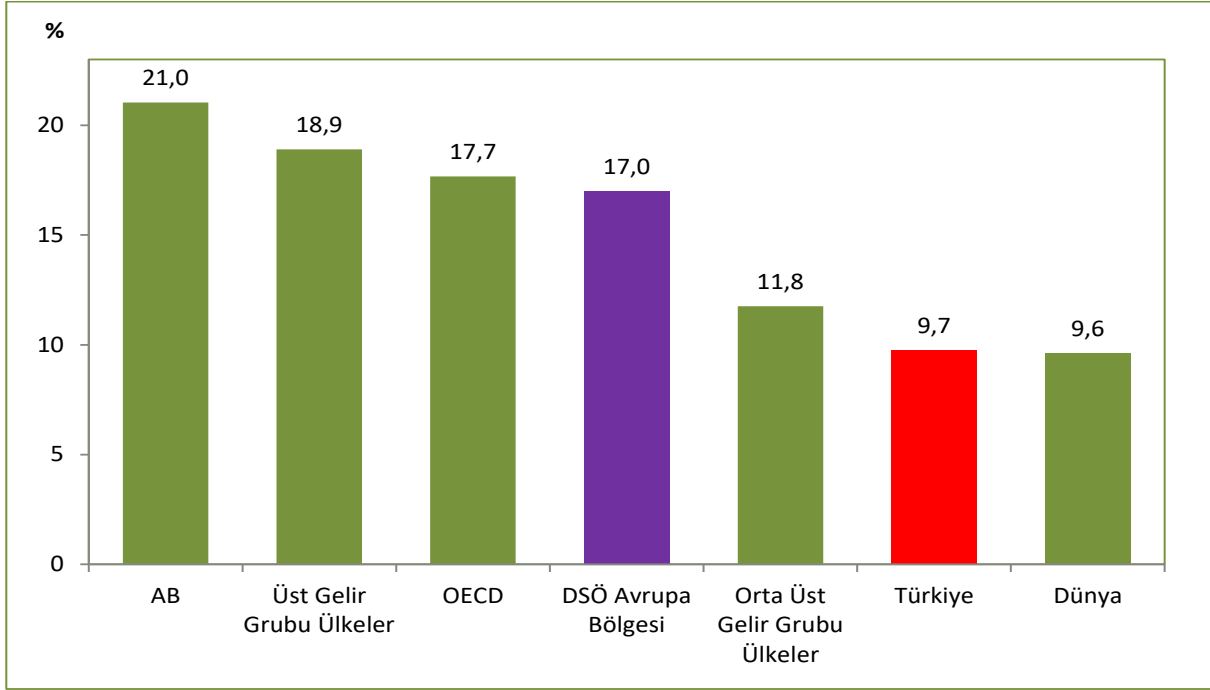
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.8. İBBS-1'e Göre 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranları, (%), 2021

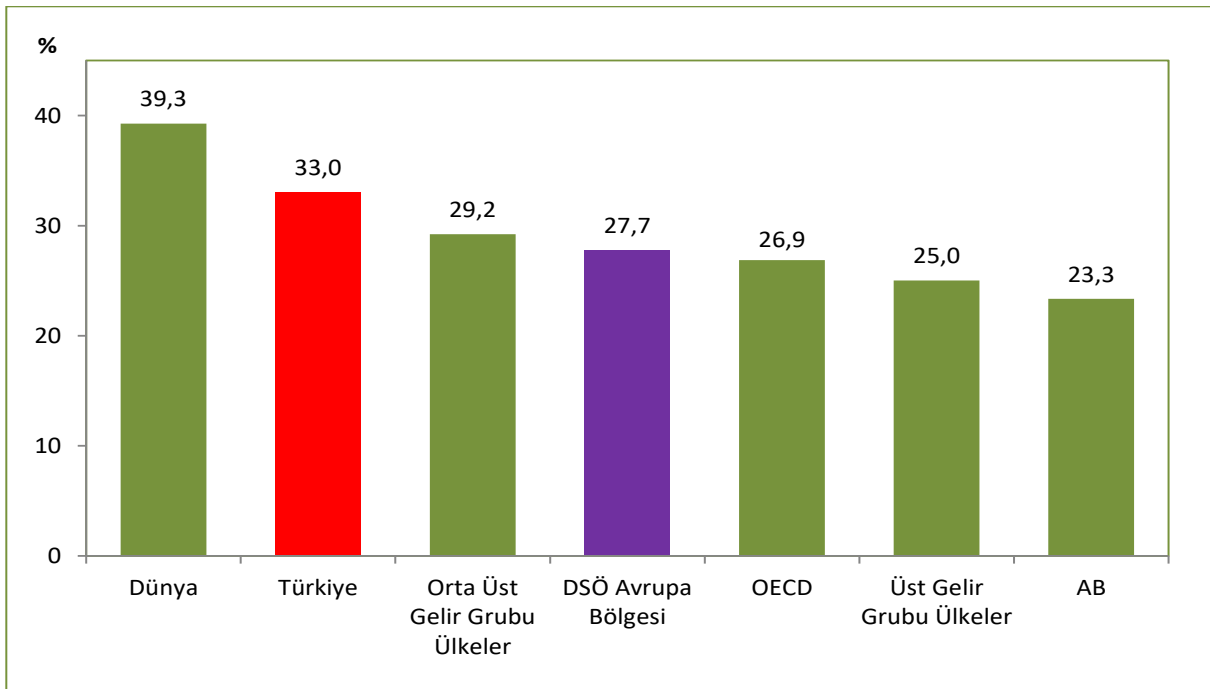
Kaynak: TÜİK

Şekil 1.9. 65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

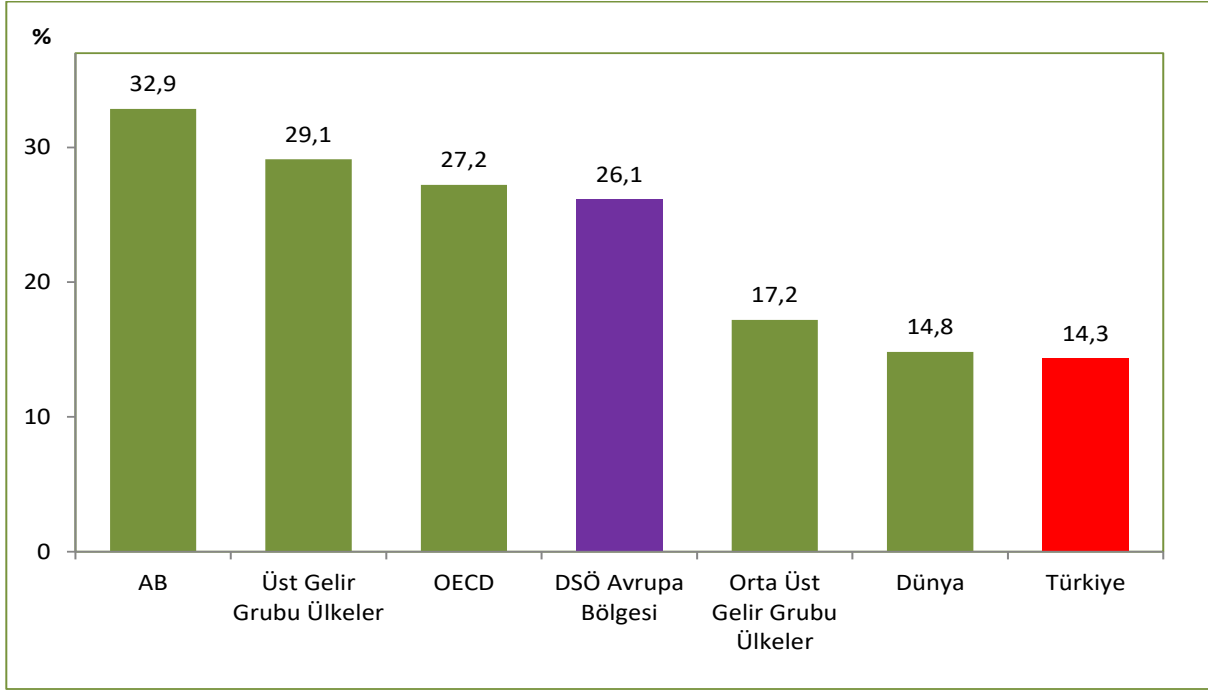
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.10. Çocuk Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.11. Yaşlı Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

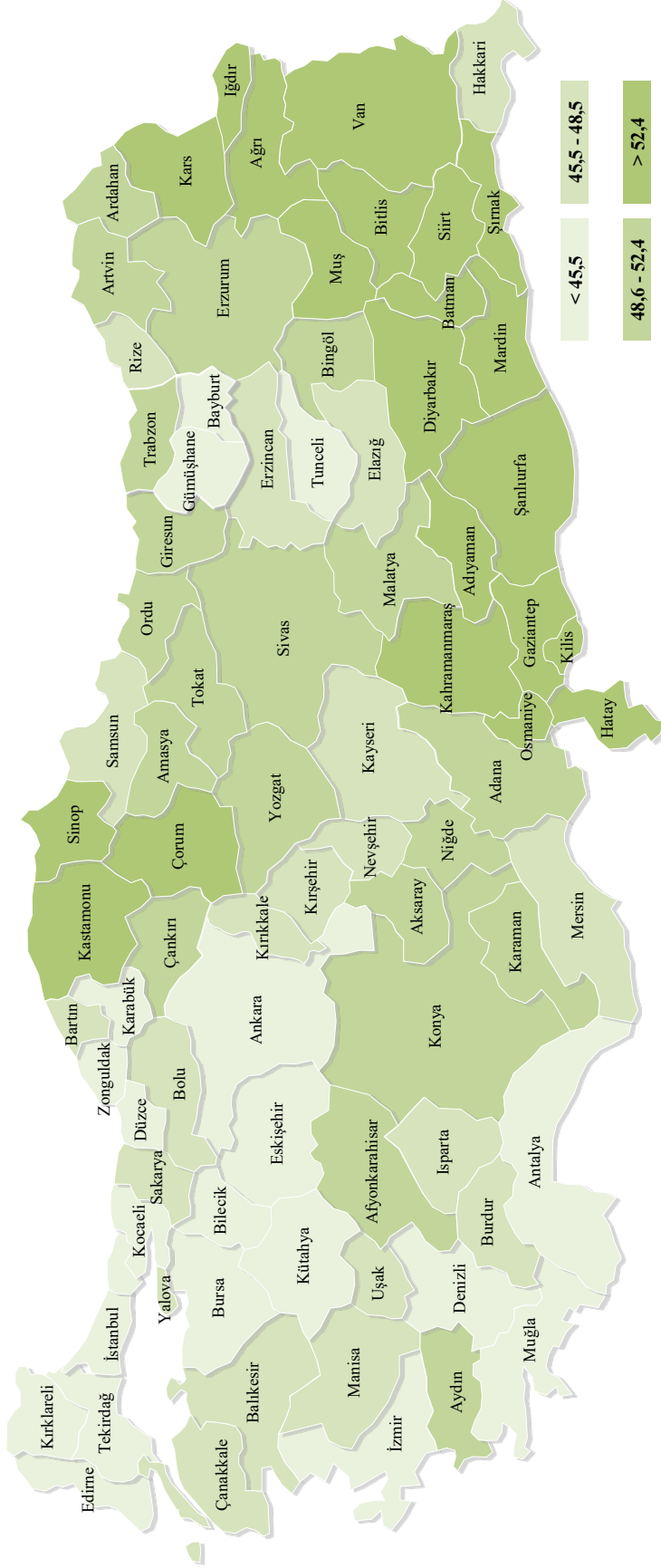
Kaynak: TÜİK, UNPD

Şekil 1.12. İBBS-1'e Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranları, (%), 2021

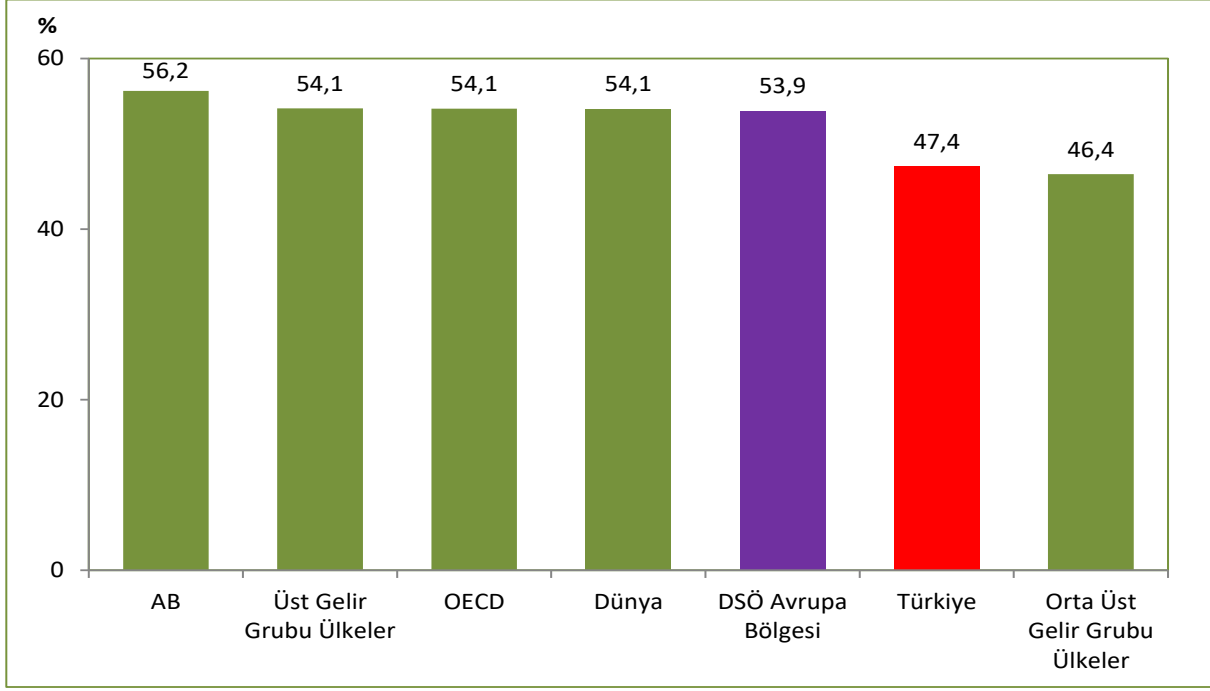
Kaynak: TÜİK

Harita 1.4. İllere Göre Toplam Yaş Bağımlılık Oranı, (%), 2021

Kaynak: TÜİK

Şekil 1.13. Toplam Yaş Bağımlılık Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

Kaynak: TÜİK, UNPD

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2021

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Adana	2.263.373	3,6	96,4	24,1	9,1	36,2	13,6	49,8
Adıyaman	632.148	32,9	67,1	28,4	8,2	44,7	13,0	57,7
Afyonkarahisar	744.179	50,6	49,4	21,3	11,7	31,8	17,5	49,3
Ağrı	524.644	46,1	53,9	33,7	5,2	55,1	8,5	63,7
Amasya	335.331	35,7	64,3	18,1	15,6	27,3	23,6	50,9
Ankara	5.747.325	0,8	99,2	20,2	9,4	28,7	13,3	42,0
Antalya	2.619.832	0,8	99,2	20,8	9,2	29,8	13,2	43,0
Artvin	169.543	70,7	29,3	16,2	17,8	24,5	26,9	51,4
Aydın	1.134.031	4,7	95,3	18,6	14,1	27,6	21,0	48,6
Balıkesir	1.250.610	5,9	94,1	16,3	16,1	24,2	23,8	48,0
Bilecik	228.334	35,9	64,1	18,2	11,8	26,0	16,9	42,8
Bingöl	283.112	40,0	60,0	26,1	7,6	39,3	11,5	50,8
Bitlis	352.277	47,3	52,7	31,6	5,7	50,3	9,1	59,5
Bolu	320.014	34,9	65,1	17,3	14,4	25,3	21,1	46,4
Burdur	273.716	48,4	51,6	16,3	15,7	24,0	23,1	47,1
Bursa	3.147.818	1,4	98,6	21,1	9,9	30,6	14,3	44,9
Çanakkale	557.276	46,6	53,4	15,6	15,8	22,7	23,0	45,7
Çankırı	196.515	53,9	46,1	17,5	16,9	26,6	25,8	52,4
Çorum	526.282	37,6	62,4	18,6	16,1	28,5	24,6	53,1
Denizli	1.051.056	11,8	88,2	19,4	11,7	28,1	17,0	45,1
Diyarbakır	1.791.373	2,4	97,6	32,2	5,1	51,3	8,1	59,4
Edirne	412.115	32,3	67,7	14,8	15,8	21,3	22,7	44,0
Elazığ	588.088	30,9	69,1	21,5	10,7	31,8	15,7	47,5
Erzincan	237.351	37,1	62,9	19,0	13,1	28,0	19,3	47,2
Erzurum	756.893	14,7	85,3	24,8	9,4	37,7	14,3	51,9
Eskişehir	898.369	9,0	91,0	17,6	12,2	25,1	17,4	42,5
Gaziantep	2.130.432	0,5	99,5	31,4	5,7	49,9	9,1	58,9
Giresun	450.154	51,5	48,5	16,0	17,6	24,1	26,4	50,5
Gümüşhane	150.119	57,8	42,2	17,4	13,6	25,3	19,7	44,9
Hakkari	278.218	52,7	47,3	28,2	3,9	41,4	5,7	47,1
Hatay	1.670.712	0,8	99,2	26,9	8,0	41,4	12,3	53,7
Isparta	445.678	39,9	60,1	18,0	13,6	26,4	20,0	46,4
Mersin	1.891.145	1,0	99,0	22,6	10,0	33,6	14,9	48,5
İstanbul	15.840.900	0,1	99,9	20,9	7,5	29,2	10,4	39,7
İzmir	4.425.789	0,5	99,5	18,2	12,1	26,0	17,4	43,5
Kars	281.077	60,4	39,6	25,9	8,8	39,6	13,5	53,1
Kastamonu	375.592	58,8	41,2	15,7	19,2	24,2	29,6	53,8
Kayseri	1.434.357	4,6	95,4	23,2	9,4	34,4	14,0	48,4
Kırklareli	366.363	35,5	64,5	15,3	14,9	21,9	21,4	43,3
Kırşehir	242.944	30,2	69,8	19,3	12,9	28,5	18,9	47,4
Kocaeli	2.033.441	0,0	100,0	22,9	7,9	33,0	11,4	44,4

Kaynak: TÜİK

Tablo 1.3. İllere Göre Bazı Genel Demografik Göstergeler, 2021 – Devamı

İl Adı	Toplam Nüfus	Kırsal Nüfus Oranı (%)	Kentsel Nüfus Oranı (%)	0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ Yaş) (%)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)
Konya	2.277.017	5,3	94,7	23,2	10,0	34,8	15,0	49,8
Kütahya	578.640	33,6	66,4	16,9	13,9	24,4	20,1	44,5
Malatya	808.692	9,3	90,7	22,2	11,0	33,2	16,5	49,7
Manisa	1.456.626	4,4	95,6	20,0	12,1	29,5	17,9	47,3
Kahramanmaraş	1.171.298	2,0	98,0	26,8	8,7	41,6	13,5	55,2
Mardin	862.757	3,3	96,7	32,9	5,7	53,6	9,2	62,8
Muğla	1.021.141	1,1	98,9	17,6	13,2	25,4	19,1	44,5
Muş	405.228	64,4	35,6	33,1	5,6	53,9	9,1	63,1
Nevşehir	308.003	53,1	46,9	20,3	12,3	30,1	18,2	48,3
Niğde	363.725	42,8	57,2	22,6	10,6	33,9	15,9	49,8
Ordu	760.872	15,6	84,4	18,4	15,5	27,8	23,4	51,1
Rize	345.662	49,4	50,6	18,0	13,7	26,3	20,0	46,4
Sakarya	1.060.876	3,2	96,8	21,0	10,4	30,6	15,2	45,7
Samsun	1.371.274	5,8	94,2	19,5	12,6	28,7	18,6	47,3
Siirt	331.980	40,8	59,2	33,0	5,3	53,6	8,6	62,2
Sinop	218.408	61,0	39,0	16,1	20,1	25,2	31,6	56,8
Sivas	636.121	39,4	60,6	20,0	13,6	30,1	20,5	50,6
Tekirdağ	1.113.400	0,0	100,0	21,0	9,3	30,1	13,3	43,4
Tokat	602.567	39,0	61,0	18,8	14,9	28,4	22,5	50,8
Trabzon	816.684	10,1	89,9	19,3	13,4	28,7	19,9	48,6
Tunceli	83.645	58,0	42,0	14,9	15,9	21,6	23,0	44,6
Şanlıurfa	2.143.020	0,0	100,0	38,8	4,0	67,8	7,1	74,9
Uşak	373.183	37,6	62,4	18,3	13,0	26,6	18,9	45,5
Van	1.141.015	2,9	97,1	32,5	4,4	51,5	7,0	58,5
Yozgat	418.500	52,9	47,1	19,7	14,2	29,8	21,5	51,3
Zonguldak	589.684	38,6	61,4	16,8	14,0	24,3	20,3	44,6
Aksaray	429.069	37,6	62,4	24,1	9,7	36,3	14,6	50,9
Bayburt	85.042	43,5	56,5	19,1	11,7	27,5	16,9	44,5
Karaman	258.838	33,3	66,7	21,3	11,4	31,7	16,9	48,6
Kırıkkale	275.968	21,1	78,9	18,3	13,1	26,7	19,0	45,7
Batman	626.319	23,4	76,6	32,6	4,7	52,1	7,6	59,7
Şırnak	546.589	39,3	60,7	35,4	3,5	57,9	5,8	63,7
Bartın	201.711	59,5	40,5	15,9	15,5	23,2	22,7	45,9
Ardahan	94.932	75,8	24,2	20,2	14,2	30,8	21,6	52,3
Iğdır	203.159	51,1	48,9	28,7	7,4	44,9	11,6	56,5
Yalova	291.001	32,4	67,6	19,8	12,5	29,2	18,5	47,8
Karabük	249.287	29,4	70,6	15,8	14,2	22,5	20,3	42,8
Kilis	145.826	25,3	74,7	28,0	8,2	43,9	12,8	56,7
Osmaniye	553.012	27,5	72,5	25,6	9,2	39,3	14,1	53,3
Düzce	400.976	46,0	54,0	20,3	10,9	29,6	15,9	45,4
Türkiye	84.680.273	10,9	89,1	22,4	9,7	33,0	14,3	47,4

Kaynak: TÜİK

Bölüm 1 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 1990 ve 2000 yılı nüfus verileri, “Genel Nüfus Sayımı” sonuçlarından, 2018-2021 nüfus verileri ise “TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları Haber Bülteni”nden alındı (4 Şubat 2022 tarih ve 45500 sayılı).
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=45500>
- ☑ 1990 ve 2000 yılları genel nüfus sayımları sonuçlarında, yaş gruplarının hesaplandığı göstergelerde yaşı bilinmeyenler hariç tutuldu.
- ☑ 2013 yılında 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve büyükşehir statüsündeki 30 ilde, belde ve köylerin ilçe belediyelerine mahalle olarak katılması ile kentsel nüfus oranında artışlar yaşandı.
- ☑ 2019 yılında Genç Bağımlılık Oranı, “Çocuk Bağımlılık Oranı” olarak değiştirildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. İllere ait sayısal değerlerin ondalıklı kısımları tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayı değerleri dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Bölüm 1’de yer alan göstergelerin tanımları aşağıda yer almaktadır.

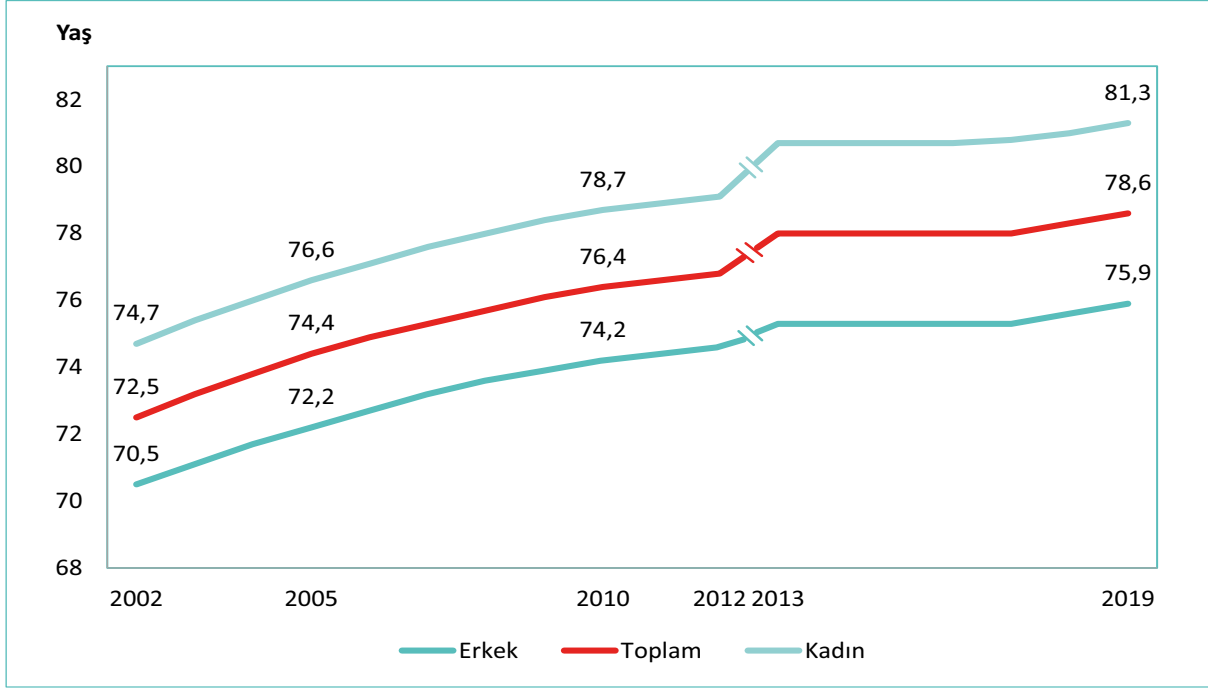
Kırsal Nüfus Oranı (%)	: 20.000 ve altı nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Kentsel Nüfus Oranı (%)	: 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
0-14 Yaş Nüfus Oranı (%)	: 0-14 yaş arası nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
65 Yaş ve Üzeri Nüfus Oranı (%)	: 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplam nüfusa oranıdır.
Çocuk Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için “0-14” yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Yaşlı Bağımlılık Oranı (65 Yaş ve Üzeri) (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için “65 ve üzeri” yaş grubundaki kişi sayısıdır.
Toplam Yaş Bağımlılık Oranı (%)	: “15-64” yaş grubundaki her 100 kişi için “0-14” ve “65 ve üzeri” yaş gruplarındaki kişi sayısıdır.
Yıllık Nüfus Artış Hızı (‰)	: İki sayım tarihi arasındaki dönemde her 1.000 nüfus için artan nüfustür.
Kaba Doğum Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen canlı doğum sayısıdır. (Canlı Doğum Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Kaba Ölüm Hızı (‰)	: Belli bir yıl içinde her 1.000 nüfus başına düşen ölüm sayısıdır. (Ölüm Sayısı/Yıl Ortası Nüfus)x1.000
Toplam Doğurganlık Hızı	: Bir kadının, doğurgan olduğu dönem olan 15-49 yaş grubunda yaşayacağı ve belirli yaşa özel doğurganlık hızını takip edeceği varsayımı altında doğurabileceği ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.

An abstract graphic on the left side of the page, consisting of a complex network of teal lines and dots of varying sizes, creating a mesh-like structure that fades into the white background.

BÖLÜM 2

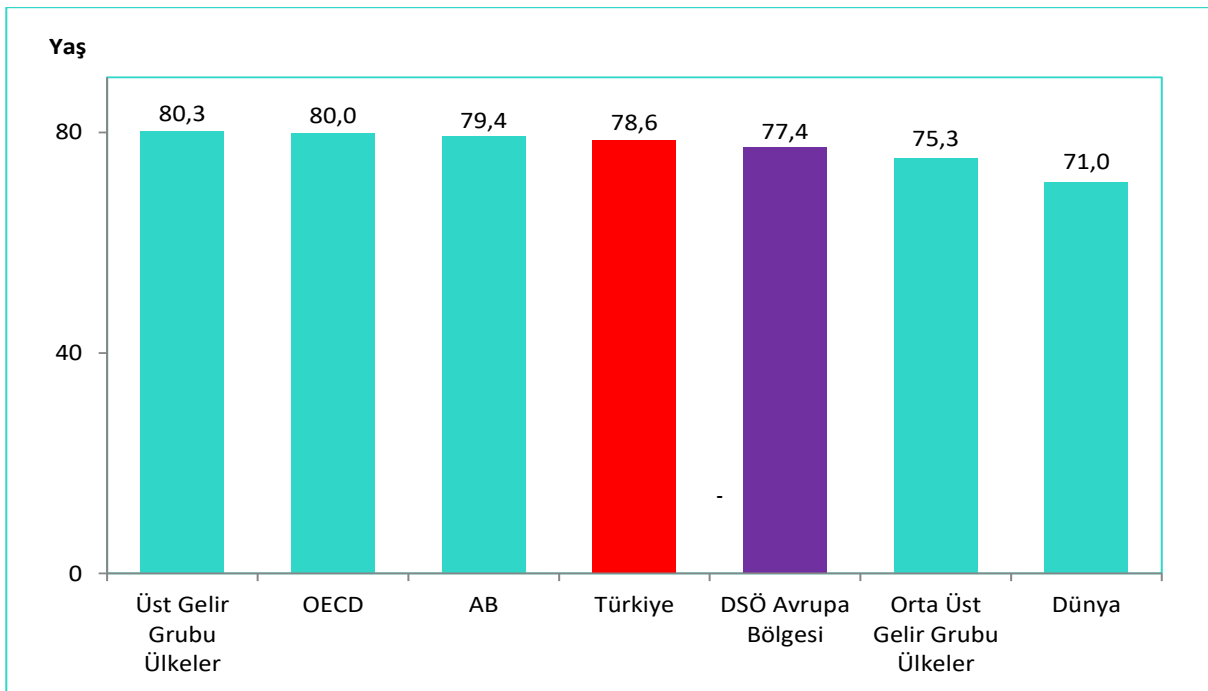
Mortalite

Şekil 2.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş)

Kaynak: 2002-2012 yılları TÜİK Nüfus Projeksiyonları, 2013-2019 yılları TÜİK Hayat Tabloları

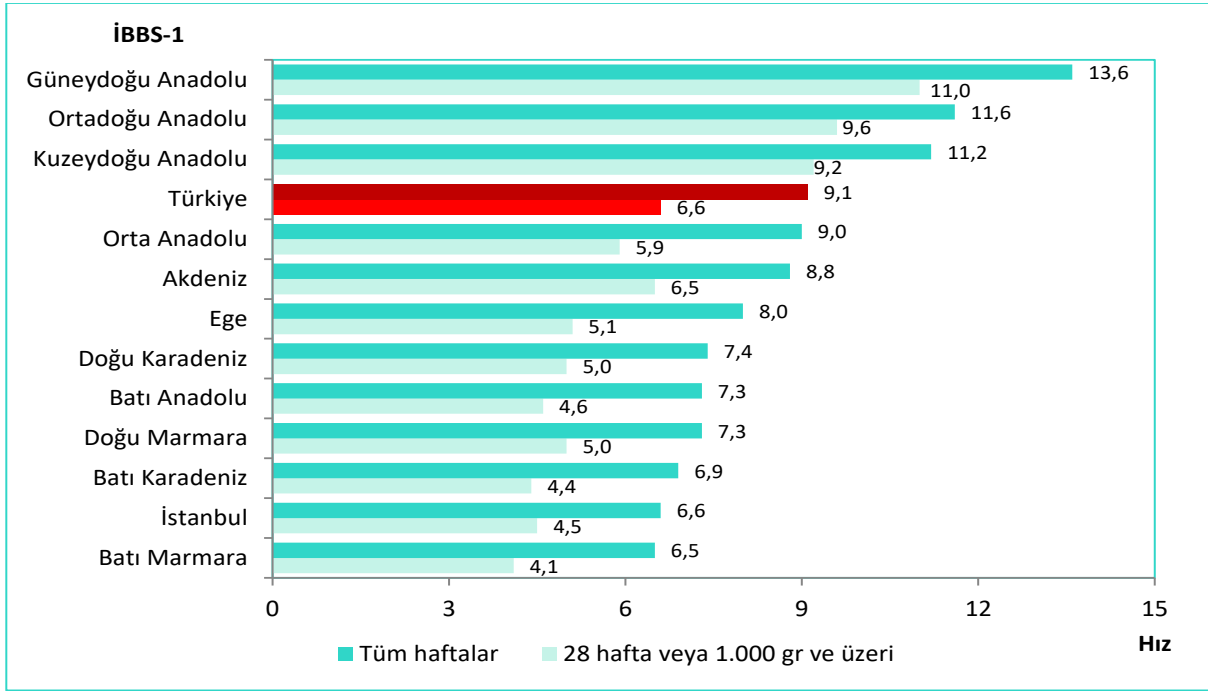
Şekil 2.2. Doğumda Beklenen Yaşam Süresinin Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: 2019 yılı TÜİK Hayat Tabloları 2017-2019 Haber Bülteni (17 Eylül 2020 tarih ve 33711 sayılı), UNPD

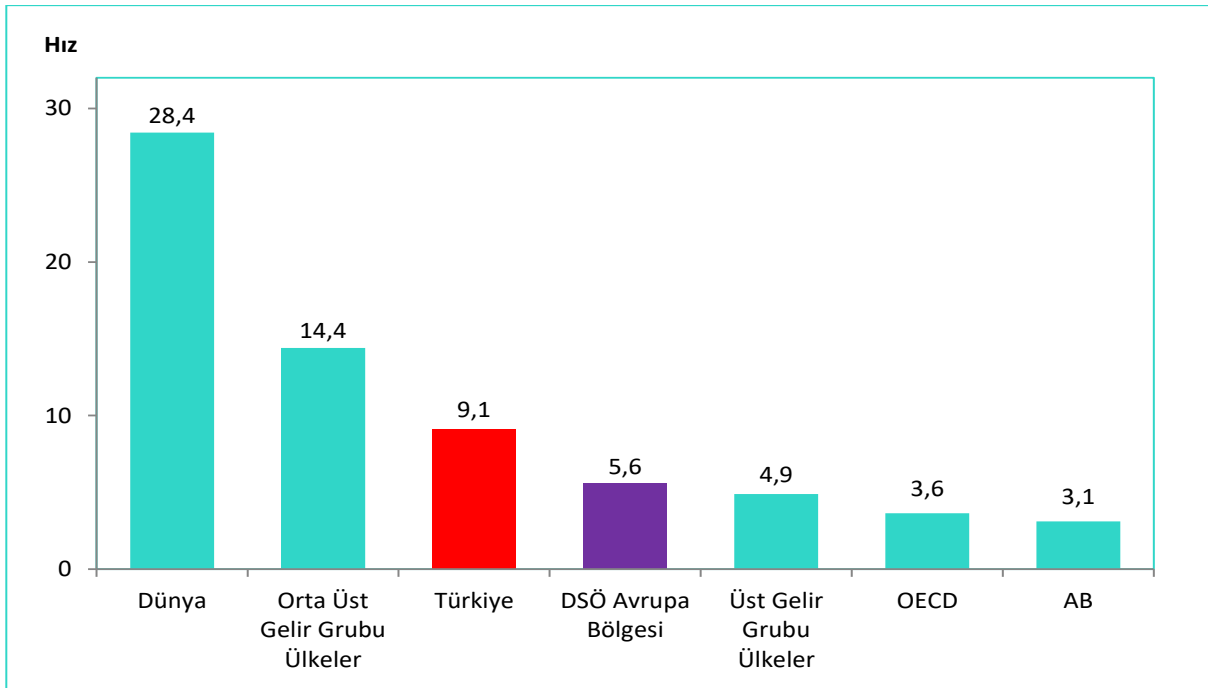
Not: Türkiye verisi 2019 yılına, ülke verileri 2021 yılına aittir. Şekildeki grupların değerleri, ülkelere ait doğumda beklenen yaşam süreleri baz alınarak Sağlık İstatistikleri Dairesi Başkanlığı tarafından hesaplandı.

Şekil 2.3. İBBS-1'e Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021

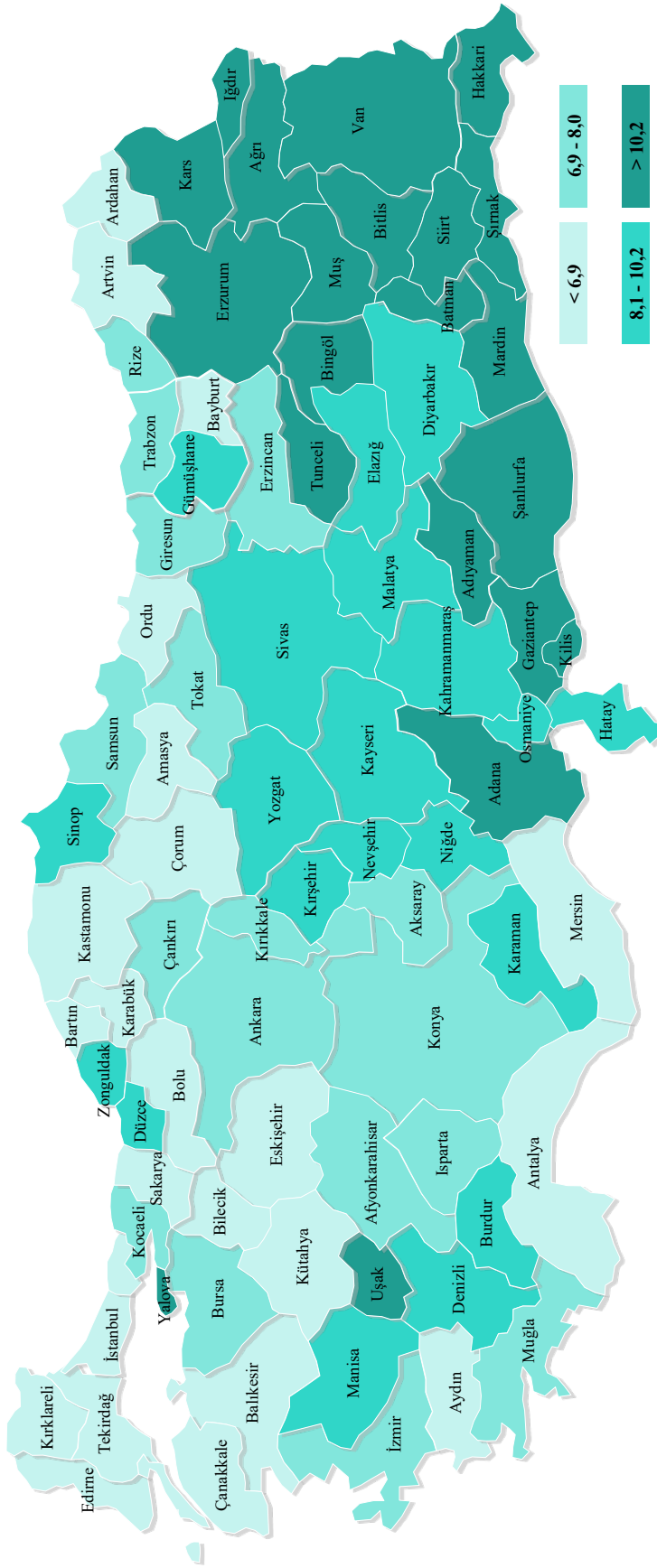
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.4. Bebek Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2021

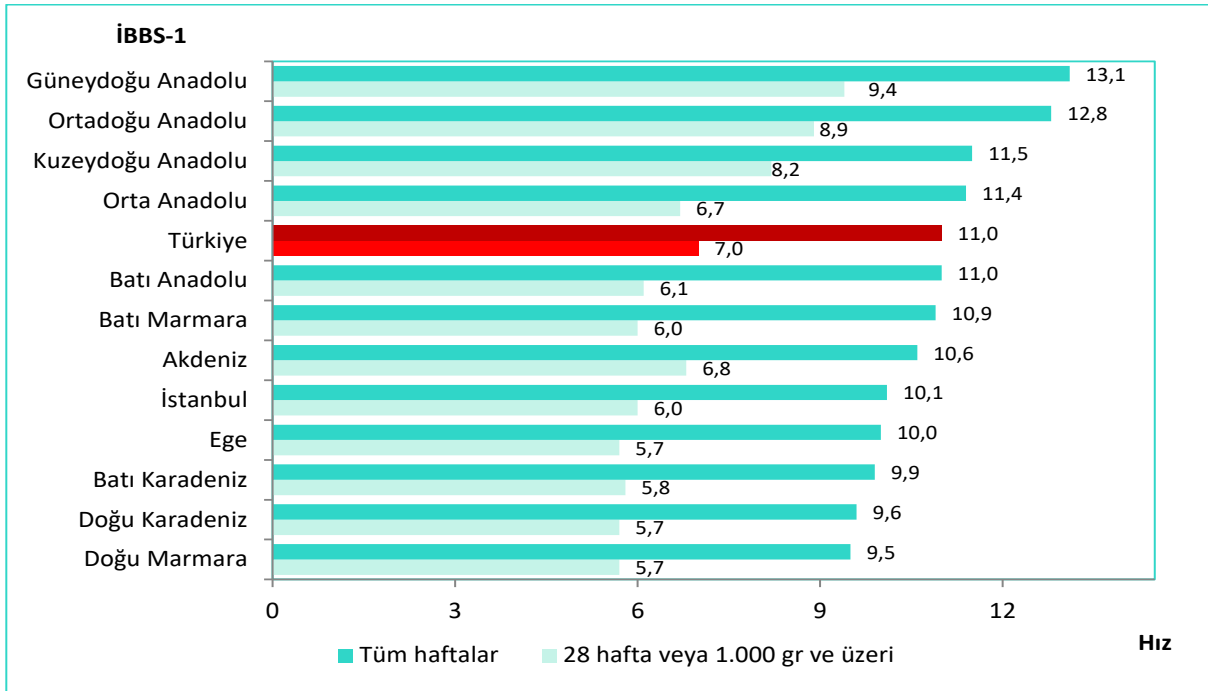
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2022

Harita 2.1. İllere Göre Bebek Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), Tüm Haftalar, 2021

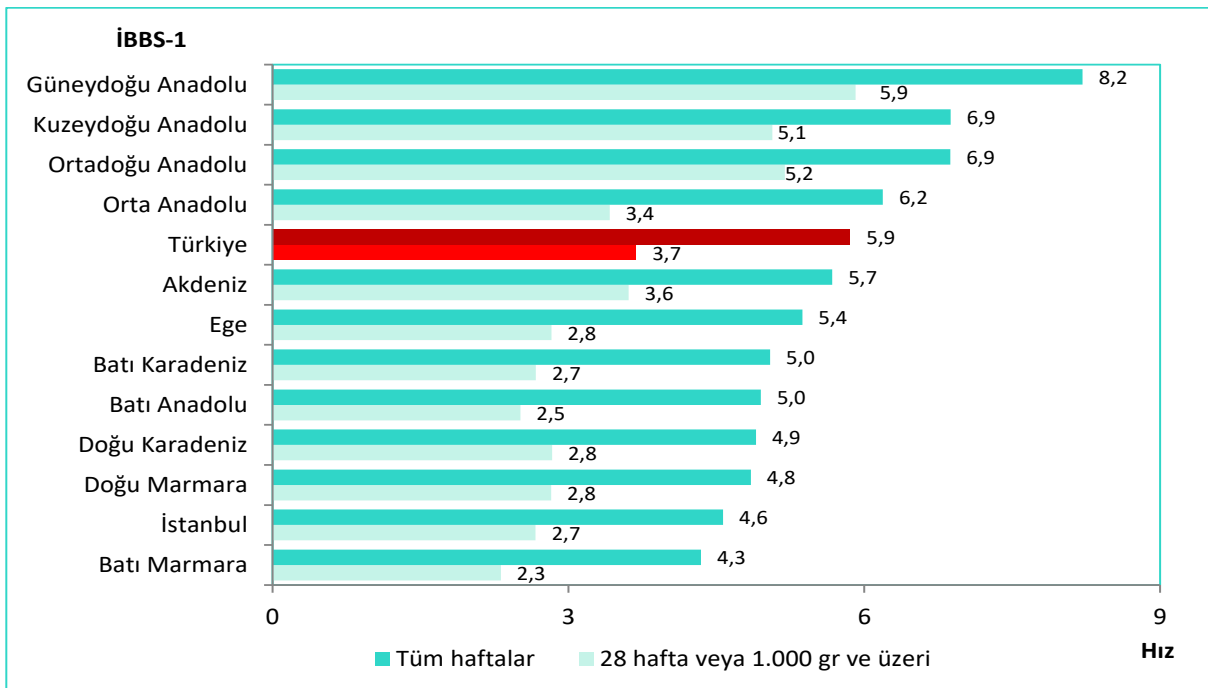
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.5. İBBS-1'e Göre Perinatal Ölüm Hızı, (1.000 Doğumda), 2021

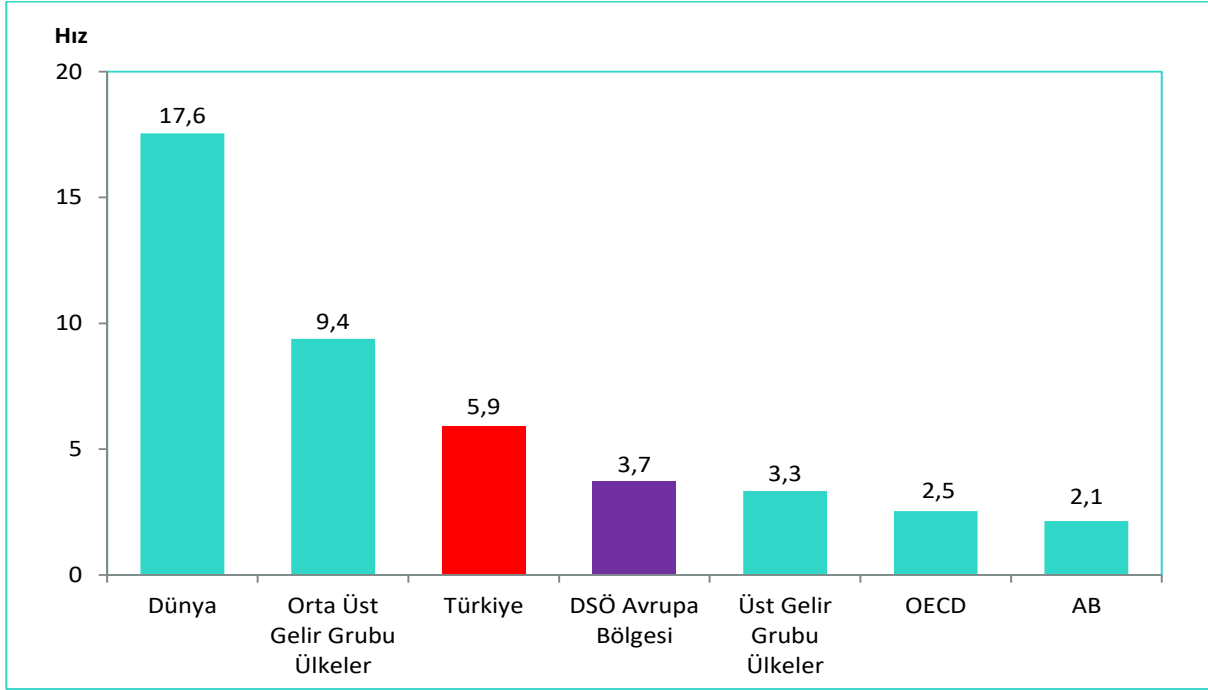
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.6. İBBS-1'e Göre Neonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021

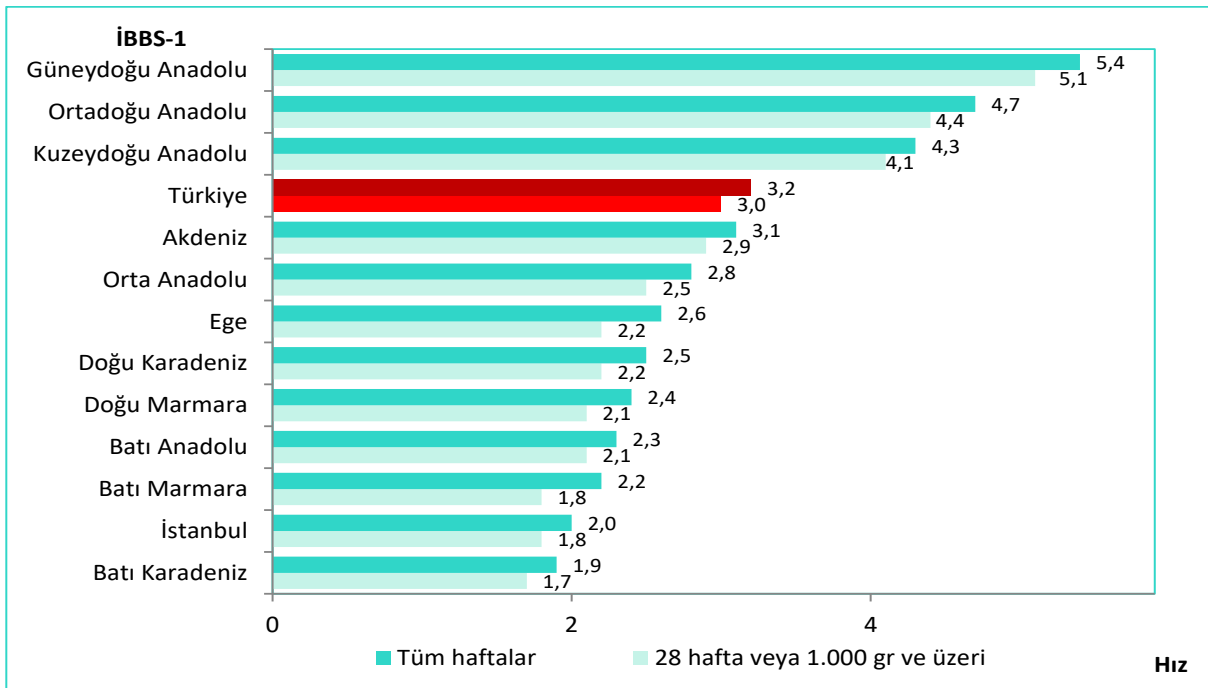
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.7. Neonatal Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2021

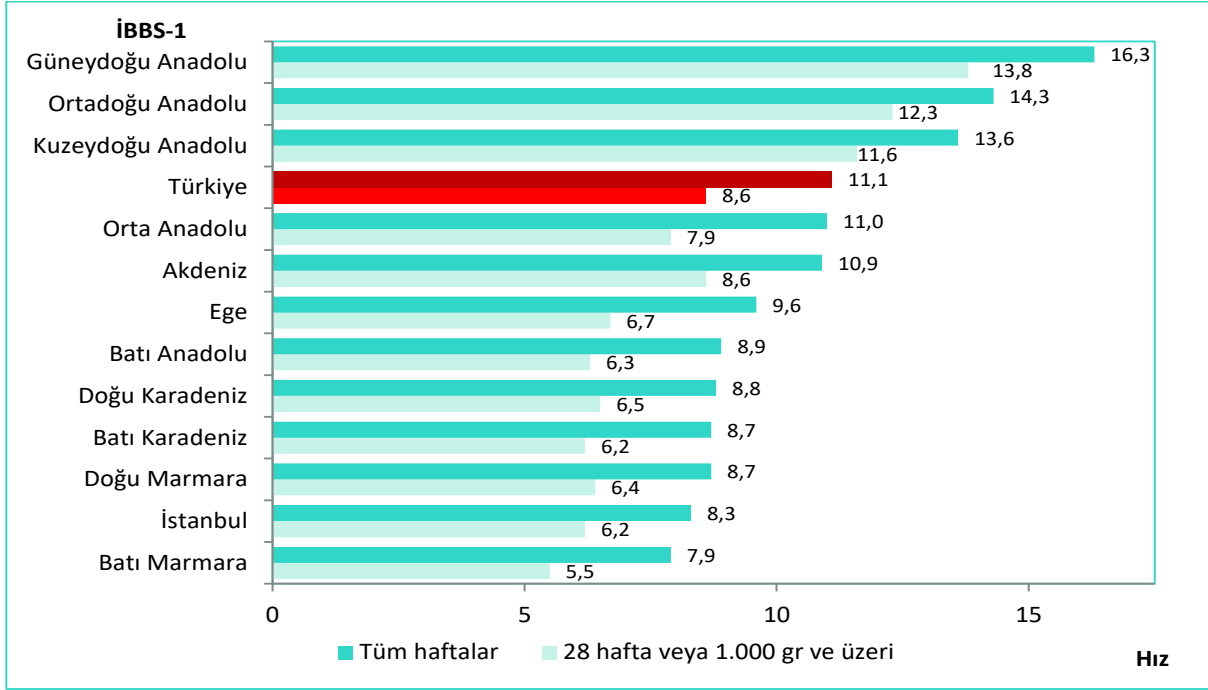
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2022

Şekil 2.8. İBBS-1'e Göre Postneonatal Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021

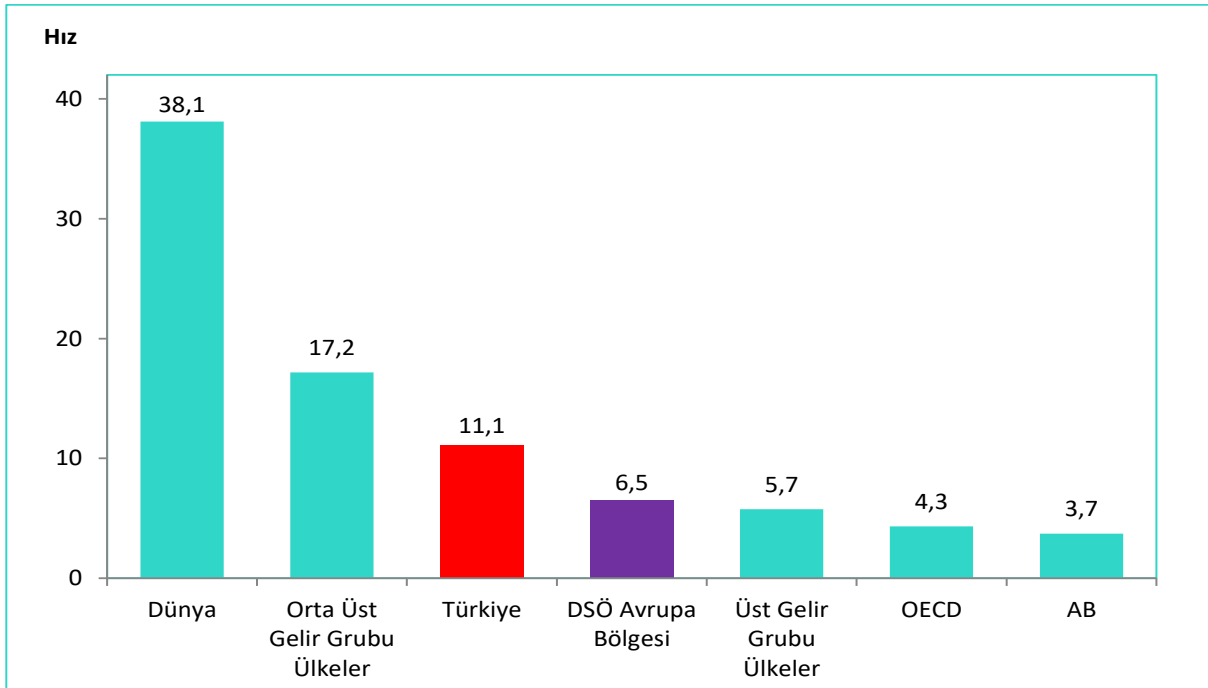
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.9. İBBS-1'e Göre Beş Yaş Altı Ölüm Hızı, (1.000 Canlı Doğumda), 2021

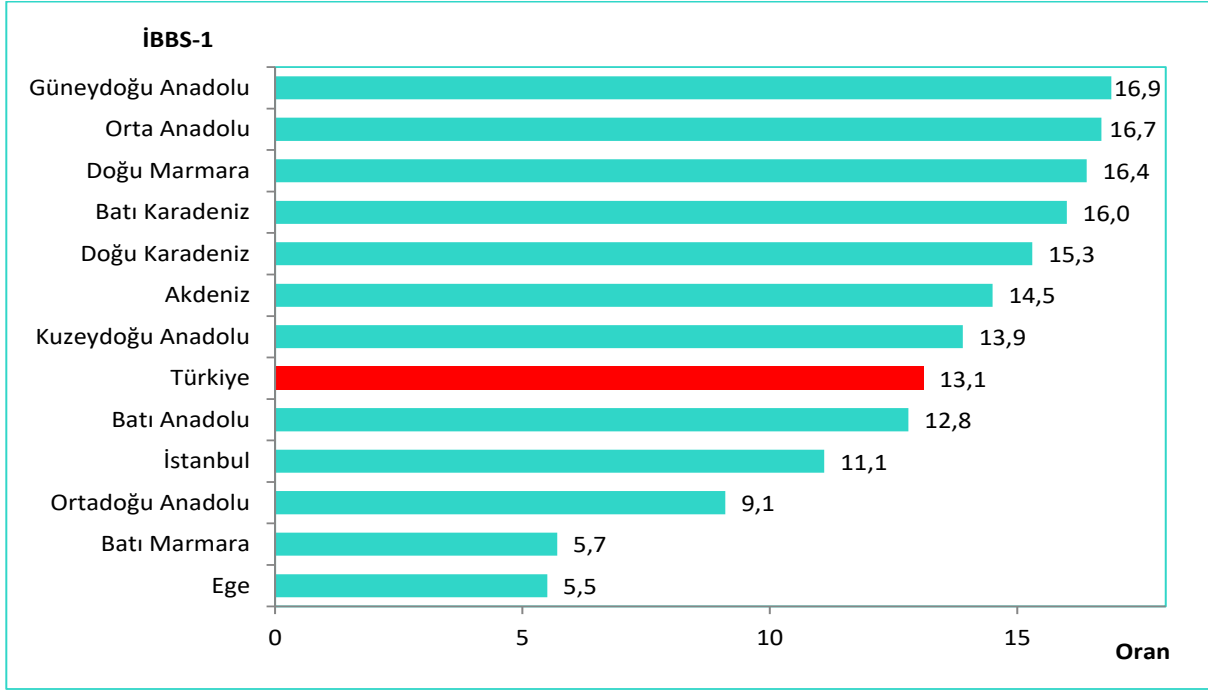
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 2.10. Beş Yaş Altı Ölüm Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (1.000 Canlı Doğumda), 2021

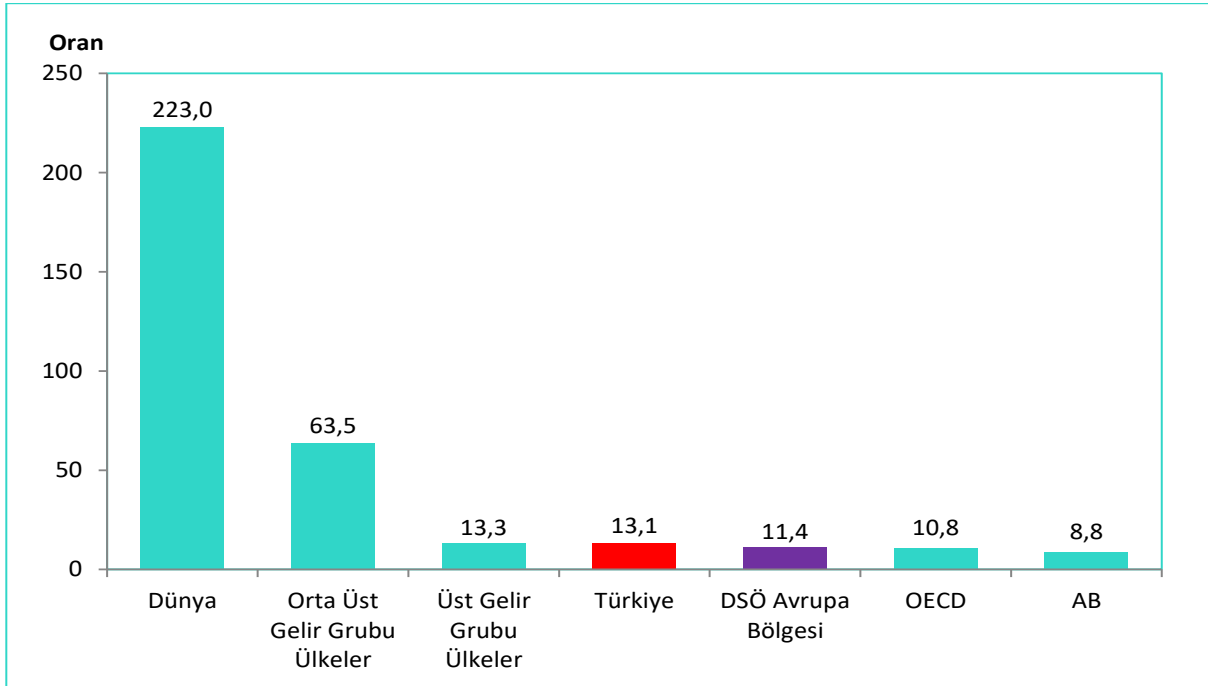
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, UN IGME 2022

Şekil 2.11. İBBS-1'e Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2021

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

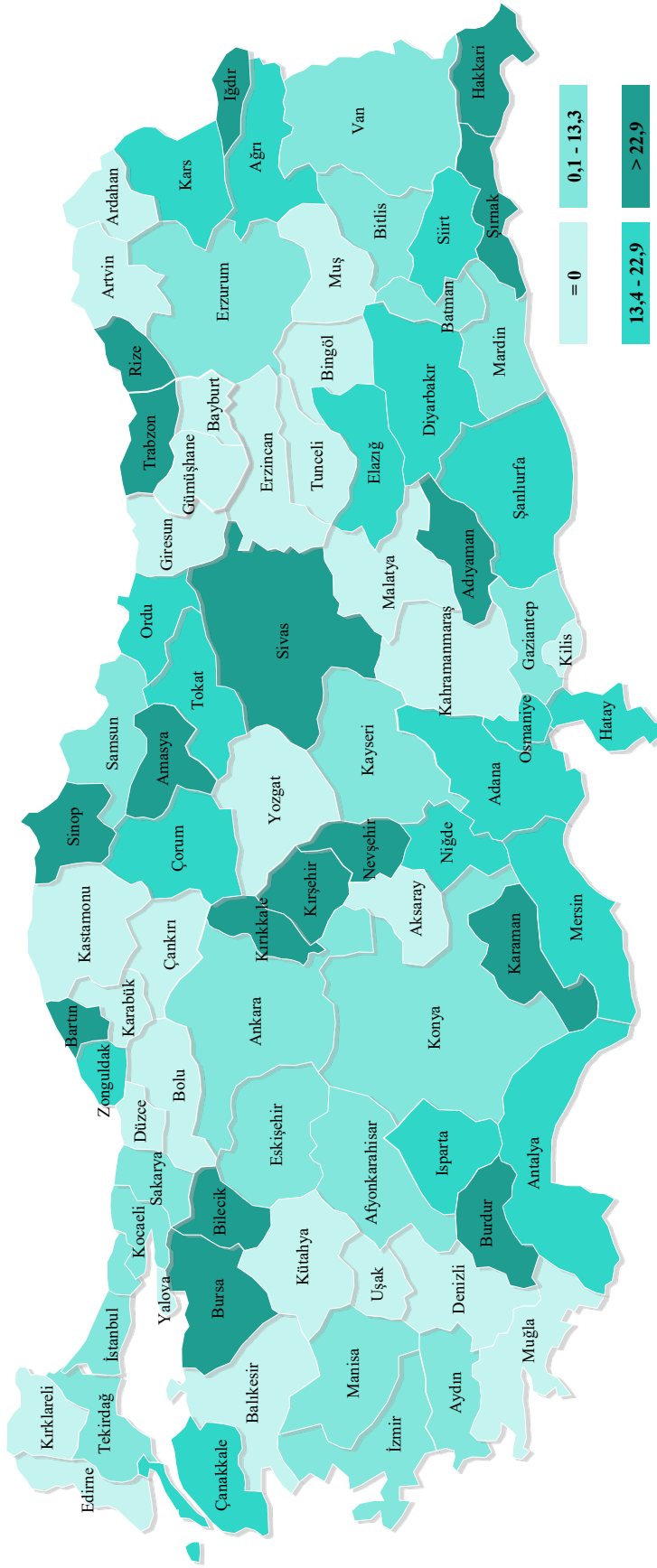
Şekil 2.12. Anne Ölüm Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Canlı Doğumda), 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, WHO, UNICEF, UNFPA, World Bank Group and UNPD (MMEIG) Trends in Maternal Mortality: 2000 to 2020

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir.

Harita 2.2. İllere Göre Anne Ölüm Oranı, (100.000 Canlı Doğumda), 2021

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

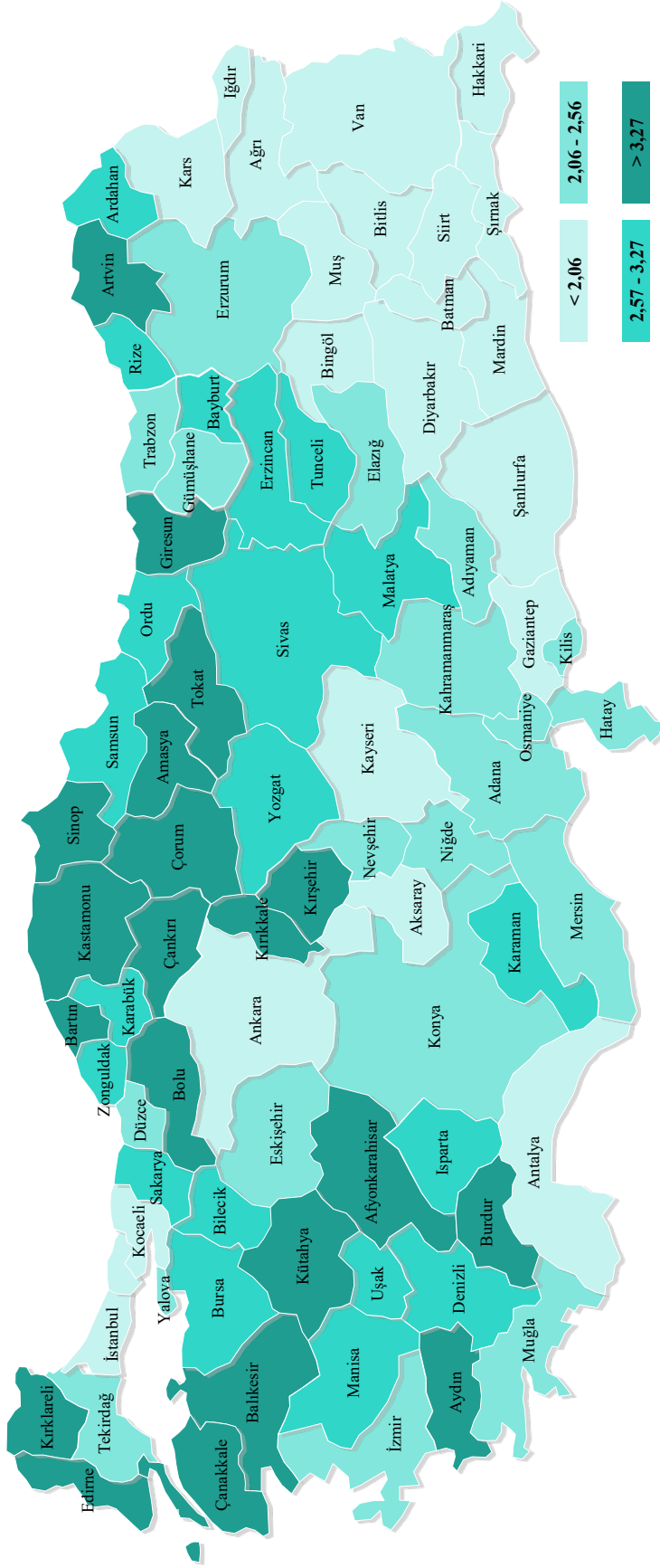
Tablo 2.1. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2019, 2020, 2021

ICD-10 Ana Tanı Grubu	Kod	2019			2020			2021		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bazı Enfeksiyöz ve Paraziter Hastalıklar	A00-B99	2,52	3,08	2,77	2,41	2,65	2,52	2,84	3,14	2,97
Neoplazmlar	C00-D48	21,71	14,40	18,39	18,10	12,67	15,71	16,33	11,18	13,99
Kan ve Kan Yapıcı Organların Hastalıkları ve İmmün Sistemin Bazı Hastalıkları	D50-D89	0,23	0,28	0,25	0,19	0,25	0,22	0,17	0,21	0,19
Endokrin, Beslenme ve Metabolizma Hastalıkları	E00-E90	3,48	5,44	4,37	3,75	5,68	4,60	3,40	5,09	4,17
Mental ve Davranışsal Bozukluklar	F00-F99	0,07	0,10	0,08	0,06	0,08	0,07	0,07	0,10	0,08
Sinir Sistemi ve Duyu Organları Hastalıkları	G00-H95	3,63	5,73	4,59	3,15	5,09	4,00	2,62	4,06	3,28
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	33,81	40,32	36,76	33,19	39,69	36,05	30,80	36,58	33,42
Solunum Sistemi Hastalıkları	J00-J99	13,39	12,39	12,94	16,39	15,00	15,78	13,80	12,95	13,41
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	2,14	2,45	2,28	1,89	2,11	1,98	1,87	2,02	1,94
Deri ve Derialtı Dokunun Hastalıkları	L00-L99	0,06	0,11	0,08	0,05	0,08	0,06	0,03	0,09	0,06
Kas, İskelet Sistemi ve Bağ Dokusu Hastalıkları	M00-M99	0,20	0,33	0,26	0,16	0,31	0,23	0,13	0,29	0,20
Genitoüriner Sistem Hastalıkları	N00-N99	3,55	4,52	3,99	3,58	4,20	3,85	3,27	3,88	3,55
Gebelik, Doğum ve Lohusalık	O00-O99	-	0,08	0,04	-	0,06	0,03	-	0,06	0,03
Perinatal Dönemden Kaynaklanan Bazı Durumlar	P00-P96	1,32	1,22	1,28	0,97	0,97	0,97	0,95	0,91	0,93
Konjenital Malformasyonlar, Deformasyonlar ve Kromozom Anomalileri	Q00-Q99	0,87	0,88	0,88	0,68	0,76	0,72	0,52	0,56	0,54
Semptomlar, Belirtiler ve Anormal Klinik ve Laboratuvar Bulguları, Başka Yerde Sınıflanmamış	R00-R99	1,48	1,57	1,52	1,48	1,45	1,47	1,23	1,21	1,22
COVID-19	U07	-	-	-	4,81	3,78	4,36	11,56	11,49	11,53
Dışsal Yaralanma Nedenleri	V01-Y89	4,83	2,28	3,67	4,61	2,00	3,46	4,13	1,78	3,07
Bilinmeyen	-	6,71	4,83	5,86	4,51	3,16	3,92	6,26	4,40	5,42

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2021

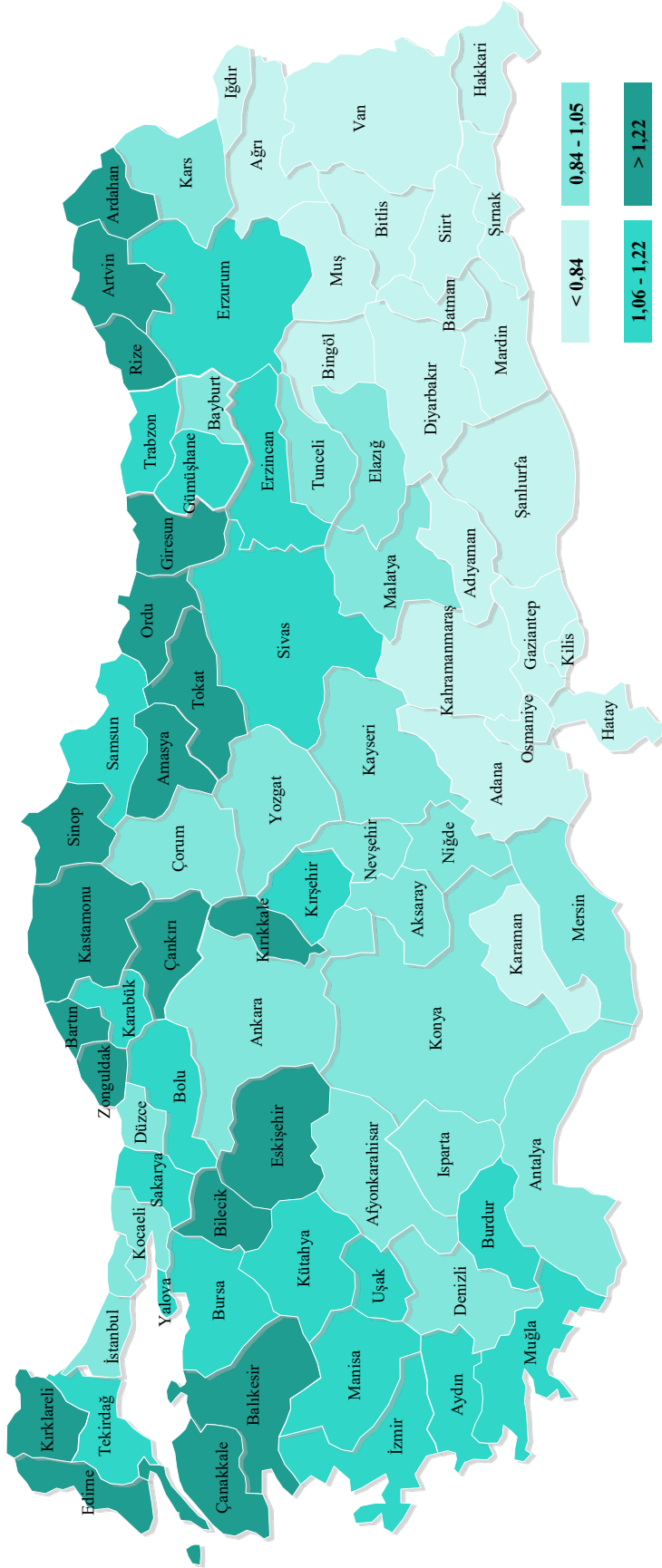
Not: Ölüm nedenlerinin dağılımı, ilgili sütunun toplam ölüm sayısı üzerinden hesaplandı.

Harita 2.3. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Dolaşım Sistemi Hastalıkları (ICD 10: I00-I99) Kaba Ölüm Hızı, (%), 2020

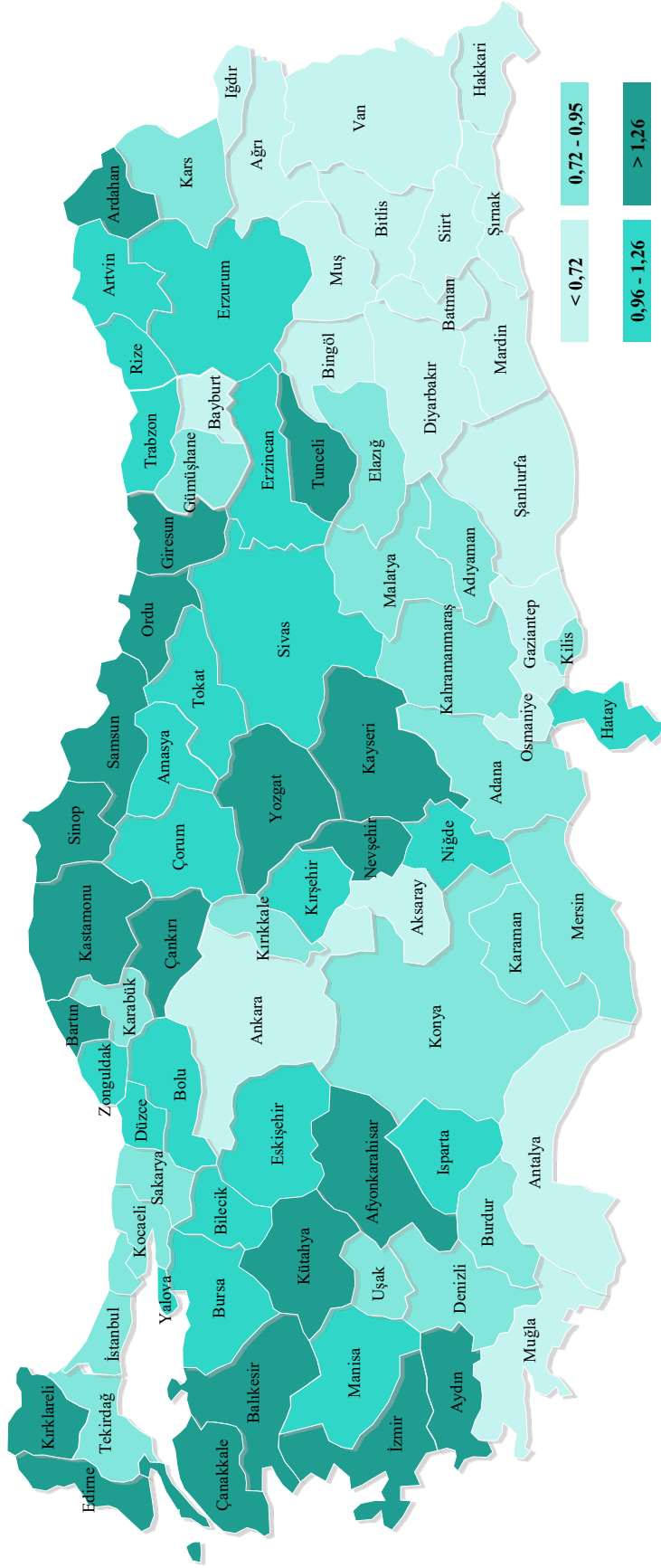
Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2020

Harita 2.6. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Neoplazm (ICD 10: C00-D48) Kaba Ölüm Hızı, (‰), 2021

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2021

Harita 2.8. İllere ve Daimi İkametgaha Göre Solunum Sistemi Hastalıkları (ICD 10: J00-J99) Kaba Ölüm Hızı, (%0), 2021

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2021

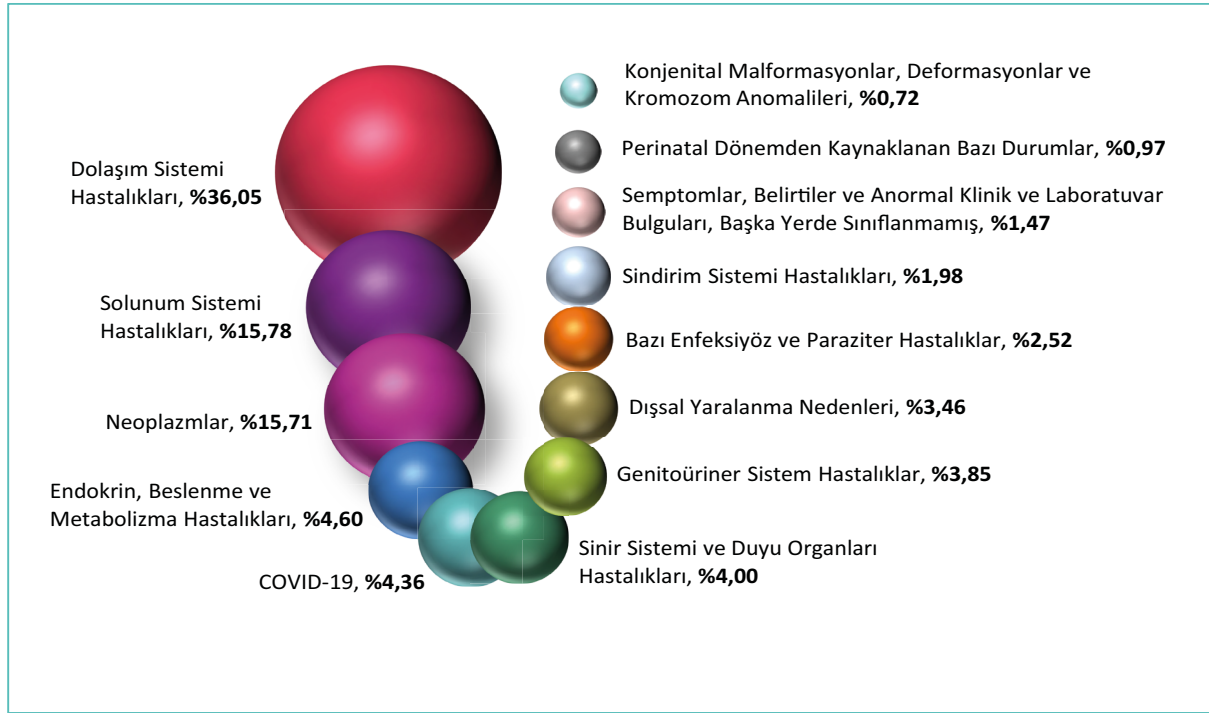
Şekil 2.13. Ölüm Nedenleri Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2020, OECD Health Data 2022

Not: Uluslararası karşılaştırmanın sağlıklı olabilmesi adına Türkiye'nin 2020 verisi kullanılmıştır. Ülke verileri de 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 2.14. ICD-10 Ana Tanı Gruplarına Göre Ölüm Nedenlerinin Dağılımı, (%), 2020

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2020

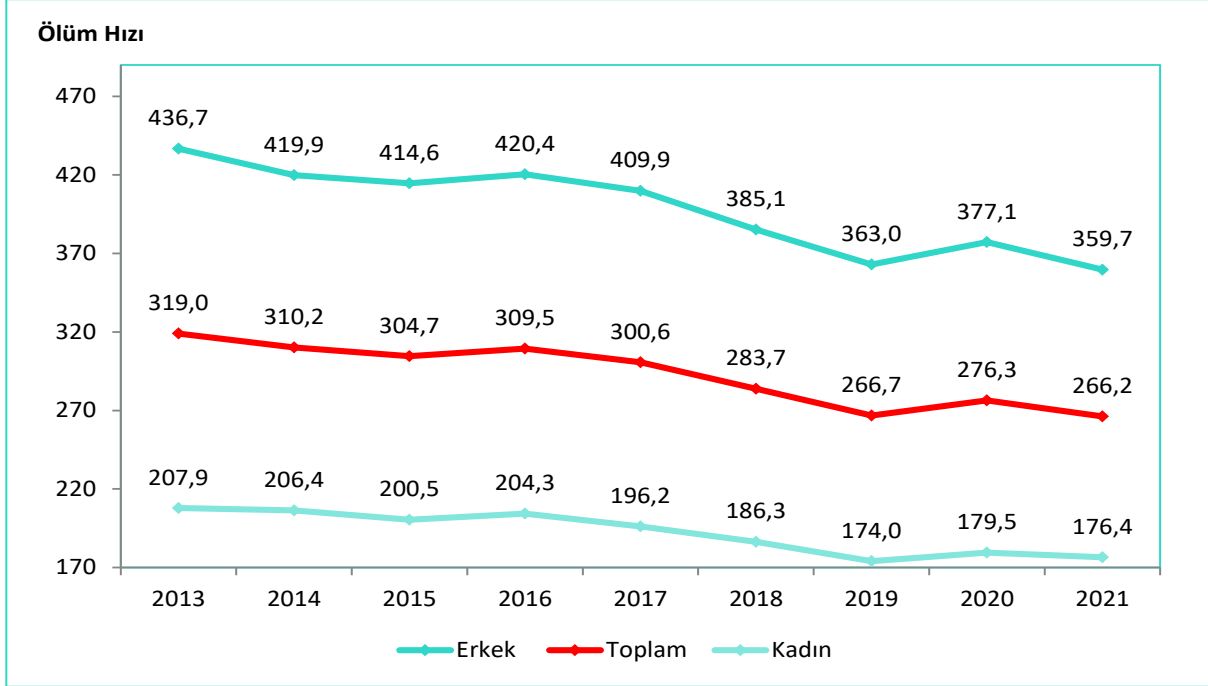
Tablo 2.2. ICD-10 Tanı Gruplarına ve Cinsiyete Göre Seçilmiş Nedenlerin Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızları, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020, 2021

Seçilmiş Nedenler	Kod	2020			2021		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Malign Neoplazmlar	C00-C97	127,14	66,69	96,18	121,19	65,79	92,78
Diyabet	E10-E14	15,73	11,15	13,40	14,07	9,82	11,91
Dolaşım Sistemi Hastalıkları	I00-I99	162,15	71,62	116,21	159,42	72,87	115,49
İskemik Kalp Hastalığı	I20-I25	86,89	27,73	56,90	85,36	28,22	56,37
Akut Miyokard Enfarktüs	I21-I22	59,18	19,69	39,16	60,14	20,10	39,83
Serebrovasküler Hastalıklar	I60-I69	25,45	16,13	20,71	24,82	15,99	20,34
Kronik Solunum Yolu Hastalıkları	J40-J47	23,13	8,47	15,60	18,42	6,84	12,48
KOAH	J40-J44	22,09	6,76	14,22	17,61	5,64	11,46
Astım	J45-J46	0,95	1,55	1,26	0,73	1,10	0,92
Sindirim Sistemi Hastalıkları	K00-K93	11,74	5,68	8,68	11,96	6,36	9,13

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2021

Not: Ölüm hızları, **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Şekil 2.15. Yıllara ve Cinsiyete Göre Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubunun Yaşa Standardize Erken Ölüm Hızı, (100.000 Nüfusta, Avrupa Standart Nüfusu)

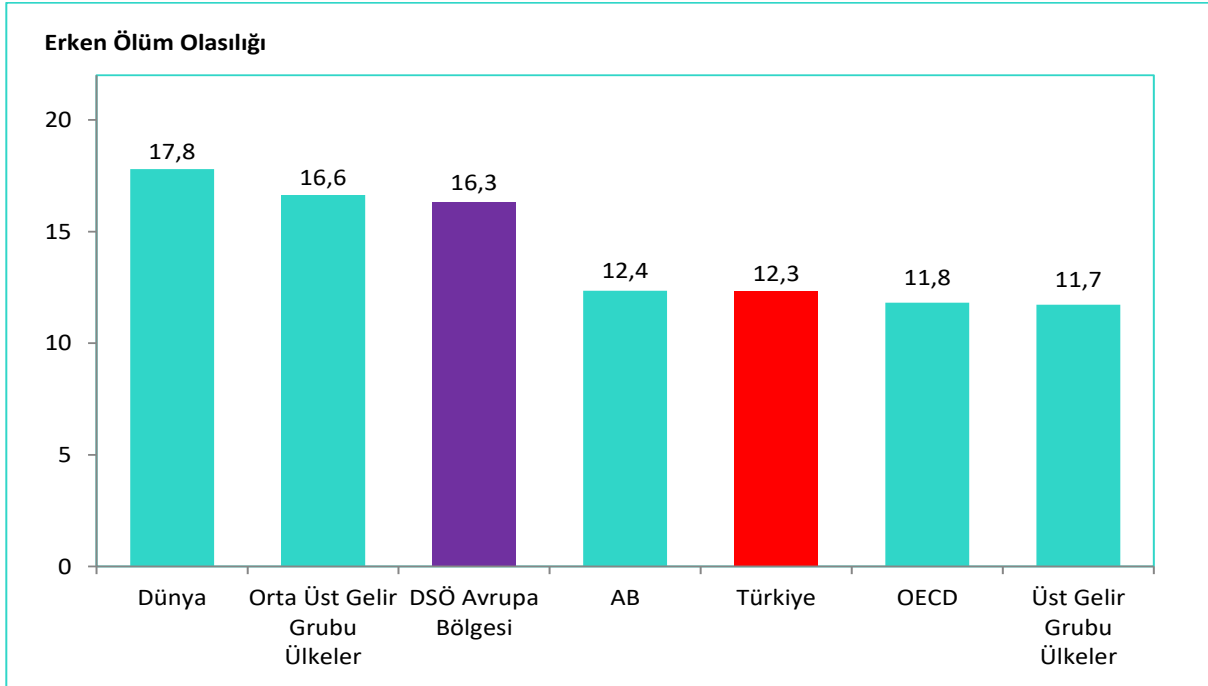

Kaynak: TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri

Not: Ölüm hızları, **Avrupa Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47).

Şekil 2.16. Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu Kaynaklı Erken Ölüm Olasılığının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

Kaynak: TÜİK Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri 2021, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı
 Not: Bulaşıcı Olmayan Dört Ana Hastalık Grubu: Malign Neoplazmlar (C00-C97), Diyabet (E10-E14), Dolaşım Sistemi Hastalıkları (I00-I99), Kronik Solunum Yolu Hastalıkları (J40-J47). Türkiye verisi 2021 yılına, ülke verileri ise 2019 yılına aittir.

Bölüm 2 ile İlgili Açıklamalar

☑ Bebek, perinatal, neonatal, postneonatal ve beş yaş altı ölüm hızları “28 hafta ve üzeri veya 1.000 gr. ve üzeri yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler” ve “gebelik süresi ve doğum ağırlığına bakılmaksızın yaşam belirtisi gösterip canlı doğan ve daha sonra gerçekleşen ölümler (tüm hafta)” ayrımında yayımlandı.

☑ **Bebek Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve bir yaşını tamamlamadan ölen bebek sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Perinatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 7 gün içinde ölen (erken neonatal) bebek sayısına aynı yıl içerisinde gerçekleşen ölü doğum sayısı eklenerek, aynı yılda meydana gelen toplam doğum sayısına (canlı+ölü) oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Neonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 28 gün içinde ölen bebek sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Postneonatal Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda canlı doğan ve 29. gün ile 364. gün içinde ölen bebek sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Beş Yaş Altı Ölüm Hızı:** Bir toplumda bir yılda beş yaşını tamamlamadan ölen çocuk sayısının, aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 1.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Anne Ölüm Oranı:** Bir toplumda bir yılda gebelik ve/veya gebeliğin ağırlaştırdığı herhangi bir sebeple ölen anne sayısının aynı toplumda aynı yıl içerisinde canlı doğan bebek sayısına oranının 100.000 ile çarpımı sonucu elde edilir.

☑ **Erken Ölüm Hızı:** 30-70 yaş aralığı için ölüm nedenlerinin 100.000 nüfusta yaşa standardize ölüm hızını verir. Yaşa standardize ölüm hızları hesaplanırken DSÖ tarafından belirlenen Dünya Standart Nüfusu ve EUROSTAT tarafından belirlenen Avrupa Standart Nüfusu kullanıldı. Bu standart nüfuslar, yaş gruplarında yer alan nüfusları ve ölümleri ağırlıklandırarak tüm ülkeler için yaş örüntüsünü benzer hale getirir. Böylece nüfusun yaş yapısından kaynaklanan farklılaşmaları önlenerek, ülkeler arası karşılaştırmalar daha sağlıklı bir şekilde yapılabilir. Dünya ve Avrupa standart nüfus için ayrıntılı bilgiler aşağıdaki linklerde yer almaktadır:

http://www.paho.org/hq/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=16106&Itemid=270&lang=en

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5926869/KS-RA-13-028-EN.PDF/>

☑ **Erken Ölüm Olasılığı:** 30 yaşında bir bireyin 70 yaşına ulaşmadan önce ölme olasılığıdır.

☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 2.1 ve Harita 2.2 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde, Harita 2.3, Harita 2.4, Harita 2.5, Harita 2.6, Harita 2.7 ve Harita 2.8 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım çift hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

TÜİK, Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri

Tanımı	: Ölüm nedeni istatistikleri, ölüme sebebiyet veren, altta yatan ölüm nedenine ait istatistiklerdir. Ölüm istatistikleri ise ölüm sayıları ile ilgili istatistiklerdir.
Ölüm Nedeni Sınıflaması	: Ölüm nedeni istatistikleri, Uluslararası Hastalık Sınıflaması (ICD-10) ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kurallarına göre sınıflandırılmaktadır.
Coğrafi Kapsam:	: Türkiye'de ikamet eden T.C. vatandaşları ile ikamet izniyle Türkiye'de yaşayan yabancılardan Türkiye sınırları içinde ölenleri ve Türkiye'de ikamet eden fakat yurtdışında ölen T.C. vatandaşlarını kapsamaktadır.
Zaman Kapsamı	: Ölüm ve ölüm nedeni istatistikleri Türkiye geneli için 2009 yılı ve sonrası için mevcuttur.
Veri Kaynakları	: Ölüm nedeni istatistikleri için veri kaynakları hastaneler, aile sağlığı merkezleri, belediye tabiplikleri, adli tıp kurumları ile diğer sağlık kuruluşlarıdır. Ölüm istatistikleri için veri kaynakları ise Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS), TÜİK ölüm nedeni verisi ve ilgili kurumlardan gelen intihar verileridir.
Veri Derleme Sistemi	: MERNİS veri tabanından elde edilen ölüm olaylarına ilişkin bilgiler "MERNİS Ölüm Bildirim Formu"na dayanmaktadır. Sağlık kurumlarında meydana gelen ölüm olayları "Ölüm Bildirim Sistemi"ne işlenmekte ve 10 gün içinde bağlı oldukları ilçe nüfus müdürlüğüne bildirilmektedir. Sağlık kurumu dışında meydana gelen ölüm olayları ise defin ruhsatı vermeye yetkili kişi (aile hekimi, belediye tabibi, köy muhtarı vb.) tarafından bağlı oldukları ilçe nüfus müdürlüğüne bildirilmektedir. İlçe nüfus müdürlüklerine bildirim yapılan bu ölüm olayları MERNİS veri tabanına işlenmektedir.
Veri İşleme	: Ölüm belgesindeki ölüme sebebiyet veren ve ölümlle ilgili tüm hastalıklar, ICD-10'a göre TÜİK Bölge Müdürlükleri'nde kodlanır ve ölümün altta yatan nedeni tespit edilir. Ölüm istatistikleri ise MERNİS, TÜİK ölüm nedeni verisi ve ilgili kurumlardan gelen intihar verileri birleştirilerek üretilir.

BÖLÜM 3

Morbidite

Tablo 3.1. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının Vaka Sayıları

		2002	2017	2018	2019	2020	2021
AIDS	Yerli Vaka	37	107	108	105	57	70
	Yabancı Vaka	6	19	22	29	15	10
	Toplam Vaka	43	126	130	134	72	80
Kızamık	Yerli Vaka	7.810	48	412	1.958	316	48
	Yabancı Vaka		36	304	947	301	2
	Toplam Vaka	7.810	84	716	2.905	617	50
Tüberküloz	Yerli Vaka	18.043	10.748	10.334	9.820	7.423	7.635
	Yabancı Vaka		1.073	1.242	1.427	1.407	1.412
	Toplam Vaka	18.043	11.821	11.576	11.247	8.830	9.047
Sıtma	Yerli Vaka	10.184	0	0	0	0	0
	Yabancı & Hariçten Gelenden Türeyen Vaka	40	214	238	280	135	210
	Toplam Vaka	10.224	214	238	280	135	210

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: AIDS toplam vaka sayısı 31 Ocak 2022 tarihi itibarıyla doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakaları ifade etmektedir. Tüberküloz vaka sayısı ise yeni ve nüks vakaların toplamını ifade eder.

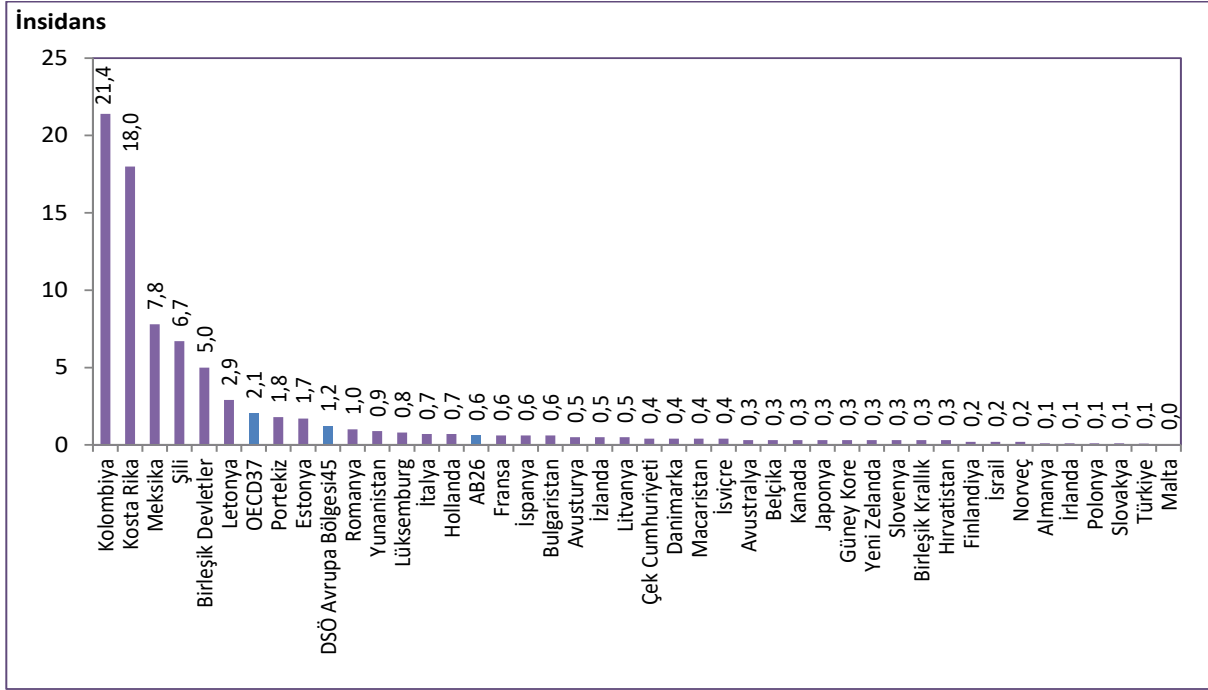
Tablo 3.2. Yıllara Göre Enfeksiyon Hastalıklarının İnsidansı, (100.000 Nüfusta)

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
AIDS	0,07	0,16	0,16	0,16	0,09	0,09
Kızamık	11,8	0,09	0,87	3,49	0,74	0,06
Tüberküloz	32,0	14,6	14,1	13,5	10,6	10,7
Sıtma	15,4	0,26	0,29	0,34	0,16	0,25

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Not: Tüberküloz İnsidansı; 2002 yılı DSÖ Tüberküloz (TB) Veri Tabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü - Tüberküloz Veri Tabanından elde edildi.

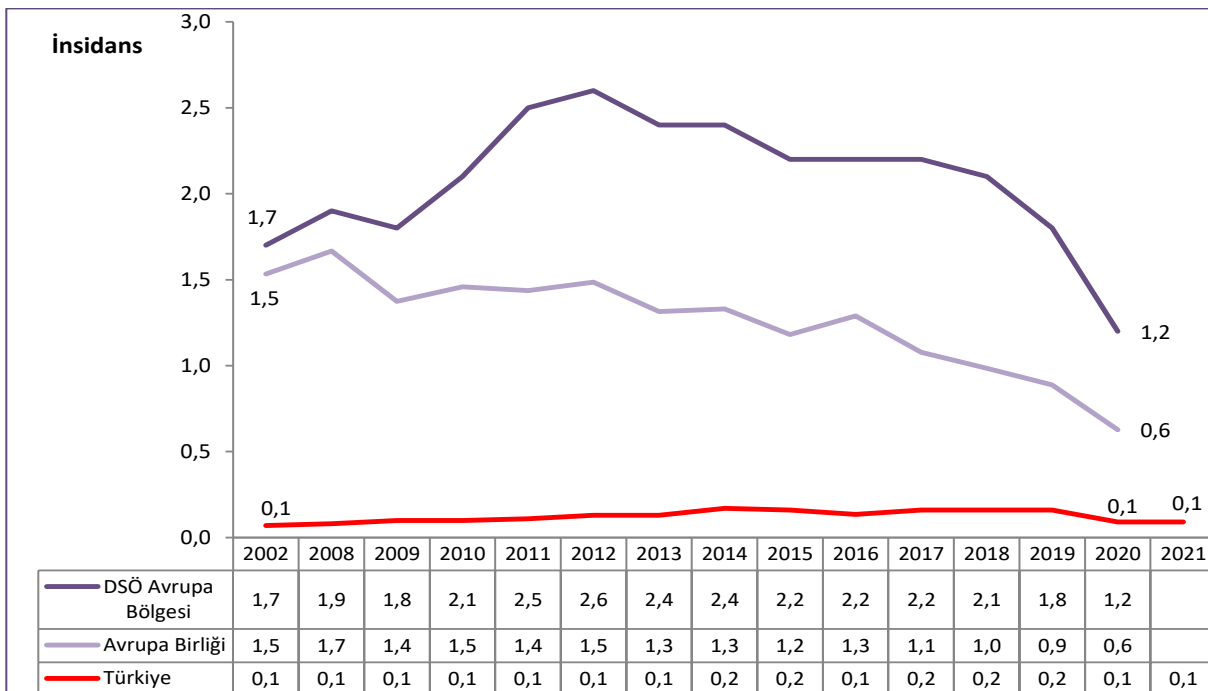
Şekil 3.1. AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC Joint Report with the WHO Regional Office for Europe on HIV/AIDS Surveillance-2021 Data, OECD Health Data 2022

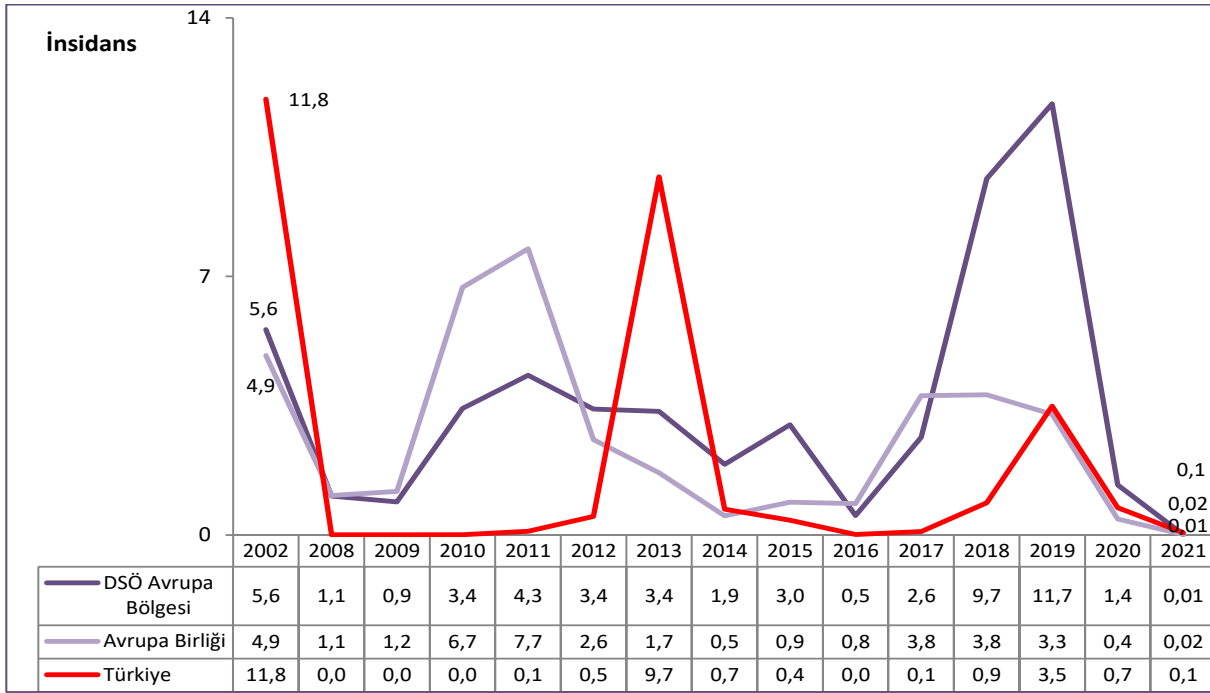
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 3.2. Yıllara Göre AIDS İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

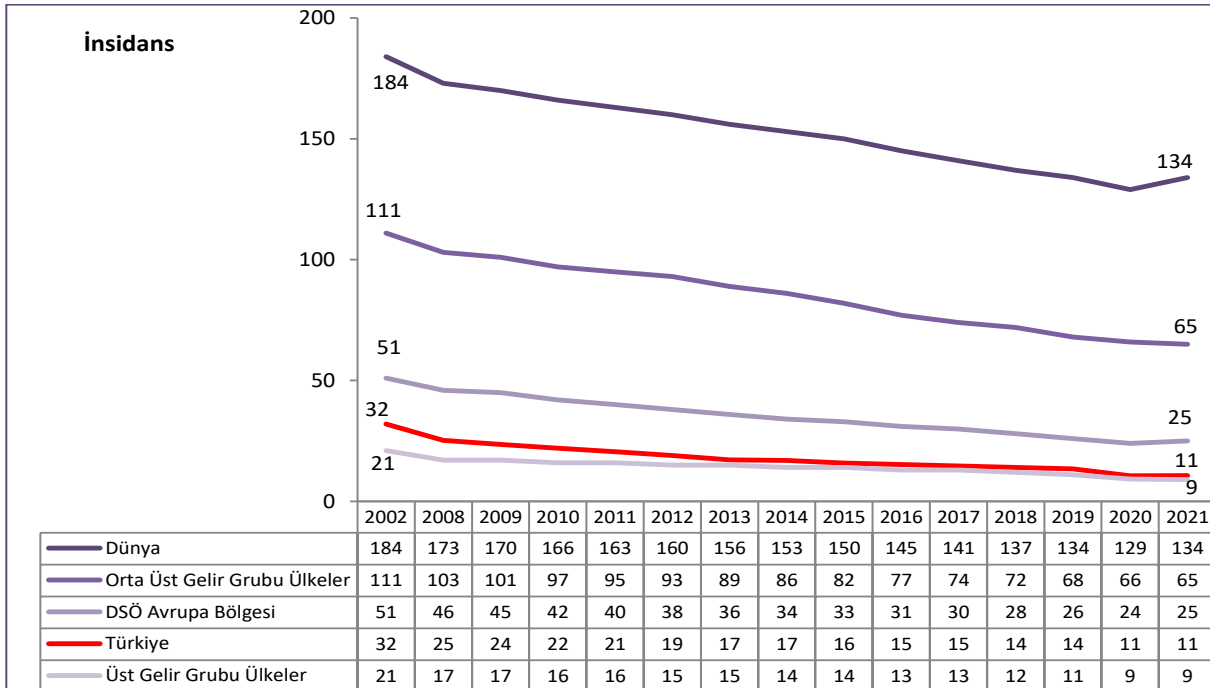
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC HIV-AIDS Surveillance Reports, OECD Health Data 2022

Şekil 3.3. Yıllara Göre Kızamık İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

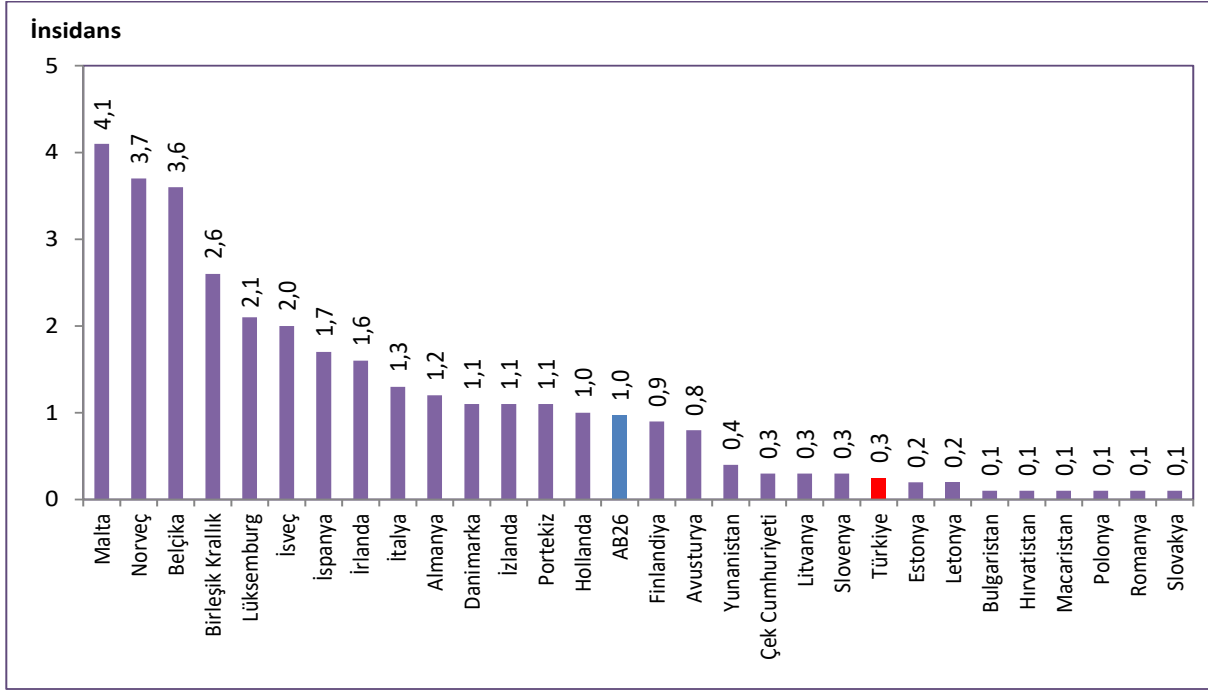
Şekil 3.4. Yıllara Göre Tüberküloz İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi; 2002-2004 yılları DSÖ Tüberküloz (TB) Veri Tabanından, diğer yıllar Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü - Tüberküloz Veri Tabanından elde edildi.

Şekil 3.5. Sıtma İnsidansının (Yabancı Vaka) Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta), 2019

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, ECDC-Annual Epidemiological Report for 2019

Not: Türkiye verisi 2021 yılına ait olup 2021 yılı yerli vaka sayısı "0"dır. Ülke verileri 2019 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 3.3. Yıllara ve Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Erkek	154,2	246,8	247,6	259,9	259,2	262,4
Kadın	113,0	173,6	177,5	183,2	187,0	188,0
Toplam	133,5	210,2	212,6	221,6	223,1	225,2

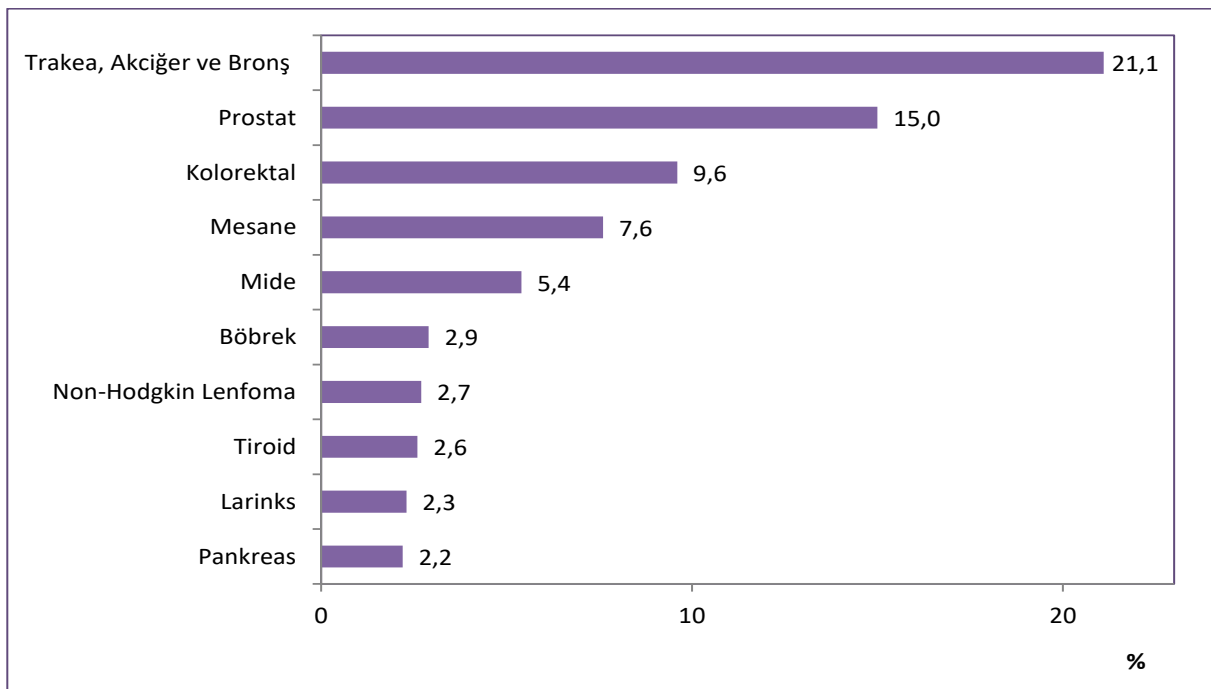
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.4. Yıllara Göre Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Trakea, Akciğer ve Bronş	42,2	52,5	52,5	57,7	56,7	55,5
Prostat	11,5	32,9	33,1	35,0	35,7	40,3
Kolorektal	11,8	22,8	23,1	25,3	25,1	24,8
Mesane	12,4	19,3	20,2	21,1	20,1	20,0
Mide	11,6	14,3	14,2	14,2	14,3	14,1
Böbrek	3,0	6,4	6,8	7,4	7,2	7,5
Non-Hodgkin Lenfoma	1,4	7,2	6,9	7,2	7,1	6,9
Tiroid	0,5	5,5	6,0	6,2	6,4	6,3
Larinks	6,9	6,2	6,6	6,2	5,7	6,0
Pankreas	3,1	5,1	5,6	5,7	5,9	5,6

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.6. Erkeklerde En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2018

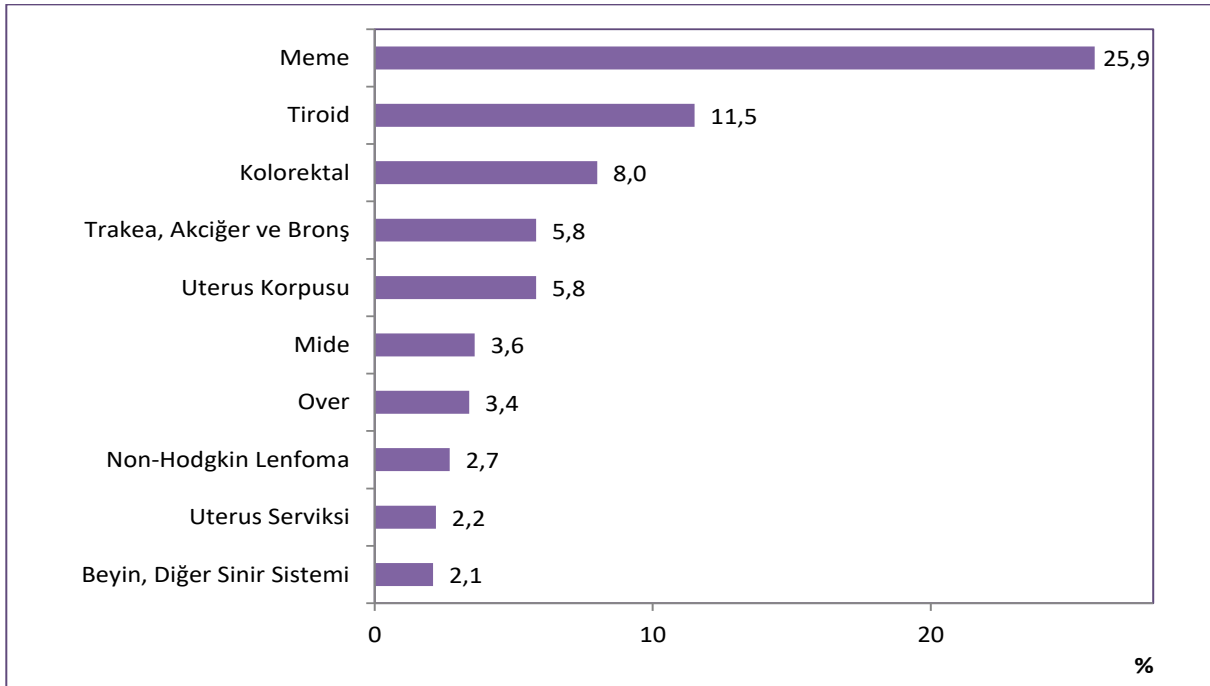
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.5. Yıllara Göre Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu)

	2002	2014	2015	2016	2017	2018
Meme	31,9	43,0	43,8	45,6	47,7	48,6
Tiroid	3,5	20,7	21,7	22,9	22,6	22,1
Kolorektal	9,3	13,8	14,4	14,2	14,7	14,7
Uterus Korpusu	4,3	9,8	10,0	10,5	10,7	11,1
Trakea, Akciğer ve Bronş	5,2	8,7	9,0	9,8	11,1	10,9
Mide	6,0	6,5	6,3	6,6	6,4	6,5
Over	5,9	6,1	6,4	6,4	6,3	6,5
Non-Hodgkin Lenfoma	1,2	5,0	4,9	5,1	4,8	5,2
Uterus Serviksi	3,9	4,0	4,5	4,3	4,3	4,2
Beyin, Diğer Sinir Sistemi	3,8	4,1	4,1	4,0	4,2	4,2

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.7. Kadınlarda En Sık Görülen 10 Kanser Türünün Toplam Kanser İçindeki Dağılımı, (%), 2018

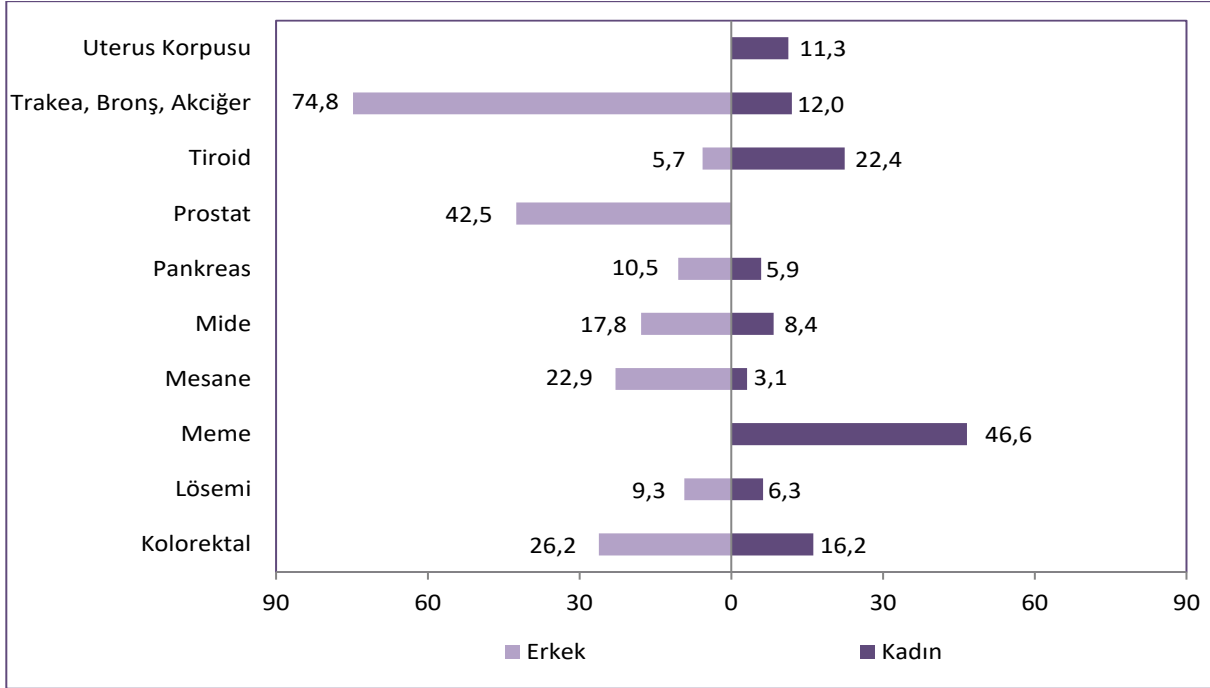
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 3.6. Cinsiyete Göre Kanser Türlerinin İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2018

ICD-10		Erkek	Kadın
C00-96	Tüm Kanserler	262,4	188,0
C00-14	Ağız, Farinks	4,9	2,2
C00	Dudak	0,9	0,2
C01-C02	Dil	0,8	0,4
C03-C06	Ağız	0,8	0,5
C07-C08	Tükrük Bezleri	0,6	0,4
C09	Tonsil	0,3	0,1
C10	Diğer Orofarinks	0,1	0,0
C11	Nasofarinks	1,1	0,5
C12-C13	Hipofarinks	0,3	0,1
C14	Farinks, Tanımlanmamış	0,0	0,0
C15-26	Sindirim Organları	52,8	29,4
C15	Özofagus	1,7	1,0
C16	Mide	14,1	6,5
C17	İnce Barsak	0,7	0,4
C18	Kolon	15,8	9,7
C19-C20	Rektum	9,0	5,0
C21	Anüs	0,3	0,2
C22	Karaciğer	3,9	1,6
C23-C24	Safra kesesi vb.	1,6	1,2
C25	Pankreas	5,6	3,7
C26	Diğer Sindirim Organları	0,1	0,1
C30-34,C37-C38	Solumun Organları	62,6	12,0
C30-C31	Burun, Sinüsler vb.	0,4	0,2
C32	Larinks	6,0	0,5
C33-C34	Trakea, Akciğer ve Bronş	55,5	10,9
C37-C38	Diğer Torasik Organlar	0,7	0,4
C40-C41	Kemik	1,2	0,9
C43	Deri Melanomu	1,8	1,2
C44	Diğer Deri	24,5	17,1
C45	Mezoteliyoma	0,9	0,4
C46	Kaposi Sarkomu	0,9	0,3
C47;C49	Konnekatif, Yumuşak doku	2,1	1,5
C50	Meme	0,7	48,6
C51-58	Kadın Genital Organları	-	23,8
C51	Vulva	-	0,5
C52	Vajina	-	0,1
C53	Uterus Serviksi	-	4,2
C54	Uterus Korpusu	-	11,1
C55	Uterus, Tanımlanmamış	-	0,8
C56	Over	-	6,5
C57	Diğer Kadın Genital	-	0,6
C58	Plasenta	-	0,0
C60-63	Erkek Genital Organları	44,8	-
C60	Penis	0,1	-
C61	Prostat	40,3	-
C62	Testis	4,3	-
C63	Diğer Erkek Genital	0,1	-
C64-68	Üriner Organlar	28,1	6,5
C64	Böbrek	7,5	3,4
C65	Renal Pelvis	0,3	0,1
C66	Üreter	0,2	0,0
C67	Mesane	20,0	2,9
C68	Diğer Üriner Organlar	0,1	0,1
C69	Göz	0,2	0,3
C70-C72	Beyin, Sinir Sistemi	5,2	4,2
C73	Tiroid	6,3	22,1
C74-75	Diğer Endokrin Bezleri	0,6	0,5
C74	Adrenal Bez	0,4	0,3
C75	Diğer Endokrin	0,2	0,2
C81-85,88,90-96	Lenfoid ve Hematopoetik	18,9	13,5
C81	Hodgkin Hastalığı	2,1	1,4
C82-C85;C96	Non-Hodgkin Lenfoma	6,9	5,2
C88	İmmunoproliferatif Has.	0,1	0,0
C90	Multiple Myelom	3,0	2,1
C91	Lenfoid Lösemi	3,6	2,4
C92-C94	Myeloid Lösemi	2,9	2,1
C95	Lösemi, Tanımlanmamış	0,3	0,3
C39,C48,C76,C77,C80	Diğer&Tanımlanmamış	5,7	3,7

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 3.8. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türünün Cinsiyete Göre İnsidansı, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2020

Not: Kanser insidansları, DSÖ'nün 2020 yılına ait tahmin verileridir.

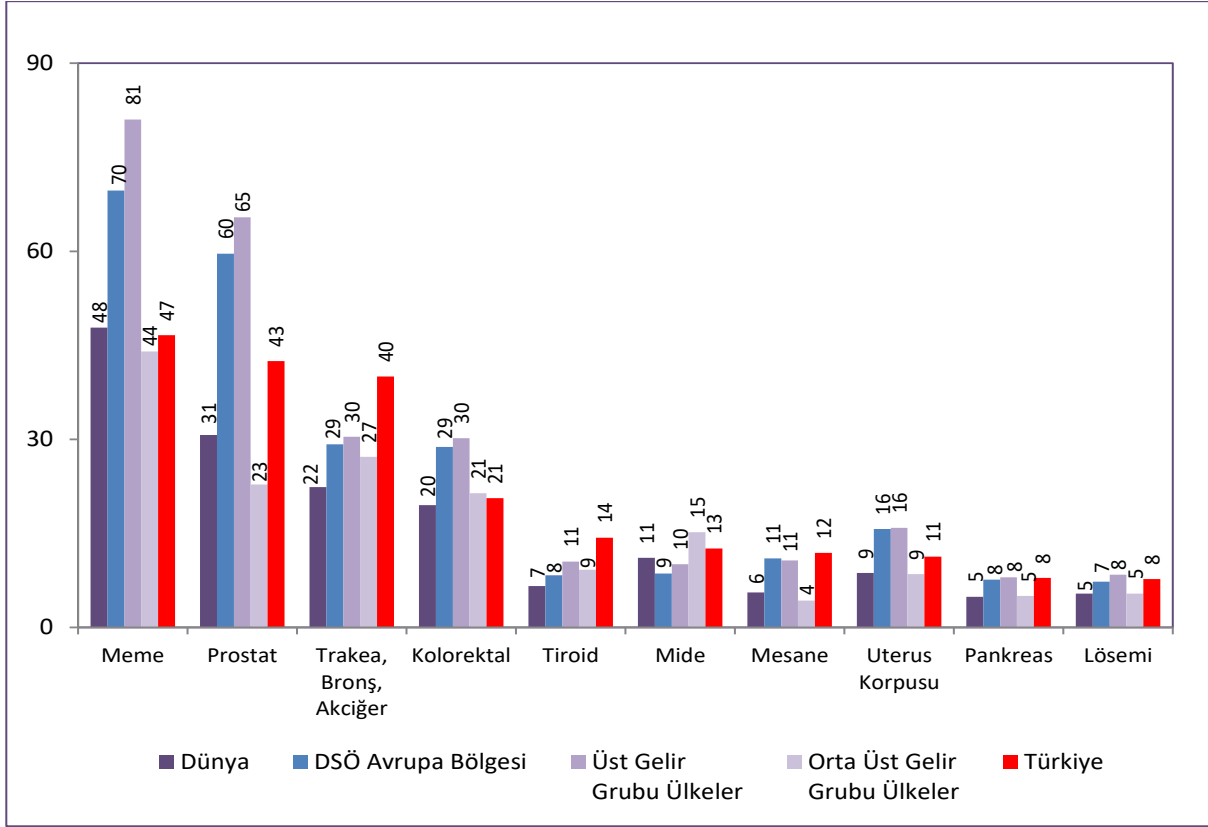
Tablo 3.7. Cinsiyete Göre Toplam Kanser İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması, (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020

Sıra	Ülke	Erkek	Ülke	Kadın	Ülke	Toplam
1	Avustralya	500,4	Avustralya	408,6	Avustralya	452,4
2	Yeni Zelanda	461,7	Yeni Zelanda	388,2	Yeni Zelanda	422,9
3	İrlanda	414,1	Danimarka	341,3	İrlanda	372,8
4	Birleşik Devletler	400,9	İrlanda	336,6	Birleşik Devletler	362,2
5	Fransa	397,2	Birleşik Devletler	333,2	Danimarka	351,1
6	Macaristan	393,3	Belçika	331,0	Hollanda	349,6
7	Letonya	377,8	Hollanda	330,2	Belçika	349,2
8	Belçika	376,9	Kanada	327,6	Kanada	348,0
9	Hollanda	375,5	Norveç	307,4	Fransa	341,9
10	Kanada	373,7	Macaristan	305,2	Macaristan	338,2
	Türkiye (39)	291,5	Türkiye (65)	188,0	Türkiye (50)	231,5
	Dünya	222,0	Dünya	186,0	Dünya	201,0

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2020

Not: Türkiye'nin yanında parantez içinde yazan değerler Türkiye'nin dünya sıralamasındaki yerini göstermektedir. Kanser insidansları, DSÖ'nün 2020 yılına ait tahmin verileridir.

Şekil 3.9. Türkiye’de En Sık Görülen İlk 10 Kanser Türü İnsidansının Uluslararası Karşılaştırması (100.000 Nüfusta, Dünya Standart Nüfusu), 2020

Kaynak: IARC, GLOBOCAN 2020

Not: Kanser insidansları, DSÖ'nün 2020 yılına ait tahmin verileridir.

Tablo 3.8. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kendi Kendine Muayene Durumu	2016	2019
Ayda Bir	19,7	22,1
Üç Ayda Bir	7,9	8,1
Üç Aydan Daha Uzun Sürede Bir	11,9	15,4
Hiç Yapmadım	60,6	54,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.9. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Mamografi Çektirme Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Mamografi Çektirme Zamanı	2016	2019
Son 1 Yıl İçerisinde	9,0	10,4
1 Yıdan Çok, 2 Yıdan Az	7,1	8,3
2 Yıdan Çok, 3 Yıdan Az	3,6	5,3
3 Yıdan Çok, 5 Yıdan Az	4,0	4,2
5 Yıdan Fazla	5,2	6,7
Hiçbir Zaman	71,1	65,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.10. On Beş Yaş ve Üzeri Kadınların Smear Yaptırma Durumunun Dağılımı, (%), 2016, 2019

Smear Yaptırma Zamanı	2016	2019
Son 1 Yıl İçerisinde	10,9	11,7
1 Yıdan Çok, 2 Yıdan Az	7,9	9,2
2 Yıdan Çok, 3 Yıdan Az	3,6	5,8
3 Yıdan Çok, 5 Yıdan Az	3,2	4,2
5 Yıdan Fazla	5,1	7,9
Hiçbir Zaman	69,3	61,2

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.11. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Kişisel Bakım Faaliyetlerini Gerçekleştirirken Zorluk Çekenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Kişisel Bakım Faaliyetleri	Erkek	Kadın	Toplam
Yatağa Girme/Kalkma veya Sandalyeye Oturma/Kalkma	2,7	5,6	4,2
Banyo Yapma/Duş Alma	2,4	5,5	4,0
Giyinme ve Elbiselerini Çıkarma	2,4	4,9	3,7
Tuvalet Kullanımı	2,3	4,7	3,5
Kendi Kendine Beslenme	1,6	3,0	2,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.12. 0-6 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu (Tonsilit, Orta Kulak İltihabı, Farenjit vb.)	35,9	35,9	35,9
İshal	29,8	27,6	28,7
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu (Zatürre vb.)	9,2	9,8	9,5
Kansızlık (Demir Eksikliği Anemisi vb.)	8,2	5,5	6,9
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	6,9	5,9	6,4
İdrar Yolu Enfeksiyonu	2,8	5,6	4,2
D Vitamini Eksikliğine Bağlı Kemik Bozuklukları (Raşitizm)	3,7	2,3	3,0
Cilt Hastalıkları	3,4	2,5	2,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.13. 7-14 Yaş Çocukların Son 6 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kız	Toplam
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu (Tonsilit, Orta Kulak İltihabı, Farenjit vb.)	28,3	30,5	29,4
İshal	19,5	17,2	18,3
Ağız ve Diş Sağlığı Sorunları	14,9	13,4	14,2
Göz ile İlgili Sorunlar	9,5	12,5	10,9
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu (Zatürre vb.)	7,2	5,8	6,5
Cilt Hastalıkları	3,8	4,3	4,0
İşitme ile İlgili Sorunlar	1,5	1,8	1,7
Beslenme ile İlişkili Hastalıklar	1,5	1,8	1,7
Kas İskelet Sistemi Hastalıkları	1,3	1,4	1,3
Ruh Sağlığı Sorunları	1,0	1,2	1,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçinde Geçirdiği Başlıca Hastalık/Sağlık Sorunlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2019

Hastalık/Sağlık Sorunu	Erkek	Kadın	Toplam
Bel Bölgesi Problemleri (Bel Ağrısı, Bel Fıtığı, Diğer Bel Defektleri)	22,6	36,6	29,7
Boyun Bölgesi Problemleri (Boyun Ağrısı, Boyun Fıtığı, Diğer Boyun Defektleri)	12,8	27,9	20,5
Hipertansiyon	11,9	20,8	16,4
Alerji (Alerjik Rinit, Dermatit, Yiyecek vb. Alerjisi)	8,9	15,6	12,3
Arthrosis	7,6	14,6	11,2
Şeker Hastalığı (Diyabet)	8,2	12,2	10,2
Depresyon	5,7	12,2	9,0
Astım (Alerjik Astım Dahil)	5,8	12,1	8,9
İdrar Kaçırma, İdrarı Tutamama	5,3	10,4	7,8
Koroner Kalp Hastalığı (Anjina, Göğüs Ağrısı, Spazm)	6,6	7,7	7,2
Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (Kronik Bronşit, Amfizem)	5,2	9,0	7,1
Alzheimer*	6,0	6,0	6,0
Böbrek Problemleri	4,9	6,4	5,7
Miyokardiyal Enfarktüs (Kalp Krizi)	2,5	1,9	2,2
Karaciğer Sirozu, Karaciğer Yetmezliği	1,5	1,7	1,6
İnme-Felç (Beyin Kanaması, Serebral Tromboz)	0,7	0,8	0,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

*Alzheimer, 65+ yaş grubu bireyler için değerlendirilmiştir.

Tablo 3.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hipertansiyon, Diyabet ve Yüksek Kolesterol Tanısı Alan Hastaların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Teşhis Zamanı	Hastalık	Erkek	Kadın	Toplam
Son 12 Ay İçerisinde Teşhis Konulmuş	Hipertansiyon	4,3	9,8	7,1
	Diyabet	3,4	5,2	4,3
	Yüksek Kolesterol	3,6	6,1	4,8
Teşhis Konulmuş Ancak Son 12 Ay İçinde Değil	Hipertansiyon	8,0	10,2	9,1
	Diyabet	4,2	5,4	4,8
	Yüksek Kolesterol	4,9	5,7	5,3
Herhangi Bir Zamanda Teşhis Konulmuş (Prevalans)	Hipertansiyon	12,3	20,0	16,2
	Diyabet	7,6	10,6	9,1
	Yüksek Kolesterol	8,5	11,8	10,1

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Not: Veriler kişilerin beyanına dayalıdır.

Tablo 3.16. 0-14 Yaş Çocukların Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019

Yaş Grubu	Sağlık Durumu	Erkek	Kız	Toplam
0-4	Çok İyi/İyi	92,5	94,6	93,5
	Kötü/Çok Kötü	1,8	1,5	1,7
5-9	Çok İyi/İyi	88,8	89,8	89,3
	Kötü/Çok Kötü	2,6	2,0	2,3
10-14	Çok İyi/İyi	90,4	90,8	90,6
	Kötü/Çok Kötü	2,1	2,2	2,2
Toplam	Çok İyi/İyi	90,6	91,8	91,1
	Kötü/Çok Kötü	2,2	1,9	2,0

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Genel Sağlık Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2019

Yaş Grubu	Sağlık Durumu	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	Çok İyi/İyi	89,9	82,2	86,1
	Kötü/Çok Kötü	1,0	1,9	1,5
25-34	Çok İyi/İyi	83,9	75,6	79,8
	Kötü/Çok Kötü	2,7	3,1	2,9
35-44	Çok İyi/İyi	73,2	58,7	66,0
	Kötü/Çok Kötü	4,0	7,5	5,7
45-54	Çok İyi/İyi	58,0	39,7	48,9
	Kötü/Çok Kötü	9,5	16,0	12,7
55-64	Çok İyi/İyi	46,9	30,1	38,4
	Kötü/Çok Kötü	12,4	21,2	16,9
65-74	Çok İyi/İyi	35,2	17,5	25,8
	Kötü/Çok Kötü	21,0	35,5	28,8
75+	Çok İyi/İyi	20,8	10,8	14,8
	Kötü/Çok Kötü	39,9	49,0	45,3
15+	Çok İyi/İyi	68,1	53,9	60,9
	Kötü/Çok Kötü	7,6	13,1	10,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Tablo 3.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Gözlük veya Lens Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kullanım şekli	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	33,7	37,6	35,6	35,7	40,6	38,2
Kullanmayan	66,3	62,3	64,3	63,9	58,9	61,4
Hiç Göremeyen	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5	0,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.19. On Beş Yaş ve Üzeri Görme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	1,6	1,6	1,6	1,1	2,3	1,7
25-34	1,3	1,4	1,4	1,5	2,4	2,0
35-44	2,1	4,4	3,3	1,9	3,2	2,5
45-54	7,8	11,1	9,4	6,2	8,6	7,4
55-64	9,4	17,0	13,3	7,5	11,7	9,6
65-74	16,4	20,2	18,5	11,3	17,4	14,6
75+	23,8	37,2	31,9	20,8	26,3	24,1
15+	5,3	8,6	6,9	4,4	7,2	5,8

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Not: Gözlük/Lens kullanmalarına rağmen göremeyenler, görmede çok zorlananlar/hiç göremeyenler hesaplamaya alınmıştır.

Tablo 3.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İşitme Cihazı Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kullanım Şekli	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	4,1	4,0	4,1	4,2	4,2	4,2
Kullanmayan	95,7	95,8	95,8	95,4	95,1	95,2
Hiç Duymayan	0,1	0,2	0,1	0,4	0,7	0,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 3.21. On Beş Yaş ve Üzeri İşitme Sorunu Olan Bireylerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	0,3	1,0	0,6	1,0	1,5	1,2
25-34	1,6	0,8	1,2	1,1	1,4	1,3
35-44	1,5	1,6	1,5	0,9	2,2	1,6
45-54	3,4	4,9	4,1	3,6	4,2	3,9
55-64	4,6	6,2	5,4	4,8	5,5	5,2
65-74	15,5	14,5	15,0	12,4	11,5	11,9
75+	33,0	35,8	34,7	30,8	32,0	31,5
15+	3,9	5,0	4,5	3,8	5,0	4,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Not: İşitme cihazı kullanmalarına rağmen duymayanlar, duymada çok zorlananlar/hiç duymayanlar hesaplamaya alınmıştır.

Tablo 3.22. Yıllara Göre On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi, (%) ve Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün)

	2010	2012	2014	2016	2019
On Beş Yaş Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle İşe Ara Verenlerin Yüzdesi, (%)	14,2	13,4	14,9	10,6	13,4
On Beş Yaş Üzeri Bireylerde Son 12 Ay İçerisinde Sağlık Sorunları Nedeniyle Ortalama İşe Ara Verme Süresi, (Gün)	3,4	3,0	3,2	2,5	2,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması, 2010, 2012, 2014, 2016, 2019

Tablo 3.23. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Cinsiyete Göre Bazı Zihinsel Problemlerin Son 2 Hafta İçerisinde Neredeyse Her Gün Görülme Yüzdesi, (%), 2016, 2019

	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Bir şeyler yaparken çok az ilgi duyma ve keyif alma	2,5	3,6	3,1	3,0	4,4	3,7
Morali bozuk, bunalımlı veya umutsuz hissetme	3,2	4,3	3,8	3,7	5,1	4,4
Uykuya dalmakta veya uyumakta zorluk çekme /çok fazla uyuma	4,3	6,2	5,3	4,9	7,1	6,0
Yorgun/enerjisiz hissetme	4,2	6,3	5,2	4,7	7,6	6,1
İştahsızlık/Aşırı yemek yeme	2,6	3,5	3,0	2,8	3,8	3,3
Kendini değersiz ve kötü hissetme	1,7	2,4	2,0	1,8	3,1	2,5
Konsantrasyon problemi (Gazete okurken, TV izlerken vb.)	1,3	1,8	1,5	1,7	2,7	2,2
Başkalarının fark edeceği derecede ağır hareket etme/konuşma ya da huzursuz/fazla hareket etme	1,1	1,3	1,2	1,1	1,7	1,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Bölüm 3 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2002 yılı kızamık ve tüberküloz vakalarında yerli veya yabancı vaka ayırımına ait kayıt bulunmamaktadır.
- ☑ HIV/AIDS sürveyans sisteminde vakaların bildirimleri doğrulama tarihi üzerinden değerlendirilir. Vaka sayıları, doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar üzerinden hesaplanır. İlgili yıl içinde, bir önceki yılda doğrulama testi yapılan vakaların bildirimleri de yapıldığından yıllık vaka sayıları değişebilir. Vaka sayıları ve insidans hesaplamaları 31 Ocak 2022 tarihi itibari ile doğrulama testi pozitif tespit edilerek bildirim yapılan vakalar üzerinden gerçekleştirildi.
- ☑ Kanser ile ilgili veriler Aktif Kanser Kayıt Sistemi ile veri toplayan ve kalite standartlarını sağlayan *Ankara, Antalya, Bursa, Edirne, Erzurum, Eskişehir, İzmir, Samsun, Trabzon, Gaziantep, Malatya, İstanbul, Kocaeli ve Mersin* illerine ait verilerinden alındı. Aktif kanser kayıt merkezlerinin olduğu illerde nüfus tabanlı kanser kayıtçılığı yapılmaktadır. Nüfus tabanlı kanser kayıt için il sınırları içinde yer alan tüm Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel hastanelerden, ölüm belgelerinden ve hastaların olabileceği huzurevi, palyatif bakım merkezi gibi merkezlerden veri toplanmaktadır. Veriler, birimlerden kanser kayıt merkezine aktarılmaktadır. Merkezde kanser kayıt formları değerlendirilmekte, hata ve duplikasyon kontrolünden geçirilmektedir. İl kanser kayıt merkezi veri tabanı daha sonra Kanser Dairesi Başkanlığı veri tabanına aktarılmaktadır. Türkiye veri tabanında duplikasyon ve hata kontrolü yapılmaktadır. İllerin veri tabanındaki hatalar için il kanser kayıt merkezlerine kontrol raporları iletilmekte, verilere dönülerek yapılan düzeltmelerin ardından yeni "Türkiye Kanser Veri Havuzu" oluşturulmaktadır.
- ☑ **Dünya Standart Nüfusu:** Kanser hastalığı, ilerleyen yaş gruplarında daha sık görüldüğünden nüfusu yaşlı olan bir ülkede kanser görülme oranı (kaba hız), nüfusu genç bir ülke ile kıyaslandığında daha yüksek olacaktır. Bu nedenle ağırlıklandırma işleminin yapılabilmesi için, "Dünya Standart Nüfusu" tablosundan yararlanılarak standardize edilmiş bir oran olan "yaşa standardize hız" kavramı kullanılır.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Araştırma kişilerin beyanına davalıdır.

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalkıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtlarda, hapisanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.325 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. 17.084'ü 15 yaş ve üzeri, 6.115'i 0-14 yaş arası çocuk olmak üzere, toplam 23.199 bireyin bilgileri derlenmiştir.
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde birer ay, 2014 ve 2016 yıllarında Ağustos-Ekim döneminde üçer ay ve 2019 yılında Eylül-Aralık döneminde üç aylık alan çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki on beş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).

☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

☑ Araştırmada veriler “Soru Formu”, “Fiziksel Ölçümler” ve “Biyokimyasal Ölçümler” olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.

1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirmesinden oluşmaktadır.
2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.

BÖLÜM 4

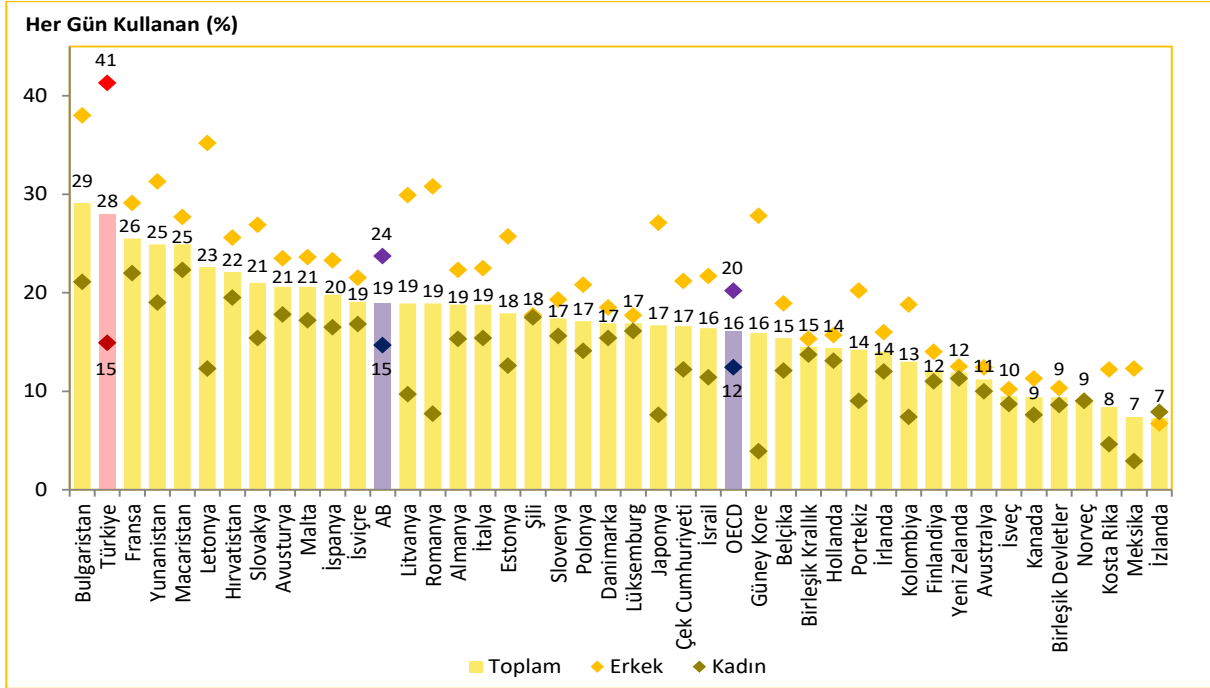
Risk Faktörleri

Tablo 4.1. Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Her Gün Kullanan	15-24	31,4	5,7	18,5	28,2	7,8	18,1	31,0	7,9	19,6
	25-34	51,2	18,8	35,1	49,6	16,6	33,2	51,3	17,6	34,4
	35-44	49,9	19,7	34,9	50,6	19,6	35,2	52,9	24,1	38,6
	45-54	48,7	16,5	32,7	45,3	17,7	31,6	45,1	18,4	31,8
	55-64	38,2	10,2	24,0	35,0	10,9	22,8	37,8	12,8	25,1
	65-74	22,4	3,4	12,1	24,2	4,4	13,5	19,9	6,1	12,5
	75+	8,9	2,4	5,0	10,7	1,0	4,8	13,2	3,1	7,1
	15+	41,8	13,1	27,3	40,1	13,3	26,5	41,3	14,9	28,0
Ara Sıra Kullanan	15-24	6,1	3,7	4,9	3,6	3,0	3,3	3,6	2,9	3,2
	25-34	6,9	6,5	6,7	5,1	6,1	5,6	3,9	3,6	3,8
	35-44	6,4	6,8	6,6	5,0	5,9	5,4	3,9	4,6	4,2
	45-54	4,4	4,8	4,6	4,1	4,1	4,1	3,6	3,2	3,4
	55-64	3,6	3,3	3,4	2,5	2,3	2,4	3,2	2,8	3,0
	65-74	5,2	2,2	3,6	1,9	1,3	1,6	1,6	1,5	1,6
	75+	2,9	1,4	2,0	2,8	2,0	2,3	2,9	1,7	2,2
	15+	5,6	4,8	5,2	4,0	4,1	4,1	3,5	3,2	3,4
Daha Önce Kullanan	15-24	10,2	7,5	8,8	3,4	2,1	2,7	4,2	2,0	3,1
	25-34	12,6	12,8	12,7	9,3	6,6	8,0	10,5	7,0	8,7
	35-44	20,6	13,0	16,8	16,6	8,2	12,4	15,9	6,9	11,4
	45-54	29,6	14,1	21,9	24,5	8,7	16,7	26,2	9,4	17,8
	55-64	43,4	14,5	28,8	39,5	9,0	24,1	39,7	11,3	25,3
	65-74	51,8	10,9	29,7	47,4	7,7	26,0	53,6	9,7	30,2
	75+	58,7	8,4	28,4	47,3	5,4	22,0	53,7	6,1	25,2
	15+	23,8	11,8	17,7	19,3	6,7	12,9	21,3	7,2	14,2
Hiç Kullanmayan	15-24	52,3	83,2	67,7	64,9	87,0	75,9	61,2	87,3	74,1
	25-34	29,3	61,8	45,5	36,0	70,7	53,3	34,3	71,8	53,1
	35-44	23,1	60,4	41,7	27,8	66,3	47,0	27,4	64,3	45,8
	45-54	17,2	64,6	40,8	26,1	69,5	47,7	25,1	69,0	47,0
	55-64	14,8	72,1	43,8	22,9	77,8	50,7	19,3	73,1	46,5
	65-74	20,5	83,5	54,6	26,5	86,6	58,9	24,8	82,7	55,7
	75+	29,5	87,8	64,6	39,2	91,6	70,9	30,1	89,1	65,5
	15+	28,7	70,3	49,8	36,6	75,9	56,5	33,8	74,7	54,5

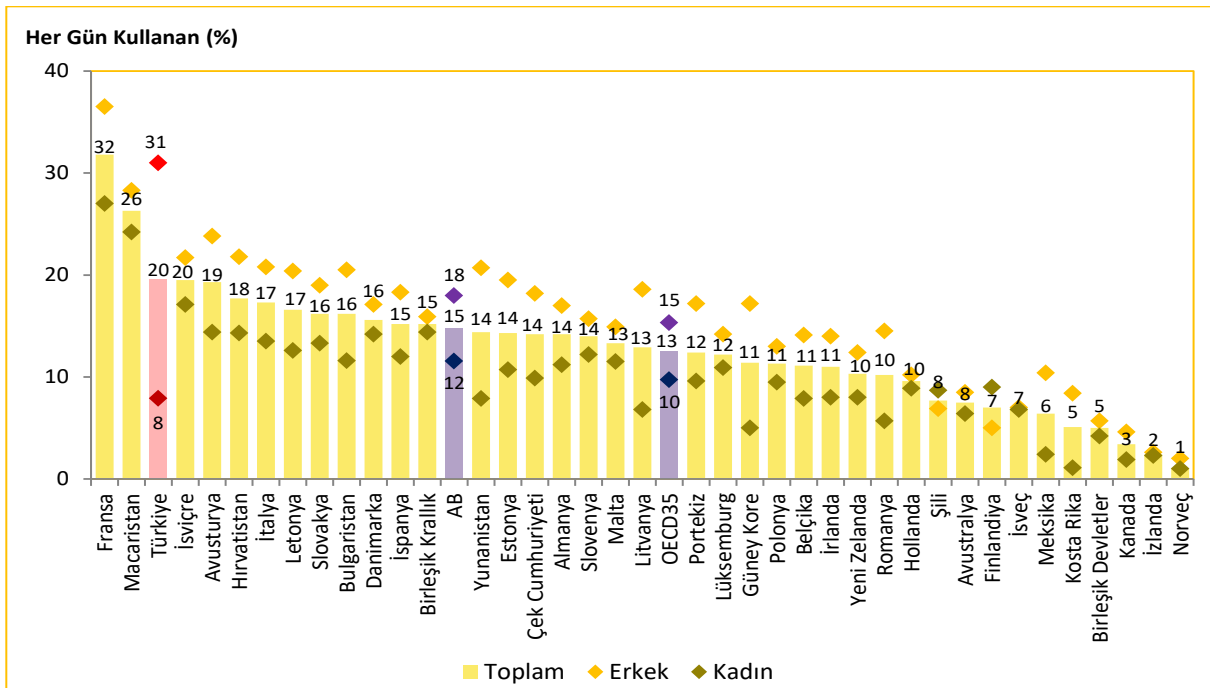
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Şekil 4.1. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

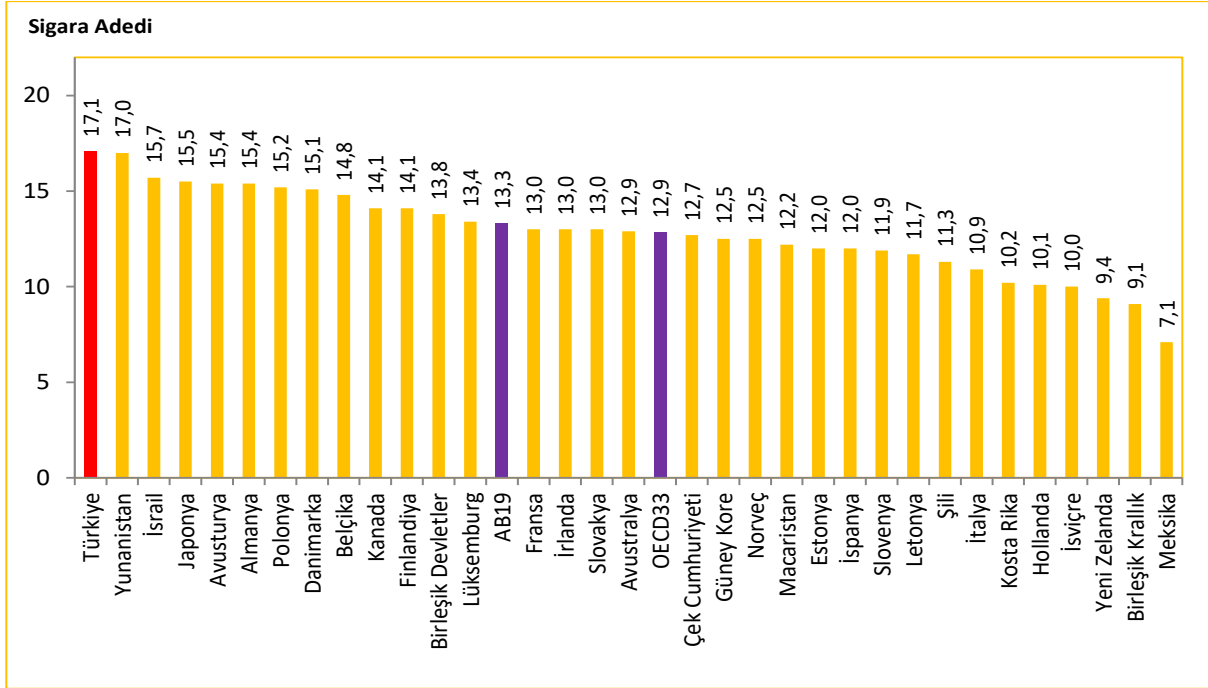
Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.2. 15-24 Yaş Grubu Bireylerin Her Gün Tütün ve Tütün Mamulü Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı
Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.3. On Beş Yaş ve Üzeri Sigara Kullanan Bireylerde Kişi Başına Düşen Ortalama Günlük Sigara Adedinin Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.2. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Tütün Mamülü Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Neden	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Arkadaş Etkisi	30,4	27,2	29,4	30,3	25,9	29,1	34,4	29,9	33,2
Özenti	18,3	13,2	16,8	31,7	24,3	29,7	26,7	20,8	25,1
Merak	37,2	34,0	36,2	22,4	19,4	21,6	20,3	17,7	19,6
Kişisel Sorunlar	4,5	7,0	5,3	5,0	10,1	6,3	5,4	10,2	6,6
Hiçbir Özel Neden Yok	1,7	2,3	1,9	4,3	4,5	4,4	5,9	5,7	5,9
Aile Sorunları	2,3	7,6	3,9	3,1	11,2	5,2	3,5	10,5	5,3
Eğlence Amaçlı	2,7	3,3	2,8	3,0	3,8	3,3	3,7	5,0	4,0

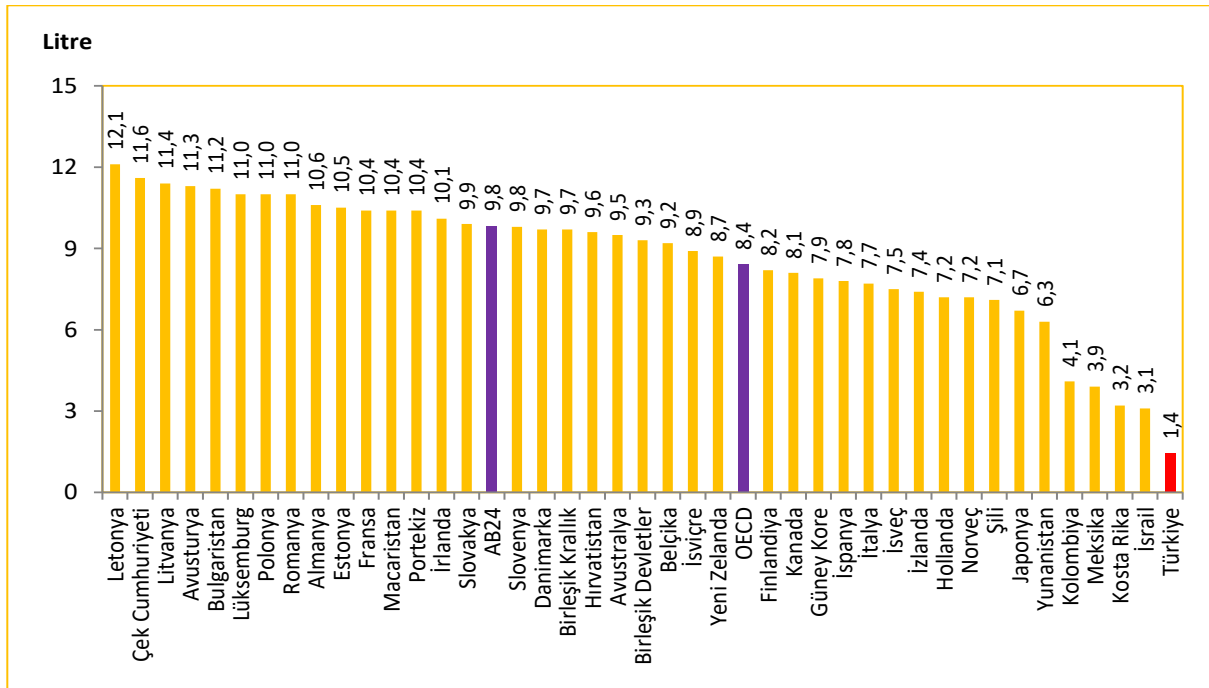
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.3. Alkol Kullanma Durumunun Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Kullanma Durumu	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Kullanan	15-24	20,9	5,8	13,3	13,1	5,4	9,3	16,4	6,2	11,4
	25-34	31,0	10,0	20,5	24,1	8,7	16,5	30,9	10,5	20,7
	35-44	27,4	6,7	17,1	25,2	6,4	15,9	30,8	8,7	19,8
	45-54	25,6	4,7	15,2	19,2	3,7	11,5	22,2	6,0	14,2
	55-64	22,6	2,9	12,6	19,7	3,8	11,6	21,3	3,9	12,5
	65-74	11,2	1,3	5,8	11,5	1,0	5,9	15,0	2,3	8,2
	75+	4,4	0,5	2,0	5,5	0,6	2,5	4,1	0,5	2,0
	15+	24,3	5,8	14,9	19,3	5,3	12,2	23,3	6,6	14,9
Daha Önce Kullanan	15-24	11,9	7,1	9,5	5,9	3,9	4,9	5,7	3,0	4,4
	25-34	22,4	11,5	17,0	16,0	7,0	11,5	12,2	5,6	8,9
	35-44	31,0	10,9	21,0	21,4	4,9	13,2	16,0	5,3	10,6
	45-54	34,2	8,3	21,3	23,8	5,8	14,8	20,9	3,7	12,3
	55-64	39,7	6,8	23,1	28,7	4,4	16,4	29,9	3,5	16,6
	65-74	44,0	5,5	23,2	30,4	3,6	16,0	32,9	1,8	16,3
	75+	37,0	2,5	16,2	25,8	1,8	11,3	30,9	2,6	13,9
	15+	27,6	8,6	18,0	19,1	5,0	11,9	17,6	4,0	10,7
Hiç Kullanmayan	15-24	67,2	87,1	77,2	81,0	90,6	85,8	77,9	90,7	84,2
	25-34	46,6	78,6	62,5	59,9	84,3	72,0	56,9	83,9	70,4
	35-44	41,6	82,4	61,9	53,4	88,7	71,0	53,3	86,1	69,6
	45-54	40,2	87,0	63,5	57,0	90,5	73,6	56,9	90,3	73,5
	55-64	37,7	90,3	64,3	51,6	91,9	72,0	48,8	92,6	70,9
	65-74	44,8	93,1	71,0	58,1	95,4	78,2	52,1	95,9	75,5
	75+	58,6	97,1	81,7	68,8	97,5	86,2	65,0	96,9	84,1
	15+	48,2	85,6	67,1	61,6	89,8	75,8	59,1	89,4	74,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Şekil 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi, (Litre), 2020

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.4. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Alkol Kullanmaya Başlama Nedenlerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Neden	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Eğlence amaçlı	18,1	29,8	20,7	25,9	55,1	29,4	46,9	70,8	52,3
Arkadaş etkisi	27,5	12,9	24,2	25,0	13,4	23,6	19,8	6,7	16,8
Hiçbir özel neden yok	2,0	2,7	2,2	6,5	7,4	6,6	10,9	12,0	11,2
Merak	37,1	40,6	37,9	19,8	7,6	18,3	10,0	6,0	9,1
Özenti	9,7	3,0	8,2	15,1	3,4	13,7	7,2	2,4	6,1
Kişisel sorunlar	1,6	1,5	1,6	5,3	9,3	5,8	3,8	1,0	3,2
Aile sorunları	1,2	0,7	1,1	1,5	1,9	1,5	1,4	0,9	1,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.5. Boy ve Kilo Ortalamalarının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), 2019

Yaş Grubu	Vücut Ağırlığı (kg)			Boy Uzunluğu (cm)		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	70,4	58,6	64,6	175,1	162,9	169,1
25-34	78,7	65,1	71,9	176,0	163,0	169,5
35-44	82,2	70,5	76,4	174,4	161,7	168,1
45-54	82,4	75,0	78,7	172,0	161,0	166,5
55-64	80,3	75,6	77,9	171,3	160,1	165,7
65-74	79,0	73,8	76,2	170,2	159,0	164,2
75+	72,7	68,4	70,1	168,4	157,5	161,9
15+	78,4	68,8	73,5	173,6	161,4	167,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

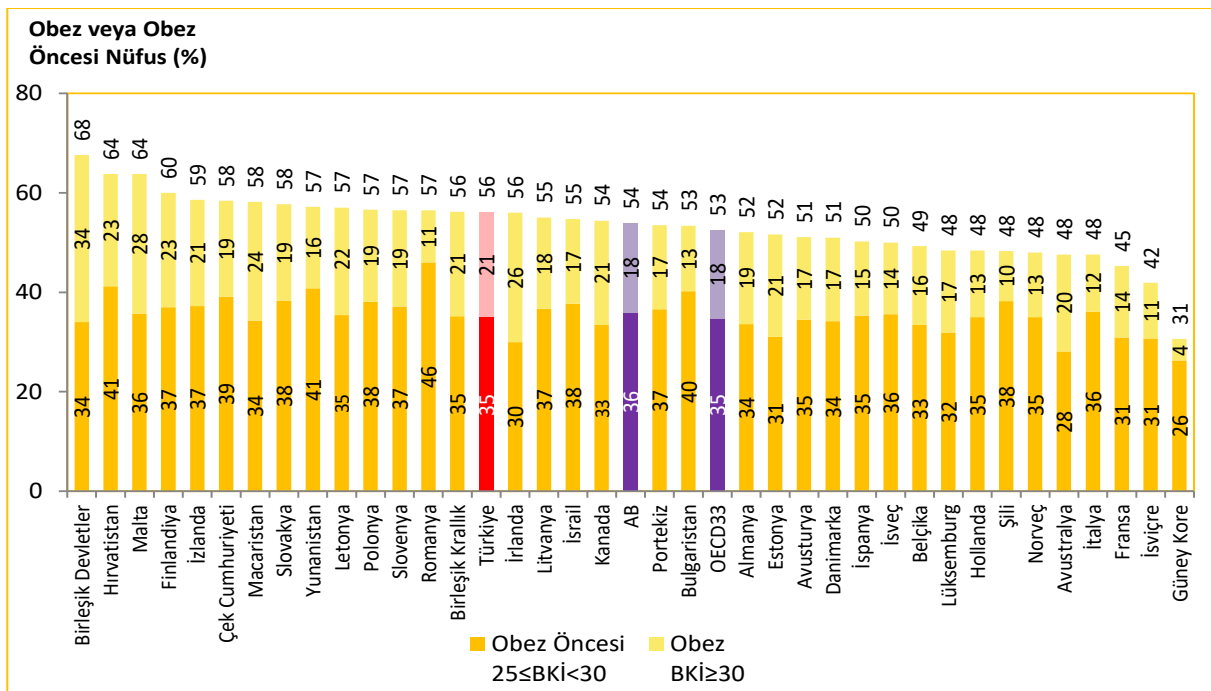
Tablo 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete Göre Dağılımı (Beyana Dayalı), (%), 2014, 2016, 2019

Yıl	Cinsiyet	Düşük Kilolu	Normal Kilolu	Obez Öncesi	Obez
2014	Erkek	2,8	43,7	38,2	15,3
	Kadın	5,5	40,7	29,3	24,5
	Toplam	4,2	42,2	33,7	19,9
2016	Erkek	2,5	43,8	38,6	15,2
	Kadın	5,6	40,4	30,1	23,9
	Toplam	4,0	42,1	34,3	19,6
2019	Erkek	2,7	40,3	39,7	17,3
	Kadın	4,9	40,0	30,4	24,8
	Toplam	3,8	40,1	35,0	21,1

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Not: Fazla kilolu ifadesi "obez öncesi" olarak değiştirilmiştir.

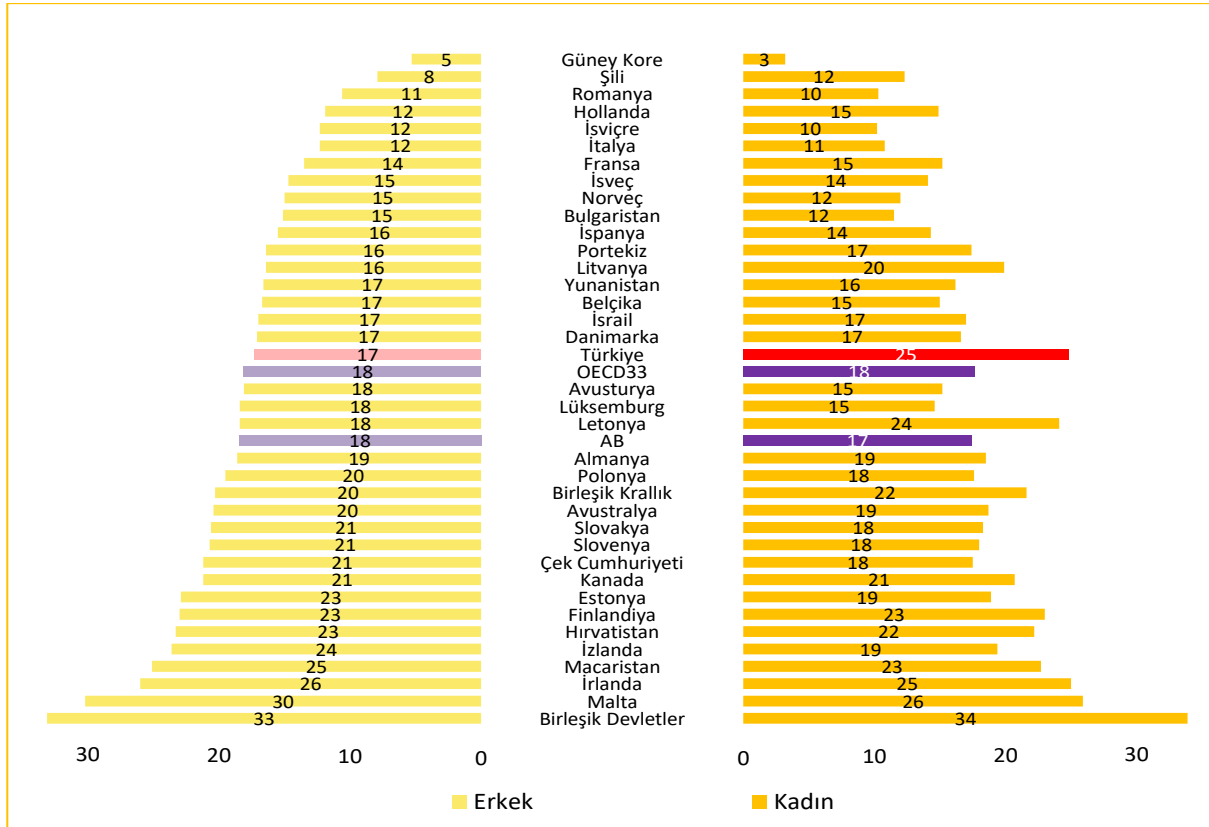
Şekil 4.5. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2020

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.6. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ≥30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Beyana Dayalı), (%), 2020

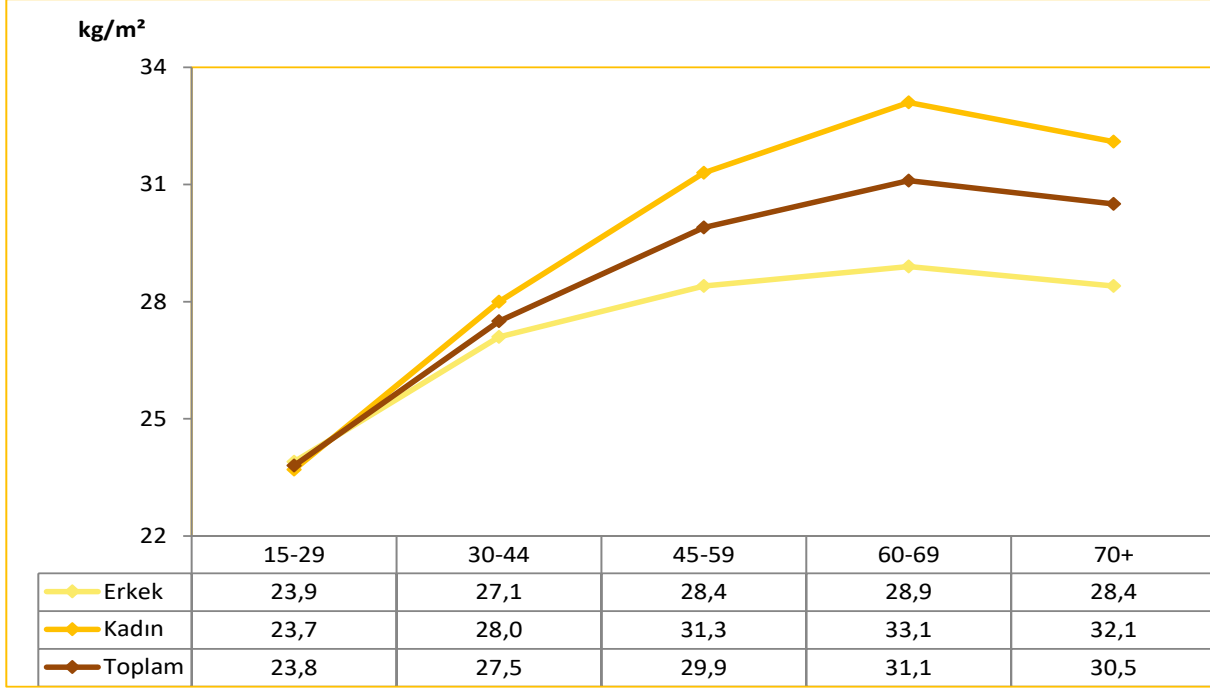

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.7. Antropometrik Ölçümlerin Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Ortalama Değerleri, 2017

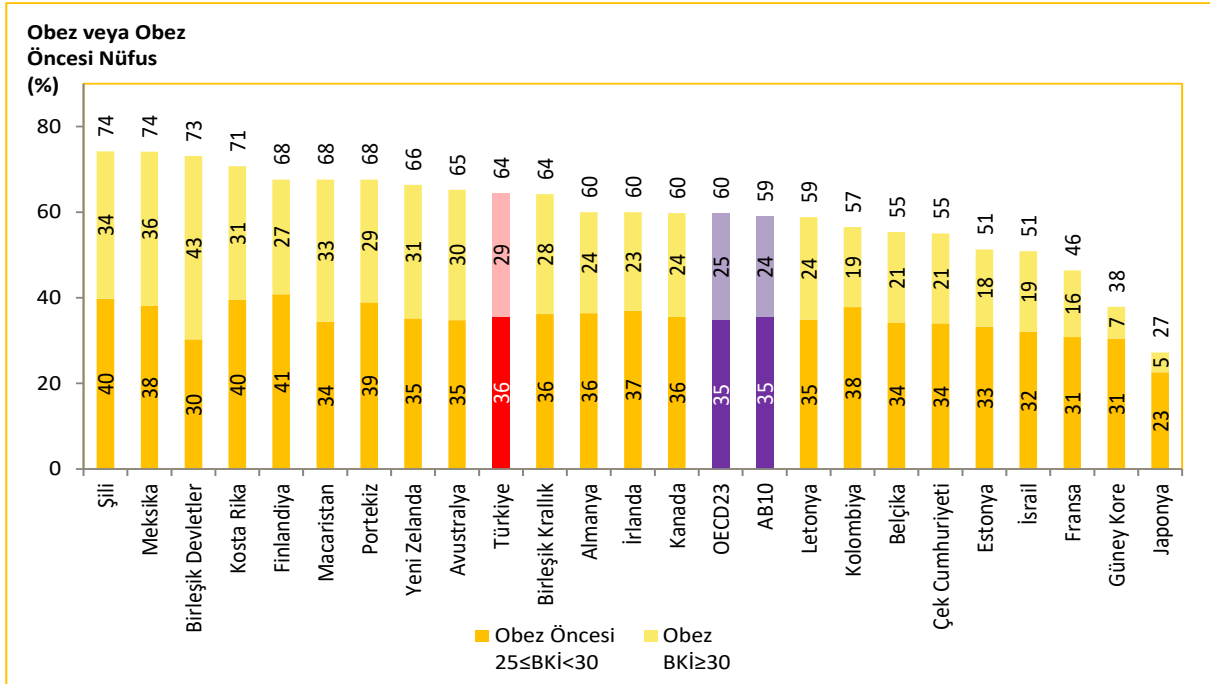
Cinsiyet	Yaş Grubu	Vücut Ağırlığı (kg)	Boy Uzunluğu (cm)	BKİ (kg/m ²)	Bel Çevresi (cm)	Kalça Çevresi (cm)	Boyun Çevresi (cm)
Erkek	≥15	79,7	172,0	26,9	94,4	103,1	38,9
	≥19	80,9	172,0	27,4	95,7	103,7	39,2
	19-64	81,2	172,6	27,3	95,0	103,6	39,1
	≥65	78,8	166,5	28,4	102,2	104,6	39,8
Kadın	≥15	70,7	157,6	28,6	90,4	106,3	34,6
	≥19	71,9	157,2	29,2	91,9	107,4	34,9
	19-64	71,6	158,1	28,8	90,2	106,6	34,7
	≥65	73,6	151,3	32,1	102,7	111,9	36,0
Toplam	≥15	74,9	164,4	27,8	92,3	104,8	36,6
	≥19	76,1	164,1	28,3	93,7	105,7	36,9
	19-64	76,2	165,0	28,0	92,5	105,2	36,8
	≥65	75,9	158,0	30,4	102,5	108,7	37,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Şekil 4.7. Beden Kitle İndeksinin Yaş Grubuna ve Cinsiyete Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), kg/m², 2017

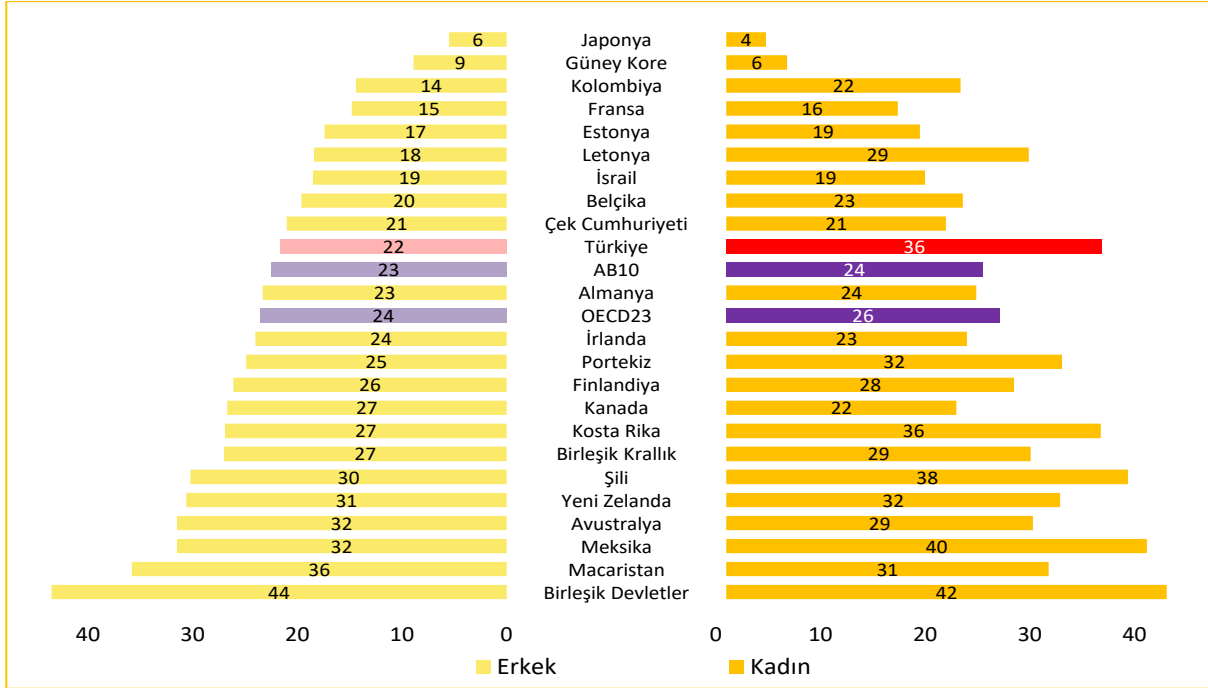
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.8. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obez veya Obez Öncesi Durumunun Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2020

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Obezite (BKİ \geq 30) Durumunun Cinsiyete Göre Uluslararası Karşılaştırması (Ölçüme Dayalı), (%), 2020

Kaynak: Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2017 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.8. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Antropometrik Ölçümlerinin Z-Skoruna Göre Dağılımı, (%), 2016

Antropometrik Ölçümler	Erkek	Kız	Toplam
Şişmanlık (2<BAZ)	11,3	8,5	9,9
Kiloluluk (1<BAZ \leq 2)	13,6	15,7	14,6
Normal (-2<BAZ \leq 1)	73,5	74,5	74,0
Zayıflık (BAZ \leq -2)	1,7	1,3	1,5
Düşük Kiloluluk (WAZ<-2)	2,0	1,9	2,0
Bodurluk (HAZ<-2)	2,3	2,4	2,3

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Not: BAZ: Yaşa Göre Beden Kitle İndeksi Z-Skoru, WAZ: Yaşa Göre Ağırlık Z-Skoru, HAZ: Yaşa Göre Boy Z-Skoru

Tablo 4.9. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Beden Kitle İndeksinin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı (Ölçüme Dayalı), (%), 2017

Cinsiyet	Yaş Grubu	Zayıf BKİ<18,5	Normal 18,5≤BKİ≤24,9	Fazla Kilolu 25,0≤BKİ≤29,9	Obez 30,0≤BKİ≤39,9	Morbid Obez BKİ≥40,0	Obez+Morbid Obez BKİ≥30,0
Erkek	15-18	2,0	73,9	15,7	6,5	1,9	8,4
	19-30	2,6	51,2	33,0	12,2	0,9	13,2
	31-50	0,6	25,1	46,6	26,4	1,3	27,7
	51-64	0,6	17,5	45,1	34,9	1,9	36,8
	65-74	0,7	19,6	42,5	36,3	1,0	37,2
	75-84	1,1	25,6	43,5	29,5	0,2	29,8
	≥85	-	34,8	52,9	12,3	-	12,3
	≥15	1,2	34,3	39,9	23,3	1,3	24,6
	≥19	1,1	29,2	43,4	24,9	1,4	26,3
	19-64	1,2	31,6	42,0	23,8	1,3	25,1
≥65	0,8	22,0	43,3	33,2	0,7	33,9	
Kadın	15-18	2,1	72,7	18,6	4,8	1,8	6,6
	19-30	6,7	58,4	21,7	12,5	0,8	13,2
	31-50	0,7	24,1	33,6	34,8	6,8	41,6
	51-64	0,3	9,0	26,9	52,9	10,9	63,9
	65-74	0,4	7,1	25,5	52,6	14,5	67,1
	75-84	2,2	10,2	32,9	47,8	6,9	54,7
	≥85	1,9	25,9	31,4	40,4	0,5	40,9
	≥15	2,1	31,2	27,6	32,7	6,4	39,1
	≥19	2,1	26,0	29,2	35,6	7,0	42,6
	19-64	2,3	30,0	28,5	33,1	6,2	39,3
≥65	1,0	9,6	28,2	50,1	11,0	61,2	
Toplam	15-18	2,1	73,3	17,2	5,7	1,8	7,5
	19-30	4,4	54,4	28,0	12,3	1,5	13,8
	31-50	0,6	24,7	40,5	30,3	3,9	34,2
	51-64	0,4	13,2	35,9	44,0	6,4	50,4
	65-74	0,5	12,9	33,5	44,9	8,1	53,1
	75-84	1,7	17,0	37,5	39,8	4,0	43,7
	≥85	1,3	28,7	38,2	31,5	0,4	31,9
	≥15	1,7	32,8	34,0	27,8	3,7	31,5
	≥19	1,6	27,7	36,6	30,0	4,1	34,1
	19-64	1,7	29,3	36,9	28,4	3,8	32,1
≥65	0,9	15,2	35,0	42,5	6,4	48,9	

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.10. İBBS-1'e Göre İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Sadece Anne Sütü ve Ortalama Anne Sütü Alma Süreleri ile BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranının Dağılımı, (%), 2016

İBBS-1	Sadece Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	Ortalama Anne Sütü Alma Süresi (Ay)	BKİ-Z Skoru Şişmanlık Oranı (%)
İstanbul	4,5	15,5	13,4
Batı Marmara	4,4	14,7	12,8
Ege	4,4	15,4	15,9
Doğu Marmara	4,3	16,0	9,2
Batı Anadolu	4,4	16,1	10,5
Akdeniz	4,7	15,1	9,2
Orta Anadolu	4,5	15,7	9,9
Batı Karadeniz	4,9	16,5	12,8
Doğu Karadeniz	4,5	15,7	12,0
Kuzeydoğu Anadolu	4,4	16,6	5,5
Ortadoğu Anadolu	4,5	16,2	5,4
Güneydoğu Anadolu	4,3	14,8	4,5
Türkiye	4,5	15,6	9,9

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

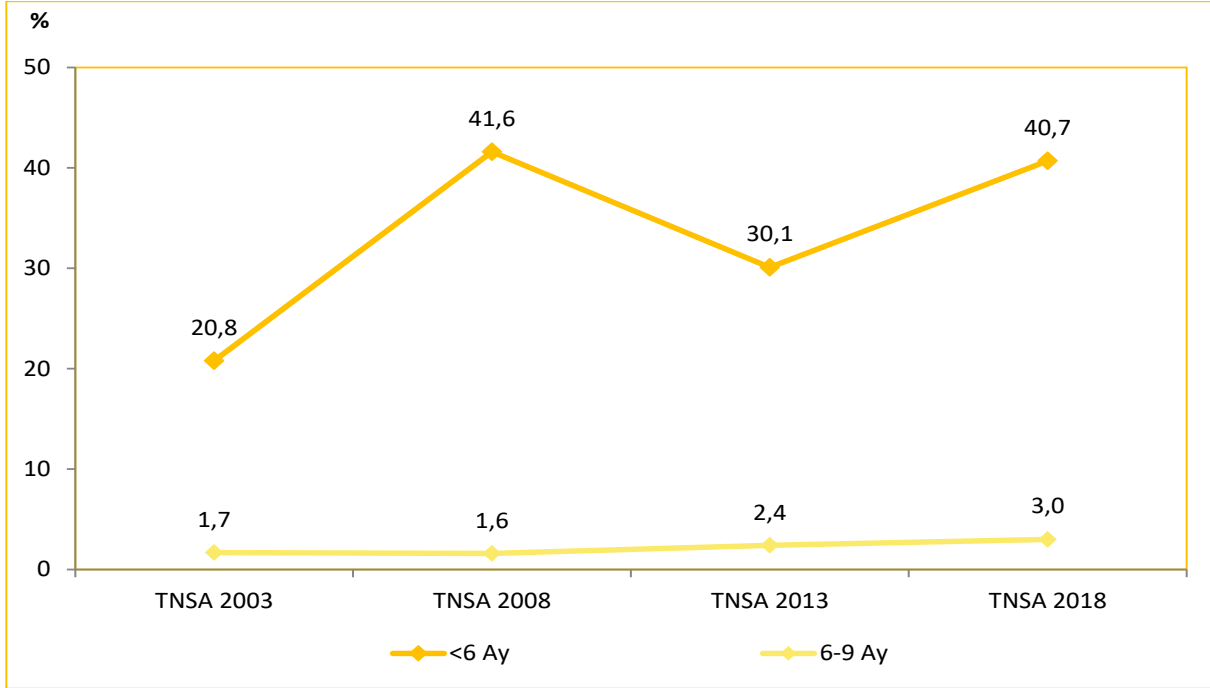
Tablo 4.11. İki Yaş Altı Bebeklerin Anne Sütü ile Beslenme Durumlarının Yaşa (Ay) Göre Dağılımı, (%), 2018

Emzirilme Durumu	Yaş (Ay)						
	0-3	0-5	6-9	12-15	12-23	20-23	
Emzirilmeyenler	5,5	7,5	17,1	34,4	47,3	66,5	
Sadece Anne Sütü	52,4	40,7	3,0	0,0	0,0	0,0	
Sadece Anne Sütü ve Su	14,6	15,3	3,4	0,8	0,7	0,0	
Anne Sütü ve Süt Olmayan Diğer Sıvılar*	1,3	1,8	3,0	0,6	0,4	0,0	
Anne Sütü ve Anne Sütü Dışındaki Sütler	24,2	22,9	2,0	0,2	0,3	0,8	
Anne Sütü ve Ek Gıdalar	2,0	11,8	71,6	64,0	51,3	32,7	
Toplam	100	100	100	100	100	100	

Kaynak: TNSA 2018

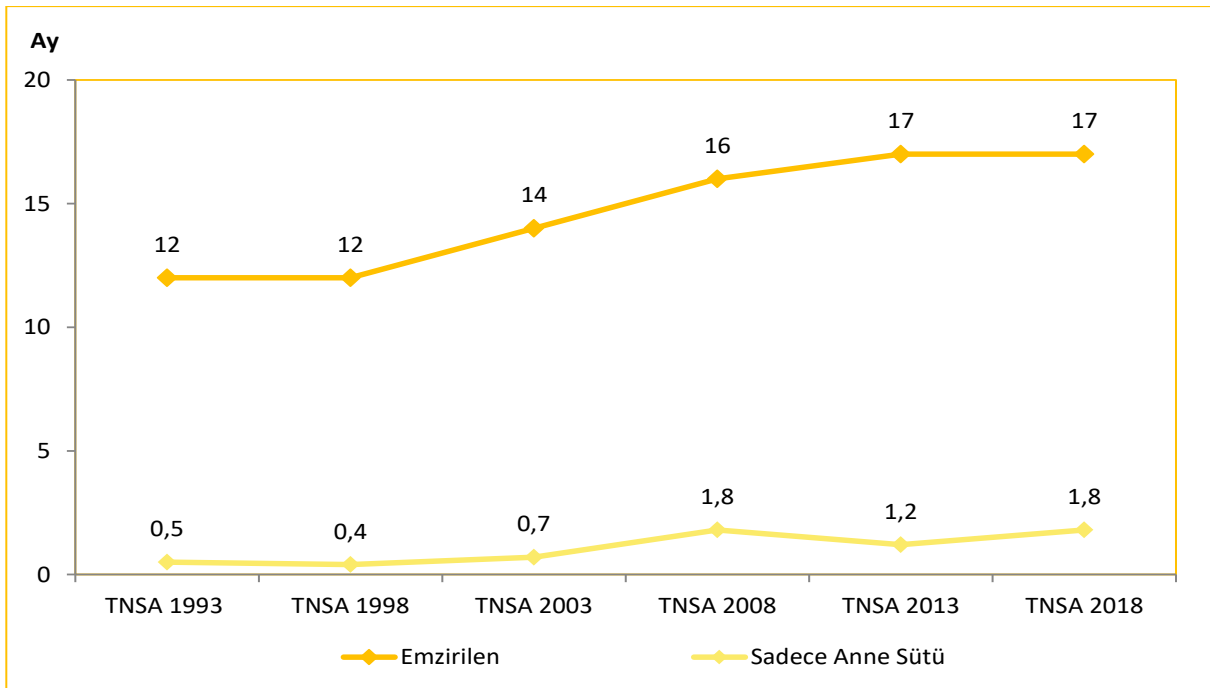
*Süt dışındaki sıvılar meyve suyu, et suyu, çorba suyu ve diğer sıvıları içerir.

Şekil 4.10. Yıllara Göre Sadece Anne Sütü ile İlk 6 Ay ve 6-9 Ay Arası Beslenen Bebeklerin Dağılımı, (%)

Kaynak: TNSA 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 4.11. Yıllara Göre 3 Yaş Altı Çocuklarda Ortanca Emzirme Süresi, (Ay)

Kaynak: TNSA 2018

Tablo 4.12. İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Besin ve İçeceklerin Tüketim Sıklıklarının Dağılımı (Ailelerin Beyanına Dayalı), (%), 2016

Besinler	Her gün	Sıklıkla (4-6 gün)	Nadiren (1-3 gün)	Haftada 1 kereden az	Hiç
Taze Meyve	50,4	24,5	18,5	4,6	1,9
Peynir	39,8	19,1	20,1	7,6	13,4
Yoğurt, Cacık, Ayran	37,3	30,0	22,1	5,7	4,9
Tam Yağlı Süt	22,9	17,8	23,5	12,8	23,0
Az Yağlı/Yarım Yağlı Süt	14,7	13,2	21,6	13,5	37,0
%100 Meyve Suyu(Hazır)	14,4	14,1	29,6	20,7	21,1
Sebze(Patates Hariç)	13,0	25,3	41,8	13,2	6,7
Şekerli Bar, Çikolata	12,5	20,2	36,3	24,9	6,1
Bisküvi, Kek, Kurabiye	11,9	25,3	39,2	20,0	3,5
Aromalı Süt	9,6	11,7	23,9	18,6	36,2
Şeker İçeren İçecek	7,7	10,7	28,2	28,2	25,2
Tuzlu Atıştırmalıklar(Patates Cipsi, Mısır Cipsi, Çerez)	7,6	13,7	29,6	34,6	14,5
Et	7,0	26,3	41,8	18,9	6,1
Taze Sıkılmış Meyve Suyu	6,8	10,7	29,9	22,7	29,9
Sütlü Puding/Hazır Süt Ürünleri	4,7	11,1	31,0	32,6	20,5
Pizza, Lahmacun, Patates Kızartması, Hamburger, Sosisli/Sucuklu Sandviç	3,8	11,8	33,0	38,7	12,7
Balık	2,2	9,5	33,4	40,3	14,6
Kefir	1,7	2,1	5,3	5,7	85,3
Diyet veya Light İçecekler(Süt Hariç)	1,2	1,4	4,2	4,6	88,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencileri) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

Tablo 4.13. On Dokuz Yaş ve Üzeri Bireylerde Cinsiyete Göre Ortalama Besin Tüketim Miktarı, (kişi/gün/gr, mL), 2010, 2017

Besin Grupları	Erkek		Kadın		Toplam	
	2010	2017	2010	2017	2010	2017
Et Grubu	87,8	111,7	47,9	62,2	69,3	86,8
Yumurta	27,1	30,6	21,3	24,8	24,4	27,7
Kurubaklagiller	10,0	16,7	8,1	13,2	9,1	14,9
Yağlı Tohumlar	7,5	10,8	6,1	9,0	6,9	9,9
Süt ve Süt Ürünleri	205,9	205,7	169,1	171,0	188,9	188,2
Sebze ve Meyve Grubu	544,9	420,3	552,2	409,8	548,3	415,0
Ekmek ve Tahıllar	325,3	328,2	221,4	217,1	277,2	272,3
Toplam Yağ Grubu	33,9	54,9	31,5	45,6	32,8	50,2
Katı Yağ	10,8	13,7	7,9	9,2	9,4	11,4
Sıvı Yağ	22,1	23,1	20,4	20,5	21,3	21,8
Şeker ve Şekerli Besinler	36,6	34,9	28,7	26,4	33,0	30,6
Su ve Diğer İçecekler	1.841,9	1.882,8	1.497,2	1.576,3	1.682,3	1.728,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.14. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ana Öğün Tüketme Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

	Sabah Kahvaltısı			Öğle Yemeği			Akşam Yemeği		
	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi	Evet	Hayır	Hayır ise Nedeni ve Yüzdesi
Erkek	83,6	16,4	1- Canı istemiyor, iştahsız - %44,1 2- Zaman yetersizliği - %21,1 3- Alışkanlığı yok - %16,1	83,1	16,9	1- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %20,0 2- Canı istemiyor, iştahsız - %19,8 3- Alışkanlığı yok - %17,3	97,0	3,0	1- Canı istemiyor, iştahsız - %28,2 2- Zayıflamak istiyor - %14,8 3- Alışkanlığı yok - %14,7
Kadın	86,4	13,6	1- Canı istemiyor, iştahsız - %54,2 2- Zaman yetersizliği - %14,2 3- Alışkanlığı yok - %12,3	67,6	32,4	1- Canı istemiyor, iştahsız - %24,9 2- Geç kalkıyor - %23,2 3- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %19,7	95,7	4,3	1- Canı istemiyor, iştahsız - %29,8 2- İki öğün yiyor (sabah, öğle) - %20,0 3- Zayıflamak istiyor - %13,4
Toplam	85,0	15,0	1- Canı istemiyor, iştahsız - %48,7 2- Zaman yetersizliği - %17,9 3- Alışkanlığı yok - %14,4	75,3	24,7	1- Canı istemiyor, iştahsız - %23,2 2- Geç kalkıyor - %20,7 3- İki öğün yiyor (sabah, akşam) - %19,8	96,3	3,7	1- Canı istemiyor, iştahsız - %29,1 2- İki öğün yiyor (sabah, öğle) - %17,0 3- Zayıflamak istiyor - %14,0

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Not: Öğün tüketmeme nedenleri en çok görülen ilk 3 nedendir.

Tablo 4.15. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Sabah Kahvaltısı Yapanların Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
15-18	72,9	62,3	67,6
19-50	80,7	85,2	82,9
51-64	92,2	94,3	93,2
65+	96,2	96,6	96,4
15+	83,6	86,4	85,0
19+	84,6	88,5	86,5

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Tablo 4.16. Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Tüketim Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	40,4	43,3	41,8	47,9	48,5	48,2	37,9	42,7	40,3
	25-34	42,1	46,9	44,5	43,4	51,1	47,2	35,3	45,1	40,2
	35-44	44,7	47,6	46,2	46,3	50,7	48,5	42,4	45,8	44,1
	45-54	48,9	54,0	51,4	54,2	57,1	55,7	47,3	50,1	48,7
	55-64	55,6	56,9	56,3	59,4	60,0	59,7	52,2	56,5	54,4
	65-74	54,1	51,0	52,5	60,5	59,1	59,7	54,9	52,4	53,5
	75+	48,9	51,5	50,5	58,0	50,9	53,7	52,7	50,2	51,2
	15+	45,9	49,0	47,5	50,2	53,1	51,6	43,4	47,9	45,7
Haftada 4-6 kere	15-24	17,7	19,0	18,4	18,2	17,0	17,6	19,1	17,0	18,1
	25-34	20,1	15,9	18,0	16,8	15,7	16,3	19,8	16,6	18,2
	35-44	18,4	16,1	17,3	17,9	16,6	17,2	18,7	15,7	17,2
	45-54	17,7	15,9	16,8	16,7	15,5	16,1	17,6	13,8	15,7
	55-64	15,3	17,3	16,3	15,8	16,4	16,1	16,8	16,0	16,4
	65-74	19,5	19,8	19,6	16,5	15,7	16,0	19,5	18,1	18,7
	75+	21,9	17,8	19,4	18,6	20,8	20,0	19,8	19,6	19,7
	15+	18,4	17,1	17,7	17,2	16,4	16,8	18,7	16,2	17,4
Haftada 1-3 kere	15-24	31,5	27,2	29,4	25,9	25,7	25,8	32,5	30,4	31,5
	25-34	26,7	25,7	26,2	30,4	25,8	28,1	33,7	27,6	30,6
	35-44	27,6	24,7	26,1	25,9	24,4	25,2	29,0	27,7	28,4
	45-54	23,8	20,0	21,9	21,8	20,9	21,4	26,2	27,3	26,7
	55-64	20,7	19,0	19,9	20,0	18,4	19,2	24,2	20,0	22,1
	65-74	19,5	21,0	20,3	18,7	19,0	18,9	19,3	22,0	20,8
	75+	21,6	21,4	21,5	20,6	22,2	21,6	21,0	25,6	23,8
	15+	26,1	23,7	24,9	24,9	23,2	24,0	28,6	26,6	27,6
Haftada bir kereden az	15-24	7,6	7,1	7,4	6,4	6,6	6,5	8,2	7,2	7,7
	25-34	8,9	8,4	8,7	7,1	5,3	6,2	9,1	8,1	8,6
	35-44	7,6	8,6	8,1	8,1	6,5	7,3	7,8	7,9	7,9
	45-54	7,4	7,2	7,3	5,9	5,3	5,6	7,3	7,0	7,2
	55-64	5,9	5,0	5,4	3,7	4,5	4,1	5,9	5,8	5,8
	65-74	4,9	6,6	5,8	3,8	4,9	4,4	5,8	6,4	6,1
	75+	6,2	8,0	7,2	2,1	4,8	3,7	5,5	3,7	4,4
	15+	7,5	7,5	7,5	6,2	5,7	5,9	7,6	7,1	7,3
Hiç yemeyen	15-24	2,8	3,4	3,1	1,6	2,3	1,9	2,2	2,6	2,4
	25-34	2,1	3,1	2,6	2,3	2,2	2,2	2,1	2,6	2,4
	35-44	1,7	3,0	2,3	1,8	1,8	1,8	2,0	2,9	2,5
	45-54	2,2	2,9	2,5	1,4	1,2	1,3	1,7	1,7	1,7
	55-64	2,5	1,8	2,1	1,0	0,7	0,9	1,0	1,8	1,4
	65-74	2,1	1,6	1,8	0,6	1,4	1,0	0,5	1,1	0,8
	75+	1,5	1,4	1,4	0,7	1,2	1,0	1,0	0,9	1,0
	15+	2,2	2,8	2,5	1,6	1,7	1,6	1,7	2,2	2,0

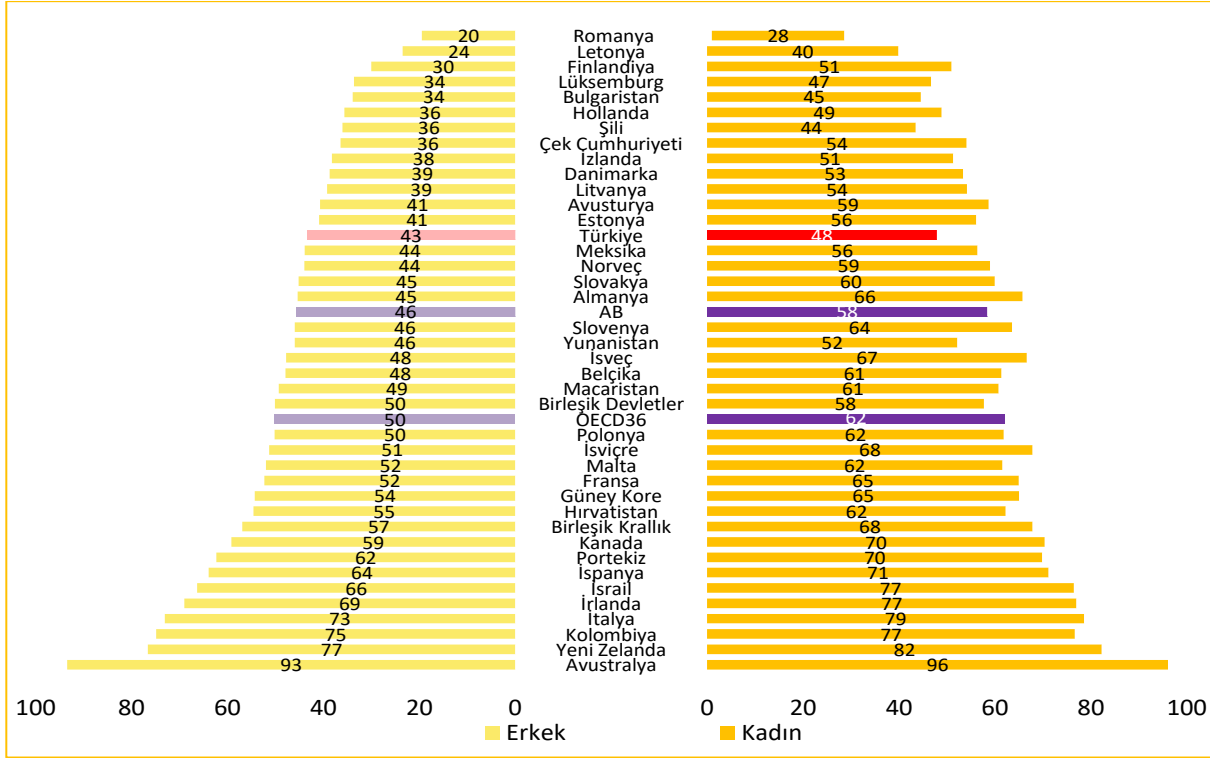
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.17. Sebze ya da Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Tüketim Sıklığı	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Günde bir kere ya da daha fazla	15-24	52,0	59,2	55,6	53,9	58,3	56,1	44,7	53,7	49,1
	25-34	56,1	61,3	58,7	53,2	62,1	57,6	45,1	57,0	51,1
	35-44	58,3	63,8	61,0	59,9	63,7	61,8	53,8	59,2	56,5
	45-54	59,2	66,1	62,6	64,5	67,3	65,9	58,5	61,6	60,0
	55-64	66,4	68,7	67,5	65,4	66,2	65,8	58,1	64,7	61,4
	65-74	63,2	60,4	61,7	66,5	64,4	65,4	58,8	55,7	57,1
	75+	55,1	61,2	58,7	58,8	55,1	56,6	55,9	57,4	56,8
	15+	57,7	62,9	60,3	59,0	62,8	60,9	52,0	58,5	55,3
Haftada 4-6 kere	15-24	19,9	18,7	19,3	19,4	20,5	19,9	21,1	20,2	20,6
	25-34	20,9	19,4	20,1	21,0	20,3	20,7	22,7	21,2	21,9
	35-44	19,6	17,7	18,7	19,7	19,8	19,8	19,2	18,0	18,6
	45-54	20,7	18,8	19,7	17,8	18,3	18,0	18,7	18,6	18,6
	55-64	18,6	17,0	17,8	17,7	20,0	18,9	20,9	17,9	19,4
	65-74	23,1	22,6	22,9	18,1	17,9	18,0	21,0	20,9	20,9
	75+	25,2	18,9	21,4	19,7	23,1	21,7	18,6	22,3	20,8
	15+	20,4	18,8	19,6	19,3	19,9	19,6	20,5	19,6	20,0
Haftada 1-3 kere	15-24	22,0	18,2	20,1	21,1	17,1	19,1	26,5	22,2	24,4
	25-34	18,6	16,4	17,5	20,9	15,5	18,2	26,4	19,0	22,7
	35-44	18,9	15,5	17,2	16,5	14,1	15,3	23,1	19,7	21,4
	45-54	17,0	12,5	14,8	13,8	11,8	12,8	18,8	16,7	17,8
	55-64	12,8	12,0	12,4	15,0	12,1	13,6	18,4	13,9	16,1
	65-74	10,7	13,7	12,3	12,3	14,3	13,3	18,0	19,1	18,5
	75+	15,7	15,4	15,5	18,7	17,5	18,0	19,0	16,9	17,8
	15+	17,9	15,2	16,6	17,6	14,6	16,1	22,6	18,6	20,6
Haftada bir kereden az	15-24	4,4	2,6	3,5	4,2	3,3	3,8	6,5	3,2	4,9
	25-34	3,5	2,4	2,9	3,7	1,6	2,6	4,8	2,6	3,7
	35-44	2,6	2,6	2,6	3,2	2,0	2,6	3,3	2,8	3,1
	45-54	2,5	2,0	2,2	3,4	2,4	2,9	3,8	2,6	3,2
	55-64	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6	2,1	3,3	2,7
	65-74	2,0	3,1	2,6	2,8	2,7	2,8	1,8	3,8	2,9
	75+	3,3	3,5	3,4	1,8	2,7	2,4	5,7	3,0	4,0
	15+	3,0	2,4	2,7	3,3	2,3	2,8	4,1	2,9	3,5
Hiç yemeyen	15-24	1,7	1,3	1,5	1,4	0,8	1,1	1,3	0,7	1,0
	25-34	1,0	0,5	0,8	1,2	0,5	0,8	1,1	0,2	0,6
	35-44	0,6	0,4	0,5	0,6	0,4	0,5	0,5	0,2	0,4
	45-54	0,7	0,6	0,7	0,5	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4
	55-64	0,7	0,9	0,8	0,5	0,0	0,2	0,5	0,2	0,3
	65-74	1,0	0,2	0,5	0,3	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6
	75+	0,7	1,0	0,9	1,1	1,6	1,4	0,8	0,4	0,6
	15+	1,0	0,7	0,8	0,9	0,5	0,7	0,7	0,4	0,6

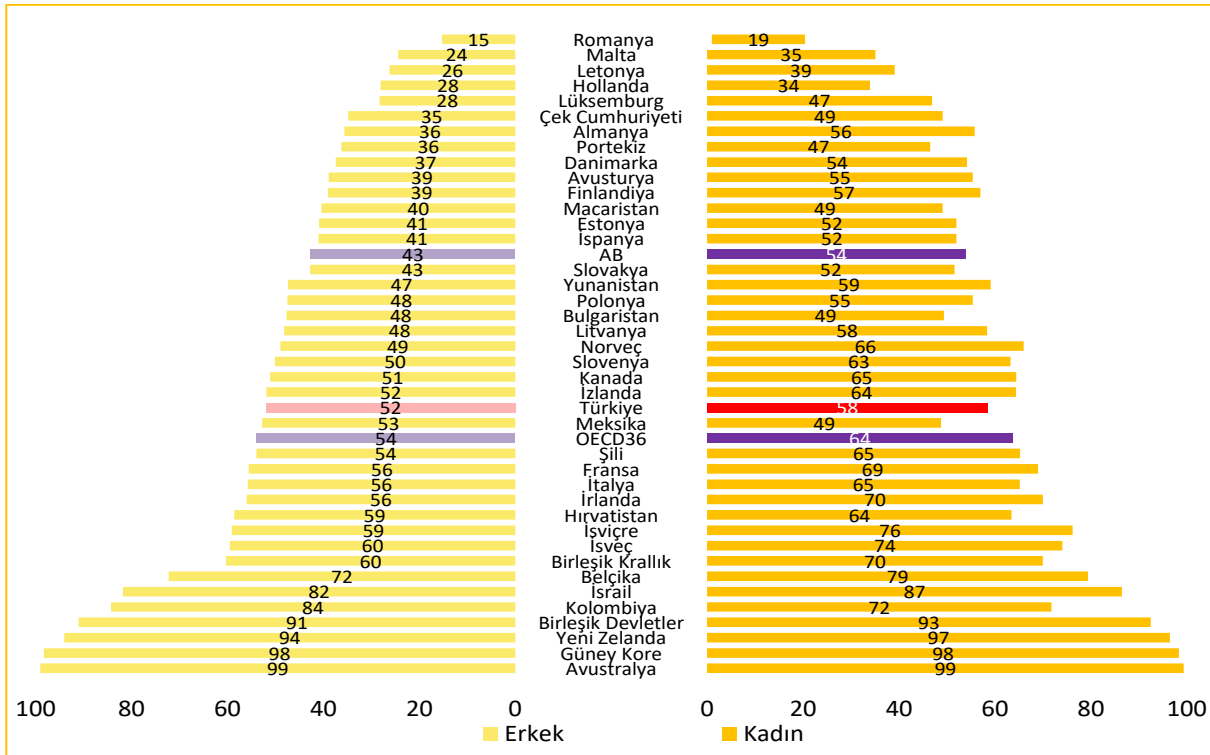
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Şekil 4.12. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Meyve Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 4.13. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Günde Bir Kere veya Daha Fazla Sebze/Salata Tüketme Sıklığının Cinsiyete Göre Dağılımı ve Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

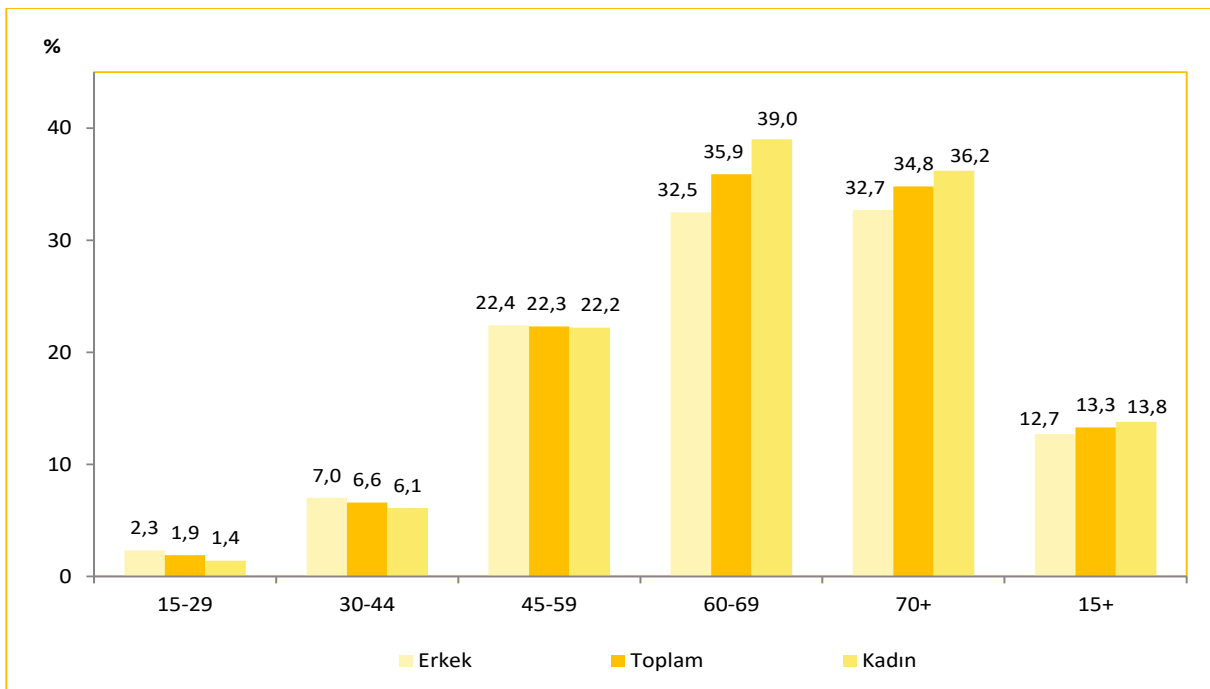
Kaynak: TÜİK Türkiye Sağlık Araştırması 2019, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı
 Not: Türkiye verisi 2019 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 4.18. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Son 12 Ay İçerisinde Koruyucu Hizmetlerden Faydalanma Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Hizmetler	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tansiyon Ölçtürme	41,1	55,9	48,6	44,0	57,5	50,8
Kan Şekeri Ölçtürme	32,0	47,2	39,7	36,6	52,1	44,4
Kolesterol Ölçtürme	29,4	43,8	36,7	33,8	48,5	41,2
Dışkı (Gaita) İle İlgili Gizli Kan Testi	9,8	13,0	11,4	10,7	14,1	12,4
Kolonoskopi	2,2	2,8	2,5	2,1	2,6	2,4
Grip Aşısı Olanlar	2,9	2,4	2,6	2,8	1,6	2,2

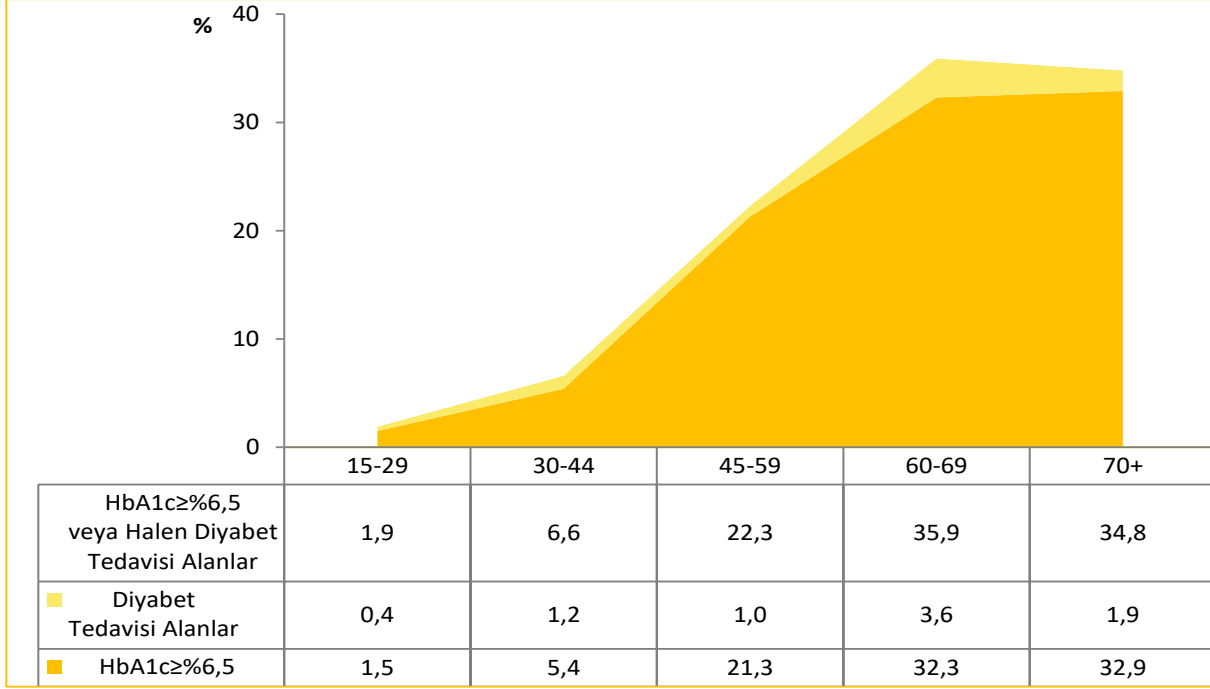
Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Şekil 4.14. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan veya Halen Diyabet İçin Tedavi Alanların Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

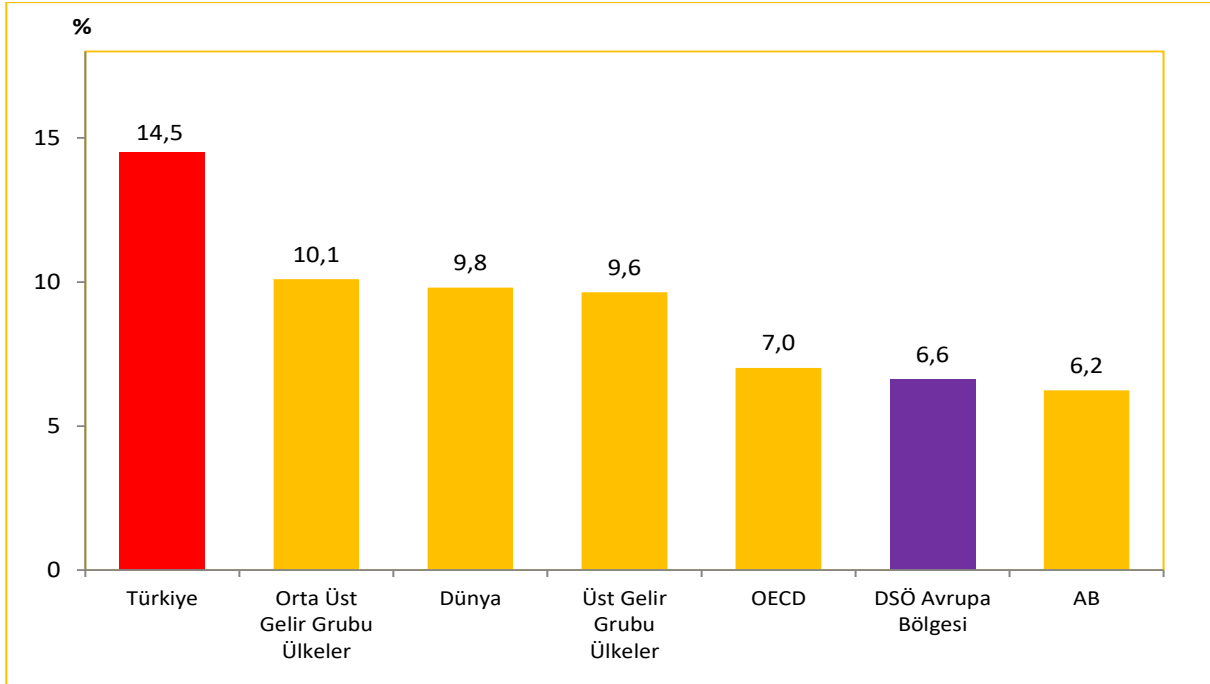
Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.15. HbA1c Değeri %6,5'ten Yüksek Olan ve Halen Diyabet Tedavisi Alan Bireylerin Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.16. 20-79 Yaş Grubuna Ait Yaşa Standardize Diyabet Prevalansının Uluslararası Karşılaştırması, (%), (Dünya Standart Nüfusu), 2021

Kaynak: IDF Diabetes Atlas 10th Edition, 2021

Not: Diyabet prevalansı 20-79 yaş grubundaki Tip 1 ve Tip 2 diyabete sahip olan bireyleri ifade eder. Ülke değerleri IDF grubu tarafından **Dünya Standart Nüfusu** kullanılarak yaşa standardize edildi.

Tablo 4.19. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Kolesterol ve Açlık Trigliserid Düzeylerinin Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

		Erkek	Kadın	Toplam
Total Kolesterol	≥190 mg/dl	20,9	28,5	24,7
	≥240 mg/dl	6,5	9,5	8,0
Yüksek Dansiteli Lipoprotein (HDL) Düşüklüğü		55,6	49,1	52,3
Açlık Trigliserid	≥150 mg/dl	30,2	21,0	25,6
	≥180 mg/dl	19,9	13,6	16,7

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

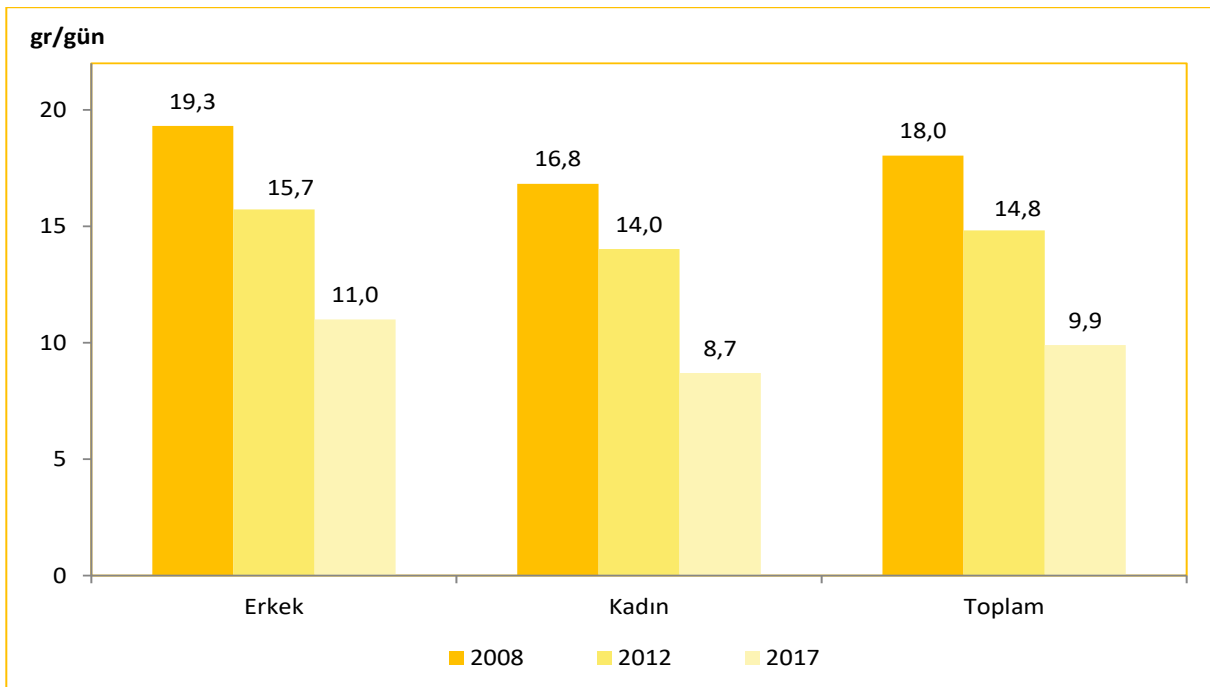
Not: Total kolesterol hesaplamasına ilaç kullanan bireyler de dahil edilmiştir. Düşük HDL seviyesi hesaplanırken erkeklerde 40 mg/dl, kadınlarda ise 50 mg/dl eşik değeri olarak alınmıştır.

Tablo 4.20. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Tuz Kullanımının Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2017

Tuz Kullanımı	Erkek	Kadın	Toplam
Yemekleri yemeden önce ya da yerken sıklıkla veya her zaman tuz eklemek	29,3	26,8	28,1
Evde yemek hazırlarken veya pişirirken her zaman veya sıklıkla tuz eklemek	25,9	26,1	26,0
Her zaman ya da sıklıkla tuz oranı yüksek işlenmiş gıda tüketimi (turşu, sosis, işlenmiş et vb.)	27,8	23,3	25,5

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Şekil 4.17. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Ortalama Günlük Tuz Tüketiminin Yıllara ve Cinsiyete Göre Dağılımı, (gram/gün)

Kaynak: 2008 SALTürk-I, 2012 SALTürk-II, Sağlık Bakanlığı Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.21. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin PAL Sınıflandırmasına Göre Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

Cinsiyet	Yaş Grubu	Sedanter veya Hafif Aktif		Aktif veya Orta Aktif	Çok Aktif	
		<1,40	1,40-1,69	1,70-1,99	2,00-2,40	>2,40
Erkek	15-18	4,4	52,6	33,6	8,5	0,9
	19-49	2,7	36,1	38,6	16,2	6,4
	50-64	3,2	43,3	38,5	11,5	3,5
	≥65	10,2	53,1	31,7	4,4	0,7
	≥15	3,7	40,5	37,5	13,5	4,9
	≥19	3,6	39,4	37,8	13,9	5,2
	19-64	2,8	37,8	38,5	15,1	5,8
Kadın	15-18	1,9	69,5	27,2	1,1	0,3
	19-49	1,6	29,3	55,4	13,0	0,7
	50-64	2,6	32,6	52,6	11,6	0,6
	≥65	16,2	52,2	28,8	2,5	0,2
	≥15	3,6	35,9	49,4	10,5	0,6
	≥19	3,7	33,0	51,3	11,3	0,6
	19-64	1,9	30,1	54,7	12,7	0,7
Toplam	15-18	3,1	61,0	30,4	4,9	0,6
	19-49	2,2	32,7	46,8	14,6	3,6
	50-64	2,9	37,9	45,6	11,5	2,0
	≥65	13,5	52,6	30,1	3,3	0,4
	≥15	3,6	38,2	43,4	12,0	2,7
	≥19	3,7	36,2	44,6	12,6	2,9
	19-64	2,4	34,0	46,5	13,9	3,2

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2017

Not: PAL sınıflaması FAO/WHO/UNU standartları baz alınarak yapılmıştır.

Tablo 4.22. Fiziksel Aktivite Durumunun Cinsiyet ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2017

Yaş Grubu	Erkek			Kadın			Toplam		
	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek	Düşük	Hafif	Yüksek
15-29	31,7	25,6	42,6	56,2	29,3	14,5	43,8	27,4	28,7
30-44	37,3	23,4	39,2	58,0	28,2	13,9	47,7	25,8	26,5
45-59	37,5	28,5	34,0	58,4	26,3	15,3	48,0	27,4	24,6
60-69	47,2	30,8	22,0	72,1	19,1	8,8	60,2	24,7	15,1
70+	51,5	29,1	19,5	84,9	10,9	4,3	70,6	18,6	10,8
15+	37,4	26,3	36,3	61,1	25,8	13,1	49,4	26,0	24,6

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

Tablo 4.23. Son 4 Hafta İçerisinde Bedensel Ağrı Hissedenlerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

Yaş Grubu	2014			2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-24	13,1	16,4	14,7	8,6	13,5	11,0	9,0	17,3	13,1
25-34	13,9	27,1	20,5	11,8	21,1	16,4	13,6	22,2	17,9
35-44	19,5	38,4	28,9	16,0	28,9	22,4	16,0	32,5	24,2
45-54	22,5	45,8	34,1	20,3	40,1	30,2	22,4	41,7	32,0
55-64	24,4	53,1	38,9	19,6	44,4	32,2	22,0	50,1	36,2
65-74	37,1	61,4	50,3	34,7	57,9	47,2	29,7	56,3	43,9
75+	49,0	66,7	59,6	47,7	69,4	60,8	44,5	67,4	58,3
15+	20,0	37,3	28,7	17,0	32,0	24,6	18,0	35,1	26,7

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.24. Herhangi Bir Yardım Almadan ya da Yardımcı Bir Araç Kullanmadan Yürüyemeyenler, Merdiven İnip Çıkamayanların Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2014, 2016, 2019

	Yaş Grubu	2014			2016			2019		
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yürüyemeyenler	15-44	1,3	2,1	1,7	1,4	1,1	1,3	0,5	1,1	0,8
	45-54	3,4	10,4	6,8	2,7	7,6	5,1	2,9	6,0	4,4
	55-64	5,2	20,5	12,9	4,3	17,1	10,8	4,3	12,0	8,2
	65-74	15,3	31,9	24,3	15,4	30,2	23,4	9,3	23,9	17,1
	75+	38,3	59,7	51,2	36,0	55,8	48,0	32,0	53,1	44,7
	15+	4,1	10,4	7,3	4,0	8,9	6,5	3,1	7,9	5,5
Merdiven İnip Çıkamayanlar	15-44	1,7	3,2	2,4	1,7	2,2	1,9	1,0	2,0	1,5
	45-54	3,9	14,2	9,0	4,2	13,4	8,8	4,5	10,6	7,5
	55-64	7,1	25,2	16,3	6,5	24,1	15,4	6,7	18,9	12,9
	65-74	19,6	40,1	30,7	18,6	38,5	29,3	13,6	34,3	24,7
	75+	42,1	61,3	53,6	39,8	65,7	55,4	39,0	58,7	50,8
	15+	5,1	12,8	9,0	5,0	12,4	8,7	4,6	11,1	7,9

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2014, 2016, 2019

Tablo 4.25. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Hastalık, Engellilik veya Yaşlılığa Bağlı Kronik Problemler Yaşayan Bireylere Haftada En Az Bir Kere Bakım ya da Yardım Sağlama Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Yardım Sağlayan	8,9	9,9	9,4	7,8	9,1	8,4
Aile Fertlerinden Biri	63,1	67,0	65,2	68,0	66,9	67,4
Diğer	36,9	33,0	34,8	32,0	33,1	32,6
Yardım Sağlamayan	91,1	90,1	90,6	92,2	90,9	91,6

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.26. Yaşlarına Göre Öğrenmede ve Hatırlamada Zorluk Çeken Bireylerin Cinsiyete ve Yaş Grubuna Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yaş Grubu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
15-44	1,5	3,9	2,7	1,1	2,9	2,0
45-54	2,7	10,3	6,4	2,7	6,2	4,5
55-64	3,2	15,3	9,3	3,2	9,5	6,4
65-74	11,2	26,2	19,3	9,0	19,9	14,9
75+	24,5	46,3	37,7	31,0	37,4	34,9
15+	3,3	10,0	6,7	3,3	7,4	5,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.27. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin Ciddi Kişisel Bir Problemi Olduğunda Güvенеbileceği, Çok Yakın Kaç Kişinin Olduğunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Kişi Sayısı	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Hiç	6,3	5,1	5,7	6,6	4,9	5,7
1-2 Kişi	36,5	39,8	38,2	34,0	38,5	36,3
3-5 Kişi	35,0	36,6	35,8	36,5	36,7	36,6
6 veya Daha Fazla Kişi	22,2	18,5	20,3	22,9	19,8	21,3

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Tablo 4.28. On Beş Yaş ve Üzeri Bireylerin İhtiyacı Olduğunda Komşulardan Yardım Alabilme Durumunun Cinsiyete Göre Dağılımı, (%), 2016, 2019

Yardım Alabilme Durumu	2016			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Çok Kolay/Kolay	72,3	76,2	74,3	67,3	71,9	69,6
Orta	14,7	13,0	13,9	17,4	16,6	17,0
Zor/Çok Zor	13,0	10,8	11,9	15,3	11,4	13,4

Kaynak: TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2016, 2019

Bölüm 4 ile İlgili Açıklamalar

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

☑ Beden Kitle İndeksi (BKİ), vücut ağırlığının (kilogram), boy uzunluğunun (metre) karesine bölünmesiyle hesaplanır.

Zayıf / Düşük Kilolu : BKİ < 18,5

Normal / Normal Kilolu : $18,5 \leq \text{BKİ} < 25,0$

Kilolu / Obez Öncesi : $25,0 \leq \text{BKİ} < 30,0$

Şişman / Obez : BKİ $\geq 30,0$

☑ **Mutlak Alkol:** Etil alkolün içerdiği alkol miktarının hacmen %100 alkol miktarı üzerinden karşılığını ifade eder. Alkol miktarı Alkollü İçki Dağıtım Yetki Belgesini haiz üretici/ithalatçı firmaların, aylık satış raporlarında yer alan verilerin işlenmesi sonucunda hazırlanan yıllık alkollü içkinin piyasaya arz verileridir. Kişi Başına Düşen Mutlak Alkol Tüketimi hesaplanırken on beş yaş üzeri nüfus dikkate alınmış olup (İç piyasaya arz edilen toplam mutlak alkol tüketim miktarı) / (15 yaş ve üzeri nüfus) şeklinde hesaplanır.

☑ **Ortanca:** Bir verideki büyüklük sırasına konmuş değerleri iki eşit parçaya bölen/sıralamada ortada yer alan değerdir. Veriyi aşırı değerlerden arındırmak için Şekil 4.11'de ortanca değerlerine yer verilmiştir.

☑ **IDF 10. Diyabet Atlası:** Uluslararası karşılaştırma yapabilmek amacıyla ülkelere ait yaşa ve cinsiyete özel diyabet prevalansları, istatistiksel modeller kullanılarak tahmin edilmiştir. 144 ülke için 219 veri kaynağı kullanılmış olup, nüfus verileri UNPD üzerinden elde edilmiştir. Bu veri kaynaklarında; oral glukoz tolerans testi, beyana dayalı çalışmalar, tıbbi kayıtlar, klinik tanımlar, HbA1c ve açlık kan şekeri sonuçları esas alınarak diyabet tanısı koyulmuştur. Çoğu kaynak, hakemli dergilere ve DSÖ'nün STEPwise yaklaşımıyla yürütülen araştırmalara dayanır.

TÜİK, Türkiye Sağlık Araştırması 2019

Araştırma kişilerin beyanına dayalıdır.

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalklarıdır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (asker, yurtlarda, hapisshanede, hastanede sürekli olarak kalan, huzurevleri vb.) kapsam dışıdır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmıştır. Tasarım gereği toplam örnek hacmi 9.470 hane olarak belirlenmiştir.

☑ **Örnekleme dağılımı:** Örneğe seçilen 9.470 haneden 8.166 hane ile anket sonuçlandırılmıştır. 17.084'ü 15 yaş ve üzeri, 6.115'i 0-14 yaş arası çocuk olmak üzere, toplam 23.199 bireyin bilgileri derlenmiştir.

☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, 2008 yılında Nisan ayında, 2010 ve 2012 yıllarında Mayıs-Haziran döneminde birer ay, 2014 ve 2016 yıllarında Ağustos-Ekim döneminde 3'er ay ve 2019 yılında Eylül-Aralık döneminde 3 aylık alan çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir.

☑ Meyve tüketimi sorularında, taze sıkılmış meyve suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş meyvelerden hazırlanmış meyve suları veya suni olarak tatlandırılmış meyve suları hariç; sebze tüketimi sorularında ise taze sebzedden yapılan çorba ve taze sebze suyu dahil, konsantreden veya işlenmiş sebzedden hazırlanmış sebze suları veya suni olarak tatlandırılmış sebze suları hariç tutulmuştur.

Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2018

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki tüm yerleşim yerlerinde bulunan hanehalkıdır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 15.775 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Örneğe seçilen 15.775 haneden 13.962'sinin uygun olduğu ve görüşme yapılabileceği saptanmıştır. Görüşme için uygun olan hanelerin %79'u (11.056) ile görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan 11.056 hanehalkında, 15-49 yaş aralığındaki 9.056 kadın bireysel görüşmeler için uygun bulunmuştur. Bu kadınların 7.346'sı ile (%81) görüşmeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Ekim 2018 – Şubat 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri 2017

- ☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki on beş yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.
- ☑ **Tahmin boyutu:** Araştırma; Türkiye toplam tahminini verebilecek şekilde tasarlanmış olup tasarım gereği toplam örnek hacmi 8.650 hanehalkı olarak belirlenmiştir.
- ☑ **Örneklem dağılımı:** Ziyaret edilen 8.650 hanehalkından 6.053'ü 1. ve 2. aşamada yer almış, 1. ve 2. aşamada yer alan katılımcıların 3.352'si ayrıca 3. aşamaya da katılmıştır (seçilen 6.053 kişinin 2.701'i üçüncü aşamaya katılmayı kabul etmemiştir).
- ☑ **Uygulama dönemi:** Araştırma, Nisan-Eylül 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.
- ☑ Araştırmada veriler “Soru Formu”, “Fiziksel Ölçümler” ve “Biyokimyasal Ölçümler” olmak üzere üç aşamada toplanmıştır.
 1. Aşama; dört davranışsal risk faktörüne maruz kalmayı (tütün kullanımı, alkol tüketimi, meyve ve sebzenin az tüketimi ve fiziksel inaktivite) inceleyen anketin değerlendirilmesinden oluşmaktadır.
 2. Aşama; yüksek kan basıncı, fazla kiloluluk ve obezite gibi biyolojik risk faktörlerine maruz kalmayı değerlendirebilmek için kan basıncı, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, bel ve kalça çevresi gibi fiziksel ölçümleri içermektedir.
 3. Aşamada; yüksek glisemi düzeylerinin, hiperkolesteroleminin ve sodyum alımının tespit edilmesi için kan ve idrar örneklerinin alınması ve biyokimyasal ölçümler yer almaktadır.
- ☑ Araştırmada fiziksel aktivite soruları, DSÖ Küresel Fiziksel Aktivite Anketi sürüm 2 temel alınarak hazırlanmıştır.

Yüksek Aktivite Düzeyi:

- Ağır/çok yoğun haftada en az üç gün ve en az 1.500 MET dakika/hafta olan aktivite,
- Herhangi bir alanda en az yedi ya da daha fazla gün yapılan ve en az 3.000 MET dakika/hafta yoğunluğuna ulaşan aktivite.

Orta Aktivite Düzeyi:

- Orta/yoğun yoğunlukta ve günde en az 20 dakika süren, haftada iki ya da üç gün yapılan aktivite,
- Günde en az 30 dakika süren ve orta yoğunlukta beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite,
- Herhangi bir alanda ve herhangi bir yoğunlukta en az 600 MET dakika/hafta süren beş ya da daha fazla gün yapılan fiziksel aktivite.

Düşük Aktivite Düzeyi: Yüksek ya da orta aktivite düzey kriterlerini karşılayamayan katılımcıların yaptıkları fiziksel aktiviteler.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Çocukluk Çağı (İlkokul 2. Sınıf Öğrencilerinde) Şişmanlık Araştırması (COSI-TUR-2016)

☑ Çocukluk Çağı Şişmanlık Araştırması (Childhood Obesity Surveillance Initiative –COSI) Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi ile birlikte yürütülmektedir. COSI araştırmasının amacı, DSÖ Avrupa Bölgesinde okul çağı çocuklarının büyüme ve gelişmelerinin, besin tüketim alışkanlıklarının, fiziksel aktivite durumlarının ve okullardaki beslenme ve fiziksel aktivite uygulamalarının izlenmesi ve buna göre ulusal ve uluslararası sağlık politikalarının geliştirilmesidir.

☑ Türkiye’de, ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin (6-9 yaş grubu) ve ailelerinin ifadelerine göre beslenme davranışları ve fiziksel aktivite düzeylerinin tanımlanması, çocukların antropometrik ölçümlerinin (boy uzunluğu ve vücut ağırlığı) yapılması ve büyüme göstergelerinin saptanması (zayıflık, normal ağırlık, kiloluluk ve şişmanlık, bodurluk) okulların beslenme ve fiziksel aktivite ile ilgili uygulamaları hakkında bilgi toplanması amaçlanmıştır.

☑ Türkiye 2012-2013 yılında 21 ülkede gerçekleşen araştırmaya 3. turunda dahil olmuştur. Araştırmanın 4. turu COSI-TUR 2016, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile Türkiye, İBBS-1 ve cinsiyet bazında TÜİK tarafından belirlenen örnekleme yaklaşık 11.732 öğrenci (5.901 erkek, 5.831 kız) ile 585 ilköğretim okulunda yürütülmüştür.

☑ Bu çalışma Sağlık Bakanlığı, DSÖ Avrupa Bölgesi, Milli Eğitim Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi işbirliği ile yürütülen kesitsel tipte epidemiyolojik bir çalışmadır.

Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışması 2008 SALTurk-I, 2012 SAL Turk-II

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye’de Tuz Tüketimi Çalışmaları SALTurk-I ve SALTurk-II, on sekiz yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır.

☑ **Tahmin boyutu:** Araştırmalarda; Hipertansiyon Prevalans Çalışması (PatenT- PatenT2) oranları temel alınarak hipertansiyon oranları, yaş kotaları belirlenmiş olup, SALTurk-I çalışması 14 ilde, SALTurk-II çalışması ise 4 büyük ilde gönüllülük esasına dayanarak gerçekleştirilmiştir.

☑ **Örneklem dağılımı:** SALTurk-I çalışmasına, 24 saatlik idrarda kreatinin atılımı belirlenen sınırlar içinde olan 1.970 kişi, SALTurk-II çalışmasına 657 kişi dahil edilmiştir.

☑ **Uygulama dönemi:** SALTurk-I çalışması 2008 yılı Nisan ayında, SALTurk-II çalışması ise 2012 yılında Şubat- Mart ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA)

☑ **Kapsanan kitle:** Türkiye sınırları içerisindeki 15 yaş ve üzeri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsamaktadır. Kurumsal olarak nitelendirilen nüfus (otel, motel, hastane, öğrenci yurdu, cezaevi vb.) kapsam dışında bırakılmıştır.

☑ **Tahmin boyutu:** Örneklem büyüklüğü Aile Hekimliği Veri Tabanı kullanılarak TÜİK tarafından hesaplanmış olup 15 ve üzeri yaşta bireylere ait beslenme alışkanlıkları, besin tüketimi, hastalık ve fiziksel aktivite durumu ile kan testlerini içermektedir.

☑ **Örneklem dağılımı:** Her haneden 15 ve üzeri yaşta 1 fert seçilerek örneklem hacmi 24.000 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın örnekleme yöntemi 3 aşamalı küme (küme, hanehalkı, 15 ve üzeri yaşta fertler) örneklemesidir.

☑ **Uygulama dönemi:** Saha çalışmaları Eylül–Aralık 2017 tarihleri arasında yapılmıştır.

BÖLÜM 5

Hastalıkların Önlenmesi ve Sağlığın Korunması

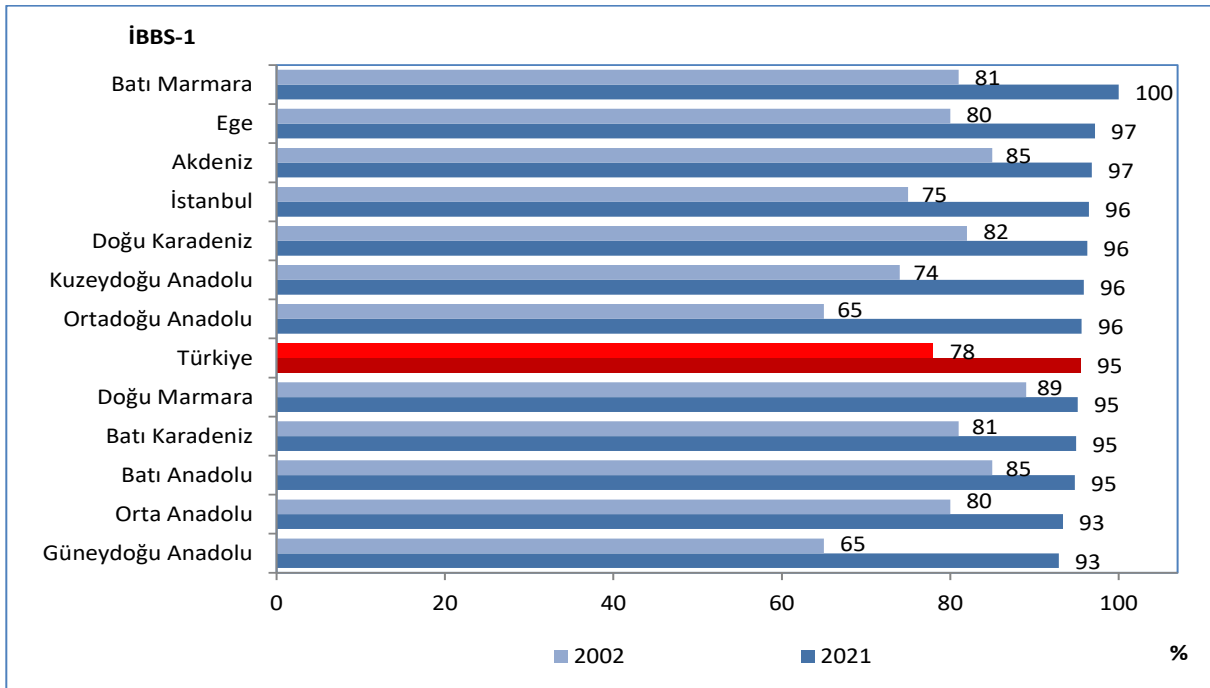
Tablo 5.1. Yıllara Göre Aşılama Hızları, (%)

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
DaBT 3	78	96	98	99	98	95
BCG	77	93	96	96	96	95
HBV 3	72	96	98	99	98	96
KKK	82	96	96	97	95	96
KPA Rapel*	-	96	98	-	95	96

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

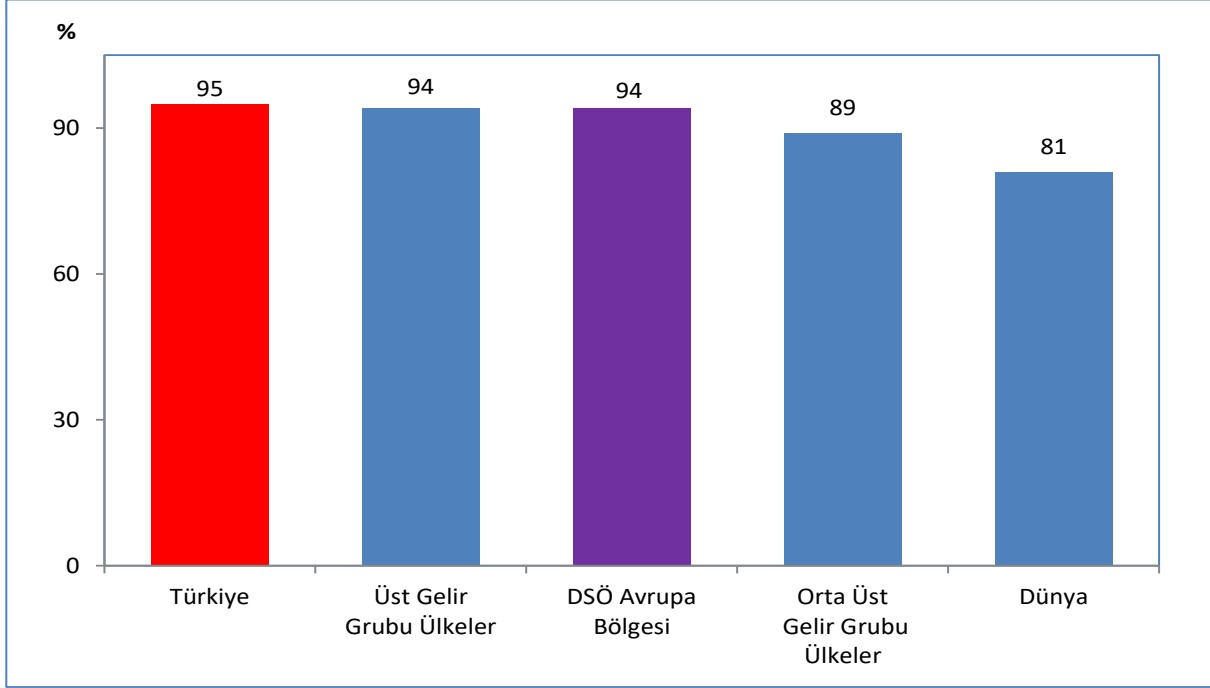
*1 Temmuz 2019 tarihinden itibaren KPA'nın 3. doz uygulaması kaldırılıp yerine KPA Rapel uygulamasına geçildi. 2018 yılı ve öncesindeki değerler KPA 3 uygulamasına aittir.

Şekil 5.1. İBBS-1'e Göre Beşli Karma Aşı (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızı, (%), 2002, 2021

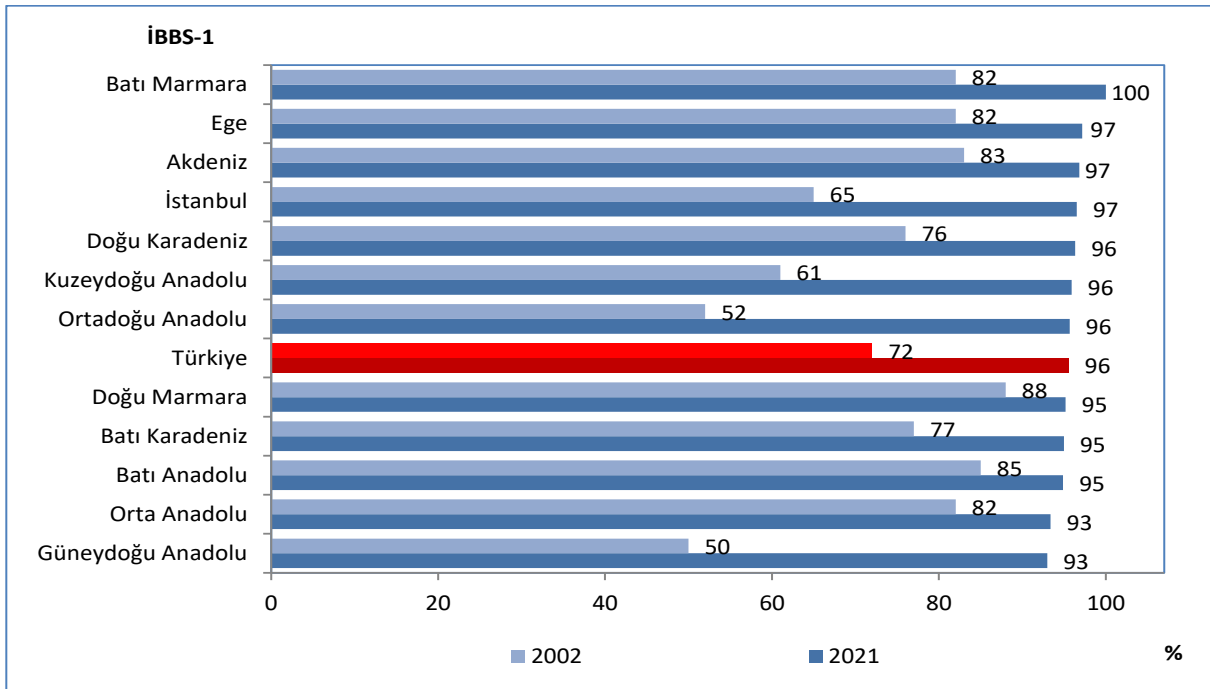
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.2. (DaBT+İPA+Hib) Üçüncü Doz Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

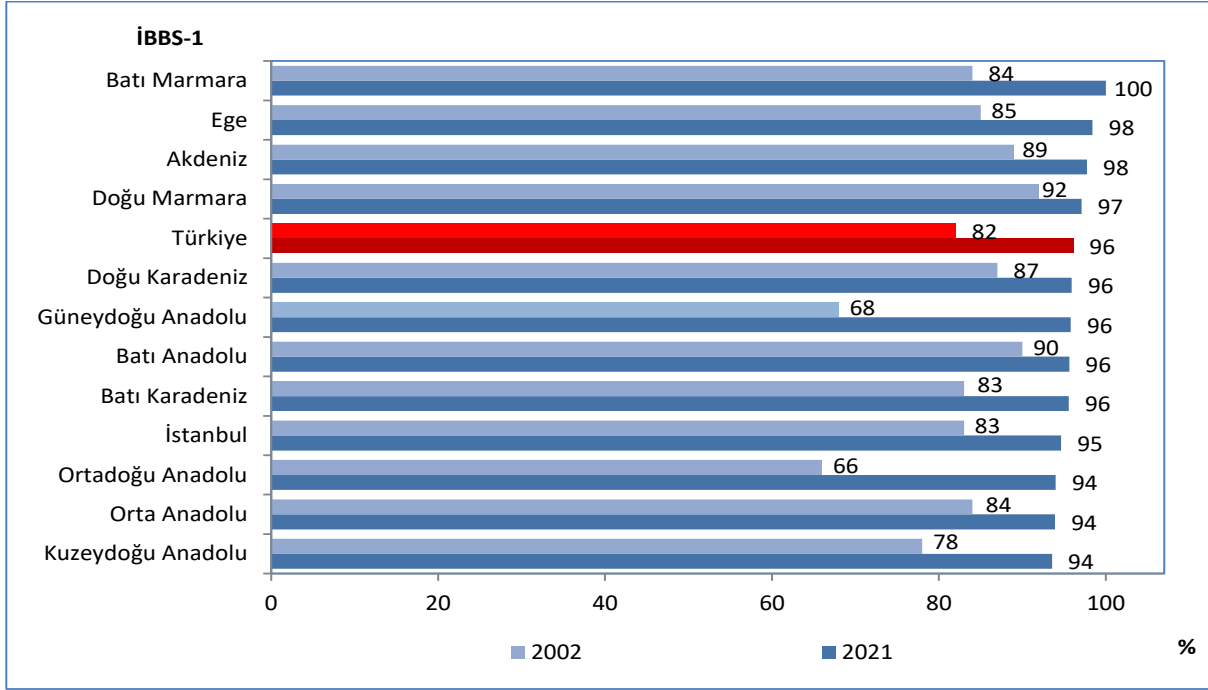
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Şekil 5.3. İBBS-1'e Göre HBV 3 Aşılama Hızı, (%), 2002, 2021

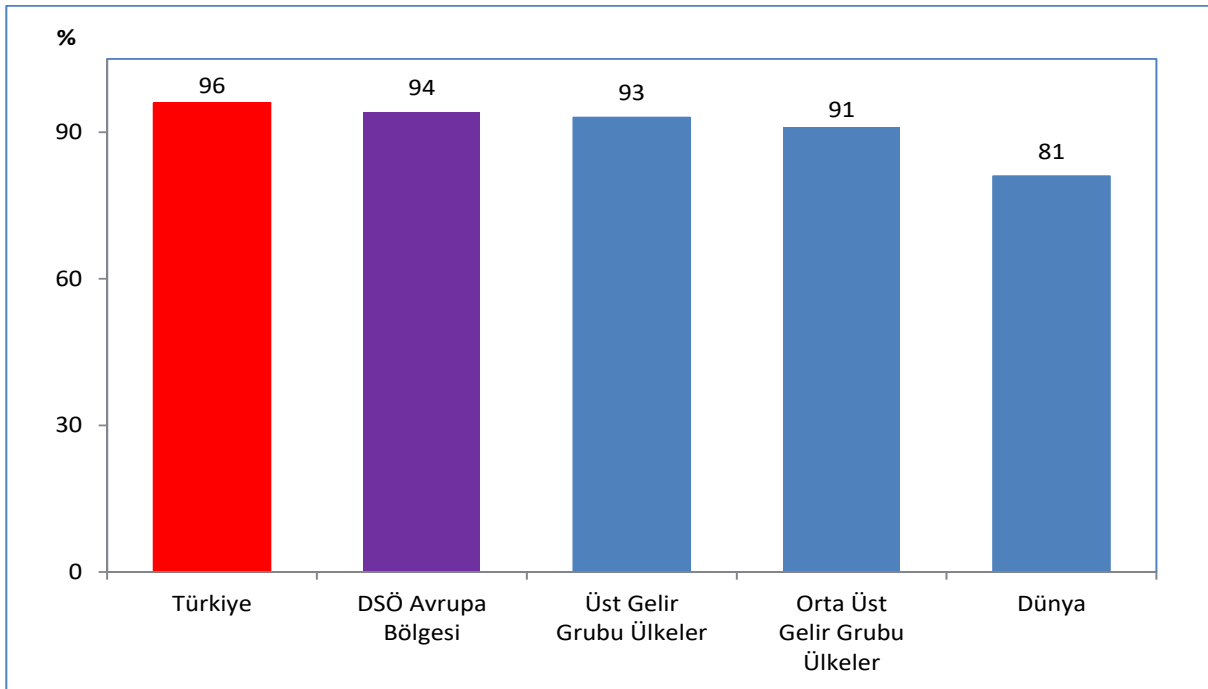
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.4. İBBS-1'e Göre KKK Aşılama Hızı, (%), 2002, 2021

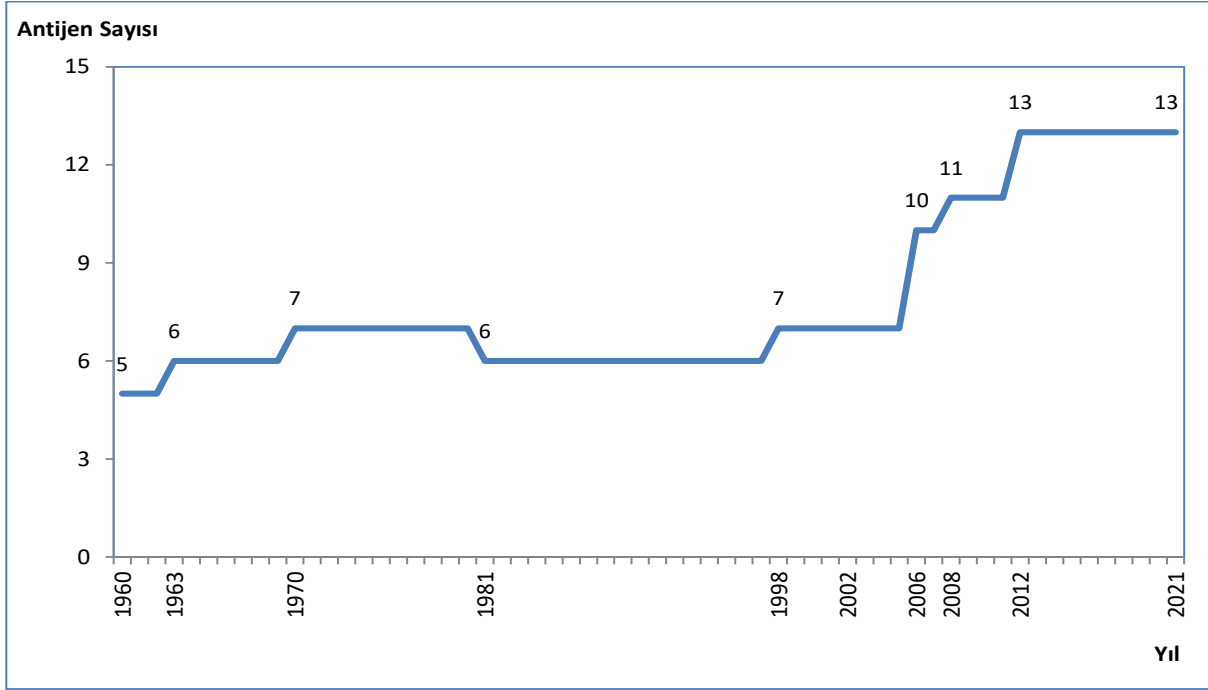
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.5. KKK Aşılama Hızlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, DSÖ Global Health Observatory Veri Tabanı

Şekil 5.6. Yıllara ve Aşı Takvimine Göre Uygulanan Aşı Antijen Sayısı, Sağlık Bakanlığı

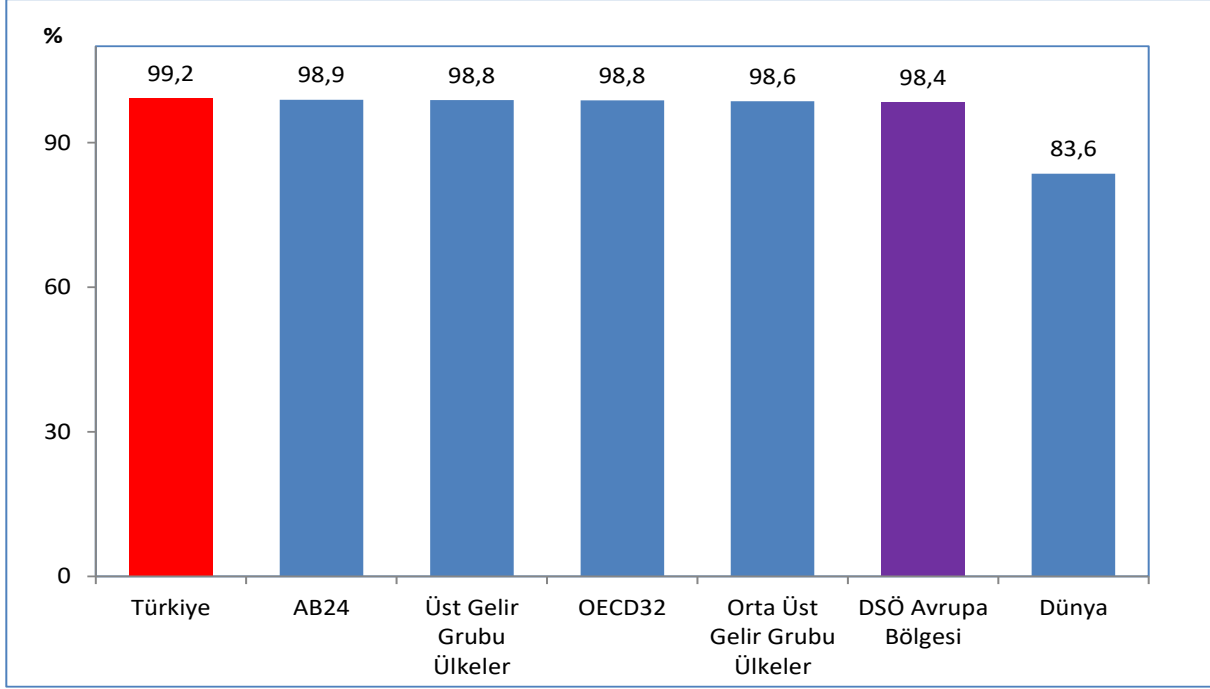
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 5.2. İBBS-1'e Göre Doğum Göstergeleri, (%), 2020, 2021

İBBS-1	Hastanelerde Gerçekleşen Doğum Oranı		Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı		Primer Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
İstanbul	98	98,5	60,7	61,4	32,8	32,5
Batı Marmara	96	95,8	62,8	64,6	34,8	35,7
Ege	99	98,5	65,3	65,9	35,2	35,0
Doğu Marmara	97	97,7	60,7	61,9	31,9	32,6
Batı Anadolu	99	98,5	55,9	57,1	29,7	30,2
Akdeniz	100	100,0	67,0	68,1	31,5	31,9
Orta Anadolu	97	96,2	54,4	55,0	27,1	27,5
Batı Karadeniz	99	96,8	65,7	66,9	35,2	35,9
Doğu Karadeniz	97	96,0	63,8	64,7	32,7	32,2
Kuzeydoğu Anadolu	94	94,2	40,1	43,4	20,0	22,3
Ortadoğu Anadolu	96	95,1	43,5	45,1	21,7	22,1
Güneydoğu Anadolu	96	96,0	46,4	48,5	19,2	19,8
Türkiye	98	97,5	57,3	58,4	28,8	29,1

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

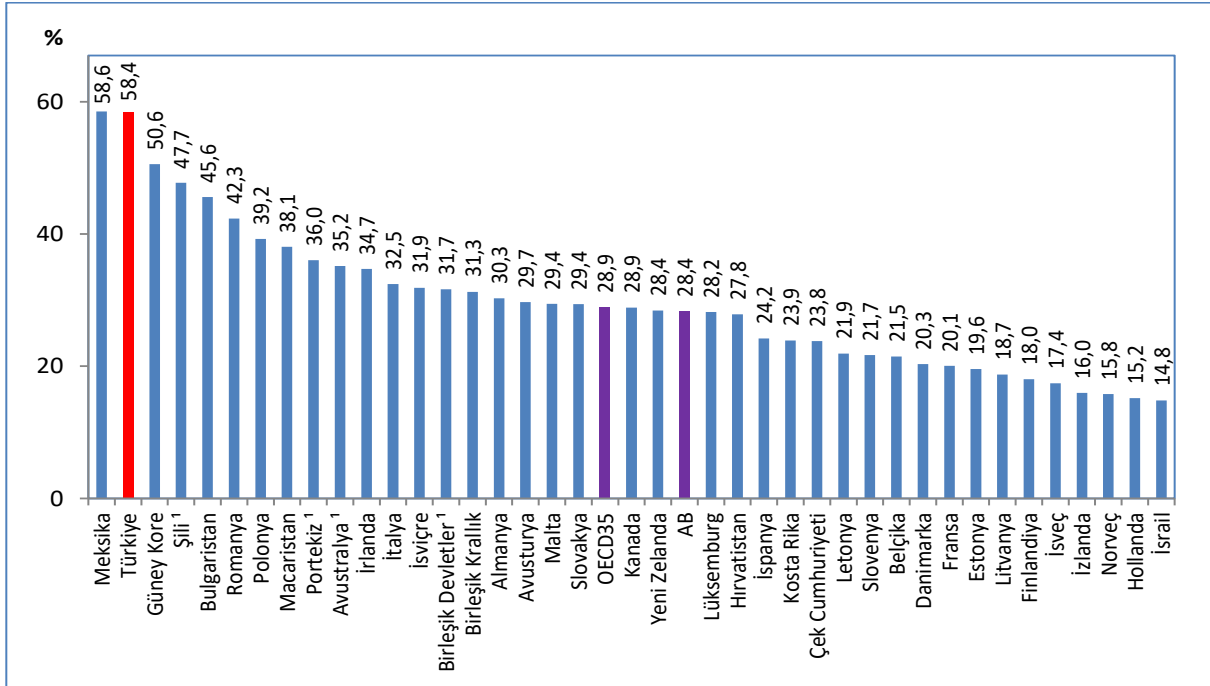
Şekil 5.7. Nitelikli Sağlık Personeli ile Gerçekleşen Doğum Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

Kaynak: TNSA 2018, Joint UNICEF/WHO Global Database 2022

Not: Türkiye verisi TNSA 2018 verisidir. Ülke verileri 2021 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 5.8. Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

¹ Sadece yatan hastaları kapsamaktadır.

Tablo 5.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Sezaryen ve Primer Sezaryen Ameliyatlarının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%)

	Sezaryen Ameliyatı			Primer Sezaryen Ameliyatı		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Sağlık Bakanlığı	41,8	42,8	44,6	15,9	16,8	17,5
Üniversite	70,4	71,4	73,1	35,3	36,4	36,8
Özel	71,8	74,1	75,5	39,8	41,8	42,3
Toplam	57,0	59,6	60,9	27,8	30,0	30,3

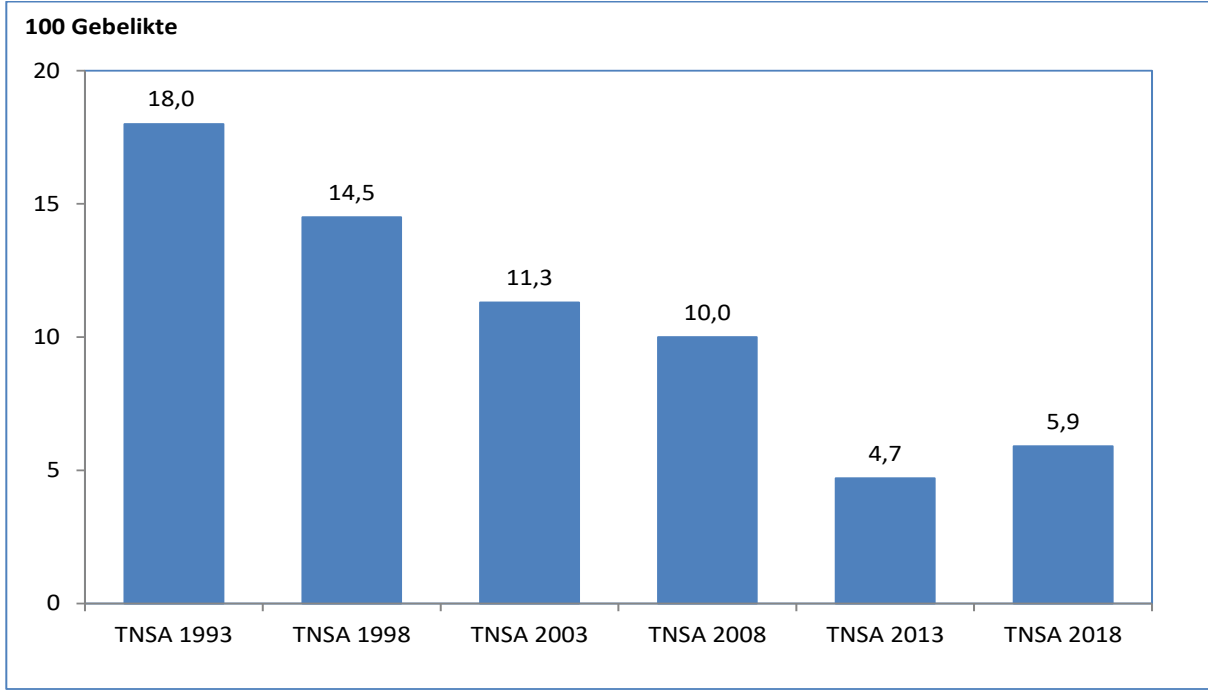
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 5.4. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Antenatal Bakım Kapsamı (En Az Bir Ziyaret), (%)

İBBS-1	2017	2018	2019	2020	2021
İstanbul	99,8	99,4	98,7	99,5	99,4
Batı Marmara	99,8	99,7	99,9	99,8	99,8
Ege	99,7	99,7	99,8	99,8	99,8
Doğu Marmara	99,8	99,6	99,8	99,8	99,7
Batı Anadolu	99,6	99,0	99,4	99,7	99,7
Akdeniz	99,7	99,5	99,2	99,6	99,7
Orta Anadolu	99,7	99,6	99,7	99,6	99,8
Batı Karadeniz	99,6	99,7	99,7	99,7	99,7
Doğu Karadeniz	99,6	99,8	99,9	99,7	99,7
Kuzeydoğu Anadolu	99,6	99,7	99,8	99,8	99,7
Ortadoğu Anadolu	99,8	99,8	99,8	99,7	99,7
Güneydoğu Anadolu	99,7	99,3	99,2	99,7	99,8
Türkiye	99,7	99,5	99,4	99,7	99,7

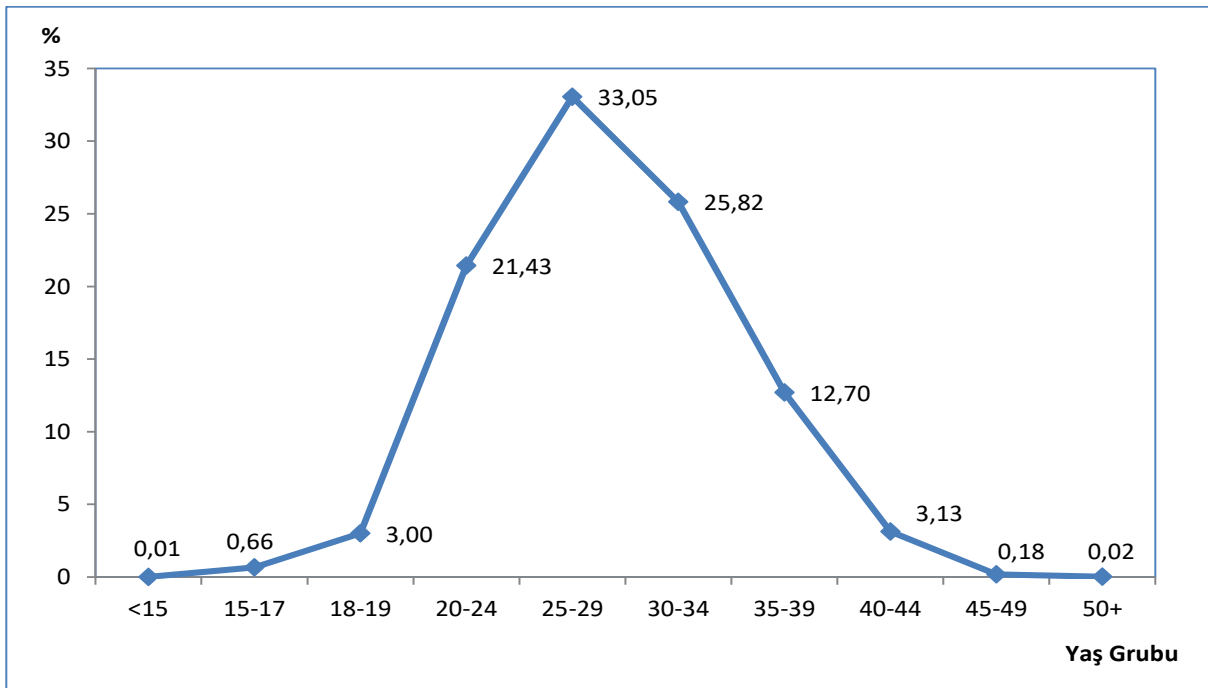
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 5.9. Yıllara Göre İsteyerek Düşük Yapma Oranı, (100 Gebelikte)

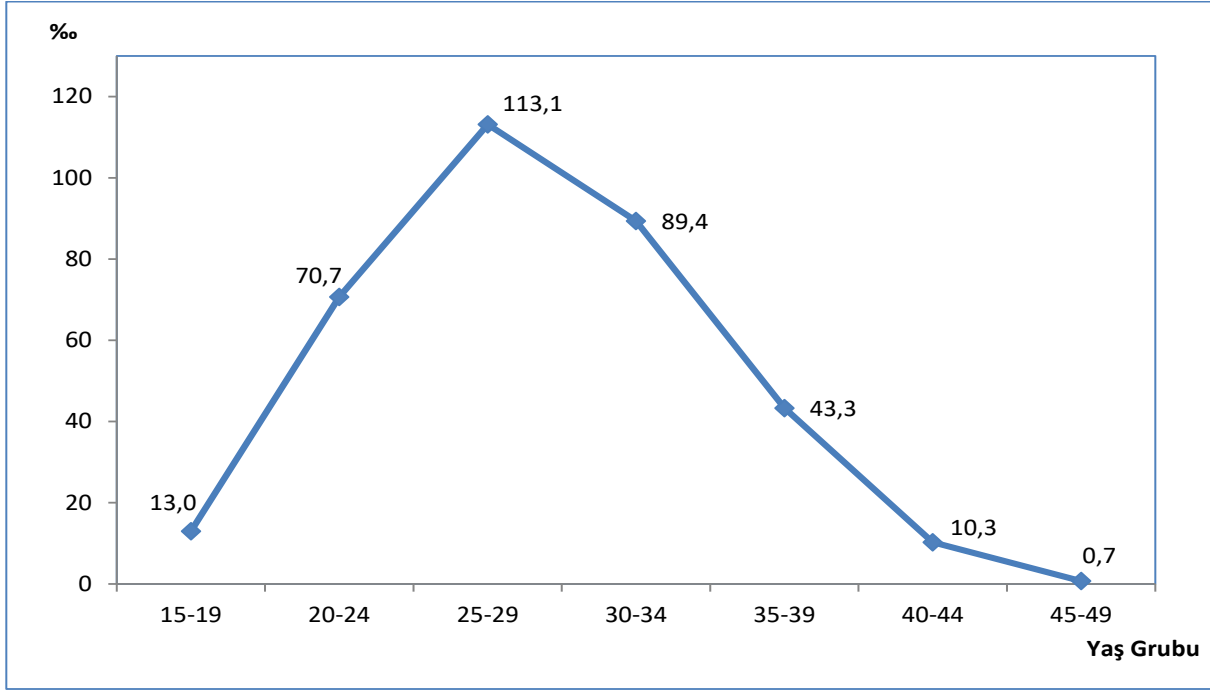
Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Şekil 5.10. Annenin Yaş Grubuna Göre Doğumların Tüm Doğumlar İçindeki Oranı, (%), 2021

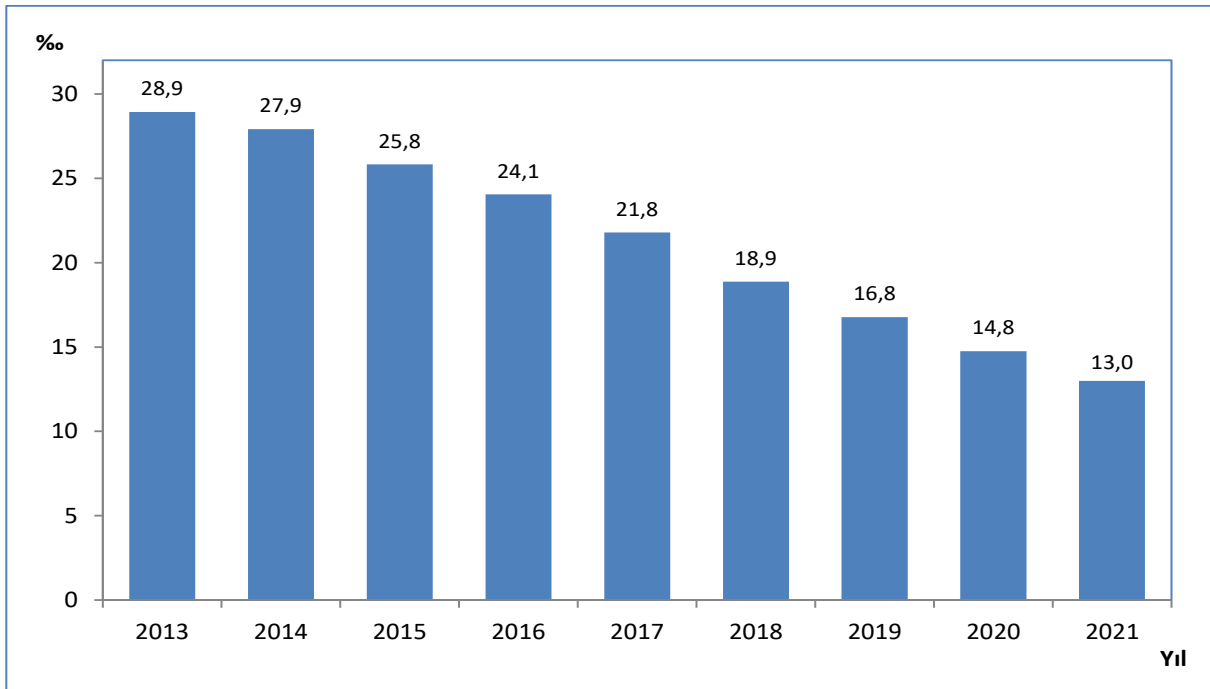
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2021

Şekil 5.11. Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (%), 2021

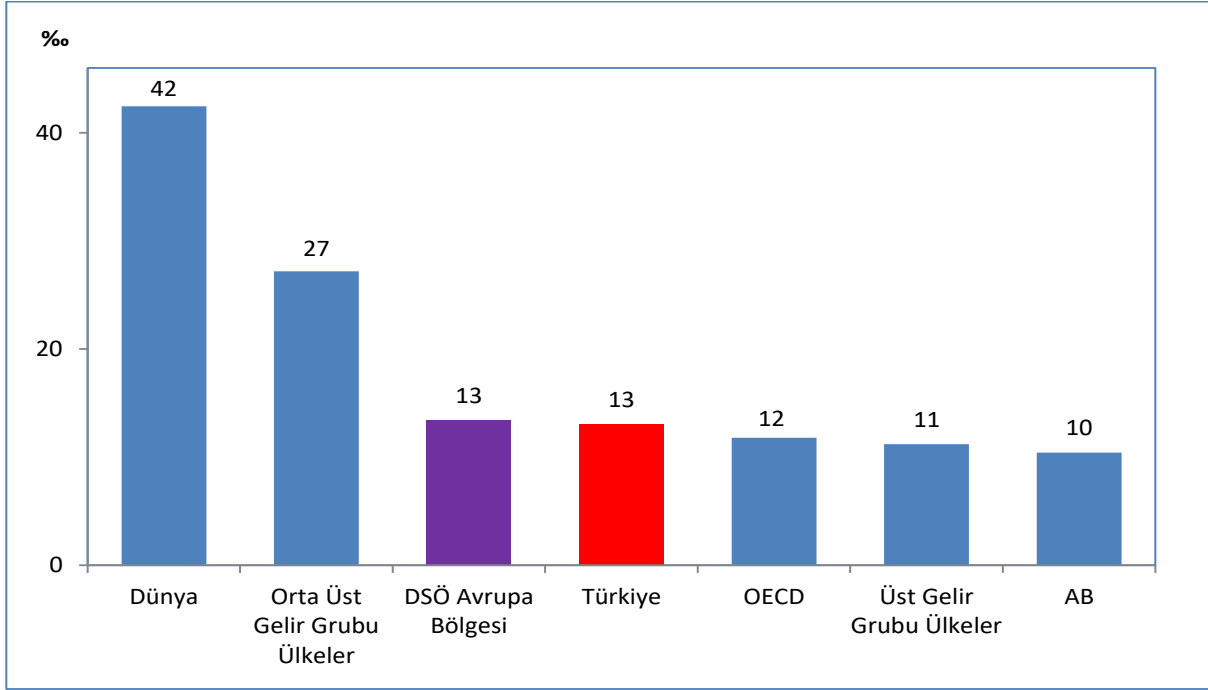
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2021

Şekil 5.12. Yıllara Göre Adölesan Doğurganlık Hızı, (%)

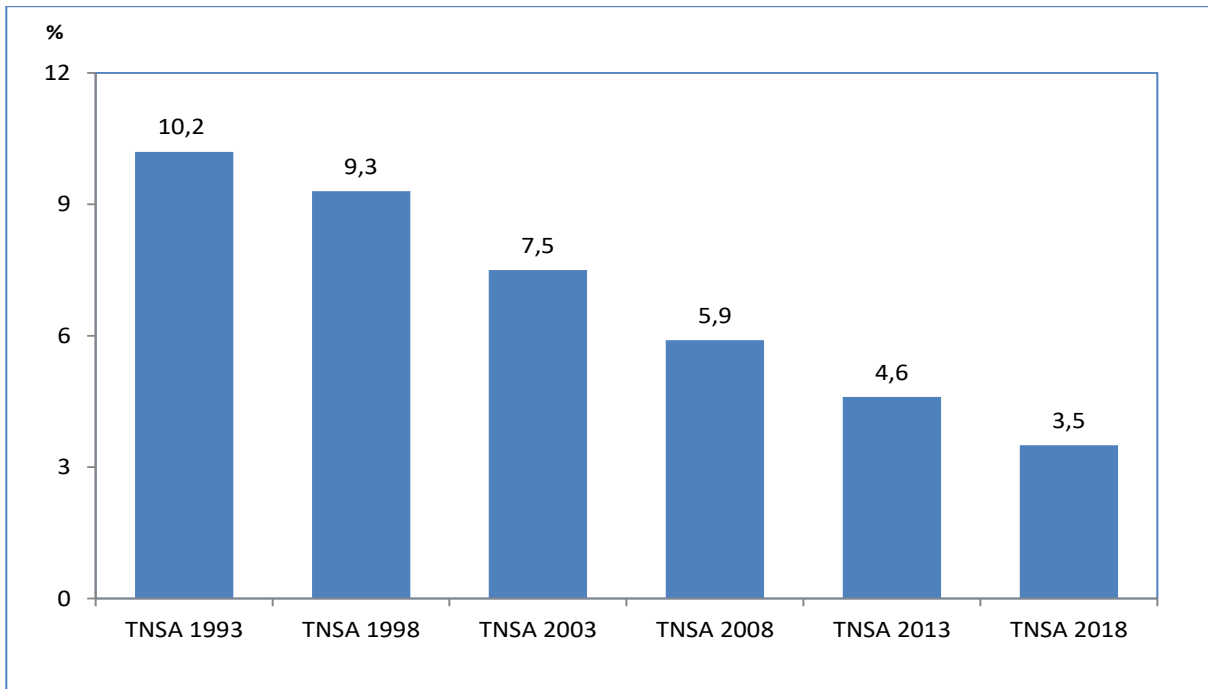
Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2021

Şekil 5.13. Adölesan Doğurganlık Hızının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2021

Kaynak: TÜİK, Doğum İstatistikleri 2021, UNPD

Şekil 5.14. Yıllara Göre Adölesan Annelerin Tüm Anneler İçerisindeki Oranı, (%)

Kaynak: TNSA, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, 2018

Tablo 5.5. İBBS-1'e Göre Gebe, Bebek ve Çocuk Tam İzlem Oranları, (%), 2020, 2021

İBBS-1	Gebe		Bebek		Çocuk	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
İstanbul	96,1	96,1	91,2	93,2	90,9	92,8
Batı Marmara	98,7	98,9	94,5	96,0	94,9	94,3
Ege	98,7	98,8	93,1	94,4	94,1	94,3
Doğu Marmara	97,6	97,2	93,4	95,1	93,1	93,1
Batı Anadolu	95,5	94,6	94,2	95,3	93,8	95,3
Akdeniz	94,7	93,8	92,0	94,0	90,1	91,9
Orta Anadolu	96,3	96,0	93,7	94,9	92,3	95,4
Batı Karadeniz	98,7	98,6	96,5	98,1	94,8	95,8
Doğu Karadeniz	99,2	99,4	96,5	98,1	94,6	95,3
Kuzeydoğu Anadolu	97,6	98,1	92,4	95,0	92,2	94,7
Ortadoğu Anadolu	96,0	96,5	89,7	93,5	89,8	93,8
Güneydoğu Anadolu	94,2	94,7	85,1	88,5	85,1	91,0
Türkiye	96,2	96,1	90,5	92,4	91,0	90,6

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Bölüm 5 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ KKK aşısı 2006 yılından önce sadece kızamık aşısı olarak uygulanmaktaydı.
- ☑ 2008 yılına kadar DBT olarak uygulanan aşı 2008 yılından itibaren DaBT+İPA+Hib şeklinde uygulanmaya başlandı.
- ☑ Aşılama hızlarının hesaplanmasında kullanılan nüfus, Sağlık Bakanlığı tarafından hesaplanan hedef nüfustur.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ 2015 yılı öncesi doğum göstergelerine ilişkin veriler illerden resmi yazı ile 2015 -2018 yılları arasında ise veriler “Hastane Doğumları Bilgi Sistemi” ile edilmiş olup 2019 yılı itibari ile veri toplama metodu değiştirilerek “e-rapor” veri tabanı kullanılmaya başlanmıştır.
- ☑ **Hastanelerde Gerçekleşen Doğum Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde doğumu gerçekleşen bebek sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Primer Sezaryen Ameliyatının Canlı Doğumlar İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen primer sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde gerçekleşen canlı doğum sayısına oranıdır.
- ☑ **Sezaryen Ameliyatının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen doğum eylemi sayısına oranıdır.
- ☑ **Primer Sezaryen Ameliyatının Hastane Doğumları İçindeki Oranı, (%):** Belirli bir zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen primer sezaryen ameliyat sayısının aynı zaman diliminde hastanelerde gerçekleşen doğum eylemi sayısına oranıdır.
- ☑ **Yaşa Özel Doğurganlık Hızı, (%):** Belli bir yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısıdır.
- ☑ **Adölesan Doğurganlık Hızı, (%):** 15-19 yaş grubunda 1.000 kadın başına düşen ortalama canlı doğan çocuk sayısını ifade eder.
- ☑ **Tam İzlenen Gebe:** Bir gebe, hamileliği boyunca 4 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 4 kez izlenen gebe, **tam izlenmiş** sayılır.

Gebe izlem dönem ve aralıkları;

1. *İzlem:* Gebeliğin ilk 14 haftası içinde
2. *İzlem:* Gebeliğin 18-24.haftaları arası
3. *İzlem:* Gebeliğin 28-32.haftaları arası
4. *İzlem:* Gebeliğin 36-38.haftaları arası

- ☑ **Tam İzlenen Bebek:** Bir bebek, yaşamının ilk yılı boyunca 9 kez izlenmelidir. İlk izlem doğumdan hemen sonra hastanede olmak üzere, belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 8 kez izlenen (yani toplam 9 kez) bebek, **tam izlenmiş** sayılır.

Bebek izlem dönem ve zaman aralıkları;

1. *İzlem:* Doğumda (hastanede)
2. *İzlem:* Doğumdan sonraki ilk hafta içinde yenidoğanın izlemi (1-10.gün arası)
3. *İzlem:* 15. gün (11-29.gün arası)

4.İzlem: 41. gün (30- 59. gün arası)

5. İzlem: 2. ay (60- 89. gün arası)

6. İzlem: 3. ay (90-115. gün)

7. izlem: 4. ay (120-150. gün)

8. izlem: 6. ay (180-210. gün)

9.izlem: 9. ay (250-290. gün)

Tam İzlenen Çocuk: Bir çocuk, 1 yaşından 6 yaşına kadar 7 kez izlenmelidir. Belirlenen dönem ve zaman aralıklarında en az 7 kez, izlenen çocuk ***tam izlenmiş*** sayılır.

Cocuk izlem dönem ve zaman aralıkları:

1. İzlem: 12. ay izlemi (365-394. gün)

2. İzlem: 18. ay izlemi (481-570. gün)

3. İzlem: 24. ay izlemi (661-760. gün)

4. İzlem: 30. ay izlemi (841-930. gün)

5. İzlem: 36. ay izlemi (1021-1110. gün)

6. İzlem: 48 ay izlemi (1321-1530. gün)

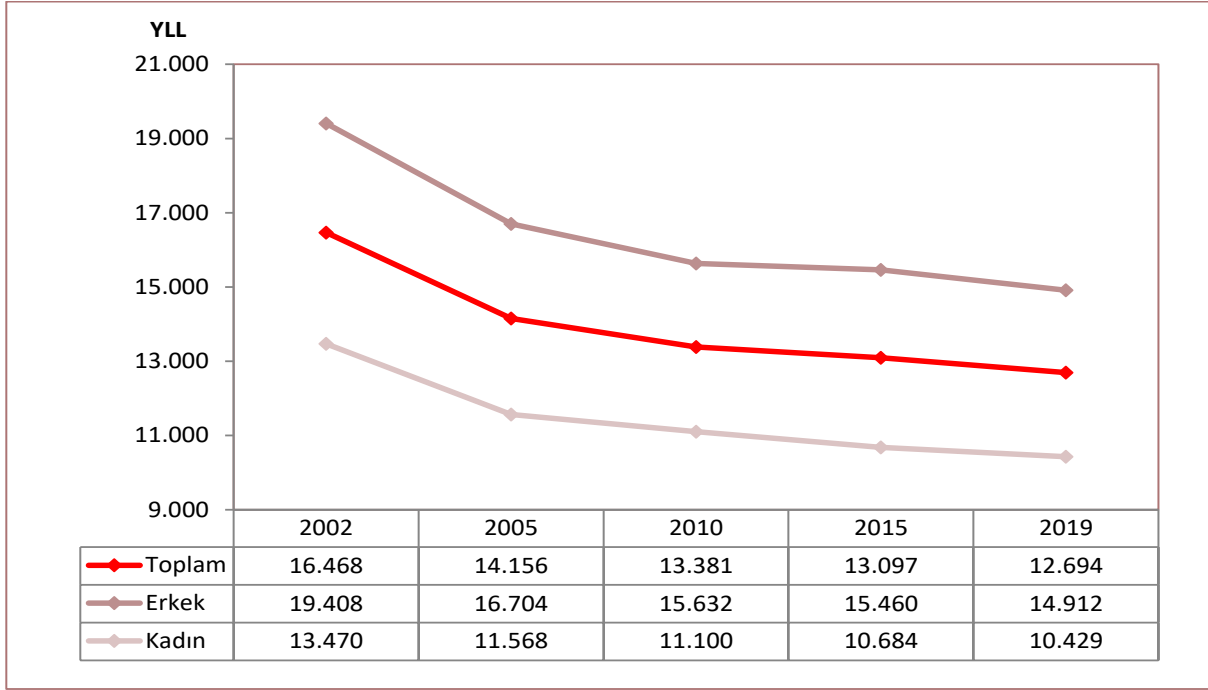
7. İzlem: 60. ay izlemi (1681-1890. gün)

BÖLÜM 6

Küresel Hastalık Yükü 2019 Türkiye Sonuçları

Şekil 6.1. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLL

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.1. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.770.301	1.788.335	1,02
2	İnme	474.638	825.066	73,83
3	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	325.095	736.936	126,68
4	Neonatal Hastalıklar	1.974.350	616.006	-68,80
5	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	311.174	478.505	53,77
6	Konjenital Doğum Anomalileri	984.531	440.984	-55,21
7	Diyabet	313.821	372.907	18,83
8	Kronik Böbrek Hastalığı	278.198	357.131	28,37
9	Trafik Kazaları	327.791	352.078	7,41
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	752.228	303.432	-59,66

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.2. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.210.958	1.118.047	-7,67
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	274.928	620.216	125,59
3	İnme	245.664	410.658	67,16
4	Neonatal Hastalıklar	1.112.663	334.346	-69,95
5	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	215.705	325.692	50,99
6	Trafik Kazaları	233.538	271.479	16,25
7	Konjenital Doğum Anomalileri	547.635	240.368	-56,11
8	Kronik Böbrek Hastalığı	153.925	178.963	16,27
9	Diyabet	146.916	175.104	19,19
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	417.476	174.697	-58,15

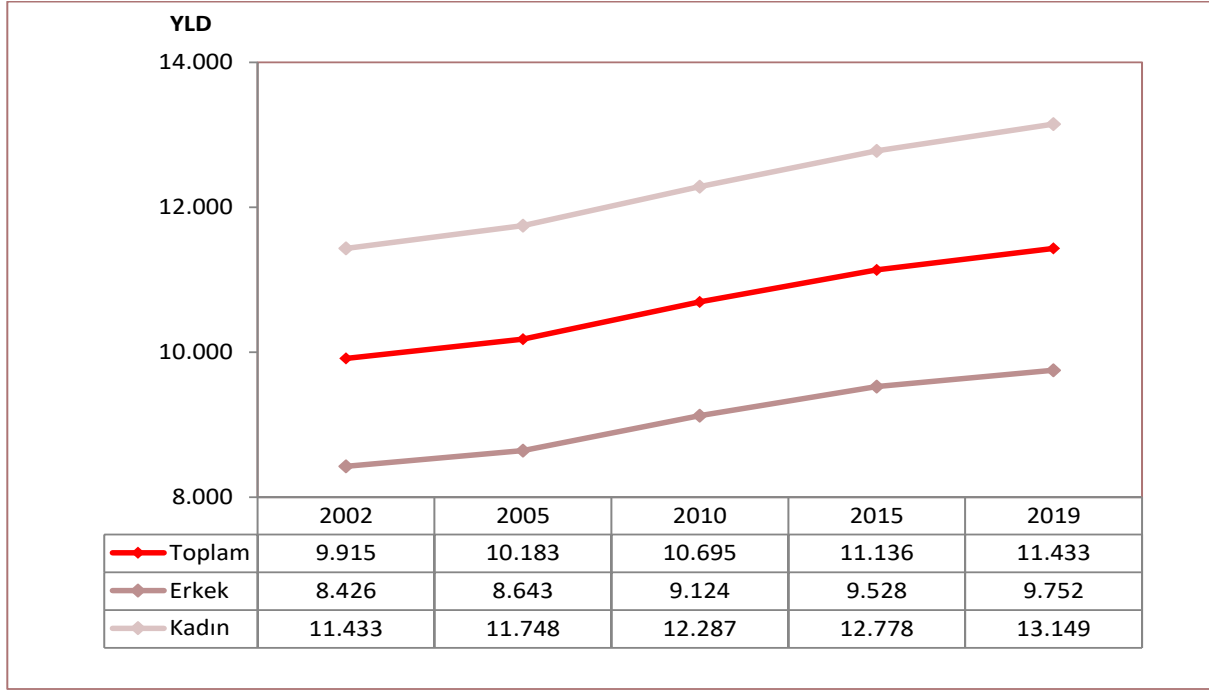
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.3. 2019 Yılı İlk 10 YLL Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	559.343	670.288	19,83
2	İnme	228.974	414.408	80,98
3	Neonatal Hastalıklar	861.688	281.660	-67,31
4	Konjenital Doğum Anomalileri	436.896	200.616	-54,08
5	Diyabet	166.905	197.803	18,51
6	Kronik Böbrek Hastalığı	124.273	178.169	43,37
7	Meme Kanseri	94.322	164.911	74,84
8	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	95.468	152.813	60,07
9	Alzheimer ve Diğer Demans Hastalıkları	77.978	133.606	71,34
10	Alt Solunum Yolu Enfeksiyonları	334.753	128.735	-61,54

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.2. Yıllara ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLD

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.4. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	714.815	874.588	22,35
2	Depresif Bozukluklar	515.818	632.644	22,65
3	Baş Ağrısı	462.765	588.744	27,22
4	Jinekolojik Hastalıklar	406.154	522.324	28,60
5	Diyabet	164.236	445.593	171,31
6	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	250.226	424.079	69,48
7	Anksiyete Bozuklukları	305.615	375.857	22,98
8	Oral Hastalıklar	254.500	354.887	39,45
9	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	229.099	318.835	39,17
10	Boyun Ağrısı	181.549	267.435	47,31

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.5. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Bel Ağrısı	406.744	455.555	12,00
2	Depresif Bozukluklar	179.838	228.187	26,88
3	Diyabet	77.807	212.785	173,48
4	Baş Ağrısı	156.205	211.110	35,15
5	Oral Hastalıklar	119.013	166.728	40,09
6	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	96.031	165.115	71,94
7	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	117.232	160.993	37,33
8	Anksiyete Bozuklukları	119.194	147.083	23,40
9	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	77.581	137.828	77,66
10	Endokrin, Metabolik, Kan ve Bağışıklık Bozuklukları	87.058	118.283	35,87

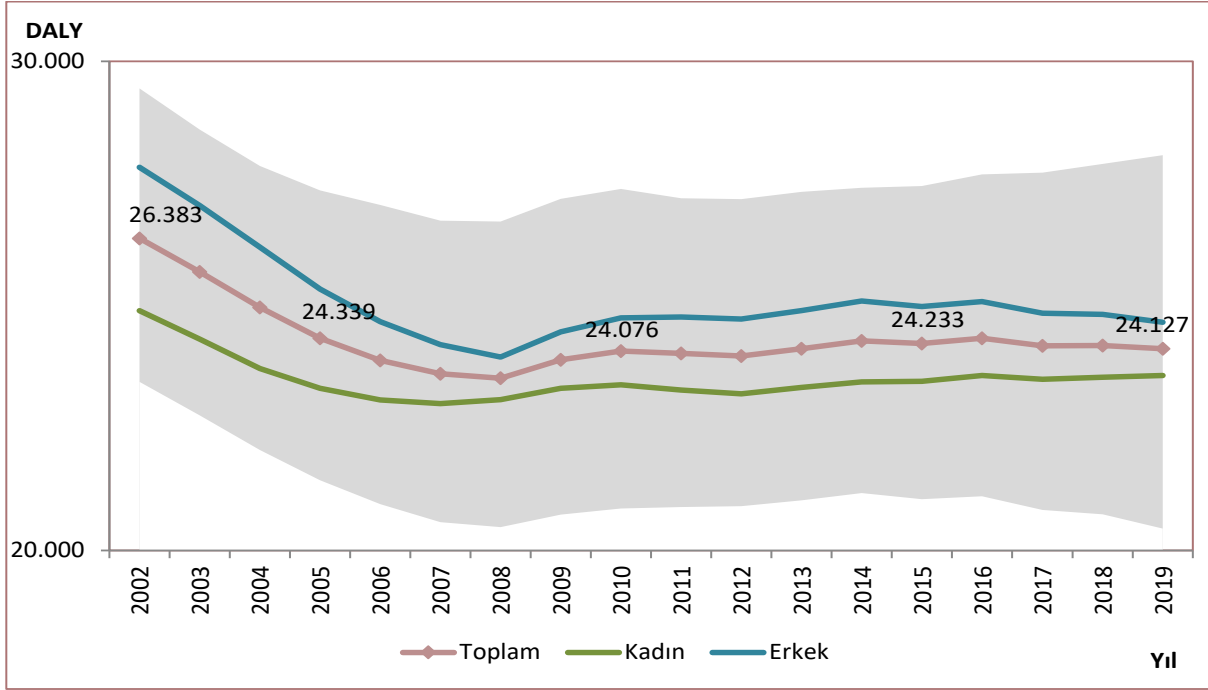
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.6. 2019 Yılı İlk 10 YLD Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	Jinekolojik Hastalıklar	406.154	522.324	28,60
2	Bel Ağrısı	308.071	419.033	36,02
3	Depresif Bozukluklar	335.980	404.457	20,38
4	Baş Ağrısı	306.559	377.634	23,18
5	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	154.195	258.964	67,95
6	Diyabet	86.429	232.807	169,36
7	Anksiyete Bozuklukları	186.421	228.774	22,72
8	Oral Hastalıklar	135.486	188.160	38,88
9	Boyun Ağrısı	111.495	164.588	47,62
10	Yaşla İlgili veya Diğer İşitme Kayıpları	111.867	157.842	41,10

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.3. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Not: Şekil içerisinde yer alan gölgelendirme, yapılan tahminler için güven aralığını ifade eder.

Tablo 6.7. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Toplam

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.816.681	1.847.044	1,67
2	İnme	585.368	993.082	69,65
3	Bel Ağrısı	714.815	874.588	22,35
4	Neonatal Hastalıklar	2.141.881	845.771	-60,51
5	Diyabet	478.057	818.499	71,21
6	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	327.883	743.637	126,80
7	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	457.684	733.647	60,30
8	Depresif Bozukluklar	515.818	632.644	22,65
9	Baş Ağrısı	462.765	588.744	27,22
10	Jinekolojik Hastalıklar	406.715	522.877	28,56

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Tablo 6.8. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Erkek

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	1.237.256	1.149.728	-7,07
2	Trakea, Bronş ve Akciğer Kanseri	277.258	625.682	125,67
3	İnme	286.826	477.022	66,31
4	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	293.287	463.520	58,04
5	Bel Ağrısı	406.744	455.555	12,00
6	Neonatal Hastalıklar	1.194.192	446.864	-62,58
7	Diyabet	224.723	387.889	72,61
8	Trafik Kazaları	270.585	319.815	18,19
9	Konjenital Doğum Anomalileri	571.811	263.262	-53,96
10	Kronik Böbrek Hastalığı	186.682	236.306	26,58

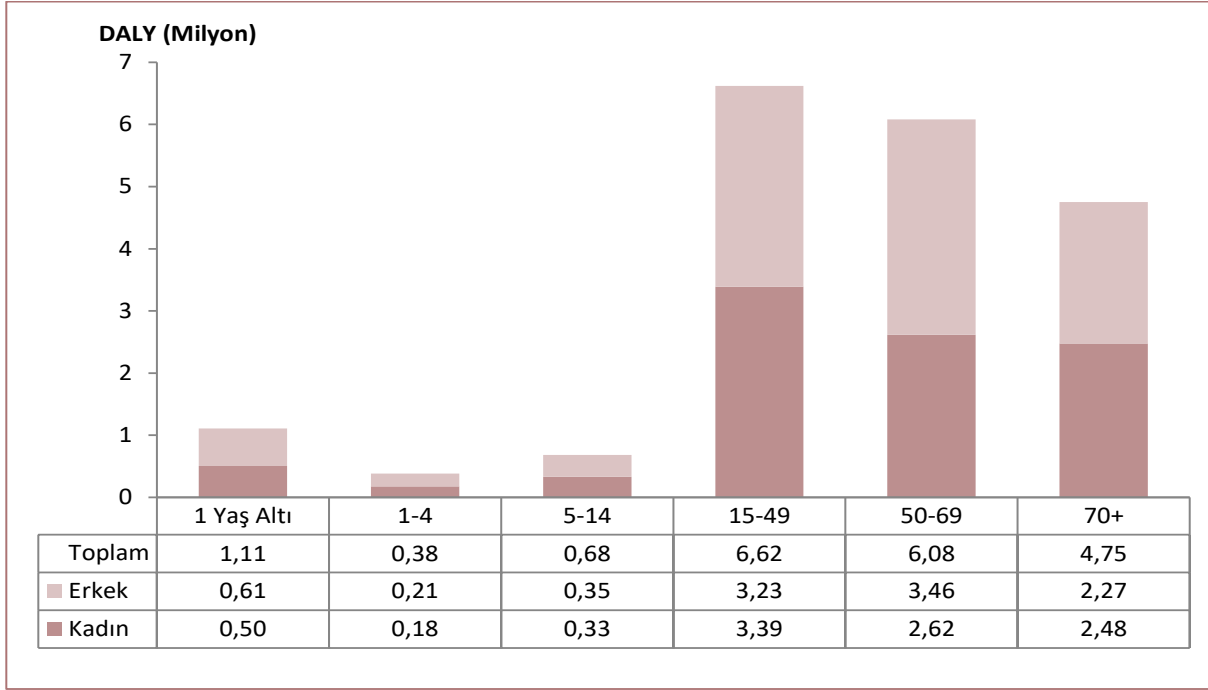
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Tablo 6.9. 2019 Yılı İlk 10 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%), Kadın

Sıra	Neden	2002	2019	Değişim (%)
1	İskemik Kalp Hastalığı	579.425	697.316	20,35
2	Jinekolojik Hastalıklar	406.715	522.877	28,56
3	İnme	298.542	516.060	72,86
4	Diyabet	253.334	430.611	69,98
5	Bel Ağrısı	308.071	419.033	36,02
6	Depresif Bozukluklar	335.980	404.457	20,38
7	Neonatal Hastalıklar	947.689	398.907	-57,91
8	Baş Ağrısı	306.559	377.634	23,18
9	Diğer Kas-İskelet Sistemi Bozuklukları	165.460	271.901	64,33
10	Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı	164.398	270.126	64,31

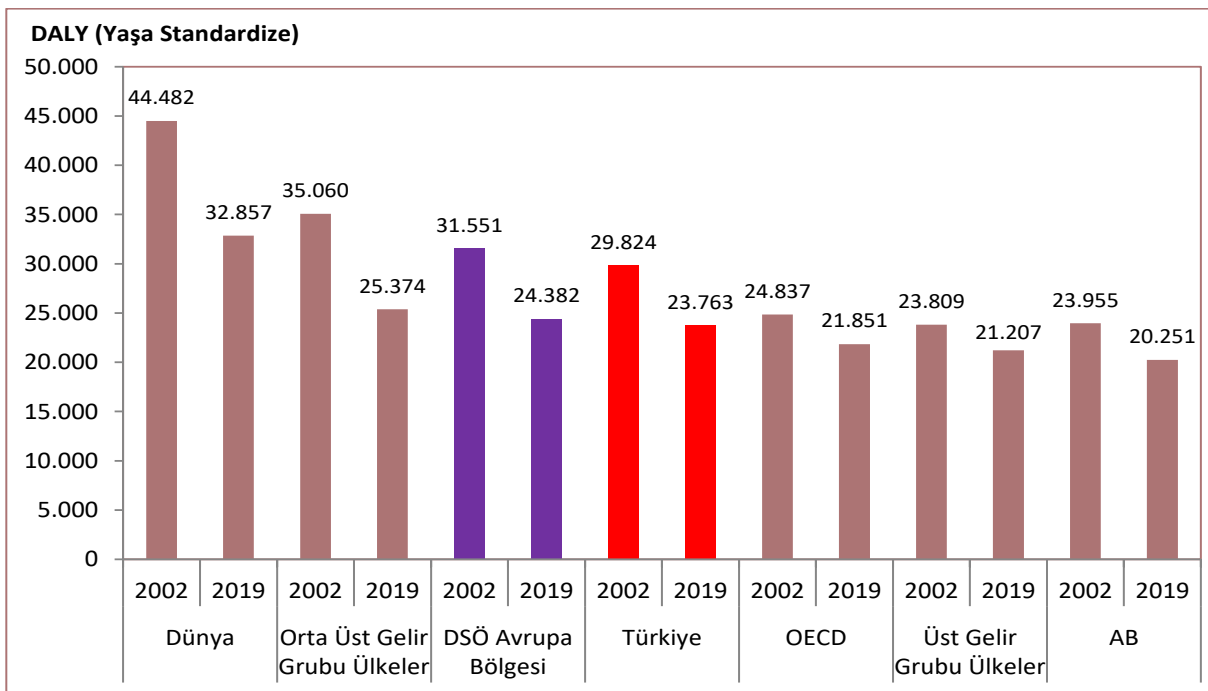
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.4. Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre DALY, (Milyon), 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

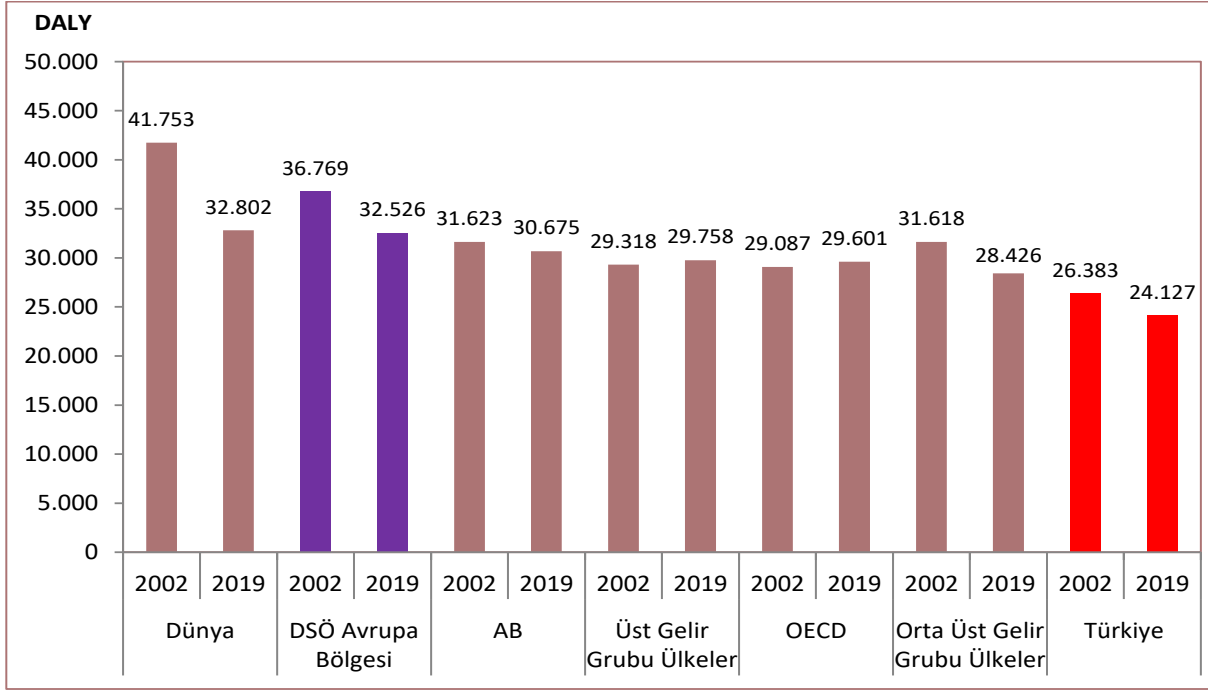
Şekil 6.5. 100.000 Kişiyeye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2002, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

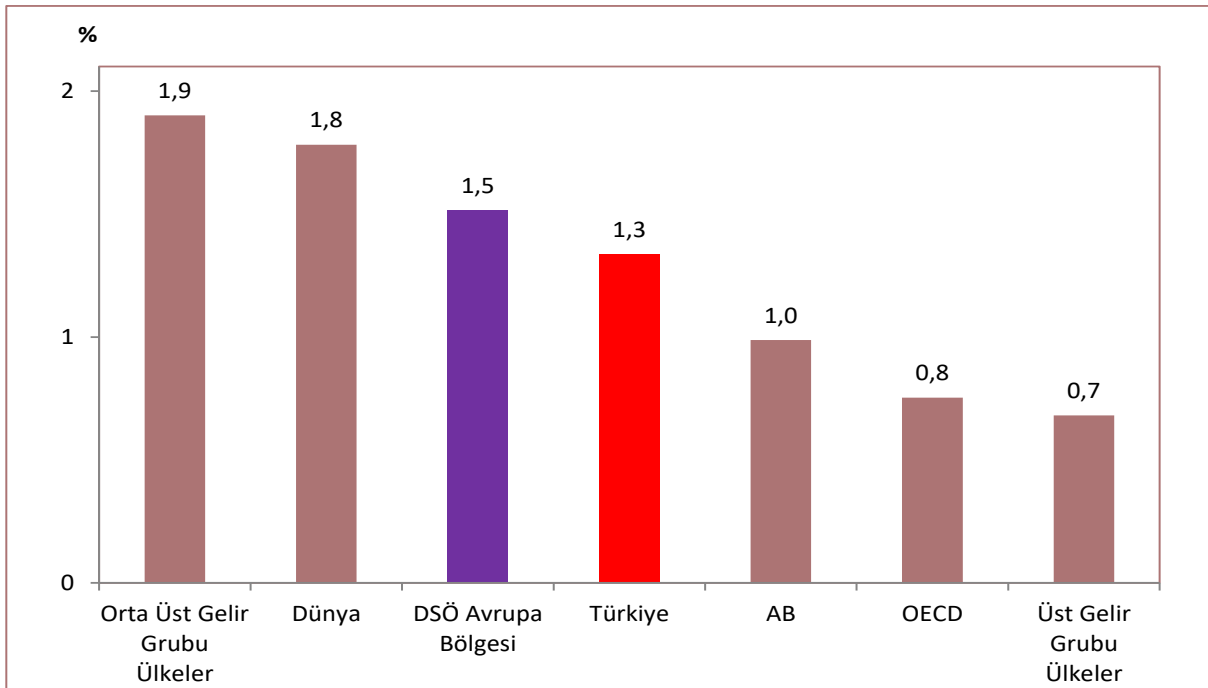
Şekil 6.6. 100.000 Kişiye Düşen DALY'nin Uluslararası Karşılaştırması, 2002, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Not: Hesaplamalar yaş kırılımının da etkisini görmek adına yaşa standardize edilmeden yapılmıştır.

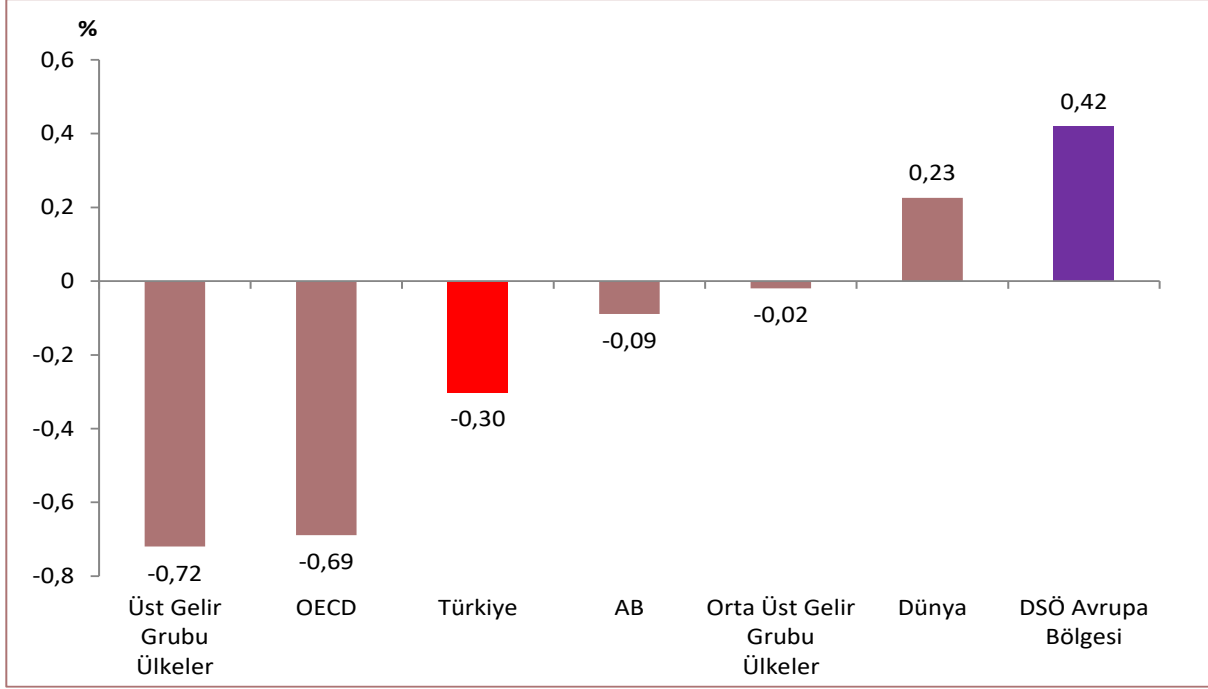
Şekil 6.7. 2002-2019 Yılları Arasında DALY'de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

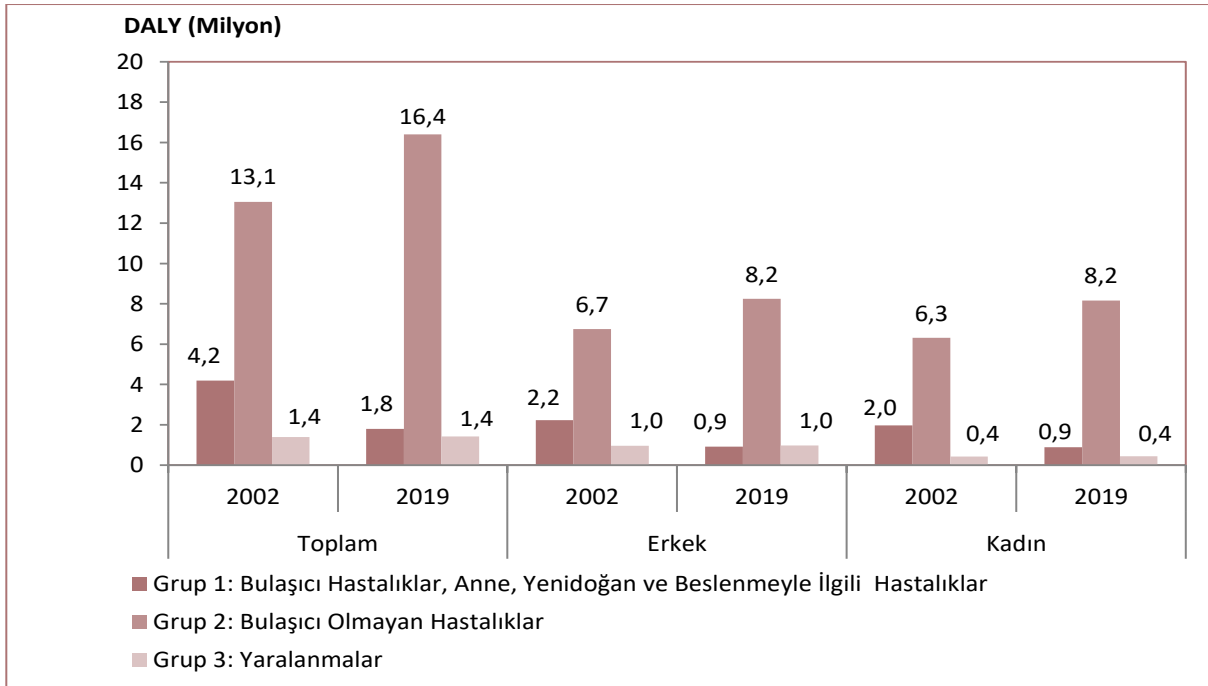
Şekil 6.8. 2002-2019 Yılları Arasında DALY’de Yıllık Ortalama Azalışın Uluslararası Karşılaştırması, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

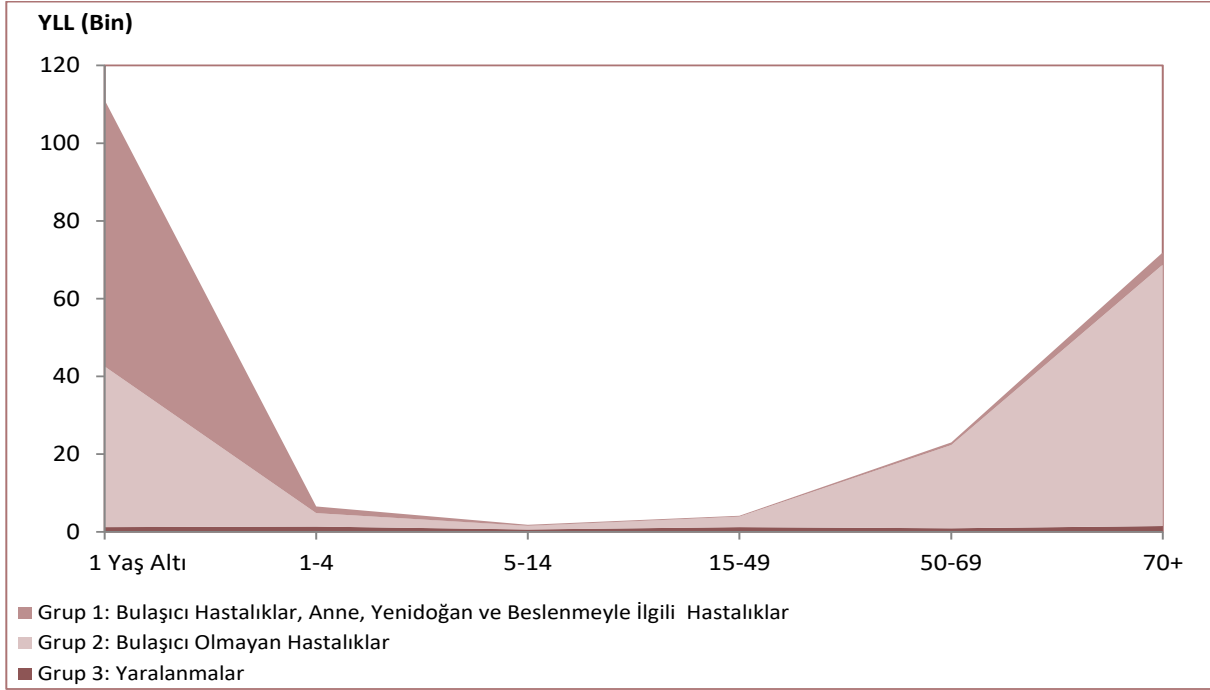
Not: Hesaplamalar yaş kırılımının da etkisini görmek adına yaşa standardize edilmeden yapılmıştır.

Şekil 6.9. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre DALY, (Milyon), 2002, 2019

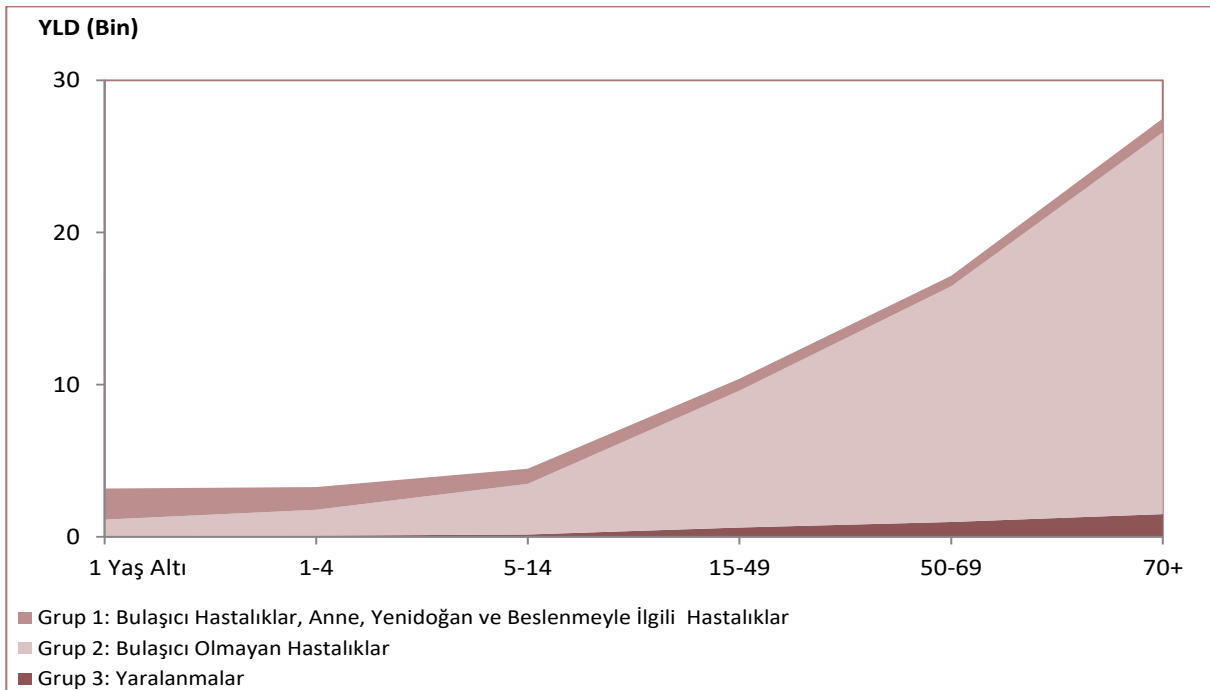
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.10. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLL, (Bin), 2019

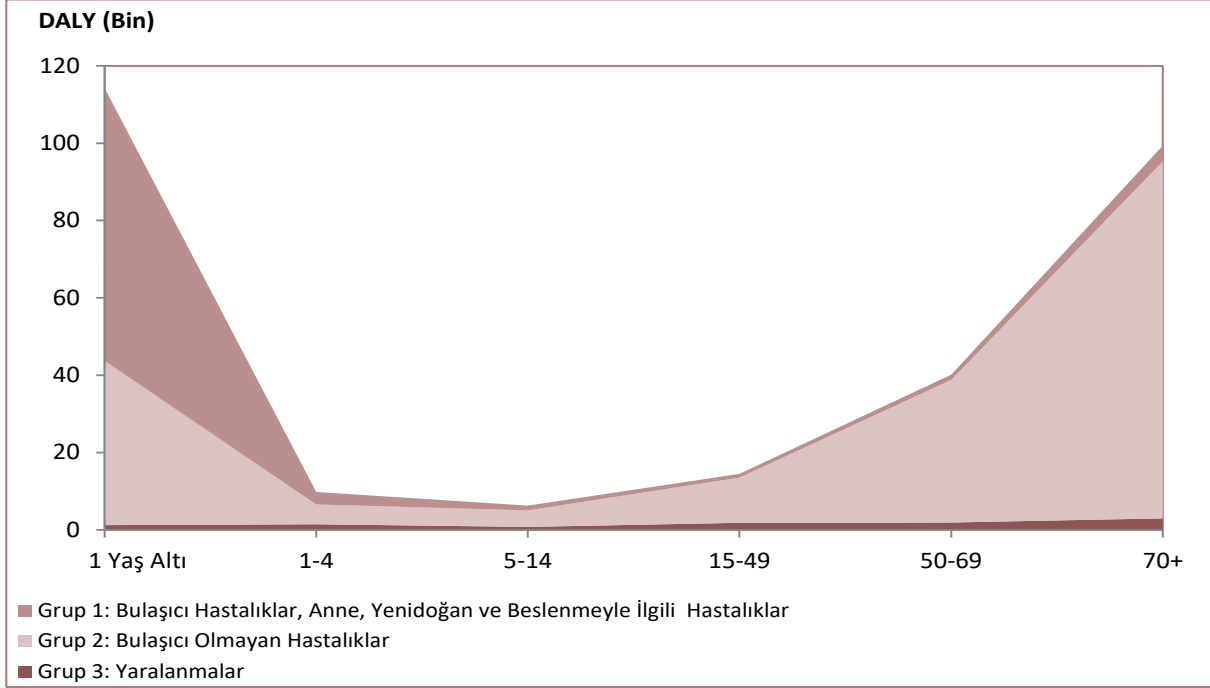
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.11. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiyeye Düşen YLD, (Bin), 2019

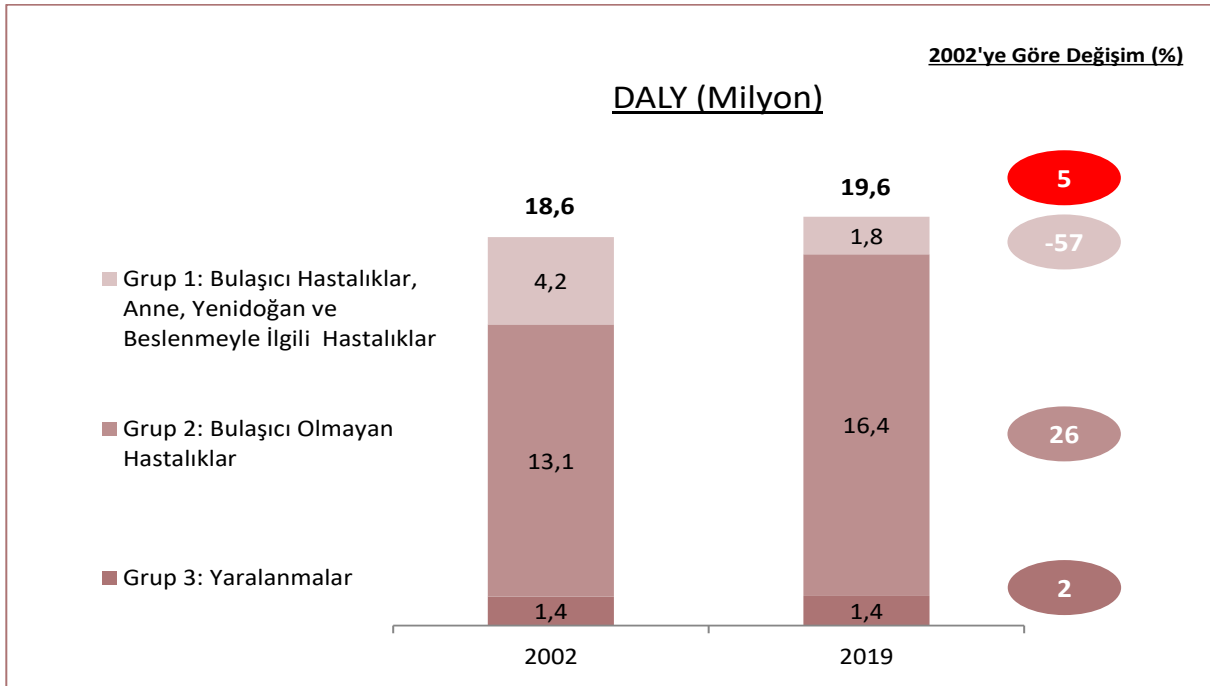
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.12. Ana Hastalık Gruplarına ve Yaş Gruplarına Göre 100.000 Kişiye Düşen DALY, (Bin), 2019

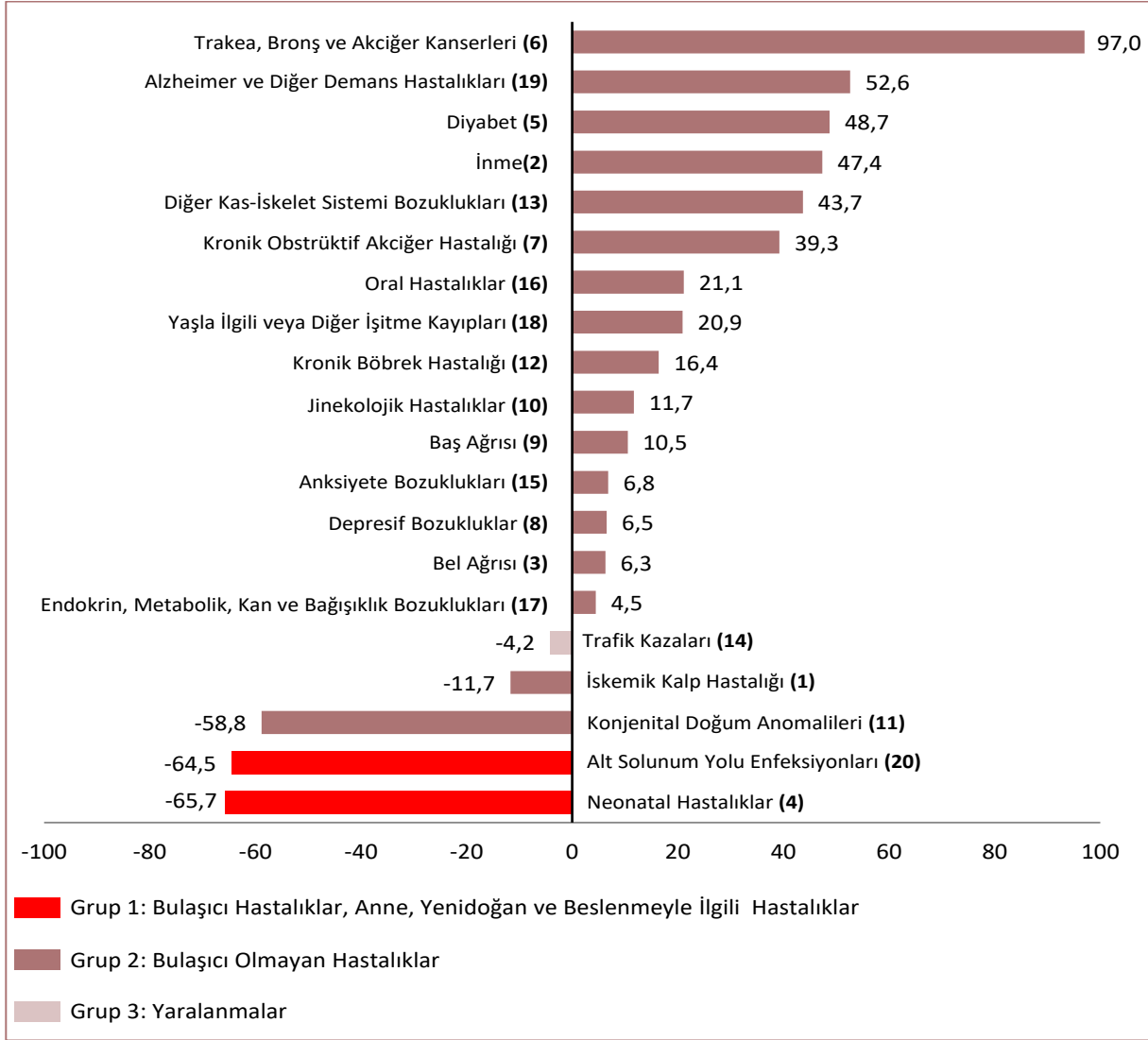
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.13. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY (Milyon), 2002, 2019 ve 2002'ye Göre Değişim, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

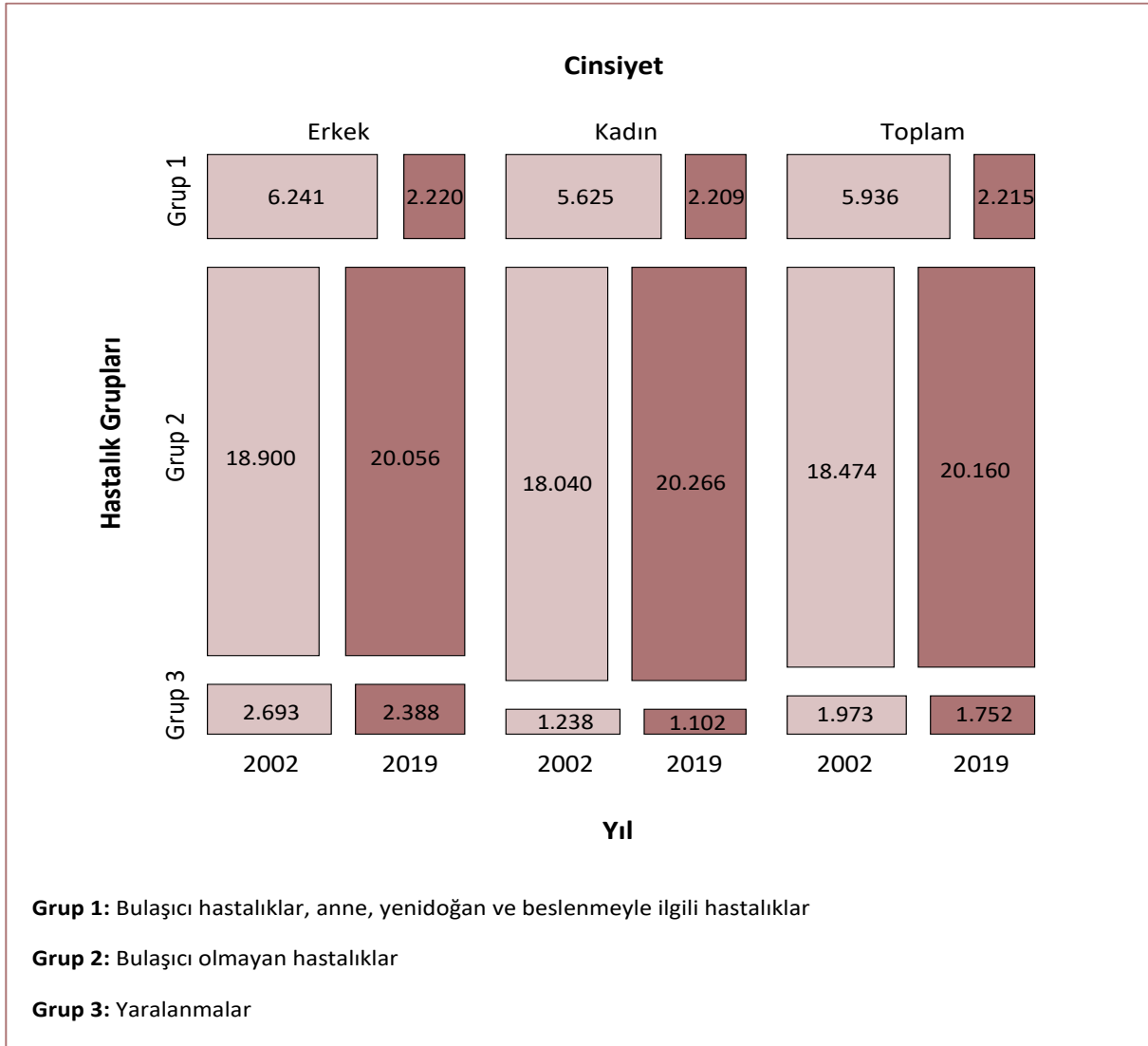
Şekil 6.14. 2019 Yılı İlk 20 DALY Nedeninin 2002 Yılına Göre Değişimi, (%)

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

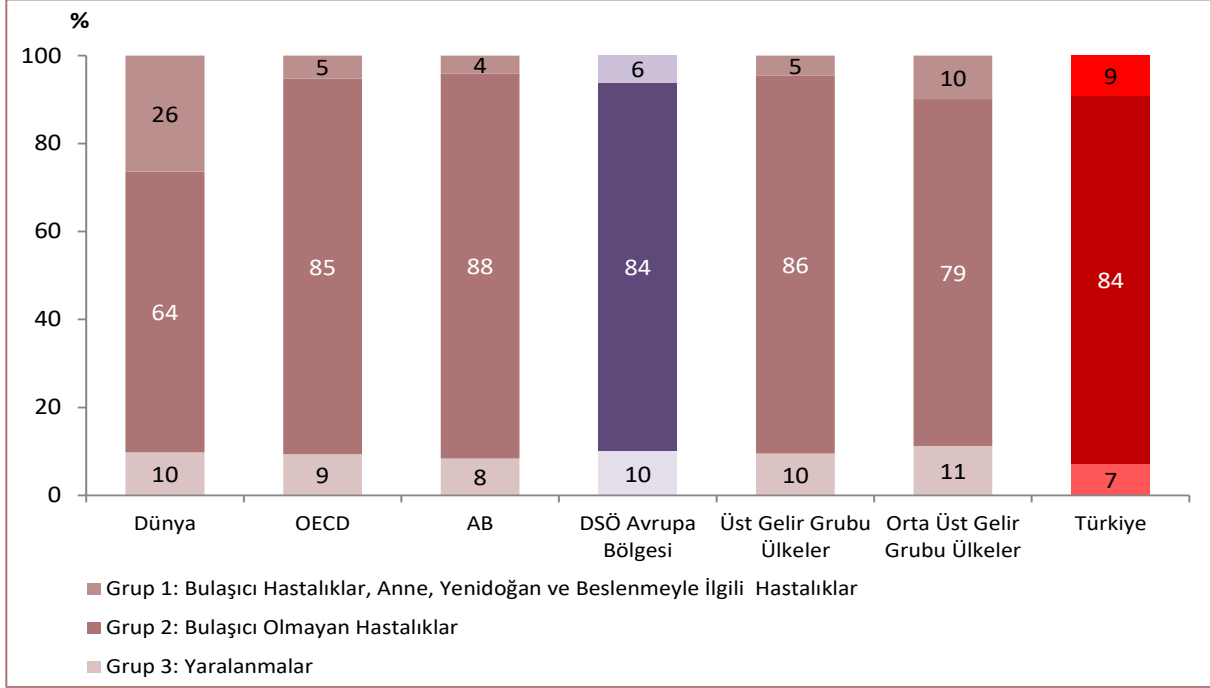
Not: Nedenlerin yanında parantez içinde yazan sayılar ilgili nedenin "2019 yılı ilk 20 DALY nedeni" içerisindeki sırasını göstermektedir.

Şekil 6.15. Ana Hastalık Gruplarına ve Cinsiyete Göre 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, 2002, 2019

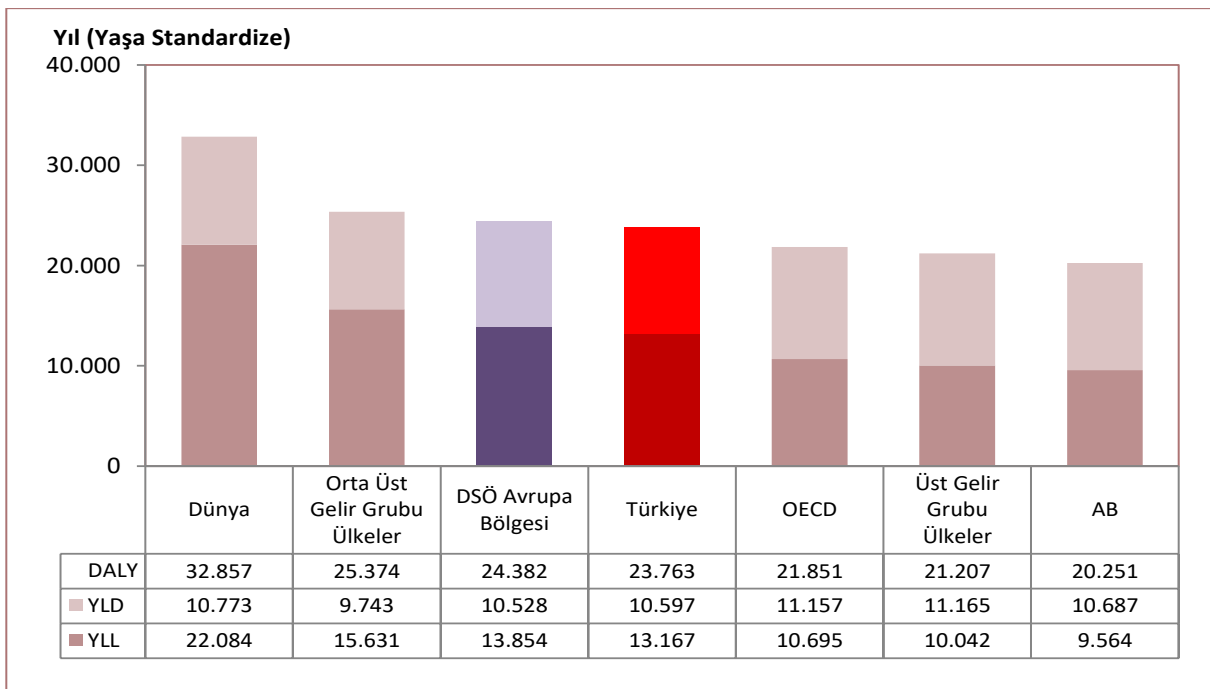
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.16. Ana Hastalık Gruplarına Göre DALY Dağılımının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.17. 100.000 Kişiye Düşen DALY, YLL ve YLD'nin Uluslararası Karşılaştırması, Yaşa Standardize, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

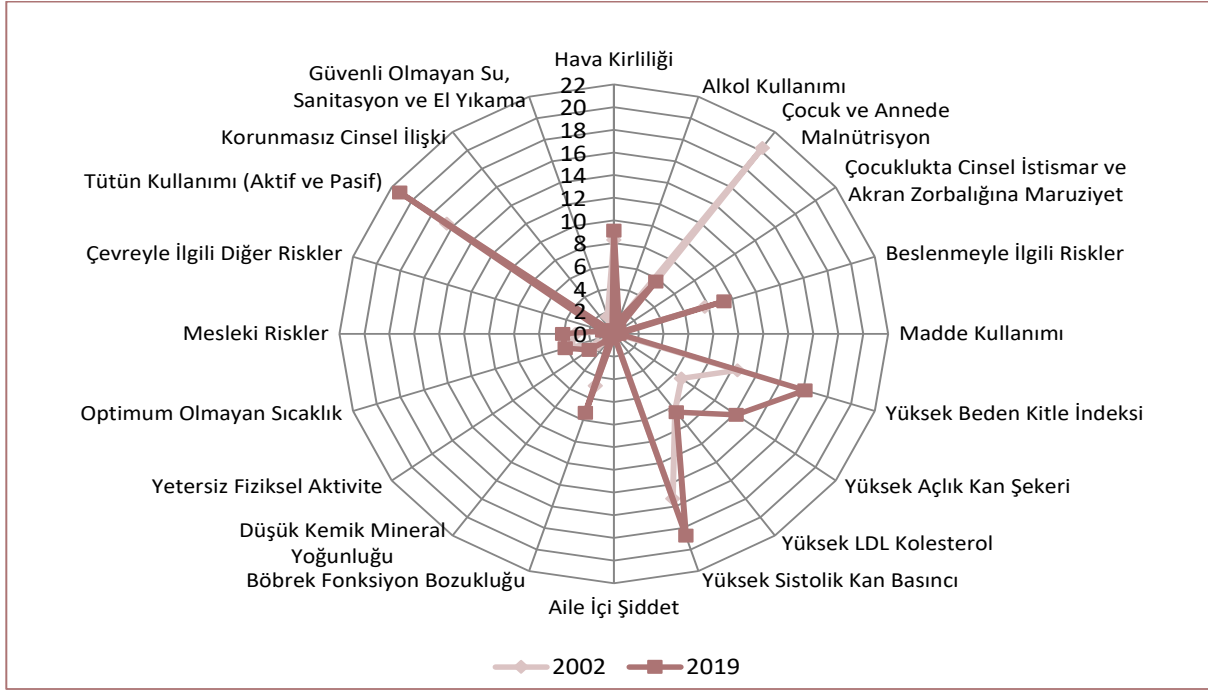
Not: Ülke ve yıllar arası karşılaştırmaya olanak sağlamak adına ölçümler yaşa standardize edilmiştir.

Tablo 6.10. Cinsiyete Göre Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen 100.000 Kişiyeye Düşen DALY, 2002, 2019

Risk Faktörleri	2002			2019		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tütün Kullanımı (Aktif ve Pasif)	4.998	1.534	3.283	5.211	1.564	3.407
Yüksek Beden Kitle İndeksi	2.234	2.150	2.193	2.901	2.952	2.927
Yüksek Sistolik Kan Basıncı	3.211	2.288	2.754	2.842	2.477	2.662
Yüksek Açlık Kan Şekeri	1.485	1.312	1.400	2.249	2.168	2.209
Hava Kirliliği	1.845	1.151	1.502	1.673	1.078	1.379
Beslenmeyle İlgili Riskler	1.773	933	1.357	1.608	1.091	1.352
Yüksek LDL Kolesterol	1.959	906	1.438	1.403	910	1.159
Böbrek Fonksiyon Bozukluğu	1.011	848	930	1.156	1.087	1.122
Çocuk ve Annede Malnütrisyon	4.012	3.600	3.808	1.017	1.089	1.053
Mesleki Riskler	1.674	324	1.006	1.604	330	973
Optimum Olmayan Sıcaklık	678	518	599	562	474	519
Yetersiz Fiziksel Aktivite	331	264	298	422	357	390
Alkol Kullanımı	404	104	255	384	91	239
Madde Kullanımı	135	120	128	201	170	186
Güvenli Olmayan Su, Sanitasyon ve El Yıkama	416	351	384	178	163	171
Çevreyle İlgili Diğer Riskler	225	115	171	191	105	148
Düşük Kemik Mineral Yoğunluğu	78	74	76	128	140	134
Çocuklukta Cinsel İstismar ve Akran Zorbalığına Maruziyet	125	116	121	129	132	130
Aile İçi Şiddet	-	202	100	-	206	102
Korunmasız Cinsel İlişki	12	83	47	21	94	57

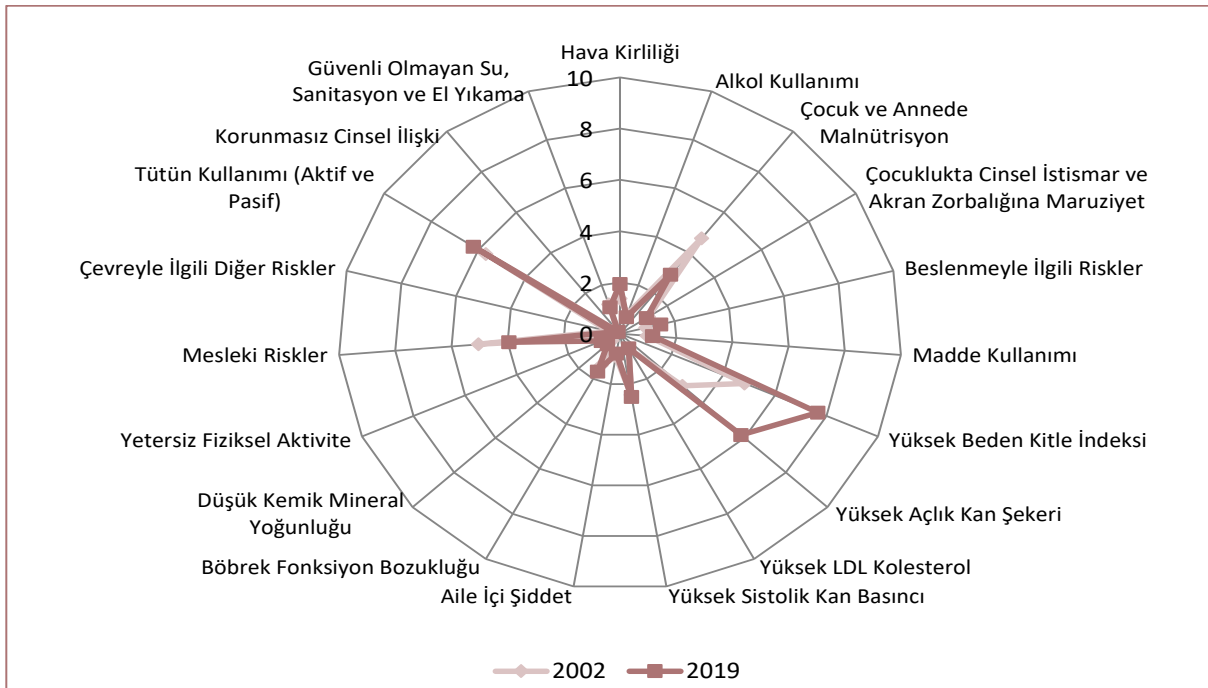
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.18. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLL'nin Payı, (%), 2002, 2019

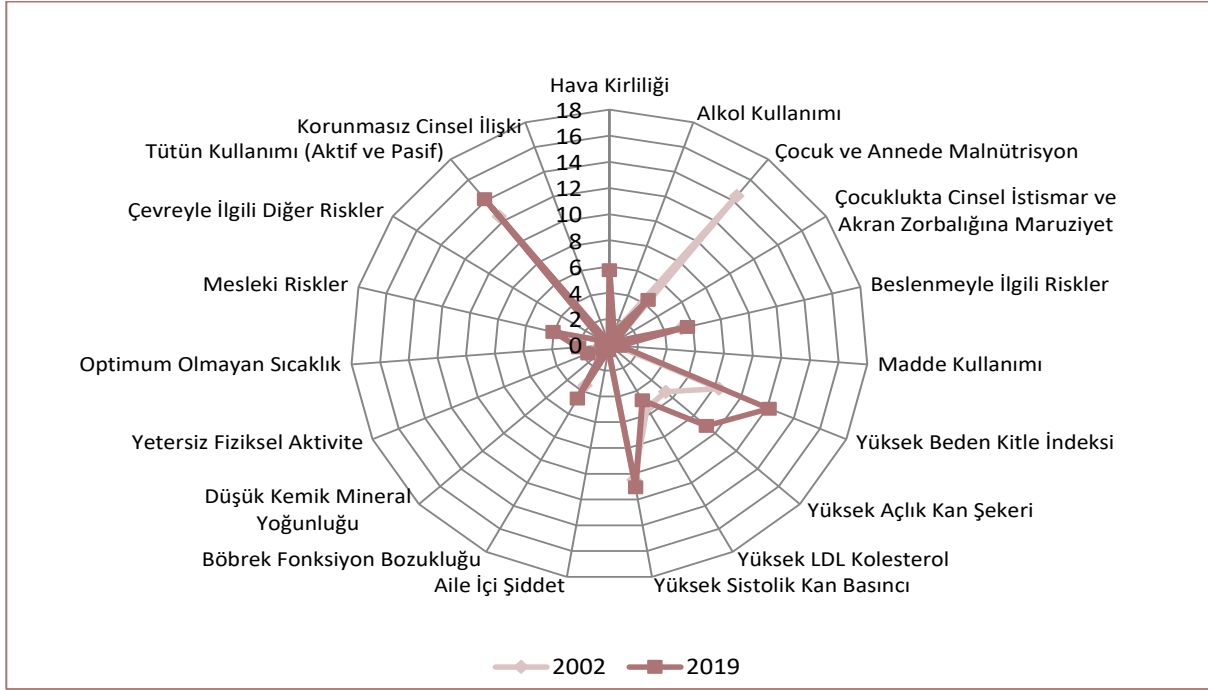
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.19. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen YLD'nin Payı, (%), 2002, 2019

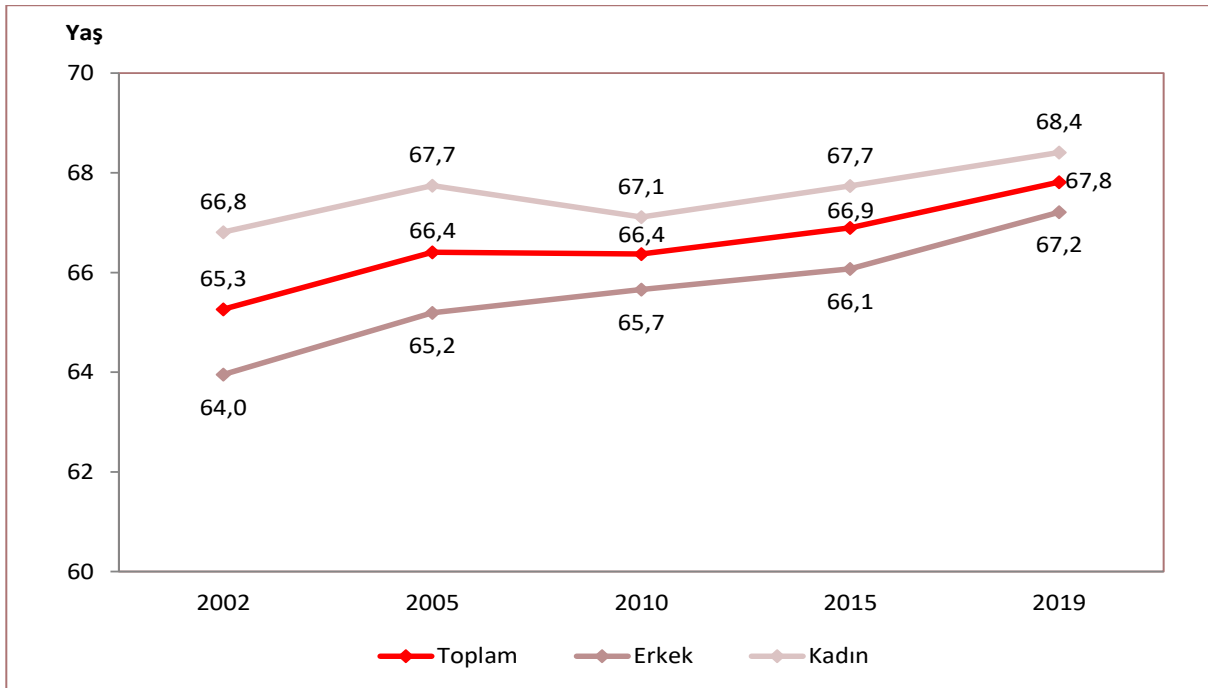
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.20. Seçilmiş Bazı Risk Faktörlerine Atfedilen DALY'nin Payı, (%), 2002, 2019

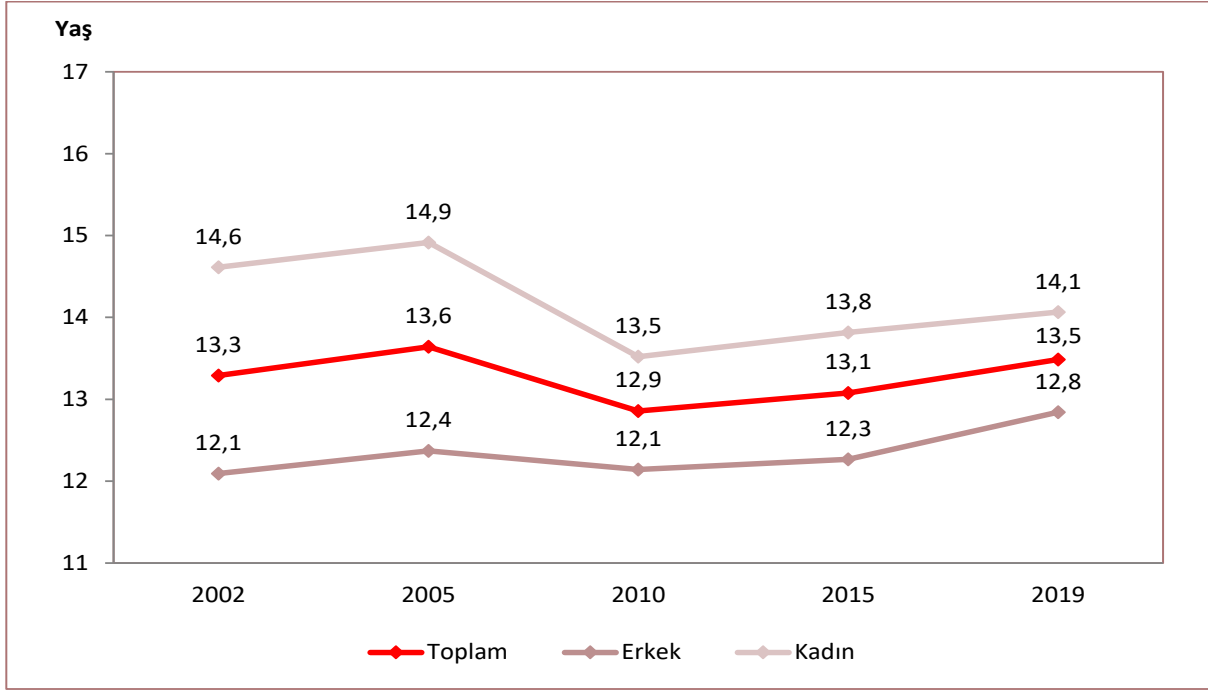
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.21. Yıllara ve Cinsiyete Göre Doğumdaki HALE

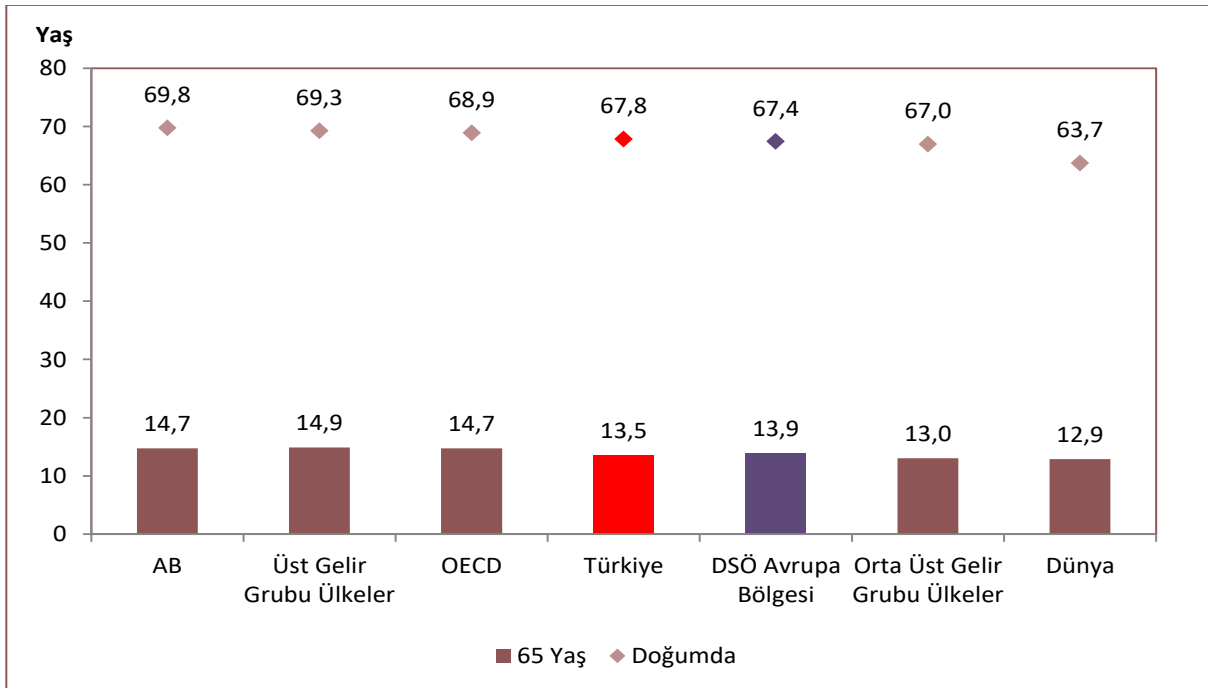
Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

Şekil 6.22. Yıllara ve Cinsiyete Göre 65 Yaşındaki HALE

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Şekil 6.23. Doğumda ve 65 Yaşındaki HALE Uluslararası Karşılaştırması, 2019

Kaynak: IHME, Küresel Hastalık Yüğü Çalışması 2019

Bölüm 6 ile İlgili Açıklamalar

☑ **Engelliliğe Ayarlanmış Yaşam Yılı (DALY):** Erken yaşlardaki ölümler ile ölümlerle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıklar ve yaralanmalar nedeniyle kaybedilen yılları sayan mutlak bir sağlık kaybı ölçütüdür. 1 DALY, 1 sağlıklı yaşam yılından kaybı ifade eder.

☑ **Engellilikle Geçirilen Yaşam Yılı (YLD):** Ölüme yol açmayan ancak ideal olmayan sağlık koşullarında yaşanan yılları ifade eder.

☑ **Kaybedilen Yaşam Yılı (YLL):** Erken ölüm sebebiyle kaybedilen yaşam yılı olarak ifade edilir.

☑ DALY iki bileşenin toplamından oluşur;

DALY = YLL (Mortalite Yükü) + YLD (Morbidite Yükü)

☑ **Grup 1 Hastalıklar:** Bulaşıcı hastalıklar, anne, yenidoğan ve beslenmeyle ilgili hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 2 Hastalıklar:** Bulaşıcı olmayan hastalıkları ifade eder.

☑ **Grup 3 Hastalıklar:** Yaralanmaları ifade eder.

☑ **Sağlığa Ayarlanmış Yaşam Yılı (HALE):** Kişinin, hayatında ne kadarlık süreyi sağlıklı bir şekilde yaşadığını ifade eder. Yıl cinsinden ifade edilir.

☑ Hastalık Yükü çalışmalarında metodolojik farklılıklar olması sebebiyle daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar ile karşılaştırma yapmak uygun değildir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.

☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019

☑ Küresel Hastalık Yükü Çalışması 2019 (KHY-2019); 286 ölüm nedeninin, 369 hastalık ve yaralanmanın ve 87 risk faktörünün 204 ülke için değerlendirilerek ulusal ve küresel düzeyde sağlık profili ve sağlık profilindeki değişiklikleri ölçümleyebilmek için gerçekleştirilen bir çalışmadır.

☑ Çalışma, Washington Üniversitesi Sağlık Ölçümleri ve Değerlendirme Enstitüsü (IHME) tarafından yapılmıştır.

☑ Hastalık yükü çalışmaları, sağlık politikalarında önceliklerin belirlenmesi ve yürütülen programların sonuçlarının değerlendirilmesi açısından önemli bir bilgi kaynağıdır.

☑ Ülkelerdeki ve bölgelerdeki erken yaşlardaki ölümler ile ölümlerle sonuçlanmayan ancak uzun dönemli işlev kaybına yol açan hastalıkların ve yaralanmaların neden olduğu yükü ve risk faktörlerine atfedilen yükü hesaplamak adına çalışma büyük önem arz etmektedir.

☑ Çalışma cinsiyet, yaş grubu, yıl, ülke, bölge, hastalık ve risk faktörleri düzeyinde veriler sunarak hastalık yükü değerlerinde detaylı karşılaştırma yapmaya olanak sağlamaktadır.

☑ GBD 2017 çalışmasıyla kıyaslandığında GBD 2019'da jinekolojik hastalıklara ait DALY ve YLD değerlerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi hesaplama metodolojisinde yapılan değişikliklerdir. Toplumda hastaneye yatmayı gerektirmeyen vakaları daha iyi yakalayan bir veri dönüşümü kullanılmasıyla GBD 2019'da jinekolojik vakaların değerlerinde yükselmeler görülmüştür. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler aşağıdaki linklerde yer almaktadır.

http://www.healthdata.org/results/gbd_summaries/2019/gynecological-diseases-level-3-cause

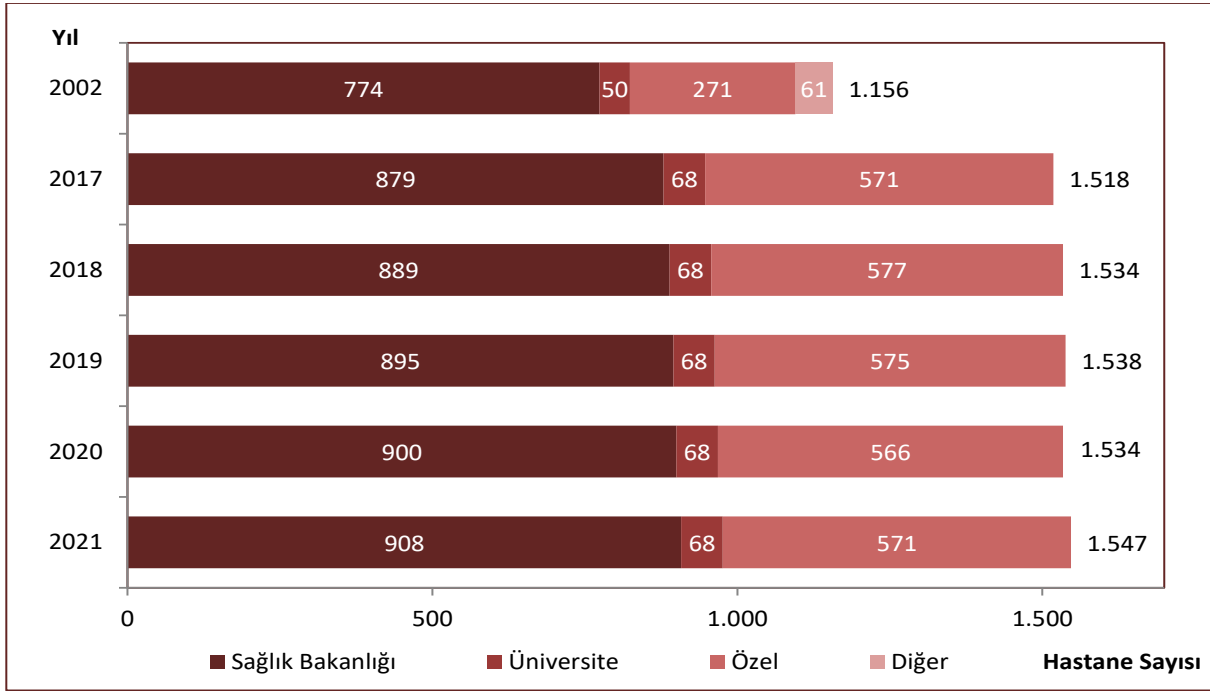
http://www.healthdata.org/results/gbd_summaries/2019/other-gynecological-diseases-level-4-cause

BÖLÜM 7

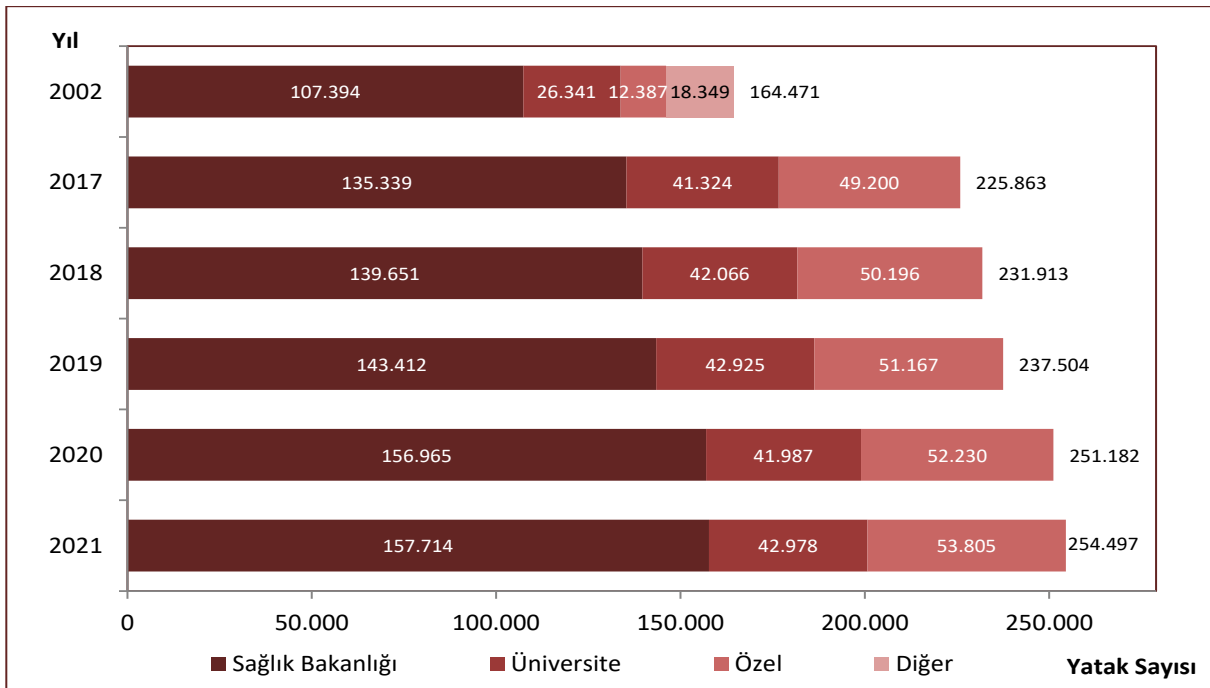
Sağlık Hizmeti Verilen Kurumlar ve Altyapıları

Şekil 7.1. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastane Yatağı Sayısı

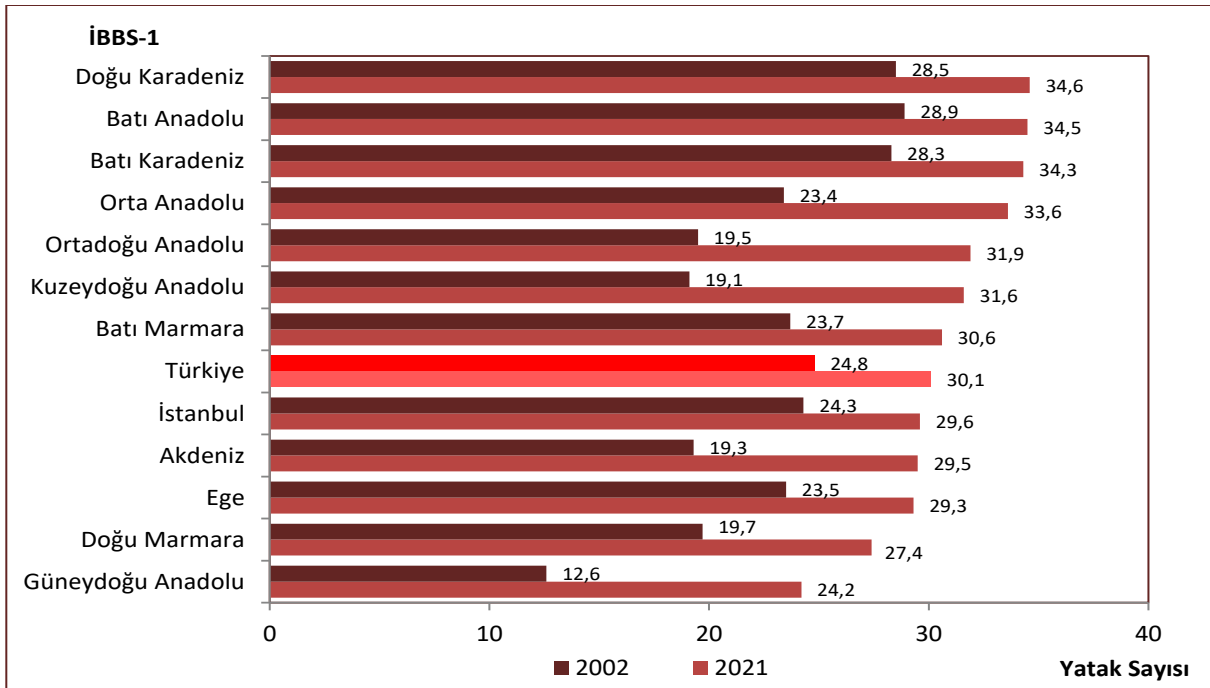
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.1. Dallara Göre Hastane ve Yatak Sayıları, 2021

Dallar	Hastane	Yatak
Genel Hastane	1.445	237.596
Entegre İlçe Devlet Hastanesi	292	1.524
Şehir Hastanesi	19	25.623
Belediye Hastanesi	2	333
Genel Eğitim Hastanesi	130	88.277
Diğer Genel Hastaneler	1.002	121.839
Göz Hastalıkları Hastanesi	25	293
Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi	19	3.417
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi	18	2.617
Psikiyatri Hastanesi	10	3.830
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	10	3.076
Çocuk Hastalıkları Hastanesi	4	1.257
Kalp ve Damar Cerrahisi Hastanesi	4	558
Onkoloji Hastanesi	3	842
Kemik Hastalıkları Hastanesi	3	436
Meslek Hastalıkları Hastanesi	2	254
Lösemili Çocuklar Hastanesi	1	200
Spastik Çocuklar Hastanesi ve Rehabilitasyon Merkezi	1	54
Lepra Hastanesi	1	34
Ortopedi ve Travmatoloji Hastanesi	1	33
Toplam	1.547	254.497

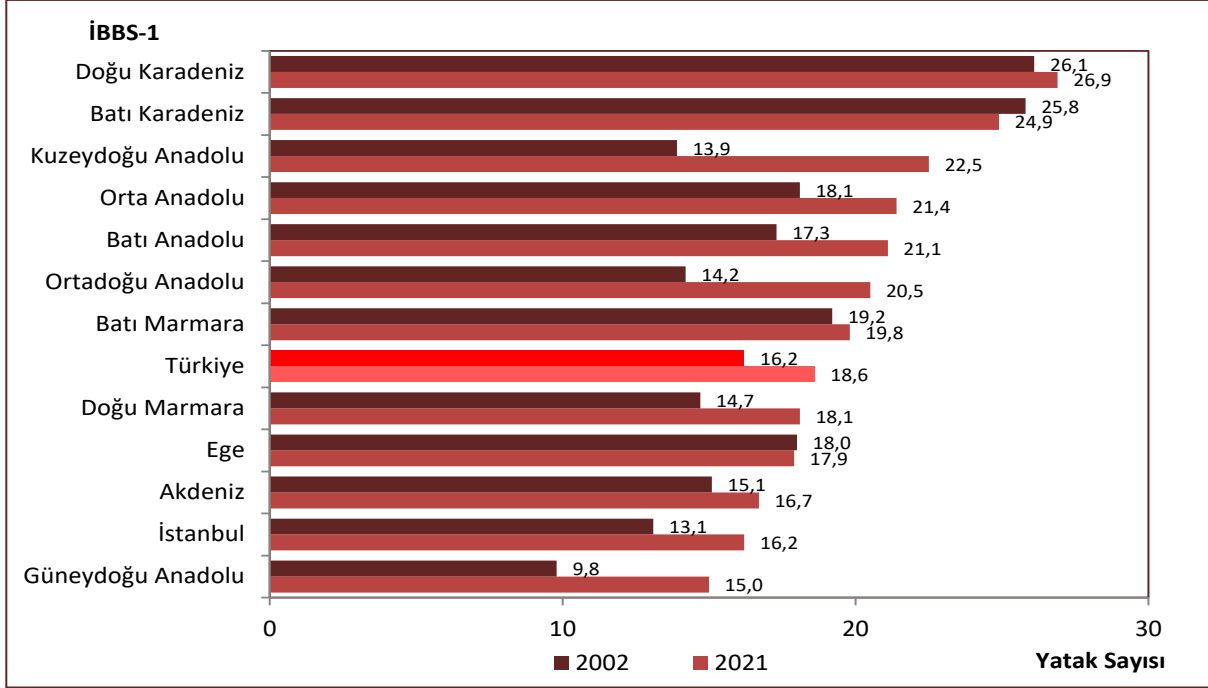
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.3. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

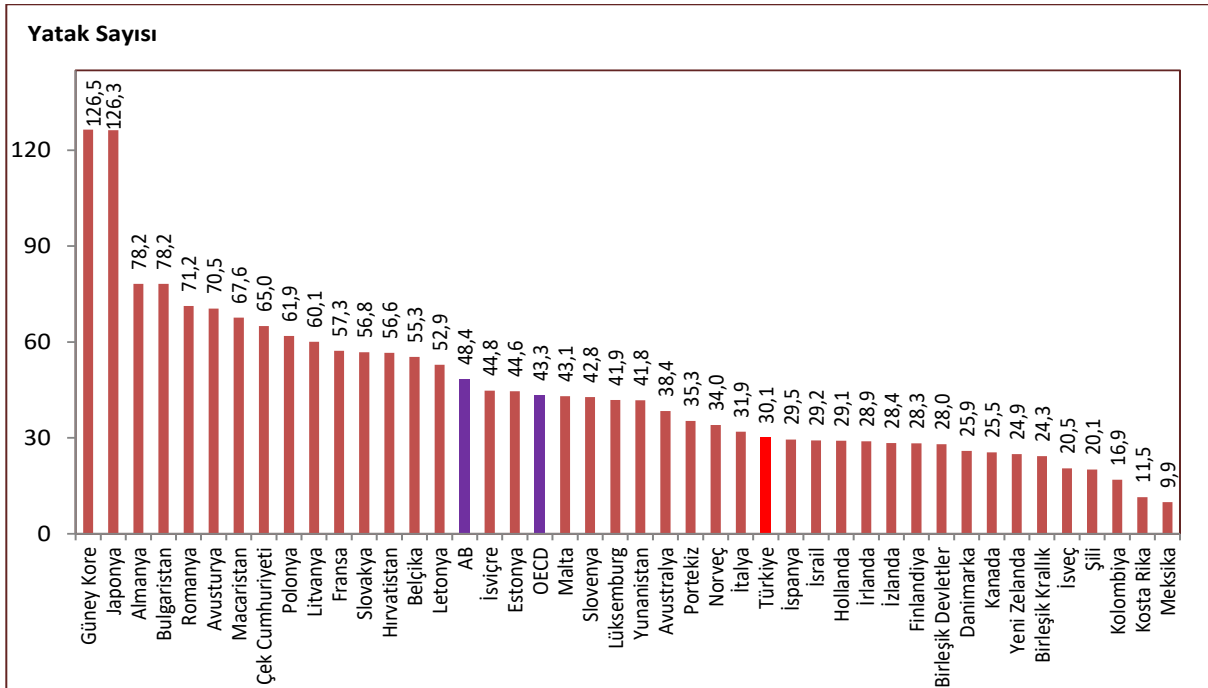
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.4. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

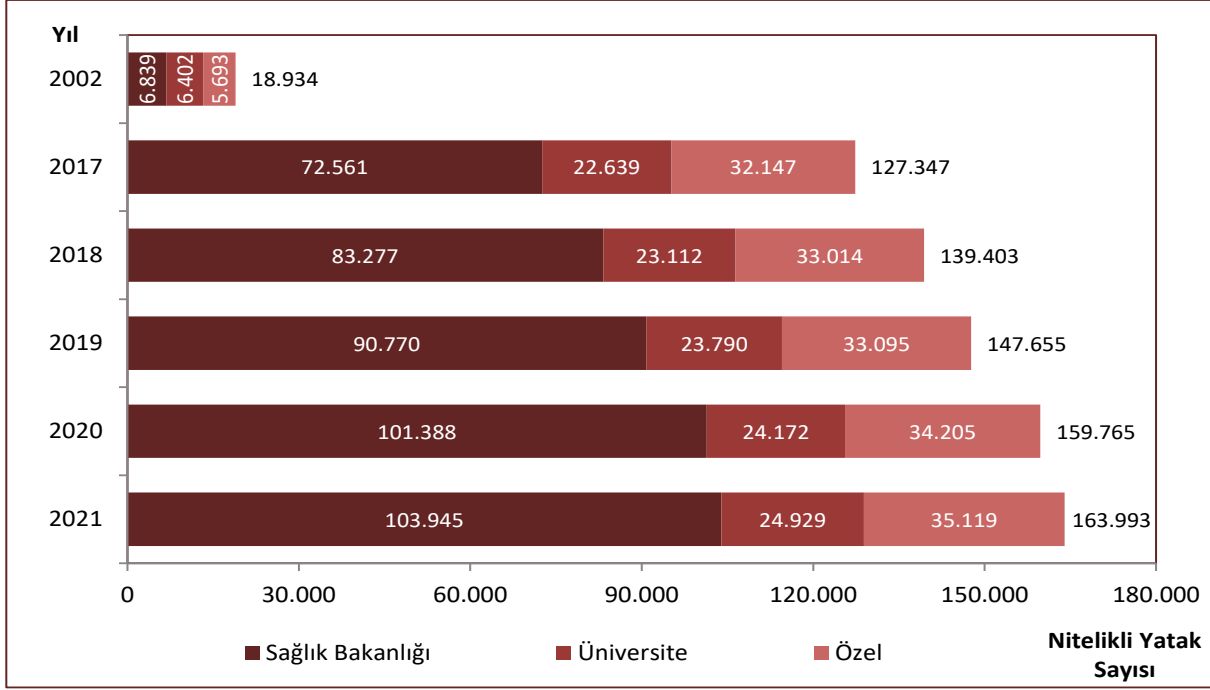
Şekil 7.5. 10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 7.6. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatak Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

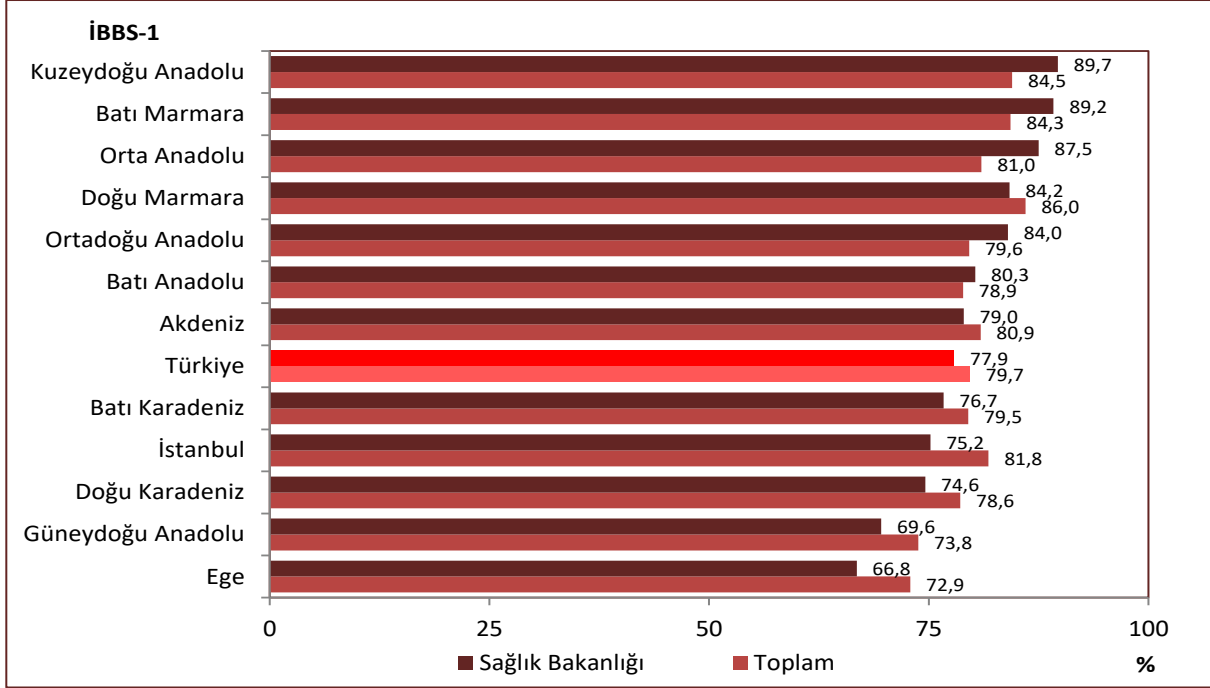
Tablo 7.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%)

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
2002	6,4	24,6	19,1	11,7
2017	60,3	63,8	95,1	67,2
2018	67,4	64,2	96,5	71,9
2019	72,0	64,8	95,1	74,7
2020	76,2	68,8	96,8	78,5
2021	77,9	69,3	96,7	79,7

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

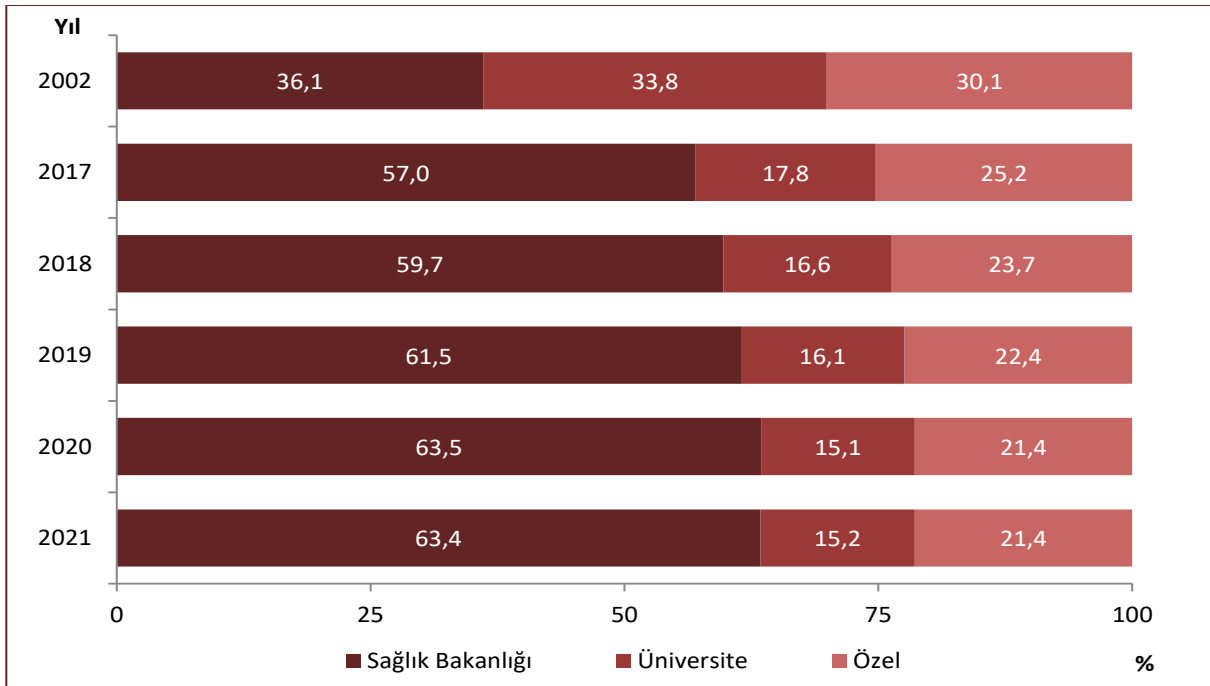
Şekil 7.7. Nitelikli Yatakların Toplam Yataklar İçerisindeki Oranı, (%), Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

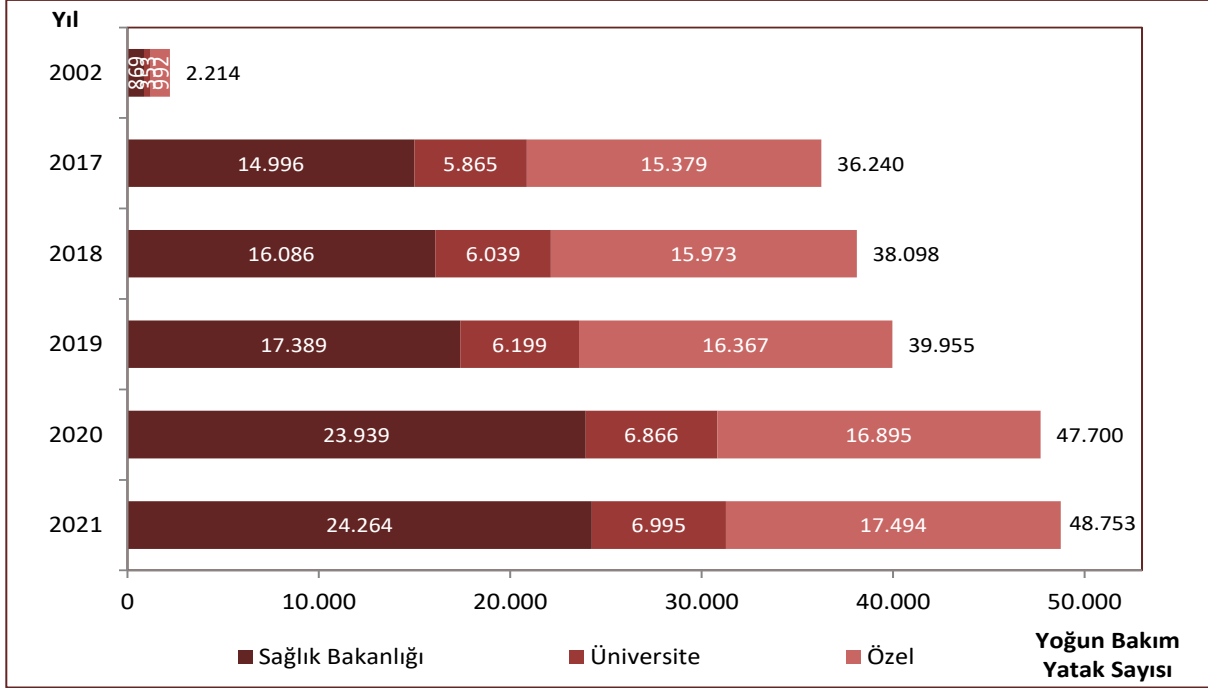
Not: Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Şekil 7.8. Yıllara ve Sektörlere Göre Nitelikli Yatakların Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.9. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı

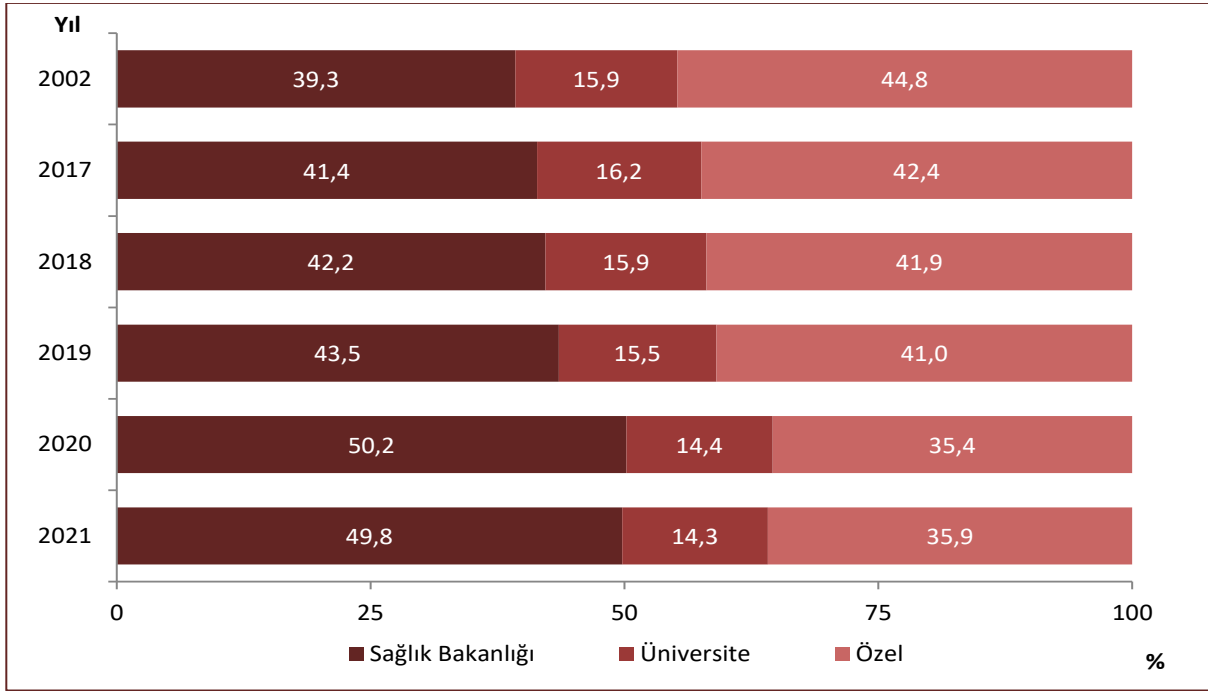
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.3. Türlerine ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yatak Sayıları ve Dağılımı (%), 2021

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Erişkin	18.545	76,4	4.746	67,8	10.032	57,3	33.323	68,4
Çocuk	1.286	5,3	661	9,4	188	1,1	2.135	4,4
Yenidoğan	4.433	18,3	1.588	22,7	7.274	41,6	13.295	27,3
Toplam	24.264	100	6.995	100	17.494	100	48.753	100

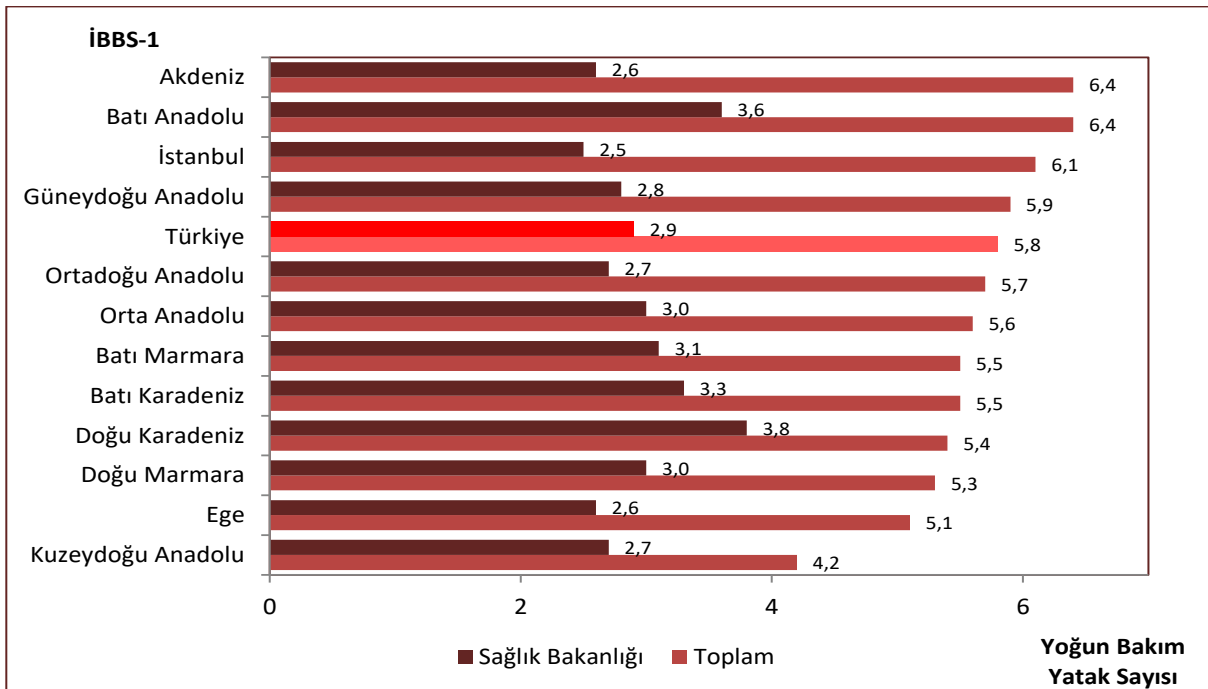
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Yoğun Bakım Yataklarının Dağılımı, (%)

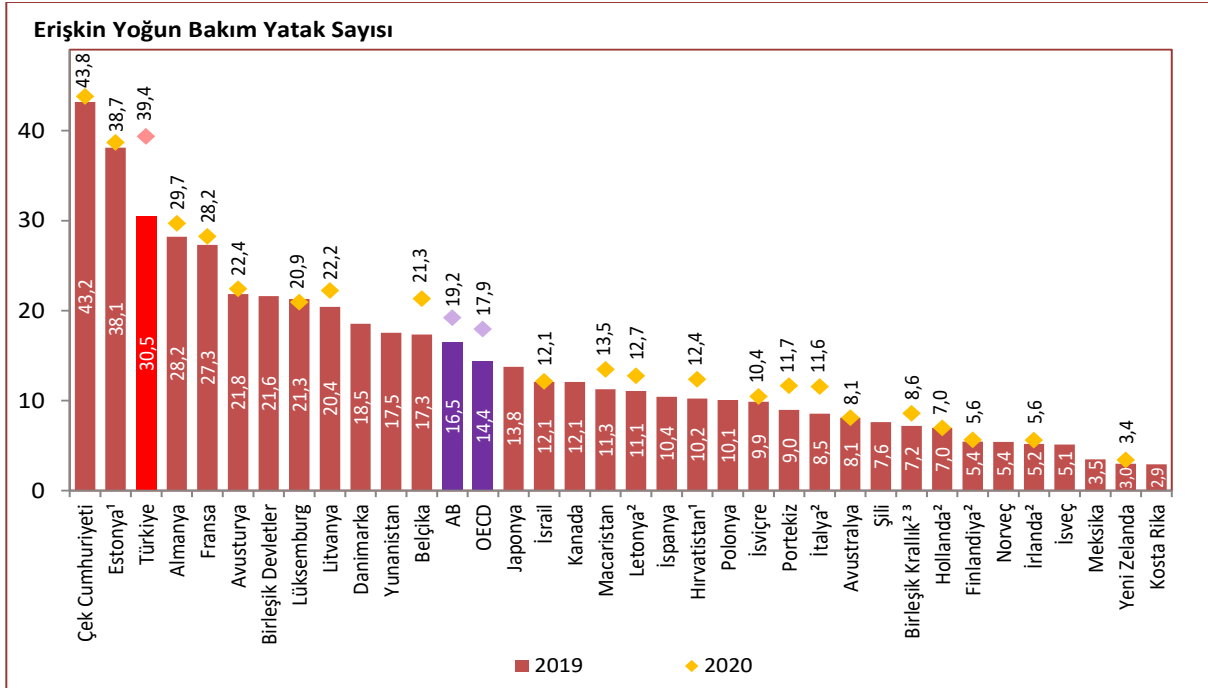
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.11. İBBS-1'e Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.12. 100.000 Kişiye Düşen Erişkin Yoğun Bakım Yatağı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2019, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health at a Glance 2021, OECD Health at a Glance: Europe 2022

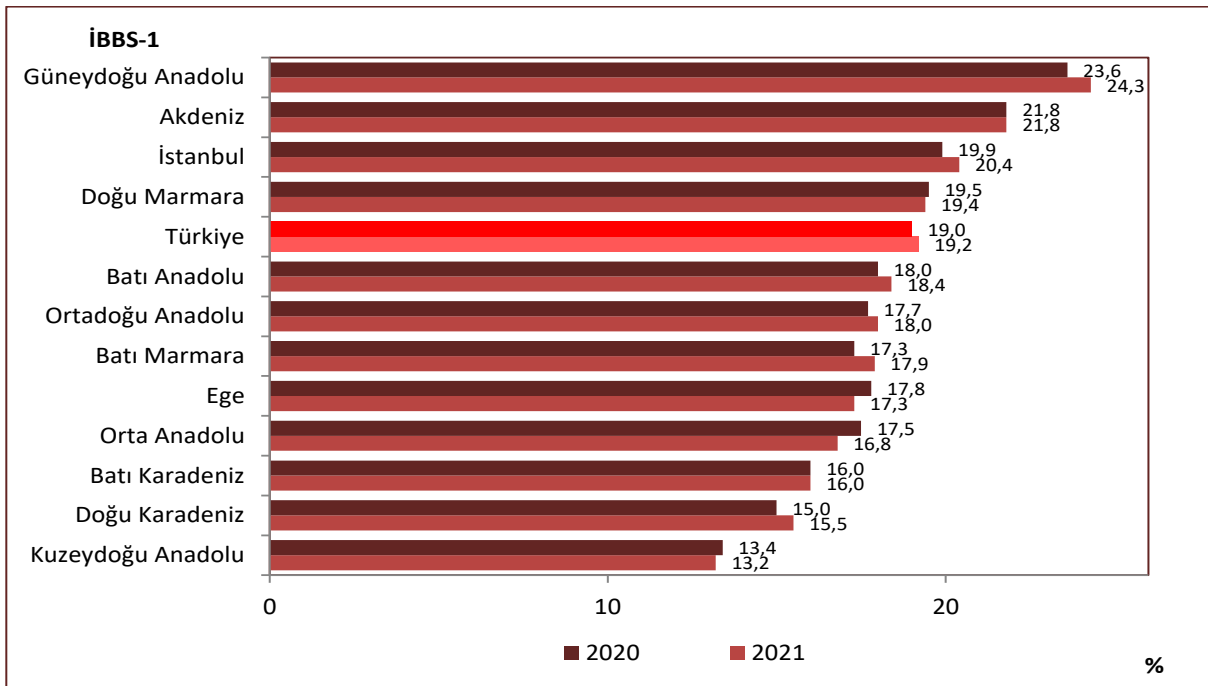
Not: Türkiye verisi 2019 ve 2021 yıllarına aittir.

¹ Yenidoğan ve çocuk yoğun bakımları dahildir.

² Seviye 2 ve Seviye 3 yoğun bakımlarını içerir.

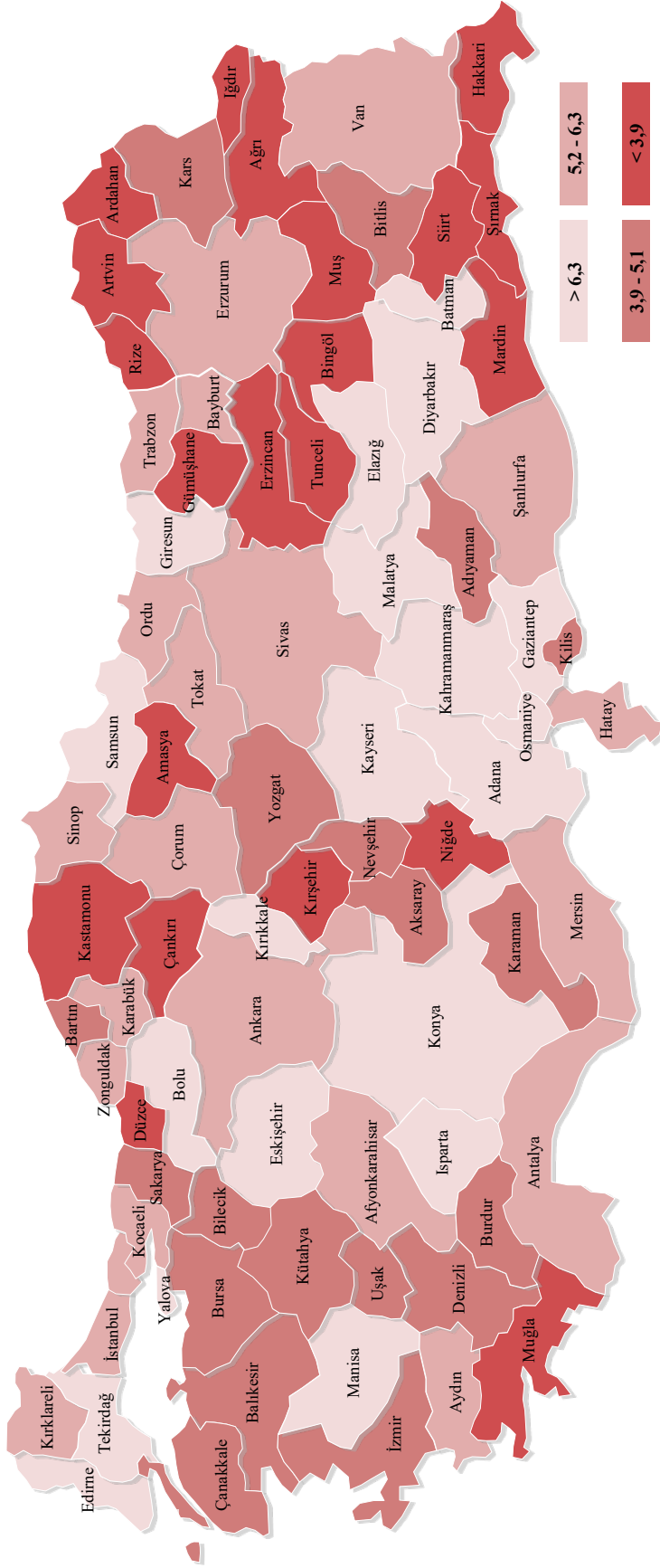
³ Sadece İngiltere verisi dahildir.

Şekil 7.13. İBBS-1'e Göre Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%), Tüm Sektörler, 2020, 2021

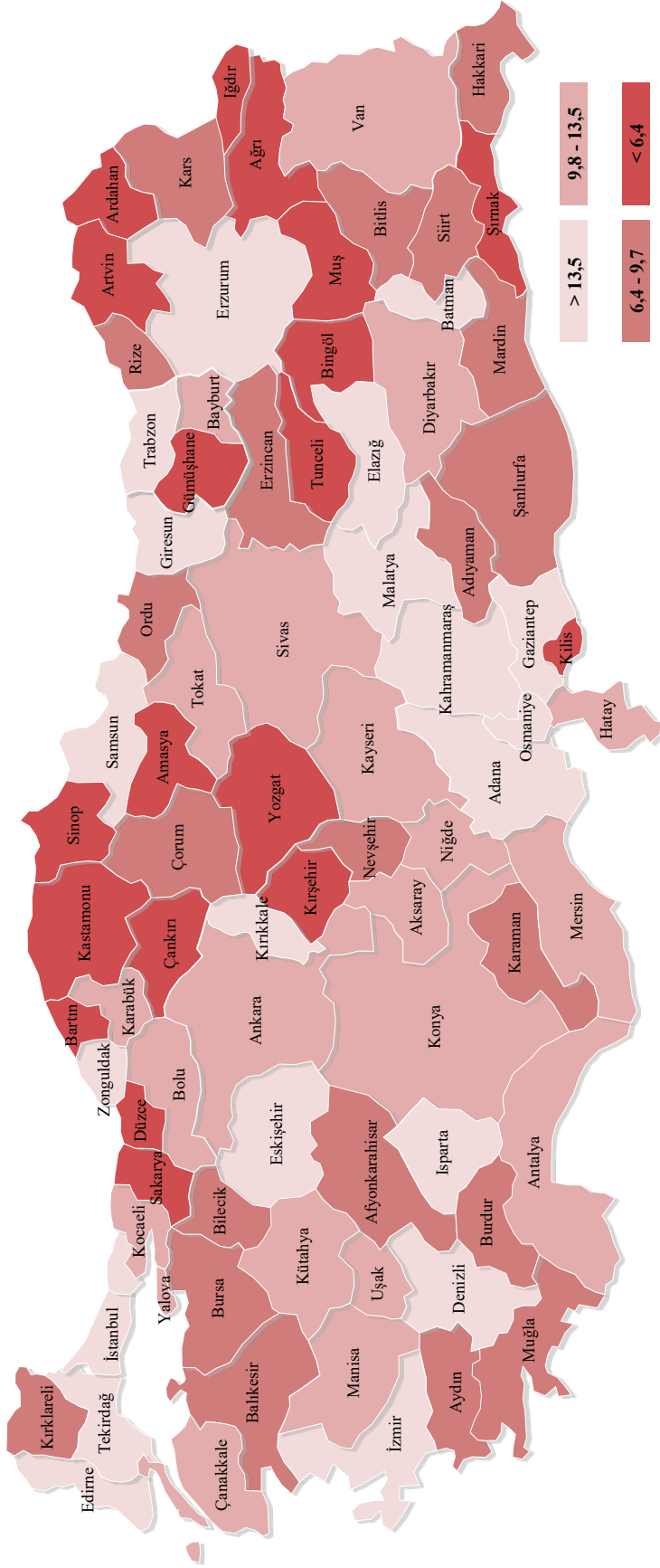
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 7.3. İllere Göre 10.000 Kişiye Düşen Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

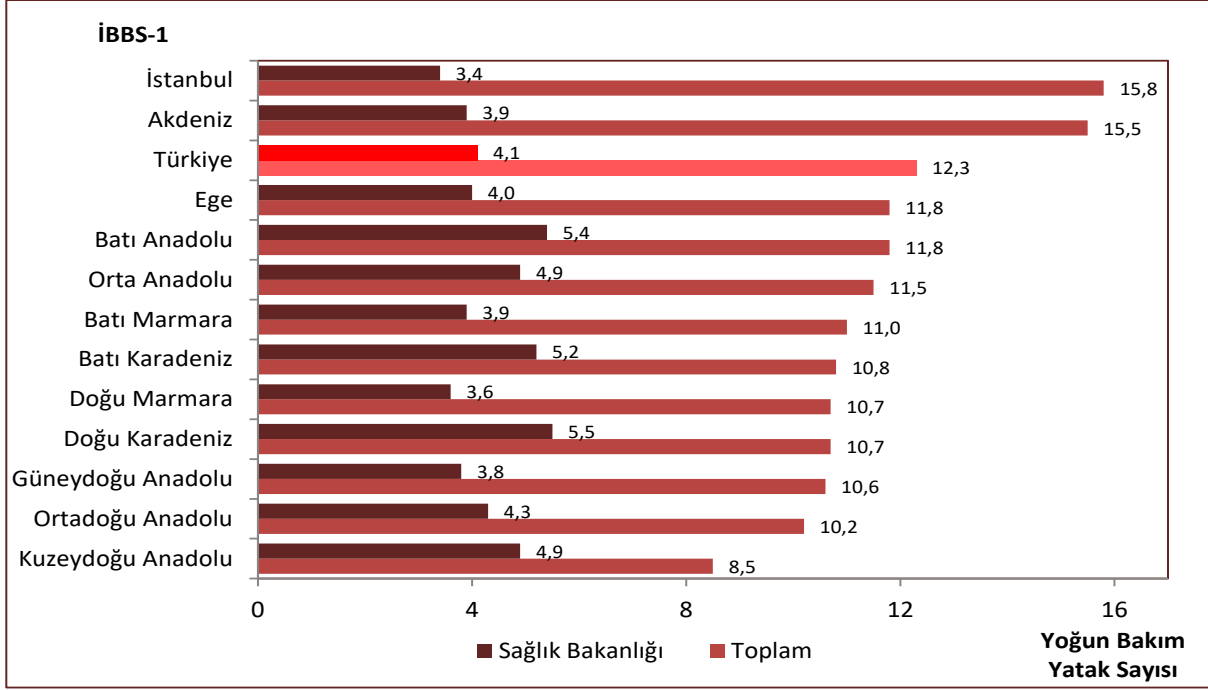
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 7.4. İllere Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yeni doğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, TÜİK

Şekil 7.14. İBBS-1'e Göre 1.000 Canlı Doğuma Düşen Yenidoğan Yoğun Bakım Yatağı Sayısı, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, TÜİK

Tablo 7.4. Sektörlere Göre Hastanelerde Ameliyathane Hizmetleri Altyapısı, 2021

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Ameliyathane	937	170	833	1.940
Ameliyathane Odası	3.739	1.067	2.267	7.073
Ameliyathane Masası	3.798	1.086	2.247	7.131

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

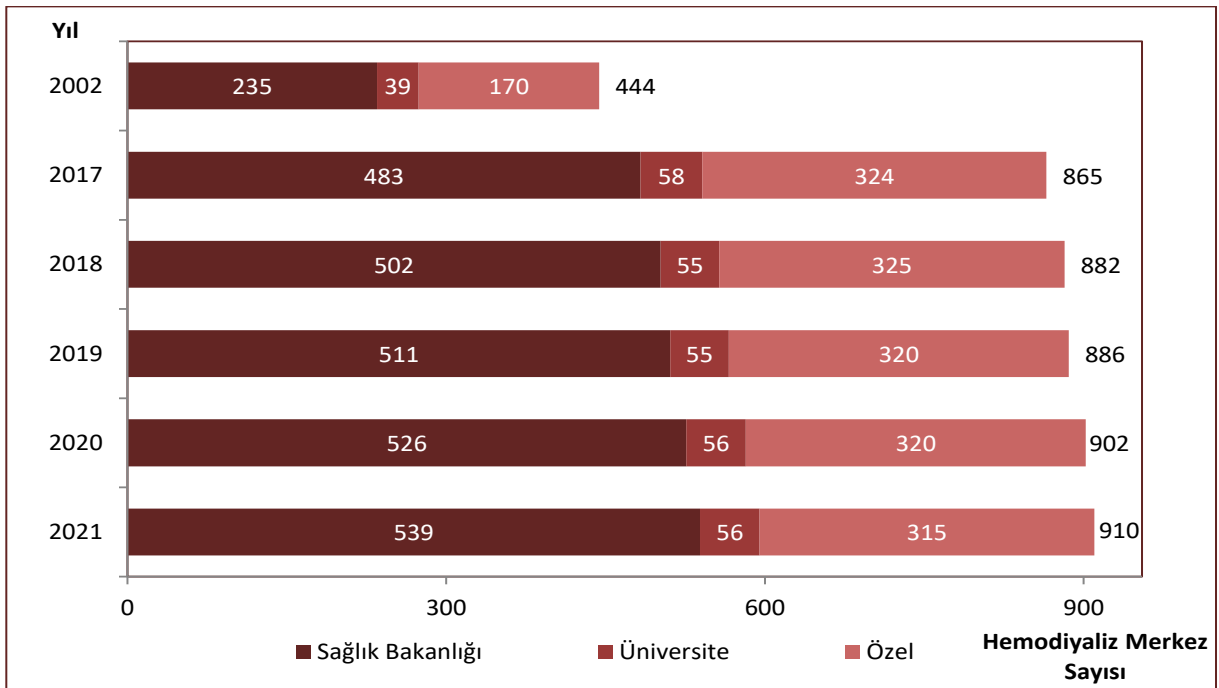
Tablo 7.5. Sektörlere Göre 31.12.2021 Tarihinde Faal Olarak Sağlık Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler

Gösterge	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Hastane Sayısı	909	68	564	1.541
Hastane Yatağı Sayısı	159.310	44.157	53.486	256.953
10.000 Kişiye Düşen Hastane Yatağı Sayısı	18,8	5,2	6,3	30,3
Nitelikli Yatak Sayısı	105.052	24.936	35.512	165.500
Nitelikli Yatakların Toplam Yatak İçerisindeki Oranı, (%)*	77,8	67,1	98,4	79,5
Erişkin Yoğun Bakım Yatak Sayısı	18.545	4.746	10.015	33.306
Çocuk Yoğun Bakım Yatak Sayısı	1.286	661	188	2.135
Yenidoğan Yoğun Bakım Yatak Sayısı	4.433	1.588	7.197	13.218
Toplam Yoğun Bakım Yatak Sayısı	24.264	6.995	17.400	48.659
Yoğun Bakım Yataklarının Tüm Yataklara Oranı, (%)	15,2	15,8	32,5	18,9
10.000 Kişiye Düşen Toplam Yoğun Bakım Yatağı Sayısı	2,9	0,8	2,1	5,7
Ameliyathane	939	170	835	1.944
Ameliyathane Odası	4.469	1.215	2.352	8.036
Ameliyathane Masası	4.444	1.179	2.342	7.965
Özel Poliklinik	-	-	307	307
Özel Tıp Merkezi	-	-	604	604

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

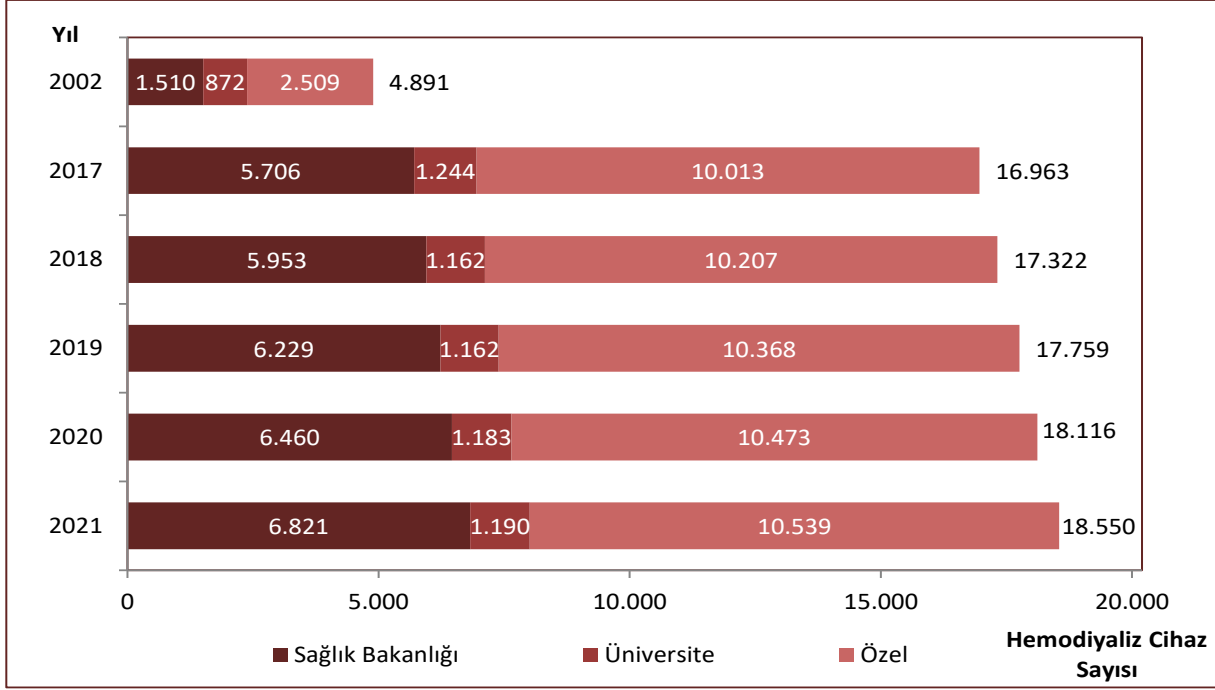
*Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Şekil 7.15. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Merkezi Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.16. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemodiyaliz Cihazı Sayısı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.6. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000.000 Kişiye Düşen Hemodiyaliz Cihazı Sayısı, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Karadeniz	159,4	17,4	125,1	301,9
Orta Anadolu	109,5	17,0	157,7	284,3
Doğu Karadeniz	178,6	4,8	95,1	278,5
Ege	90,3	12,3	167,7	270,4
Batı Marmara	105,7	6,8	123,3	235,7
Akdeniz	80,4	20,8	129,5	230,7
Batı Anadolu	53,8	33,4	138,1	225,4
Doğu Marmara	79,7	11,5	133,4	224,6
Türkiye	80,6	14,1	124,5	219,1
Kuzeydoğu Anadolu	155,7	11,5	21,5	188,7
İstanbul	25,3	6,0	152,8	184,0
Ortadoğu Anadolu	95,7	20,3	46,2	162,2
Güneydoğu Anadolu	73,2	7,5	50,5	131,2

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.7. Yıllara Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
MR	58	884	915	902	939	960
BT	323	1.186	1.211	1.213	1.248	1.271
Ultrason	1.005	5.635	5.846	6.098	6.080	6.276
Doppler Ultrason	681	4.892	5.557	6.383	6.538	6.828
EKO	259	2.269	2.520	2.714	2.823	2.850
Mamografi	647*	947	966	961	982	964

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Mamografi cihaz sayısı 2008 yılına aittir.

Tablo 7.8. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Sayıları, 2021

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
MR	375	111	474	960
BT	583	146	542	1.271
Ultrason	2.810	1.036	2.430	6.276
Doppler Ultrason	4.350	667	1.811	6.828
EKO	1.720	337	793	2.850
Mamografi	396	78	490	964

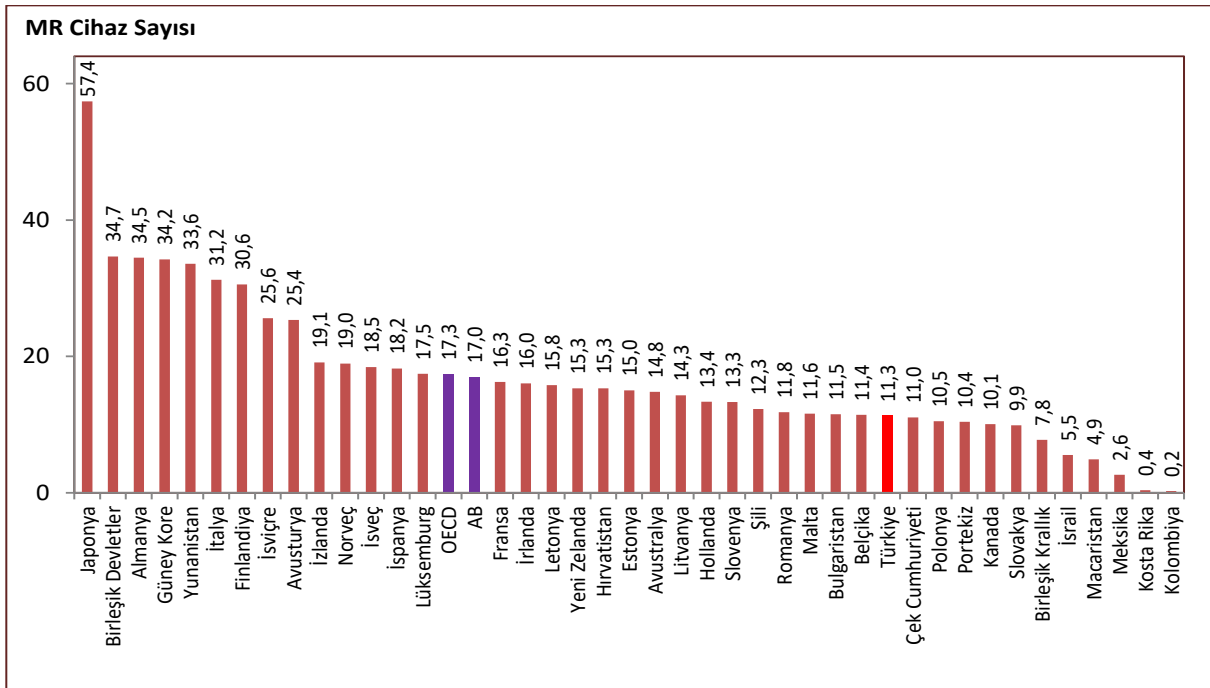
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısı, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	4,7	1,3	7,6	13,6
Batı Anadolu	5,6	2,7	4,8	13,0
Batı Marmara	4,6	1,4	5,9	11,9
Akdeniz	3,9	1,1	6,9	11,8
Ege	4,6	1,1	5,8	11,6
Doğu Karadeniz	6,3	0,7	4,5	11,5
Türkiye	4,4	1,3	5,6	11,3
Kuzeydoğu Anadolu	6,0	1,8	2,7	10,5
Ortadoğu Anadolu	3,8	2,0	4,6	10,4
Doğu Marmara	4,1	1,0	4,9	9,9
Orta Anadolu	3,7	1,5	4,4	9,5
Batı Karadeniz	4,9	1,3	3,0	9,2
Güneydoğu Anadolu	3,1	0,7	4,8	8,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

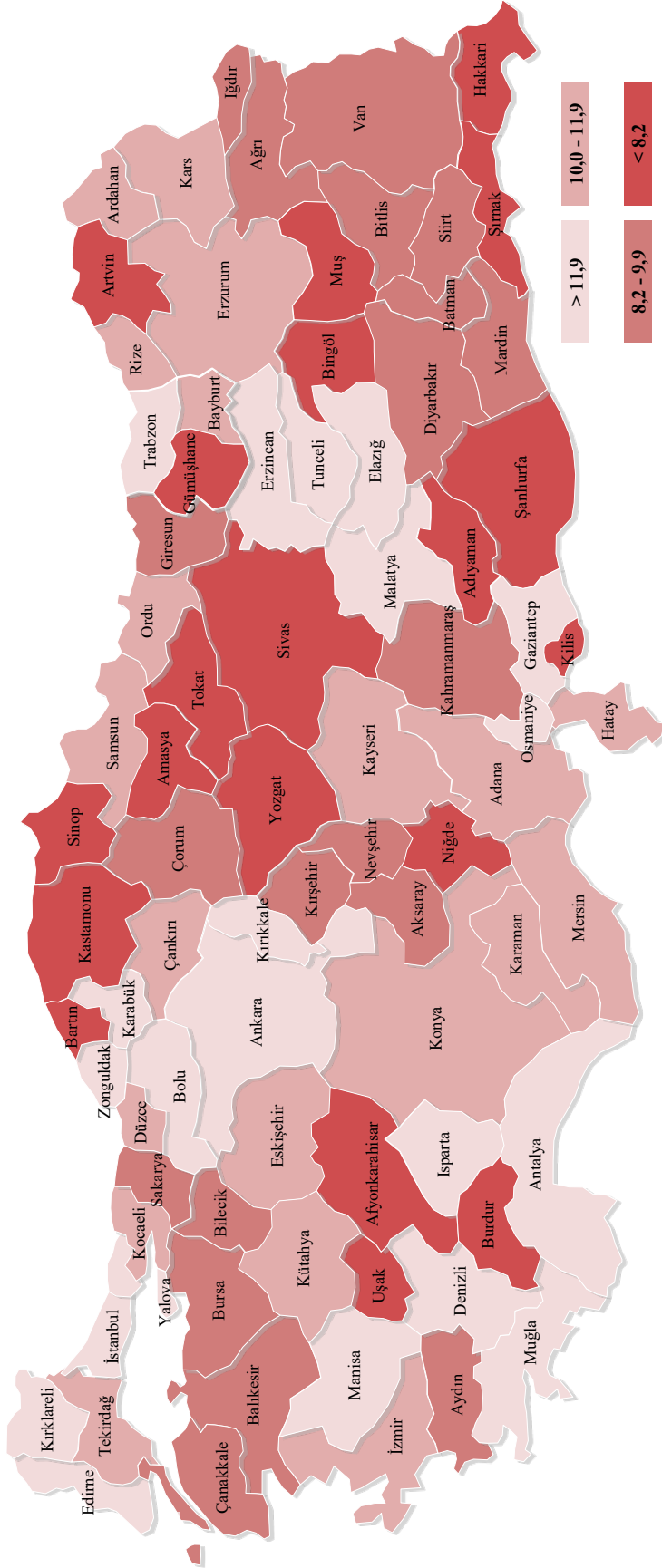
Şekil 7.17. 1.000.000 Kişiye Düşen MR Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 7.6. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyi Düşen MR Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

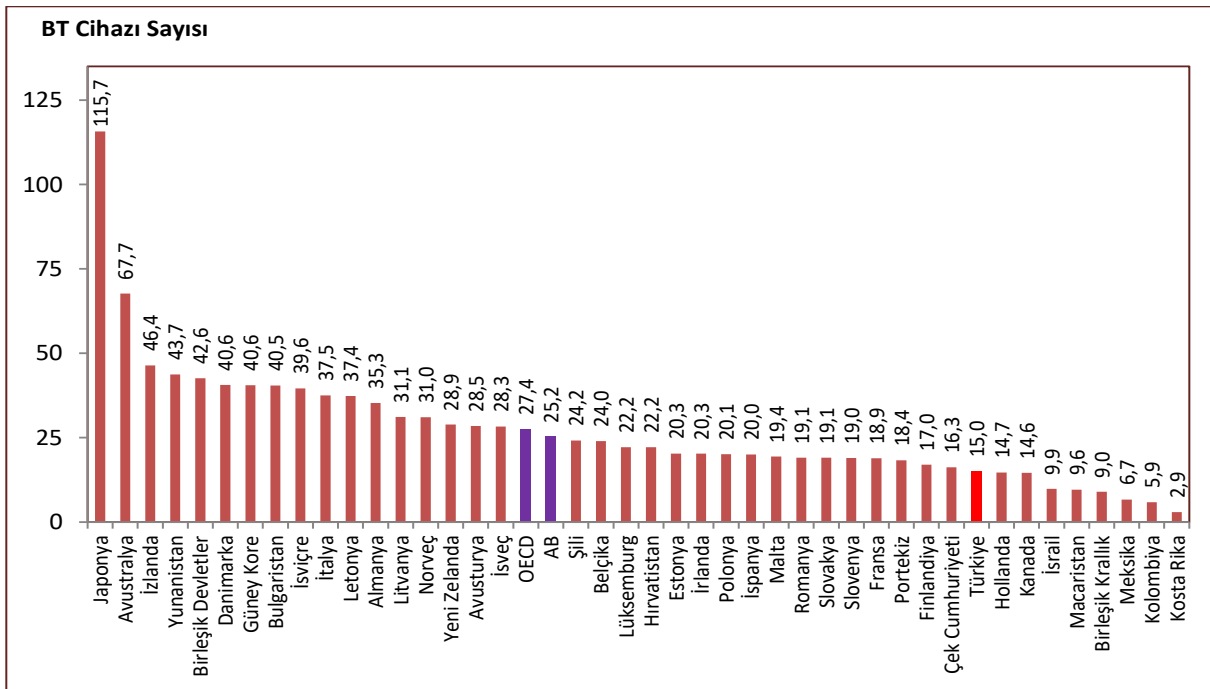
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.10. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısı, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	5,6	1,8	9,7	17,0
Batı Anadolu	7,7	3,5	5,7	16,9
Batı Marmara	8,4	1,9	5,9	16,2
Akdeniz	6,1	1,9	8,2	16,2
Doğu Karadeniz	10,8	0,7	4,5	16,0
Türkiye	6,9	1,7	6,4	15,0
Batı Karadeniz	9,2	1,9	3,9	15,0
Kuzeydoğu Anadolu	9,2	2,3	3,2	14,7
Ortadoğu Anadolu	7,1	1,5	5,6	14,2
Ege	7,0	1,2	6,0	14,2
Orta Anadolu	6,6	1,9	4,4	12,9
Doğu Marmara	6,9	1,2	4,8	12,9
Güneydoğu Anadolu	5,9	0,9	5,2	11,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

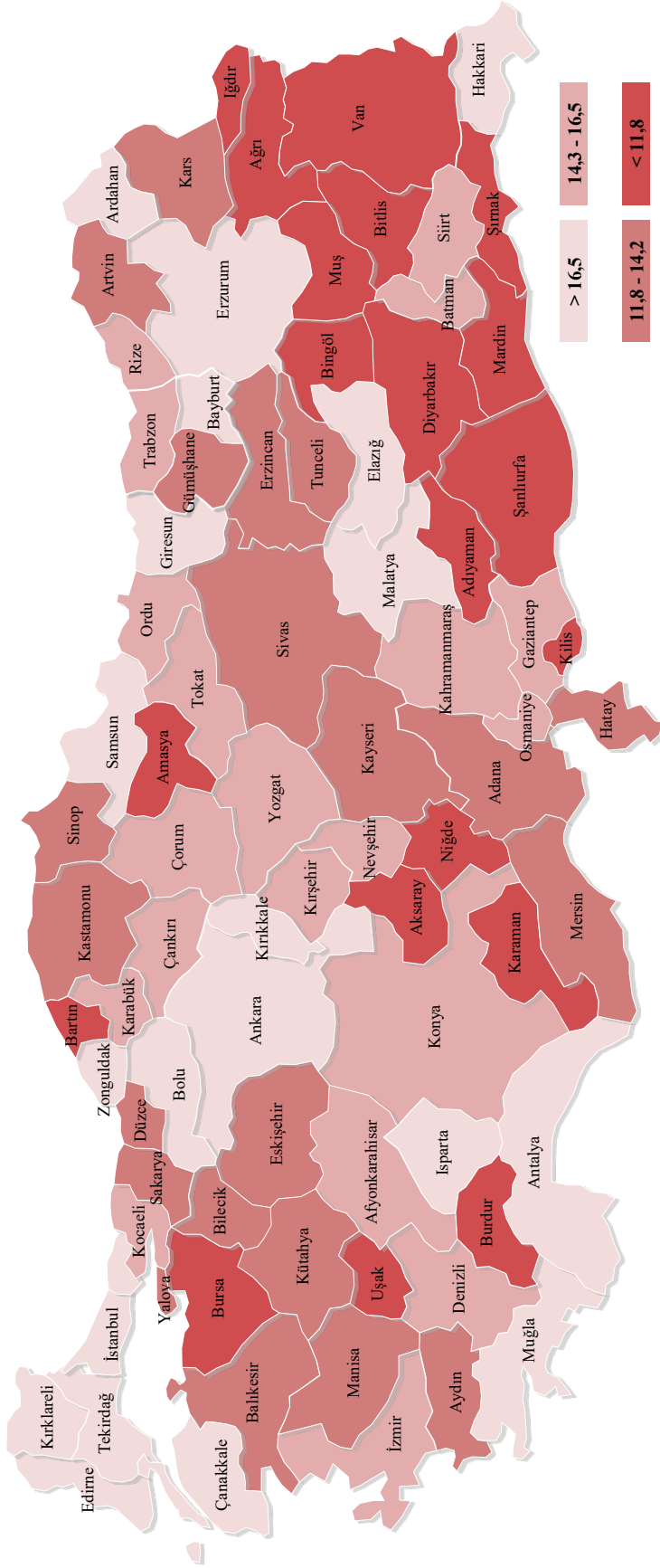
Şekil 7.18. 1.000.000 Kişiye Düşen BT Cihazı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Harita 7.7. İllere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen BT Cihazı Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.11. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Ultrason Cihazı Sayısı, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	51,8	10,4	25,0	87,2
Ege	39,1	21,0	23,8	83,9
İstanbul	23,7	8,5	47,8	80,0
Batı Anadolu	32,7	21,4	22,7	76,8
Türkiye	33,2	12,2	28,7	74,1
Kuzeydoğu Anadolu	56,3	10,1	7,3	73,7
Doğu Karadeniz	38,2	14,5	20,8	73,5
Akdeniz	22,9	13,3	34,9	71,1
Batı Karadeniz	41,8	11,1	16,7	69,6
Orta Anadolu	33,8	8,8	25,1	67,7
Ortadoğu Anadolu	43,4	8,1	13,5	65,0
Batı Marmara	28,4	10,5	19,5	58,4
Doğu Marmara	21,4	4,5	28,6	54,5

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.12. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiye Düşen Doppler Ultrason Cihazı Sayısı, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	60,7	9,7	42,5	112,9
Batı Anadolu	70,9	16,7	14,7	102,3
Orta Anadolu	50,1	14,1	23,9	88,1
Türkiye	51,4	7,9	21,4	80,6
Doğu Marmara	53,9	4,7	18,5	77,1
Batı Marmara	51,1	7,8	13,5	72,4
Ege	43,2	9,9	18,8	72,0
Akdeniz	48,0	4,5	18,6	71,2
Batı Karadeniz	45,4	9,2	13,9	68,6
Kuzeydoğu Anadolu	50,8	9,6	6,4	66,9
Doğu Karadeniz	55,7	0,7	10,4	66,8
Güneydoğu Anadolu	37,9	1,3	15,9	55,0
Ortadoğu Anadolu	36,3	4,1	13,7	54,1

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.13. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen EKO Cihazı Sayısı, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	23,0	4,4	16,4	43,8
Orta Anadolu	22,6	5,1	8,5	36,3
Kuzeydoğu Anadolu	26,1	6,9	1,4	34,4
Batı Anadolu	16,5	8,6	8,6	33,7
Türkiye	20,3	4,0	9,4	33,7
Ege	20,9	3,9	8,6	33,4
Batı Karadeniz	23,6	3,6	6,0	33,2
Doğu Karadeniz	26,0	0,7	6,3	33,0
Doğu Marmara	19,0	2,4	10,1	31,5
Akdeniz	18,8	3,2	9,3	31,3
Batı Marmara	20,0	3,5	6,2	29,7
Ortadoğu Anadolu	20,0	2,8	5,8	28,7
Güneydoğu Anadolu	16,0	2,2	5,9	24,0

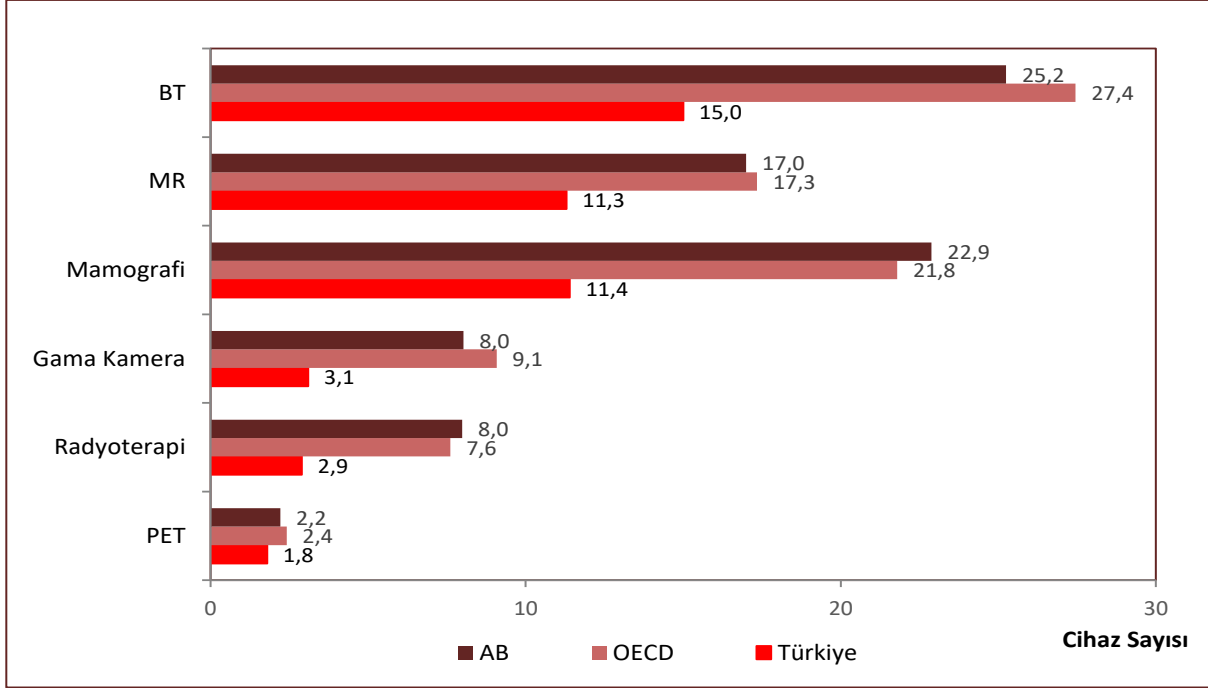
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.14. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000.000 Kişiyeye Düşen Mamografi Cihazı Sayısı, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
İstanbul	3,3	1,3	9,4	14,0
Batı Anadolu	5,4	1,7	5,3	12,4
Batı Marmara	5,9	1,1	5,4	12,4
Akdeniz	4,4	0,9	6,7	12,0
Ege	5,7	0,8	5,2	11,8
Doğu Karadeniz	7,1	0,4	4,1	11,5
Türkiye	4,7	0,9	5,8	11,4
Batı Karadeniz	6,2	0,9	3,6	10,7
Doğu Marmara	5,0	0,7	4,9	10,6
Orta Anadolu	4,4	0,7	4,6	9,7
Ortadoğu Anadolu	3,8	0,8	4,1	8,6
Güneydoğu Anadolu	3,6	0,3	4,3	8,3
Kuzeydoğu Anadolu	4,6	0,5	1,8	6,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.19. 1.000.000 Kişiye Düşen Cihaz Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verileri 2021 yılına aittir. OECD ve AB verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Tablo 7.15. İBBS-1'e Göre Özel Tıp Merkezi ve Özel Poliklinik Sayısı, 2021

İBBS-1	Özel Tıp Merkezi	Özel Poliklinik
İstanbul	233	113
Batı Marmara	14	3
Ege	103	49
Doğu Marmara	52	11
Batı Anadolu	81	35
Akdeniz	61	32
Orta Anadolu	9	4
Batı Karadeniz	17	3
Doğu Karadeniz	8	4
Kuzeydoğu Anadolu	3	0
Ortadoğu Anadolu	10	0
Güneydoğu Anadolu	31	2
Türkiye	622	256

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

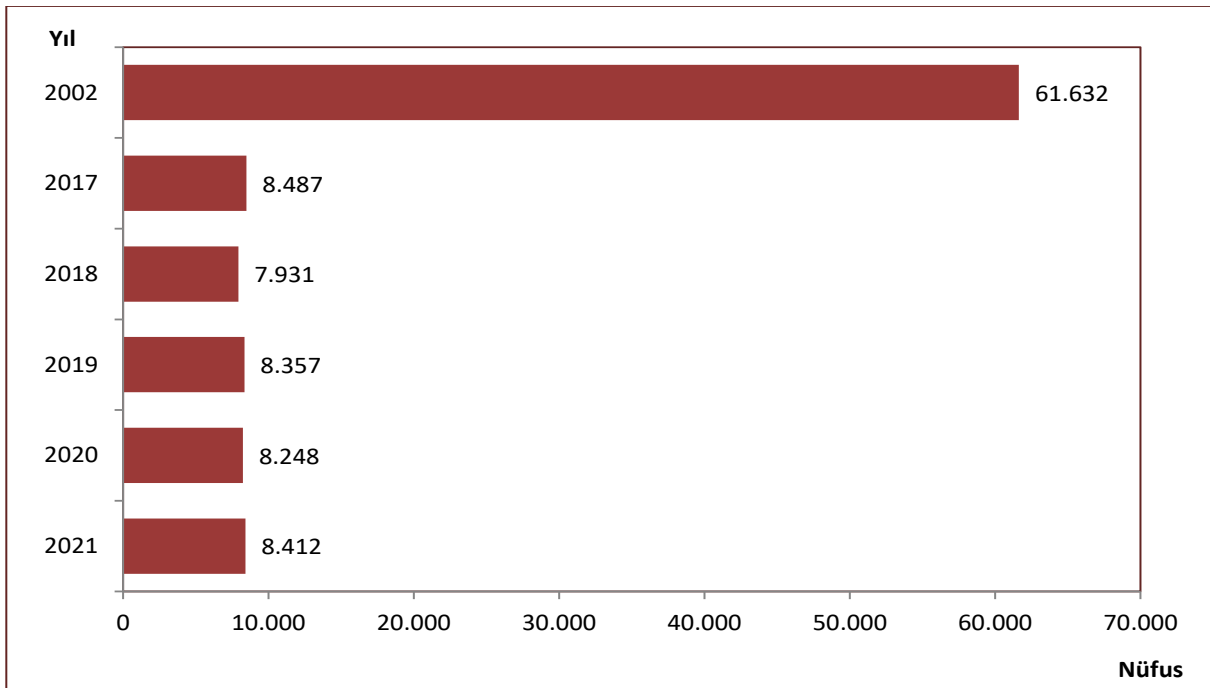
Tablo 7.16. Sektörlere Göre Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlar, 2021

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	133	4.485	-	-	103	1.076	236	5.561
Diş Hastanesi	28	2.003	-	-	3	82	31	2.085
Diş Eğitim Hastanesi	6	536	60	6.317	-	-	66	6.853
Diş Polikliniği (Hastane)	788	3.043	12	91	209	503	1.009	3.637
Diş Polikliniği	-	-	-	-	3.067	12.649	3.067	12.649
Toplam	955	10.067	72	6.408	3.382	14.310	4.409	30.785

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

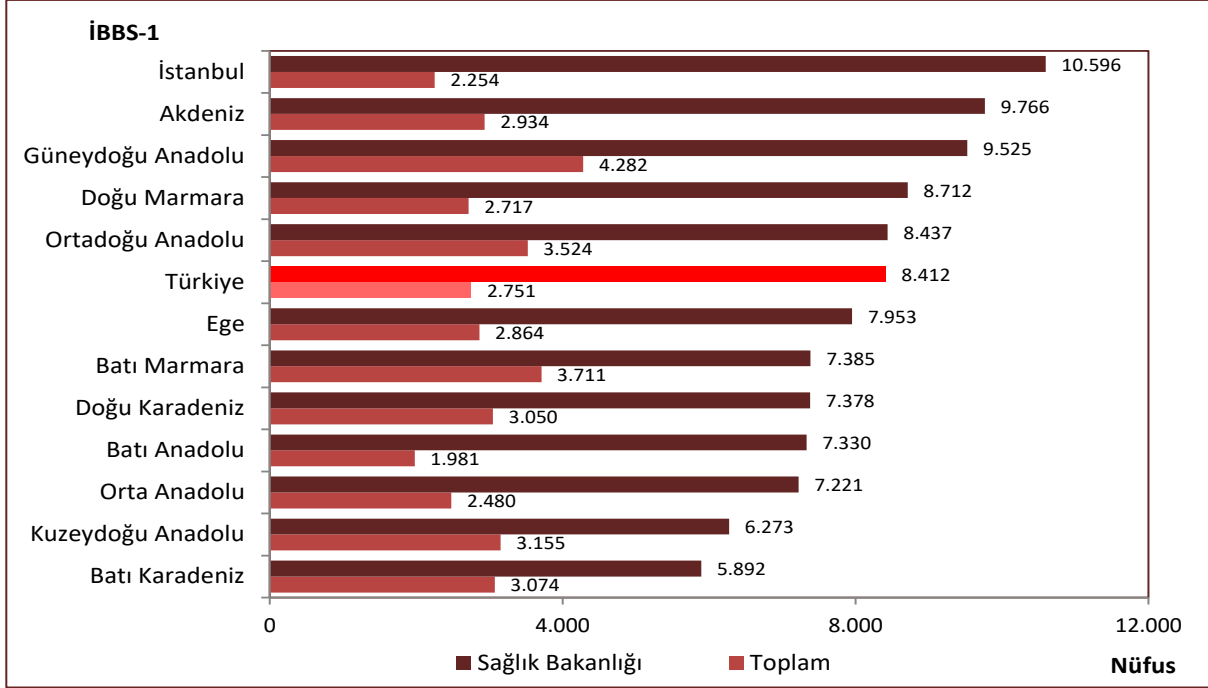
Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve Hastanelere ait Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği ile Diş Tedavi Protez Merkezlerine ait veriler Diş Polikliniği (Hastane) içerisinde gösterilmiştir.

Şekil 7.20. Yıllara Göre Diş Ünitine Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.21. İBBS-1'e Göre Dış Üniteli Başına Düşen Nüfus, Tüm Sektörler, Sağlık Bakanlığı, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 7.17. Sektörlere Göre 31.12.2021 Tarihinde Faal Olarak Ağız ve Diş Sağlığı Hizmeti Veren Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Göstergeler

	Sağlık Bakanlığı		Üniversite		Özel		Toplam	
	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit	Kurum	Ünit
Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi	133	4.485	-	-	105	1.123	238	5.608
Diş Hastanesi	28	2.003	-	-	3	82	31	2.085
Diş Eğitim Hastanesi	6	536	63	6.355	-	-	69	6.891
Diş Polikliniği (Hastane)	818	3.115	13	92	219	516	1.050	3.723
Diş Polikliniği	-	-	-	-	3.166	13.221	3.166	13.221
Toplam	985	10.139	76	6.447	3.493	14.942	4.554	31.528

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ve Hastanelere ait Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği ile Diş Tedavi Protez Merkezlerine ait veriler Diş Polikliniği (Hastane) içerisinde gösterilmiştir.

Tablo 7.18. Yıllara Göre Birinci Basamak Kurum Sayıları, Sağlık Bakanlığı

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Sağlık Ocağı	5.055	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği Birimi	-	25.198	26.252	26.476	26.594	26.928
Aile Sağlığı Merkezi	-	7.774	7.979	7.997	8.015	8.057
Toplum Sağlığı Merkezi (TSM)	-	972	776	778	779	778*
Sağlık Evi	2.899	5.320	5.259	5.078	5.027	4.983
Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı Birimi (ÇEKÜS)	298	177	172	167	166	96
Verem Savaş Dispanseri	277	177	173	174	173	173
Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM)	84	164	175	178	175	336**
E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri	-	189	196	200	198	200
Halk Sağlığı Laboratuvarları	-	83	83	83	84	84

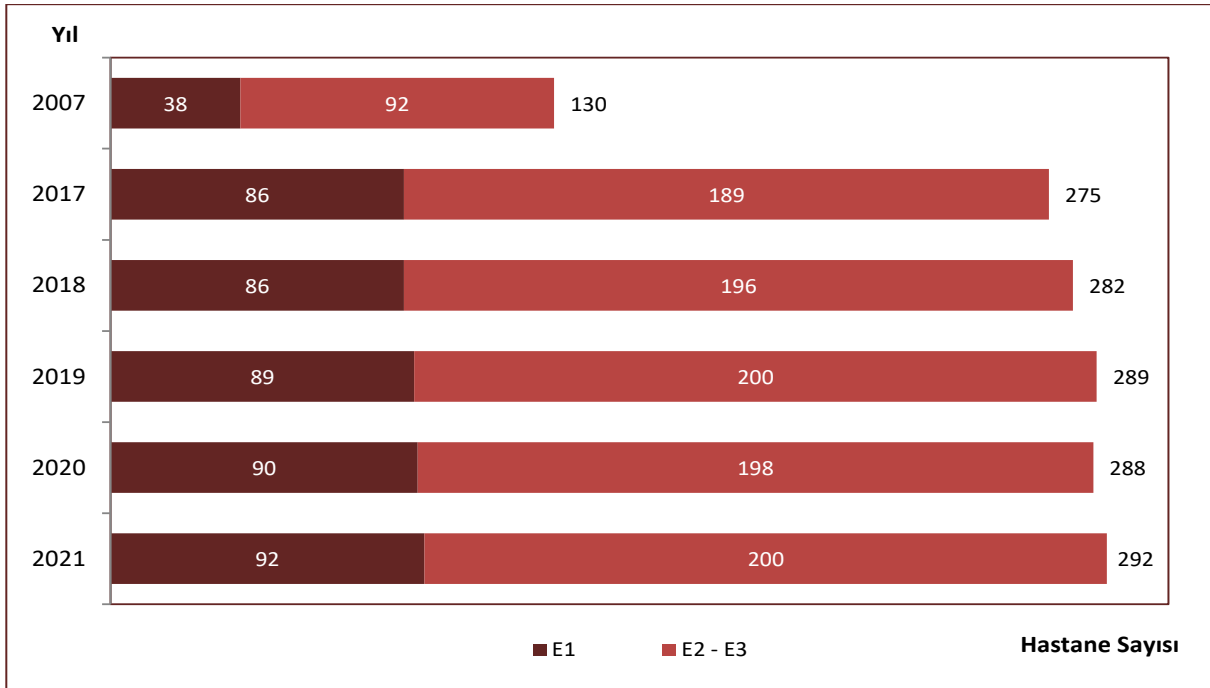
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Toplum Sağlığı Merkezi sayısına, nüfusu 30.000 ve üzeri olan ilçelerde aynı hizmeti veren 429 İlçe Sağlık Müdürlüğü de dahil edildi.

**KETEM sayısına, ÇKYs'de kayıtlı 89 sabit KETEM, mobil araçlarda hizmet veren 42 KETEM, Sağlıklı Hayat Merkezlerinde (SHM) faaliyet gösteren 205 KETEM dahildir.

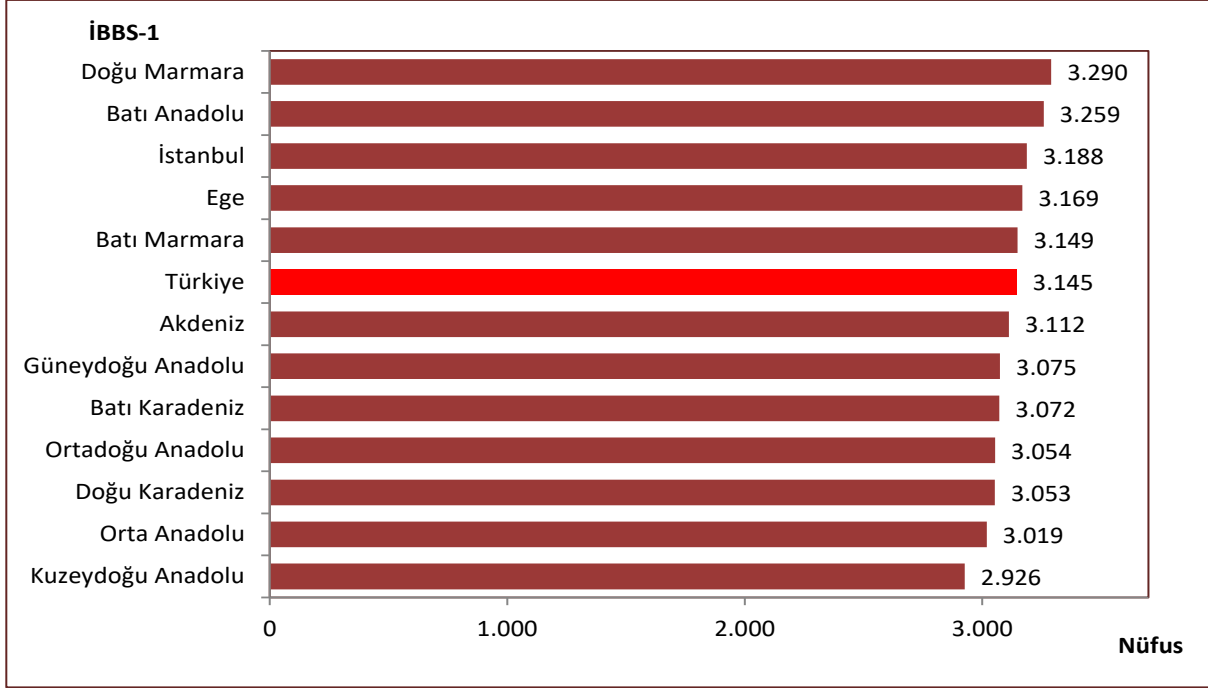
Not: 2021 yılında ÇKYs'de kayıtlı 96 müstakil ÇEKÜS Biriminin yanı sıra SHM bünyesinde hizmet veren 216 ÇEKÜS Birimi bulunmaktadır.

Şekil 7.22. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin Sayısı

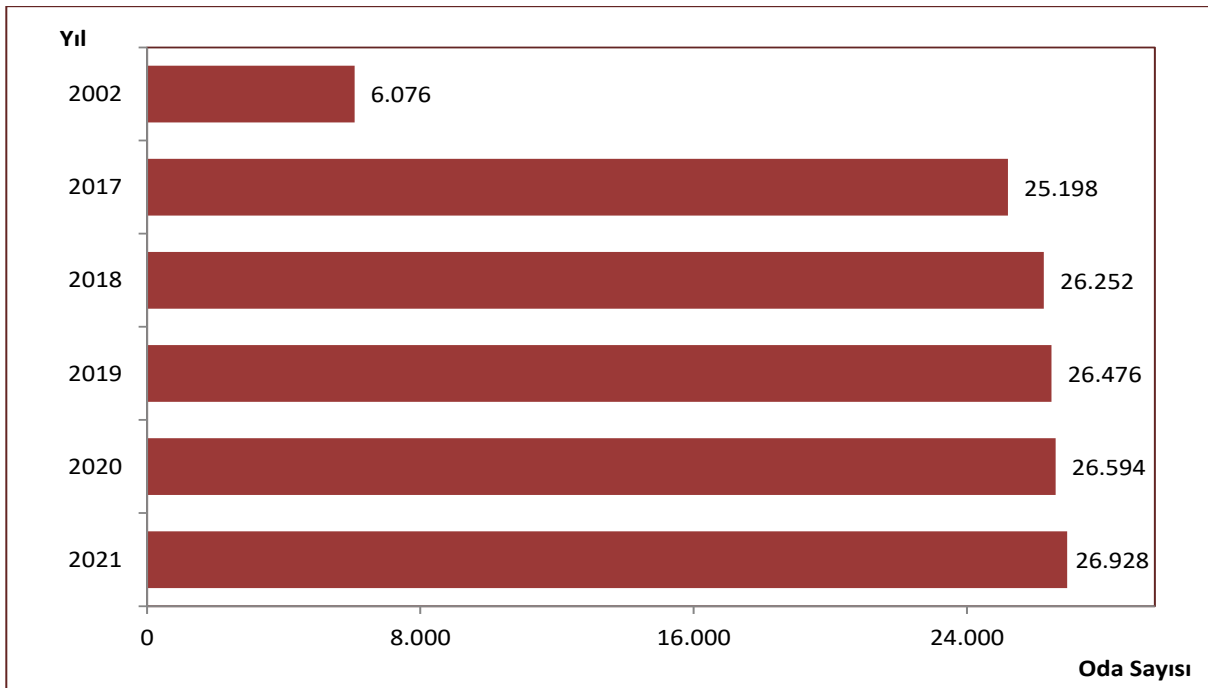
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 7.23. İBBS-1'e Göre Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus, 2021

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 7.24. Yıllara Göre Aile Sağlığı Merkezi Muayene Oda Sayısı

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı*	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus
Adana	32	7.532	33,3	4.522	1.637	76,7	7,2	746	3.034
Adıyaman	12	1.375	21,8	889	311	83,6	4,9	214	2.954
Afyonkarahisar	22	2.324	31,2	1.693	386	87,4	5,2	247	3.013
Ağrı	9	883	16,8	737	117	96,2	2,2	171	3.068
Amasya	7	835	24,9	521	124	73,3	3,7	114	2.942
Ankara	84	19.250	33,5	11.927	3.578	76,1	6,2	1.745	3.294
Antalya	46	7.627	29,1	5.128	1.457	83,1	5,6	786	3.333
Artvin	8	363	21,4	303	42	94,4	2,5	59	2.874
Aydın	23	3.507	30,9	1.989	601	68,4	5,3	364	3.115
Balıkesir	25	3.385	27,1	2.389	558	84,5	4,5	414	3.021
Bilecik	8	600	26,3	485	88	94,7	3,9	75	3.044
Bingöl	8	760	26,8	492	86	73,0	3,0	96	2.949
Bitlis	8	1.065	30,2	676	171	75,6	4,9	111	3.174
Bolu	11	1.465	45,8	1.018	211	81,2	6,6	105	3.048
Burdur	8	770	28,1	496	108	74,9	3,9	97	2.822
Bursa	42	8.379	26,6	5.698	1.615	84,2	5,1	962	3.272
Çanakkale	14	1.779	31,9	1.361	276	90,6	5,0	173	3.221
Çankırı	9	475	24,2	371	53	87,9	2,7	60	3.275
Çorum	16	1.714	32,6	1.279	291	89,9	5,5	187	2.814
Denizli	23	3.233	30,8	1.777	538	65,9	5,1	336	3.128
Diyarbakır	28	4.910	27,4	2.270	1.186	61,0	6,6	566	3.165
Edirne	11	1.936	47,0	1.027	270	61,6	6,6	133	3.099
Elazığ	13	3.164	53,8	1.808	526	68,5	8,9	199	2.955
Erzincan	10	710	29,9	608	82	96,8	3,5	75	3.165
Erzurum	21	3.638	48,1	2.395	472	75,6	6,2	272	2.783
Eskişehir	15	3.655	40,7	2.587	673	86,8	7,5	283	3.174
Gaziantep	33	6.656	31,2	3.442	1.626	68,4	7,6	747	2.852
Giresun	18	1.740	38,7	1.315	307	91,8	6,8	151	2.981
Gümüşhane	6	389	25,9	176	41	50,6	2,7	49	3.064
Hakkari	5	428	15,4	349	69	97,2	2,5	82	3.393
Hatay	24	4.497	26,9	2.775	996	79,3	6,0	509	3.282
Isparta	15	2.113	47,4	1.450	468	88,1	10,5	160	2.785
Mersin	26	5.058	26,7	3.502	1.046	87,3	5,5	613	3.085
İstanbul	234	46.960	29,6	30.558	9.587	81,8	6,1	4.969	3.188
İzmir	63	12.329	27,9	6.660	2.205	65,8	5,0	1.364	3.245
Kars	8	809	28,8	627	117	90,6	4,2	97	2.898
Kastamonu	17	1.121	29,8	694	121	69,4	3,2	119	3.156
Kayseri	27	4.928	34,4	3.152	1.003	80,3	7,0	463	3.098
Kırklareli	10	1.013	27,7	814	192	99,1	5,2	116	3.158
Kırşehir	6	600	24,7	503	82	97,1	3,4	82	2.963
Kocaeli	29	4.893	24,1	3.283	1.078	86,1	5,3	596	3.412

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Tablo 7.19. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021 – Devamı

İl Adı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	10.000 Kişiyeye Düşen Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Sayısı	Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Nitelikli Yatak Oranı*	10.000 Kişiyeye Düşen Yoğun Bakım Yatak Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Sayısı	Aile Hekimliği Birimi Başına Düşen Nüfus
Konya	45	8.767	38,5	6.016	1.570	83,6	6,9	704	3.234
Kütahya	14	1.984	34,3	1.258	284	74,0	4,9	197	2.937
Malatya	19	3.214	39,7	1.959	618	75,5	7,6	280	2.888
Manisa	28	4.801	33,0	3.143	963	81,9	6,6	460	3.167
Kahramanmaraş	19	3.162	27,0	1.778	940	80,0	8,0	397	2.950
Mardin	12	1.446	16,8	943	324	84,0	3,8	281	3.070
Muğla	22	2.232	21,9	1.615	328	84,8	3,2	310	3.294
Muş	7	770	19,0	588	105	88,4	2,6	126	3.216
Nevşehir	10	857	27,8	701	140	97,8	4,5	103	2.990
Niğde	8	928	25,5	598	137	75,6	3,8	127	2.864
Ordu	18	2.294	30,1	1.358	452	73,7	5,9	243	3.131
Rize	11	1.110	32,1	885	113	88,8	3,3	103	3.356
Sakarya	18	2.338	22,0	1.815	446	95,9	4,2	317	3.347
Samsun	26	5.317	38,8	3.669	934	83,7	6,8	418	3.281
Siirt	8	783	23,6	617	125	93,8	3,8	106	3.132
Sinop	7	785	35,9	591	126	89,7	5,8	67	3.260
Sivas	20	2.930	46,1	1.820	402	72,0	6,3	210	3.029
Tekirdağ	20	3.223	28,9	2.251	737	90,5	6,6	339	3.284
Tokat	15	2.299	38,2	1.853	320	93,6	5,3	201	2.998
Trabzon	22	3.417	41,8	2.147	491	73,4	6,0	277	2.948
Tunceli	6	150	17,9	124	25	99,2	3,0	31	2.698
Şanlıurfa	20	4.216	19,7	2.286	1.224	76,4	5,7	660	3.247
Uşak	8	1.235	33,1	939	183	89,3	4,9	125	2.985
Van	15	3.030	26,6	2.213	663	93,5	5,8	365	3.126
Yozgat	16	1.210	28,9	999	177	96,7	4,2	143	2.927
Zonguldak	12	2.311	39,2	1.008	373	52,0	6,3	193	3.055
Aksaray	10	1.114	26,0	850	195	92,5	4,5	139	3.087
Bayburt	1	320	37,6	256	47	93,8	5,5	31	2.743
Karaman	6	589	22,8	463	125	99,8	4,8	93	2.783
Kırıkkale	7	1.239	44,9	684	180	64,6	6,5	94	2.936
Batman	12	1.827	29,2	1.227	433	88,0	6,9	198	3.163
Şırnak	7	728	13,3	516	112	83,8	2,0	175	3.123
Bartın	3	432	21,4	154	90	45,0	4,5	74	2.726
Ardahan	3	215	22,6	184	26	97,4	2,7	36	2.637
İğdır	4	313	15,4	242	49	91,7	2,4	64	3.174
Yalova	7	733	25,2	448	195	83,3	6,7	82	3.549
Karabük	6	726	29,1	551	131	92,6	5,3	86	2.899
Kilis	2	337	23,1	256	74	97,3	5,1	48	3.038
Osmaniye	10	1.348	24,4	662	358	66,9	6,5	191	2.895
Düzce	9	899	22,4	580	143	76,7	3,6	127	3.157
Türkiye	1.547	254.497	30,1	163.993	48.753	79,7	5,8	26.928	3.145

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Yoğun bakım yatakları dahil değildir.

Bölüm 7 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 31.12.2021 tarihinde faal olan hastanelere ilişkin iki tablo hariç (Tablo 7.5 ve Tablo 7.17) tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının altyapısına ilişkin tablo ve şekillerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar ve altyapıları hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 7.1, Harita 7.2, Harita 7.3, Harita 7.4, Harita 7.6 ve Harita 7.7 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde, Harita 7.5, Harita 7.8 ve Harita 7.9 için illere ait değerler en yakın tam sayıya yuvarlanarak alındı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ 25/05/2018 tarihinde yayımlanan “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği” ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.
- ☑ Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 31/05/2019 tarihinde yayımlanan “Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması” Genelgesine göre E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri birinci basamak, E1 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri ise ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlandı.
- ☑ Sağlık Bakanlığı hastanelerine ilişkin tablo, şekil ve haritalarda yıl içerisinde birinci basamak sağlık kuruluşu olarak hizmet veren Entegre İlçe Devlet Hastaneleri hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Hastane ve yatak sayılarının belirtildiği tablo ve şekillerde 2012-2015 döneminde; Sağlık Bakanlığı, üniversite ve özel sektör dışında kalan Milli Savunma Bakanlığı hastaneleri, belediye hastaneleri ve diğer kamu kuruluşlarına ait hastaneler “Diğer” olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığının (MSB) verileri 2012 yılı öncesinde sadece hastane ve yatak sayısı olarak kullanılmış olup tablo ve şekillerde “Diğer” sektör içerisine dahil edildi. 2012-2015 dönemi için tüm göstergelere dahil edilmiş olup karşılaştırılabilir olması açısından hastane ve yatak sayısı dışında kalan göstergelere ait veriler Özel Sektör içerisinde gösterildi.
- ☑ 2002 yılı SSK hastanelerine ait veriler, karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığına dahildir.
- ☑ **Hastane yatağı:** Hastaların 24 saatten fazla bakım ve tedavilerinin sağlanması amacıyla yatırıldığı, hasta odalarında ya da hastalara devamlı tıbbi bakım hizmeti verilen birimlere yerleştirilen yataklara verilen addır. Hasta yatağı sayısına; yoğun bakım, prematüre ve yenidoğan ünitesindeki yataklar (kuvöz, açık bebek yatağı), yanık merkezi ve yanık odalarındaki yataklar, nitelikli yataklar dahil edildi.
- ☑ **Nitelikli yatak:** 1 veya 2 yataklı, tuvaletli ve duşlu olma şartlarını sağlayan odalardaki yataklardır. Bu sayılar toplam yatak sayısına dahildir.
- ☑ Uluslararası karşılaştırmalarda, ülkelere ait cihaz sayısı ayaktan ve yatarak tedavi veren sağlık kurumlarına ait olup Türkiye verisi hastanelerdeki cihaz sayısını içermektedir.
- ☑ Aile Sağlığı Merkezi muayene oda sayısı verisi 2002 yılı için Sağlık Ocaklarına, 2017-2021 yılları için Aile Sağlığı Merkezlerine aittir.

BÖLÜM 8

Sağlık Hizmetlerinin Kullanımı

Tablo 8.1. Yıllara ve Kurum Türlerine Göre Toplam Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Sağlık Ocağı	69.103.517	-	-	-	-	-
Aile Hekimliği	-	228.098.527	258.436.607	278.043.149	247.273.830	239.053.780
Verem Savaş Dispanseri	2.012.458	1.391.817	1.332.580	1.256.364	769.343	788.679
ÇEKÜS Birimi*	2.980.481	646.856	366.095	309.984	153.890	123.859
TSM'ler Tarafından Yapılan Diğer Muayeneler*	-	4.496.425	4.821.348	3.959.746	1.767.606	1.826.891
Özel Poliklinikler	731.132	501.993	539.593	629.221	435.764	598.356
E2-E3 Entegre İlçe Hastaneleri	-	3.356.809	3.577.348	3.903.402	2.719.502	3.133.755
Birinci Basamak Toplamı	74.827.588	238.492.427	269.073.571	288.101.866	253.119.935	245.525.320
Özel Tıp Merkezleri	9.824.802	18.912.829	19.055.722	18.298.592	14.527.627	15.672.466
Hastaneler**	124.313.659	461.519.553	494.385.911	506.503.164	332.613.569	414.454.404
Sağlık Bakanlığı	109.793.128	350.347.005	377.045.707	387.622.848	239.981.820	305.040.174
Üniversite	8.823.361	38.963.933	42.665.139	46.211.148	31.725.506	40.102.992
Özel	5.697.170	72.208.615	74.675.065	72.669.168	60.906.243	69.311.238
2. ve 3. Basamak Toplamı	134.138.461	480.432.382	513.441.633	524.801.756	347.141.196	430.126.870
Genel Toplam	208.966.049	718.924.809	782.515.204	812.903.622	600.261.131	675.652.190

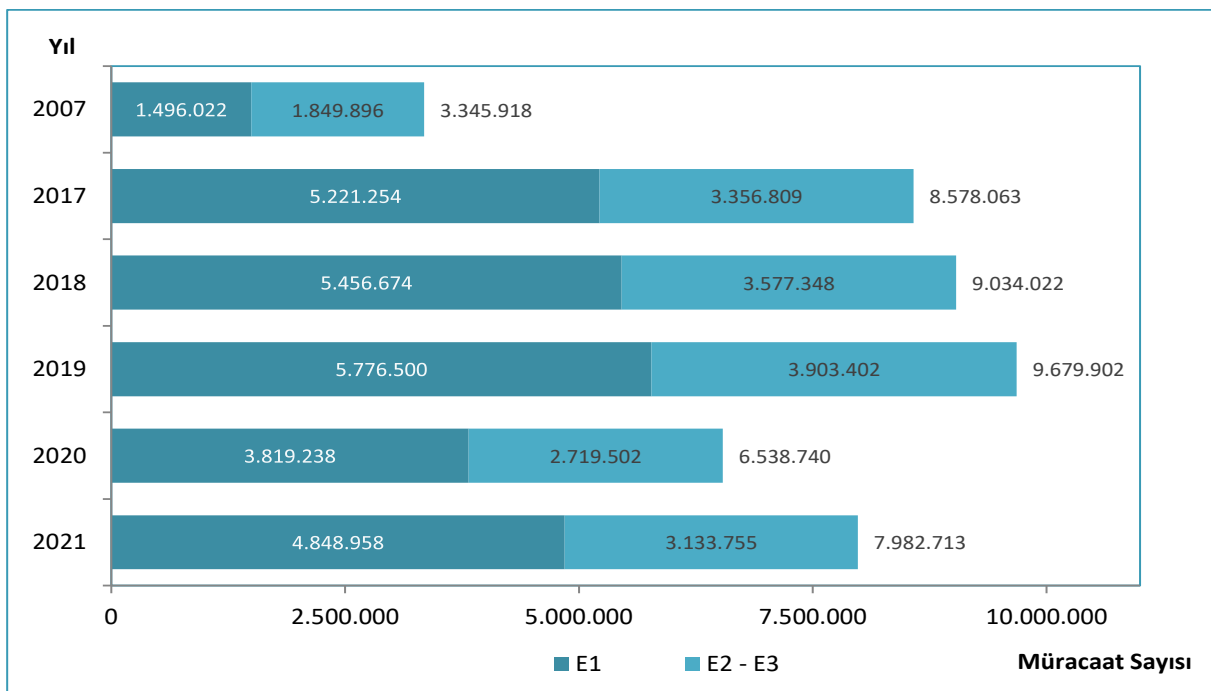
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Danışmanlık hizmeti başvuruları, hekime müracaat sayısına dahil edilmedi.

**2. ve 3. basamak hastanelerde hekime müracaat sayısına 1. basamak sağlık kuruluşu olan E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahil olmayıp E1 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

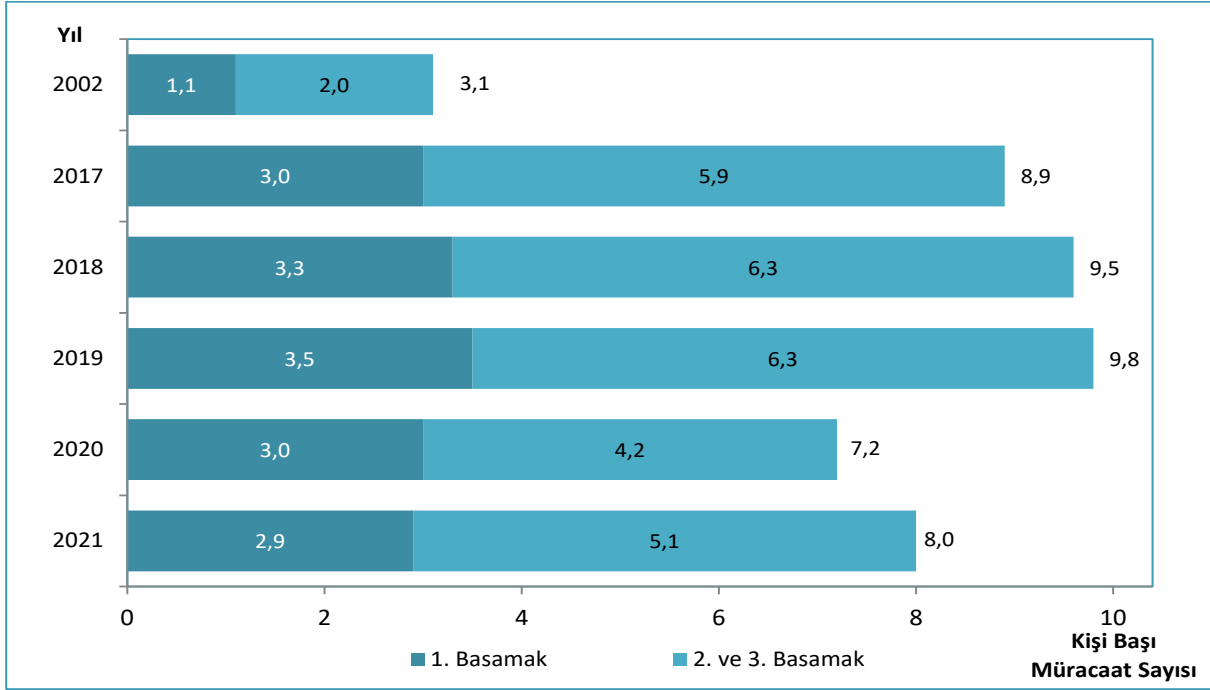
Not: Dış hekime yapılan müracaatlar dahil değildir.

Şekil 8.1. Yıllara Göre Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde Hekime Müracaat Sayısı

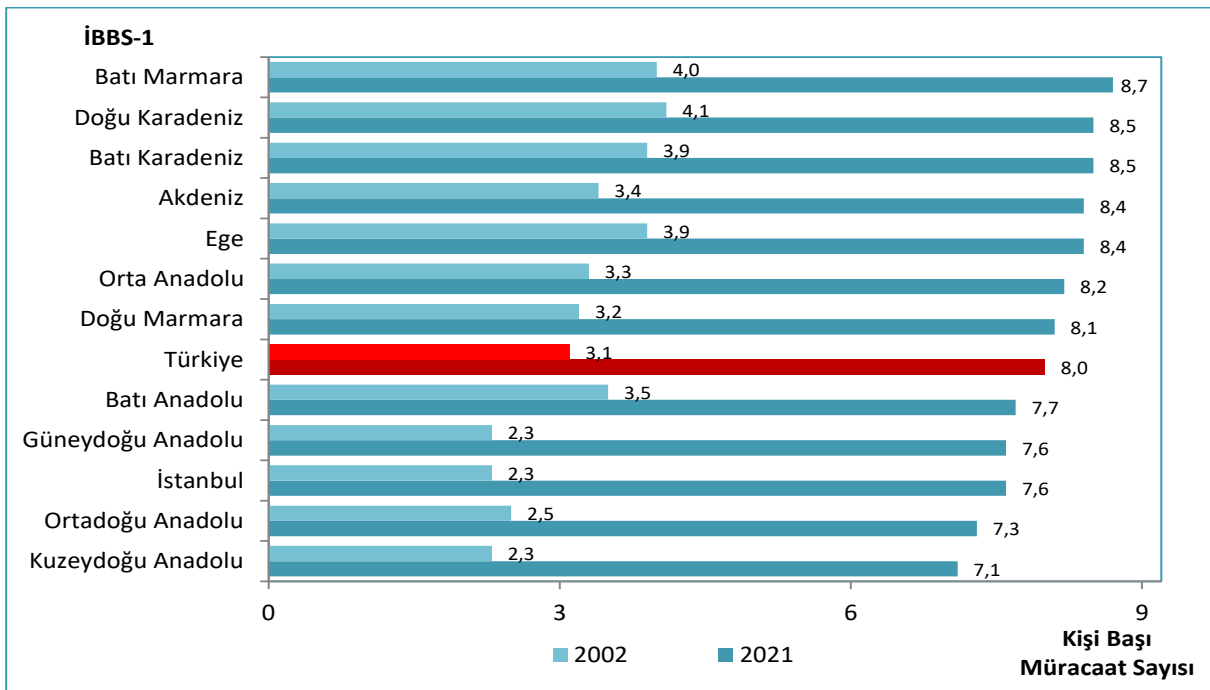
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.2. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler

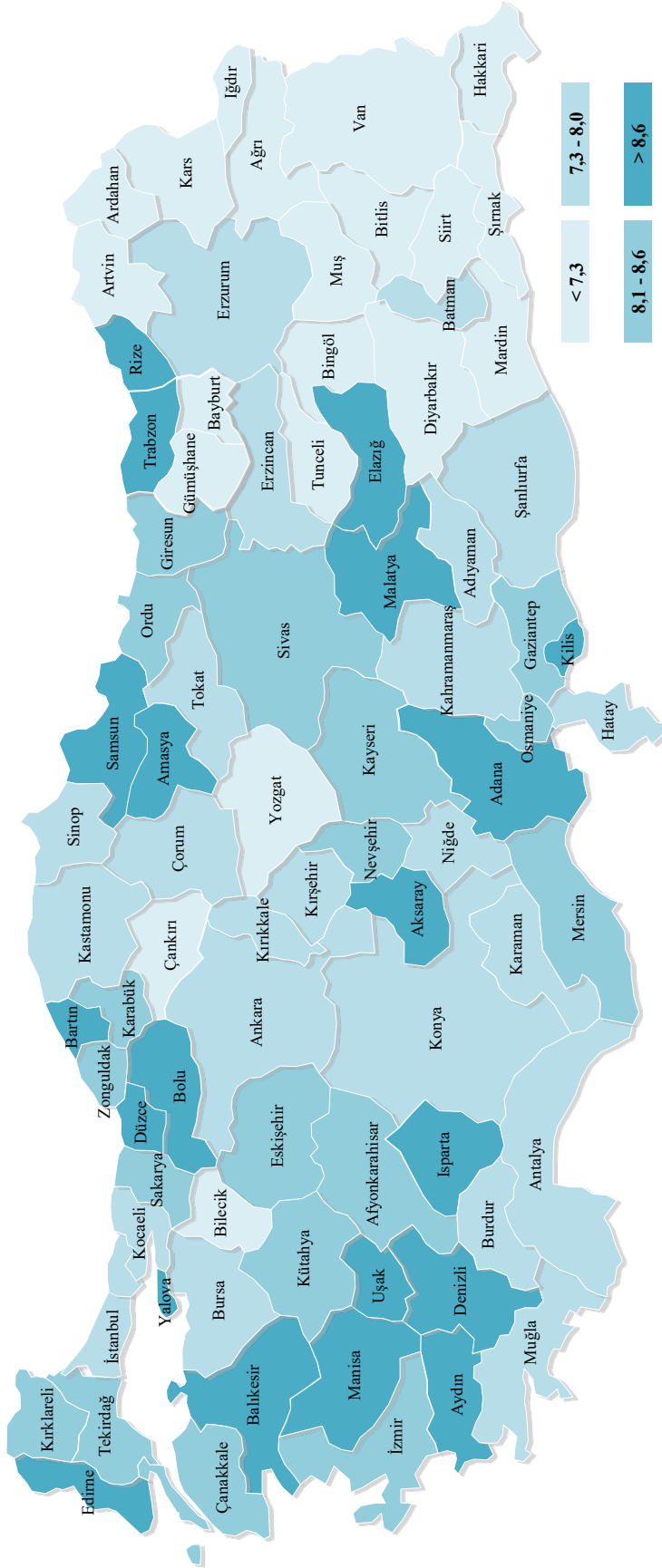
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.3. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

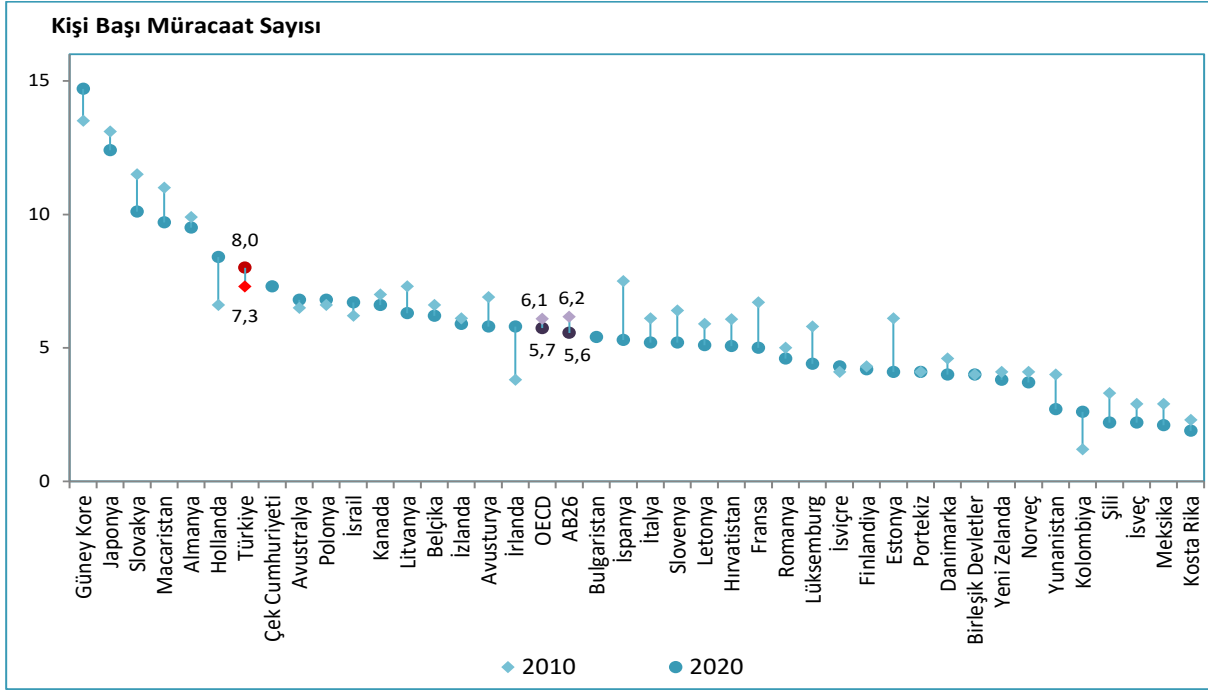
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 8.1. İllere Göre Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

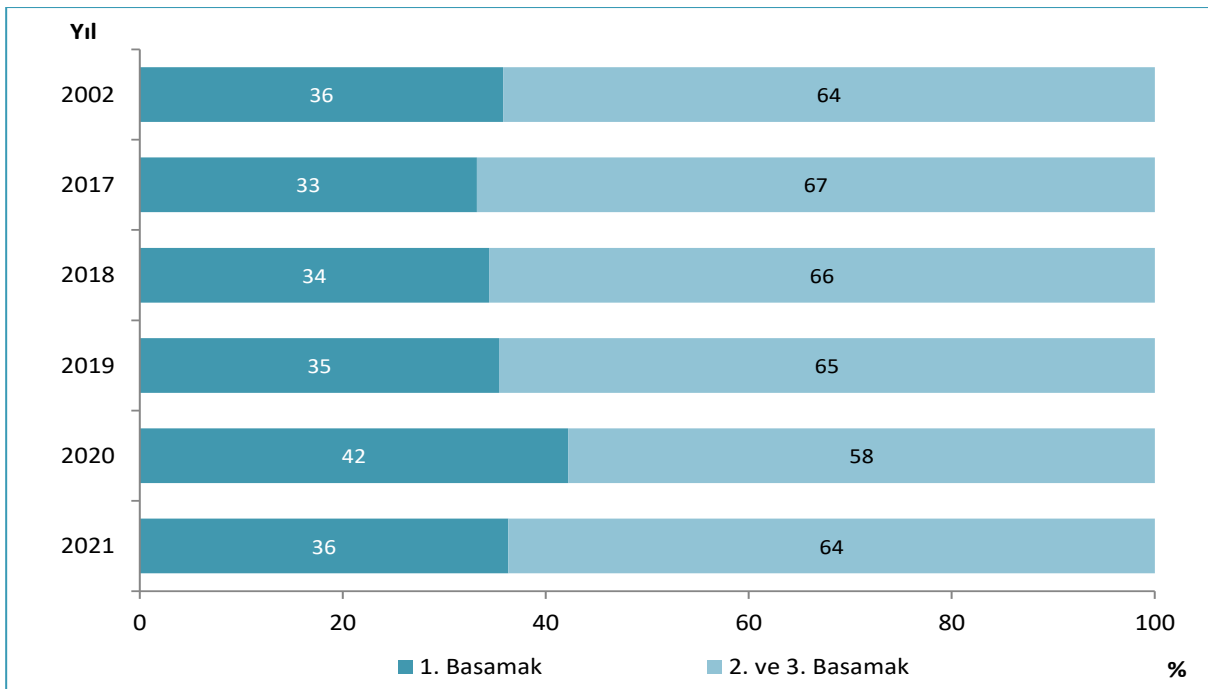
Şekil 8.4. Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2010, 2020

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

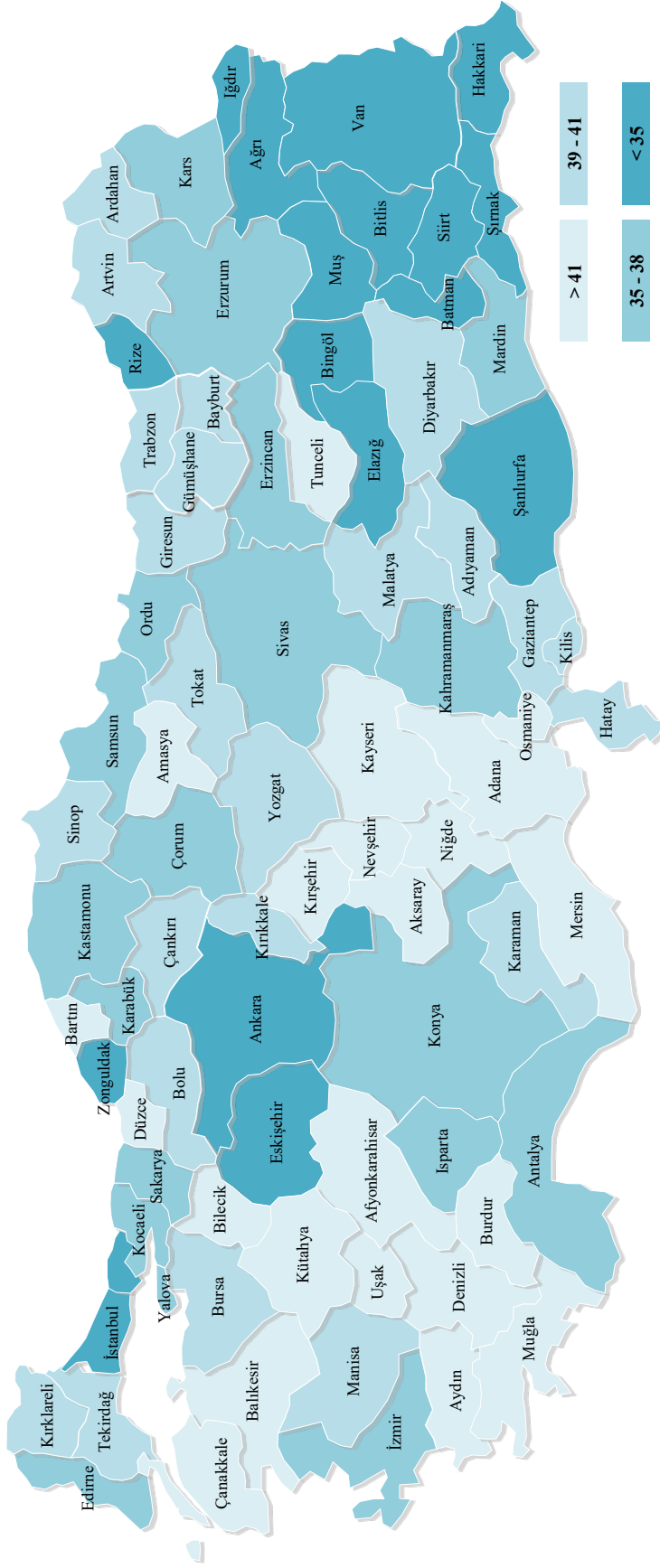
Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yılına aittir.

Şekil 8.5. Yıllara ve Hizmet Kapsamına Göre Hekime Müracaat Sayısının Oranı, (%), Tüm Sektörler

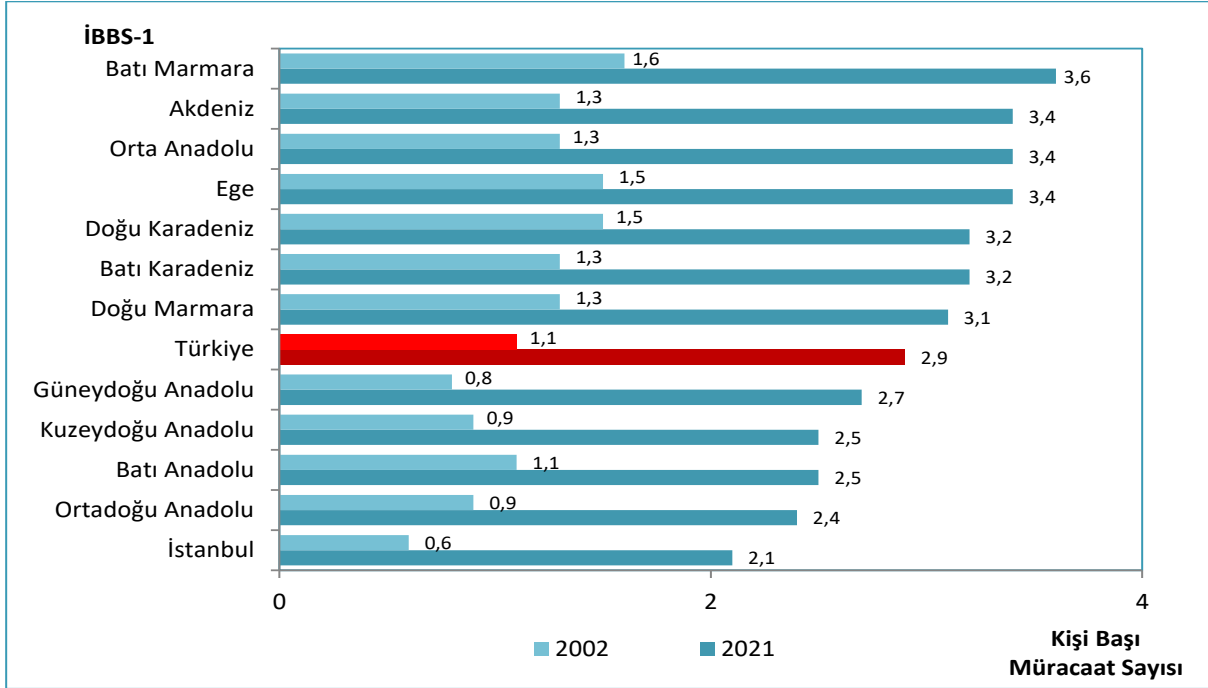
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 8.2. İllere Göre Birinci Basamak Müracaatların Tüm Müracaatlar İçerisindeki Oranı, (%), 2021

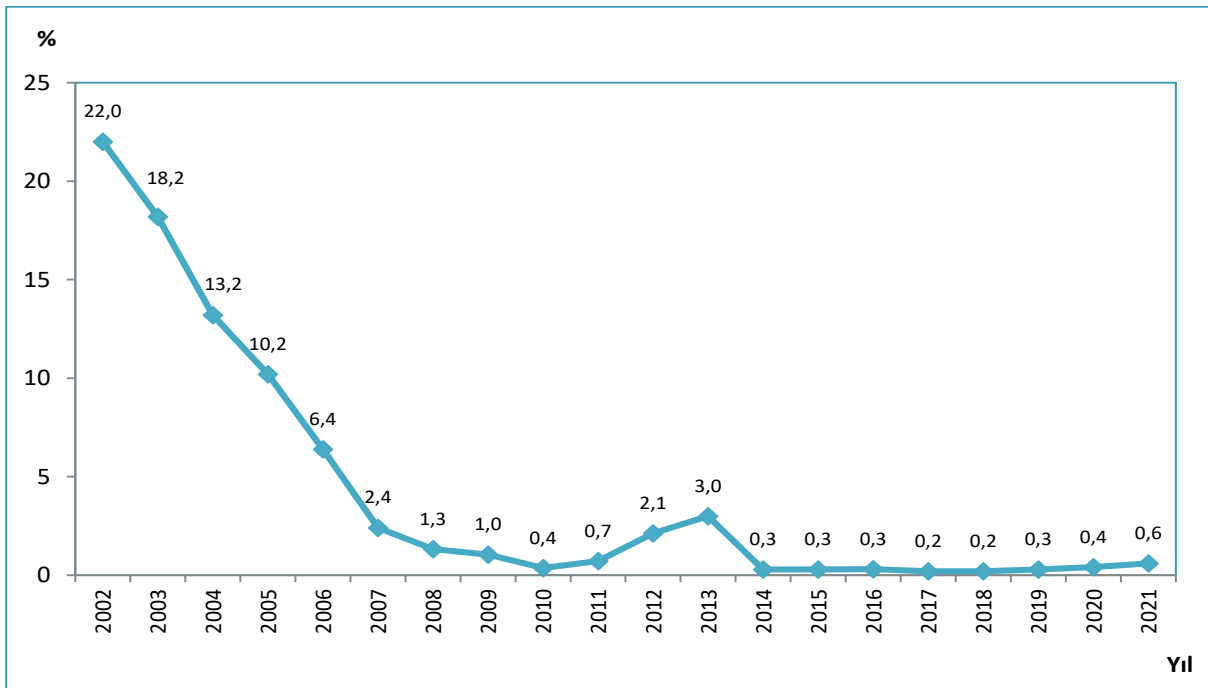
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.6. İBBS-1'e Göre Birinci Basamak Kuruluşlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

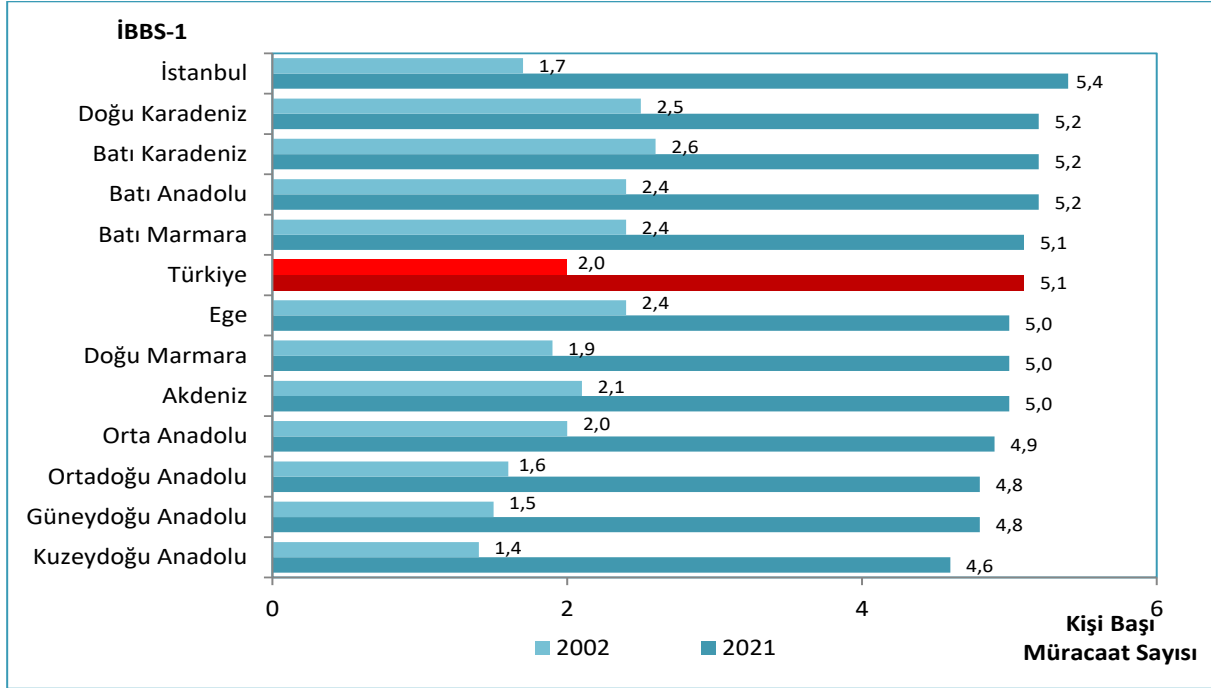
Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.7. Yıllara Göre Aile Hekimliği Birimi Sevk Hızı, Sağlık Bakanlığı, (%)

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Şekil 8.8. İBBS-1'e Göre İkinci ve Üçüncü Basamak Sağlık Kurumlarında Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

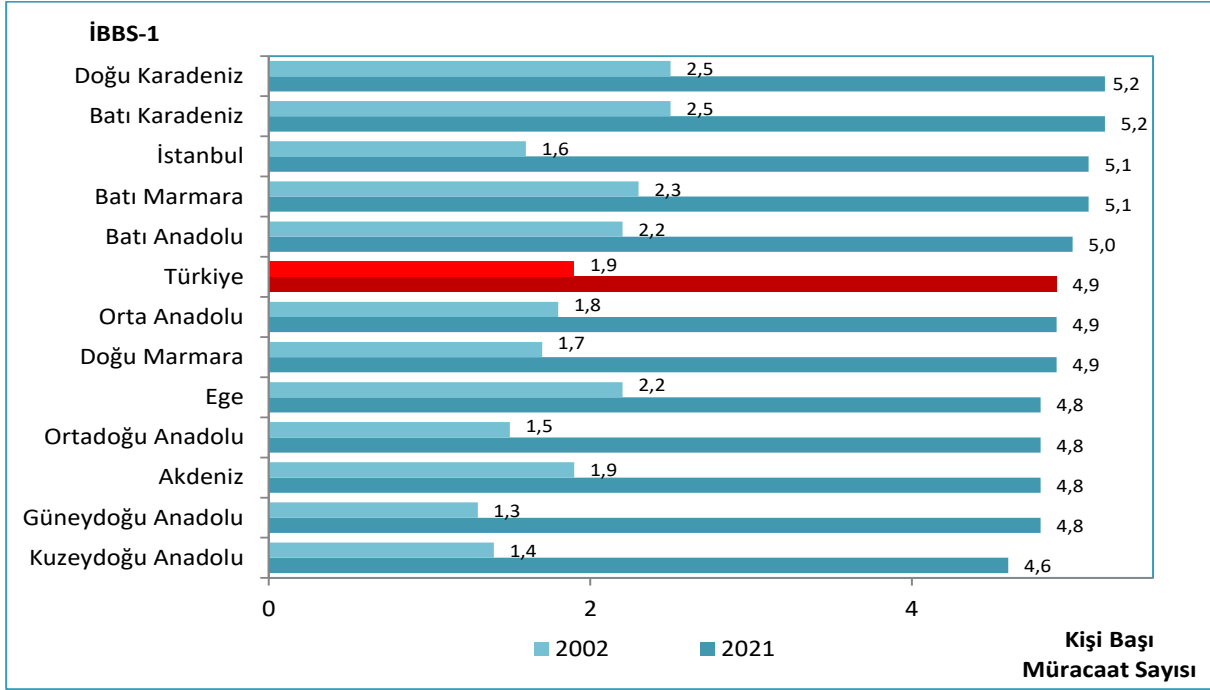
Tablo 8.2. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelere Kişi Başı Müracaat Sayısı

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Sağlık Bakanlığı	1,7	4,4	4,6	4,7	2,9	3,6
Üniversite	0,1	0,5	0,5	0,6	0,4	0,5
Özel	0,1	0,9	0,9	0,9	0,7	0,8
Toplam	1,9	5,8	6,1	6,1	4,0	4,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

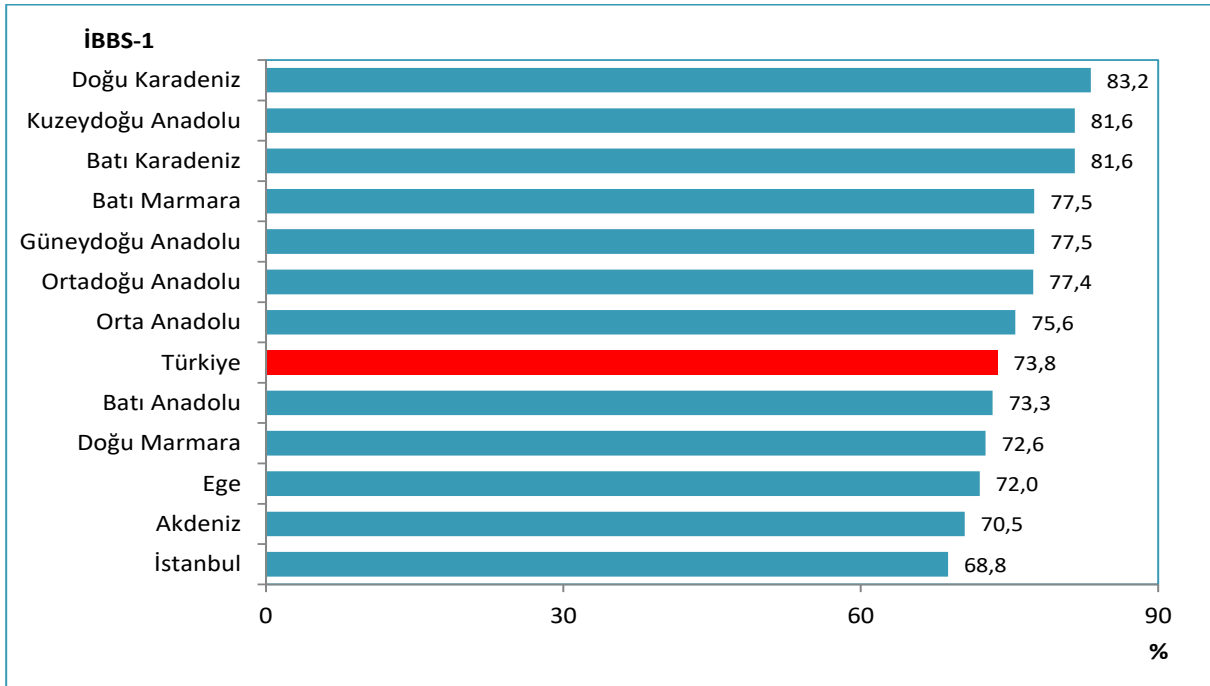
Şekil 8.9. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Hastanelere Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

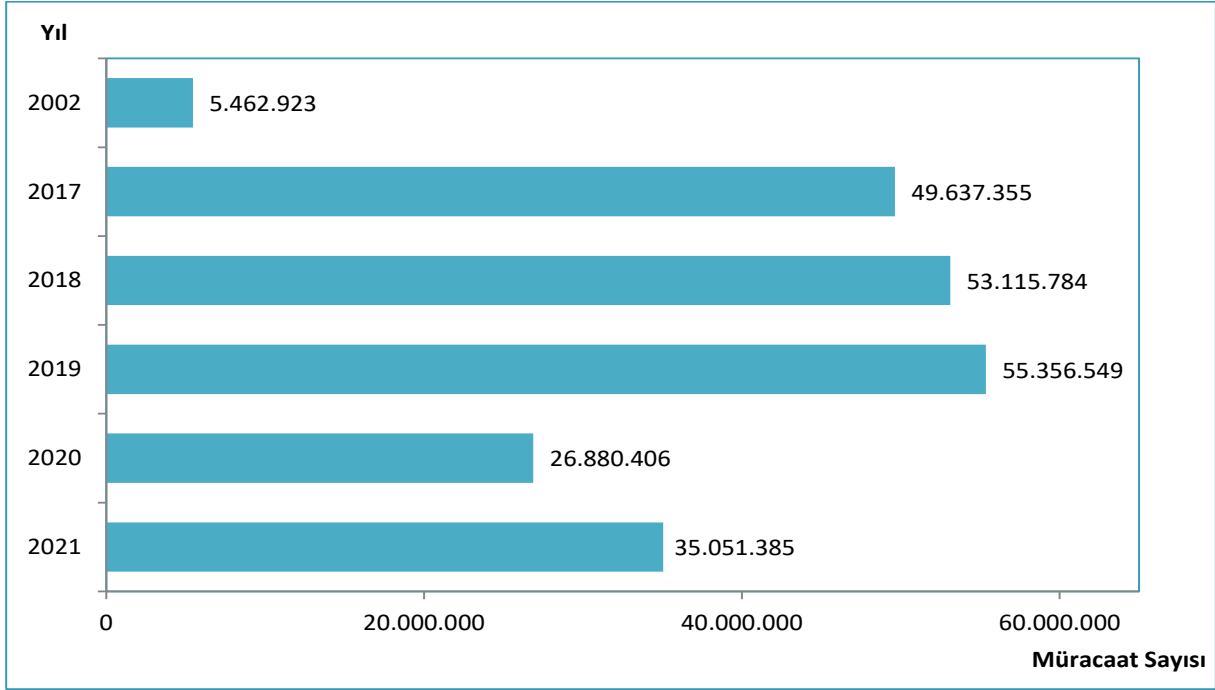
Şekil 8.10. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerine Müracaatların Tüm Sektörlerdeki Hastanelere Müracaatlar İçindeki Oranı, (%), 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde hekime yapılan müracaatlar dahildir.

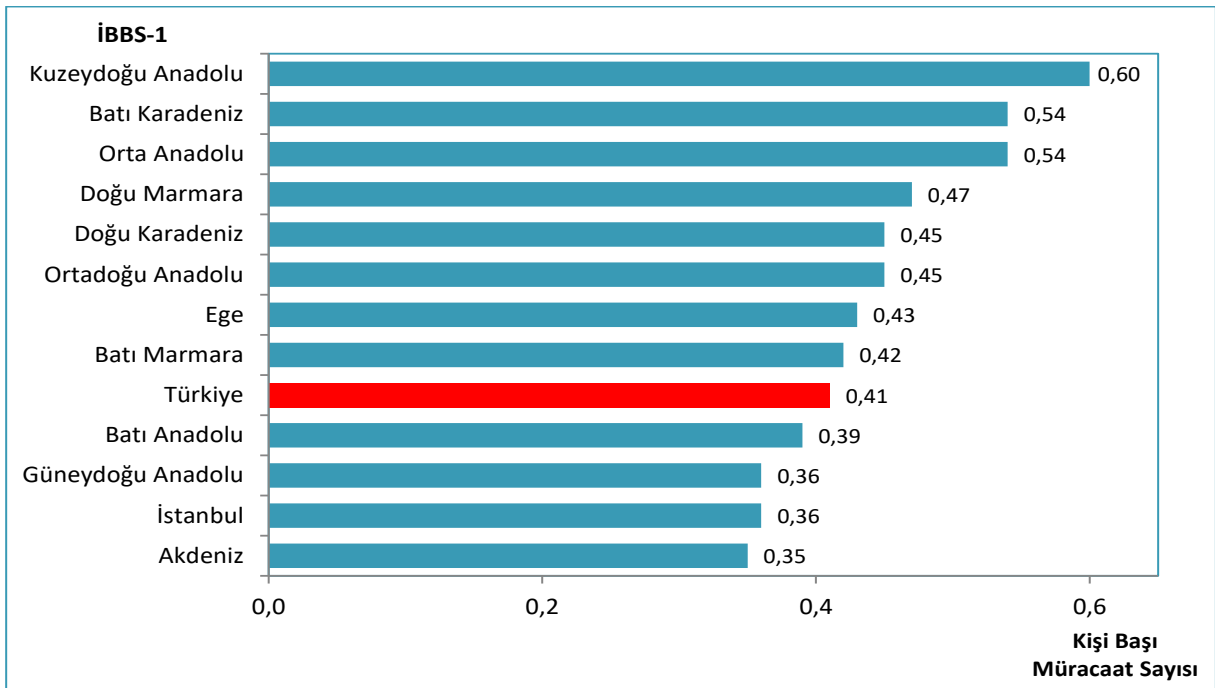
Şekil 8.11. Yıllara Göre Diş Hekimine Yapılan Müracaat Sayıları, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2002 yılı verisi sadece Sağlık Bakanlığına aittir.

Şekil 8.12. İBBS-1'e Göre Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.3. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Sayısı

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Sağlık Bakanlığı	4.169.779	7.606.159	7.675.972	7.742.707	5.517.337	6.110.494
Üniversite	781.990	1.982.410	1.955.983	2.072.720	1.546.362	1.859.399
Özel	556.494	4.120.734	4.019.422	3.990.922	3.556.818	3.815.599
Toplam	5.508.263	13.709.303	13.651.377	13.806.349	10.620.517	11.785.492

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.4. İBBS-1'e Göre Sağlık Bakanlığı Hastanelerinde Yatan Hastaların Sayısı ve Toplam Yatan Hasta Sayısı İçindeki Oranı, (%), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Toplam	Sağlık Bakanlığı Oranı (%)
Doğu Karadeniz	271.695	442.533	61,4
Batı Karadeniz	387.452	659.269	58,8
Kuzeydoğu Anadolu	167.232	293.637	57,0
Güneydoğu Anadolu	725.335	1.275.981	56,8
Ortadoğu Anadolu	328.751	584.828	56,2
Doğu Marmara	609.778	1.136.218	53,7
Orta Anadolu	319.154	598.439	53,3
Batı Marmara	257.566	491.613	52,4
Türkiye	6.110.494	11.785.492	51,8
Batı Anadolu	603.446	1.191.482	50,6
Ege	719.321	1.424.132	50,5
Akdeniz	819.223	1.641.669	49,9
İstanbul	901.541	2.045.691	44,1

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.5. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Ameliyat Sayıları

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Sağlık Bakanlığı	1.072.417	2.590.538	2.766.914	2.796.484	1.613.841	2.191.281
Üniversite	307.108	815.076	903.002	948.936	708.994	939.861
Özel	218.837	1.525.685	1.531.822	1.478.395	1.399.383	1.572.952
Toplam	1.598.362	4.931.299	5.201.738	5.223.815	3.722.218	4.704.094

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.6. Sektörlere ve Ameliyat Gruplarına Göre Ameliyat Sayıları ve Dağılımı, (%), 2021

	A		B		C		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sağlık Bakanlığı	263.967	43,8	754.433	45,5	1.172.881	48,0	2.191.281	46,6
Üniversite	148.216	24,6	373.474	22,5	418.171	17,1	939.861	20,0
Özel	190.180	31,6	530.777	32,0	851.995	34,9	1.572.952	33,4
Toplam	602.363	100	1.658.684	100	2.443.047	100	4.704.094	100

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.7. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre 1.000 Kişiye Düşen Ameliyat Sayıları, 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	29,8	20,6	18,3	68,7
Akdeniz	28,2	13,8	19,4	61,4
Ege	25,9	12,3	21,0	59,2
İstanbul	25,6	6,4	26,2	58,2
Türkiye	25,9	11,1	18,6	55,6
Doğu Marmara	25,3	7,7	20,9	53,9
Batı Karadeniz	28,6	11,5	12,2	52,3
Doğu Karadeniz	30,4	9,8	10,5	50,7
Orta Anadolu	23,8	12,5	13,6	50,0
Güneydoğu Anadolu	23,1	7,2	17,8	48,0
Batı Marmara	23,8	8,3	12,4	44,6
Ortadoğu Anadolu	20,9	14,2	8,3	43,4
Kuzeydoğu Anadolu	20,8	15,9	4,8	41,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.8. İBBS-1'e ve Ameliyat Gruplarına Göre 1.000 Kişiyeye Düşen Ameliyat Sayıları, 2021

İBBS-1	A	B	C	Toplam
Batı Anadolu	10,9	24,5	33,3	68,7
Akdeniz	7,1	21,9	32,4	61,4
Ege	7,5	21,3	30,4	59,2
İstanbul	9,9	19,4	28,9	58,2
Türkiye	7,1	19,6	28,9	55,6
Doğu Marmara	6,9	20,2	26,8	53,9
Batı Karadeniz	6,0	20,2	26,0	52,3
Doğu Karadeniz	6,1	18,6	26,0	50,7
Orta Anadolu	4,4	18,3	27,3	50,0
Güneydoğu Anadolu	3,8	15,0	29,2	48,0
Batı Marmara	5,4	16,2	22,9	44,6
Ortadoğu Anadolu	3,7	15,2	24,5	43,4
Kuzeydoğu Anadolu	3,4	15,4	22,7	41,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.9. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Ameliyat Sayısının Hastane Müracaat Sayısına Oranı, (%), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Batı Anadolu	0,8	2,8	3,0	1,4
Akdeniz	0,8	2,8	2,1	1,3
Ege	0,7	2,2	2,6	1,2
İstanbul	0,7	1,4	2,3	1,1
Türkiye	0,7	2,3	2,3	1,1
Doğu Marmara	0,7	2,1	2,2	1,1
Orta Anadolu	0,6	2,4	2,0	1,0
Güneydoğu Anadolu	0,6	2,5	2,3	1,0
Batı Karadeniz	0,7	3,2	2,1	1,0
Doğu Karadeniz	0,7	3,8	1,7	1,0
Ortadoğu Anadolu	0,6	2,5	1,6	0,9
Kuzeydoğu Anadolu	0,6	2,8	1,7	0,9
Batı Marmara	0,6	1,8	1,8	0,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.10. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Sağlık Bakanlığı	23.770.910	34.065.595	34.651.119	35.229.409	28.641.582	30.370.013
Üniversite	6.713.945	11.072.754	10.664.127	10.935.287	8.839.894	9.971.722
Özel	1.730.661	11.032.616	11.326.789	11.336.841	10.686.986	11.400.432
Toplam	32.215.516	56.170.965	56.642.035	57.501.537	48.168.462	51.742.167

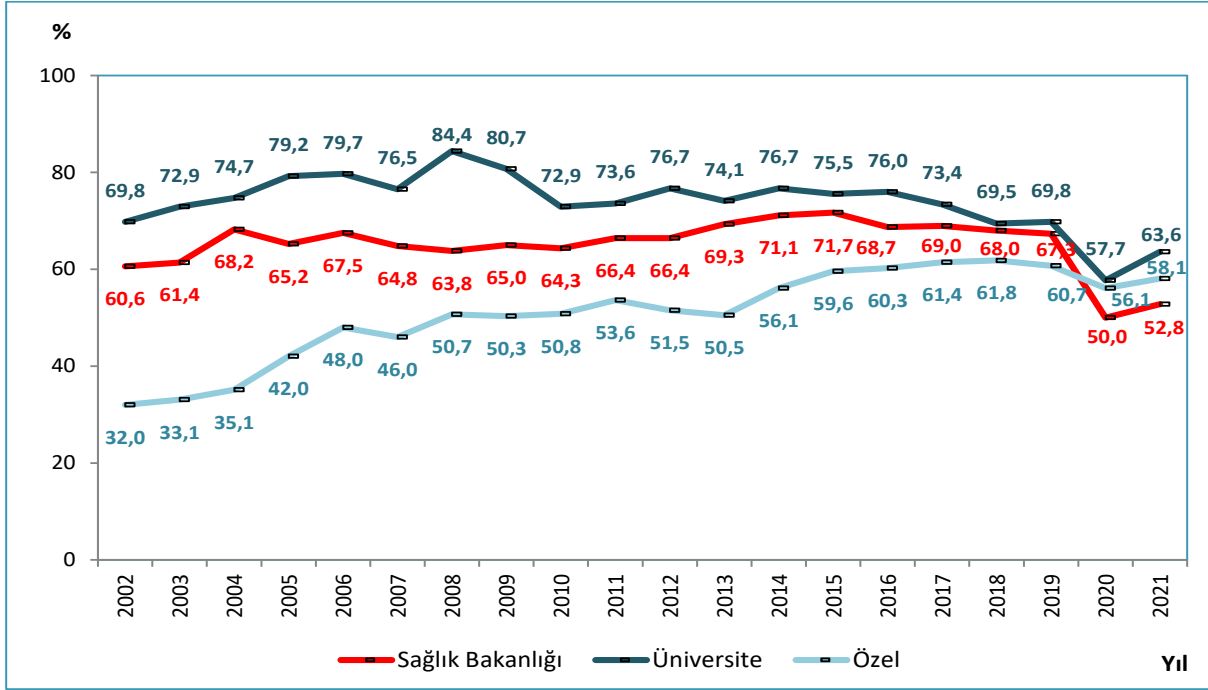
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.11. Yıllara Göre İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatılan Gün Sayısı, Sağlık Bakanlığı

İBBS-1	2017	2018	2019	2020	2021
Kuzeydoğu Anadolu	1.018.924	980.317	925.009	794.021	787.829
Doğu Karadeniz	1.684.076	1.672.992	1.635.099	1.224.149	1.265.054
Ortadoğu Anadolu	1.675.644	1.679.189	1.604.379	1.238.498	1.292.507
Batı Marmara	1.550.077	1.637.772	1.710.701	1.261.414	1.301.791
Orta Anadolu	1.625.812	1.602.884	1.713.997	1.387.365	1.523.187
Batı Karadeniz	2.607.858	2.607.776	2.578.487	1.999.970	2.078.034
Güneydoğu Anadolu	3.218.118	3.193.814	3.189.167	2.615.307	2.663.314
Doğu Marmara	3.580.443	3.512.920	3.601.247	3.148.507	3.265.924
Ege	4.643.888	4.685.574	4.782.204	3.470.915	3.503.569
Akdeniz	4.111.620	4.325.346	4.487.463	3.366.733	3.562.370
Batı Anadolu	3.751.417	3.859.502	3.836.014	3.366.852	3.635.198
İstanbul	4.597.718	4.893.033	5.165.642	4.767.851	5.491.236
Türkiye	34.065.595	34.651.119	35.229.409	28.641.582	30.370.013

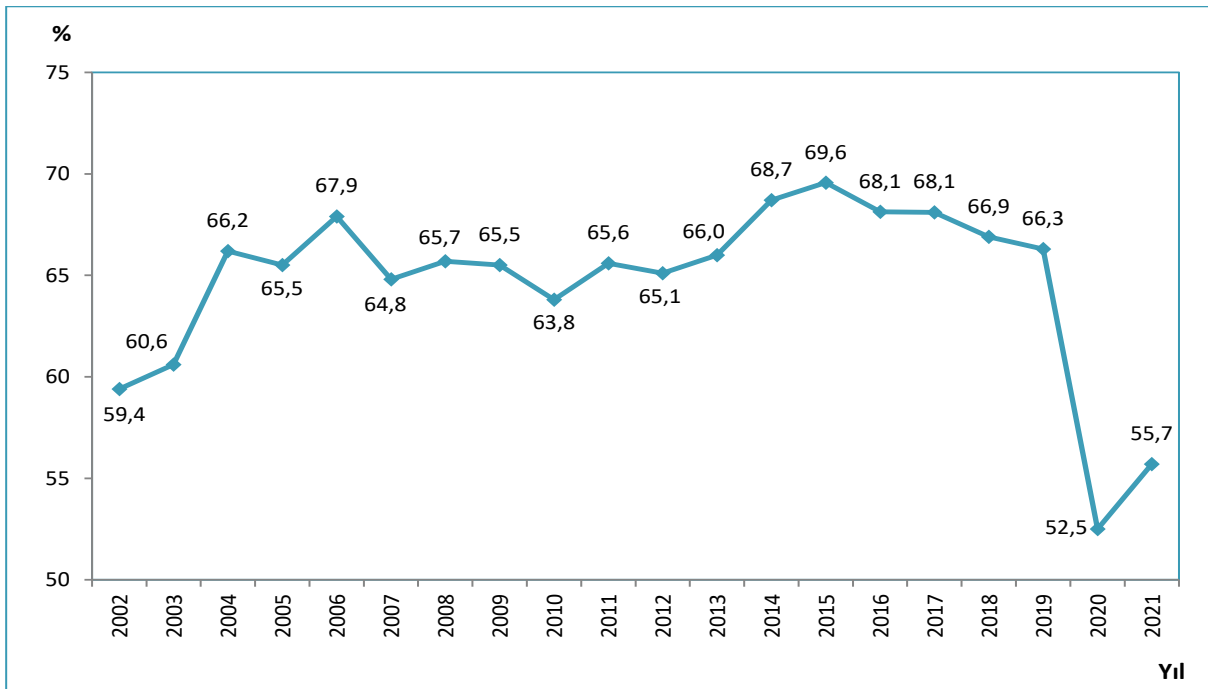
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.13. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, (%)

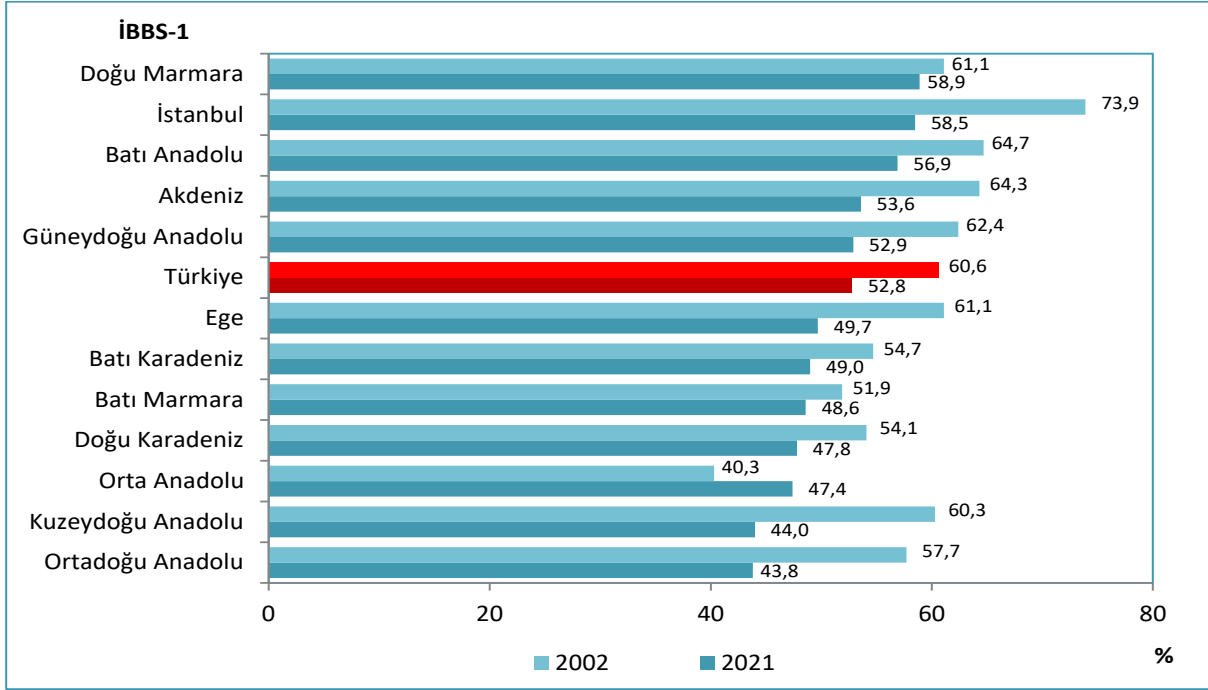
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.14. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Tüm Sektörler, (%)

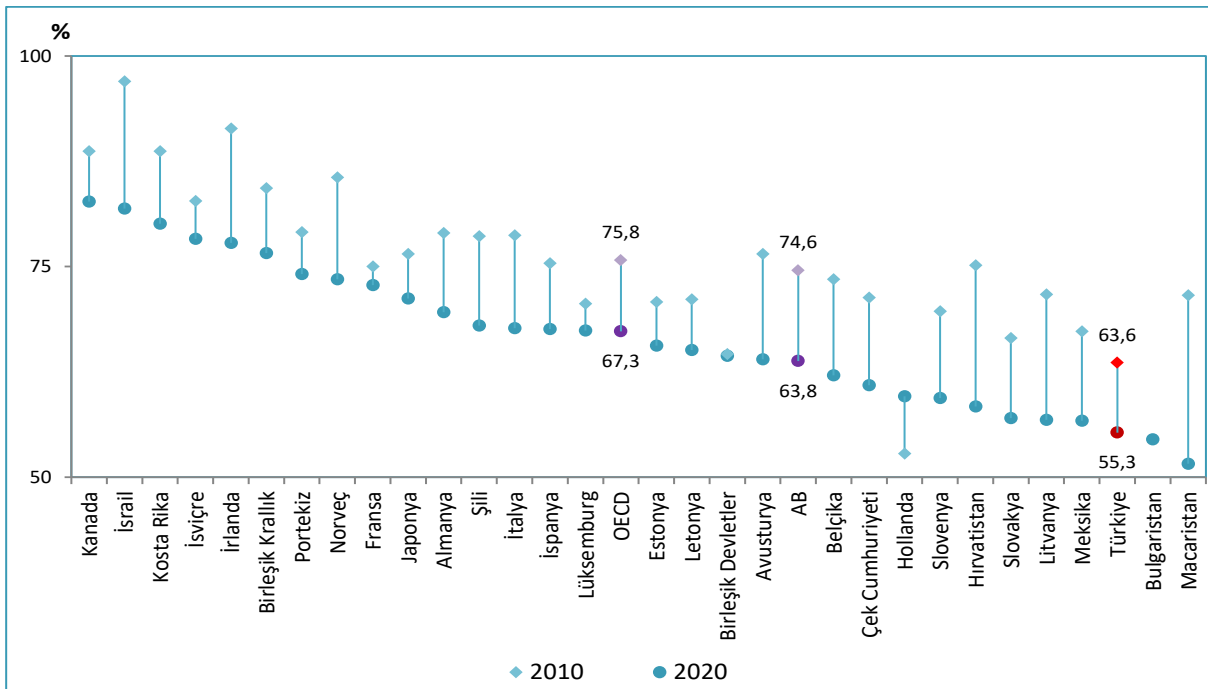
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.15. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Doluluk Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2002, 2021

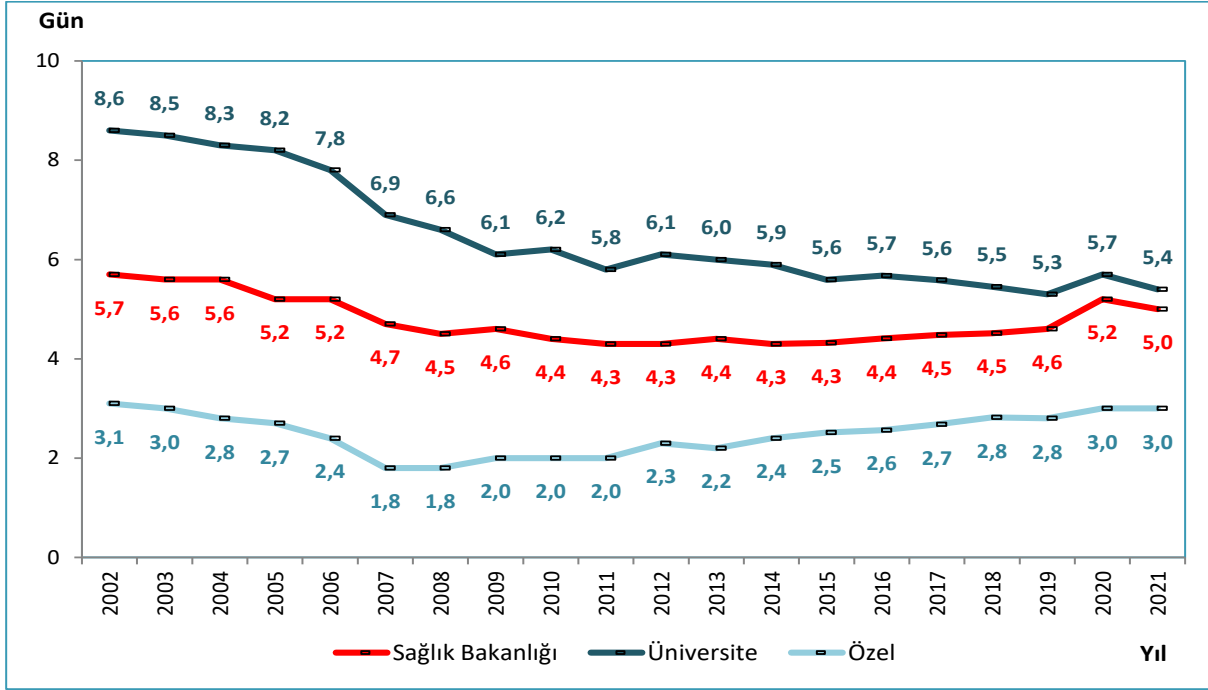

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.16. Hastanelerde Akut Yatak Doluluk Oranlarının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2010, 2020

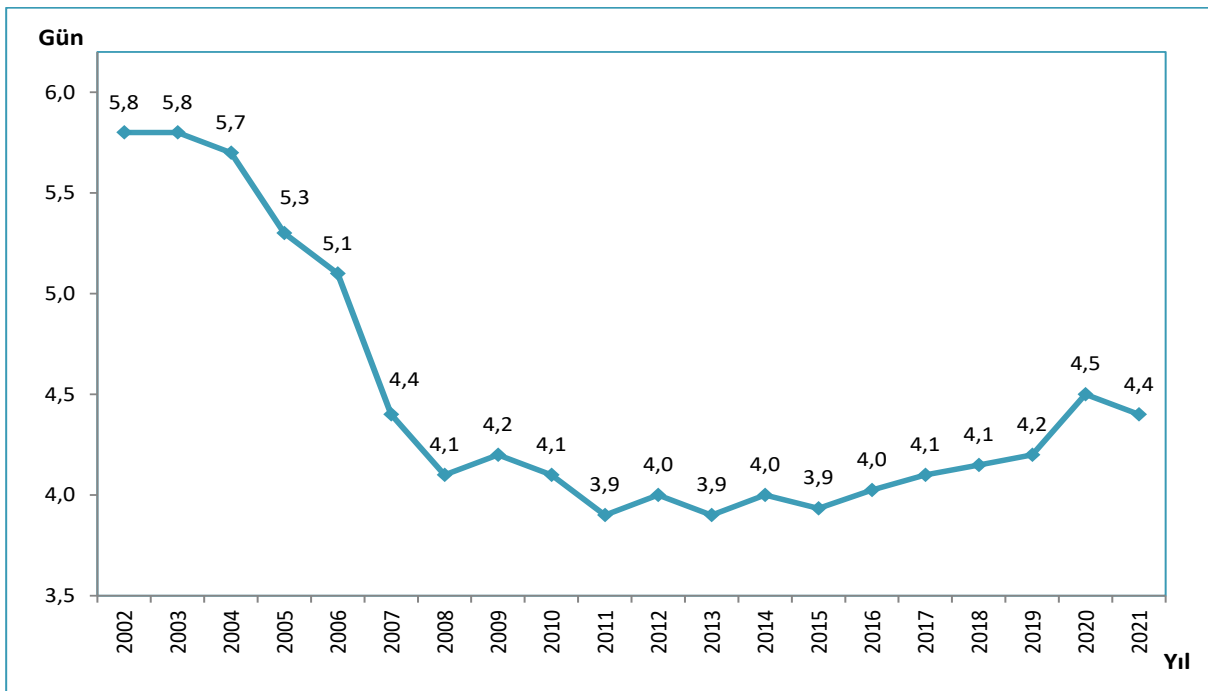
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı
Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yılına aittir.

Şekil 8.17. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, (Gün)

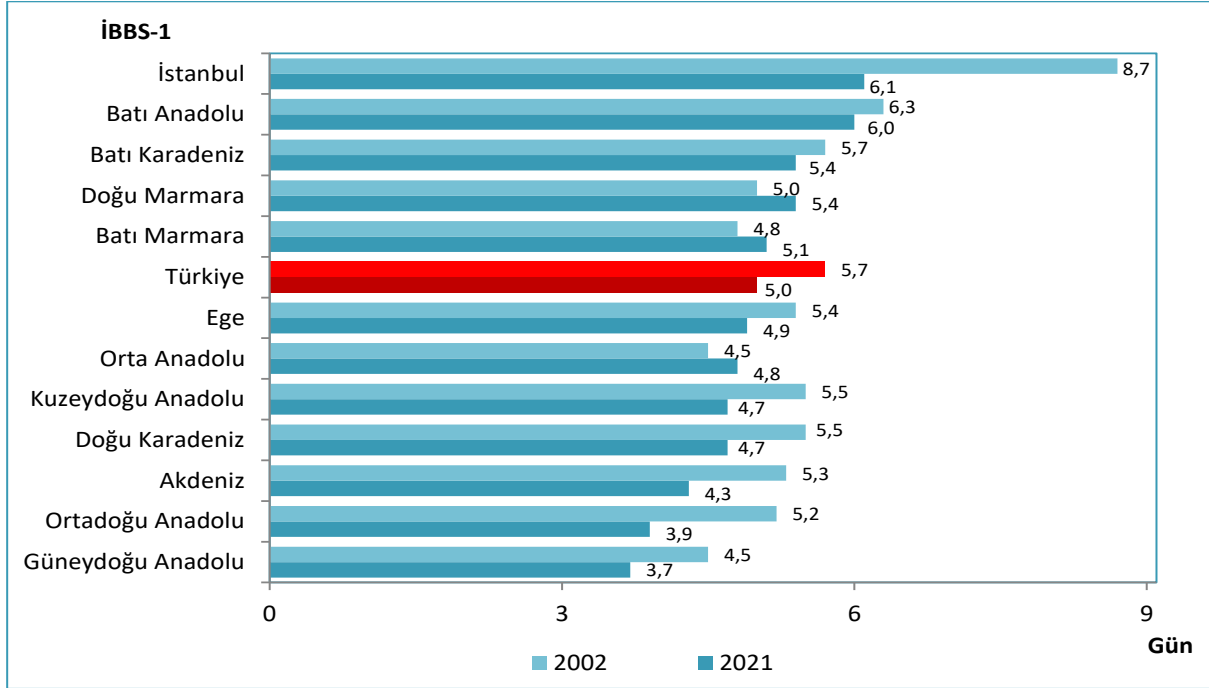
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.18. Yıllara Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, (Gün)

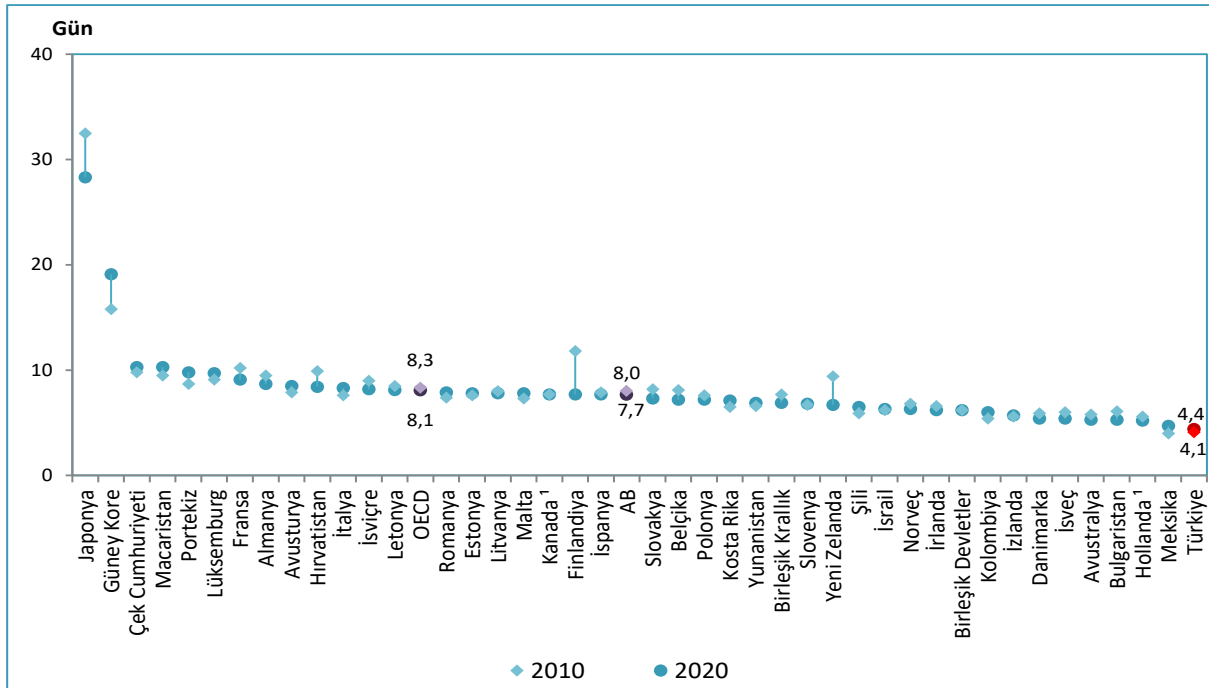
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.19. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Sağlık Bakanlığı, (Gün), 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.20. Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Gününün Uluslararası Karşılaştırması, (Gün), 2010, 2020

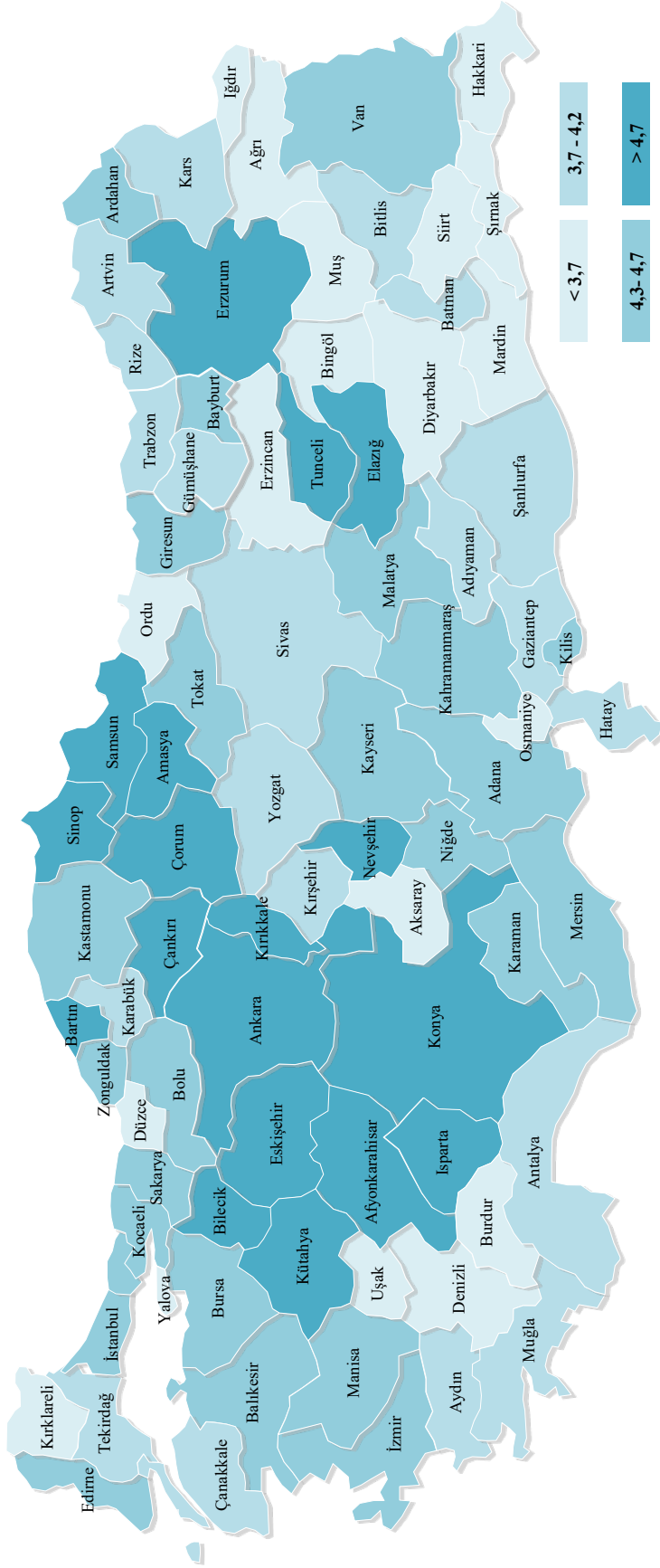

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yılına aittir.

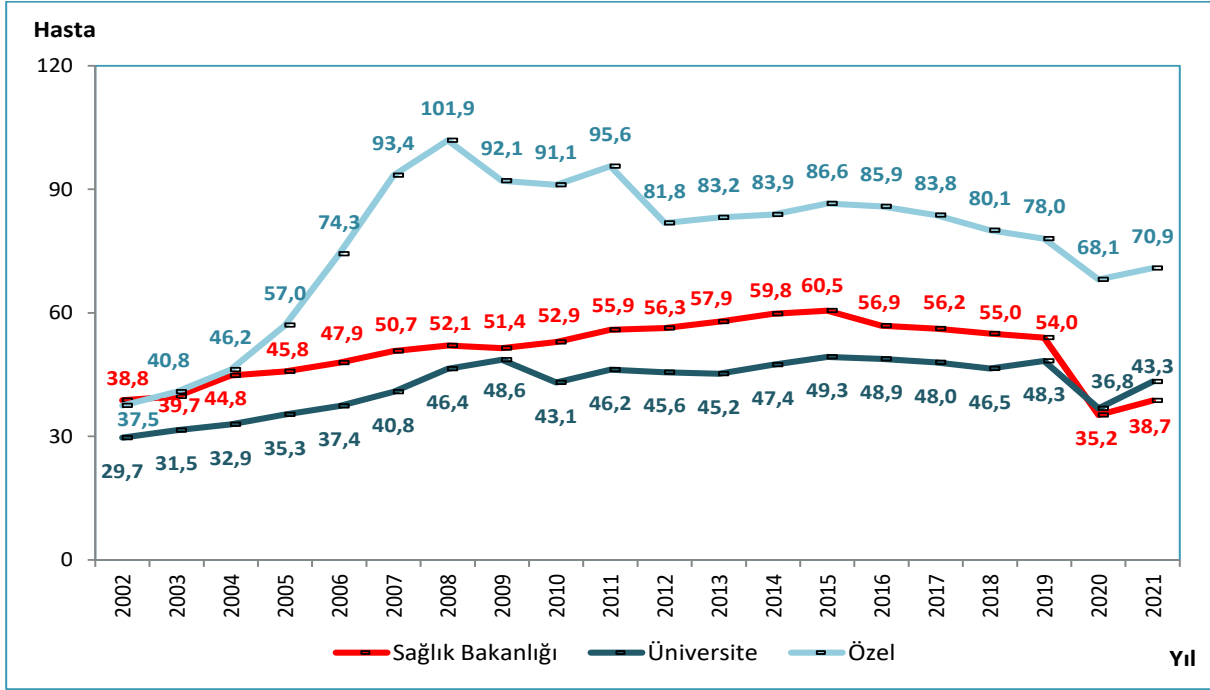
¹ Akut bakım yatan hasta verilerini kapsamaktadır.

Harita 8.5. İllere Göre Hastanelerde Yatan Hasta Ortalama Kalış Günü, Tüm Sektörler, (Gün), 2021

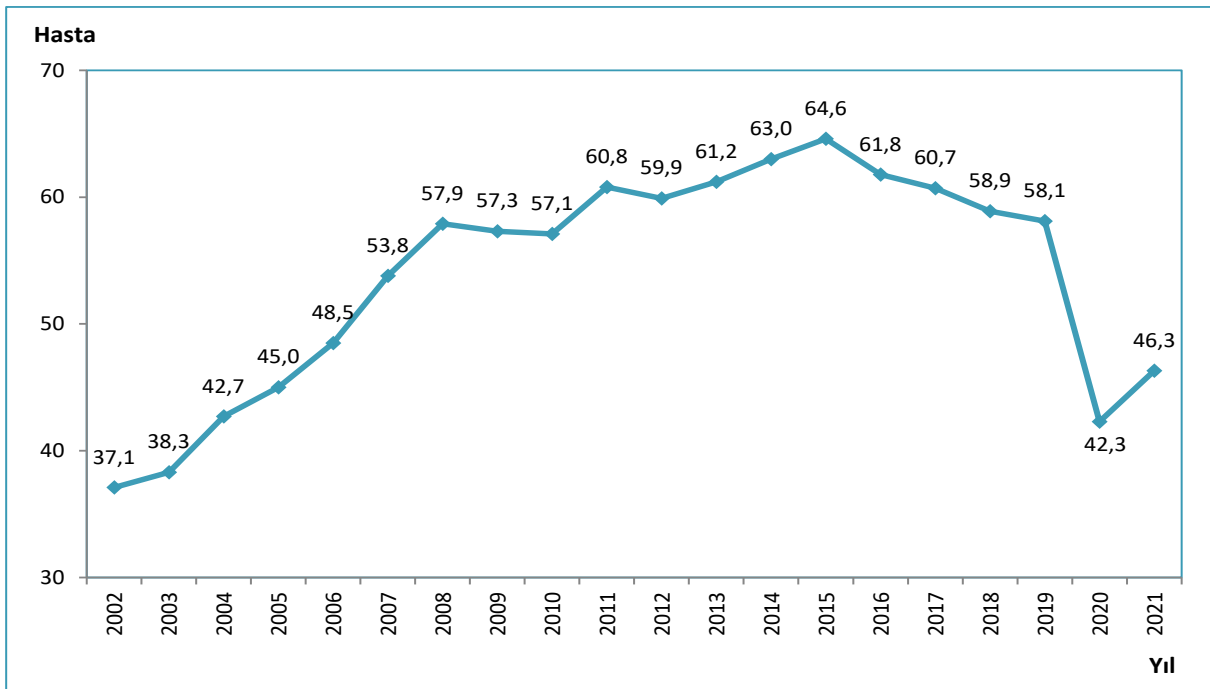
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.21. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, (Hasta)

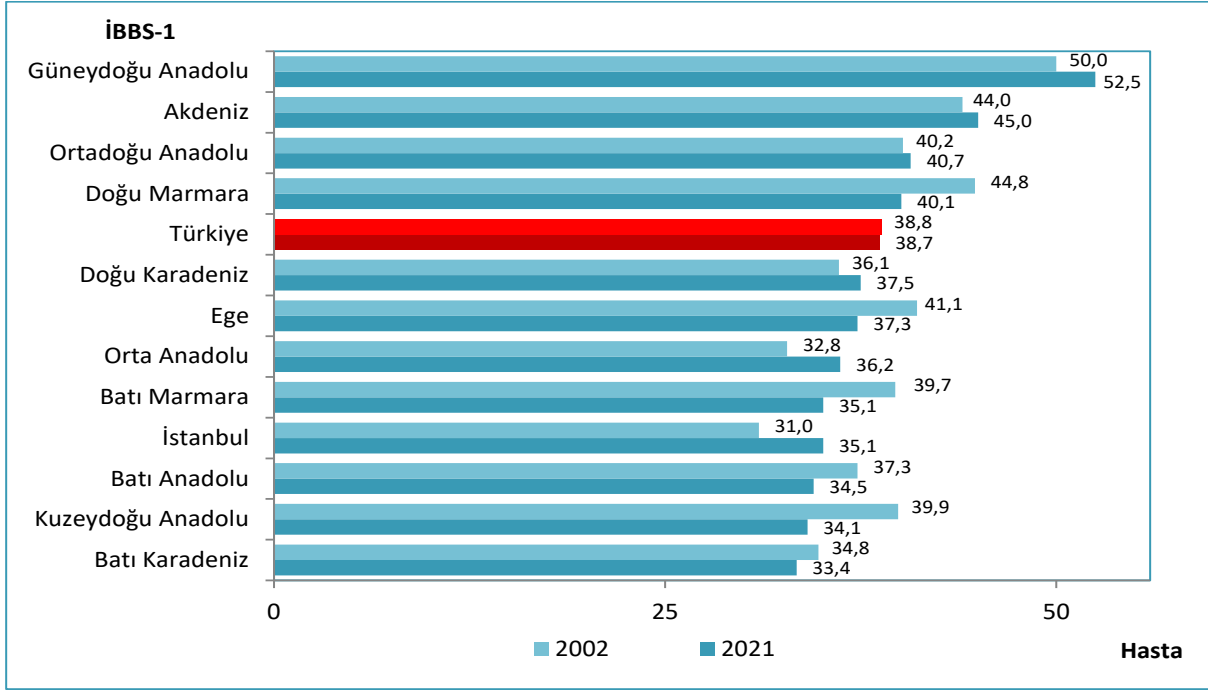
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.22. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, Tüm Sektörler, (Hasta)

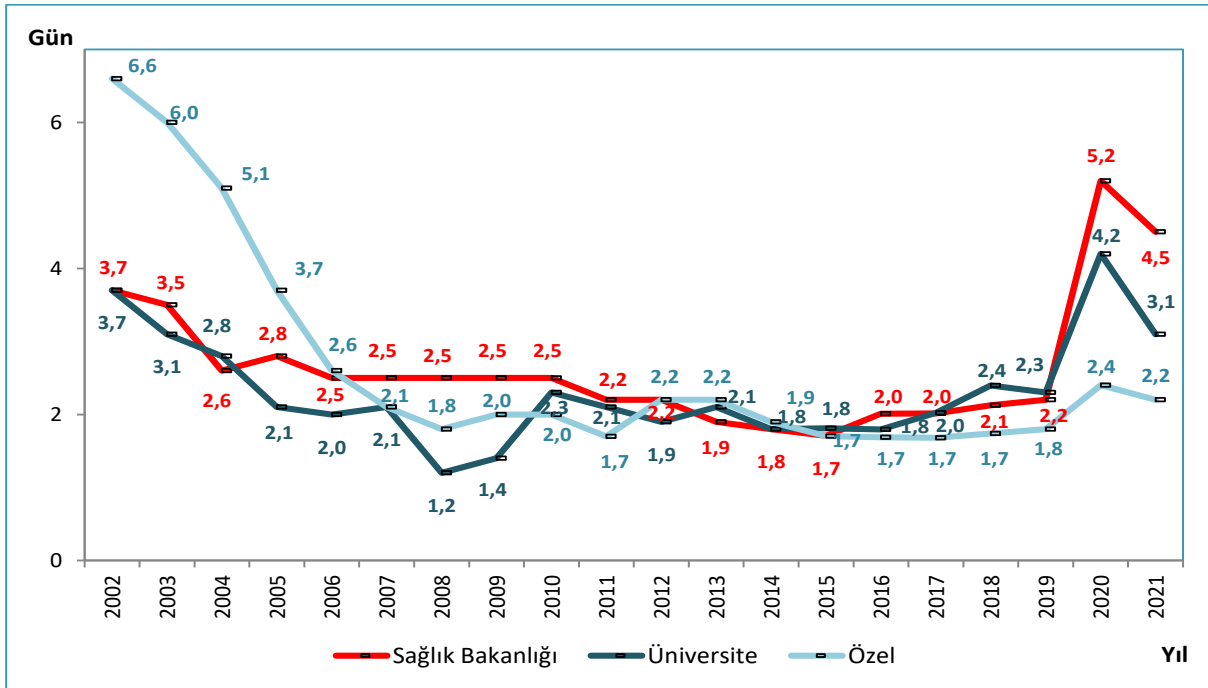
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.23. İBBS-1'e Göre Hastanelerde Yatak Devir Hızı, Sağlık Bakanlığı, (Hasta), 2002, 2021

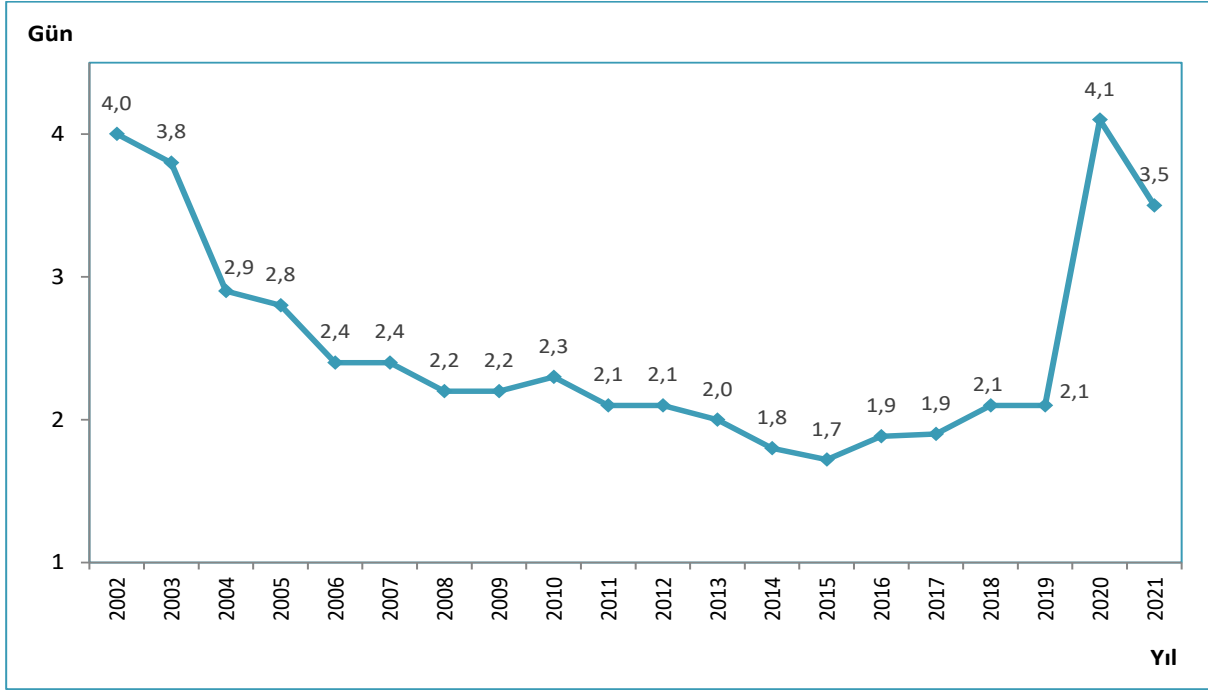
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, (Gün)

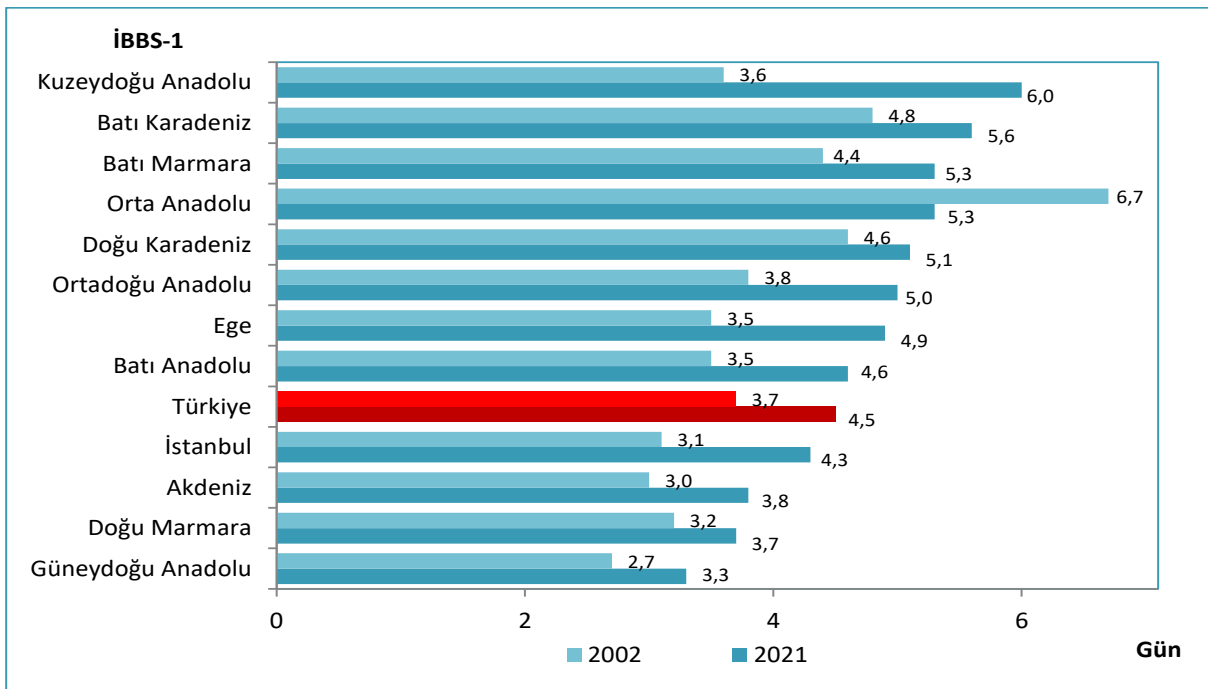
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.25. Yıllara Göre Hastanelerde Yatak Devir Aralığı, Tüm Sektörler, (Gün)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 8.26. İBBS-1'e Göre Yatak Devir Aralığı, Sağlık Bakanlığı, (Gün), 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.12. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Sayısı, Tüm Sektörler

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Böbrek	550	3.341	3.866	3.863	2.494	3.375
Karaciğer	159	1.446	1.588	1.776	1.317	1.530
Kalp	35*	77	91	84	21	24
Akciğer	0	42	43	33	11	21
Pankreas	0	0	4	3	1	0
İnce Bağırsak	1	2	0	4	2	2
Kornea	-	3.586	4.137	3.790	1.734	2.812
Kemik iliği	-	4.431	4.858	5.198	4.938	5.238
Toplam	745	12.925	14.587	14.751	10.518	13.002

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Kalp kapakçığı nakil sayısı dahildir.

Tablo 8.13. Yıllara Göre Organ ve Doku Nakli Bekleyen Hasta Sayısı, Tüm Sektörler

	2017	2018	2019	2020	2021
Böbrek	21.917	22.540	22.935	22.138	22.491
Karaciğer	2.095	2.141	2.260	2.199	2.180
Kalp	957*	1.094	1.163	1.215	1.232
Akciğer	64	89	89	152	141
Pankreas	283	286	297	285	274
İnce Bağırsak	6	3	1	1	5
Kornea	2.350	1.506	1.723	2.230	3.085
Kemik iliği	659	1.179	2.817	2.803	2.200
Toplam	28.331	28.838	31.285	31.023	31.608

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

*Kalp kapakçığı nakli bekleyen hasta sayısı dahildir.

Tablo 8.14. Yıllara Göre Nakil Merkezi Sayısı, Tüm Sektörler

	2017	2018	2019	2020	2021
Böbrek	76	72	74	78	78
Karaciğer	48	48	46	49	46
Kalp	17	19	17	15	15
Kalp Kapakçığı	1	2	2	0	0
Akciğer	4	5	5	4	3
Kalp-Akciğer	4	5	5	0	0
Pankreas	7	8	8	8	8
İnce Bağırsak	2	2	1	2	3
Kornea	536	581	588	559	609
Kemik İliği	84	87	91	96	105
Toplam	779	829	837	811	867

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.15. Sektörlere Göre Hastanelerde Görüntüleme Sayısı, 2021

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	10.023.807	18.008.250	11.363.596	13.185.789	5.031.267	1.189.994
Üniversite	1.984.267	3.171.108	2.298.689	1.085.804	924.091	273.676
Özel	3.230.906	3.509.229	5.827.612	2.571.926	1.679.444	463.047
Toplam	15.238.980	24.688.587	19.489.897	16.843.519	7.634.802	1.926.717

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.16. Sektörlere Göre Hastanelerde Cihaz Başına Düşen Görüntüleme Sayısı, 2021

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	26.730	30.889	4.044	3.031	2.925	3.005
Üniversite	17.876	21.720	2.219	1.628	2.742	3.509
Özel	6.816	6.475	2.398	1.420	2.118	945
Toplam	15.874	19.425	3.105	2.467	2.679	1.999

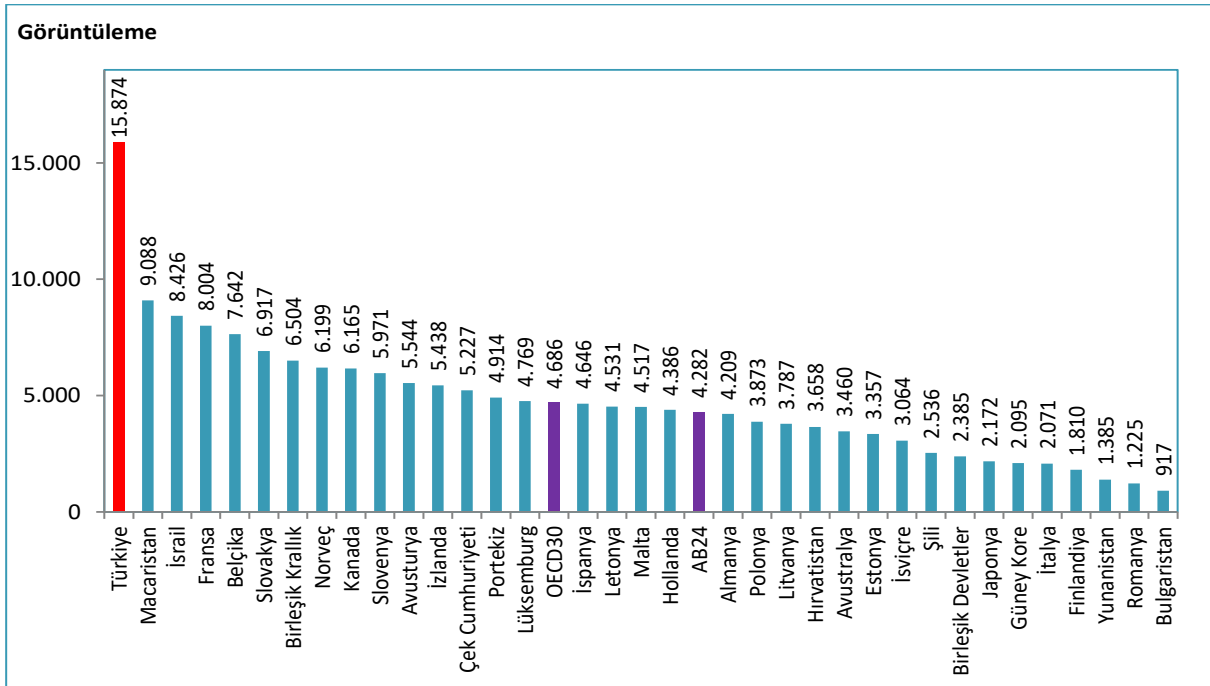
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.17. Sektörlere Göre Hastanelerde 1.000 Kişiye Düşen Görüntüleme Sayısı, 2021

	MR	BT	Ultrason	Doppler Ultrason	EKO	Mamografi
Sağlık Bakanlığı	118	213	134	156	59	14
Üniversite	23	37	27	13	11	3
Özel	38	41	69	30	20	5
Toplam	180	292	230	199	90	23

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

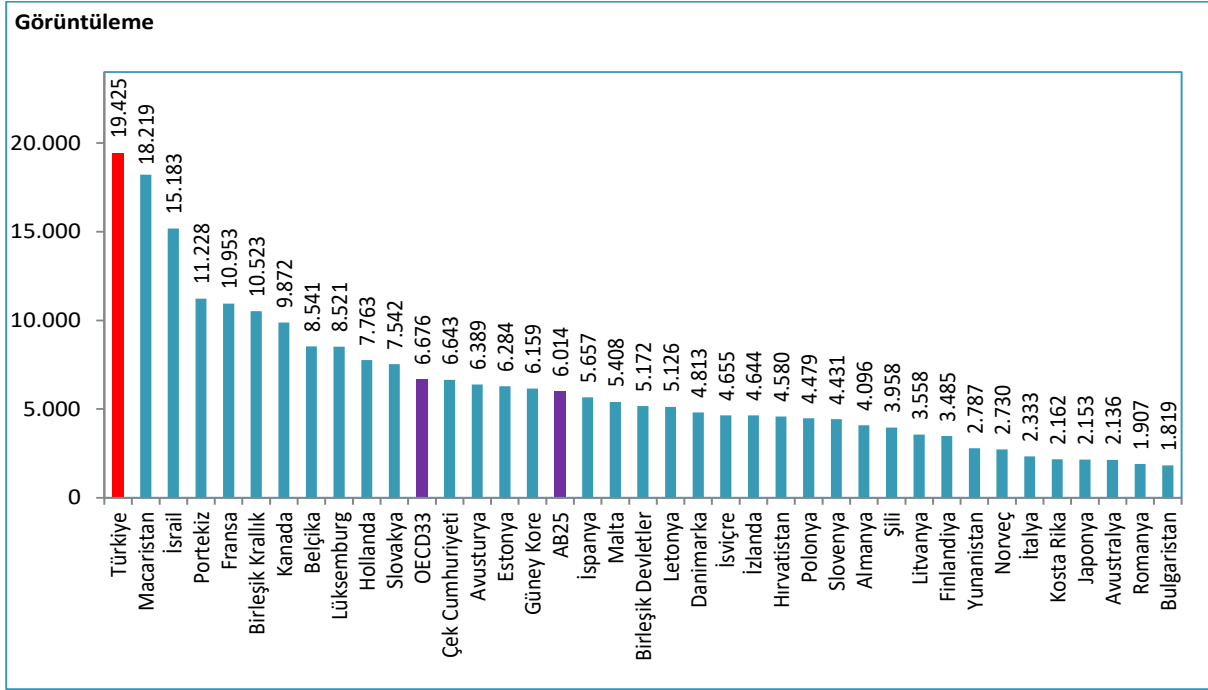
Şekil 8.27. MR Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir. Türkiye'nin 2020 yılına ait verisi 12.462'dir.

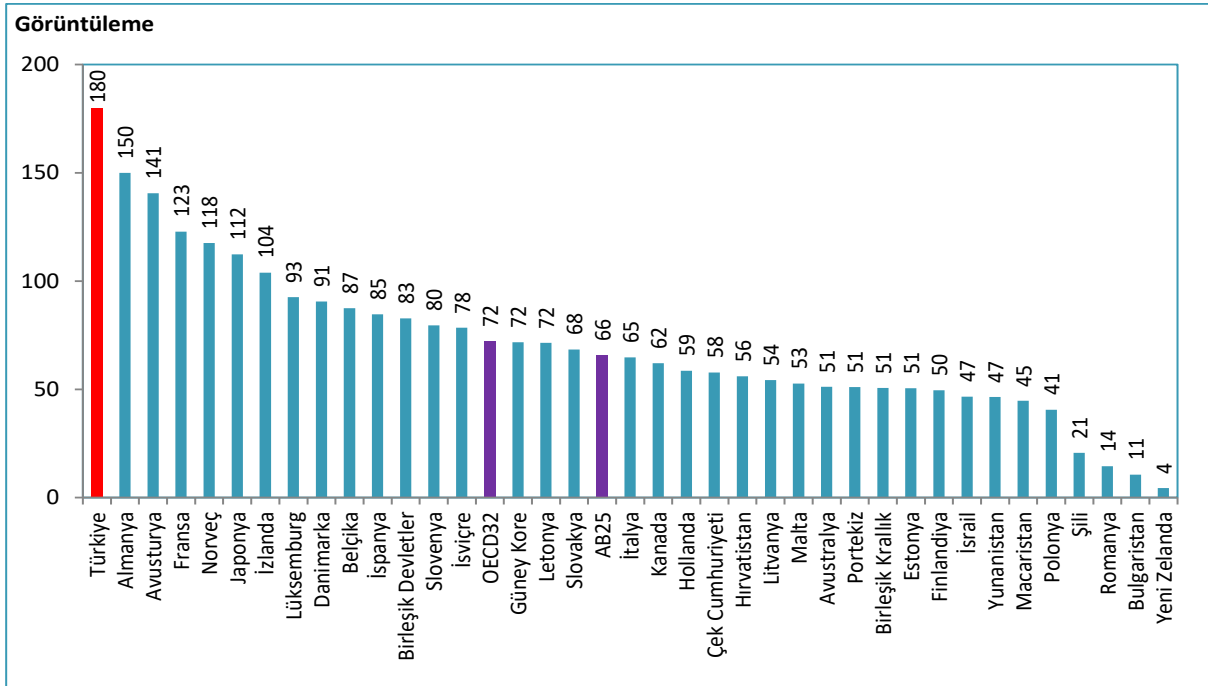
Şekil 8.28. BT Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir. Türkiye'nin 2020 yılına ait verisi 18.816'dır.

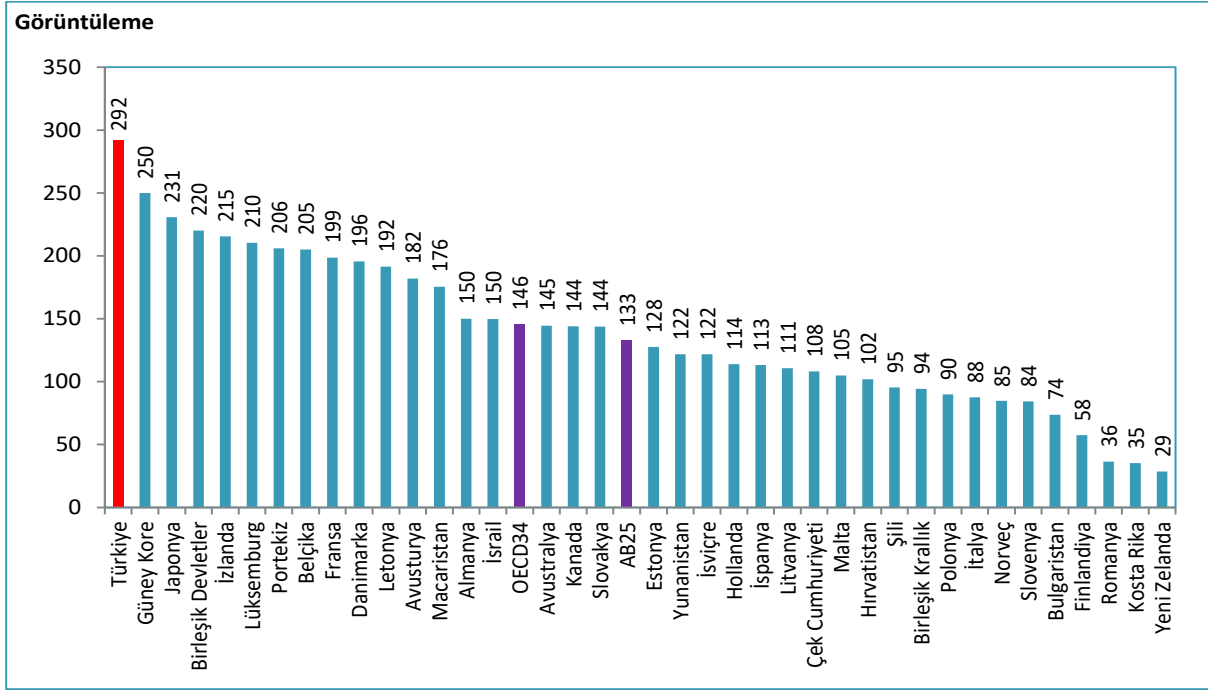
Şekil 8.29. 1.000 Kişiye Düşen MR Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir. Türkiye'nin 2020 yılına ait verisi 140'tur.

Şekil 8.30. 1.000 Kişiyeye Düşen BT Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir. Türkiye'nin 2020 yılına ait verisi 270'tir.

Tablo 8.18. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen MR Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	22,8	35,6	48,0	27,7
Orta Anadolu	28,0	58,4	43,8	33,4
Batı Karadeniz	30,6	56,9	57,5	35,5
Doğu Marmara	31,4	38,5	50,0	35,6
Ortadoğu Anadolu	27,8	66,4	63,6	36,2
Ege	33,4	39,7	47,6	36,5
Türkiye	32,5	49,5	46,6	36,5
Akdeniz	34,4	43,9	42,2	36,9
Batı Anadolu	31,7	51,1	57,7	37,7
Batı Marmara	30,5	79,3	55,7	38,2
İstanbul	40,6	40,8	37,8	40,0
Doğu Karadeniz	37,3	72,2	55,8	41,2
Kuzeydoğu Anadolu	31,4	110,8	54,7	42,7

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.19. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen BT Görüntüleme Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	40,5	49,4	53,2	43,2
Ortadoğu Anadolu	43,9	99,2	59,2	52,1
Batı Marmara	50,2	105,7	52,5	55,4
Kuzeydoğu Anadolu	49,1	111,3	40,8	56,3
Orta Anadolu	52,5	109,6	37,0	56,5
Doğu Karadeniz	58,3	93,7	50,3	59,1
Türkiye	58,4	79,1	50,6	59,1
Batı Anadolu	57,6	79,1	49,8	59,7
Ege	59,2	87,9	46,8	60,5
İstanbul	67,6	52,7	46,4	61,5
Doğu Marmara	66,2	88,7	43,6	63,5
Akdeniz	63,5	75,0	60,8	64,2
Batı Karadeniz	67,6	80,1	76,4	69,4

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.20. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Doğu Karadeniz	19,2	69,0	88,7	29,9
Batı Marmara	25,4	83,0	67,4	36,2
Batı Karadeniz	33,5	56,2	75,1	39,8
Doğu Marmara	33,4	27,2	71,5	40,5
İstanbul	25,8	48,6	83,8	40,7
Türkiye	36,9	57,3	84,1	46,7
Batı Anadolu	37,1	62,2	93,2	47,6
Orta Anadolu	41,5	72,0	67,0	48,2
Akdeniz	36,0	67,3	85,6	48,7
Ege	43,4	43,2	89,1	50,9
Ortadoğu Anadolu	46,6	87,4	78,8	54,9
Güneydoğu Anadolu	52,7	42,2	101,8	60,2
Kuzeydoğu Anadolu	60,3	97,6	70,5	65,6

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.21. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Doppler Ultrason Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Kuzeydoğu Anadolu	27,7	30,3	15,4	27,3
Orta Anadolu	24,7	62,8	35,6	30,3
Batı Karadeniz	28,9	57,2	43,2	32,6
Ege	37,0	22,4	41,3	36,0
Güneydoğu Anadolu	40,1	11,2	35,5	37,6
Ortadoğu Anadolu	36,6	21,4	64,8	37,9
Batı Marmara	40,6	17,2	41,4	38,6
Türkiye	42,8	27,1	37,1	40,3
Akdeniz	49,6	15,7	24,6	41,3
Doğu Karadeniz	47,0	8,9	18,8	41,8
Doğu Marmara	46,5	37,5	34,1	43,4
İstanbul	48,8	18,7	44,8	45,2
Batı Anadolu	54,7	38,4	27,2	49,0

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.22. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen EKO Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Ortadoğu Anadolu	13,8	14,5	20,6	14,6
Kuzeydoğu Anadolu	14,1	28,8	6,7	15,5
Güneydoğu Anadolu	16,4	23,0	15,6	16,6
Batı Marmara	15,6	20,1	20,4	16,7
İstanbul	15,5	18,0	23,6	17,5
Doğu Marmara	16,2	20,0	22,4	17,8
Türkiye	16,3	23,0	24,2	18,3
Orta Anadolu	16,1	25,7	25,3	18,4
Batı Karadeniz	16,4	19,0	37,9	19,1
Batı Anadolu	15,4	28,7	30,6	19,2
Akdeniz	17,3	31,1	20,4	19,3
Doğu Karadeniz	17,2	61,6	23,1	20,1
Ege	18,9	16,3	34,1	21,1

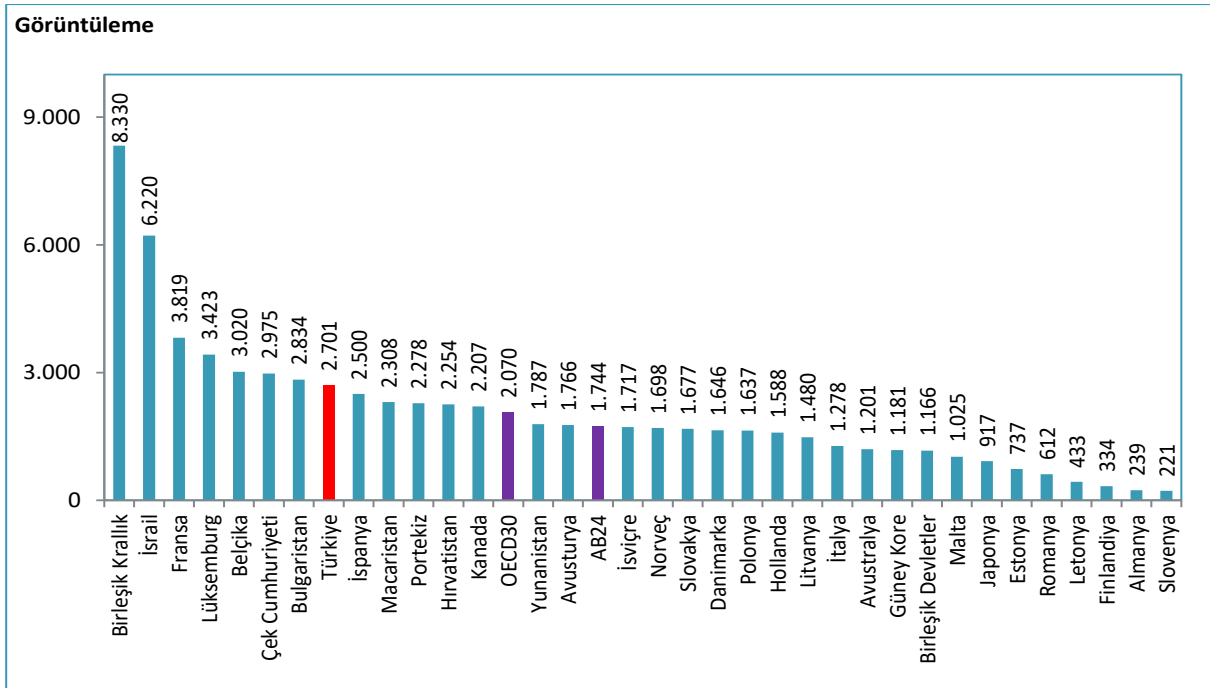
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.23. İBBS-1'e ve Sektörlere Göre Hastanelerde Yapılan Muayenelerde İstenilen Mamografi Sayısı, (Her 1.000 Muayene İçin), 2021

İBBS-1	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Güneydoğu Anadolu	1,3	1,0	2,0	1,4
Kuzeydoğu Anadolu	2,3	0,0	3,0	2,0
Ortadoğu Anadolu	2,0	7,3	2,6	2,7
Orta Anadolu	2,6	3,9	5,5	3,1
Batı Karadeniz	3,4	6,4	5,0	3,8
Doğu Karadeniz	3,2	19,0	4,1	4,0
Akdeniz	3,7	7,0	5,0	4,3
Türkiye	3,9	6,8	6,7	4,6
Batı Marmara	4,2	9,0	5,3	4,7
Doğu Marmara	4,3	5,9	7,7	5,1
Ege	4,6	5,7	7,4	5,2
İstanbul	5,3	6,8	9,0	6,2
Batı Anadolu	5,4	11,3	10,8	6,9

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

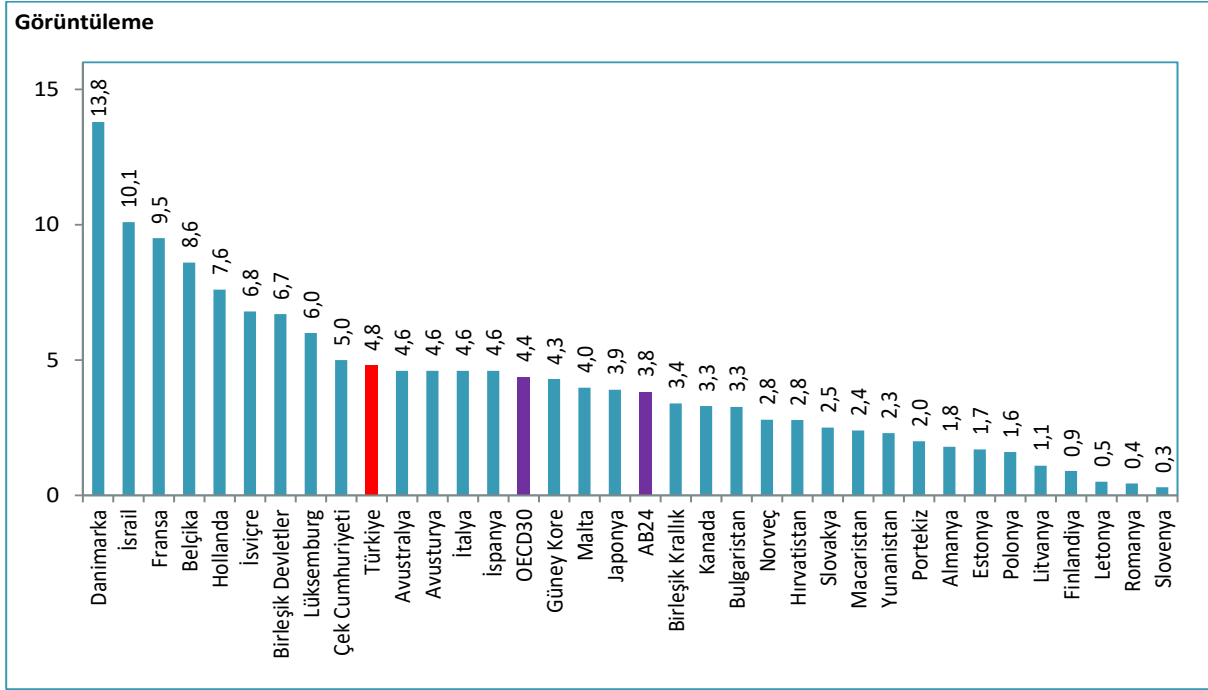
Şekil 8.31. PET Cihazı Başına Düşen Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

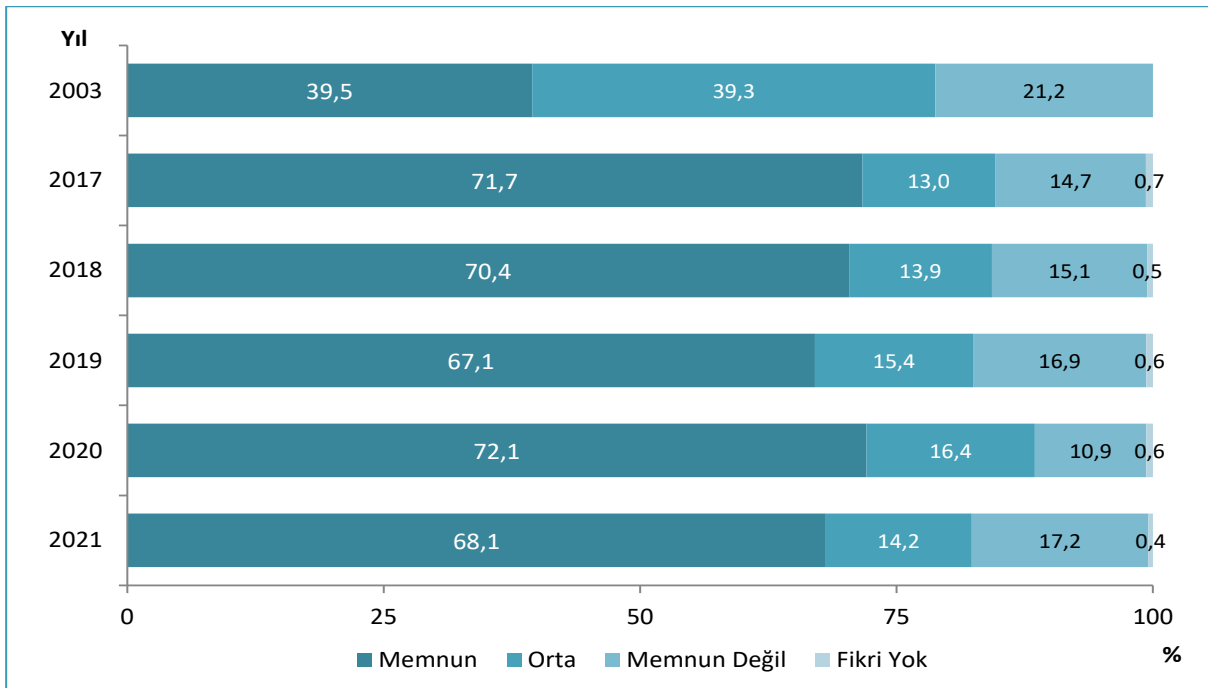
Şekil 8.32. 1.000 Kişiyeye Düşen PET Görüntüleme Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

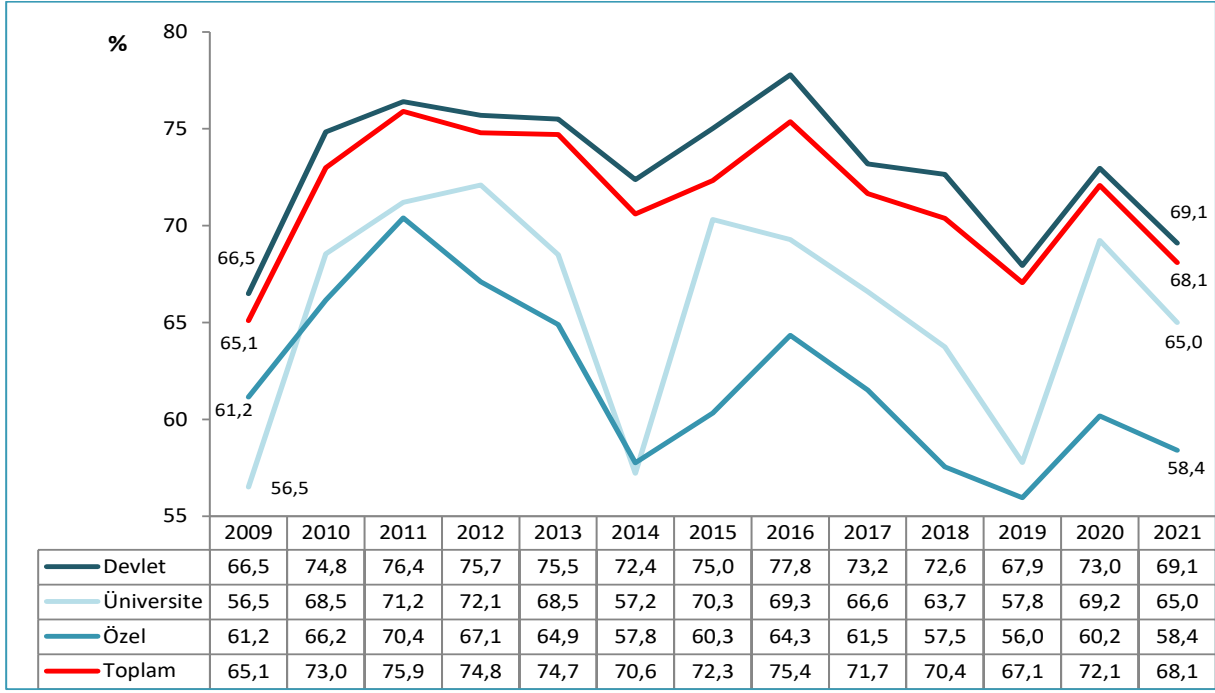
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 8.33. Yıllara Göre Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2003-2021

Şekil 8.34. Yıllara ve Sektörlere Göre Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2009-2021

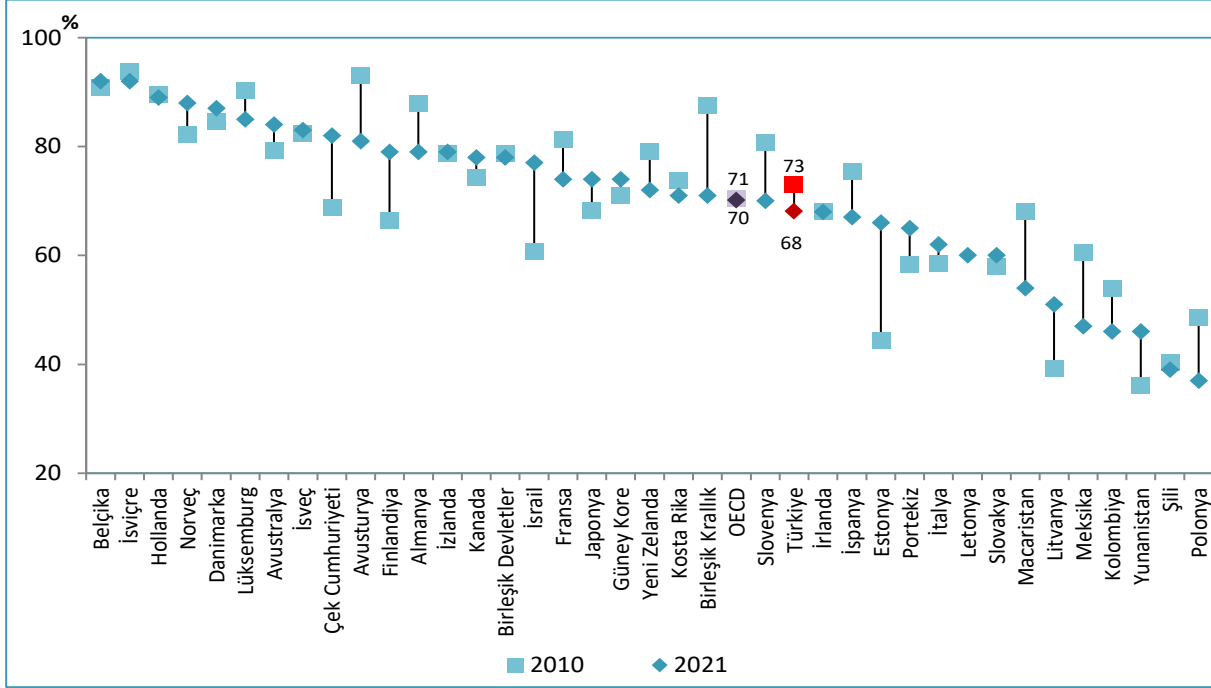
Not: "Toplam" verisi, tüm sağlık kuruluşlarının hizmetinden memnuniyet oranını ifade eder.

Tablo 8.24. Sağlık Kuruluşlarının Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021

	Memnun	Orta	Memnun Değil	Fikri Yok
Hastaneler				
Devlet	69,1	13,3	17,2	0,5
Şehir Hastanesi	72,7	10,6	16,7	0,0
Üniversite	65,0	18,1	16,5	0,4
Özel	58,4	15,0	26,1	0,5
Aile Sağlığı Merkezi	70,1	15,1	14,5	0,3
Özel Poliklinik/Tıp Merkezi	56,6	13,6	29,7	0,0
Kurum Doktoru	52,0	24,7	23,4	0,0
Özel Muayenehane	87,1	0,0	12,9	0,0

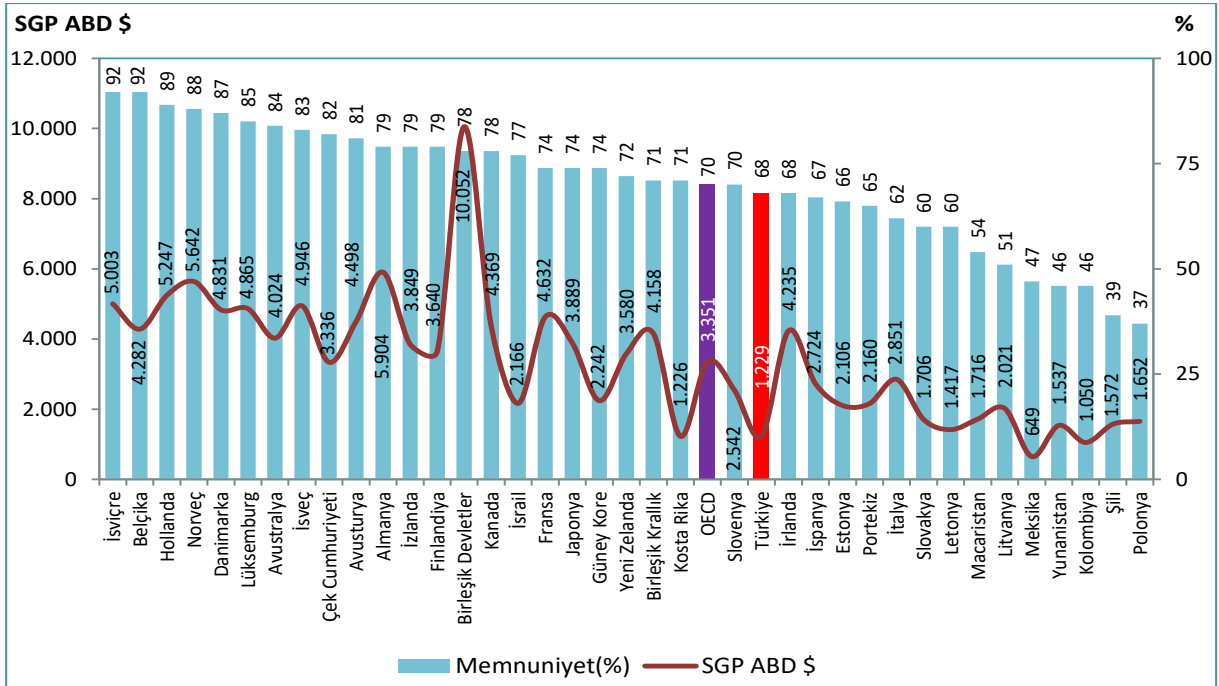
Kaynak: TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2021

Şekil 8.35. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2010, 2021

Kaynak: TÜİK Yaşam Memnuniyeti Araştırması 2021, OECD Health Data 2022

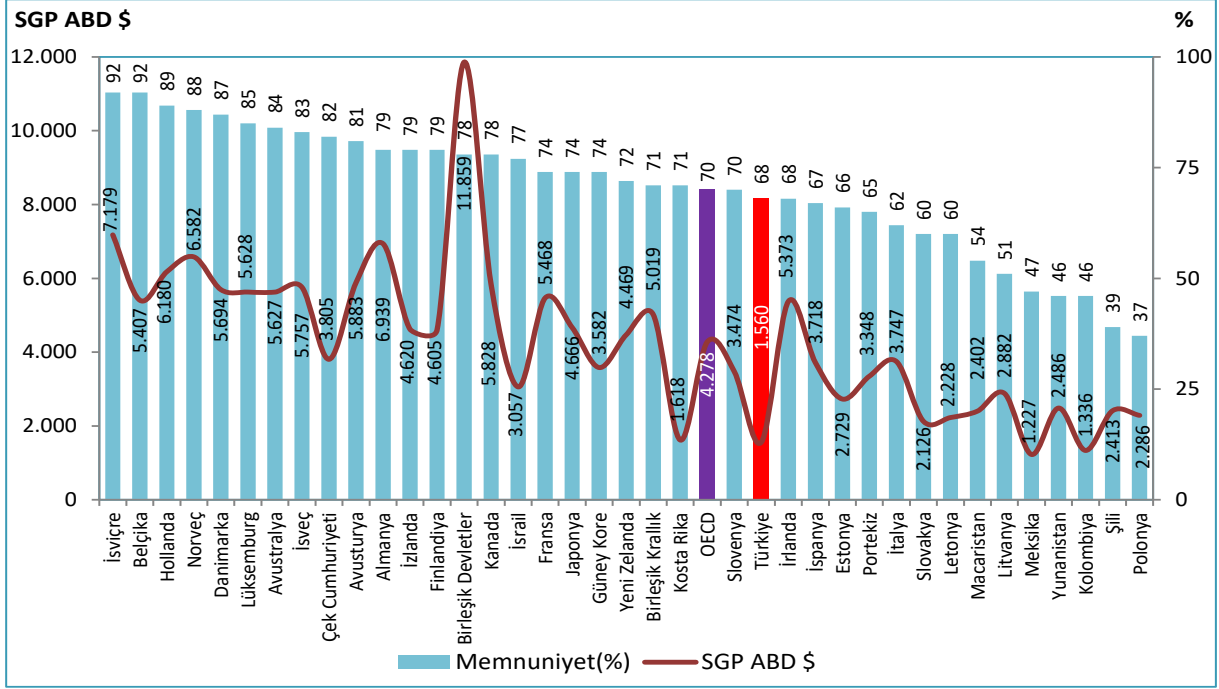
Şekil 8.36. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021 ve Kişi Başı Kamu Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2021 yılına; harcama verileri ise 2020 yılına aittir. Türkiye'nin harcama ve memnuniyet verisi 2021 yılına aittir.

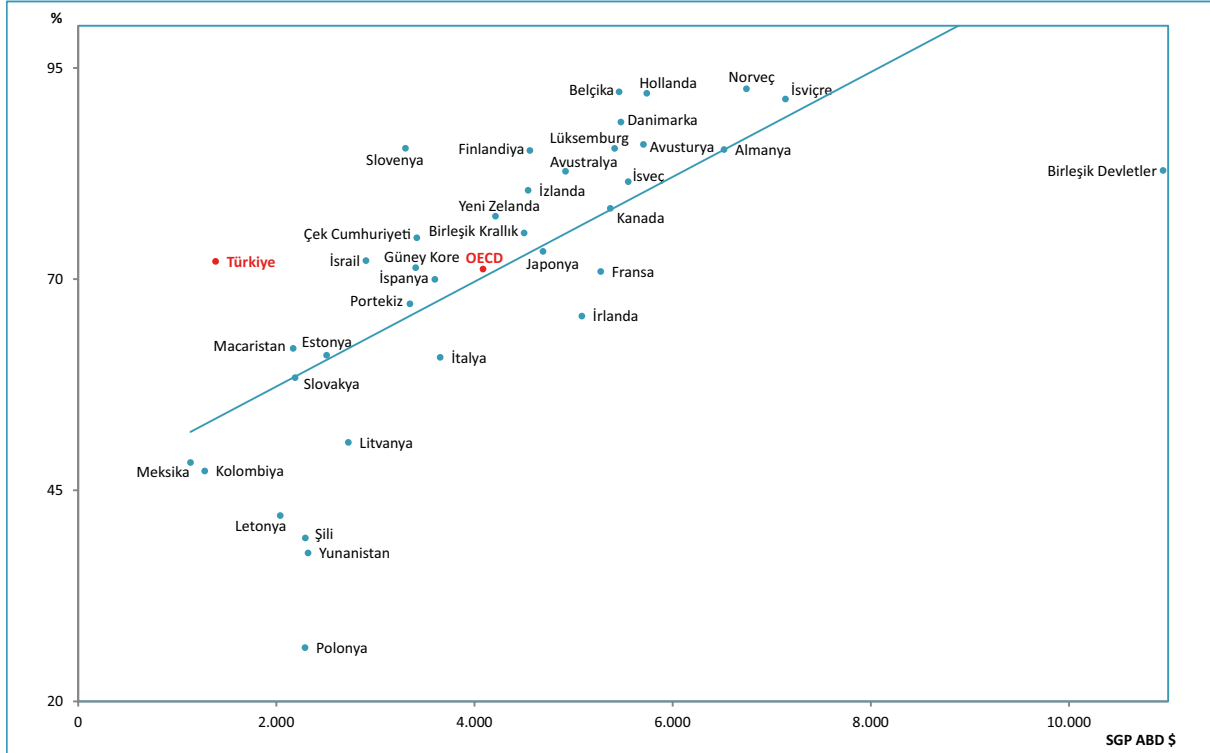
Şekil 8.37. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2021 yılına; harcama verileri ise 2020 yılına aittir. Türkiye'nin harcama ve memnuniyet verisi 2021 yılına aittir.

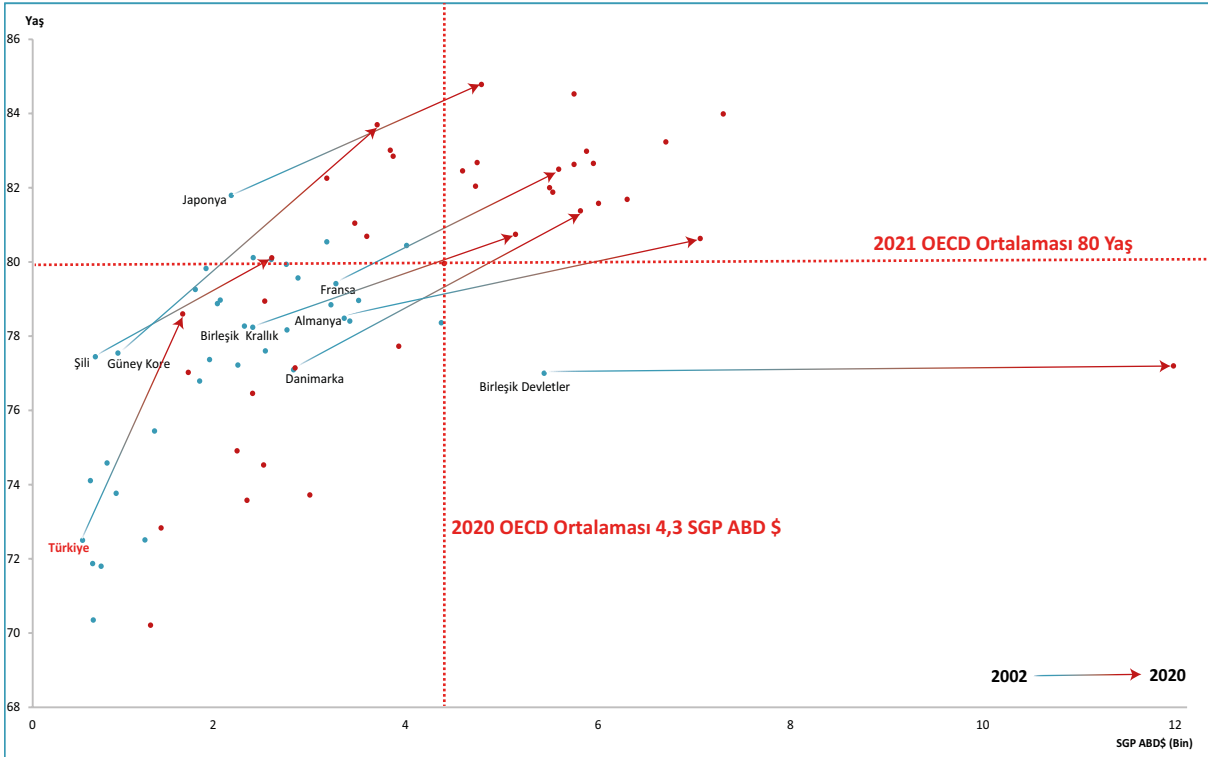
Şekil 8.38. Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet Oranı, (%), 2021 ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Not: Ülkelerin memnuniyet verileri 2021 yılına; harcama verileri ise 2020 yılına aittir. Türkiye'nin harcama verisi 2021 yılına aittir.

Şekil 8.39. Doğumda Beklenen Yaşam Süresi, (Yaş) ve Kişi Başı Toplam Cari Sağlık Harcaması, (SGP ABD \$), 2002, 2020

Kaynak: TÜİK, UNPD, OECD Health Data 2022

Not: Ülkelerin doğumda beklenen yaşam süresi verileri 2021 yılına; harcama verileri ise 2020 yılına aittir. Türkiye'nin doğumda beklenen yaşam süresi 2019 yılına, harcama verisi ise 2021 yılına aittir.

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021

İl Adı	Birinci Basamak Müracaat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı	Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı	Dış Hekimine Müracaat Sayısı	Kişi Başı Dış Hekimine Müracaat Sayısı
Adana	9.347.394	12.458.180	9,6	670.220	0,30
Adıyaman	1.972.774	2.984.571	7,8	313.464	0,50
Afyonkarahisar	2.813.630	3.491.733	8,5	318.880	0,43
Ağrı	933.956	2.260.526	6,1	191.419	0,36
Amasya	1.309.471	1.602.088	8,7	177.544	0,53
Ankara	13.144.836	30.634.315	7,6	1.986.214	0,35
Antalya	7.137.227	12.811.289	7,6	915.789	0,35
Artvin	482.105	703.957	7,0	58.932	0,35
Aydın	4.181.056	5.761.297	8,8	517.071	0,46
Balıkesir	4.776.971	6.301.326	8,9	512.540	0,41
Bilecik	751.890	808.022	6,8	130.864	0,57
Bingöl	604.267	1.273.886	6,6	167.783	0,59
Bitlis	570.532	1.737.035	6,6	146.370	0,42
Bolu	1.226.165	1.788.940	9,4	291.558	0,91
Burdur	938.744	1.146.293	7,6	97.308	0,36
Bursa	10.182.105	14.754.241	7,9	1.348.899	0,43
Çanakkale	1.998.003	2.752.742	8,5	175.359	0,31
Çankırı	574.731	813.681	7,1	108.448	0,55
Çorum	1.590.482	2.551.950	7,9	234.683	0,45
Denizli	4.499.457	5.312.593	9,3	474.988	0,45
Diyarbakır	5.001.373	7.526.392	7,0	572.923	0,32
Edirne	1.426.257	2.326.691	9,1	191.323	0,46
Elazığ	1.733.558	3.428.935	8,8	329.226	0,56
Erzincan	670.309	1.216.576	7,9	183.274	0,77
Erzurum	2.273.368	3.682.440	7,9	609.661	0,81
Eskişehir	2.513.114	5.148.018	8,5	490.787	0,55
Gaziantep	7.234.299	10.926.520	8,5	910.452	0,43
Giresun	1.488.277	2.328.403	8,5	164.805	0,37
Gümüşhane	373.356	551.368	6,2	60.730	0,40
Hakkari	401.684	1.068.789	5,3	76.608	0,28
Hatay	5.326.924	7.987.624	8,0	670.609	0,40
Isparta	1.601.579	2.955.255	10,2	294.934	0,66
Mersin	7.522.359	8.306.162	8,4	462.731	0,24
İstanbul	33.518.072	86.226.136	7,6	5.635.698	0,36
İzmir	12.728.416	23.228.873	8,1	1.766.522	0,40
Kars	675.950	1.123.829	6,4	117.570	0,42
Kastamonu	1.101.131	1.772.635	7,7	151.718	0,40
Kayseri	5.082.822	7.096.023	8,5	690.127	0,48
Kırklareli	1.251.973	1.839.054	8,4	162.776	0,44
Kırşehir	863.022	1.054.718	7,9	140.353	0,58
Kocaeli	5.514.945	10.434.045	7,8	987.247	0,49

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021 - Devamı

İl Adı	Birinci Basamak Müracaat Sayısı	İkinci ve Üçüncü Basamak Müracaat Sayısı	Kişi Başı Hekime Müracaat Sayısı	Diş Hekimine Müracaat Sayısı	Kişi Başı Diş Hekimine Müracaat Sayısı
Konya	6.670.025	11.075.225	7,8	1.097.381	0,48
Kütahya	2.304.042	2.548.090	8,4	321.445	0,56
Malatya	2.819.615	4.367.648	8,9	407.525	0,50
Manisa	4.960.980	7.803.512	8,8	700.562	0,48
Kahramanmaraş	3.467.835	5.903.417	8,0	490.716	0,42
Mardin	2.298.053	3.859.103	7,1	287.268	0,33
Muğla	3.402.792	4.278.246	7,5	340.885	0,33
Muş	725.754	1.867.000	6,4	165.149	0,41
Nevşehir	1.135.769	1.414.926	8,3	146.827	0,48
Niğde	1.374.868	1.548.962	8,0	199.746	0,55
Ordu	2.242.669	3.900.734	8,1	310.046	0,41
Rize	1.085.585	2.070.875	9,1	279.828	0,81
Sakarya	3.203.023	5.352.162	8,1	361.504	0,34
Samsun	4.743.866	8.093.350	9,4	753.089	0,55
Siirt	629.410	1.635.781	6,8	141.988	0,43
Sinop	664.272	940.593	7,3	122.518	0,56
Sivas	1.860.659	3.537.240	8,5	509.392	0,80
Tekirdağ	3.785.008	5.771.405	8,6	517.032	0,46
Tokat	1.854.513	2.968.042	8,0	387.579	0,64
Trabzon	3.066.422	4.530.652	9,3	334.550	0,41
Tunceli	303.396	258.799	6,7	44.697	0,53
Şanlıurfa	5.135.024	11.334.580	7,7	561.358	0,26
Uşak	1.676.689	1.624.082	8,8	165.685	0,44
Van	2.398.325	5.082.776	6,6	431.000	0,38
Yozgat	1.183.453	1.814.167	7,2	206.064	0,49
Zonguldak	1.584.408	3.424.575	8,5	350.149	0,59
Aksaray	1.556.667	2.167.386	8,7	160.327	0,37
Bayburt	238.582	346.292	6,9	57.273	0,67
Karaman	823.957	1.179.207	7,7	115.835	0,45
Kırıkkale	902.826	1.297.510	8,0	150.661	0,55
Batman	1.476.401	3.289.191	7,6	281.906	0,45
Şırnak	1.004.149	2.039.968	5,6	145.812	0,27
Bartın	887.039	881.307	8,8	99.470	0,49
Ardahan	271.456	407.312	7,2	52.659	0,55
İğdır	478.320	945.491	7,0	102.464	0,50
Yalova	991.469	1.686.587	9,2	146.478	0,50
Karabük	814.102	1.316.447	8,5	150.312	0,60
Kilis	504.178	772.126	8,8	88.310	0,61
Osmaniye	2.180.756	2.596.020	8,6	204.347	0,37
Düzce	1.480.379	2.018.933	8,7	153.141	0,38
Türkiye	245.525.320	430.126.870	8,0	35.051.385	0,41

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı
Adana	401.582	1.819.174	165.650	66,2	4,5	53,3	2,3
Adıyaman	73.372	297.613	16.469	59,3	4,1	53,4	2,8
Afyonkarahisar	89.590	485.668	42.261	57,3	5,4	38,5	4,0
Ağrı	52.732	175.682	9.775	54,5	3,3	59,7	2,8
Amasya	30.039	151.285	9.653	49,6	5,0	36,0	5,1
Ankara	806.310	4.155.540	387.261	59,1	5,2	41,9	3,6
Antalya	374.432	1.499.452	153.073	53,9	4,0	49,1	3,4
Artvin	14.676	54.127	3.630	40,9	3,7	40,4	5,3
Aydın	168.997	690.364	69.306	53,9	4,1	48,2	3,5
Balıkesir	143.219	667.711	60.799	54,0	4,7	42,3	4,0
Bilecik	14.536	76.463	7.487	34,9	5,3	24,2	9,8
Bingöl	28.864	92.179	7.502	33,2	3,2	38,0	6,4
Bitlis	46.695	174.045	14.122	44,8	3,7	43,8	4,6
Bolu	61.170	289.778	17.417	54,2	4,7	41,8	4,0
Burdur	30.103	105.660	9.371	37,6	3,5	39,1	5,8
Bursa	419.895	1.949.932	165.111	63,8	4,6	50,1	2,6
Çanakkale	67.273	279.520	25.583	43,0	4,2	37,8	5,5
Çankırı	14.545	69.903	6.087	40,3	4,8	30,6	7,1
Çorum	71.999	355.184	22.248	56,8	4,9	42,0	3,8
Denizli	191.863	638.293	84.016	54,1	3,3	59,3	2,8
Diyarbakır	249.068	833.591	94.677	46,5	3,3	50,7	3,8
Edirne	72.091	339.858	16.647	48,1	4,7	37,2	5,1
Elazığ	137.482	671.392	38.944	58,1	4,9	43,5	3,5
Erzincan	37.597	133.217	9.595	51,4	3,5	53,0	3,3
Erzurum	135.449	778.649	54.826	58,6	5,7	37,2	4,1
Eskişehir	172.223	824.992	71.302	61,8	4,8	47,1	3,0
Gaziantep	383.195	1.401.532	147.825	57,7	3,7	57,6	2,7
Giresun	79.427	340.357	21.234	53,6	4,3	45,6	3,7
Gümüşhane	9.557	40.149	2.797	28,3	4,2	24,6	10,7
Hakkari	24.184	57.819	4.754	37,0	2,4	56,5	4,1
Hatay	251.968	979.959	93.651	59,7	3,9	56,0	2,6
Isparta	89.882	463.240	52.893	60,1	5,2	42,5	3,4
Mersin	251.645	1.097.020	97.761	59,4	4,4	49,8	3,0
İstanbul	2.045.691	9.434.193	921.840	55,0	4,6	43,6	3,8
İzmir	555.734	2.570.314	287.870	57,1	4,6	45,1	3,5
Kars	25.350	93.387	8.020	31,6	3,7	31,3	8,0
Kastamonu	37.785	163.610	13.180	40,0	4,3	33,7	6,5
Kayseri	267.771	1.162.517	97.732	64,6	4,3	54,3	2,4
Kırklareli	44.293	160.781	9.589	43,5	3,6	43,7	4,7
Kırşehir	24.185	96.173	5.929	43,9	4,0	40,3	5,1
Kocaeli	248.971	1.090.378	110.928	61,1	4,4	50,9	2,8

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 8.25. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021 - Devamı

İl Adı	Yatan Hasta Sayısı	Yatılan Gün Sayısı	Ameliyat Sayısı	Yatak Doluluk Oranı	Ortalama Kalış Günü	Yatak Devir Hızı	Yatak Devir Aralığı
Konya	359.733	1.710.921	168.775	53,5	4,8	41,0	4,1
Kütahya	66.010	334.513	19.685	46,2	5,1	33,3	5,9
Malatya	157.753	672.267	45.879	57,3	4,3	49,1	3,2
Manisa	191.229	907.181	77.533	51,8	4,7	39,8	4,4
Kahramanmaraş	157.165	694.298	66.735	60,2	4,4	49,7	2,9
Mardin	89.206	307.872	27.224	58,3	3,5	61,7	2,5
Muğla	108.506	431.996	37.677	53,0	4,0	48,6	3,5
Muş	39.856	121.497	9.248	43,2	3,0	51,8	4,0
Nevşehir	37.232	188.108	12.845	60,1	5,1	43,4	3,3
Niğde	38.157	164.867	7.888	48,7	4,3	41,1	4,6
Ordu	128.806	435.795	33.820	52,0	3,4	56,1	3,1
Rize	51.399	213.497	13.210	52,7	4,2	46,3	3,7
Sakarya	110.388	497.104	46.205	58,3	4,5	47,2	3,2
Samsun	234.053	1.311.219	105.150	67,6	5,6	44,0	2,7
Siirt	47.159	162.371	14.673	56,8	3,4	60,2	2,6
Sinop	22.894	116.245	5.873	40,6	5,1	29,2	7,4
Sivas	93.110	376.373	34.664	35,2	4,0	31,8	7,4
Tekirdağ	164.737	646.843	52.235	55,0	3,9	51,1	3,2
Tokat	95.527	413.222	32.836	49,2	4,3	41,6	4,5
Trabzon	158.668	669.597	61.904	53,7	4,2	46,4	3,6
Tunceli	2.771	13.677	674	25,0	4,9	18,5	14,8
Şanlıurfa	284.479	1.105.637	92.730	71,8	3,9	67,5	1,5
Uşak	52.203	186.490	19.674	41,4	3,6	42,3	5,1
Van	147.223	628.590	49.935	56,8	4,3	48,6	3,2
Yozgat	48.879	185.206	13.211	41,9	3,8	40,4	5,2
Zonguldak	95.601	433.857	34.815	51,4	4,5	41,4	4,3
Aksaray	48.853	170.843	16.195	42,0	3,5	43,9	4,8
Bayburt	8.172	38.013	1.193	32,5	4,7	25,5	9,6
Karaman	25.439	120.176	13.082	55,9	4,7	43,2	3,7
Kırıkkale	40.252	199.624	16.939	44,1	5,0	32,5	6,3
Batman	87.520	340.485	28.307	51,1	3,9	47,9	3,7
Şırnak	41.760	119.883	13.560	45,1	2,9	57,4	3,5
Bartın	16.550	82.741	3.699	52,5	5,0	38,3	4,5
Ardahan	8.322	35.582	2.329	45,3	4,3	38,7	5,2
İğdir	26.015	67.598	4.668	59,2	2,6	83,1	1,8
Yalova	54.509	178.141	13.447	66,6	3,3	74,4	1,6
Karabük	40.276	158.791	10.462	59,9	3,9	55,5	2,6
Kilis	20.222	86.308	6.850	70,2	4,3	60,0	1,8
Osmaniye	84.892	281.383	29.695	57,2	3,3	63,0	2,5
Düzce	54.526	172.655	19.755	52,6	3,2	60,7	2,9
Türkiye	11.785.492	51.742.167	4.704.094	55,7	4,4	46,3	3,5

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 8 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Tüm sektörlerdeki sağlık kurumlarının hizmetlerine ilişkin tablo ve şekillerde yıl içerisinde aktif olarak hizmet veren (kapananlar dahil) kurumlar hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ **Müracaat Sayısı:** OECD tarafından “Hekime telefon ile başvuru hariç herhangi bir sebeple başvuruda bulunulması” olarak tanımlandı.
- ☑ Milli Savunma Bakanlığına (MSB) ait hizmet verileri 2012 - 2015 yılları için dahil edildi.
- ☑ Karşılaştırılabilir olması açısından diğer kamu kurumlarına ait hizmetler özel sektör içine dahil edildi.
- ☑ Hekime müracaat sayısında sağlık kuruluşlarında dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar dahil değildir. Dış sağlığına yönelik yapılan müracaatlar ayrı tablo ve şekillerde yer almaktadır.
- ☑ 2002-2005 yılları arasındaki SSK hastanelerine ait veriler karşılaştırılabilir olması için Sağlık Bakanlığına dahil edildi.
- ☑ 25/05/2018 tarihinde yayımlanan “Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği” ile Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinin ismi Çocuk, Ergen, Kadın ve Üreme Sağlığı (ÇEKÜS) Birimi olarak değiştirildi.
- ☑ Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 31/05/2019 tarihinde yayımlanan “Sağlık Hizmeti Sunucularının Basamaklandırılması” Genelgesine göre E2-E3 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri birinci basamak, E1 Entegre İlçe Devlet Hastaneleri ise ikinci basamak sağlık kuruluşu olarak tanımlandı. 2019 yılında Entegre İlçe Devlet Hastanelerinin basamaklandırılması değiştiğinden geriye dönük verilerde revizyon yapıldı.
- ☑ Sağlık Bakanlığı hastanelerine ilişkin tablo, şekil ve haritalarda yıl içerisinde birinci basamak sağlık kuruluşu olarak hizmet veren Entegre İlçe Devlet Hastaneleri hesaplamalara dahil edildi.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan Harita 8.2 ve Harita 8.4 oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 8.1 ve Harita 8.5 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane, Harita 8.3 oluşturulurken illere ait değerler ondalıklı kısım çift hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **Sevk Hızı:** (Aile Hekimliği Sevk Sayısı/Aile Hekimliğine Müracaat Sayısı)x100 şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatan Hasta Sayısı:** Belirli bir yılda hastaneye yatış işlemi yapılan hasta sayısıdır. (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Ameliyatlara İlişkin Bilgiler:** Ameliyat sınıflandırmalarında, DSÖ'nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflaması (ICHI, International Classification of Health Interventions) baz alındı. Bu sınıflamada yapılan tanıma uygun olarak ameliyat (A, B ve C grubu) sayıları hesaplandı. Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası Sağlık Müdahalesi Sınıflamasına göre teşhis amaçlı ve küçük cerrahi girişimler ameliyatlar içerisinde yer almamaktadır.
- ☑ **Yatak Doluluk Oranı:** Bir yıl içinde yatakların ne oranda hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı x 100) / (Yatak sayısı x 365) şeklinde hesaplanır.

- ☑ **Akut Yatak Doluluk Oranı:** OECD tarafından kullanılan bu indikatör, akut hizmet verilen yatakların doluluk oranıdır. Fizik, tedavi ve rehabilitasyon hastaneleri dahil değildir.
- ☑ **Ortalama Kalış Günü:** Bir hastanın hastanede kaldığı ortalama gün sayısını göstermektedir. (Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatak Devir Hızı:** Bir yatağın yılda kaç hasta tarafından kullanıldığını göstermektedir. (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) / (Yatak Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Yatak Devir Aralığı:** Bir hasta yatağının kaç gün boş kaldığını göstermektedir. (Yatak Sayısı x 365 – Yatılan Gün Sayısı) / (Taburcu + Ölen Kişi Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ Nakil bekleyen hasta sayıları kümülatiftir. Bir önceki yılın sonunda bekleyen hasta sayısı ile o yıl içerisinde listeye eklenen hasta sayıları toplanmakta, o yıl içerisinde nakil olan, ölen, iyileşen ya da herhangi bir sebeple bekleme listesinden çıkan hastalar bu toplamdan çıkartılarak yıl sonundaki bekleyen hasta sayısına ulaşılmaktadır.
- ☑ Nakil merkezlerin hepsi hastanelerin içerisinde yer almaktadır. Mevzuat kapsamında şartları sağlayan merkezlere özel ruhsat verilmektedir.
- ☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam sağlık harcamasının içerisinde yer alan yatırım harcamalarının çıkartılması ile elde edilir.

BÖLÜM 9

İlaç İstatistikleri

Tablo 9.1. Yıllara ve ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Hacmi, Milyon Kutu

ATC-1 Grubu	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	346,1	374,8	398,7	406,3	401,0	446,0
Sinir Sistemi	287,7	298,4	308,0	313,2	320,2	351,9
Solunum Sistemi	307,6	317,2	329,8	335,0	276,9	291,8
Kardiyovasküler Sistem	212,8	225,9	238,3	251,4	273,6	279,8
Kas ve İskelet Sistemi	253,9	258,1	259,7	261,3	229,9	255,7
Sistemik Antienfektifler	284,0	257,3	262,7	265,8	205,7	204,5
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	93,2	99,4	107,0	107,1	117,1	133,2
Dermatolojikler	110,1	115,8	118,6	123,1	115,2	130,9
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	71,5	74,1	77,6	78,7	73,0	82,7
Duyu Organları	66,1	68,1	71,2	73,2	63,2	71,9
Hastane Solüsyonları	90,3	99,2	92,6	100,5	86,9	70,6
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	48,4	54,3	59,7	65,6	61,2	64,7
Antineoplastik ve İmmunmodulator Ajanlar	9,8	10,2	11,3	12,6	13,7	14,0
Çeşitli/Diğer	5,2	6,1	6,3	7,1	12,9	13,2
Antiparazitik Ürünler, İnsektisitler ve Repellentler	5,1	5,1	5,4	5,7	5,3	6,2
Tanısal Ajanlar	4,3	4,5	4,3	4,7	3,9	4,6
Toplam	2.196,1	2.268,5	2.351,2	2.411,3	2.259,6	2.421,6

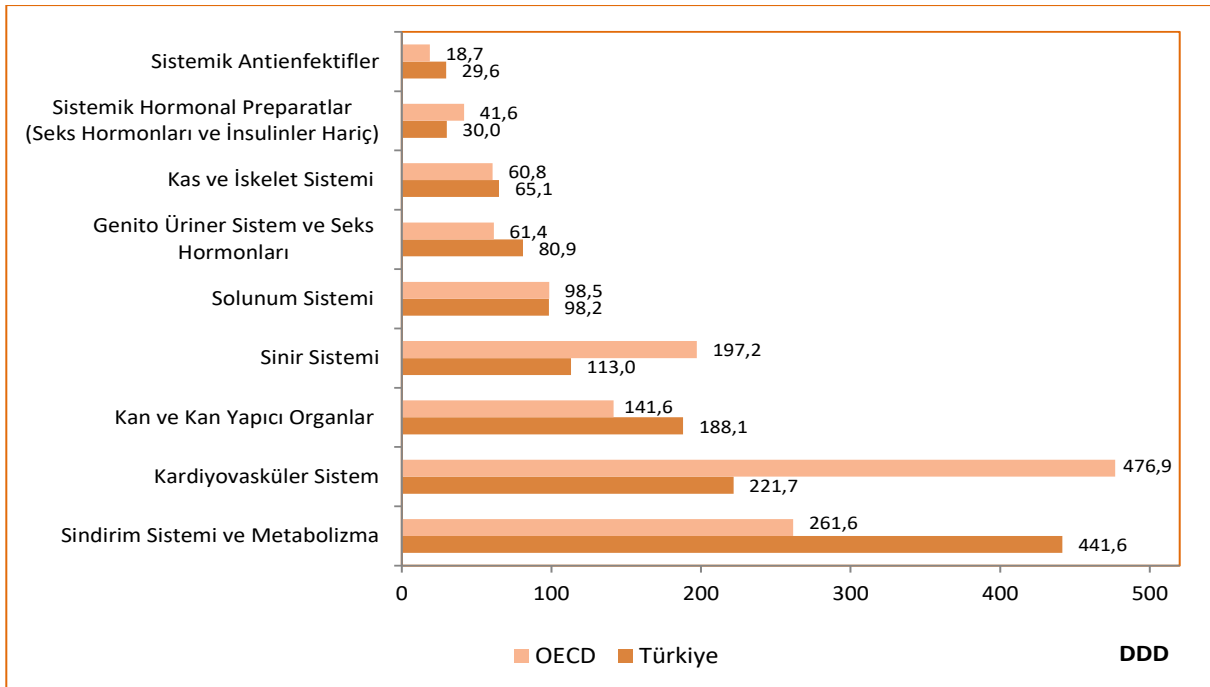
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.2. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarı, DDD

ATC-1 Grubu	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	332,7	340,6	387,4	392,4	417,3	441,6
Kardiyovasküler Sistem	167,4	176,4	187,7	195,1	218,8	221,7
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	134,6	144,4	169,3	170,2	152,8	188,1
Sinir Sistemi	93,8	98,4	101,1	101,5	108,7	113,0
Solunum Sistemi	96,4	99,9	109,0	111,2	97,9	98,2
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	53,5	68,5	69,9	73,7	74,3	80,9
Kas ve İskelet Sistemi	64,7	62,0	61,6	64,8	58,4	65,1
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	21,3	21,9	24,2	25,7	27,8	30,0
Sistemik Antienfektifler	42,1	37,3	33,3	34,6	27,6	29,6

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

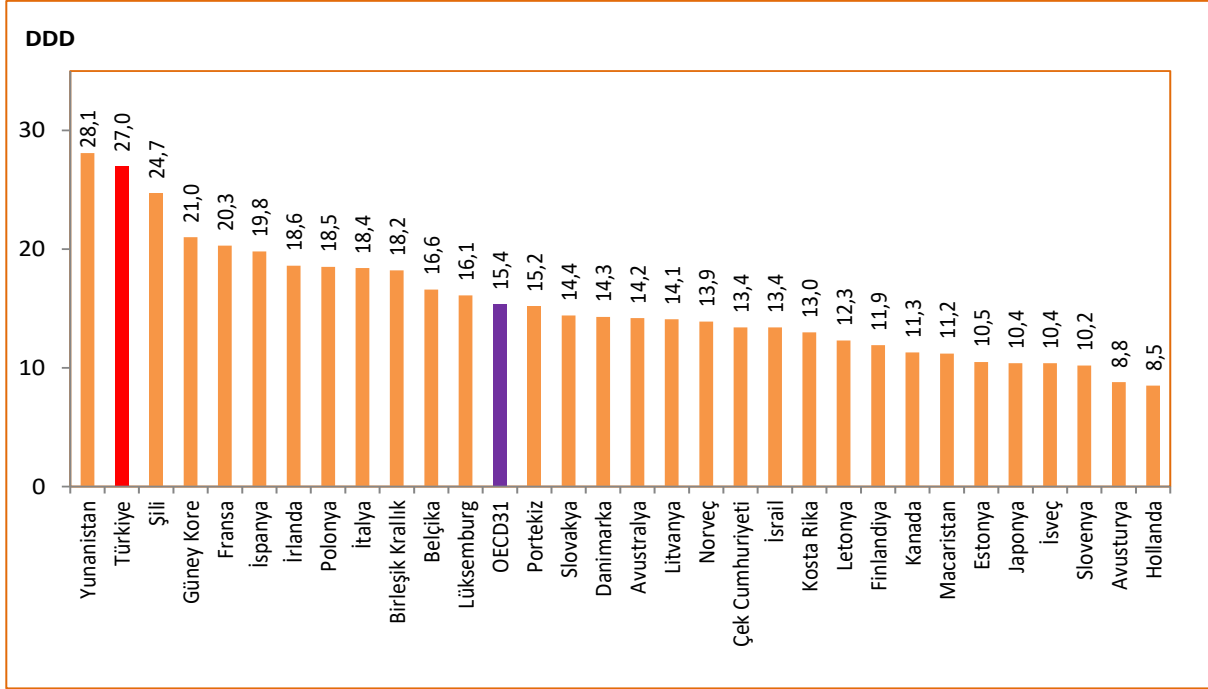
Şekil 9.1. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre 1.000 Kişiye Düşen Günlük İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. OECD verisi 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

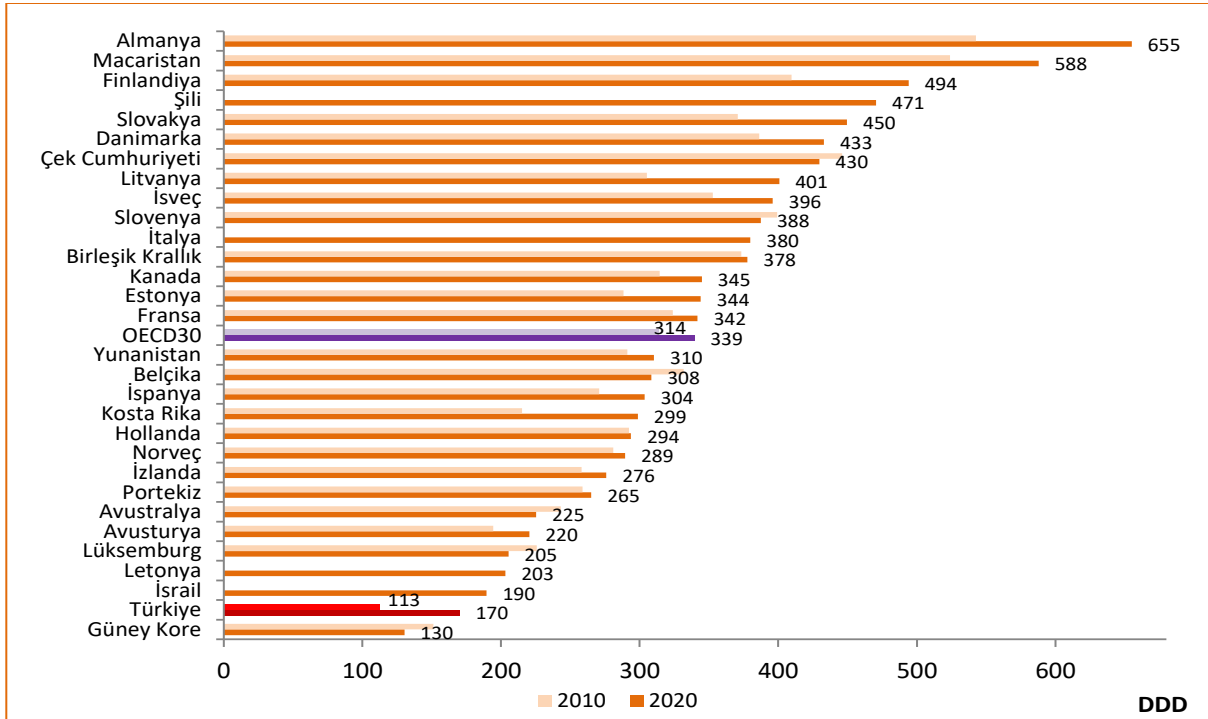
Şekil 9.2. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antibiyotik (ATC-J01) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

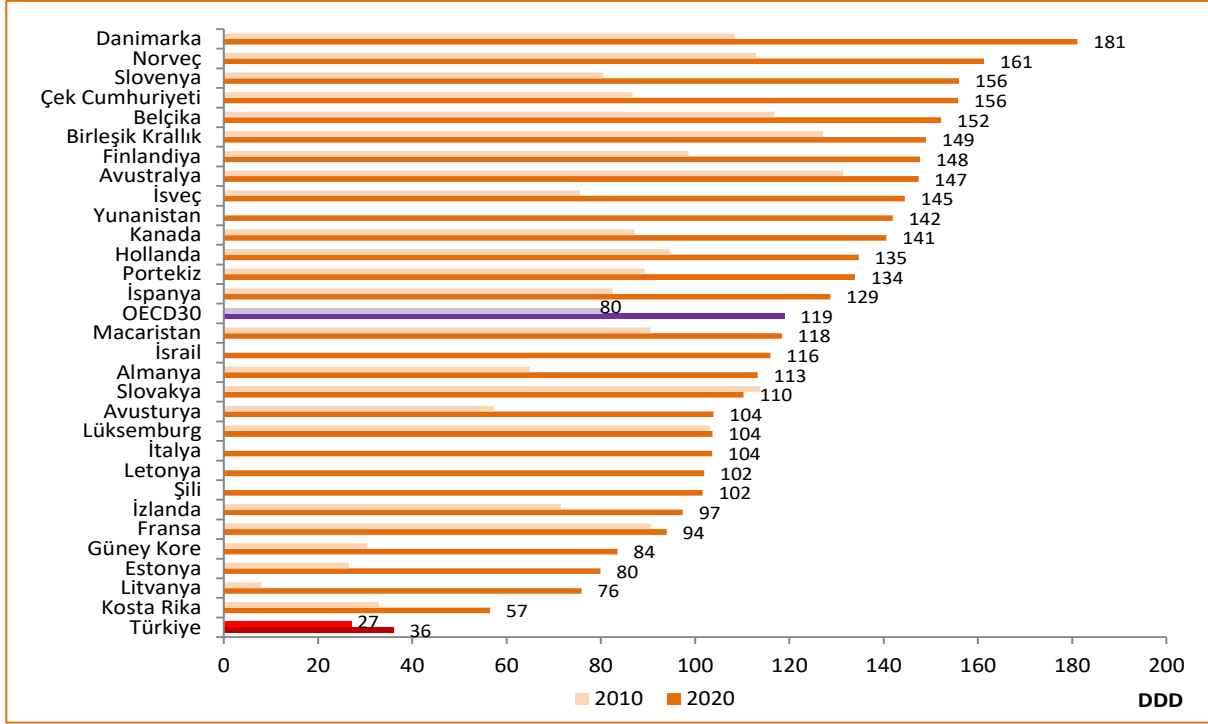
Şekil 9.3. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antihipertansif İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2010 ve 2020 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir. Hesaplamalara C02, C03, C07, C08, C09 ATC kodları dahil edildi.

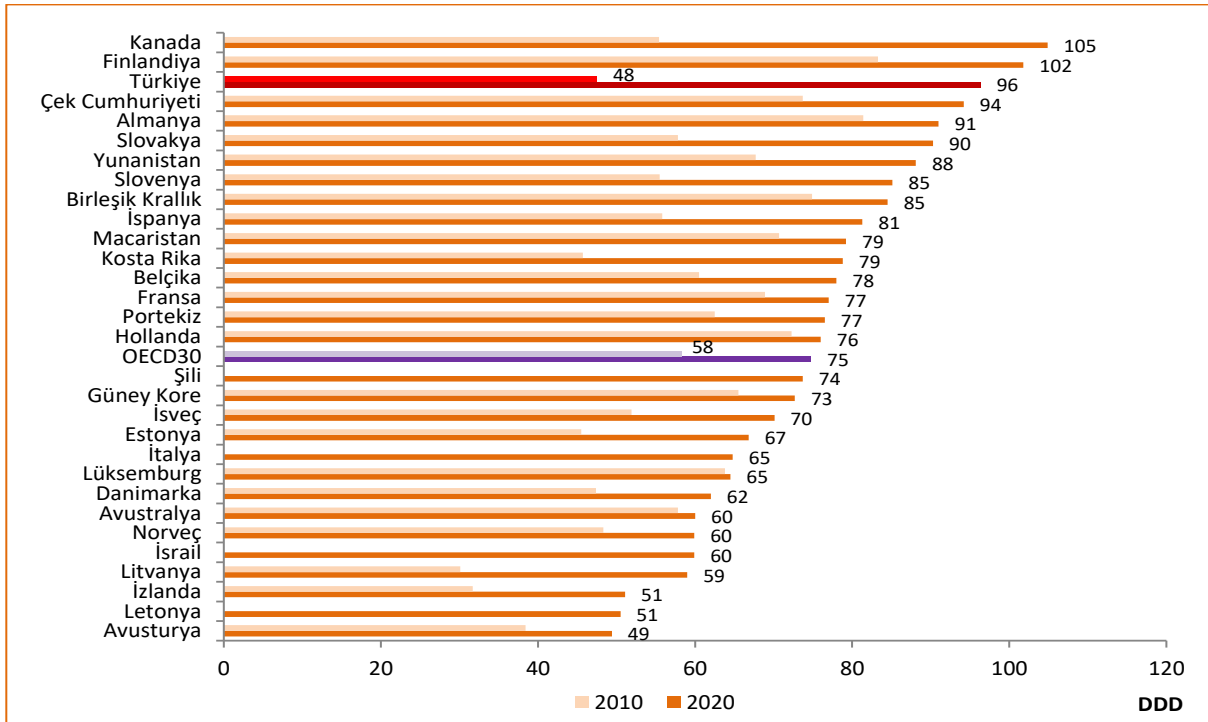
Şekil 9.4. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Kolesterol Düşürücü İlaç (ATC-C10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2010 ve 2020 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

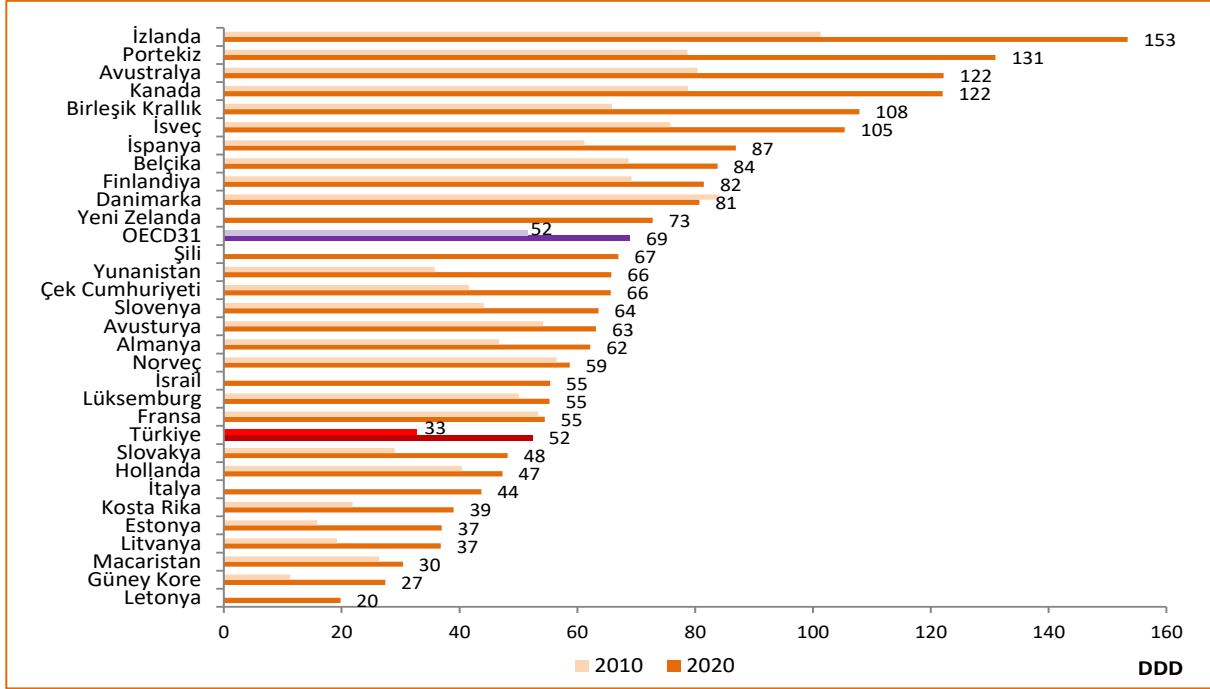
Şekil 9.5. 1.000 Kişiye Düşen Günlük Antidiyabetik İlaç (ATC-A10) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2010 ve 2020 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

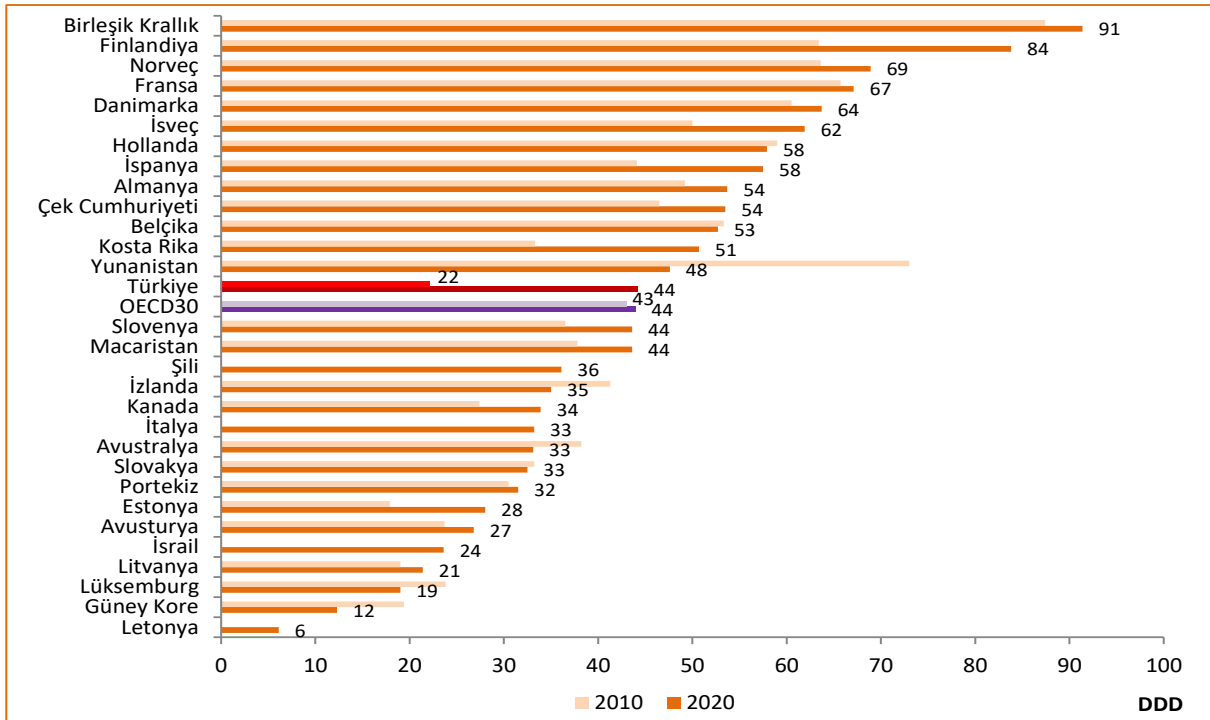
Şekil 9.6. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Antidepresan İlaç (ATC-N06A) Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2010 ve 2020 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

Şekil 9.7. 1.000 Kişiyeye Düşen Günlük Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan (ATC-R03) İlaç Tüketim Miktarının Uluslararası Karşılaştırması, DDD, 2010, 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

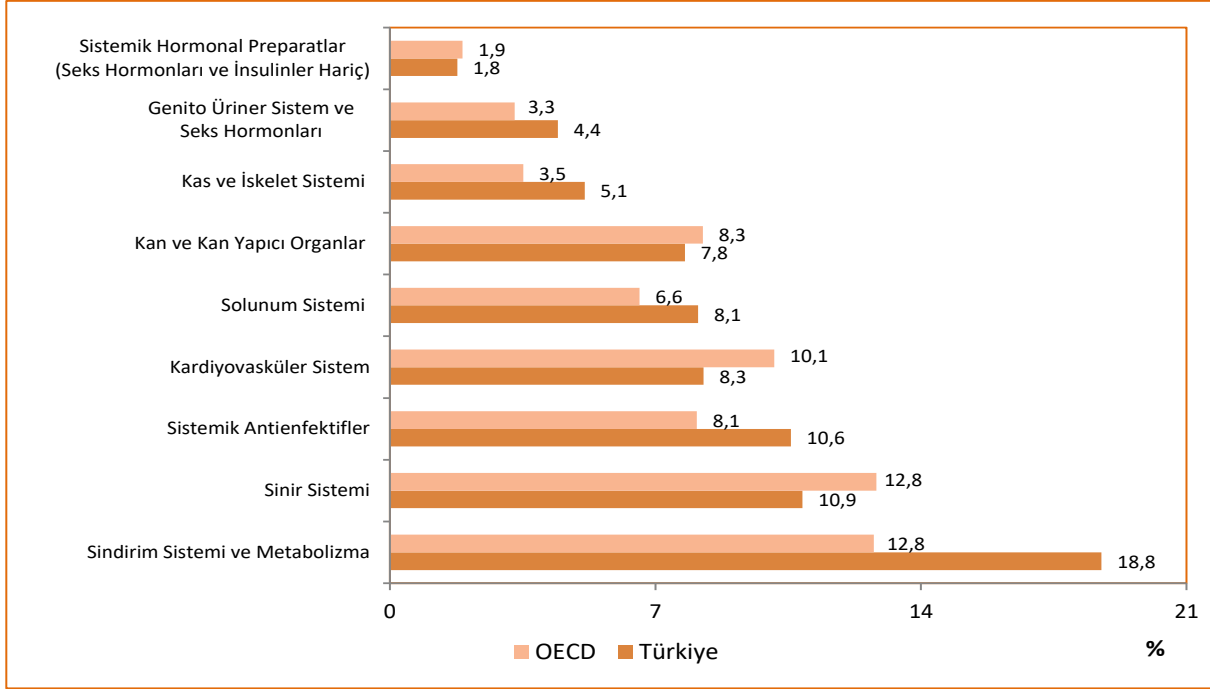
Not: Türkiye verileri 2010 ve 2021 yıllarına aittir. Ülke verileri ise 2010 ve 2020 yıllarına veya bu yıllara en yakın yıllara aittir.

Tablo 9.3. Yıllara ve Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değeri, Milyon ₺

ATC-1 Grubu	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sindirim Sistemi ve Metabolizma	3.361,1	4.163,1	5.223,5	6.893,8	9.117,7	12.158,5
Antineoplastik ve İmmunmodulator Ajanlar	2.440,2	3.038,3	4.179,2	5.691,7	7.391,5	9.716,4
Sinir Sistemi	2.299,1	2.995,9	3.607,3	4.659,9	5.563,4	7.050,7
Sistemik Antienfektifler	2.699,3	3.002,4	3.895,8	5.252,0	5.511,5	6.853,7
Kardiyovasküler Sistem	1.744,0	2.133,3	2.608,9	3.441,1	4.375,4	5.358,0
Solunum Sistemi	2.002,8	2.431,2	3.019,9	3.906,6	4.172,0	5.267,7
Kan ve Kan Yapıcı Organlar	1.411,0	1.773,1	2.309,3	3.114,7	3.935,0	5.042,0
Kas ve İskelet Sistemi	1.295,4	1.578,9	1.915,1	2.441,3	2.509,3	3.327,6
Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları	984,6	1.193,9	1.485,5	1.897,9	2.006,2	2.871,3
Dermatolojikler	694,0	825,0	983,0	1.264,9	1.385,5	2.010,7
Duyu Organları	783,3	877,8	1.073,2	1.230,7	1.259,7	1.798,4
Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)	411,4	476,7	614,3	753,3	861,1	1.151,4
Çeşitli/Diğer	226,8	273,3	314,7	419,4	788,6	1.016,0
Hastane Solüsyonları	364,0	463,5	550,0	671,9	691,3	622,1
Tanısal Ajanlar	183,3	213,8	267,7	382,7	338,6	479,3
Antiparazitik Ürünler, İnsektisitler ve Repellentler	22,1	26,6	34,4	48,6	58,4	83,3
Toplam	20.922,4	25.466,7	32.081,8	42.070,4	49.965,3	64.807,1

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

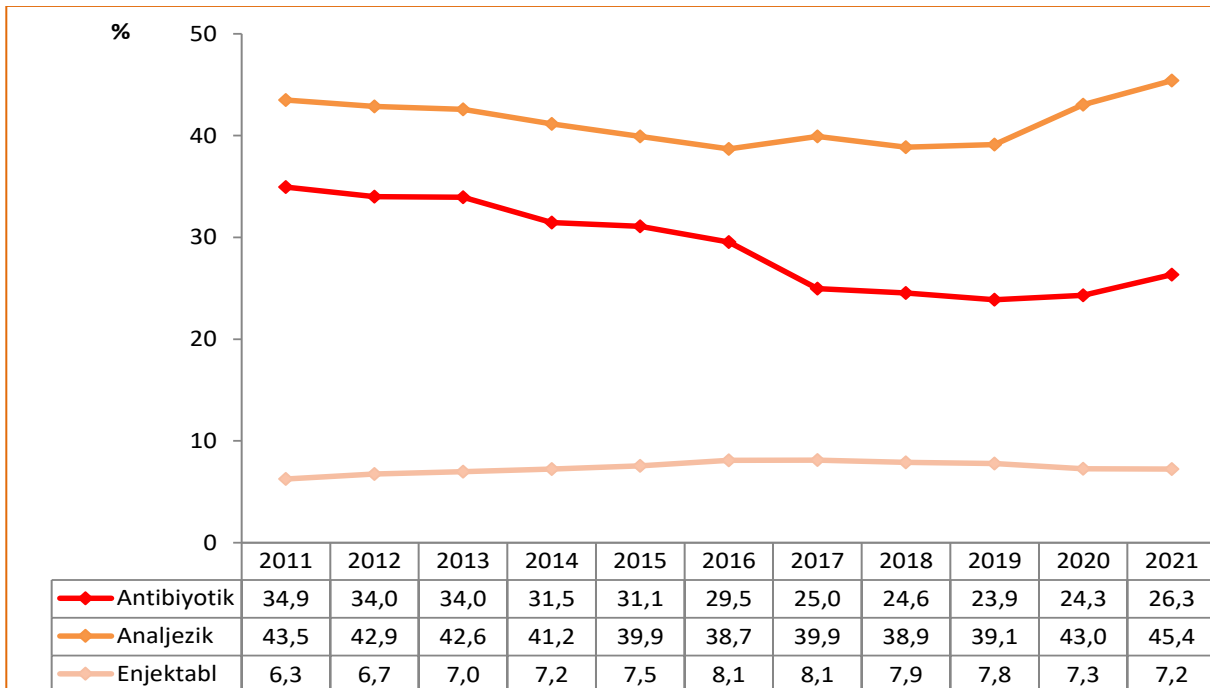
Şekil 9.8. Seçilmiş ATC-1 Gruplarına Göre İlaç Satış Değerinin (Ulusal Para Birimi) Toplam İlaç Satış Değeri İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

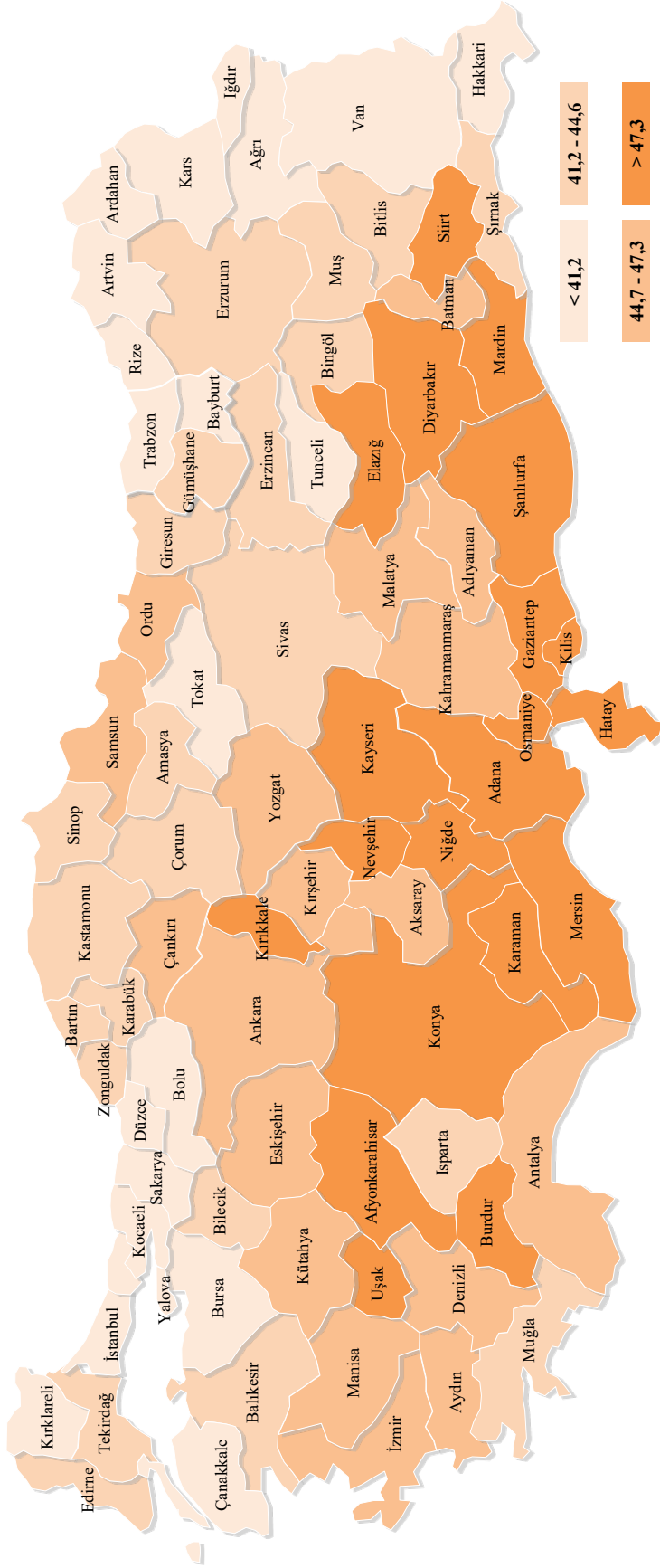
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. OECD verisi 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 9.9. Yıllara Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik, Analjezik, Enjektabl İlaç İçeren Reçetelerin Oranı, (%)

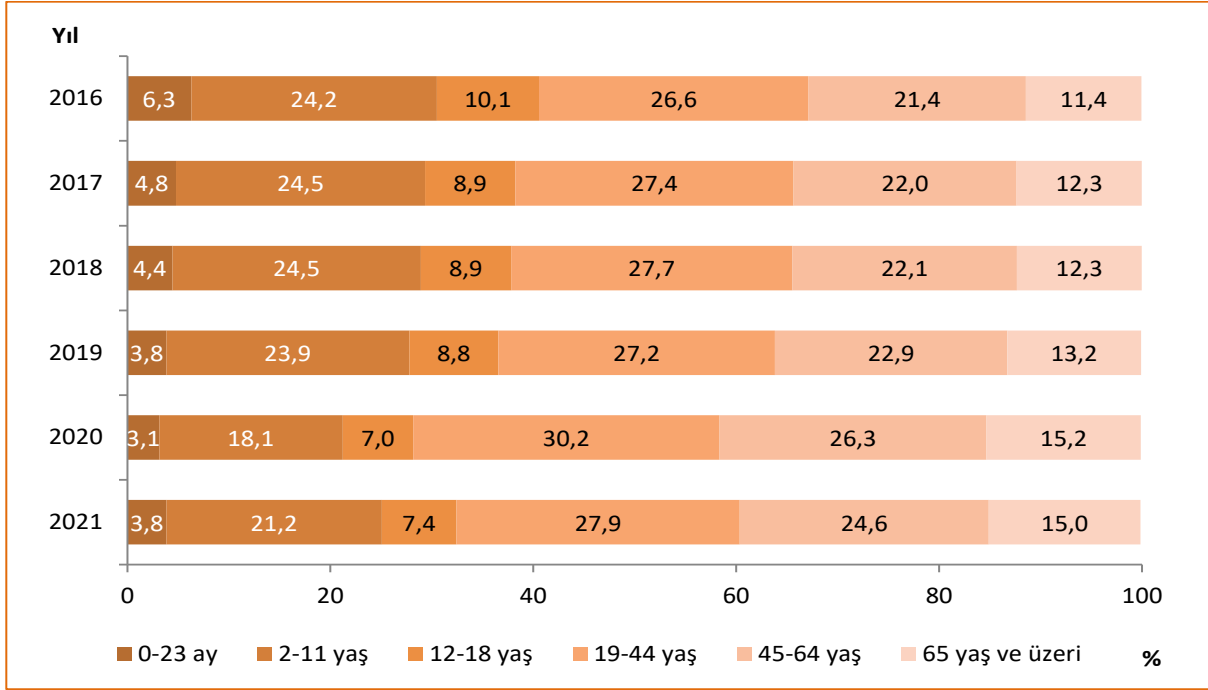
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Harita 9.2. İllere Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Analjezik İçeren Reçetelerin Oranı, (%), 2021

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

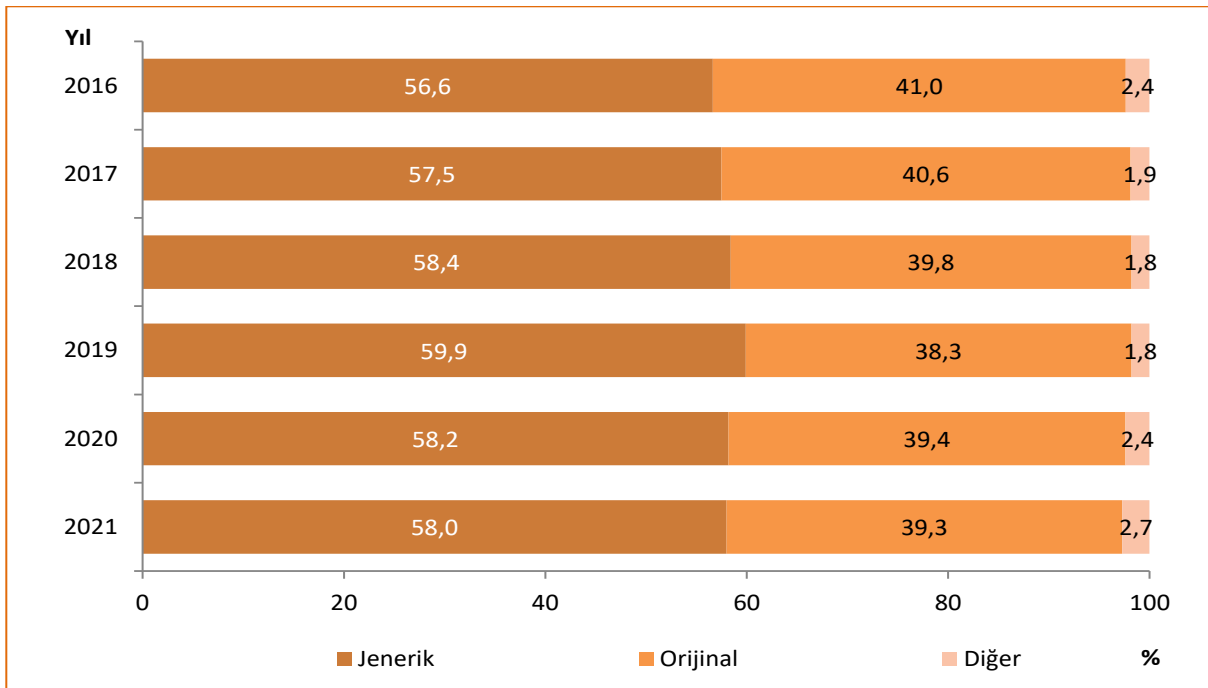
Şekil 9.10. Yıllara ve Yaş Grubuna Göre Aile Hekimleri Tarafından Yazılan ve Antibiyotik İçeren Reçetelerin Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

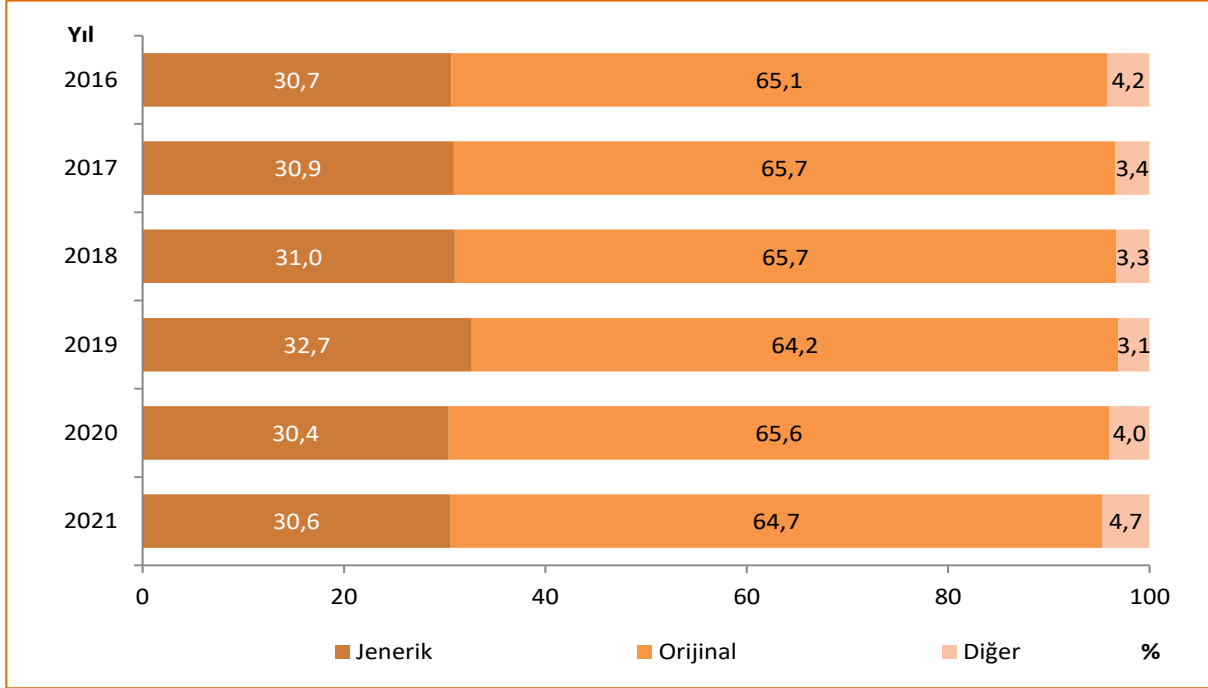
Not: %100'e tamamlanmayan yıllarda, yaş grubu bilinmeyen reçete verisi vardır.

Şekil 9.11. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

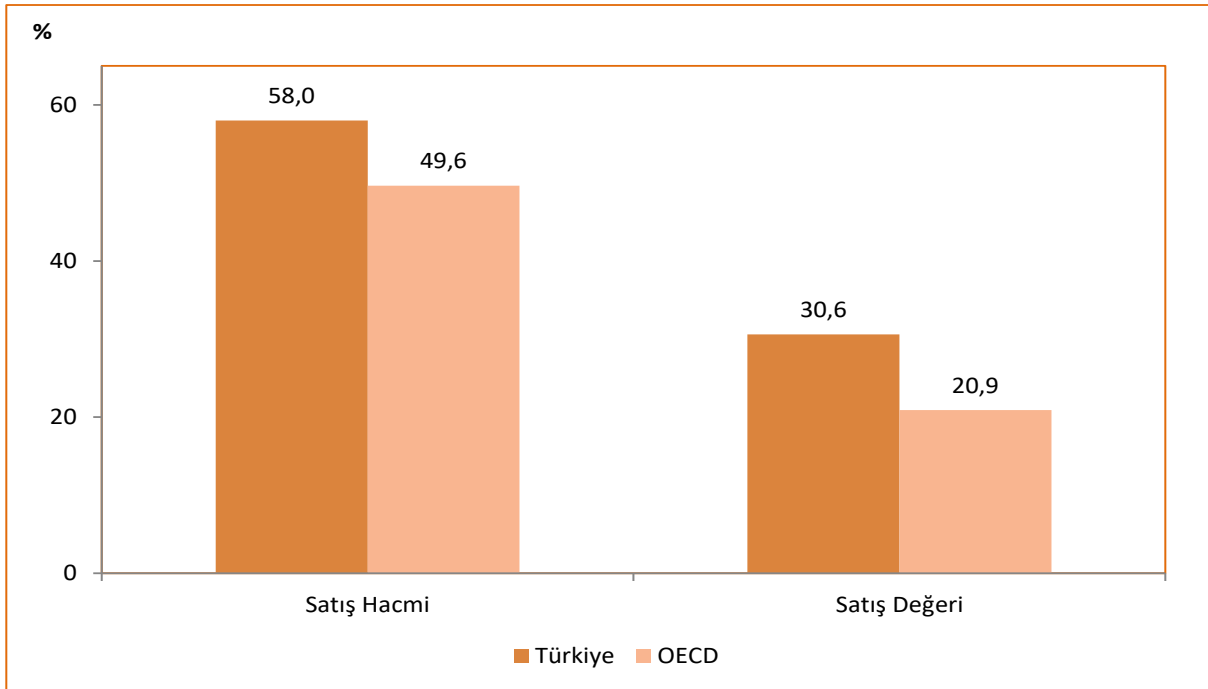
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.12. Yıllara ve Referans Türüne Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

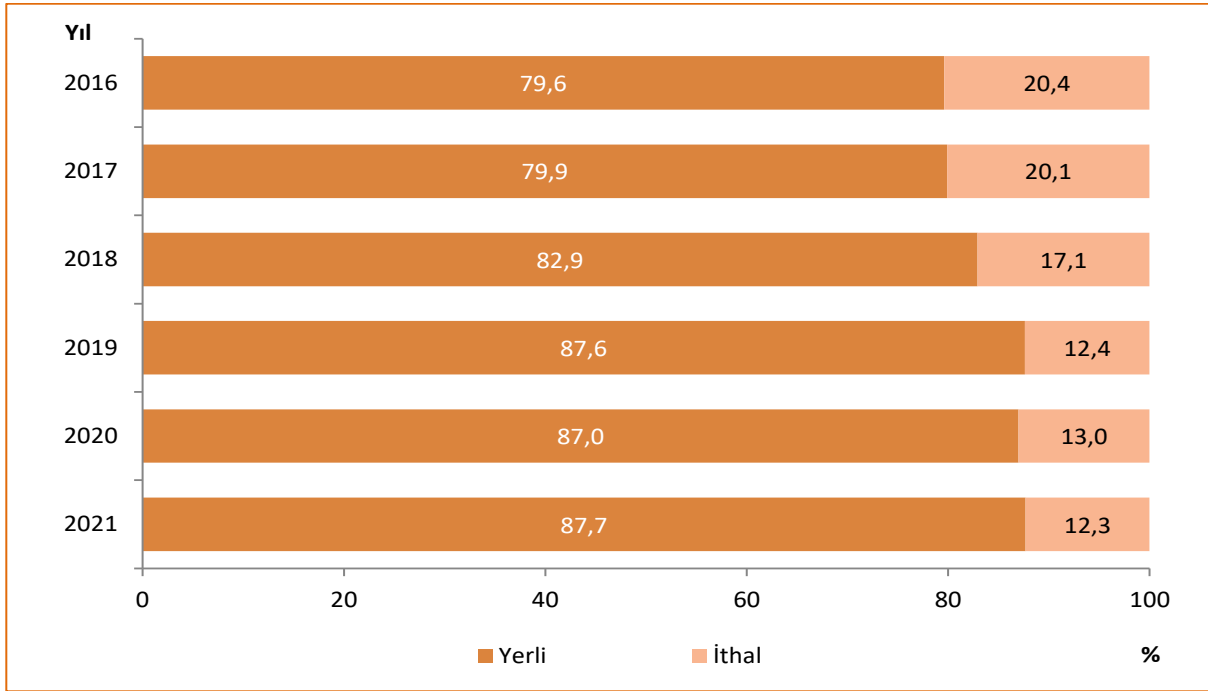
Şekil 9.13. Jenerik İlaçların Toplam İlaç Piyasasındaki Paylarının Satış Hacmi (Kutu) ve Satış Değeri (Ulusal Para Birimi) Cinsinden Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

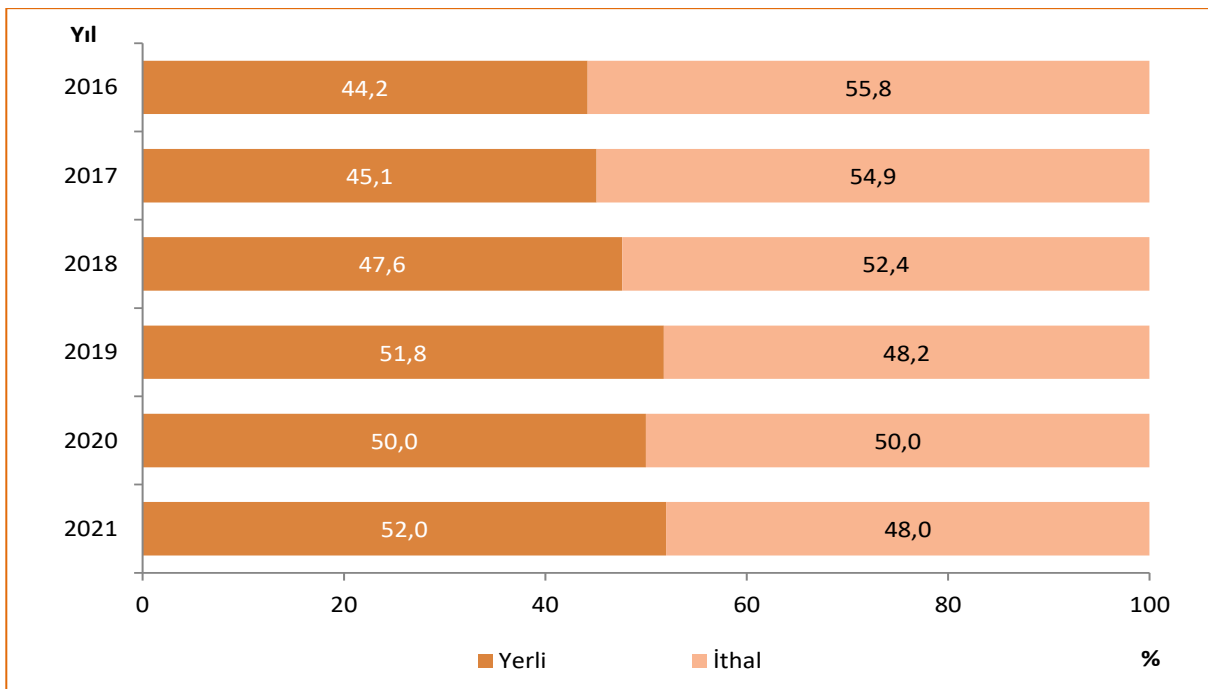
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. OECD verisi 2020 yılına veya en yakın yıla aittir. Orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünler, jenerik ilaçlara dahil edildi.

Şekil 9.14. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

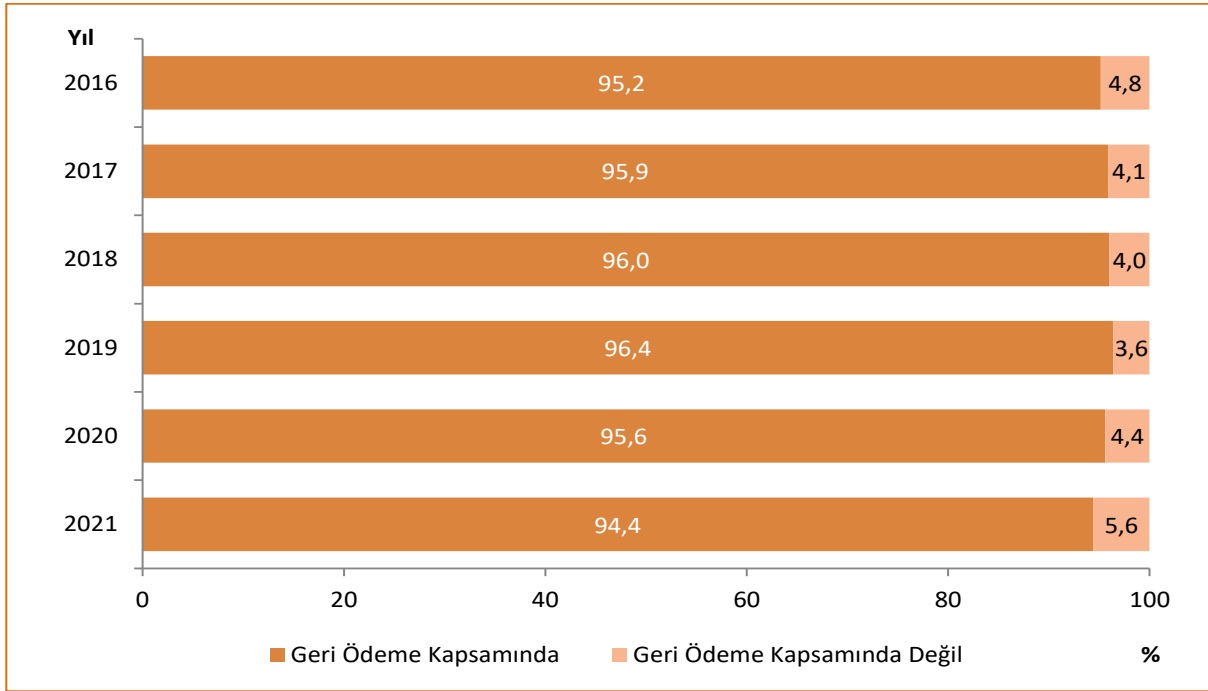
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.15. Yıllara ve Yerli/ İthal Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

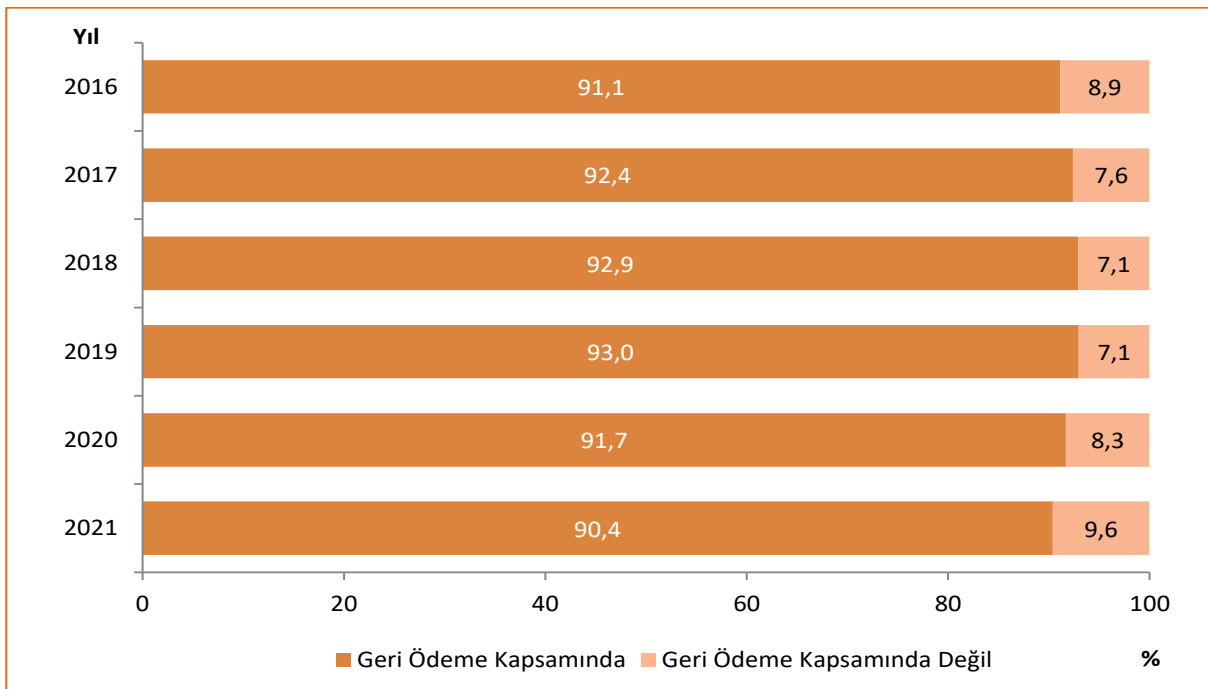
Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.16. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Hacimlerinin (Kutu) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Şekil 9.17. Yıllara ve Geri Ödeme Durumuna Göre İlaç Satış Değerlerinin (₺) Dağılımı, (%)

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Tablo 9.4. Yıllara Göre Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergeleri

Klinik Kalite Göstergeleri	2018			2019			2020			2021		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	31,5	29,5	30,3	32,5	30,2	31,2	25,7	23,6	24,5	20,9	20,1	20,4
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	78,5	83,7	81,6	78,3	83,5	81,4	73,4	78,6	76,6	69,4	75,0	73,1
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	31,5	34,8	33,3	27,3	30,8	29,2	26,6	30,2	28,6	25,3	29,3	27,5
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	10,2	10,6	10,4	11,3	12,5	12,0	10,1	11,4	10,8	10,6	11,9	11,3

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu

Not: Göstergeler, OECD tarafından belirlenen standartlara göre "Reçete Bilgi Sistemi"nde (RBS) kayıtlı olan hastalar üzerinden hesaplanmıştır.

Göstergeler için belirlenen uluslararası hesaplama standartları aşağıdaki linkte yer almaktadır: <http://stats.oecd.org/wbos/fileview2.aspx?IDFile=62f94ae6-180c-4e4b-9a22-b030ddadfd35>

Tablo 9.5. Birinci Basamak Reçetelendirmelere Ait OECD Klinik Kalite Göstergelerinin Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Klinik Kalite Göstergeleri	Türkiye	OECD
Diyabet Hastalarında İlk Tercih Antihipertansif İlaçların Reçetelendirme Oranı, (%)	73,1	80,4
Reçetelendirilen Antibiyotikler Arasında Sefalosporin ve Kinolonların Oranı, (%)	27,5	17,5
Diyabet Hastalarında Kolesterol Düşürücü İlaç Reçete Edilenlerin Oranı, (%)	20,4	66,2
Reçetelenen Sistemik Antibiyotiklerin DDD Miktarları (AHBS'deki Her Bin Kişi İçin)	11,3	17,4

Kaynak: Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. OECD verisi 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Bölüm 9 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtmaya çalışıldı. İllere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ **ATC (Anatomik Terapötik Kimyasal):** DSÖ tarafından desteklenen, yönetilen ve geliştirilen bir ilaç sınıflandırma sistemi olan ATC; ilaçları etkili oldukları organ veya sistemleri ile yapısal, terapötik, farmakolojik, kimyasal ve kimyasal bileşik özelliklerine göre farklı gruplara ayırır.

ATC Kodu	Grup Adı
A	Sindirim Sistemi ve Metabolizma
A10	Diyabette Kullanılan İlaçlar
B	Kan ve Kan Yapıcı Organlar
C	Kardiyovasküler Sistem
C02	Antihipertansifler
C03	Diüretikler
C07	Beta Blokör Ajanlar
C08	Kalsiyum Kanal Blokörleri
C09	Renin-Anjiyotensin Sistemine Etkili İlaçlar
C10	Lipid Modifiye Eden Ajanlar
G	Genito Üriner Sistem ve Seks Hormonları
H	Sistemik Hormonal Preparatlar (Seks Hormonları ve İnsulinler Hariç)
J	Sistemik Antienfektifler
J01	Sistemik Kullanılan Antibakteriyeller
M	Kas ve İskelet Sistemi
N	Sinir Sistemi
N06A	Antidepresanlar
R	Solunum Sistemi
R03	Obstrüktif Solunum Yolu Hastalıklarında Kullanılan İlaçlar

- ☑ **İlaç Takip Sistemi (İTS):** İlaç Takip Sistemi karekodlarla izlenebilirliği sağlanmış ilaçların üretim veya ithalattan başlayarak geçtikleri her noktadan alınacak bildirimlerle takibini sağlamak üzere kurulmuş bilgisayarlar, veritabanı, bu veritabanını işletmeye yarayan bilgisayar yazılımları ve iletişim altyapılarını içeren bir sistemdir.
- ☑ **DDD (Tanımlanmış Günlük Doz):** ATC sisteminde yer alan bir ilacın ana endikasyonu için yetişkinlerde kullanıldığı varsayılan günlük ortalama idame dozudur. İTS'den hastalara yapılan çıkışlar üzerinden hesaplanır.
- ☑ İlaçların DDD olarak hesaplanan tüketim miktarları İTS, satış hacmi ve satış değeri verileri ise IQVIA veritabanı üzerinden elde edildi. Birinci basamaktaki reçetelendirme verileri için Reçete Bilgi Sistemi kullanıldı.

☑ **IQVIA:** IMS-Health (Kıtalararası Pazarlama Hizmetleri- Sağlık) ve Quintiles şirketleri 2017 yılında birleşerek IQVIA adında yeni bir marka oluşturuldu. IQVIA, Ecza depoları tarafından eczanelere yapılan depo çıkış bilgilerinin takip edildiği sistemdir.

☑ **Jenerik İlaç:** Referans ürün ile aynı aktif maddeyi, aynı miktarda ve aynı farmasötik şekil içinde bulunduran ve biyoeşdeğerliği (BE) kabul edilen farklı ticari isim altındaki ürünlere eş değer ilaç adı verilir.

☑ **Orijinal İlaç:** Uzun araştırmalar ve klinik çalışmalar sonucu belli bir hastalık üzerinde olumlu etki yaptığı kanıtlanmış, temeli patentli bir moleküle dayanan ve daha önceden benzeri olmayan yeni ilaçlar için kullanılan uluslararası bir terimdir.

☑ Şekil 9.11 ve Şekil 9.12’de “Diğer” olarak gösterilen kısım orijinal/jenerik ayrımı olmayan ürünlerdir.

BÖLÜM 10

Sağlıkta İnsan Kaynakları

Tablo 10.1. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Tüm Sektörler

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Uzman Hekim	45.457	80.951	82.894	85.199	88.127	93.517
Pratisyen Hekim	30.900	44.649	44.053	46.843	49.760	53.035
Asistan Hekim	15.592	24.397	26.181	28.768	33.372	37.017
Toplam Hekim	91.949	149.997	153.128	160.810	171.259	183.569
Toplam Dış Hekimi	16.371	27.889	30.615	32.925	34.830	39.851
Eczacı	22.289	28.512	32.032	33.841	35.364	37.211
Hemşire	72.393	166.142	190.499	198.103	227.292	232.442
Ebe	41.479	53.741	56.351	55.972	59.040	57.908
Diğer Sağlık Personeli	50.106	155.417	177.409	182.456	206.103	219.630
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	83.964	339.241	376.367	369.660	408.581	481.311
Toplam Personel	378.551	920.939	1.016.401	1.033.767	1.142.469	1.251.922

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2021 yılında "Asistan Hekim" sayısına 2.520 yan dal asistan hekim, "Toplam Dış Hekimi" sayısına 2.581 asistan dış hekim, "Eczacı" sayısına ise 2.446 ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayıları dahil edildi. Sağlık Bakanlığı personel sayılarına, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatında çalışan sağlık personeli dahil değildir.

Tablo 10.2. Sektörlere ve Unvanlara Göre Sağlık Personelinin Dağılımı, 2021

	Sağlık Bakanlığı	Üniversite	Özel	Toplam
Uzman Hekim	45.672	16.228	31.617	93.517
Pratisyen Hekim	47.216	807	5.012	53.035
Asistan Hekim	14.360	22.657	-	37.017
Toplam Hekim	107.248	39.692	36.629	183.569
Uzman Dış Hekimi	1.077	2.125	3.337	6.539
Dış Hekimi	10.528	362	19.841	30.731
Asistan Dış Hekim	30	2.551	-	2.581
Toplam Dış Hekimi	11.635	5.038	23.178	39.851
Eczacı	4.033	728	32.450	37.211
Hemşire	155.588	37.021	39.833	232.442
Ebe	54.178	925	2.805	57.908
Diğer Sağlık Personeli	142.712	21.617	55.301	219.630
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	252.626	73.338	155.347	481.311
Toplam Personel	728.020	178.359	345.543	1.251.922

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.3. Yıllara Göre Sağlık Personeli Sayıları, Sağlık Bakanlığı

	2002	2017	2018	2019	2020	2021
Uzman Hekim	22.187	42.726	43.347	44.698	46.603	45.672
Pratisyen Hekim	29.030	38.721	39.442	42.300	45.291	47.216
Asistan Hekim	6.189	8.817	8.770	10.147	12.264	14.360
Toplam Hekim	57.406	90.264	91.559	97.145	104.158	107.248
Toplam Dış Hekimi	3.211	9.768	10.814	11.387	11.588	11.635
Eczacı	1.596	2.855	3.064	3.404	3.697	4.033
Hemşire	54.360	112.074	126.891	132.333	156.205	155.588
Ebe	39.473	49.003	52.495	52.076	55.505	54.178
Diğer Sağlık Personeli	33.276	111.193	121.206	124.758	140.161	142.712
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	67.496	215.402	236.155	229.335	250.461	252.626
Toplam Personel	256.818	590.559	642.184	650.438	721.775	728.020

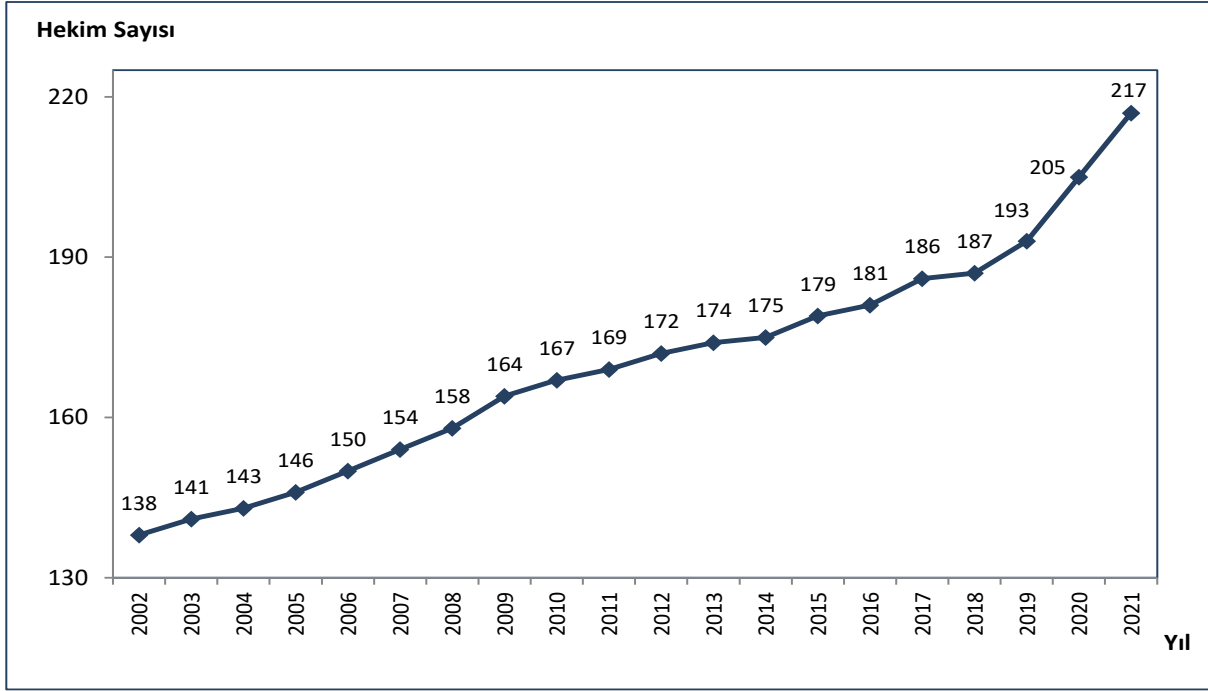
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.4. Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında Çalışan Sağlık Personelinin Unvanlara Göre Dağılımı, 2021

	Merkez Teşkilat
Uzman Hekim	146
Pratisyen Hekim	287
Asistan Hekim	-
Toplam Hekim	433
Uzman Dış Hekimi	6
Dış Hekimi	32
Asistan Dış Hekimi	-
Toplam Dış Hekimi	38
Eczacı	367
Hemşire	425
Ebe	147
Diğer Sağlık Personeli	919
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	4.680
Toplam Personel	7.009

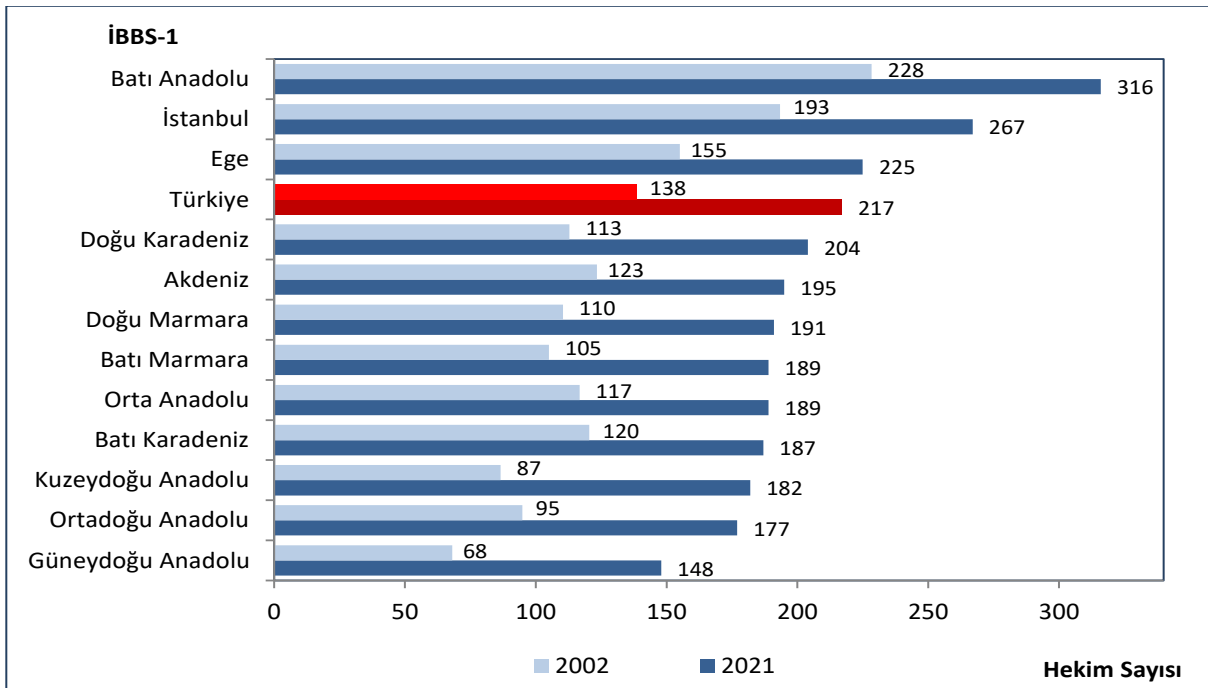
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.1. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler

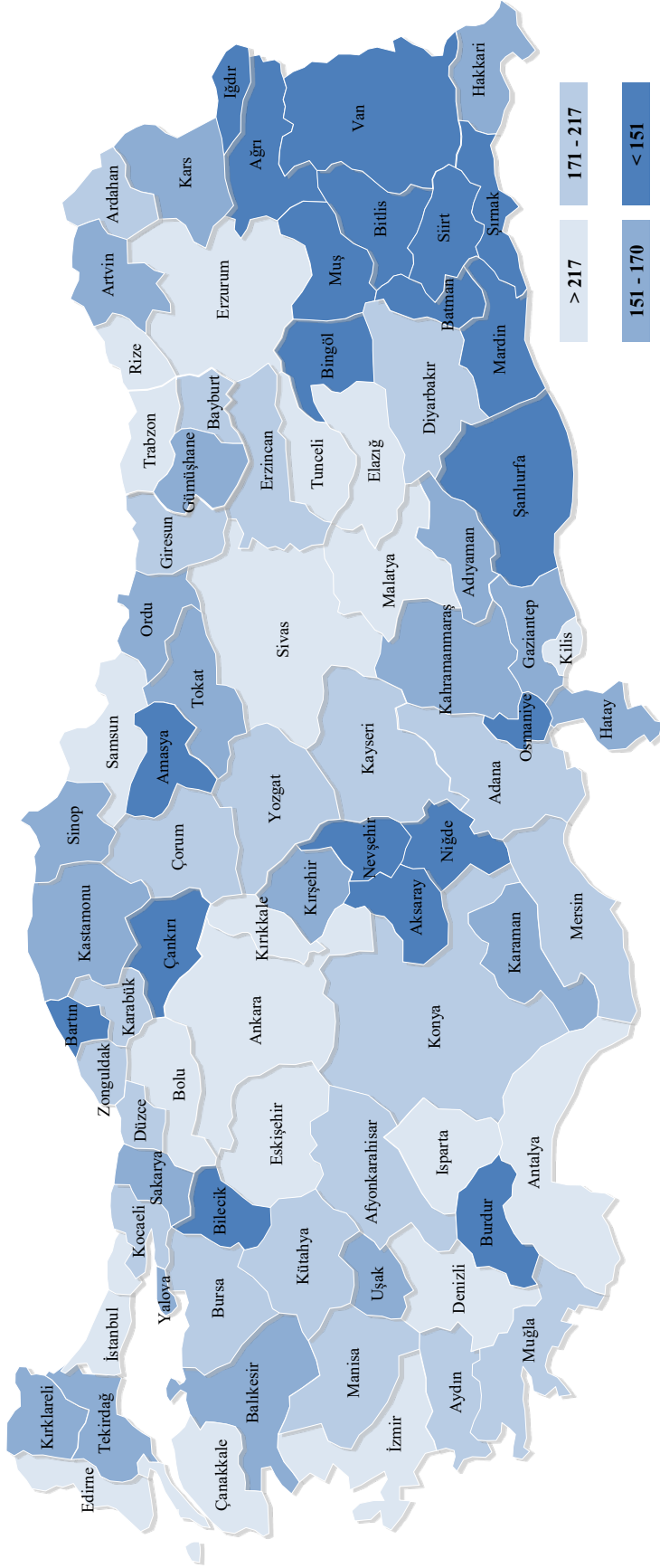
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.2. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

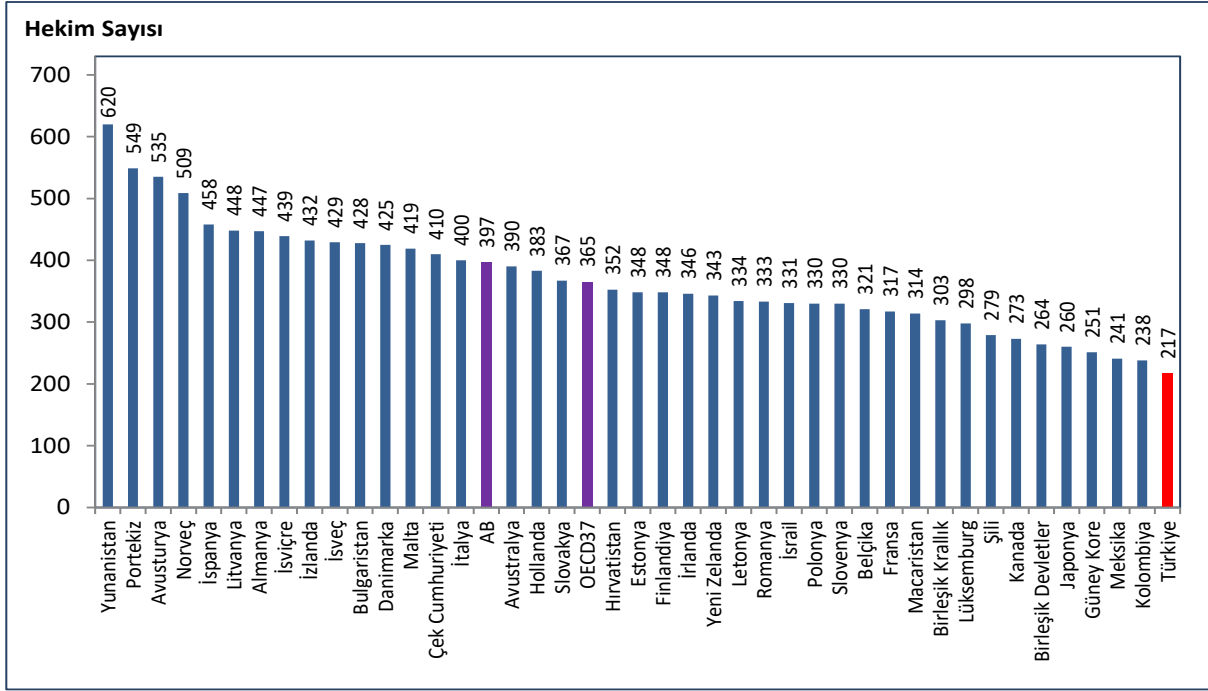
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.1. İllere Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

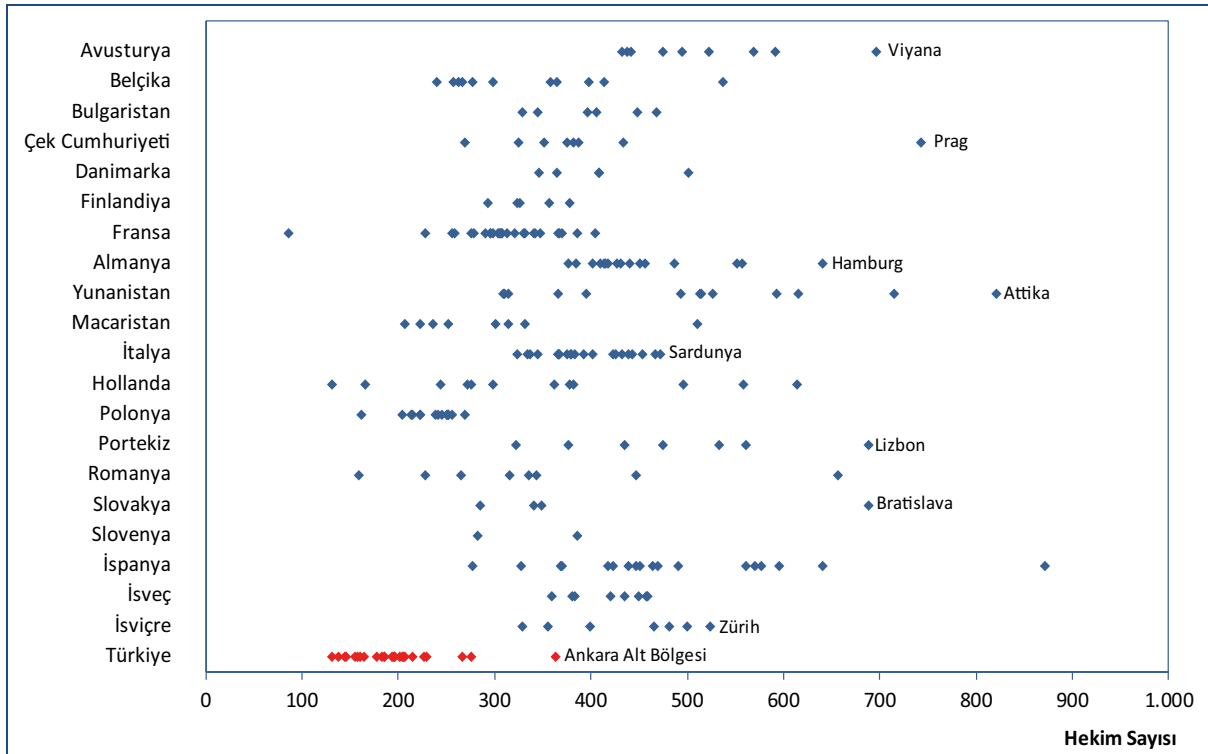
Şekil 10.3. 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

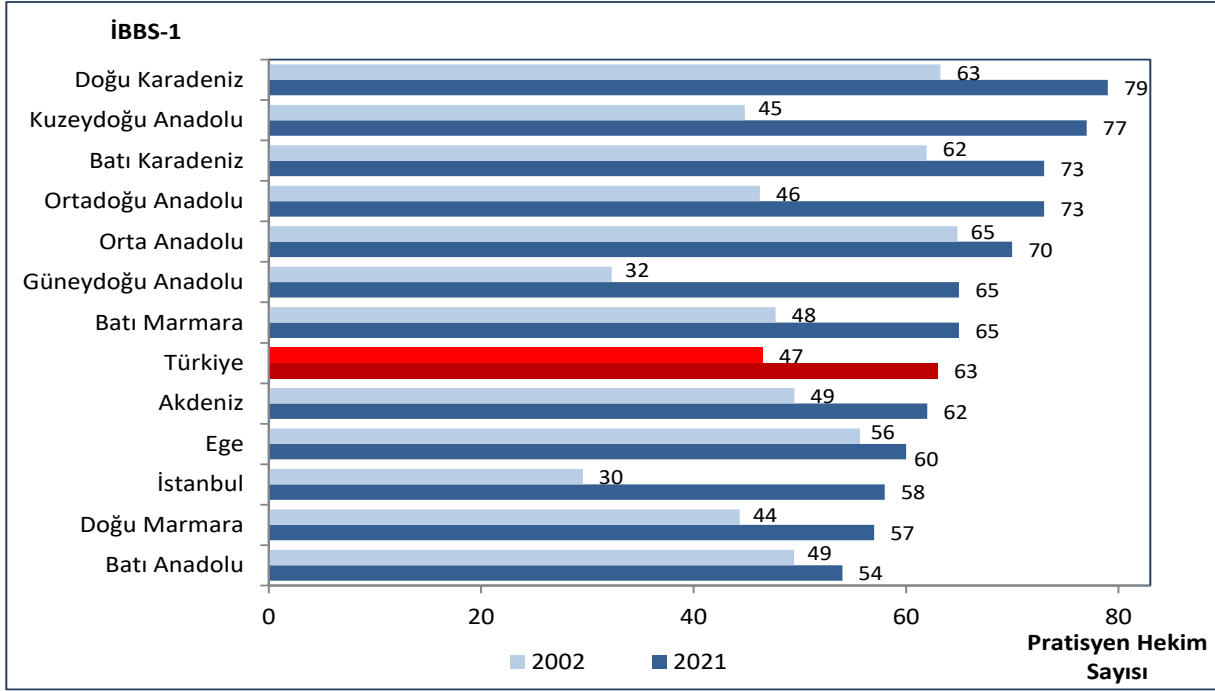
Şekil 10.4. İBBS-2'ye Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, EUROSTAT Veri Tabanı

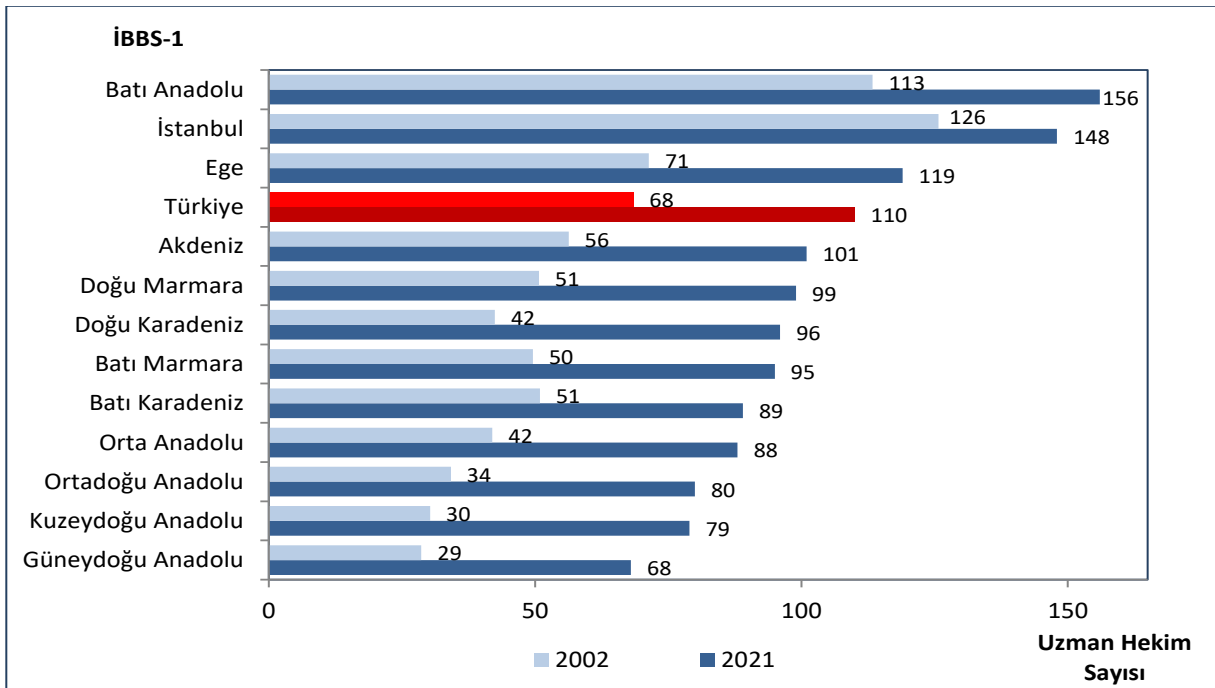
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.5. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

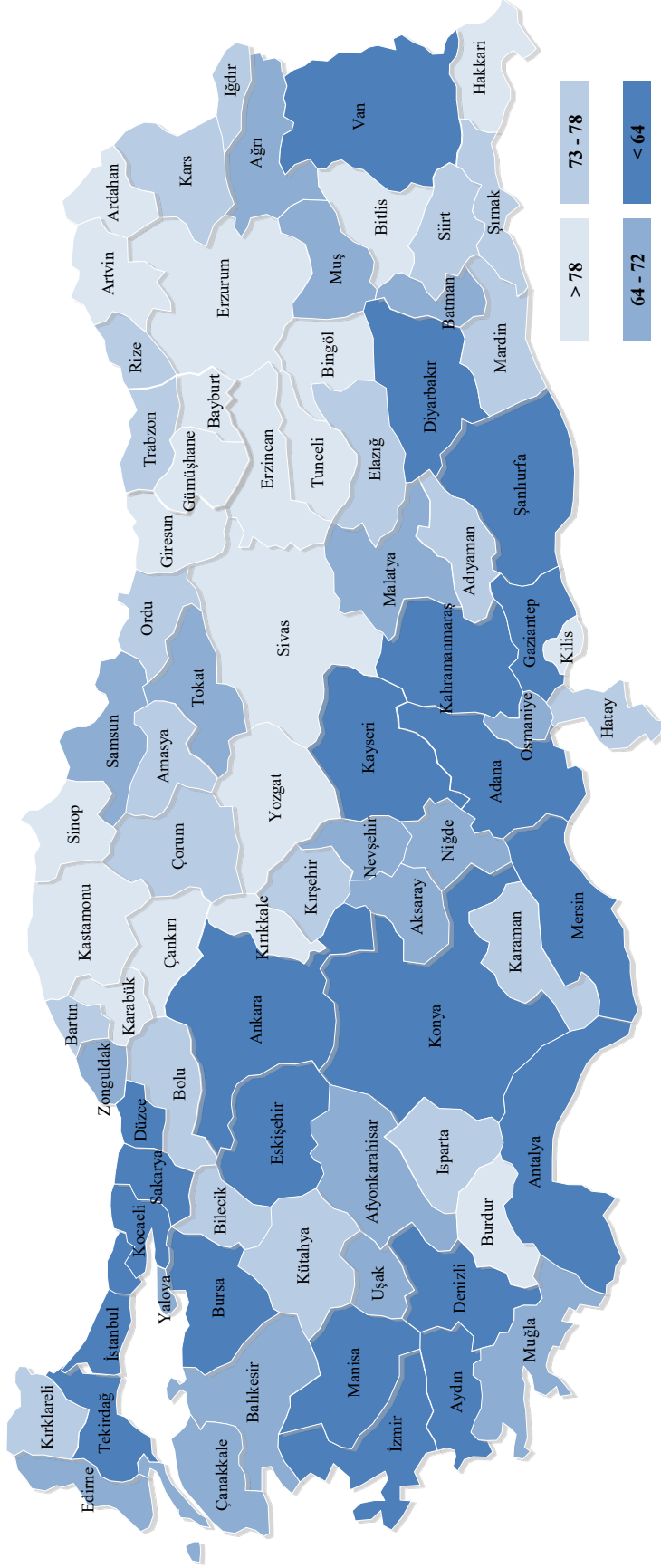
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.6. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

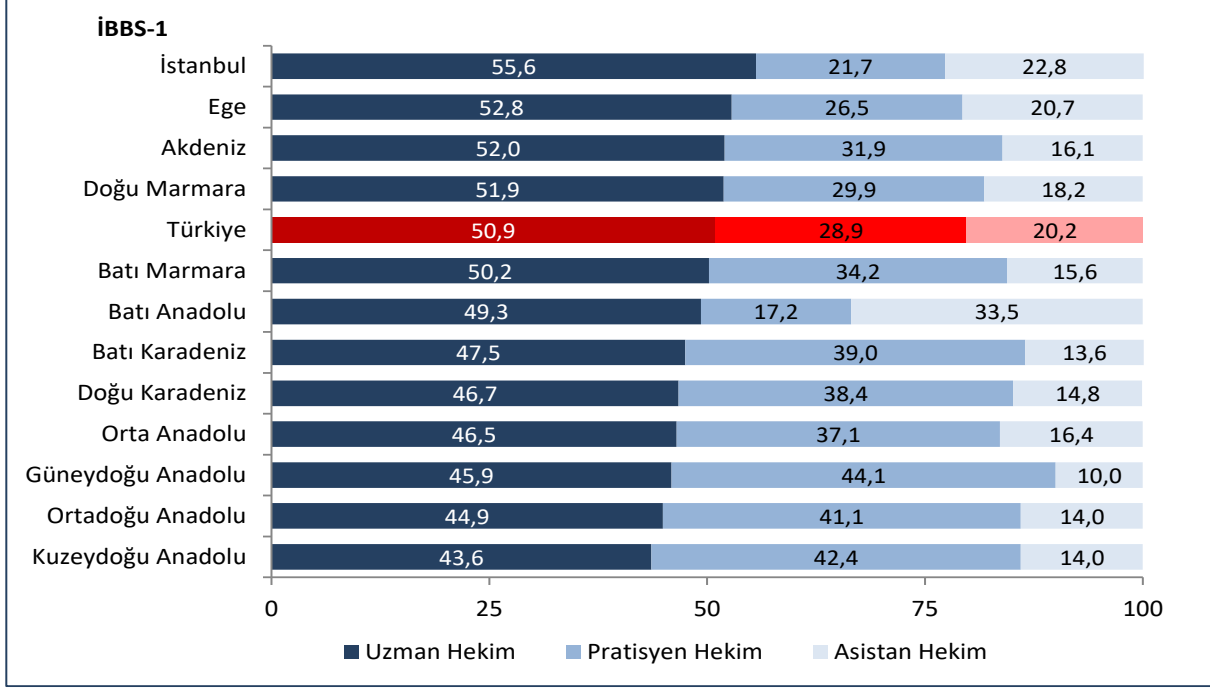
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.2. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

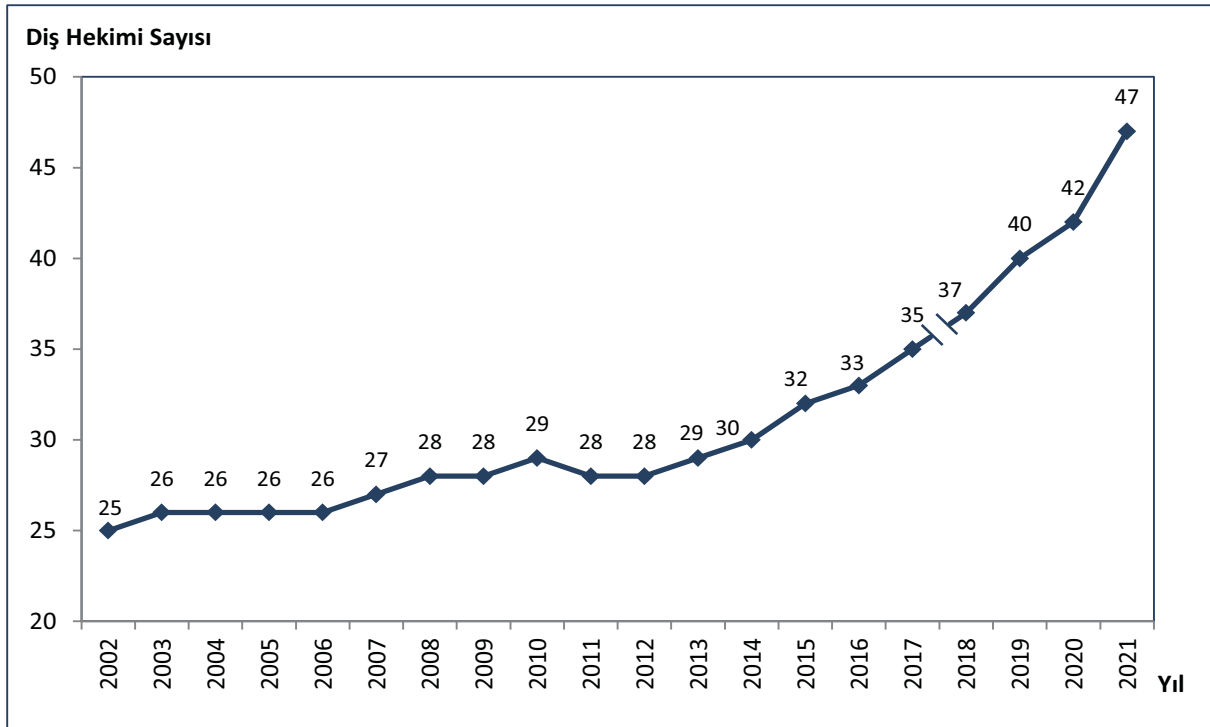
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.7. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

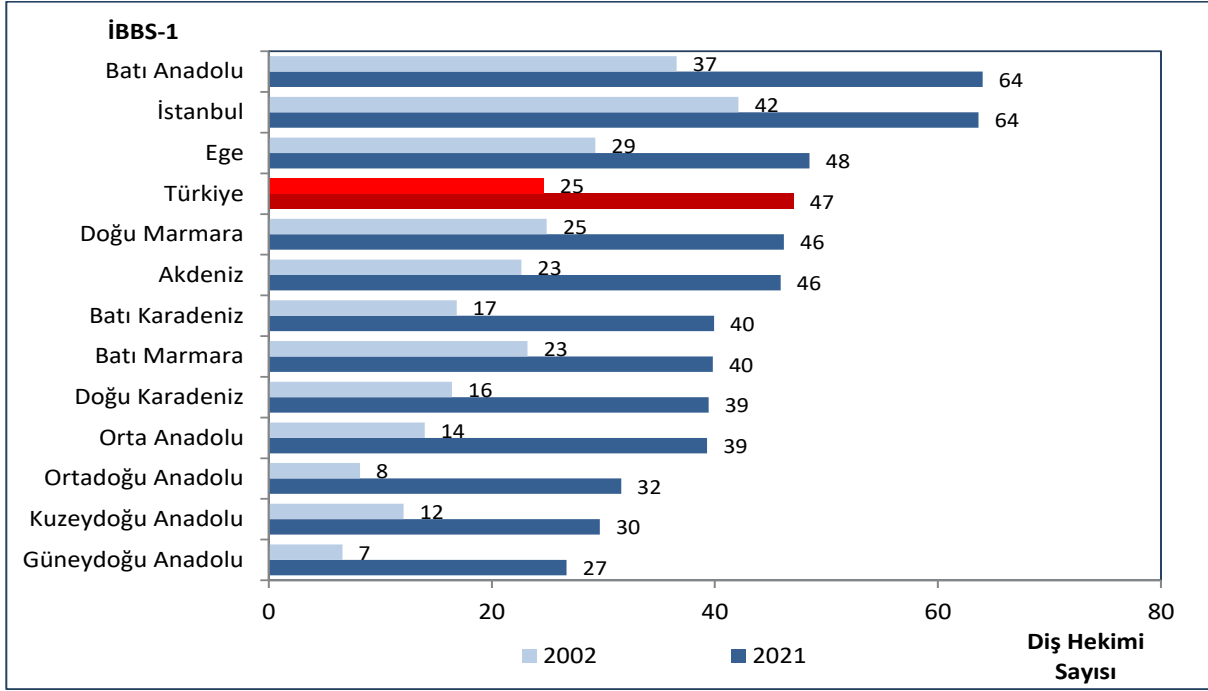
Şekil 10.8. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren toplam diş hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan diş hekimi sayısını da içermektedir. Asistan diş hekimi dahil edilmediğinde 2021 yılı 100.000 kişiye düşen toplam diş hekimi sayısı 44'tür.

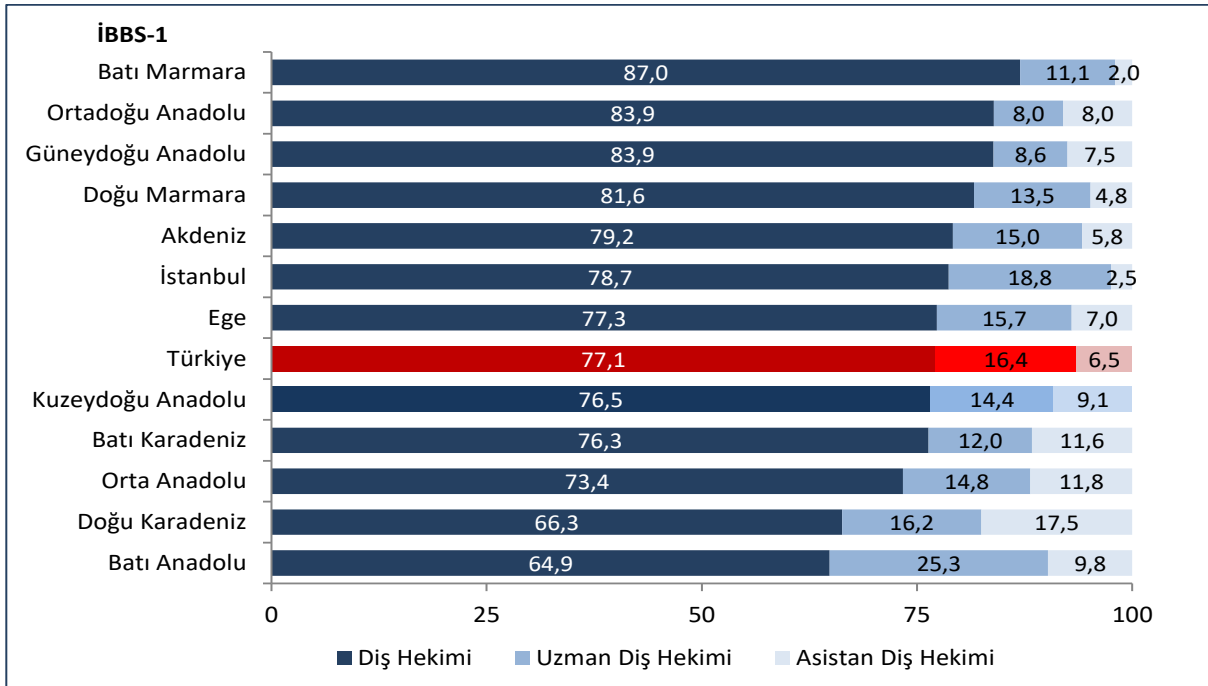
Şekil 10.9. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

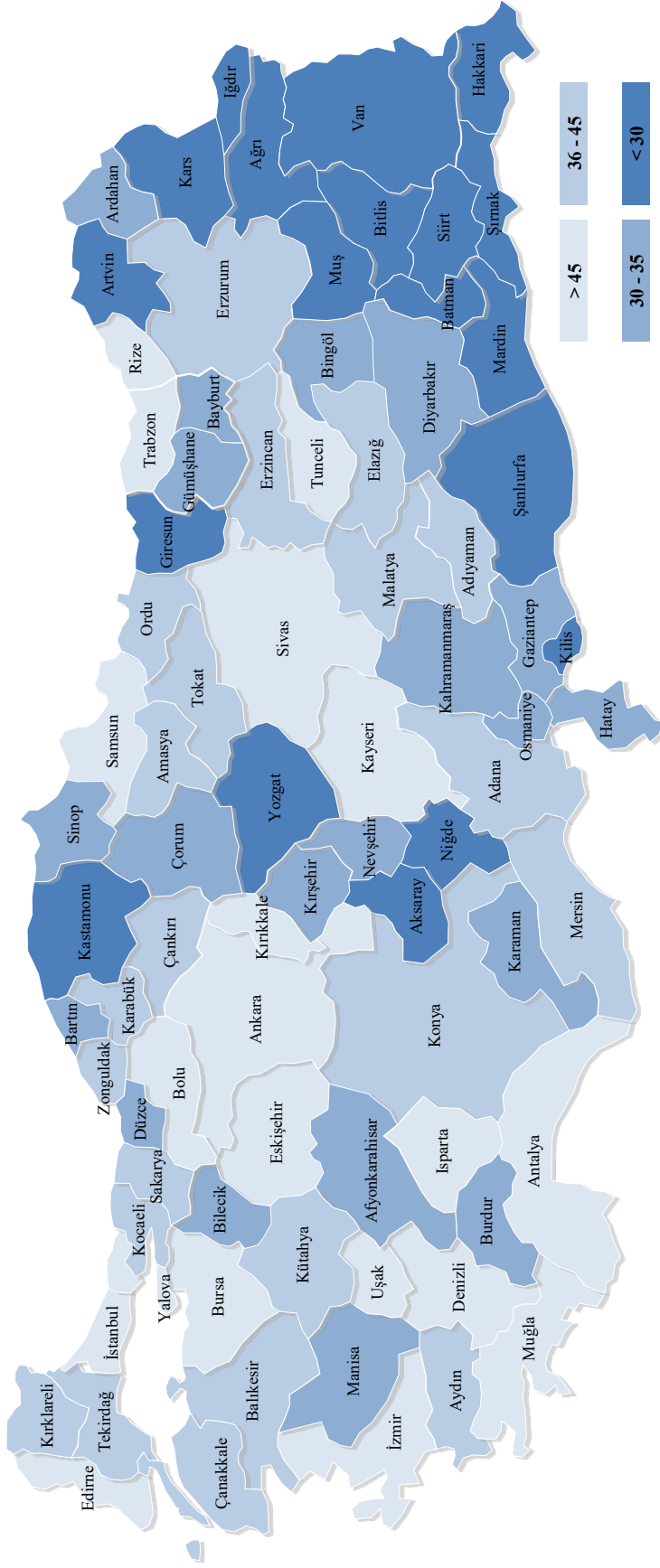
Not: 2002 yılı verisine asistan dış hekim dahil değildir.

Şekil 10.10. İBBS-1'e Göre Dış Hekimi, Uzman Dış Hekimi ve Asistan Dış Hekimi Dağılımı, Tüm Sektörler, (%), 2021

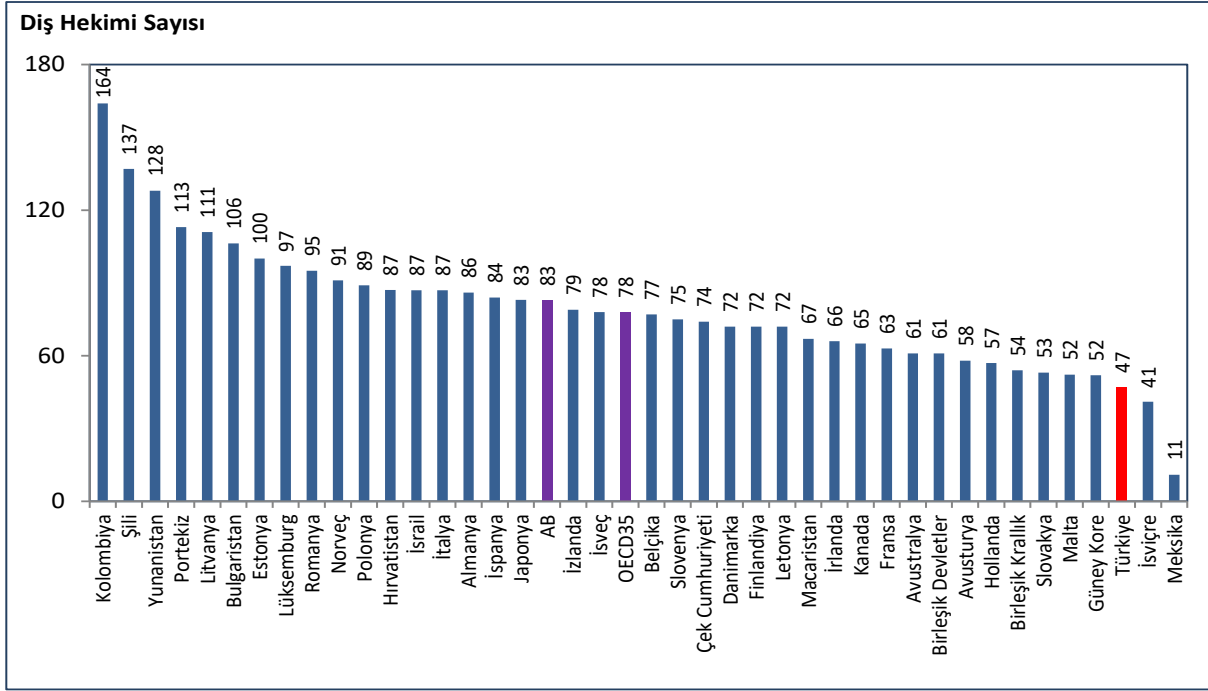
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Harita 10.4. İllere Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısı, Tüm Sektörler, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

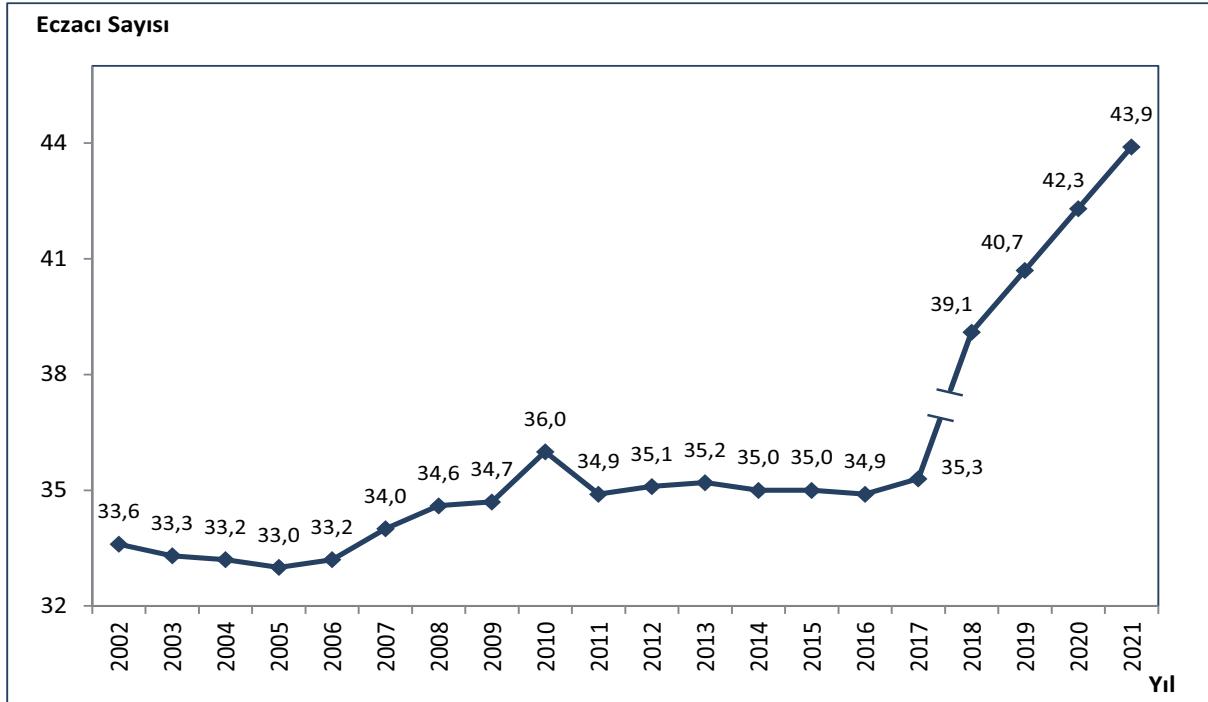
Şekil 10.11. 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Dış Hekimi Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

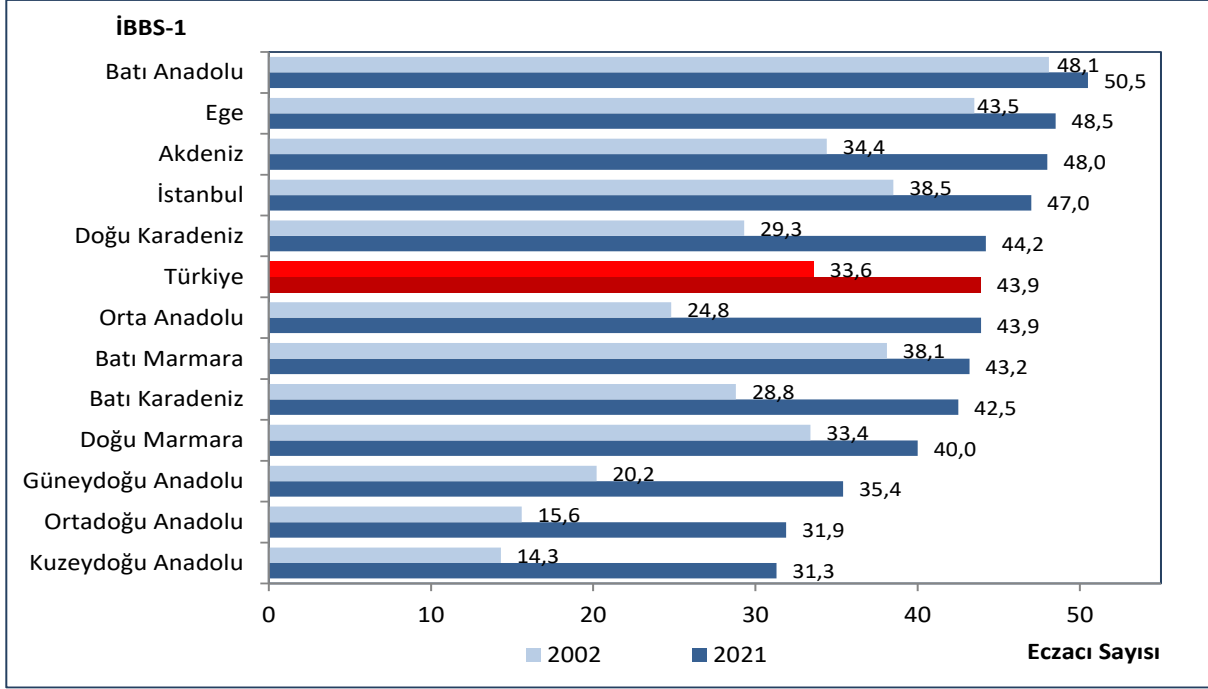
Şekil 10.12. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2021 yılı 100.000 kişiyeye düşen eczacı sayısı 41,1'dir.

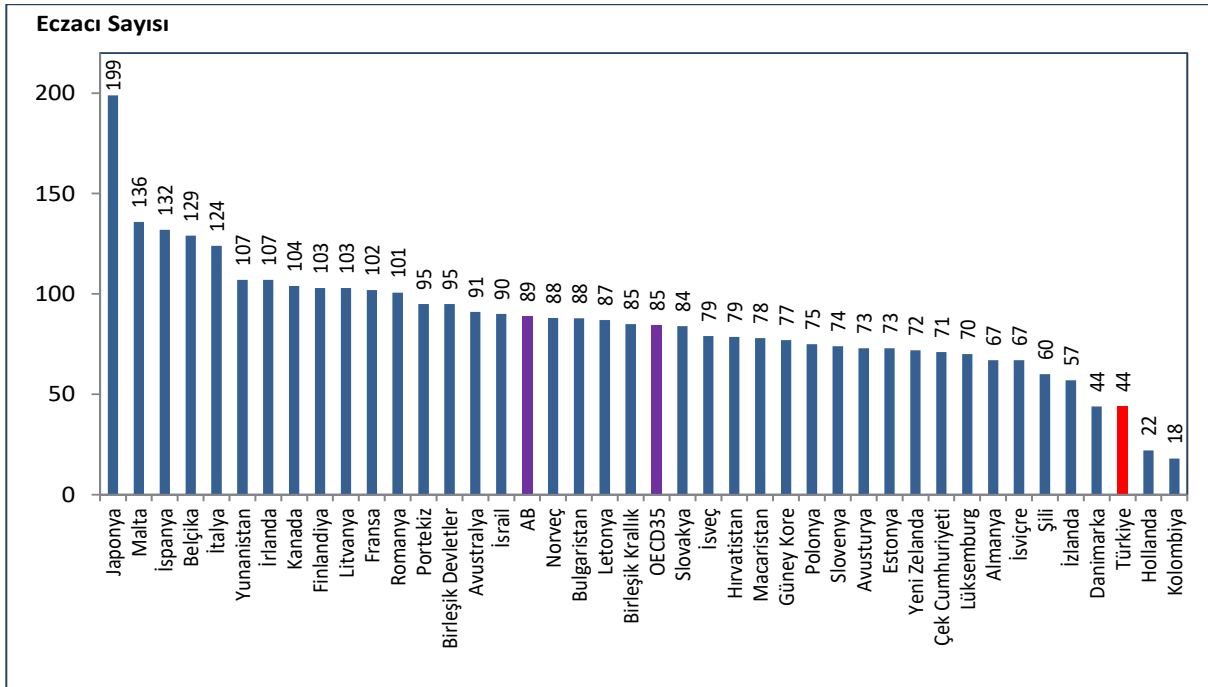
Şekil 10.13. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2002 yılı verisine serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısı dahil değildir.

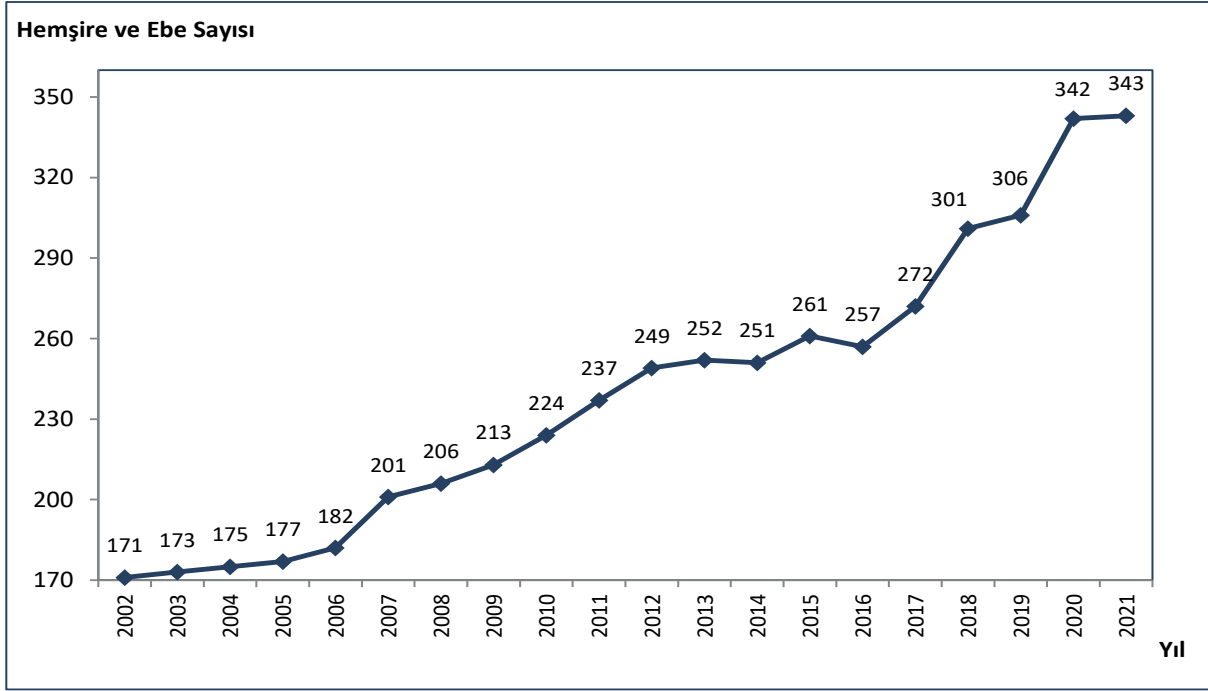
Şekil 10.14. 100.000 Kişiye Düşen Eczacı Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

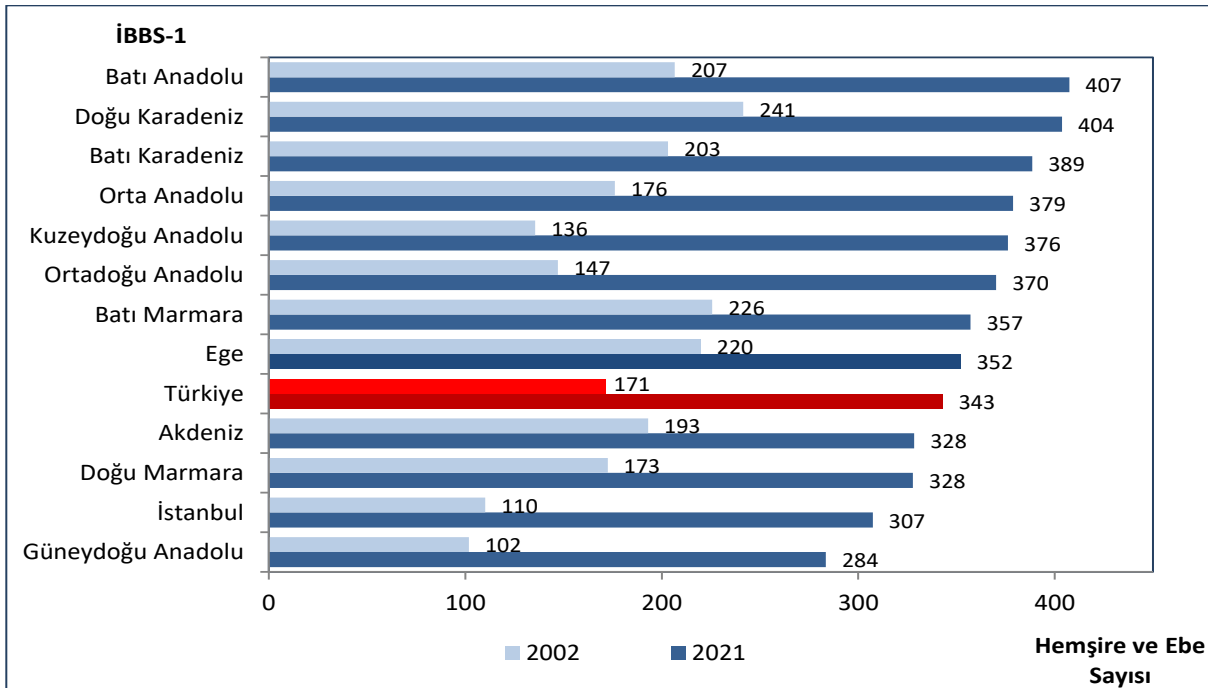
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 10.15. Yıllara Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler

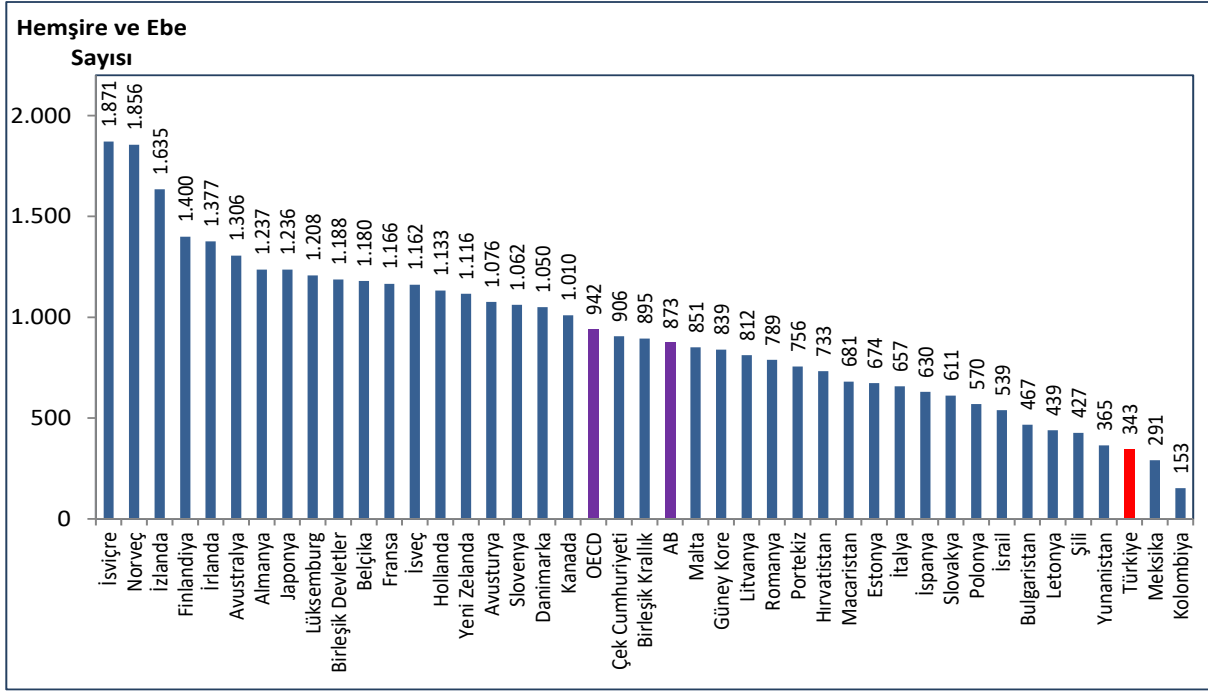
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.16. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Tüm Sektörler, 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.17. 100.000 Kişiyeye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısının Uluslararası Karşılaştırması, 2020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

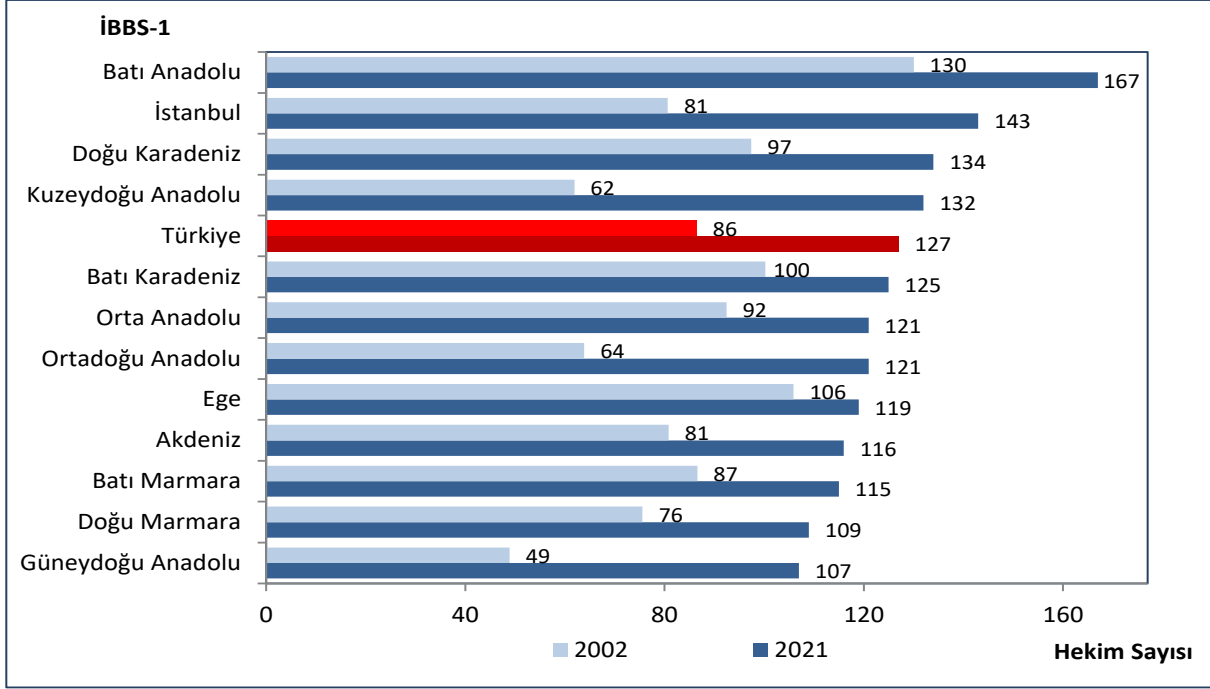
Tablo 10.5. Yıllara Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Sağlık Personeli Sayılarının Uluslararası Karşılaştırması

	2002			2010			2015			2020		
	Türkiye	OECD	AB	Türkiye	OECD	AB	Türkiye	OECD	AB	Türkiye*	OECD	AB
Hekim	138	276	304	167	310	340	179	334	364	217	365	397
Toplam Dış Hekimi	25	61	64	29	66	71	32	71	75	47	78	83
Eczacı	34	59	52	36	68	67	35	77	82	44	85	89
Hemşire ve Ebe	171	704	653	224	815	762	261	871	809	343	942	873

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, OECD Health Data 2022, EUROSTAT Veri Tabanı

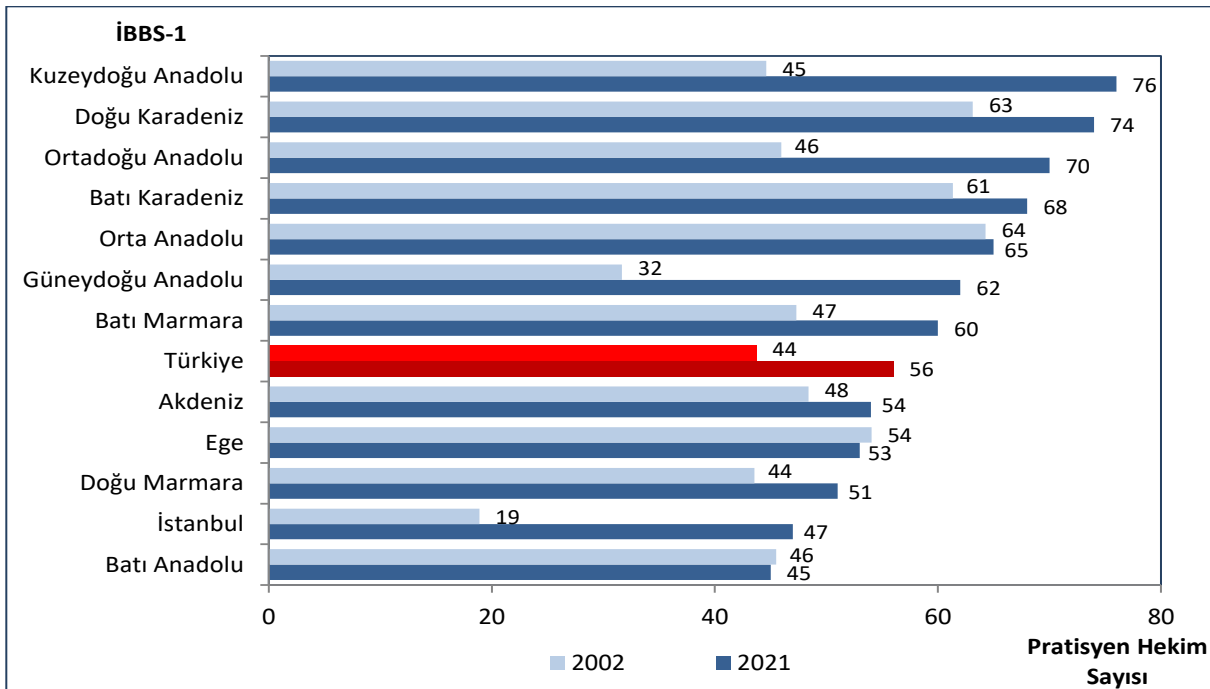
* Türkiye verileri 2021 yılına aittir.

Şekil 10.18. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

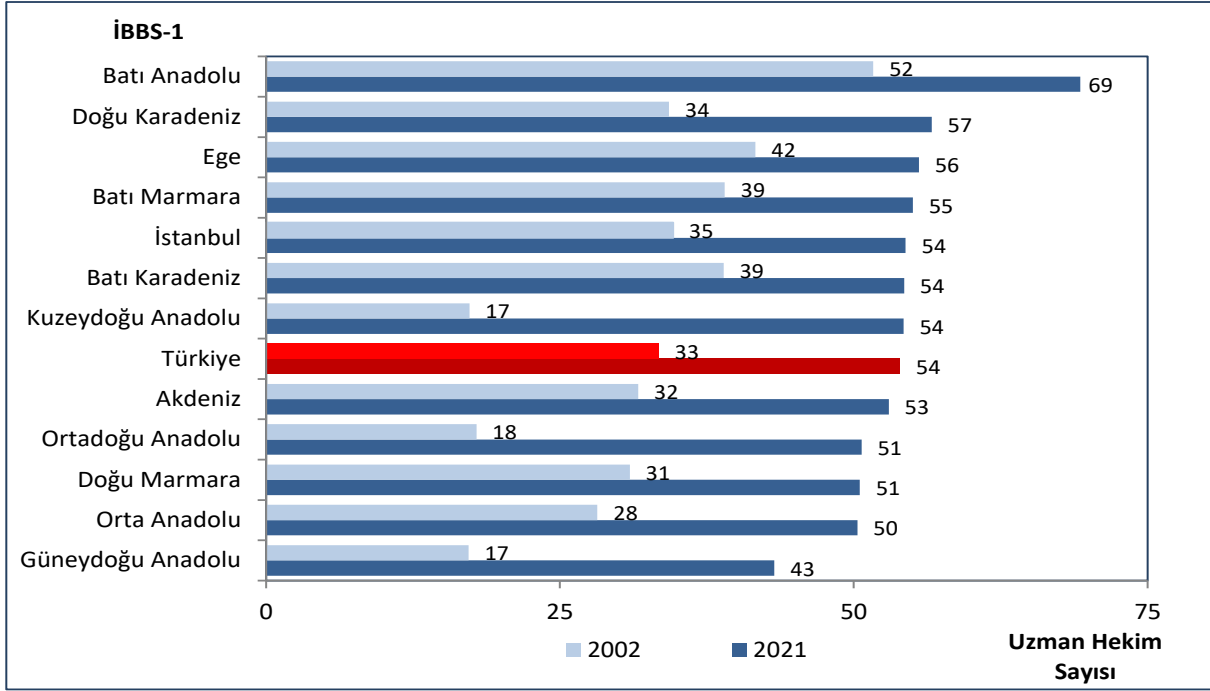
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.19. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Pratisyen Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

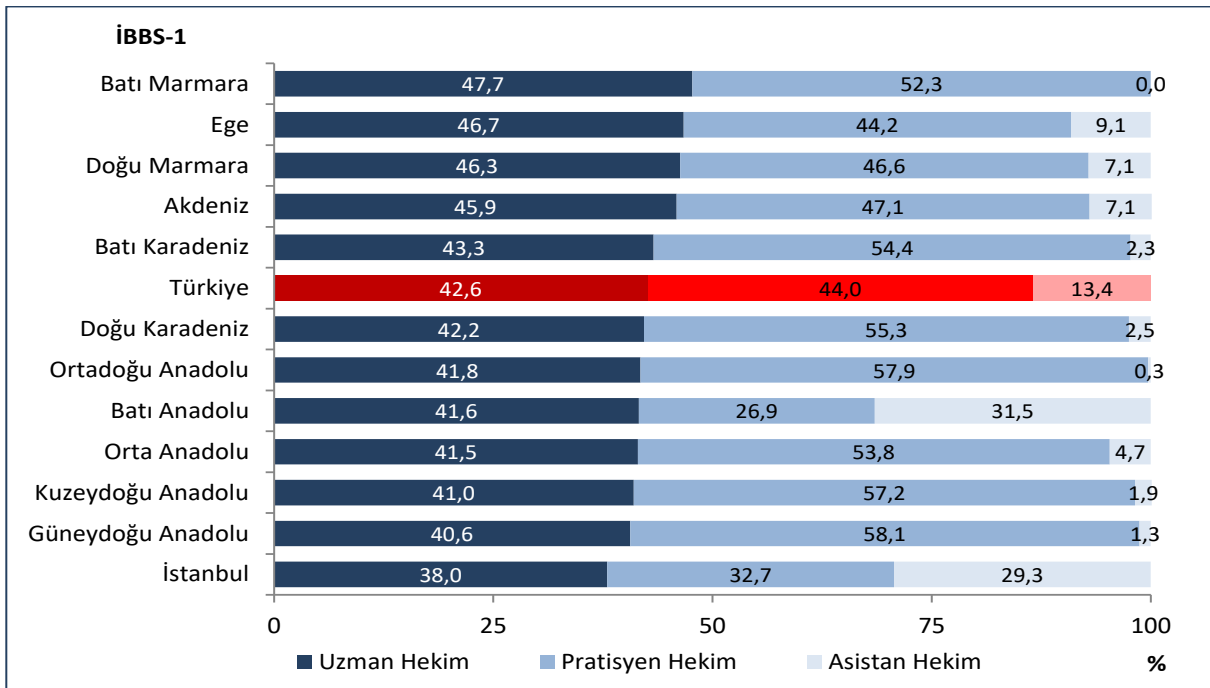
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.20. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Uzman Hekim Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

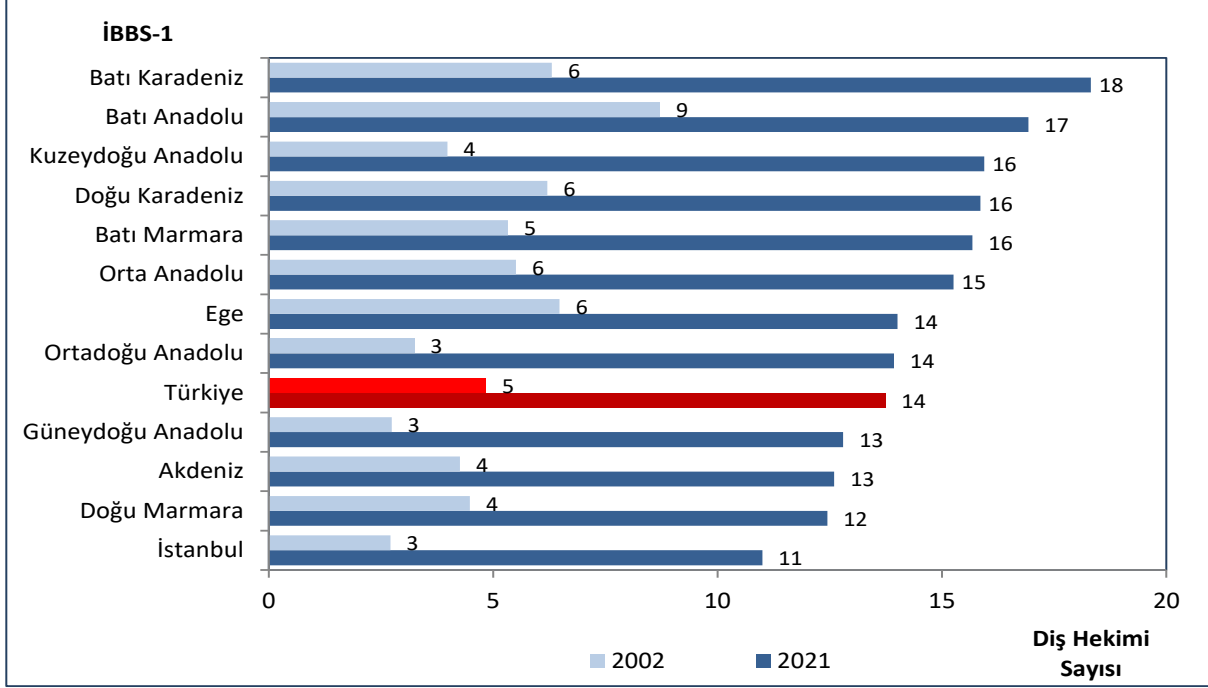
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.21. İBBS-1'e Göre Uzman Hekim, Pratisyen Hekim ve Asistan Hekim Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.22. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiyeye Düşen Toplam Diş Hekimi Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

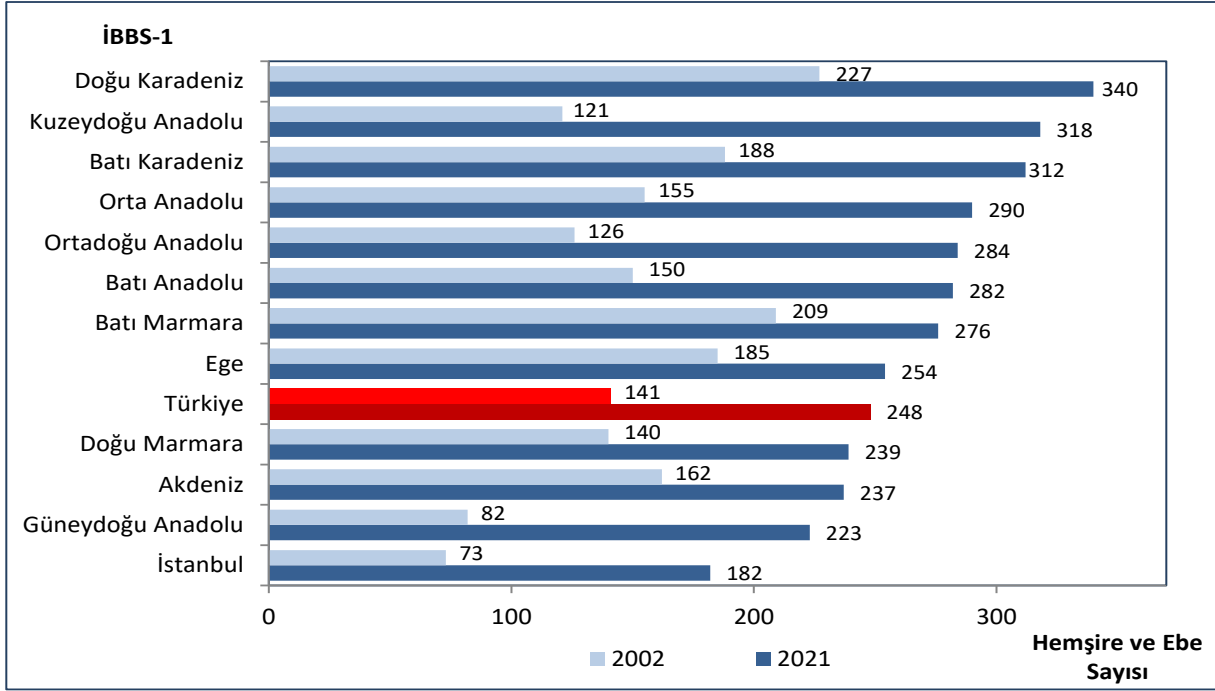
Not: 2002 yılı verisine asistan diş hekimi dahil değildir.

Tablo 10.6. İBBS-1'e Göre Diş Hekimi, Uzman Diş Hekimi ve Asistan Diş Hekimi Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2021

İBBS-1	Uzman Diş Hekimi	Diş Hekimi	Asistan Diş Hekimi
İstanbul	11,8	88,1	0,1
Batı Marmara	6,6	93,4	0,0
Ege	10,5	89,0	0,5
Doğu Marmara	8,3	91,7	0,0
Batı Anadolu	18,0	80,8	1,1
Akdeniz	9,9	89,9	0,2
Orta Anadolu	7,3	92,5	0,2
Batı Karadeniz	6,0	94,0	0,0
Doğu Karadeniz	7,5	92,5	0,0
Kuzeydoğu Anadolu	1,7	98,3	0,0
Ortadoğu Anadolu	3,3	96,7	0,0
Güneydoğu Anadolu	4,0	96,0	0,0
Türkiye	9,3	90,5	0,3

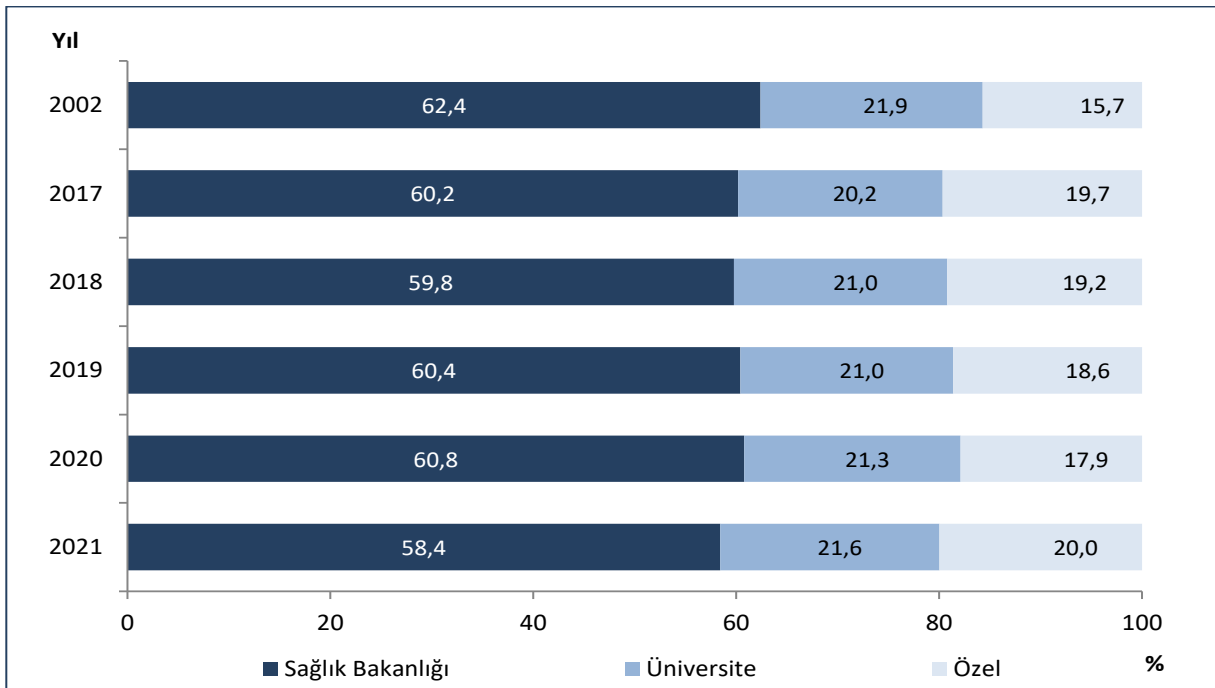
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.23. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Hemşire ve Ebe Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

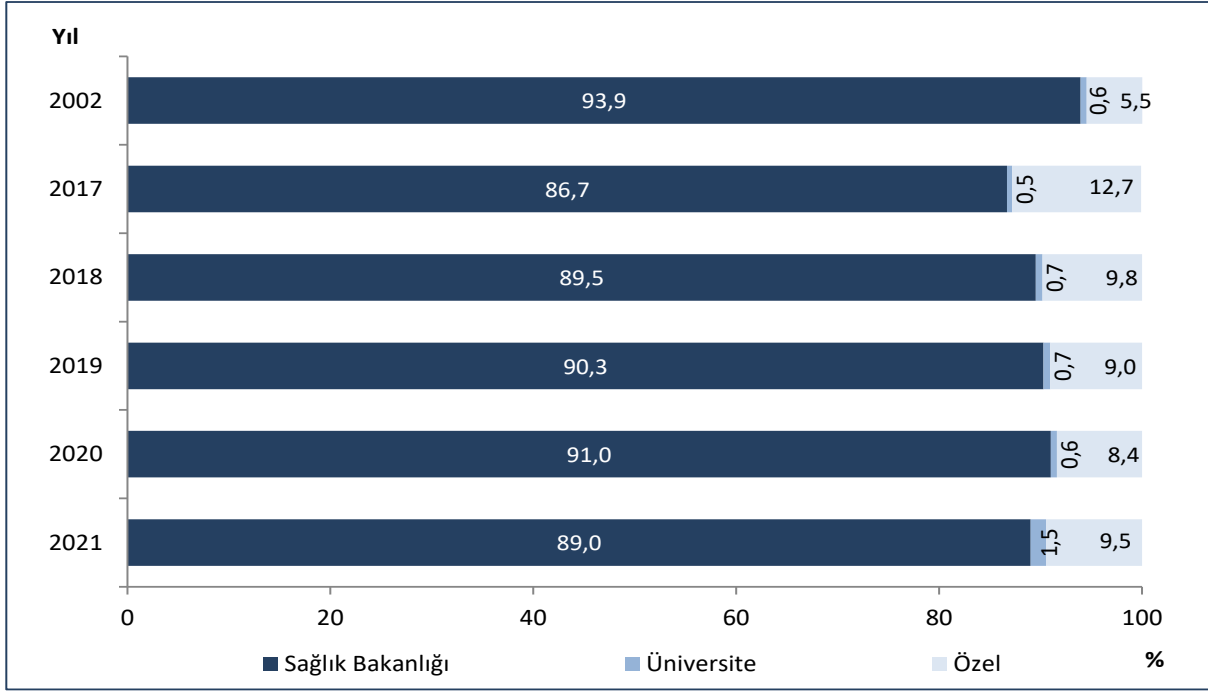
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.24. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

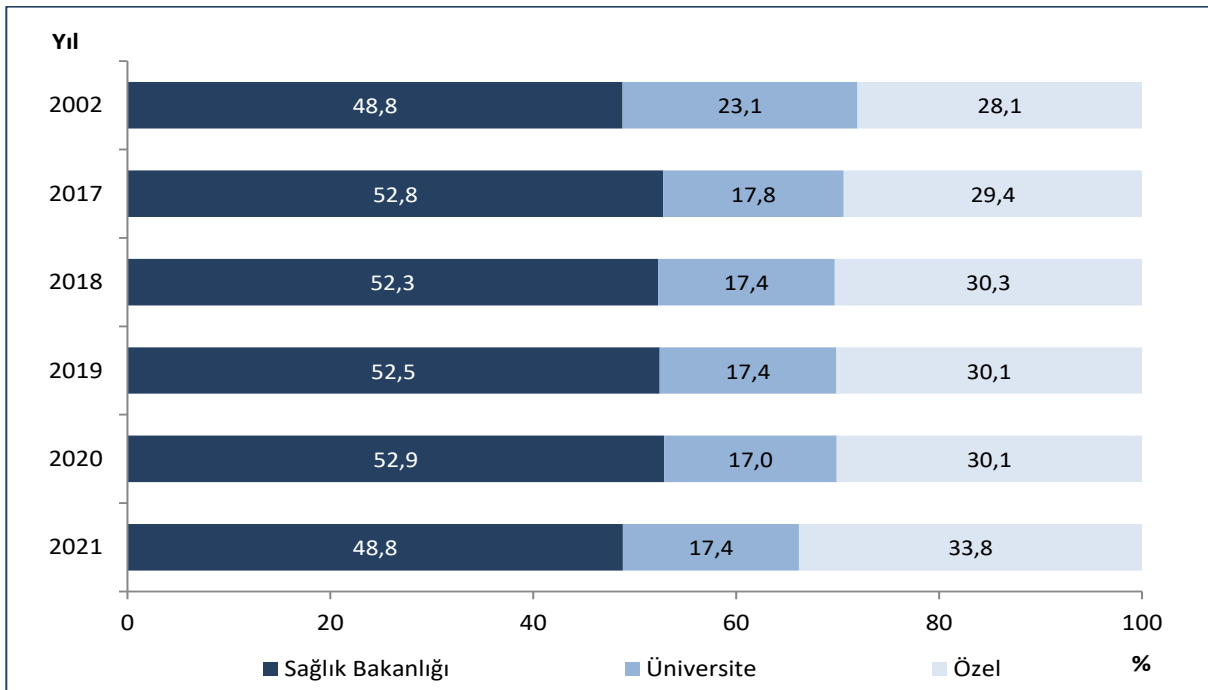
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.25. Yıllara ve Sektörlere Göre Pratisyen Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

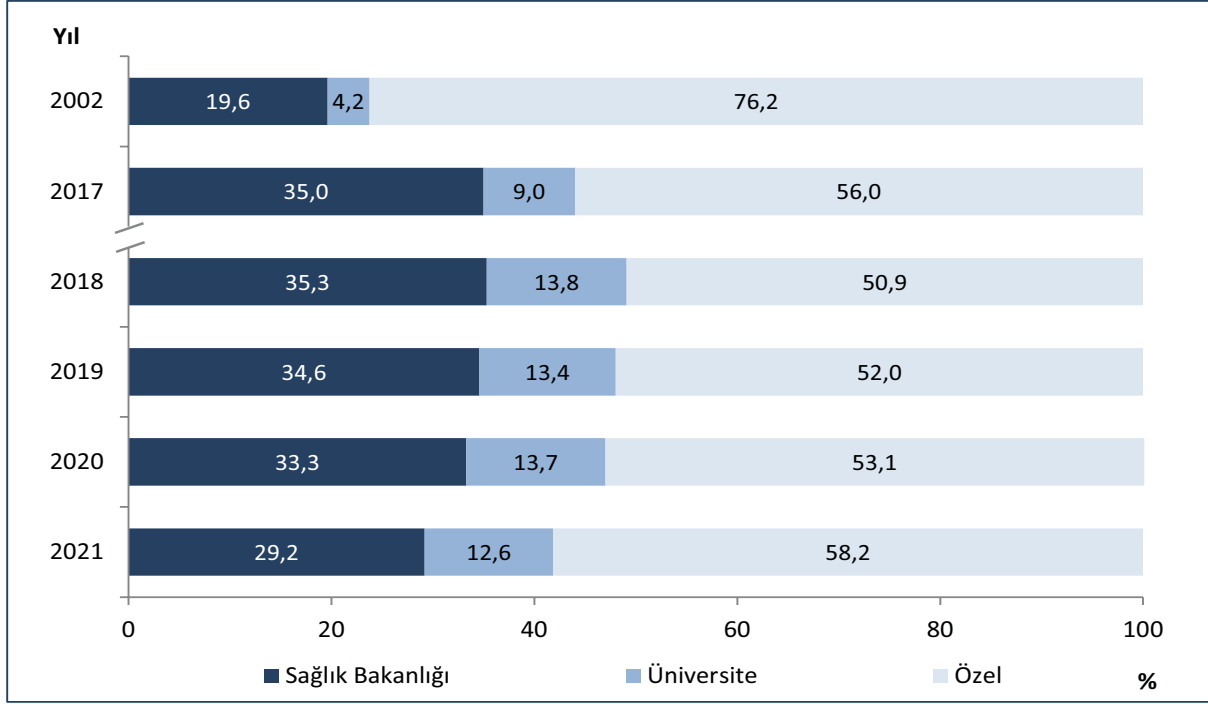
Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 10.26. Yıllara ve Sektörlere Göre Uzman Hekim Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

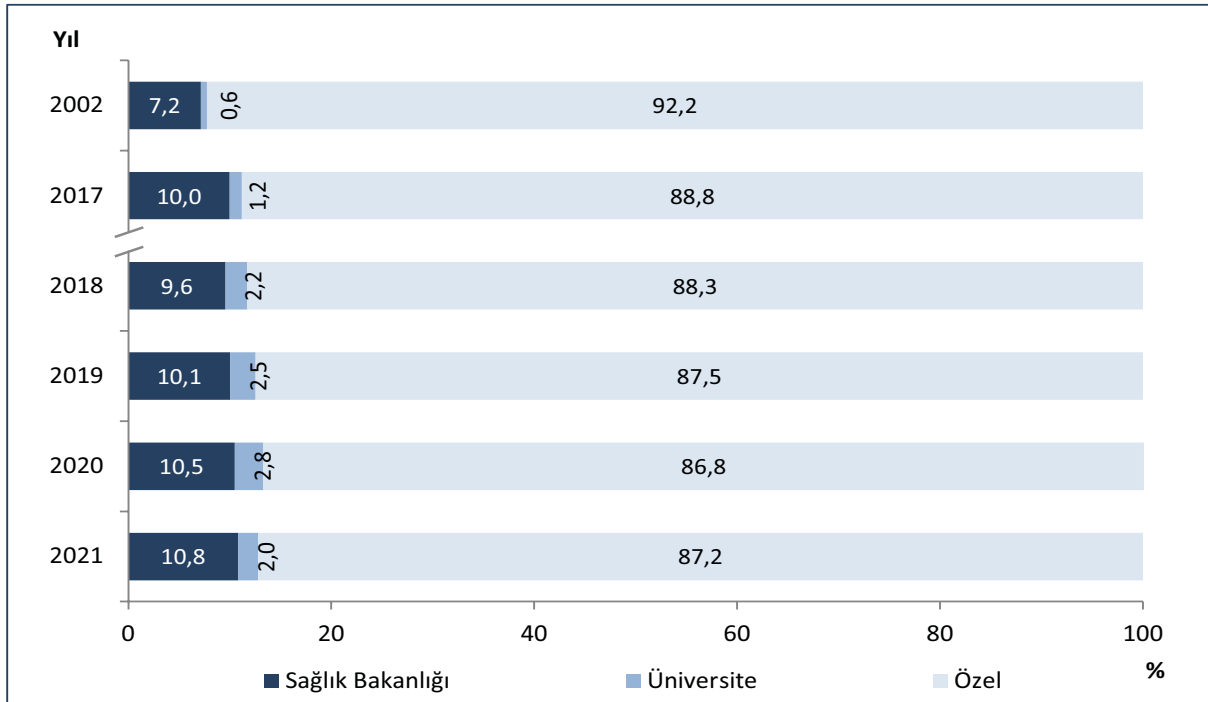
Şekil 10.27. Yıllara ve Sektörlere Göre Toplam Dış Hekimi Sayısı Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren toplam dış hekimi sayısı diğer yıllardan farklı olarak asistan dış hekimi sayısını da içermektedir. Asistan dış hekimi dahil edilmediğinde 2021 yılı toplam dış hekimi sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %31,1, Üniversite için %6,7 ve Özel için %62,2'dir.

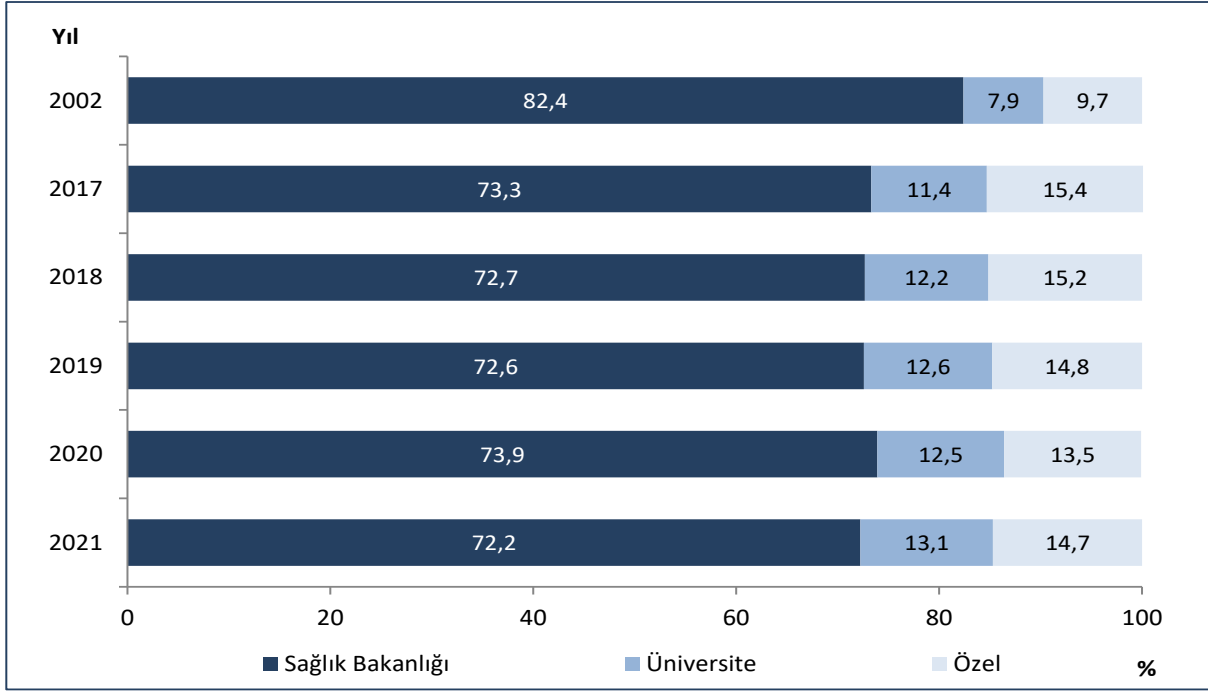
Şekil 10.28. Yıllara ve Sektörlere Göre Eczacı Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: 2018 yılından itibaren toplam eczacı sayısı diğer yıllardan farklı olarak serbest eczanelerde çalışan ikinci eczacı ve yardımcı eczacı sayısını da içermektedir. İkinci eczacı ve yardımcı eczacı dahil edilmediğinde 2021 yılı eczacı sayısının dağılımı Sağlık Bakanlığı için %11,6, Üniversite için %2,1 ve Özel için %86,3'tür.

Şekil 10.29. Yıllara ve Sektörlere Göre Hemşire ve Ebe Sayısının Dağılımı, (%)

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

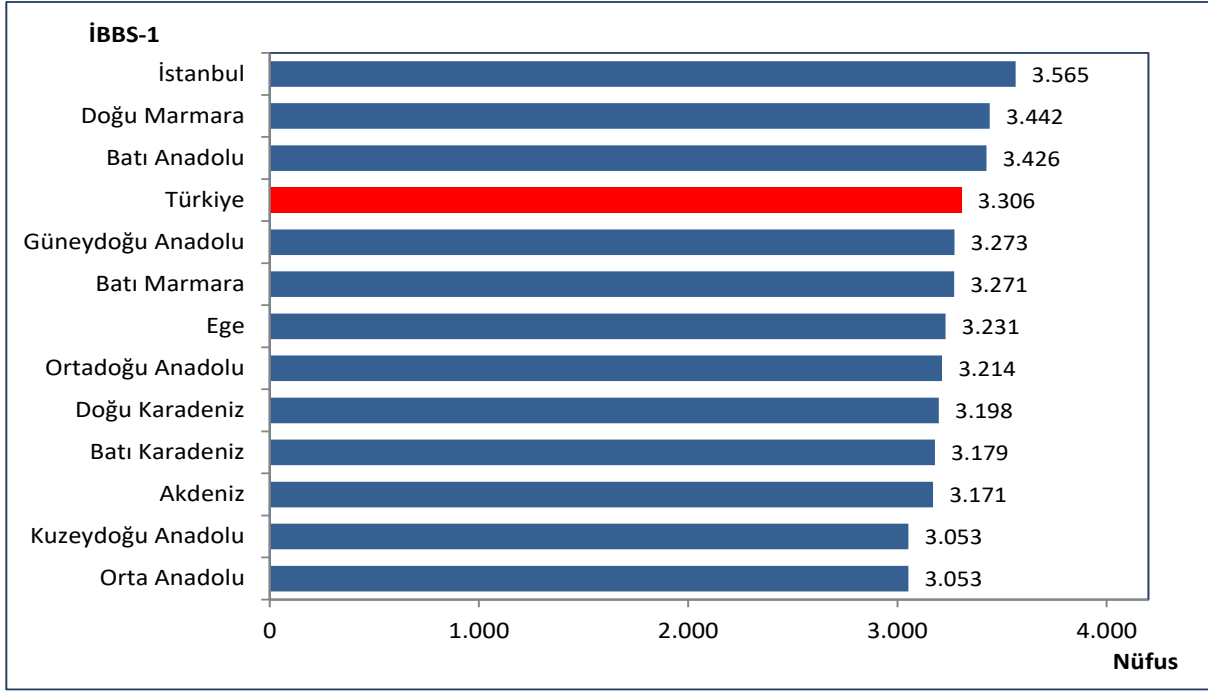
Tablo 10.7. Sağlık Personelinin Hizmet Birimlerine Göre Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, 2021

	Hastaneler*	Aile Hekimliği Birimi	Diğer Kurumlar	Toplam
Uzman Hekim	41.700	2.609	1.363	45.672
Pratisyen Hekim	15.768	23.002	8.446	47.216
Asistan Hekim	14.360	-	-	14.360
Toplam Hekim	71.828	25.611	9.809	107.248
Toplam Dış Hekimi	5.257	-	6.378	11.635
Eczacı	3.610	-	423	4.033
Hemşire	139.640	9.628	6.320	155.588
Ebe	30.429	12.368	11.381	54.178
Diğer Sağlık Personeli	85.133	1.907	55.672	142.712
Diğer Personel ve Hizmet Alımı	206.426	19.219	26.981	252.626
Toplam Personel	542.323	68.733	116.964	728.020

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

*E1, E2 ve E3 Entegre İlçe Devlet Hastanelerinde çalışan personel dahildir.

Şekil 10.30. İBBS-1'e Göre Aktif Çalışan Aile Hekimi Başına Düşen Nüfus, 2021

Kaynak: Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Tablo 10.8. Öğretim Yıllarına Göre Tıp Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	44	4.998	31.966	4.804	7.172
2017-2018	94	14.555	82.865	8.530	14.133
2018-2019	96	15.859	89.356	9.395	14.810
2019-2020	103	17.076	95.035	10.854	15.842
2020-2021	115	18.954	102.549	11.909	16.474
2021-2022	120	20.910	108.786	13.239	17.037

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.9. Öğretim Yıllarına Göre Diş Hekimliği Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	14	975	5.256	813	605
2017-2018	50	4.895	21.285	2.584	1.723
2018-2019	63	6.612	24.896	2.980	1.930
2019-2020	76	7.442	28.941	3.119	2.118
2020-2021	79	8.866	33.875	3.859	2.297
2021-2022	88	10.460	39.573	4.171	2.425

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.10. Öğretim Yıllarına Göre Eczacılık Fakültesi, Öğrenci ve Öğretim Üyesi Sayıları

Öğretim Yılı	Fakülte Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretim Üyesi Sayısı
		Yeni Kayıt Yapılan	Toplam	Mezun Olan	
2002-2003	11	939	4.120	919	354
2017-2018	31	2.613	11.953	1.545	786
2018-2019	35	3.605	13.943	1.723	862
2019-2020	37	3.883	15.880	1.759	949
2020-2021	39	4.613	18.383	2.082	1.037
2021-2022	39	5.195	20.902	2.352	1.106

Kaynak: YÖK, Yükseköğretim İstatistikleri

Not: Mezun sayıları bir önceki döneme ait mezun sayıdır.

Tablo 10.11. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Adana	2.607	1.291	988	4.886	959	1.081	6.069	1.496	6.090
Adıyaman	479	460	108	1.047	226	242	1.560	590	1.609
Afyonkarahisar	594	517	200	1.311	253	312	2.124	564	1.976
Ağrı	271	340	1	612	89	127	822	299	907
Amasya	241	245	11	497	120	145	854	333	1.081
Ankara	10.525	2.897	7.528	20.950	4.207	3.042	20.582	3.500	17.345
Antalya	3.379	1.475	1.104	5.958	1.789	1.490	6.392	1.776	7.236
Artvin	122	164	0	286	37	57	442	212	600
Aydın	1.130	703	358	2.191	515	540	2.907	999	2.768
Balıkesir	1.141	828	124	2.093	489	572	3.326	1.305	3.261
Bilecik	151	166	0	317	77	78	581	190	709
Bingöl	160	230	0	390	87	96	702	320	813
Bitlis	212	303	0	515	74	92	927	284	821
Bolu	399	245	240	884	214	151	1.161	287	1.083
Burdur	182	226	0	408	96	132	726	317	896
Bursa	3.117	1.639	1.140	5.896	1.501	1.313	7.842	1.807	6.651
Çanakkale	585	385	265	1.235	220	239	1.672	622	1.734
Çankırı	125	158	0	283	74	69	433	148	724
Çorum	414	396	93	903	163	212	1.608	511	1.513
Denizli	1.191	621	474	2.286	488	559	2.757	986	2.975
Diyarbakır	1.411	1.076	593	3.080	559	614	4.520	1.077	3.811
Edirne	527	296	486	1.309	199	218	1.646	376	1.349
Elazığ	681	437	303	1.421	260	228	2.402	602	1.831
Erzincan	246	191	79	516	94	80	675	261	786
Erzurum	748	611	431	1.790	300	298	3.165	688	2.418
Eskişehir	1.140	549	500	2.189	455	464	3.441	703	2.936
Gaziantep	1.785	1.191	465	3.441	688	827	5.521	1.191	4.235
Giresun	384	376	69	829	120	217	1.571	500	1.693
Gümüşhane	101	141	0	242	45	44	351	131	497
Hakkari	182	279	0	461	54	52	462	179	640
Hatay	1.309	1.289	228	2.826	557	727	3.802	1.076	3.562
Isparta	622	330	372	1.324	278	220	1.943	540	1.701
Mersin	1.758	1.072	405	3.235	771	884	4.591	1.619	4.296
İstanbul	23.490	9.153	9.625	42.268	10.083	7.445	42.410	6.279	39.415
İzmir	6.692	2.332	3.200	12.224	2.571	2.253	12.618	2.698	12.000
Kars	213	217	48	478	55	71	700	375	775
Kastamonu	249	351	1	601	105	140	948	305	1.137
Kayseri	1.435	823	760	3.018	669	722	4.333	1.084	3.960
Kırklareli	350	267	0	617	133	167	879	323	886
Kırşehir	183	188	31	402	73	96	625	253	818
Kocaeli	2.017	1.102	598	3.717	922	696	5.121	1.245	4.877

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 10.11. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, 2021 - Devamı

İl Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Asistan Hekim	Toplam Hekim	Toplam Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer Sağlık Personeli
Konya	2.178	1.413	1.250	4.841	1.005	1.028	7.172	1.604	5.944
Kütahya	435	441	147	1.023	226	230	1.992	635	1.850
Malatya	898	540	377	1.815	366	367	2.833	915	2.532
Manisa	1.370	905	433	2.708	440	643	3.719	1.144	3.281
Kahramanmaraş	824	699	308	1.831	354	439	2.966	837	2.825
Mardin	467	676	0	1.143	221	298	1.504	563	1.700
Muğla	1.112	688	189	1.989	544	535	2.403	890	2.649
Muş	205	283	0	488	64	87	693	254	726
Nevşehir	217	219	5	441	104	137	786	273	949
Niğde	241	251	2	494	99	147	782	323	992
Ordu	631	571	52	1.254	275	328	1.955	656	2.071
Rize	353	264	153	770	184	146	1.021	277	976
Sakarya	857	657	247	1.761	440	397	2.374	754	2.084
Samsun	1.600	908	693	3.201	670	633	4.588	1.089	4.190
Siirt	202	245	0	447	76	105	689	227	777
Sinop	149	195	0	344	73	96	636	219	746
Sivas	614	503	286	1.403	290	263	2.336	673	2.118
Tekirdağ	907	616	212	1.735	432	401	2.405	660	2.351
Tokat	457	406	125	988	236	249	1.906	556	1.822
Trabzon	981	599	543	2.123	401	399	3.060	695	2.974
Tunceli	70	112	0	182	45	25	237	144	403
Şanlıurfa	1.105	1.318	200	2.623	396	781	3.858	1.031	3.333
Uşak	308	240	17	565	193	158	1.018	515	965
Van	726	688	300	1.714	295	308	2.941	692	2.439
Yozgat	305	372	54	731	113	146	1.227	420	1.208
Zonguldak	541	385	214	1.140	250	250	1.890	456	1.689
Aksaray	311	298	0	609	104	175	973	319	1.034
Bayburt	68	83	0	151	26	22	260	85	330
Karaman	198	195	1	394	90	115	651	240	699
Kırıkkale	299	228	134	661	163	116	891	265	1.303
Batman	415	434	0	849	146	215	1.615	442	1.480
Şırnak	274	418	1	693	108	121	776	264	819
Bartın	130	155	0	285	60	90	507	173	517
Ardahan	75	89	0	164	30	26	230	126	344
İğdır	114	156	0	270	54	60	379	148	454
Yalova	262	204	0	466	140	113	689	182	883
Karabük	247	210	49	506	112	99	730	241	826
Kilis	122	200	0	322	40	61	506	182	468
Osmaniye	333	377	1	711	194	250	1.167	452	1.575
Düzce	368	234	196	798	123	140	866	236	889
Türkiye	93.517	53.035	37.017	183.569	39.851	37.211	232.442	57.908	219.630

Kaynak: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 10 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ 2018 yılı öncesi personel verileri “Aktif Çalışan Veri Tabanı”ndan, 2018-2020 yılları arası “Sağlık Personeli Takip Sistemi” (SPTS) veri tabanından elde edilmiş olup 2021 yılı itibari ile Entegre Kurumsal İşlem Platformu (EKİP) kullanılmaya başlanmıştır.
- ☑ 2018 yılı itibari ile bölüm içerisinde yer alan personel verilerine Sağlık Bakanlığı Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri dahil değildir. Merkez Teşkilatında çalışan personel verileri Tablo 10.4’te yer almaktadır.
- ☑ 2002 yılı SSK personel sayıları Sağlık Bakanlığı personel sayılarına dahil edildi.
- ☑ 2012 yılı öncesi personel sayılarına Milli Savunma Bakanlığına bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan sağlık personeli sayıları dahil değildir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4’lü Likert ölçek kullanıldı ve ölçek aralıkları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. Harita 10.5 hariç diğer haritalar oluşturulurken illere ait değerler en yakın tam sayıya, Harita 10.5 oluşturulurken ise illere ait değerler ondalıklı kısım tek hane olacak şekilde yuvarlandı. Likert ölçekler oluşturulurken bu tam sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ **Sahip ve Mesul Müdür Eczacı:** Eczane ruhsatnamesine sahip ve bu eczaneyi işletme hakkını haiz eczacıyı ifade eder.
- ☑ **İkinci Eczacı:** Serbest eczanelerde, eczanenin sahip ve mesul müdürü olan eczacının yanında reçete sayısı ve/veya ciro gibi kriterlere göre çalıştırılması zorunlu olan veya isteğe bağlı olarak bu kriterlere tabi olmaksızın da çalışabilecek eczacıyı ifade eder.
- ☑ **Yardımcı Eczacı:** 2013 ve daha sonraki yıllarda eczacılık fakültesinde okumaya hak kazanıp mezun olduktan sonra serbest eczane açmak veya serbest eczanelerde mesul müdür olarak çalışmak için en az bir yıl müddetle hizmet sözleşmesine bağlı olarak mesul müdür eczacı ile birlikte serbest eczanelerde veya hastane eczanelerinde çalışan eczacıyı ifade eder.
- ☑ “Diğer Sağlık Personeli”; Hekim, Diş Hekimi, Eczacı, Hemşire ve Ebe unvanları dışında kalan diğer sağlık hizmetleri sınıfı mensubu personel sayısını ifade etmekte olup aşağıdaki branşlarda çalışan personelleri kapsar; Adli Tıp Teknikeri, Ağız ve Diş Sağlığı Teknikeri, Ameliyathane Teknikeri, Ameliyat Teknisyeni, Anestezi Teknikeri, Anestezi Teknisyeni, Biyolog, Çevre Sağlığı Teknisyeni, Çocuk Gelişimcisi, Dil ve Konuşma Terapisti, Diş Protez Teknikeri, Diş Protez Teknisyeni, Diş Teknisyeni, Diyaliz Teknikeri, Diyetisyen, Ebe Yardımcısı, Eczane Teknikeri, Elektronörofizyoloji Teknikeri, Fizik Tedavi Teknisyeni, Fizikoterapist, Fizyoterapi Teknikeri, Fizyoterapist, Hemşire Yardımcısı, İlk ve Acil Yardım Teknisyeni, İlk ve Acil Yardım Teknikeri, İş ve Uğraş Teknikeri (Ergoterapi Teknikeri), İş ve Uğraş Terapisti (Ergoterapist), Kalp Akciğer Pompa Çalışma Teknisyeni, Klinik Psikolog, Laboratuvar Teknikeri, Laboratuvar Teknisyeni, Mamografi Teknikeri, Odyolog, Odyometri Teknikeri, Odyometri Teknisyeni, Ortopedi Teknisyeni, Patolojik Anatomi Teknisyeni, Perfüzyonik Pompa Teknisyeni, Perfüzyonist, Podolog, Protez Teknisyeni, Psikolog, Radyoterapi Teknikeri, Röntgen Teknisyeni, Sağlık Bakım Teknisyeni, Sağlık Fizikçisi, Sağlık Savaş Memuru, Sağlık Teknikeri, Sağlık Teknisyeni, Sosyal Çalışmacı, Tıbbi Görüntüleme Teknikeri, Tıbbi Görüntüleme Teknisyeni, Tıbbi Laboratuvar ve Patoloji Teknikeri, Tıbbi Laboratuvar ve Patoloji Teknisyeni, Tıbbi Protez ve Ortez Teknikeri, Tıbbi Protez ve Ortez Teknisyeni, Tıbbi Sekreter, Tıbbi Teknolog, Toplum Sağlığı Teknisyeni.

- ☑ Sağlık Bakanlığının personel sayıları dağılımında belirtilen “Diğer Kurumlar”; Acil Yardım İstasyonları, Toplum Sağlığı Merkezi, Verem Savaşı Dispanserleri, Kanseri Erken Teşhis ve Tarama Eğitim Merkezleri, Halk Sağlığı Laboratuvarları, ÇEKÜS Birimi, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri ve İl Sağlık Müdürlüğü personelini kapsar.
- ☑ Tıp fakültesi istatistiklerinin verildiği tabloda Atatürk, Gazi, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri Tıp Fakültelerinin hem İngilizce hem de Türkçe eğitim veren bölümleri olup bunlar ayrıca sayılmadı. Başka bölümlerden gelen öğretim üyeleri sayıya dahil edilmedi.
- ☑ Fakültelerdeki öğretim üyesi sayısına profesör, doçent, yardımcı doçent sayıları, doktor öğretim üyesi sayıları dahildir.

BÖLÜM 11

Sağlık Ekonomisi ve Finansmanı

Tablo 11.1. Yıllara Göre Cari, Yatırım ve Toplam Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	GSYİH	Cari Sağlık Harcaması	Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Yatırım Harcaması	Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	362.110	18.331		443		18.774	
	Milyon ABD \$	238.145	12.056	5,1	291	0,1	12.347	5,2
	Milyon SGP ABD \$	677.953	34.320		829		35.149	
2008	Milyon ₺	1.002.756	52.320		5.420		57.740	
	Milyon ABD \$	782.865	40.847	5,2	4.231	0,5	45.078	5,8
	Milyon SGP ABD \$	1.099.023	57.342		5.940		63.283	
2009	Milyon ₺	1.006.372	55.294		2.616		57.911	
	Milyon ABD \$	651.543	35.799	5,5	1.694	0,3	37.492	5,8
	Milyon SGP ABD \$	1.068.666	58.717		2.778		61.495	
2010	Milyon ₺	1.167.664	58.623		3.054		61.678	
	Milyon ABD \$	777.461	39.033	5,0	2.034	0,3	41.067	5,3
	Milyon SGP ABD \$	1.229.053	61.705		3.215		64.920	
2011	Milyon ₺	1.404.928	65.372		3.236		68.607	
	Milyon ABD \$	837.924	38.989	4,7	1.930	0,2	40.919	4,9
	Milyon SGP ABD \$	1.417.005	65.934		3.264		69.197	
2012	Milyon ₺	1.581.479	70.288		3.901		74.189	
	Milyon ABD \$	877.676	39.008	4,4	2.165	0,2	41.173	4,7
	Milyon SGP ABD \$	1.513.424	67.263		3.733		70.996	
2013	Milyon ₺	1.823.427	79.702		4.688		84.390	
	Milyon ABD \$	958.125	41.880	4,4	2.463	0,3	44.343	4,6
	Milyon SGP ABD \$	1.651.069	72.168		4.245		76.413	
2014	Milyon ₺	2.054.898	88.878		5.871		94.750	
	Milyon ABD \$	939.923	40.654	4,3	2.685	0,3	43.339	4,6
	Milyon SGP ABD \$	1.796.555	77.705		5.133		82.838	
2015	Milyon ₺	2.350.941	96.786		7.782		104.568	
	Milyon ABD \$	867.071	35.696	4,1	2.870	0,3	38.566	4,4
	Milyon SGP ABD \$	1.976.144	81.356		6.541		87.897	
2016	Milyon ₺	2.626.560	112.540		7.216		119.756	
	Milyon ABD \$	869.241	37.244	4,3	2.388	0,3	39.632	4,6
	Milyon SGP ABD \$	2.088.486	89.485		5.737		95.223	
2017	Milyon ₺	3.133.704	130.981		9.666		140.647	
	Milyon ABD \$	859.055	35.906	4,2	2.650	0,3	38.556	4,5
	Milyon SGP ABD \$	2.258.990	94.420		6.968		101.388	
2018	Milyon ₺	3.758.774	154.998		10.236		165.234	
	Milyon ABD \$	797.221	32.875	4,1	2.171	0,3	35.045	4,4
	Milyon SGP ABD \$	2.379.465	98.121		6.480		104.600	
2019	Milyon ₺	4.311.733	188.237		12.794		201.031	
	Milyon ABD \$	759.289	33.148	4,4	2.253	0,3	35.401	4,7
	Milyon SGP ABD \$	2.329.706	101.708		6.913		108.620	
2020	Milyon ₺	5.048.220	233.062		16.870		249.932	
	Milyon ABD \$	717.092	33.106	4,6	2.396	0,3	35.502	5,0
	Milyon SGP ABD \$	2.356.495	108.793		7.875		116.667	
2021	Milyon ₺	7.248.789	330.928		23.013		353.941	
	Milyon ABD \$	807.106	36.847	4,6	2.562	0,3	39.409	4,9
	Milyon SGP ABD \$	2.874.536	131.231		9.126		140.357	

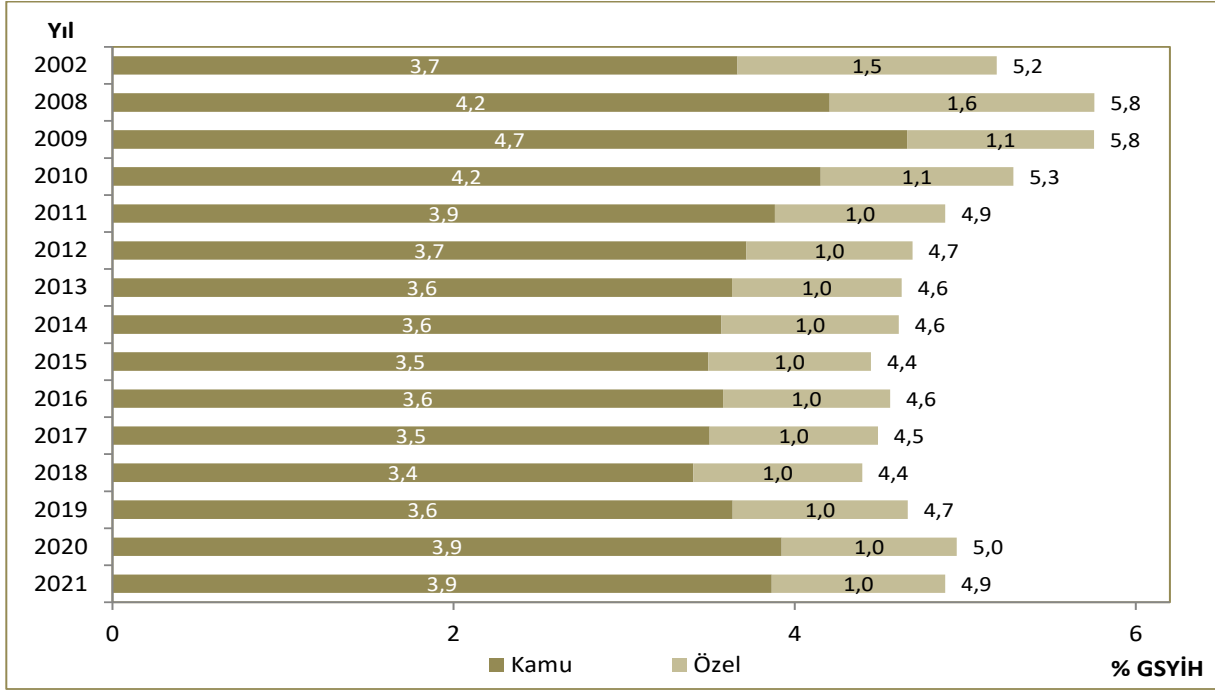
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Tablo 11.2. Yıllara Göre Kamu Cari, Kamu Yatırım ve Toplam Kamu Sağlık Harcaması

Yıl	Ünit	GSYİH	Kamu Cari Sağlık Harcaması	Kamu Cari Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Kamu Yatırım Harcaması	Kamu Yatırım Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)	Toplam Kamu Sağlık Harcaması (Cari+Yatırım)	Toplam Kamu Sağlık Harcamasının GSYİH'ye Oranı (%)
2002	Milyon ₺	362.110	12.827		443		13.270	
	Milyon ABD \$	238.145	8.436	3,5	291	0,1	8.727	3,7
	Milyon SGP ABD \$	677.953	24.015		829		24.844	
2008	Milyon ₺	1.002.756	38.033		4.126		42.159	
	Milyon ABD \$	782.865	29.693	3,8	3.221	0,4	32.914	4,2
	Milyon SGP ABD \$	1.099.023	41.684		4.522		46.206	
2009	Milyon ₺	1.006.372	44.511		2.379		46.890	
	Milyon ABD \$	651.543	28.817	4,4	1.540	0,2	30.357	4,7
	Milyon SGP ABD \$	1.068.666	47.266		2.526		49.792	
2010	Milyon ₺	1.167.664	45.726		2.756		48.482	
	Milyon ABD \$	777.461	30.445	3,9	1.835	0,2	32.280	4,2
	Milyon SGP ABD \$	1.229.053	48.130		2.901		51.030	
2011	Milyon ₺	1.404.928	51.728		2.852		54.580	
	Milyon ABD \$	837.924	30.851	3,7	1.701	0,2	32.552	3,9
	Milyon SGP ABD \$	1.417.005	52.172		2.876		55.049	
2012	Milyon ₺	1.581.479	55.648		3.137		58.785	
	Milyon ABD \$	877.676	30.883	3,5	1.741	0,2	32.624	3,7
	Milyon SGP ABD \$	1.513.424	53.253		3.002		56.255	
2013	Milyon ₺	1.823.427	62.447		3.781		66.228	
	Milyon ABD \$	958.125	32.813	3,4	1.987	0,2	34.800	3,6
	Milyon SGP ABD \$	1.651.069	56.544		3.424		59.968	
2014	Milyon ₺	2.054.898	68.974		4.407		73.382	
	Milyon ABD \$	939.923	31.549	3,4	2.016	0,2	33.565	3,6
	Milyon SGP ABD \$	1.796.555	60.303		3.853		64.156	
2015	Milyon ₺	2.350.941	75.622		6.499		82.121	
	Milyon ABD \$	867.071	27.891	3,2	2.397	0,3	30.288	3,5
	Milyon SGP ABD \$	1.976.144	63.566		5.463		69.029	
2016	Milyon ₺	2.626.560	88.279		5.733		94.012	
	Milyon ABD \$	869.241	29.215	3,4	1.897	0,2	31.112	3,6
	Milyon SGP ABD \$	2.088.486	70.194		4.558		74.753	
2017	Milyon ₺	3.133.704	101.786		7.958		109.744	
	Milyon ABD \$	859.055	27.903	3,2	2.181	0,3	30.084	3,5
	Milyon SGP ABD \$	2.258.990	73.374		5.736		79.111	
2018	Milyon ₺	3.758.774	119.941		8.080		128.021	
	Milyon ABD \$	797.221	25.439	3,2	1.714	0,2	27.153	3,4
	Milyon SGP ABD \$	2.379.465	75.928		5.115		81.043	
2019	Milyon ₺	4.311.733	146.232		10.586		156.819	
	Milyon ABD \$	759.289	25.751	3,4	1.864	0,2	27.616	3,6
	Milyon SGP ABD \$	2.329.706	79.012		5.720		84.732	
2020	Milyon ₺	5.048.220	183.759		14.304		198.062	
	Milyon ABD \$	717.092	26.103	3,6	2.032	0,3	28.134	3,9
	Milyon SGP ABD \$	2.356.495	85.778		6.677		92.455	
2021	Milyon ₺	7.248.789	260.777		19.442		280.220	
	Milyon ABD \$	807.106	29.036	3,6	2.165	0,3	31.201	3,9
	Milyon SGP ABD \$	2.874.536	103.412		7.710		111.122	

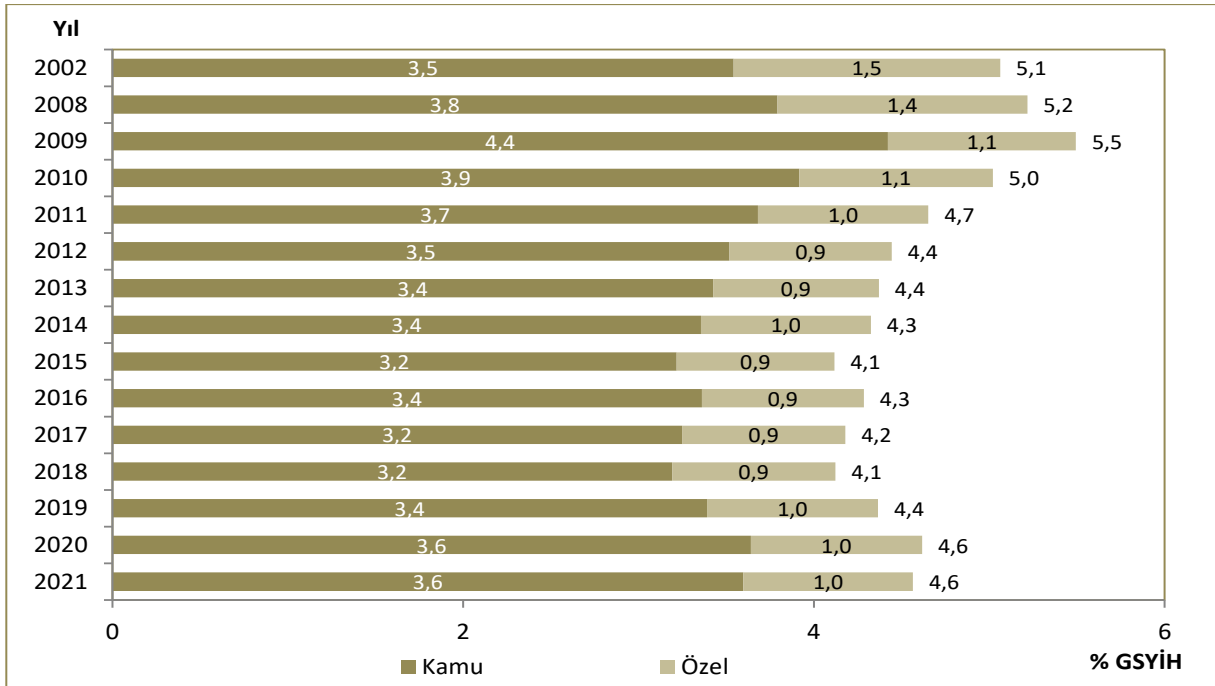
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Şekil 11.1. Yıllara Göre Kamu ve Özel Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

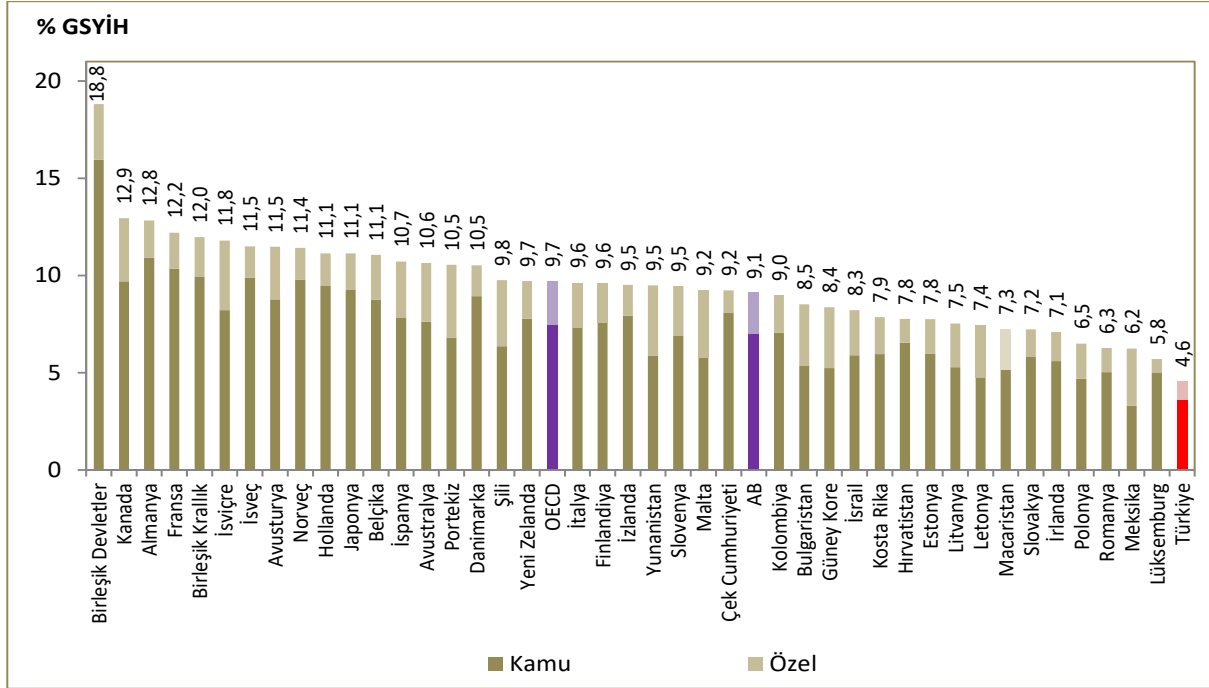
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.2. Yıllara Göre Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payı, (%)

Kaynak: TÜİK

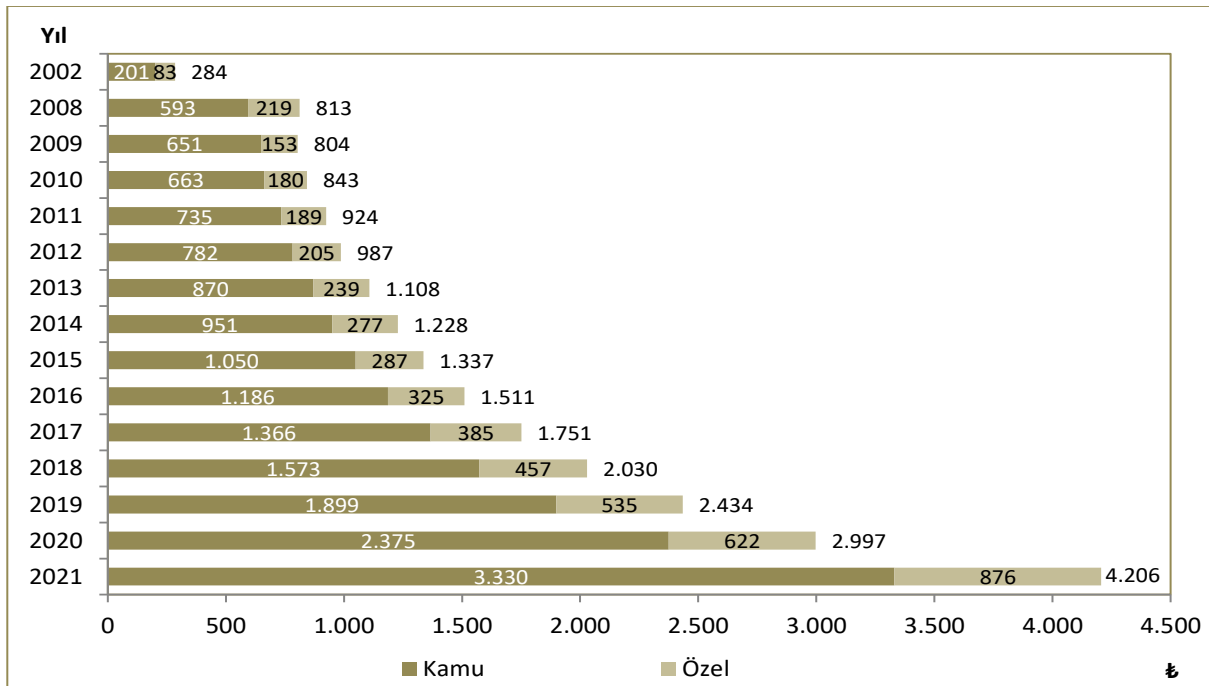
Şekil 11.3. Cari Sağlık Harcamasının GSYİH İçindeki Payının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

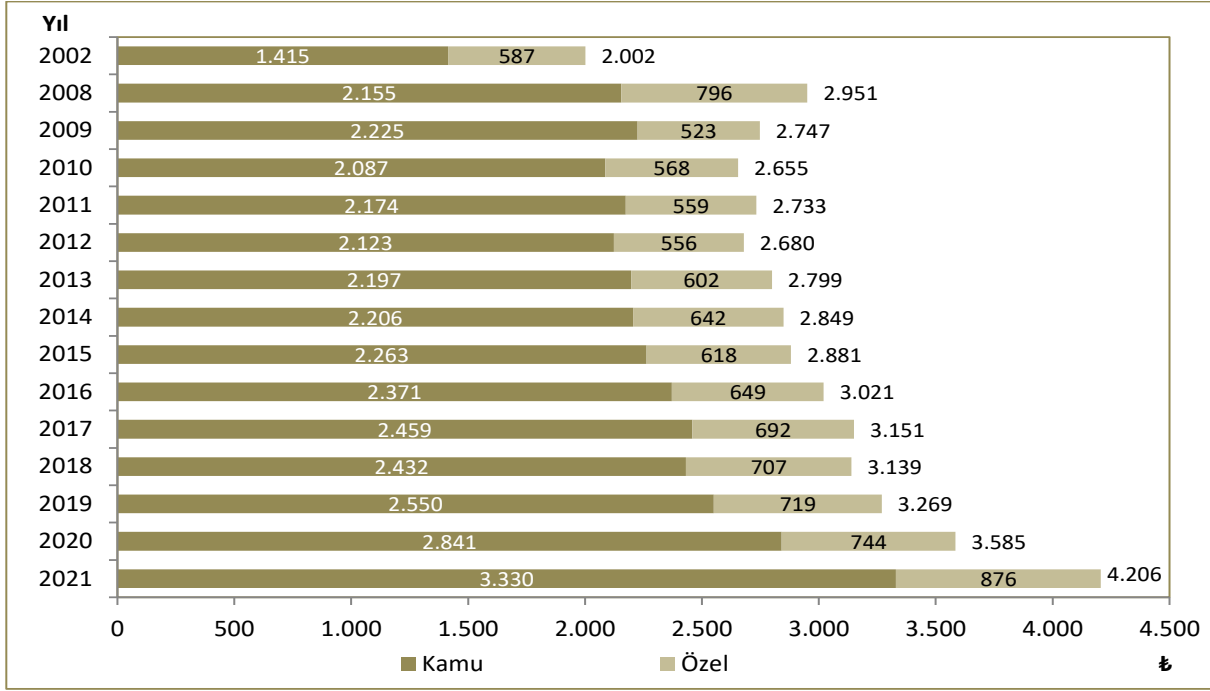
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.4. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

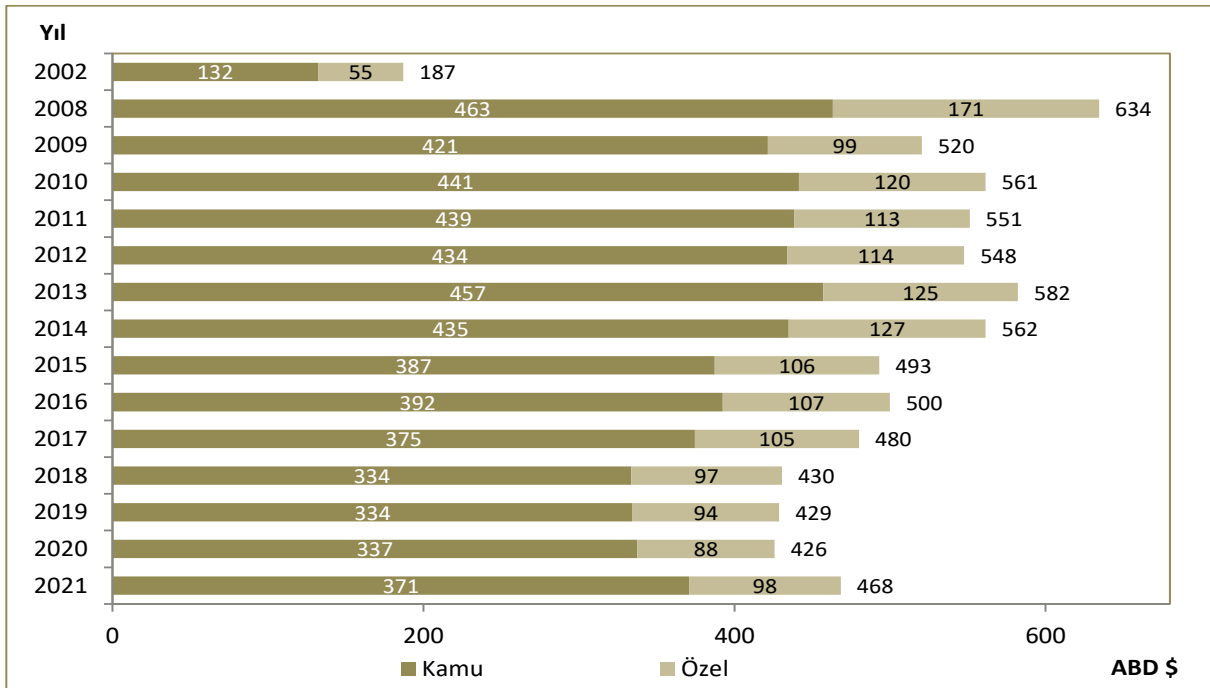
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.5. 2021 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, Reel, ₺

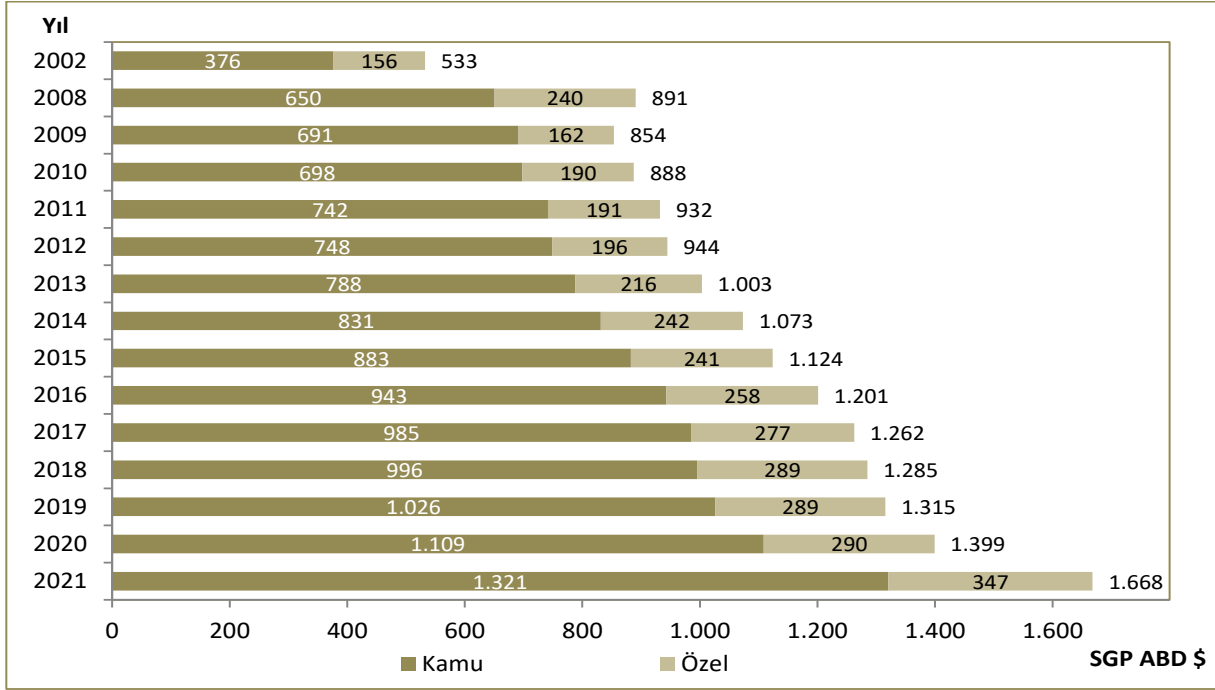
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.6. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, ABD \$

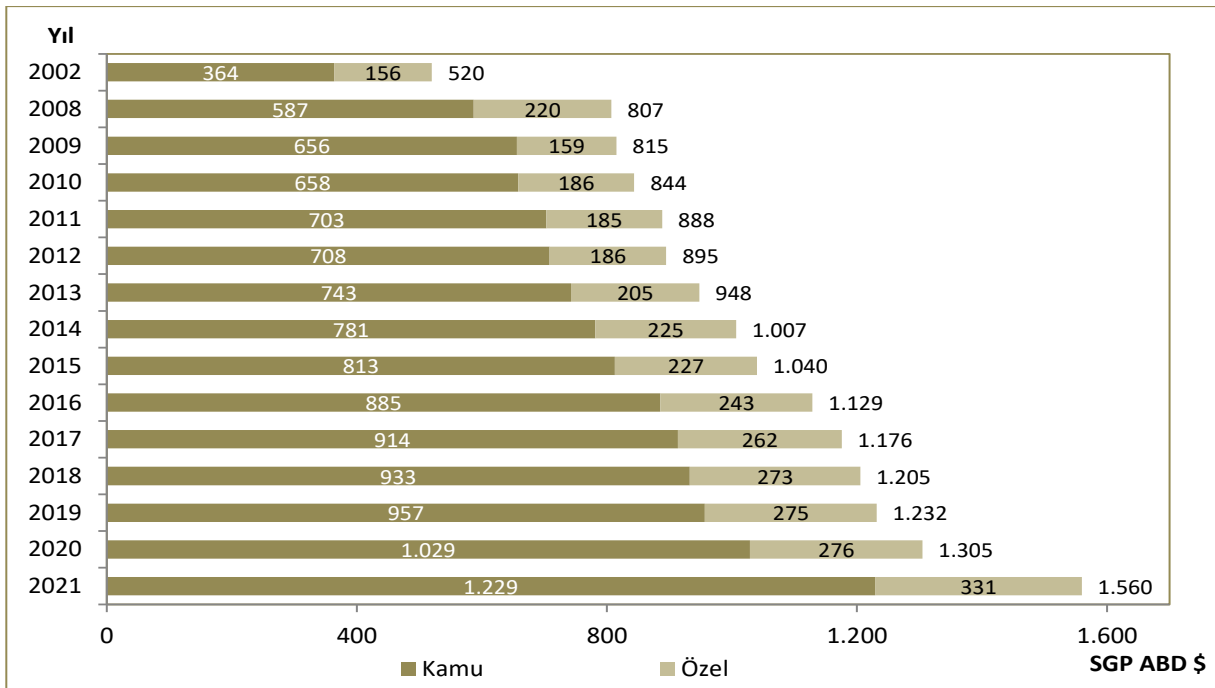
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.7. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

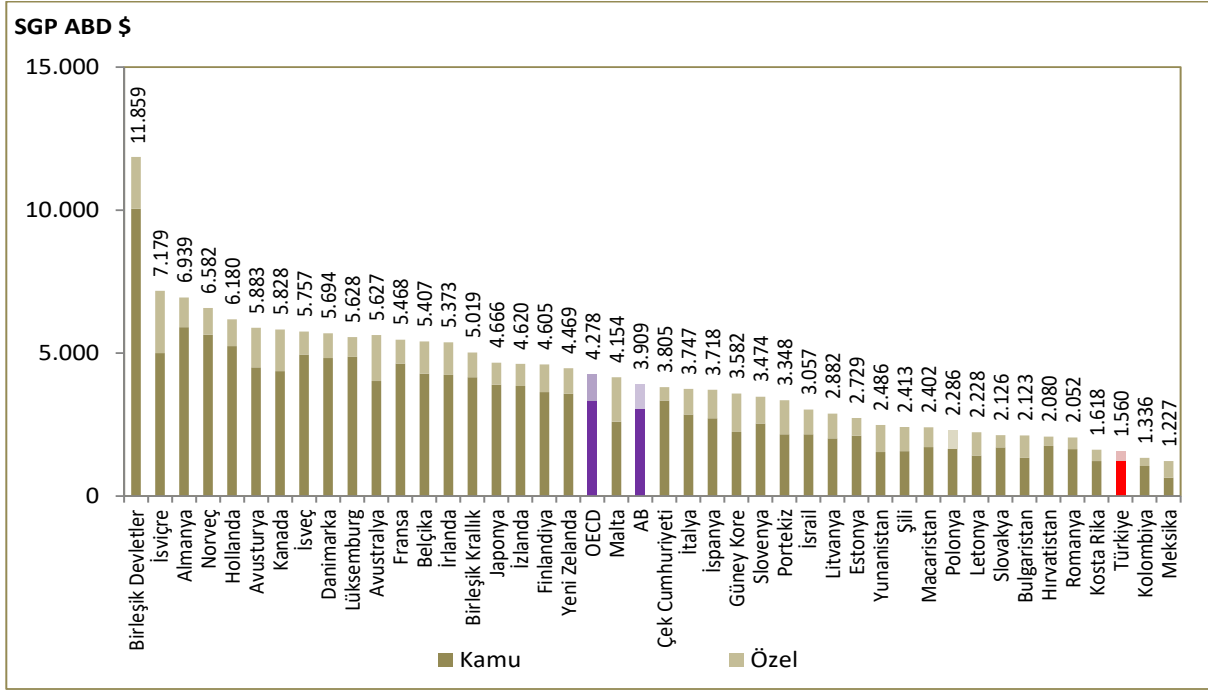
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Şekil 11.8. Yıllara Göre Kişi Başı Kamu ve Özel Cari Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

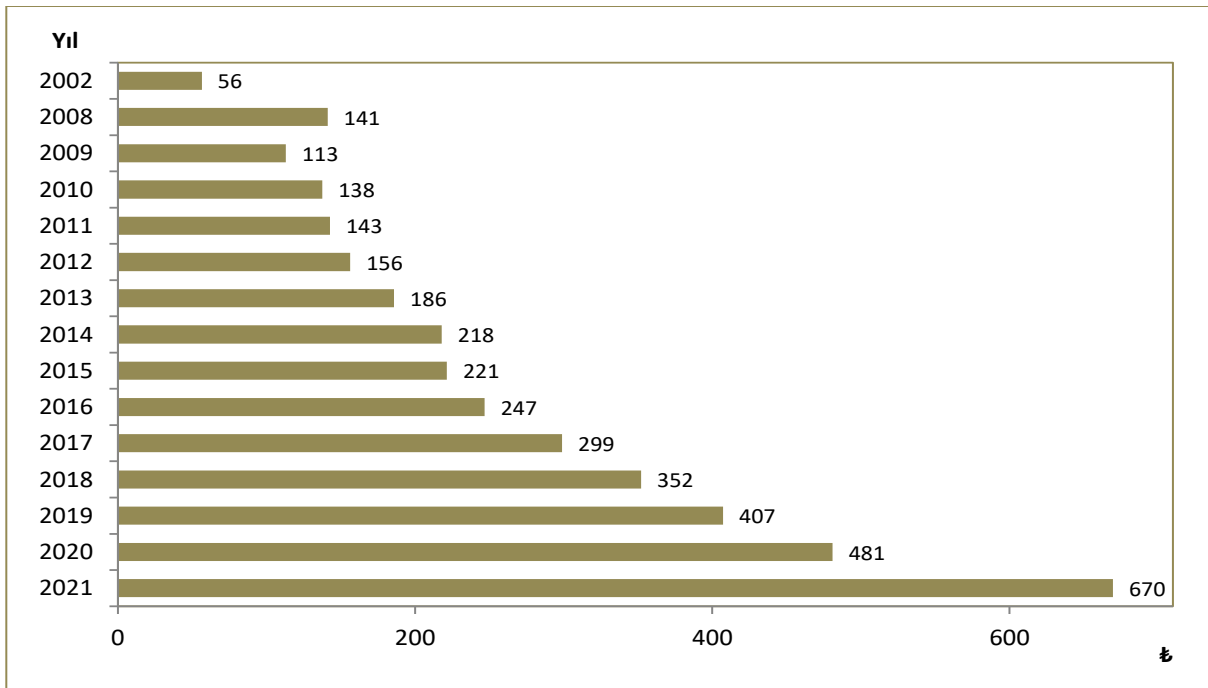
Şekil 11.9. Kişi Başı Cari Sağlık Harcamasının Uluslararası Karşılaştırılması, SGP ABD \$, 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

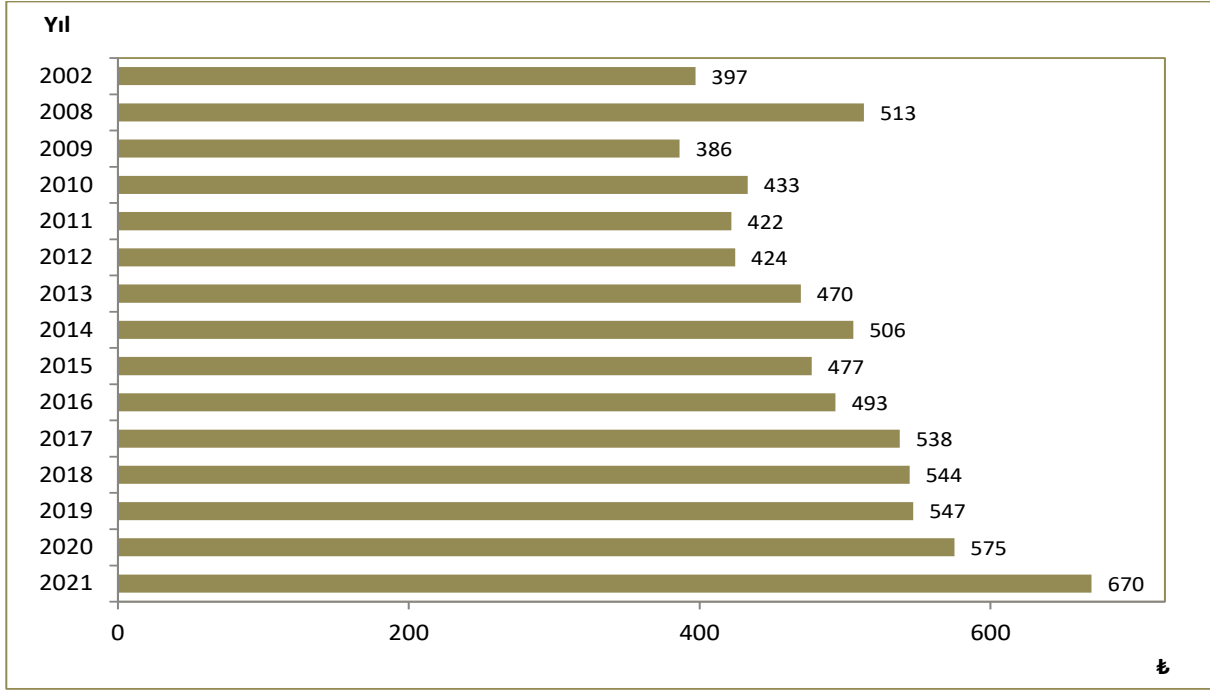
Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.10. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Nominal, ₺

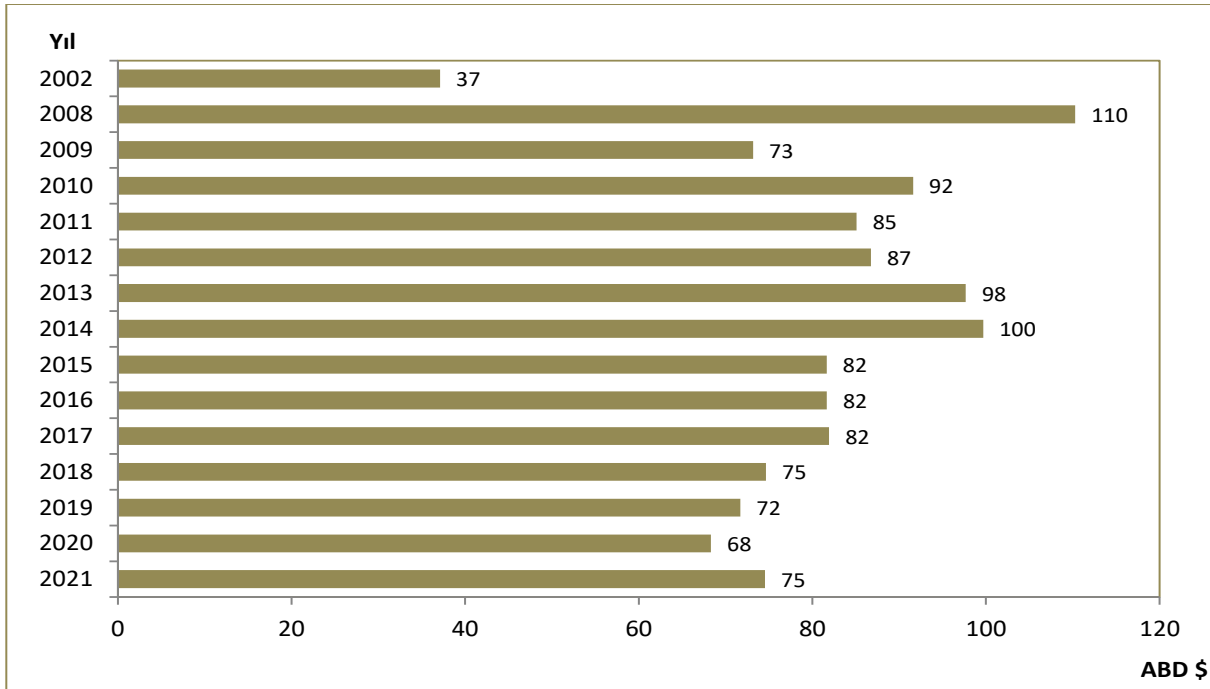
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.11. 2021 Yılı Rakamları ile Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, Reel, ₺

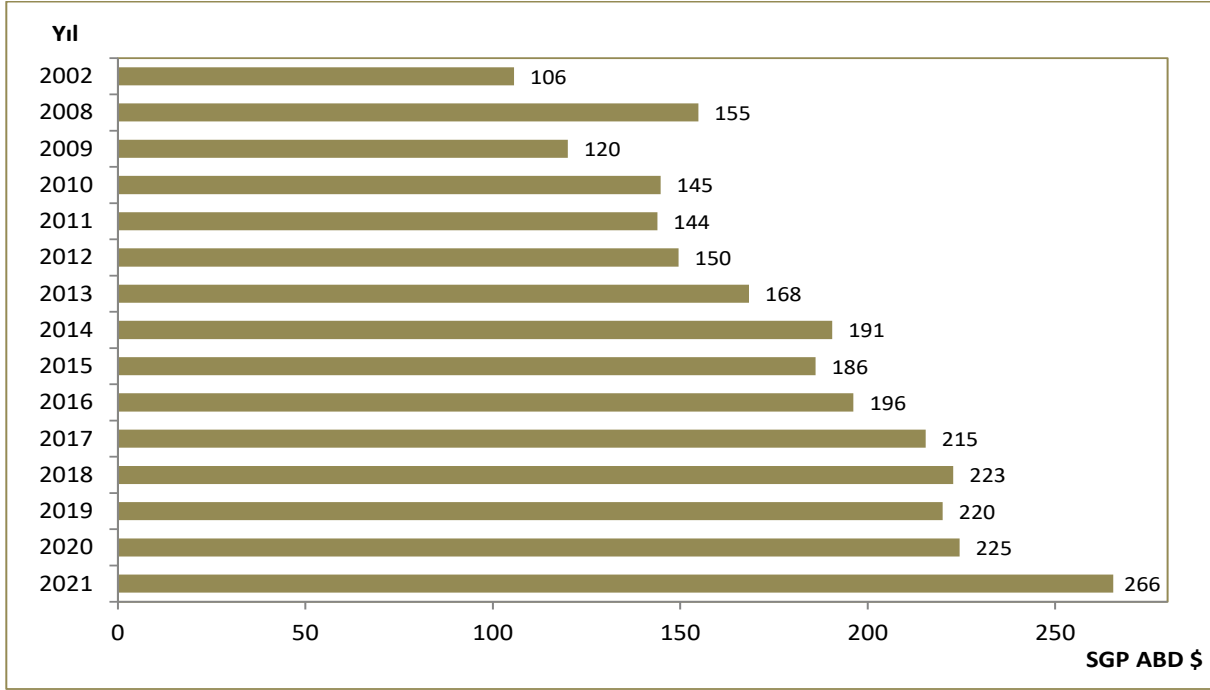
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.12. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, ABD \$

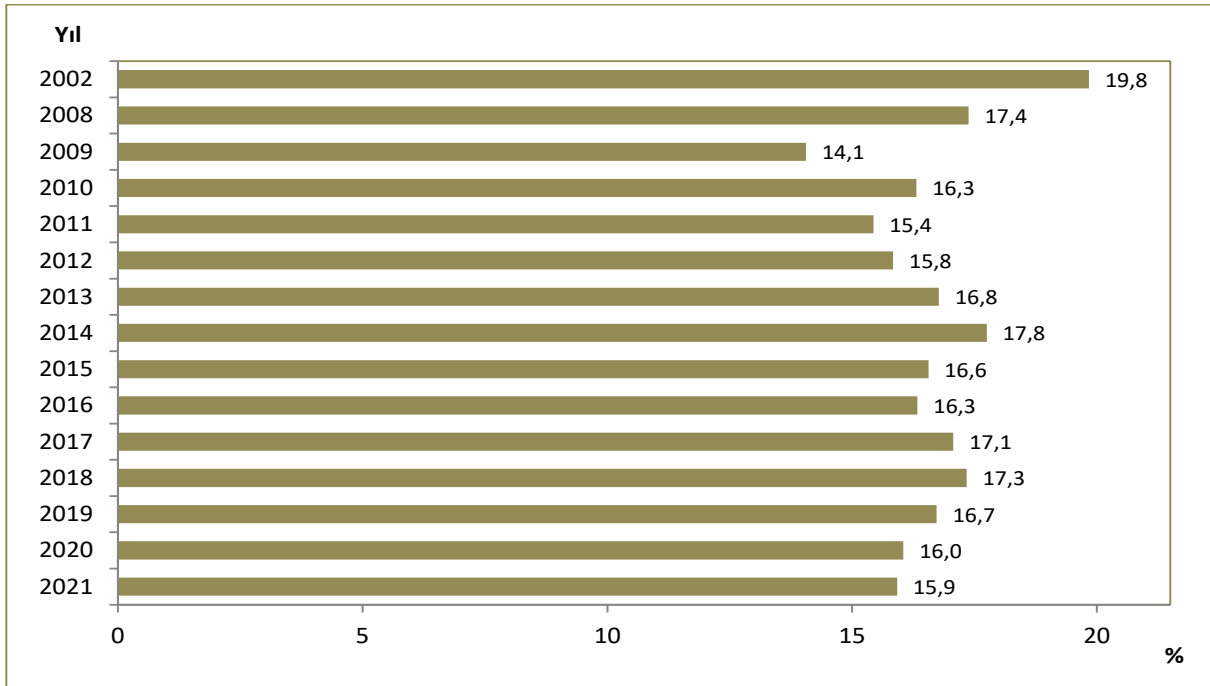
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.13. Yıllara Göre Kişi Başı Cepten Yapılan Sağlık Harcaması, SGP ABD \$

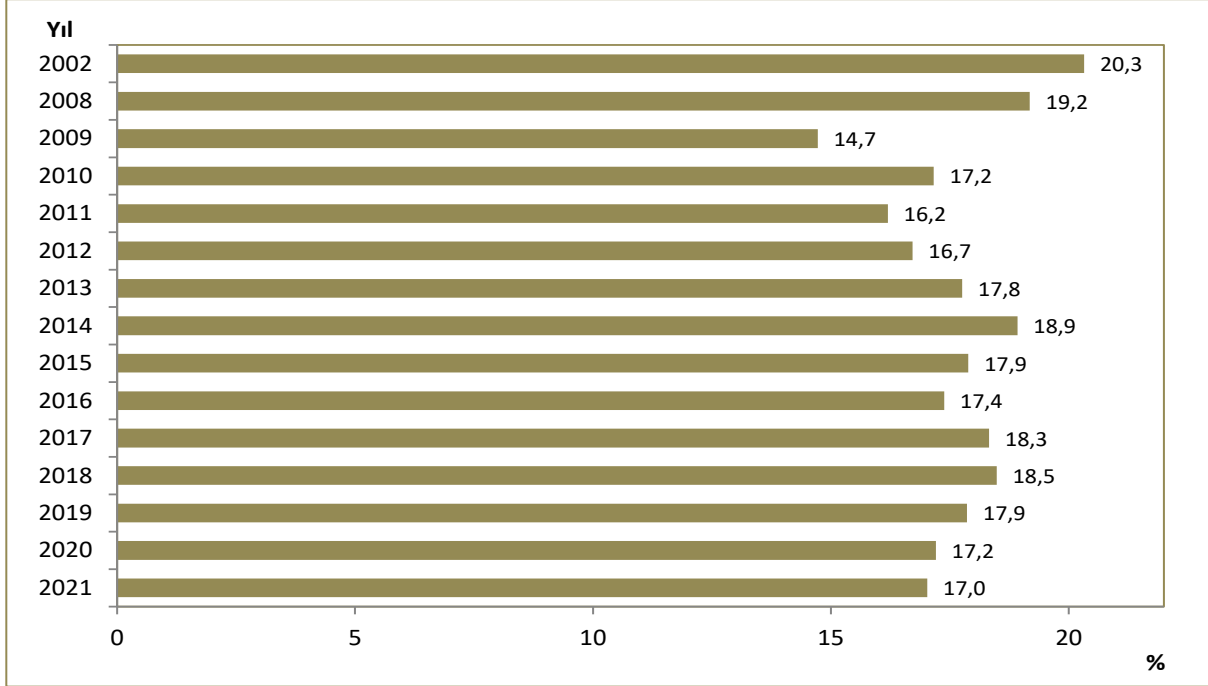
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Şekil 11.14. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

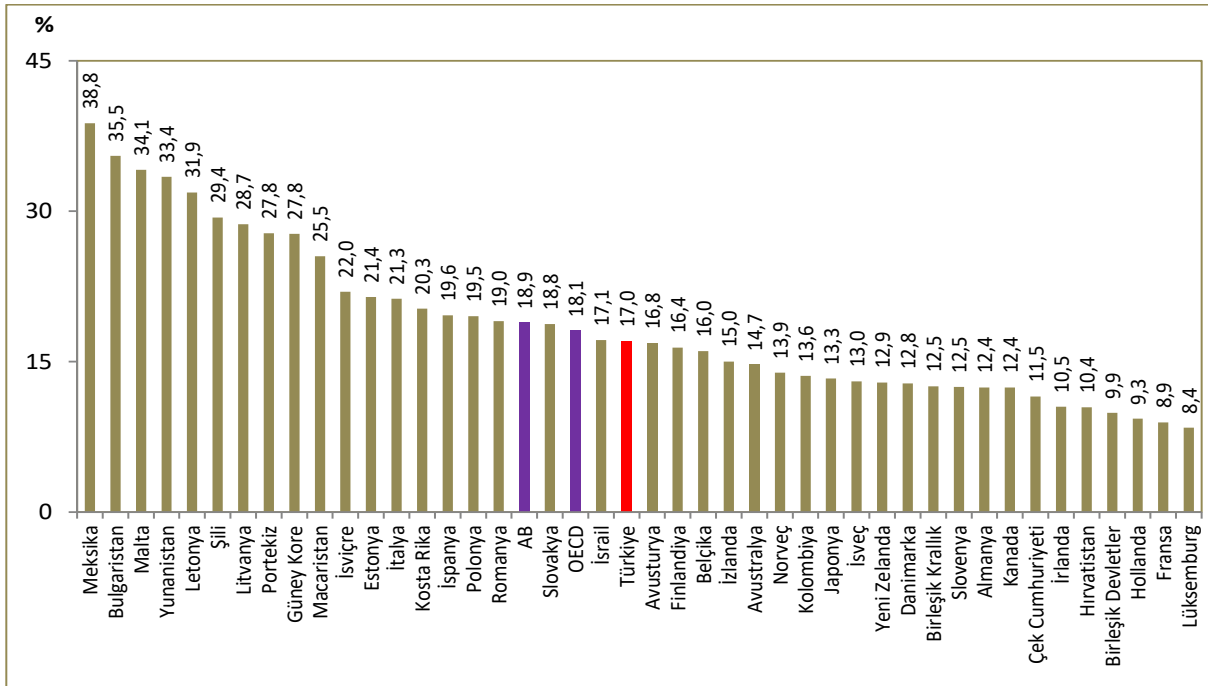
Kaynak: TÜİK

Şekil 11.15. Yıllara Göre Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Toplam Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK

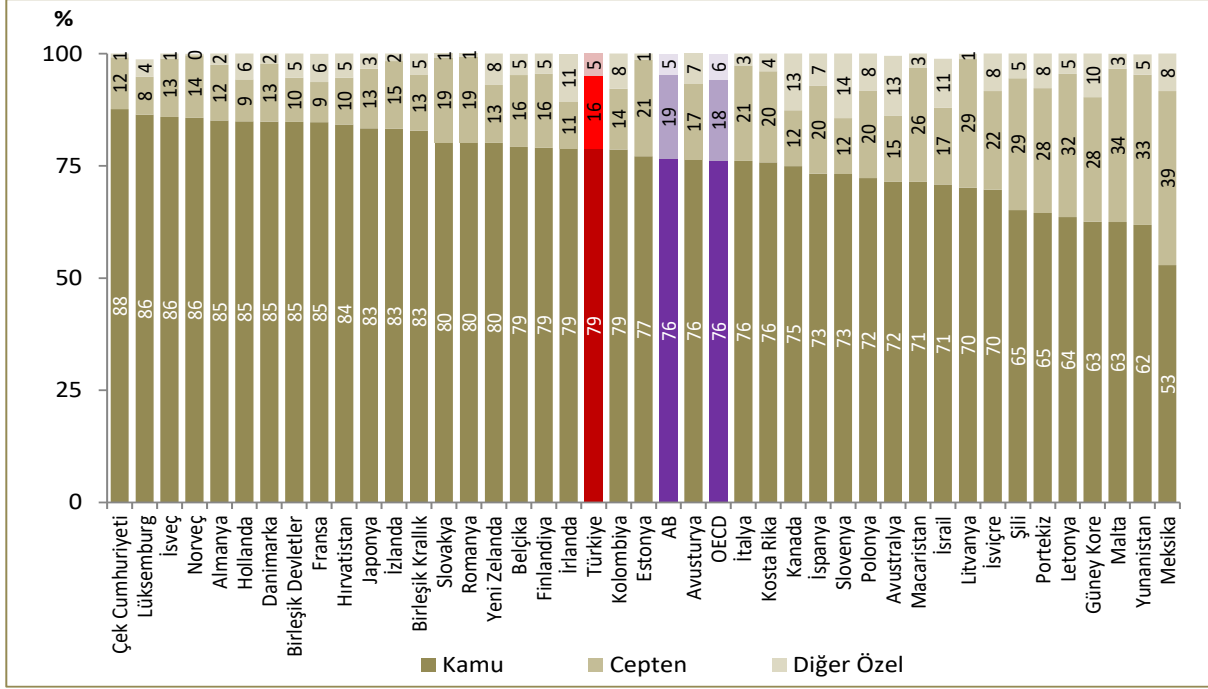
Şekil 11.16. Cepten Yapılan Sağlık Harcamasının Cari Sağlık Harcaması İçindeki Oranının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

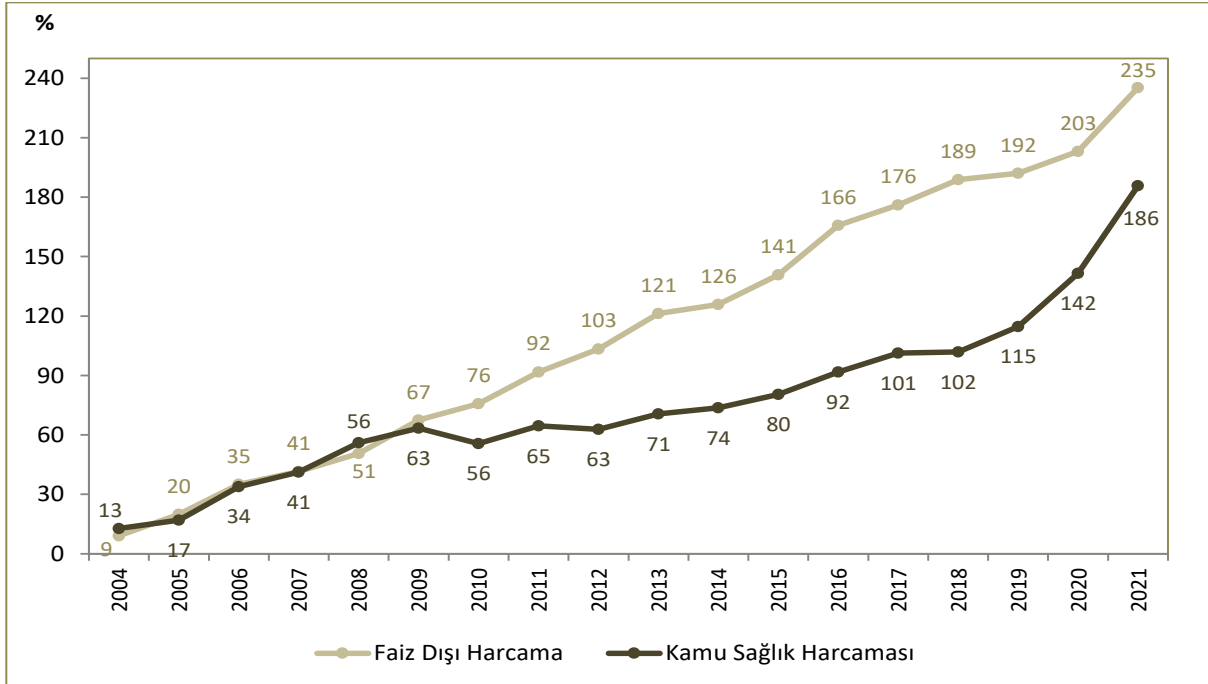
Şekil 11.17. Finansman Türüne Göre Cari Sağlık Harcaması Dağılımının Uluslararası Karşılaştırılması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir. %100'e tamamlanmayan ülkelerdeki farkın nedeni yerleşik olmayan finansman türlerinin bulunmasıdır.

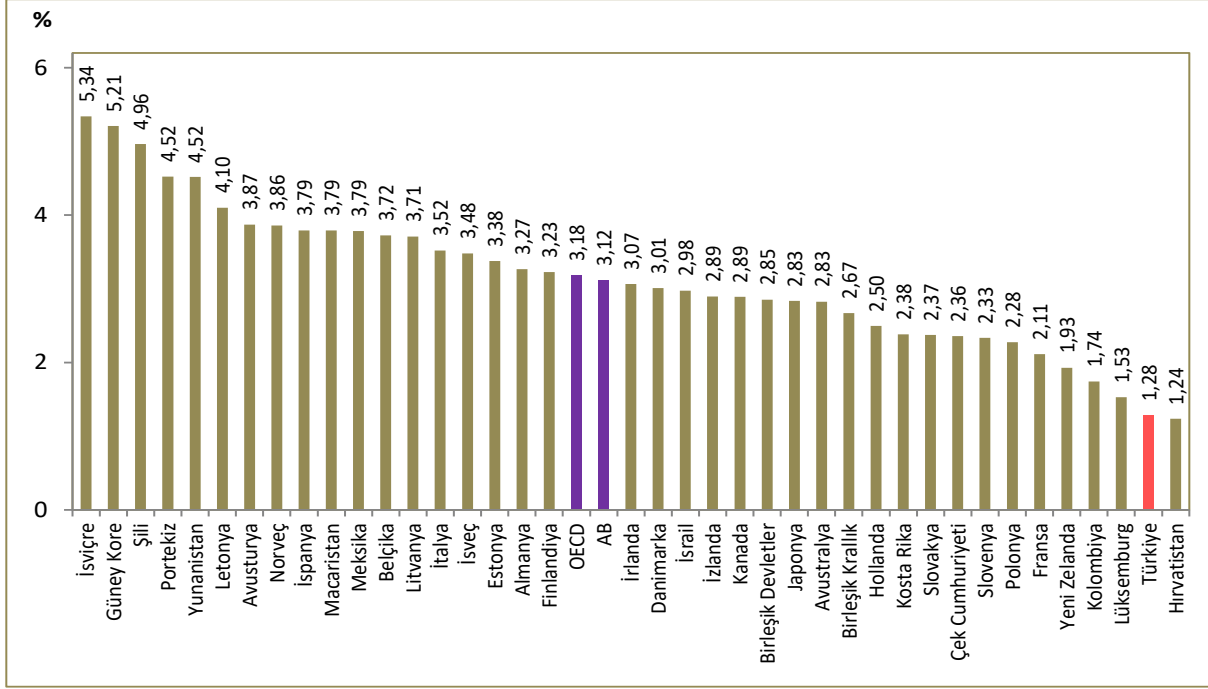
Şekil 11.18. Yıllara Göre Faiz Dışı Harcamalar ve Kamu Sağlık Harcamalarının Artış Oranı, (%)

Kaynak: TÜİK, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

Not: 2003 yılı baz alınarak artış oranları hesaplanmıştır. 2021 yılı "Faiz Dışı Harcama" değeri "Gerçekleşme Tahmini" değeridir.

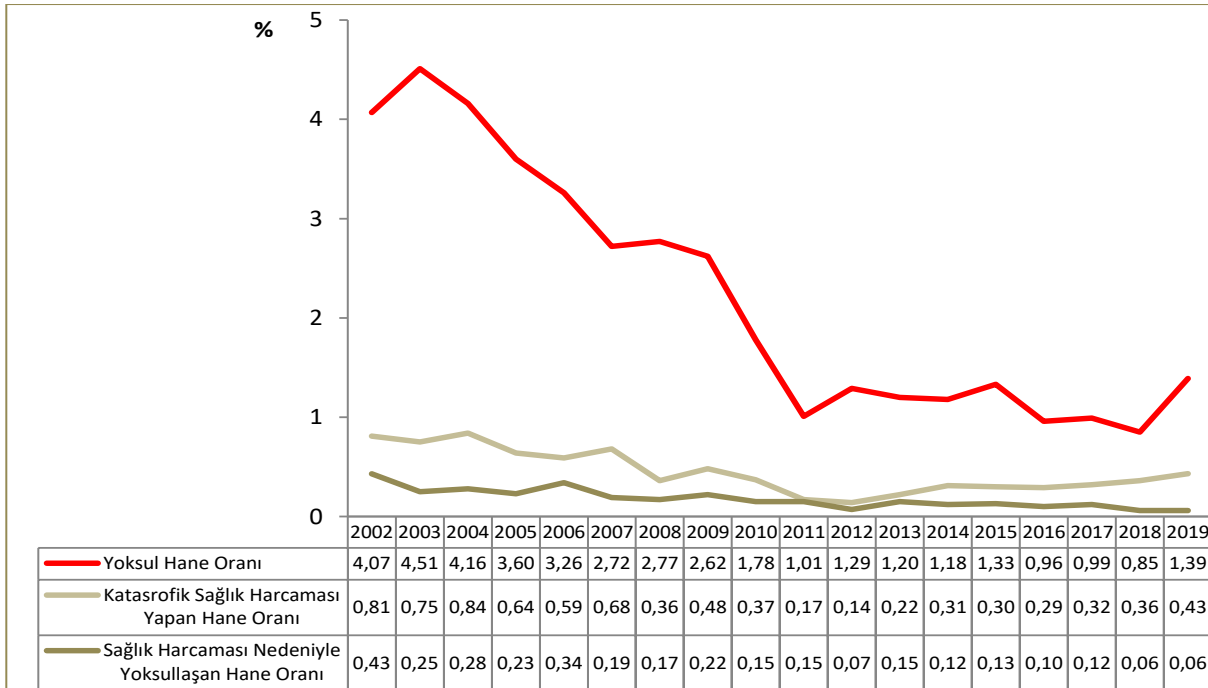
Şekil 11.19. Hanehalkı Nihai Tüketim Harcaması İçinde Cepten Yapılan Sağlık Harcaması Oranının Uluslararası Karşılaştırması, (%), 2020

Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

Not: Türkiye verisi 2021 yılına aittir. Ülke verileri 2020 yılına veya en yakın yıla aittir.

Şekil 11.20. Yıllara Göre Katastrofik Sağlık Harcaması, (%)

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bütçe Anketi Mikro Veri Seti

Bölüm 11 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Sağlık harcamaları ile ilgili tablo ve şekiller OECD'nin Sağlık Hesapları Sistemi'ne göre TÜİK tarafından hesaplandı.
- ☑ Harcama rakamları reel rakamlara dönüştürülürken TÜİK tarafından açıklanan 12 aylık ortalamalara göre TÜFE değişim oranları kullanıldı.
- ☑ **Toplam Sağlık Harcaması:** Sağlığı geliştirme veya koruma amacını benimseyen tüm koruma, geliştirme, bakım, beslenme ve acil programlar için yapılan harcamalar "Sağlık Harcaması" olarak kabul edilir. Toplam sağlık harcaması, cari sağlık harcaması ile yatırım harcamasının toplamını ifade eder.
- ☑ **Cari Sağlık Harcaması:** Toplam sağlık harcamasının içerisinde yer alan yatırım harcamasının çıkartılması ile elde edilir.
- ☑ **Katastrofik Sağlık Harcaması:** Haneler tarafından yapılan sağlık harcamasının ödeme kapasitesine olan oranının %40 ve daha büyük olması durumunu ifade eder.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar, yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ SGP hesaplamasında temel olarak 2 yöntem kullanılmaktadır. İlki GSYİH baz alınarak hesaplanmaktadır. Bu yöntem hem nihai tüketim harcamalarını (hanehalkı ve devlet için) hem de brüt sermaye oluşumunu kapsar. İkinci yöntem ise fiili bireysel tüketim harcamaları baz alınarak yapılan hesaplamadır. Bu yöntem; hanehalkının tüm tüketim harcamalarını ve konut, sağlık, eğitim, sosyal koruma gibi devletin hanehalkına sağladığı bireysel nihai harcamaları kapsamaktadır. Bir başka deyişle savunma, asayiş, çevre koruma gibi toplu olarak hanehalkına sağladığı hizmetlere ilişkin devletin nihai harcamalarını içermez. Özellikle petrol, tahıl vb. gibi emtia ticaretine büyük ölçüde bağımlı olan ülkelerde GSYİH'de fazla volatilité görülmesi ve bu ticaret fiyatlarının (ve ayrıca sermaye mallarının fiyatlarının) sağlık hizmetlerinin tüketimini doğrudan etkilememesi sebebiyle ekonomideki genel mal ve hizmet tüketimi ile daha tutarlı bir ölçü olan fiili bireysel tüketime dayalı SGP yöntemi OECD tarafından da tercih edilmektedir. Uluslararası standartlara uymak adına bu yıl ve bundan sonraki yıllarda yayımlanacak Sağlık İstatistikleri Yıllıklarında SGP bazlı göstergeler fiili bireysel tüketim yöntemine göre hesaplanacaktır.

Yıl	Yıl Ortası Nüfus (Bin)	ABD \$	SGP ABD \$ (Fiili Bireysel Tüketim Bazlı)	TÜFE
2002	66.003	1,521	0,534	7,037
2003	66.795	1,492	0,695	5,616
2004	67.599	1,432	0,758	5,171
2005	68.435	1,348	0,827	4,780
2006	69.295	1,441	0,871	4,362
2007	70.158	1,300	0,904	4,011
2008	71.052	1,281	0,912	3,631
2009	72.039	1,545	0,942	3,418
2010	73.142	1,502	0,950	3,148
2011	74.224	1,677	0,991	2,957
2012	75.176	1,802	1,045	2,715
2013	76.148	1,903	1,104	2,526
2014	77.182	2,186	1,144	2,321
2015	78.218	2,711	1,190	2,155
2016	79.278	3,022	1,258	2,000
2017	80.313	3,648	1,387	1,799
2018	81.407	4,715	1,580	1,547
2019	82.579	5,679	1,851	1,343
2020	83.385	7,040	2,142	1,196
2021	84.147	8,981	2,522	1,000

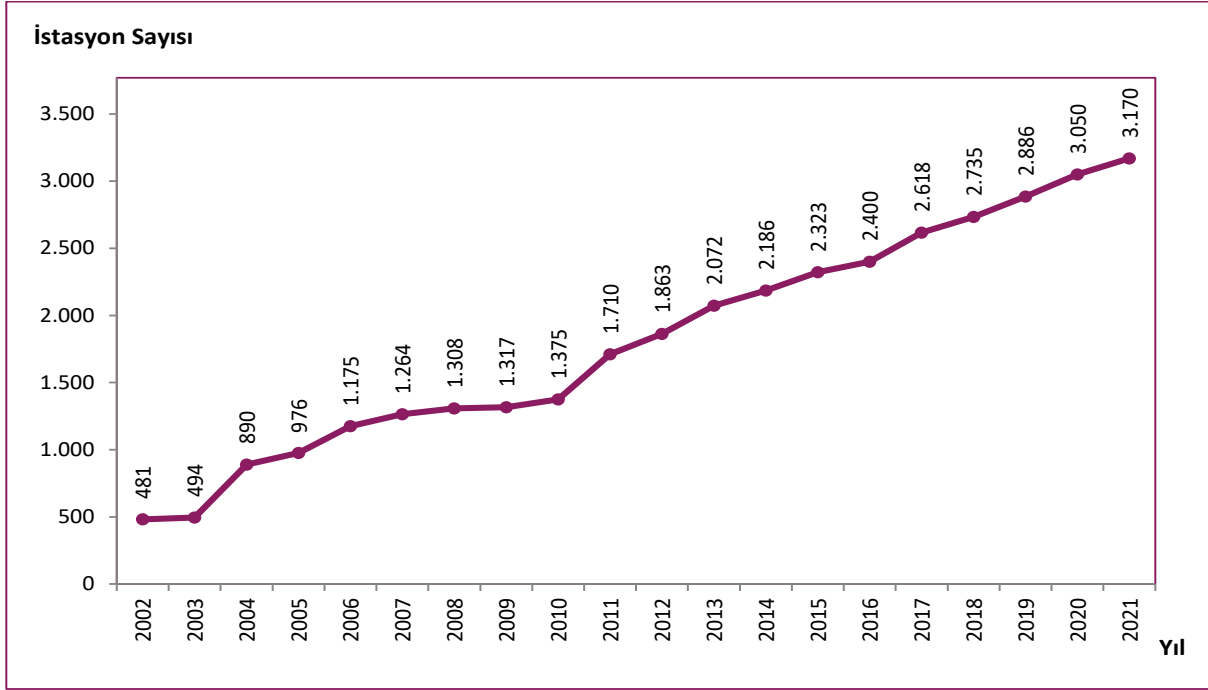
Kaynak: TÜİK, OECD Health Data 2022

BÖLÜM 12

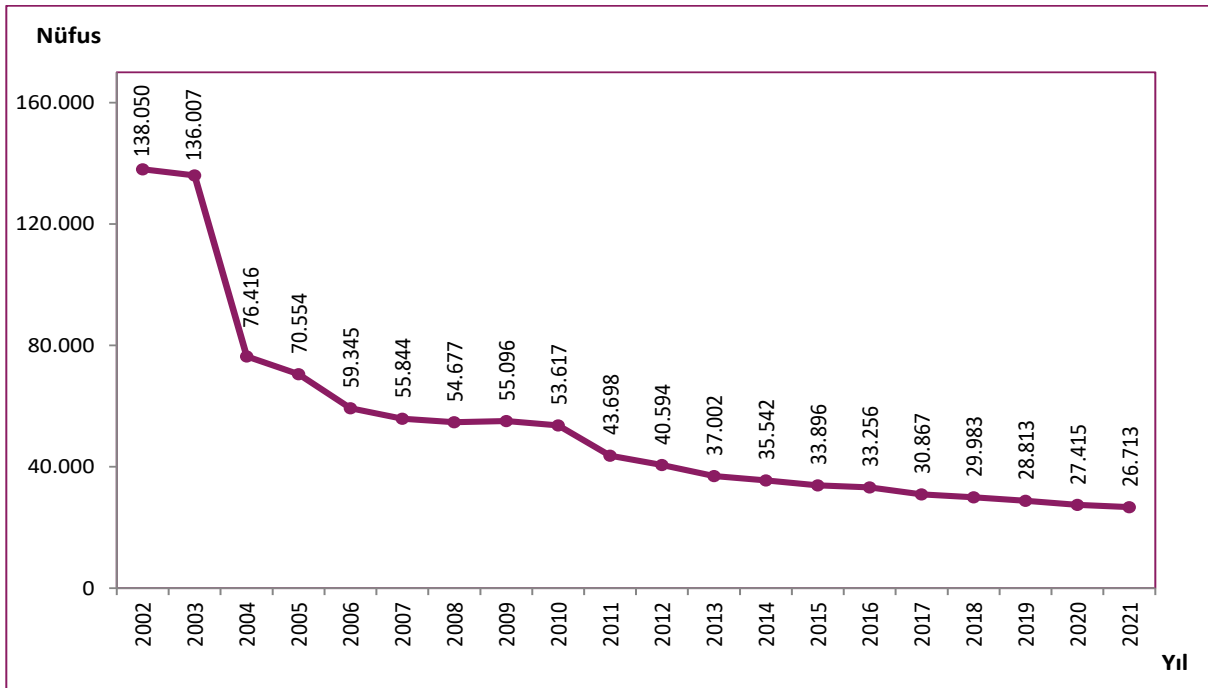
Acil Sağlık Hizmetleri

Şekil 12.1. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyon Sayısı, Sağlık Bakanlığı

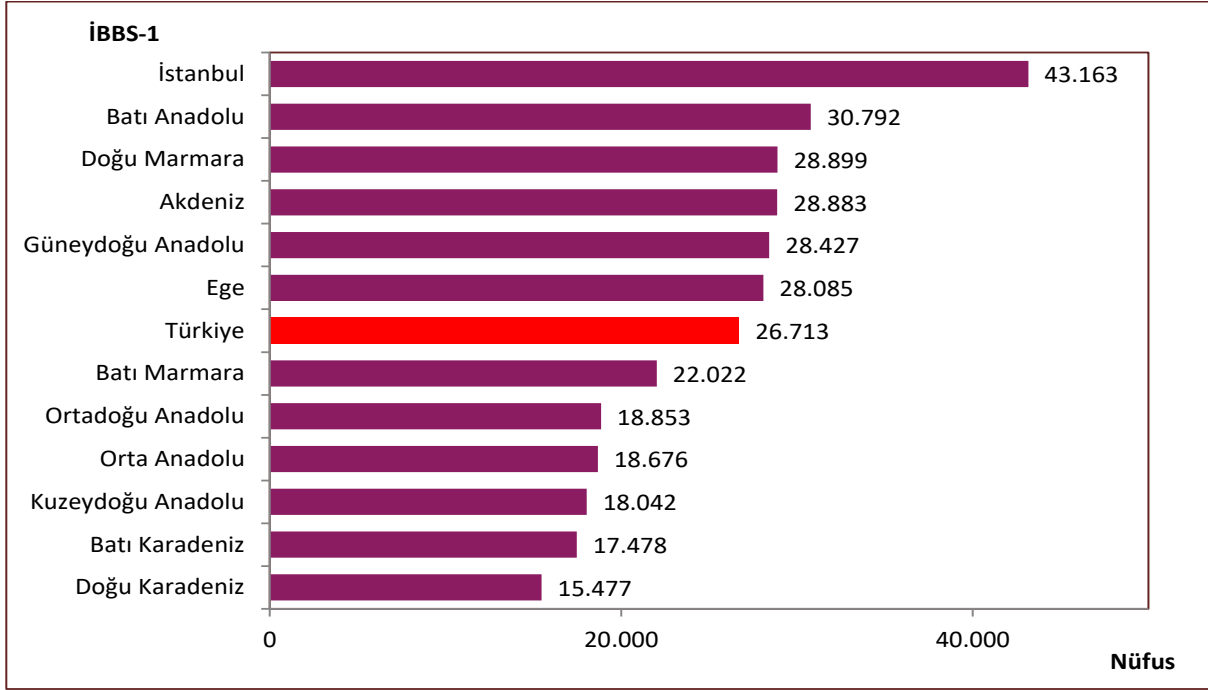
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.2. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

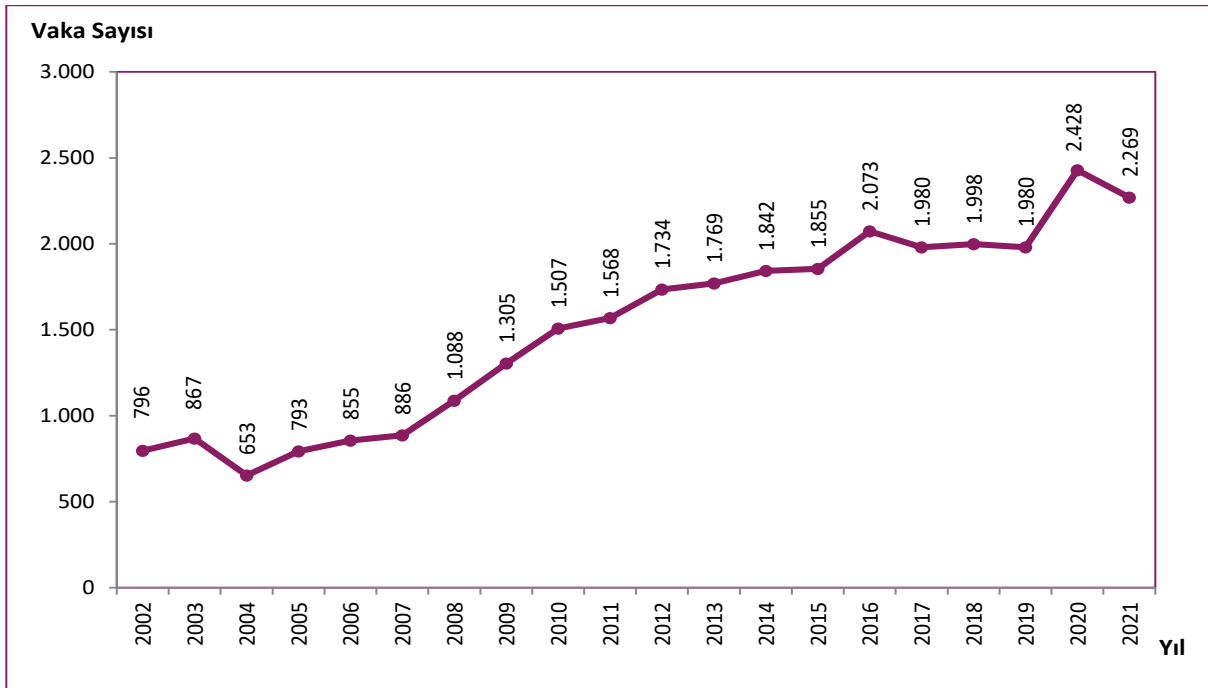
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.3. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2021

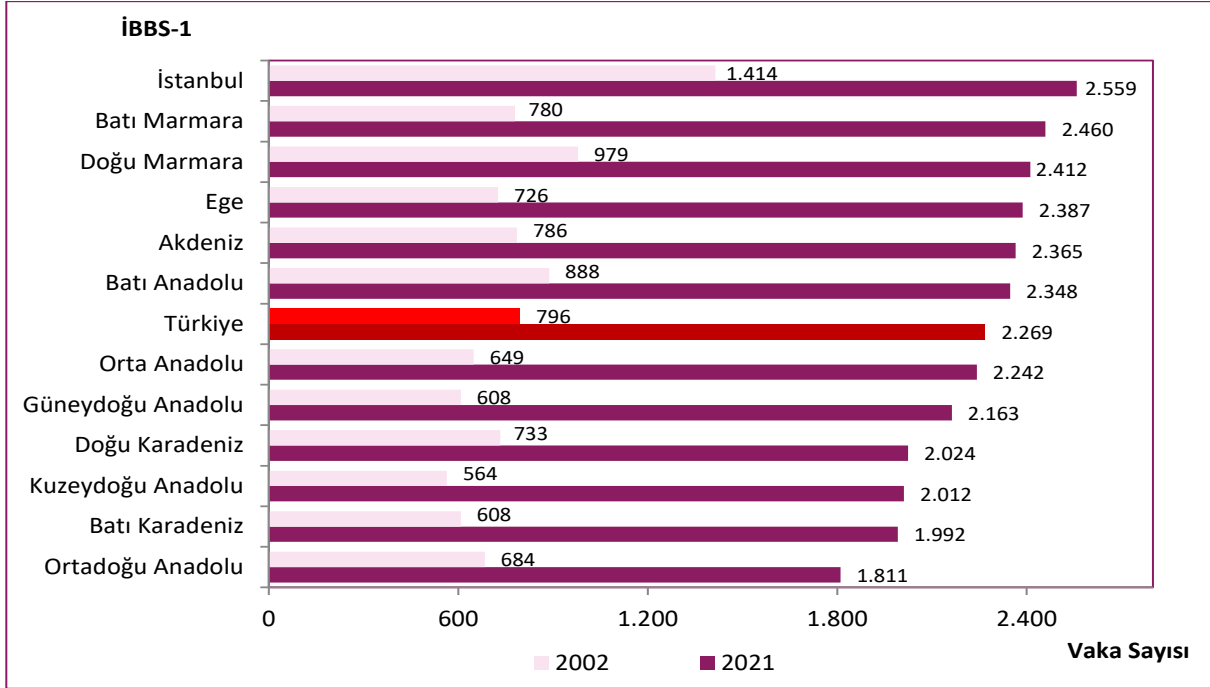
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.4. Yıllara Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı

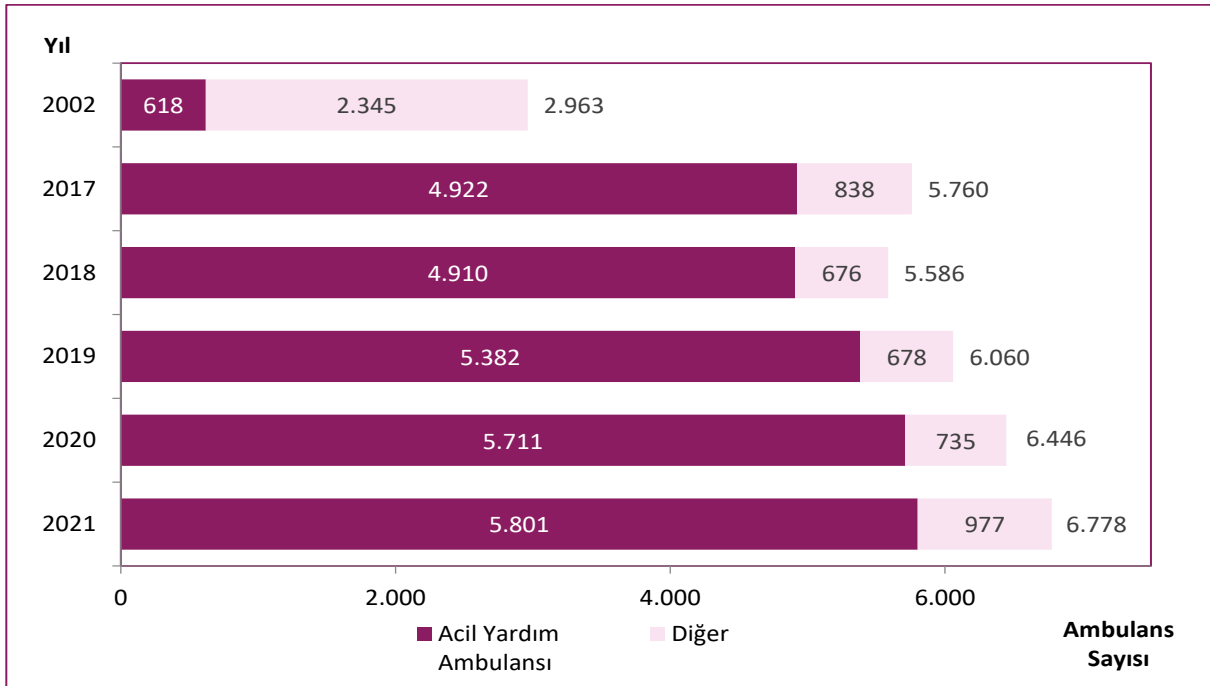
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.5. İBBS-1'e Göre Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

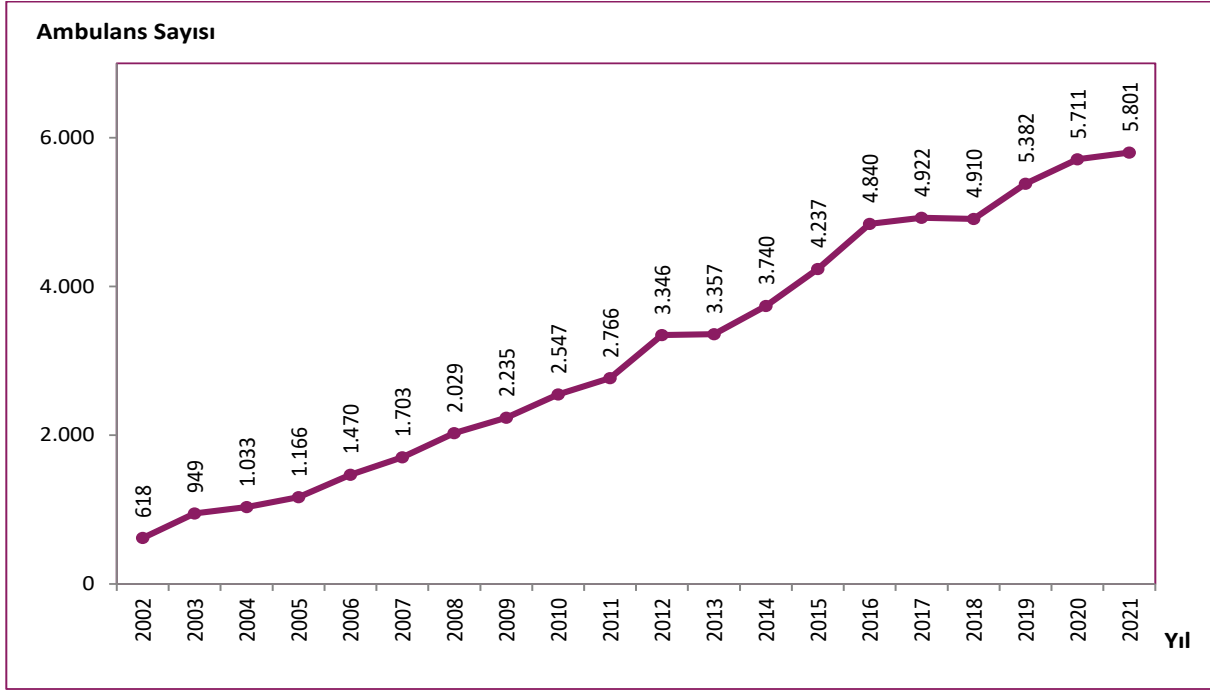
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.6. Yıllara Göre Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

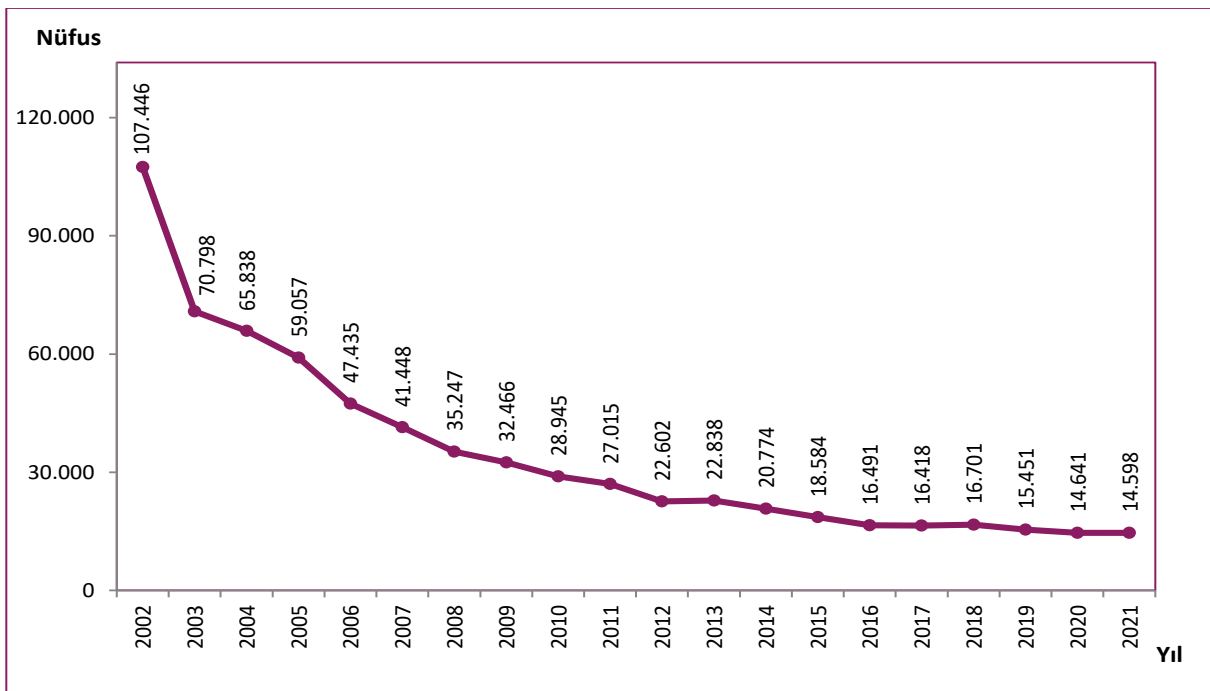
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.7. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulans Sayısı, Sağlık Bakanlığı

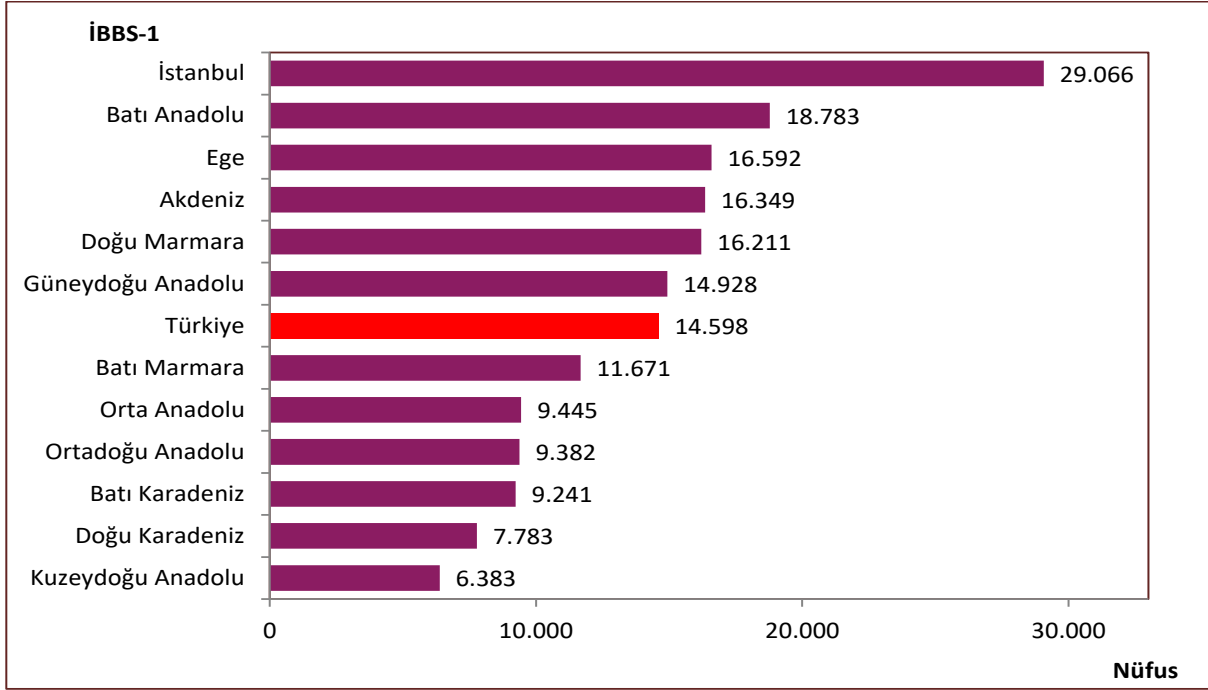
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.8. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı

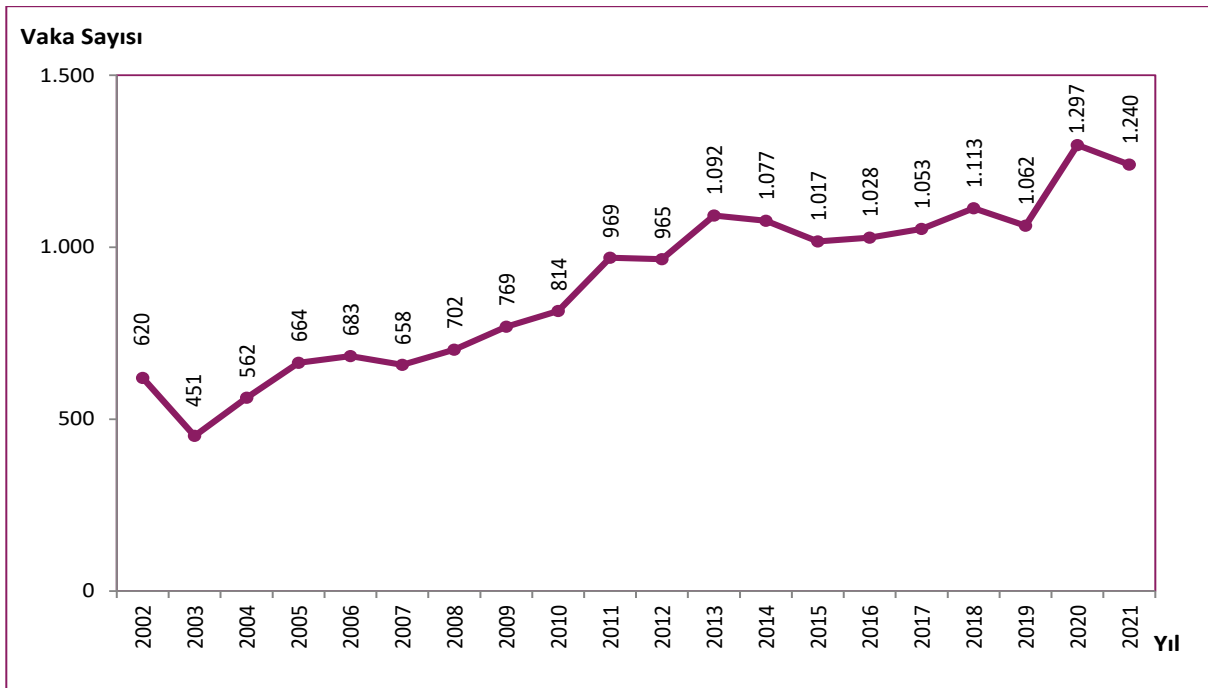
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.9. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus, Sağlık Bakanlığı, 2021

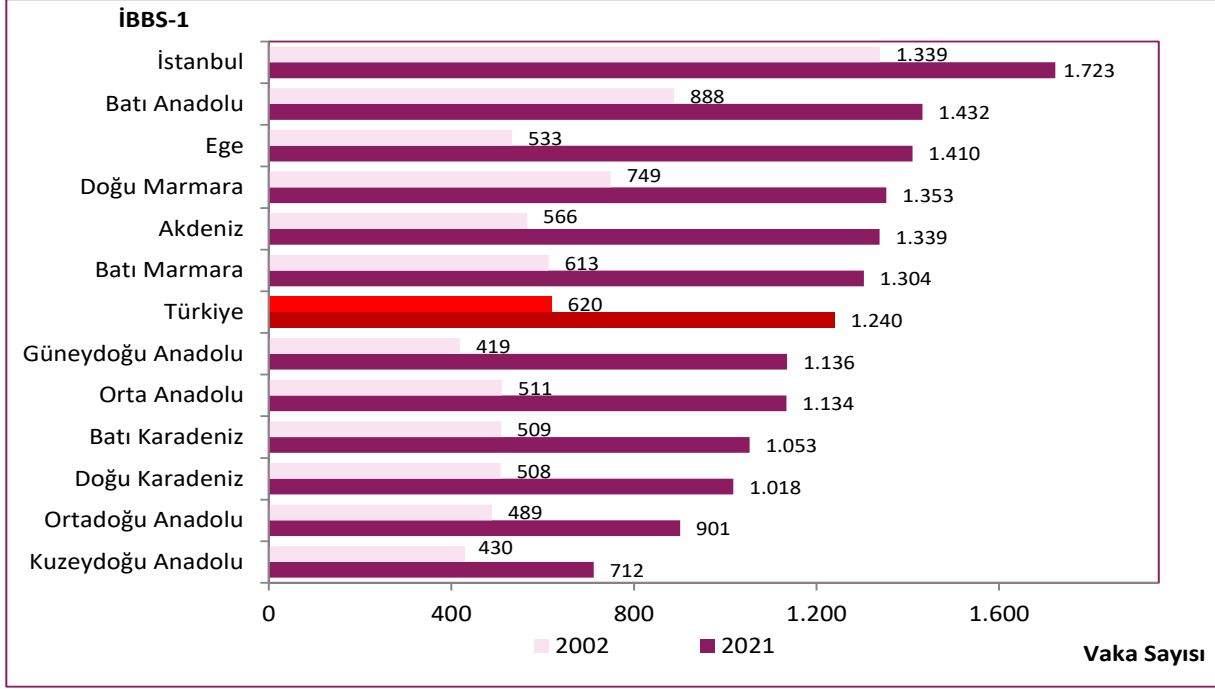
Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.10. Yıllara Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Şekil 12.11. İBBS-1'e Göre Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Toplam Vaka Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2002, 2021

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

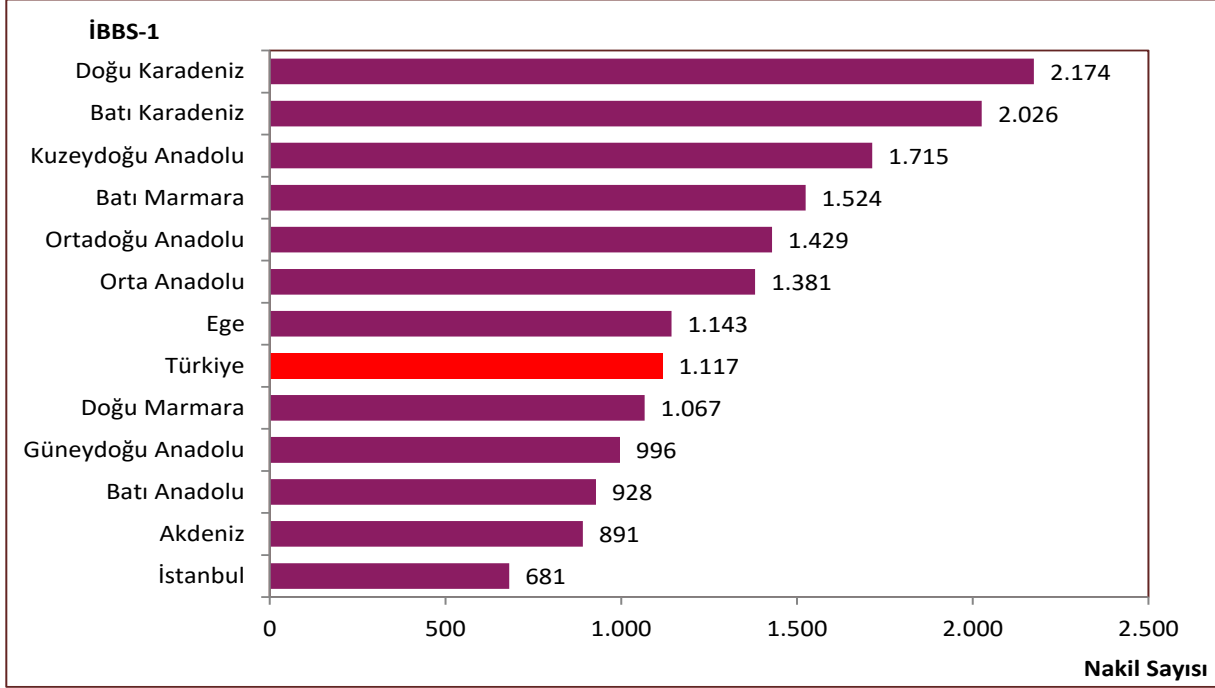
Tablo 12.1. Özellikli Ambulans Türlerine Göre Araç ve Nakledilen Hasta Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2021

Araç Türü	Araç Sayısı	Nakledilen Hasta Sayısı
Kar Paletli Ambulans	237	6.691
Yoğun Bakım & Obez Ambulansı	92	9.080
4 Sedyeli Ambulans	62	2.289
Motosiklet Ambulansı	61	11.040
Yenidoğan Ambulans	50	24.488
Snow Track Ambulansı	21	20
Helikopter Ambulans	12	2.980
Deniz Ambulansı	6	3.954
Uçak Ambulans	3	1.204

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Not: Helikopter ambulans, uçak ambulans ve deniz ambulansı hariç diğer ambulanslar Acil Yardım Ambulansı sayısına dahildir.

Şekil 12.12. İBBS-1'e Göre 100.000 Kişiye Düşen Toplam Nakil Sayısı, Sağlık Bakanlığı, 2021

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.2. Acil Yardım Ambulansı ile İl İçi ve İl Dışı İlk 10 Nakil Nedeninin Dağılımı, Sağlık Bakanlığı, (%), 2021

Sıra	Neden	İl İçi	Sıra	Neden	İl Dışı
1	İleri Özelleşmiş Hekim İhtiyacı	36,48	1	İleri Özelleşmiş Hekim İhtiyacı	34,57
2	Uzman Hekim İhtiyacı	28,43	2	Uzman Hekim İhtiyacı	18,35
3	Yoğun Bakım İhtiyacı	11,99	3	Yoğun Bakım İhtiyacı	17,20
4	Boş Yer Olmaması	9,73	4	Tıbbi Ekipman İhtiyacı	8,49
5	Tıbbi Ekipman İhtiyacı	6,66	5	Boş Yer Olmaması	6,22
6	Bir Üst Seviye Yoğun Bakıma Sevk	2,58	6	Bir Üst Seviye Yoğun Bakıma Sevk	6,18
7	Servise Sevk	0,84	7	Hasta İsteği	2,30
8	Hasta İsteği	0,77	8	İleri Merkeze Sevk (Yenidoğan Nakil)	2,13
9	Yan Dal Uzman Hekim İhtiyacı	0,76	9	Yan Dal Uzman Hekim İhtiyacı	1,16
10	Aynı Seviye Yoğun Bakıma Sevk	0,46	10	Yanık Ünitesi İhtiyacı	0,81

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.3. Yıllara ve İBBS-1'e Göre Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, Sağlık Bakanlığı, (%)

İBBS-1	2019	2020	2021
Batı Anadolu	17,8	15,1	15,5
İstanbul	18,2	12,1	13,6
Türkiye	12,0	8,5	9,4
Güneydoğu Anadolu	11,8	8,1	9,4
Ege	11,3	7,9	9,2
Kuzeydoğu Anadolu	13,3	8,1	9,0
Akdeniz	10,2	8,0	8,6
Ortadoğu Anadolu	12,1	7,9	8,5
Batı Marmara	10,3	7,6	7,9
Doğu Marmara	9,0	7,0	7,3
Doğu Karadeniz	8,7	5,9	6,9
Orta Anadolu	7,6	5,0	5,5
Batı Karadeniz	7,5	4,4	5,1

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, Sağlık Bakanlığı, 2021

İl Adı	Acil Yardım İstasyon Sayısı	Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus	Acil Yardım Ambulans Sayısı	Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus	Asılsız İhbar Oranı, (%)
Adana	63	35.927	98	23.096	12,1
Adıyaman	34	18.593	57	11.090	5,3
Afyonkarahisar	40	18.604	69	10.785	6,6
Ağrı	23	22.811	57	9.204	9,0
Amasya	21	15.968	43	7.798	5,7
Ankara	167	34.415	279	20.600	20,8
Antalya	68	38.527	108	24.258	9,8
Artvin	24	7.064	49	3.460	6,1
Aydın	40	28.351	69	16.435	6,4
Balıkesir	59	21.197	91	13.743	6,2
Bilecik	15	15.222	36	6.343	5,3
Bingöl	19	14.901	40	7.078	7,9
Bitlis	19	18.541	40	8.807	8,7
Bolu	24	13.334	49	6.531	6,9
Burdur	23	11.901	44	6.221	4,7
Bursa	90	34.976	144	21.860	10,0
Çanakkale	29	19.216	55	10.132	8,8
Çankırı	19	10.343	45	4.367	3,2
Çorum	36	14.619	59	8.920	4,2
Denizli	35	30.030	63	16.683	6,5
Diyarbakır	62	28.893	110	16.285	9,3
Edirne	19	21.690	54	7.632	8,9
Elazığ	34	17.297	63	9.335	7,0
Erzincan	19	12.492	57	4.164	8,3
Erzurum	31	24.416	76	9.959	10,1
Eskişehir	39	23.035	68	13.211	4,3
Gaziantep	57	37.376	103	20.684	10,0
Giresun	28	16.077	61	7.380	7,3
Gümüşhane	15	10.008	44	3.412	5,9
Hakkari	25	11.129	50	5.564	12,1
Hatay	63	26.519	123	13.583	6,5
Isparta	23	19.377	52	8.571	4,6
Mersin	65	29.095	113	16.736	8,3
İstanbul	367	43.163	545	29.066	13,6
İzmir	107	41.363	178	24.864	13,2
Kars	16	17.567	44	6.388	11,0
Kastamonu	35	10.731	64	5.869	5,5
Kayseri	55	26.079	88	16.300	4,4
Kırklareli	22	16.653	50	7.327	7,8
Kırşehir	18	13.497	43	5.650	5,4
Kocaeli	51	39.871	83	24.499	6,3

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Tablo 12.4. İllere Göre Bazı Sağlık Göstergeleri, Sağlık Bakanlığı, 2021 – Devamı

İl Adı	Acil Yardım İstasyon Sayısı	Acil Yardım İstasyonu Başına Düşen Nüfus	Acil Yardım Ambulans Sayısı	Acil Yardım Ambulansı Başına Düşen Nüfus	Asılsız İhbar Oranı, (%)
Konya	85	26.788	122	18.664	5,4
Kütahya	28	20.666	46	12.579	5,7
Malatya	38	21.281	76	10.641	6,6
Manisa	57	25.555	96	15.173	6,7
Kahramanmaraş	45	26.029	81	14.460	6,8
Mardin	29	29.750	46	18.756	8,6
Muğla	58	17.606	91	11.221	10,6
Muş	17	23.837	41	9.884	8,7
Nevşehir	16	19.250	41	7.512	7,6
Niğde	24	15.155	50	7.275	6,1
Ordu	44	17.293	70	10.870	8,3
Rize	24	14.403	51	6.778	4,6
Sakarya	39	27.202	63	16.839	6,4
Samsun	49	27.985	75	18.284	5,0
Siirt	19	17.473	45	7.377	8,0
Sinop	23	9.496	47	4.647	5,8
Sivas	39	16.311	77	8.261	6,5
Tekirdağ	39	28.549	67	16.618	9,7
Tokat	30	20.086	50	12.051	4,1
Trabzon	39	20.941	71	11.503	6,8
Tunceli	13	6.434	34	2.460	7,5
Şanlıurfa	58	36.949	126	17.008	9,9
Uşak	19	19.641	38	9.821	5,1
Van	44	25.932	76	15.013	9,9
Yozgat	26	16.096	55	7.609	4,2
Zonguldak	26	22.680	49	12.034	6,8
Aksaray	25	17.163	44	9.752	7,8
Bayburt	8	10.630	34	2.501	3,0
Karaman	17	15.226	40	6.471	4,2
Kırıkkale	17	16.233	37	7.459	4,5
Batman	26	24.089	42	14.912	8,4
Şırnak	25	21.864	49	11.155	14,4
Bartın	12	16.809	32	6.303	4,6
Ardahan	12	7.911	42	2.260	5,3
İğdır	12	16.930	32	6.349	10,8
Yalova	13	22.385	32	9.094	5,7
Karabük	16	15.580	41	6.080	5,8
Kilis	14	10.416	39	3.739	10,8
Osmaniye	27	20.482	47	11.766	5,4
Düzce	19	21.104	42	9.547	5,2
Türkiye	3.170	26.713	5.801	14.598	9,4

Kaynak: Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bölüm 12 ile İlgili Açıklamalar

- ☑ Bölüm içerisinde yer alan haritalar oluşturulurken 4'lü Likert kullanıldı ve Likert sınırları belirlenirken il sayıları eşit dağıtılmaya çalışıldı. İllere ait değerler en yakın tam sayıya yuvarlandı. Likertler oluşturulurken bu tam sayılar dikkate alındı.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan dağılım ile ilgili tablo ve şekillere ait toplamlar yuvarlama nedeniyle %100 olmayabilir.
- ☑ Bölüm içerisinde yer alan tablo ve şekillerdeki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.
- ☑ TÜİK geçmişe dönük nüfus verilerini revize edebileceğinden bölüm içerisinde yer alan geçmiş yıllara ait verilerde farklılık görülebilir.
- ☑ 02/09/2021 tarihi itibari ile emniyet, jandarma, itfaiye, AFAD, orman ve acil sağlık çağrıları 112 çatısı altında birleştirilmiştir.
- ☑ **Acil Yardım Ambulansı:** Her türlü acil durumda, olay yerinde ve ambulans içerisinde hasta ve yaralılara gerekli acil tıbbi müdahaleyi yapabilecek ekip, teknik ve tıbbi donanıma sahip kara aracıdır. Helikopter ambulans, uçak ambulans ve deniz ambulansı hariç diğer ambulanslar Acil Yardım Ambulansı sayısına dahildir.
- ☑ **Diğer Ambulans:** Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ve Kamu Hastaneleri Genel Müdürlüğüne ait ambulanslardır. Özel sektör ambulansları toplama dahil değildir.
- ☑ **Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar:** Acil Çağrı Merkezine gelen ve ambulans görevlendirilmesine karar verilen acil sağlık çağrıları için ambulans ekibinin belirtilen adrese ulaşması ancak çağrıya konu vakanın olmaması durumudur.
- ☑ **Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Sayısı:** (Acil Yardım Ambulansı Toplam Çıkış Sayısı – Acil Yardım Ambulansı Toplam Vaka Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Acil Çağrı Merkezine Yapılan Asılsız İhbar Oranı, (%):** (Asılsız İhbar Sayısı x100)/(Acil Yardım Ambulansı Toplam Çıkış Sayısı) şeklinde hesaplanır.
- ☑ **Nakil:** Sağlık tesisi tarafından uzman hekim, tıbbi donanım ve boş yatak bakımından hastanın tıbbi durumunun gerektirdiği tetkik, müdahale, bakım ve tedaviyi sağlayabilecek şartların sağlanmadığı durumlarda veya hastane öncesi acil sağlık hizmetlerinde ambulans ekibi tarafından olay yerindeki hasta için yapılan değerlendirme sonucunda, hastanın ileri tıbbi müdahaleye ihtiyacı olduğuna karar verilmesi durumunda, gerekli sağlık hizmetinin verilebilmesi için hastanın uygun bir sağlık tesisine ambulans ile götürülmesi işlemidir.

Sağlık Bakanlığı Bünyesindeki Bazı Uygulamalara Ait Genel Bilgilendirme

e-Nabız Kişisel Sağlık Sistemi

e-Nabız, Sağlık Bakanlığının tüm sağlık kuruluşlarının bilgi sistemlerini birbirine entegre ettiği kişisel sağlık kaydı sistemidir. İngilizce dil seçeneğiyle de hizmet veren e-Nabız ile tüm vatandaşlar laboratuvar tahlillerine, radyolojik görüntülerine, kullandığı reçete ve ilaç bilgilerine, optik reçetelerine, acil durum bilgilerine, konulmuş teşhis, verilmiş her türlü rapor gibi muayene ve tedavilerine ait detaylı bilgiyi içeren sağlık geçmişlerine cep telefonlarından, tabletlerinden ya da bilgisayarlarından 7/24 erişebilmekte, dilerse uygulamadaki bilgilerin tümünü ya da bir kısmını istediği zaman diliminde, belirlediği kurallar çerçevesinde hekimleri ya da yakınlarıyla paylaşabilmektedir. Doğru verinin standart bir şekilde toplanmasına olanak sağlayan, teşhis ve tedavi sürecinin kalitesini ve hızını artıran, vatandaşlar ve hekimleri arasında güçlü bir iletişim ağının kurulmasını sağlayan, internet üzerinden güvenli bir şekilde erişilebilen dünyanın en geniş ve en kapsamlı sağlık bilişim alt yapısıdır. Bu sistem, sağlık kayıtlarının vatandaşların erişim ve kontrolüne açılmasını, bireylerin sağlık hizmet sunumuna dahil edilmesi ile sağlık okuryazarlığı seviyesinin artırılmasını, ayrıca sağlık hizmetlerinde maliyet etkinliği kapasitesini güçlendirerek uzun vadede sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. e-Nabız sistemi ile mükerrer işlem ve başvuruların asgariye indirilebilmesiyle sağlık hizmet sunumu politikalarının en önemli enstrümanlarından biri olan maliyet etkinliği prensibinin gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır. Diğer yandan etkin sağlık politikaları geliştirme konusunda karar alıcı ve politika yapıcılara aktif karar desteği sunmaktadır. Pandemi sürecinde de PCR sonuçlarının temini, aşı hakkı ve aşı kartı ile ilgili bilgilerin vatandaşlara sunulması, grip aşısı risk grubu ve idari izin belgesi sorgulaması alanları gibi imkanlarla da hizmet sağlayan bir sistemdir.

Teleradyoloji Sistemi

Teleradyoloji Sistemi; vatandaşların kendilerine ait radyolojik görüntü ve raporlarına konumdan (lokasyondan) bağımsız olarak erişim sağlayabilmesine, bu görüntülerin uzaktan raporlanabilmesine, radyologlar arası telekonsültasyon yapılabilmesine, görüntü ve raporların kalitesinin değerlendirilebilmesine ve e-Nabız kişisel sağlık sistemine aktararak vatandaşlar ve hekimler ile paylaşılabilmesine imkân sağlayan bir sistemdir.

Teleradyoloji sistemi kapsamında 2 Eylül 2019 tarihinde Mükerrer Tetkik Sorgulama Servisi devreye alınmıştır. Bu doğrultuda istem talebi gerçekleştirilmeden önce Teleradyoloji Mükerrer Tetkik Sorgulama Servisi, ilgili vatandaşa ait son bir yıl içerisinde aynı SUT kodu ile eşleşen radyolojik görüntü veya raporun olup olmadığını sorgulamaktadır. Bu süre zarfı içerisinde eğer vatandaşa ait mevcut bir görüntü veya rapor var ise hekime bir uyarı gitmekte ve hekim bu görüntüye ve rapora bakabilmektedir. Hekimin söz konusu görüntü veya raporu yeterli bulması durumunda yeni bir istemde bulunmasına gerek kalmamaktadır. Yine de gereklilik halinde istem sürecine devam edebilmektedir. Bu servis sayesinde hem gereksiz çekimlerin önüne geçilmekte hem de hastaların fazla radyasyon almaları engellenmektedir.

Sağlıkta İstatistik ve Nedensel Analizler (SİNA)

SİNA kurum kaynaklarının daha etkin yönetilmesi, merkez ve taşra teşkilatı kullanıcılarının etkin ve hızlı karar alma yetisinin artırılması amacıyla geliştirilen Sağlık Bakanlığına ait yerli karar destek sistemi platformudur. SİNA, sağlık kuruluşlarından Sağlık Bakanlığına gelen verinin analizini yapan ve sağlık hizmet sunucularından Sağlık Bakanlığına iletilen sağlık istatistiklerinin tüm detaylarıyla raporlanmasına imkân sağlayan platformdur.

Yerli iş zekası platformu olma özelliği ile SİNA, tüm sağlık hizmet sunucularına ait dijital kayıtların canlı olarak izlenmesine ve raporlanmasına olanak tanımaktadır.

Mekansal İş Zekası (MİZ)

MİZ uygulaması ile sağlık hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşları ile özel kurumlardan belirli standartlar çerçevesinde sağlık verileri toplanmaktadır. Bu veriler, veri işleme ve analiz süreci sonucunda ülkenin coğrafi konumu üzerinde hızlı ve doğru karar vermeye olanak sağlamaktadır. Sağlık Bakanlığına bağlı üst düzey yöneticiler ve il yöneticileri, MİZ uygulaması ile harita üzerinde, hangi hastalıkların hangi bölgede yoğunlaştığı, kendi ilinde/ilçesinde tedavi olma oranı, farklı ile gidiş sebepleri, bölgeler arası sağlık hizmeti farklılıkları, çevre kirliliği sebebiyle artan başvuru oranları, bulaşıcı hastalık dağılımı, insan kaynağı planlaması, sağlık tesisi, acil istasyonu vb. planlaması gibi verileri il, ilçe, sağlık bölgesi ve hastane düzeyinde elektronik ortamda takip edebilmektedir.

Entegre Kurumsal İşlem Platformu (EKİP)

Bu uygulama tüm sağlık personelinin tüm iş ve işlemlerini, kişisel bilgilerini yönetebildiği ve kurum içi sosyal ağlar oluşturabildiği, sağlık personelinin ve sağlık kuruluşlarının (kamu, özel, vakıf vb.) bütünleşik bir yapıda takip edilebildiği bir platformdur. Entegre Kurumsal İşlem Platformu (EKİP) üç ana bileşenden oluşmaktadır. Portal bileşeni; personelin iş hayatında ihtiyaç duyduğu, özlük bilgilerini görüntülemesine, izin talebi, belge talebi, başvuru, kurum içi iletişim gibi işlemlere tek bir noktadan hızlı ve kolay bir şekilde erişebilmesine imkan sağlamaktadır. EKİP Portalin web ve mobil (Android, IOS) uygulamaları bulunmakta olup portale bilgisayar, akıllı cep telefonu ve tablet üzerinden erişim sağlanmaktadır. İnsan Kaynakları Yönetim Sistemi bileşeni; Sağlık Bakanlığı, bağlı kuruluşlar, merkez ve taşra teşkilatı bünyesinde farklı kanunlarla istihdam edilen personelin kimlik, adres, özlük, kadro, hizmet, tahsil, yabancı dil, disiplin, askerlik, maaş tahakkuk, döner sermaye bilgilerinin güncel bir şekilde kayıt altına alındığı, takip ve kontrolünün yapıldığı, bu bilgiler doğrultusunda Bakanlık üst yönetiminin karar destek amacıyla güncel ve güvenilir raporlara ulaşabildiği ve tüm bu işlemlerin çevrimiçi olarak yürütüldüğü sistemdir. Bu bileşenin ana hedefleri içerisinde; diğer kurum ve kuruluşlardaki sistemler ile Sağlık Bakanlığında bulunan sistemlerin entegre edilmesi ve verilerin veri kaynağından alınarak hatanın minimum seviyeye indirilmesi, anlık ve güvenilir raporların oluşturulması yer almaktadır. Sağlık Tesisleri Yönetimi bileşeni; özel, üniversite ve kamu sağlık kuruluşlarının ruhsatlandırma süreçleri, hekim kadroları, çalışan sağlık personeli takibi, sağlık personeli başlatma işlemleri, sağlık kuruluşu mahal listeleri, sağlık kuruluşu donanımları, denetim işlemleri, değerli belgelerin takip edildiği sistemdir.

Halk Sağlığı Yönetim Sistemi (HSYS)

HSYS ile sağlık hizmet sunumunda; birinci basamak sağlık hizmeti, halk sağlığı hizmeti ve koruyucu önleyici sağlık hizmetine yönelik ihtiyaç duyulan farklı uygulamaların bütünleşik bir yapıda kurgulanması, mükerrer uygulamaların kaldırılması, kaliteli veri toplanması, toplanan verilerin analizinin yapılması, raporlanması, tüm süreçlerin uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi ve tek merkezden yönetilebilir olması amaçlanmaktadır.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
SAĞLIK BİLGİ SİSTEMLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

www.sbsgm.saglik.gov.tr

Bilkent Yerleşkesi, Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 6001. Cad. No:9
Çankaya/Ankara 06800

Tel: +90 (312) 471 83 50

Sağlık Bakanlığı Yayın Numarası: 1260

ISBN: 978-975-590-874-8

